vitus

P. Ouidii Nasonis Libri de tristibus cu
lentissimis commentariis Reuerendissi
mini Bartholomei Merulae apostolic
tonotarii & aliis additiõibus nouis nu
in lucẽ emissis aptissimisq figuris or
ti: necnon castigatissima tabula qu
omnia vocabula: omnesq histor
as: & queq scitu dignissima p
alphabeti ordinem diligentissi
me complectitur.

vifus

P. Ouidii Nasonis Libri de tristibus cum lucu
lentissimis commentariis Reuerendissimi do
mini Bartholomei Merulae apostolici pro
tonotarii & aliis additiõibus nouis nuper
in lucẽ emissis aptissimisq; figuris orna
ti: necnon castigatissima tabula que
omnia vocabula: omnesq; histori
as: & queq; scitu dignissima ẽm
alphabeti ordinem diligentissi
me complectitur.

BARTHOLOMEVS MERVLA GENEROSO AC DOCTO ADVLESCENTI MARCO CLARISSIMI EQVITIS: SENATORIS AMPLISSIMI: AC REGINAE CYPRI FRATRIS GEORGII CORNELII FILIO: SALVTEM.

POETICAM facultatem q̄ primam quādam philoſophiam fuiſſe legimus: ſunt qui hoc noſtro æuo tanquam rem exilem: aridam: cōſciſſam: minutam: & abiectam aſpernent̄ cenſeāt̄q; non modo non legendos poetas eſſe: ſed ne attingendos quidem: quum præſertim ad ſolutæ orationis huberius (ut dicitur) filum deducendum eos dicant nihil omnino nobis conducere: neq; aliud legentibus q̄ meram uoluptatem afferre. Quorum ſententiam falſam eſſe ſemper arbitrati ſumus. Poetica enim diſciplina ea complectitur quæ ad bellum pertinent: quæ ad conſuetudines bonorum inuicem & malorum priuatorum atq; opificum: necnon de deo atq; inferis elegātiſſime tractat ut Plato nō minus ſcite q̄ uere exiſtimauit. Ea nos ab ineūte ætate ad uiuēdi rōnes adducit: ea mores: ea affectiōes docet: ea etiam res gerendas cum iucunditate præcipit. Vnde non immerito ingenioſiſſimæ illæ græciæ ciuitates liberos proprios in ea erudiendos non nudæ uoluptatis: ſed caſtæ moderationis gratia optimis præceptoribus tradiderunt. Summos quoq; oratores ueterum poemata uel ad fidem cauſarum: uel ad ornamentum eloquentiæ aſſumpſiſſe legimus. Nam præcipue quidem quum apud alios: tum apud Ciceronem uidemus Actii: Pacuuii: Lucilii: Terentii: Cecilii: & aliorum inſeri uerſus ſumma gratia & iucunditate. Adde q; oratori a poetis in rebus ſpiritus: in uerbis ſublimitas: in affectibus motus omnis: & in perſonis decor petitur. Ideo Theophraſtus qui diuinitate loquēdi nomen inuenit: non ſine cauſa lectionem poetarum plurimum dixit oratori conferre. Et Marcus Cicero facundiæ litterarumq; latinarum parens in eorum lectione requieſcere illum debere exiſtimauit. Quid Ennius? nonne ſanctos appellabat poetas? q; quaſi deorum aliquo dono atq; munere cōmendati nobis eſſe uideantur. Maiores etiam ſolum poetam ipſum ſapiētem eſſe aſſeruerunt. Quum igitur eam facultatem: tam illuſtrem: tam clarā: tam commodam eſſe intelligerem: poetarum aliquem uiua (ut aiunt) uoce ſemper enarraui. Nam ex quo tempore a Clariſſimo Patre tuo præuius & dux excolendi ingenii datus ſum tibi ac Iacobo fratri excellētis ingenii adoleſcenti: ſumpſi ante omnia ex Platonis & Fabii ſententia parētis animum: curauiq; in primis ut honeſte ad diſciplinam proficiſceremini. Deinde ut pro uirili parte plurimum proficeretis in his ſtudiis noſtris: quæ (ut eſt apud Ciceronem) adoleſcentiam agunt: ſenectutem oblectant: ſecūdas res ornant: aduerſis perfugium ac ſolatium præbent: delectant domi: non impediunt foris: pernoctantur nobiſcum: peregrinantur: ruſticantur. Et quoniam noſtra opera ea eruditione ac doctrina polles: ut nunc in patauino gymnaſio Dialecticæ ſtudiis incumbas: nunc a nobis eloquentiam haurias: quo quum poſtmodum eam dignitatem aſſecutus fueris: ad quam propediem te peruenturum ſperamus: omnes non plus ornamenti ab ea te accepiſſe: q̄ eidem contuliſſe intelligant: non poſſum ſane non gaudere. Nam (ut eſt apud Senecam) hi qui educauerunt ingenia magnam uoluptatem capiunt ex eorum profectu. Tibi autē uehementer gratulor q; recta ad uirtutem uia contendis: & quum clarus ſis ea qnæ a græcis eugenia nuncupatur: clariorq; in dies ac nobilior uirtute ipſa: futurus es Corneliæ genti præſidio maximo atq; ſplendori. Perge igitur ut cœpiſti: & (ut facis) ad manſuetiores poetas īterdum redeas: ſed in præſentia ad Ouidium de Triſtibus: quod opus elegantiſſimum ſucciſiuis temporibus te hortante interprætati ſum⁹. Labores autem noſtros tuo nomini q̄ libentiſſime dicamus: ut Dialectices ſalebris & aſpectu horrido fatigatus: quemadmodum alii ad pilam ſe aut ad calculos aut ad teſſeras conferunt: ſic tu tanquam feriatus ad carmen poetæ legendum facilius accedas. Inuenies tu quidem opus uaria multipliciq; refertū doctrina: plenum affectibus & miſeratione. Quod autem ad nos attinet in enarrando & corrigendo carmine multum laborauimus. Verum ut mihi id non aſſumo: quod Ion apud Platonem: qui gloriatur ſe præclariſſima de Homero præ cæteris enarraturū: ut neq; Metrodorus Lampſacenus: neq; Stelimbrotus Thaſius: neq; Glaucon: neq; aliquis unquam ueterū tot tanq; præclara Homeri ſenſa quot ille exponere queat: ſic me in hoc poeta enarrando diligenti opera uſum affirmo: nihilq; pro uirili parte prætermiſiſſe: qd̄ ad eius ſenſum eliciendum pertineat. Leuicula quædam etiam attigi: ut & tua cauſa non ita ſubactis ingeniis prodeſſem. Accipies igitur interprætationes noſtras: intelligeſq; me tibi non modo uoce: ſed etiā ſcriptis prodeſſe uoluiſſe. Corneliæq; genti & Maximo patri tuo: cuius liberalitati plurimum debeo: nec non Generoſo Franciſco meo: cui ſuperioribus annis in Ouidium de arte amandi enarrationes dicaui: tibiq; in primis ob ingenii ſplendorem: doctrinam: ingenitam manſuetudinem: ſummamq; in me beniuolentiam: qua ſemper a teneris annis ad hoc uſq; tempus Merulam tuum tanquam alterum parentē proſecutus es: necnon Iacobo fratri mei & doctiſſimi cuiuſq; q̄ amantiſſimo: me ita addictum eſſe ītelliges: ut a uobis ne morte quidem ſeparari queam. Vale ſpes & præſidium meum: & in Ouidiū de Pōto enarrationes noſtras propediem expectato.

¶BARTHOLOMEI MERVLAE IN PRIMVM OVIDII DE TRISTIBVS LIBRVM ENARRATIONES.

PARVE (nec inuideo) sine me liber ibis in urbem. Per prosopopœiam exul & infœlix poeta libram admonet: ut e scythia ad urbem profecturus eo habitu accedat quo exules uruntur: mãdatq; quid uelit responderi sciscitantibus qd ipse agat: simulq; docet quomodo se excuset si forte carmina hæc minora uidebuntur eius ingenio. Postremo iubet ut palatium euitet: unde fulmen emissum in se fuisse commemorat.

PVBLII OVIDII NASONIS DE TRISTIBVS LIBER PRIMVS.

Arue (nec iuideo) sine me lib ibis i urbẽ.
Hei mihi quod domino non licet ire tuo:
Vade sed icultus qualẽ decet exulis esse
Infœlix habitum temporis huius habe.
Nec te purpureo uel lent uacinia succo.
Non est conueniens luctibus ille color.
Nec titulus minio: nec cædro charta notet:

Parue liber. Vel solam hanc elegiam uel certe totum opus de tristib⁹: aut (quod magis placet) primum librum intellige: Dicitur autem liber a libris: idest corticibus arborum: in quib⁹ ante usum chartæ scribebatur: Docet. n. Plynius primo palmarum foliis scriptitatũ: deinde quarundam arborum libris: postea publica monumenta plumbeis uoluminibus: mox ẽt priuata linteis confici cepta aut cæreis. Nec inuideo: Hoc per parenthesim dictum. Sed incultus sed uade inornatus. Qualem decet exulis esse. Exules enim præmœrore lugubri ueste citra ullum ornatum induuntur. Est aũt ordo: o infœlix habe habitum huius temporis talem qualem decet habitum exulis esse. Habitum huius temporis: Cultum qualem meũ hoc exilii tempus exposcit. Nec te purpureo: Nec purpureo amictu induaris. Vacinia: Vacinia uiolas esse purpurei coloris Seruius scribit: quod etiam Maro designat eo uersu. Alba ligustra cadunt uacinia nigra legunt. Plynius uero scribit fruticem esse in gallia purpureum idoneum ad tingendum. Eius uerba hæc sunt Nõ nisi in aquosis proueniunt salices. Alni. populi. Siler. ligustra tesseris utilissima. Item uacinia in aucupiis sata. Galliæ uero etiam purpura tingendi causa ad seruorũ uestes. De eo frutice intellexisse Ouidium in arte amãdi eo uersu: Pallida purpureis tigat sua corpora uirgis: in secunda editione nostrarum interptationũ docuim⁹. Nec uellẽt te. Nec tegant te. Nõ est conueniens luctibus. Non conuenit dolori: qui tũ uestitu pullo: tum tristi aspectu designandus est. Ille color. Color ille purpureus.

Liber

Vacinia

Nec titulus minio. Minio enim librorum indices designantur. Scribit Plynius Minium in uoluminum scriptura usurpari: clarioresq; literas uel in auro: uel in marmore: uel ẽt i sepulchris facere. Id aũt ab eodẽ inter pigmẽta numerat: reperiturq; in argẽtariis metallis: qd inuentũ a Gallia Athenienſi anno urbis. ccxlix. initio sperãte auxe posse ex coqui harena rubente in metallis argẽti Theophrastus tradidit: Fuitq; apud romanos olĩ tãtæ religionis: ut Iouis simulacri facie diebus festis illini solitã: triũphantũq; corpora: sicq; Camillũ triũphasse Plynius scribat: cuius tpibus etiã addebat in unguenta triũphalis cœnæ: & a cẽsorib⁹ in primis Iupiter miniãdus locabat. Nec cædro charta notet. Cædrus arbor est: quæ carie uetustatẽq; nõ sentit: nec rimã fissuraq; capit spõte: cuius arboris trabibus tectũ fuit templũ Dianæ Ephesiæ: ut Plynius docet. Idẽ ẽt scribit picẽ liquidã in Europa e tæda coq naualib⁹ munendis multosq; ad alios usus. Lignũ eius cõcisum furnis undiq; igni extra circũdato ferro: ut primus sudor aquæ modo fluat in canali: hocq; in Syria Cædriũ uocati: cuius tãta uis: ut in egypto corpora defũctoxe: eo pfusa seruent. Et alibi ita scribit. Cædrus magna: quã cædrelatẽ uocant: dat picẽ: quæ cædria uocatur dentiũ doloribus utilissimã. Frãgit. n. eos: & extrahit: dolores sedat: Cædri succus ex ea qũo fieret diximus magni ad lumina usus: ni capitis dolorẽ inferret. Defuncta corpa cõseruat: uiuẽtia corrũpit mira differẽtia: quũ uitã auferat spirantibus: defunctisq; pro uita sit: uestes quoq; corrũpit: & aialia necat. Scribit etiã

Minium

Cædrus

Cædrium

Cædri succus

Libri oleo cædrino ungebant

Vitruuius lib.ii. Libros oleo cædrino unctos: nec tineas: nec carie timere: qđ et Plynius docet scribẽs. Cn. Terẽtiũ scribã agrũ suũ in ianiculo repastinãte offẽdisse arcã: in qua Numa q Rõæ regnauit situs fuisset. In eadẽ et libros eius reptos e charta: durasseq; annos. d. xxxv. illæsos a tineis: q; cædrati erant: q̃uis nõ desint q nõ cædratos sed cæratos: legãt. De Cædro plura legito apud Theophrastũ libro tertio. Quod autẽ libri oleo cædrio ungerent et docet Martialis eo uersu. Nunq̃ grãdia nec modesta poscit: q̃ cædro decorata: purpuraq; nigris pagina creuit umbilicis. Persius. Et cædro digna locutus. Et Ouidius lib. iii. huius operis. Quod neq; sum flauus cædro: nec pumice leuis: Erubui dño cultior eẽ meo. Seruio etiã in enarratiõe eius uersus: Quin et ueterũ effigies ex ordine auoꝝ Antiqua ex cædro: ita scribit. Cædri lignũ nõ cõsumit uetustate: & tineæ nescit corruptioné qđ ex antiqtate nõ sentit: & cædria p uncta ligna custodita cõseruat.

Candída nec nígra cornua fronte geras.
Nec fragílí geminæ políantur pumice frõtes:
Hírsutus passis ut uídeare comis.
Fœlíces ornent hæc ínstrumenta líbellos
Fortunæ memorem te decet esse meæ
Neue líturarum pudeat: quí uíderit illas
De lachrymis factas sentíat esse meís.
Vade líber: uerbísq; meis loca grata saluta.
Contíngam certe quolíbet illa pede
Sí quis (ut in populo) nostrí non ímemor: illí
Sí quis quí quíd agam forte requíret erit:
Víuere medícas: saluum tamen esse negabis.
Id quoq; quod uíuam munus habere dei.
Atq; íta te tacítus quærentí plura legendum
Ne quod opus non est forte loquare: caue:
Protínus admonit⁹ repetet mea crimía lector:
Et peragar populí publícus ore reus.
Tu caue defendas: quãuís mordebere dictís:
Causa patrocínio non bona maior erit.
Inuenies alíquem qui me suspíret ademptum

Cádida cornua. Cornua appellat supioré & iferioré chartæ partẽ. Frõté uero ipsã paginã. Tibullus. Atq; inter geminas pingant cornua frõtes. Nigra frõte. Frõté nigrã appellat se exulé & in luctu esse designans. Geminæ frõtes. Paginæ partes utrinq; ꝓminétes. Quõ aũt libros ornarẽt maiores. Docet Tibull⁹ his uersibus. Lutea sed niueũ inuoluat mẽbrana libellum. Pumicet & canas tõdeat añ comas. Summaq; ꝓtexat tenuis fastigia chartæ Indicet ut nomẽ lĩa facta tuũ. Et Mart. Cædro nũc licet ãbules pũctus. Et frõtis gemĩo decẽs honore. Pictis luxurieris ũbilicis. Et te purpura đlicata uelet. Et cocco rubeat supb⁹ index. Fragili pũice. Pumicé fragilẽ appellat Ouidius. Catullus uero aridũ. Erãt auté pumices in usu poliẽdorũ librorꝝ gratia Martialis. Nõdũ murice cultus asperoq; morsu Pumicis aridi politus Artanum ꝓperas sequi libelle. De his ita scribit Plynius libro trigesimo sexto. Sed & his pumices sunt in usu corporꝝ leuigãdorꝝ fœminis iã quidem & uiris atq; (ut ait Catullus) libris: Laudatissimi sunt in Melo Scyro: & Aeoliis insulis. Probatio in candore: & in minimo pondere: & ut q̃ maxime spongiosi aridiq; sint ac teri faciles. Vnde Ouidius nõ immerito fragilem appellauit. Vtilissima fiunt ex pumice dentifricia. Theophrastus autor est potores in certamine bibendi præsumere farinam eius: sed nisi uniuerso potu impleantur periclitati: tantamq; refrigerandi naturam esse: ut musta feruere desinant pumice addito: Vt uideare hirsutus. Causam assignat cur nolit librum poliri pumice: ut scilicet uideatur incultus & impexus: ut decet exulis fortunam. Hæc instrumenta. Hæc ornamenta prædicta. Fœlices libellos. Fœlicium poemata. Fortunæ meæ: Mei exilii. Liturarum. Macularum. Dicuntur autem lituræ a lino uerbo: quod proprie est aliquid leuiter induco: quasi lineam duco: unde lituram dicimus eam: quæ super inducto atraméto: aut alio liquore scripturam aliquã picturãue delet. Hinc etiam fit illino: relino: & oblino ut Priscianus docet. Ouidius. Quascũque aspicies lachrymæ fecere lituras. Contingam certe. Ordo est. Contingam certe illa loca eo pede quo licet. i. carmine meo quo solo modo possum Romam accedam. Vt in populo. Vt solet in magna multitudine aliquis esse non immemor. Dei. Augusti Cæsaris uel Iouis. Atq; ita tu tacitus. Ordo est. Atq; ita tu Tacitus caue ne forte loquare opus esse legendum quod non est quærenti plura. Non desunt qui ita legant. Atq; ita te Tacitus quærenti plura legendum. Ne quæ nõ opus est forte loquare caue: ut sit ordo. Atq; ita Tacitus caue loquare quærenti plura te legendum: ne forte loquare ea quæ non est opus loqui. Quod non est. Subaudi legendum. Innuit autem tres de arte amandi libros. Quærenti plura. Aliquo plura interrogante: uel loquare quærenti plura. Ouidius libro primo de arte amãdi. Ne dubites illi uerba secunda loqui. Protinus admonitus. Rationem assignat: cur nolit de se legendo ullam mẽtionẽ fieri. Repetet. In memoriam reducet. Mea carmina. Meos libros amatorios. Legitur etiã mea crimĩa: hoc est meas criminationes & causas ob quas me damnauit Augustus. Et peragat publicus reus. Et non tãtum a Cæsare: sed etiam ab omnibus condemnabor: & pœna alia afficiar a populo. Agere. n. reum: est reum accusare. Ouidius libro secundo de arte amandi. Vicimus & falsi criminis acta rea est. Peragere uero reum: est reum cõdẽnare. Reus uero (ut libro. ii. de oratore docet Cicero) est non is modo qui arguitur sed omnes quorum de re disceptatur: sic enim olim loquebantur. Causa non bona. Causa iniqua. Erit maior patrocinio. Plus poterit defensione tua: quia quum sit iniqua damnabitur.

Librorum ornaméta

Pumices

Lituræ Lino

Agere reũ
Peragere reum
Reus

¶ Nec ficcis genis. Manantibus lachrymis. econtra ficcæ genæ dicuntur: quum illæ profluũt lachrymæ. Martialis. Siccis ipſe genis flẽtes hortatur amicos. Lenito Cæſare: Placato Auguſto. Ablataq; principis ira. Verecunde poeta reditum precatur. Ingeniiq; minor. Et fortaſſe diceris minime reſpondere uiribus mei ingenii: ſed eẽ eo minor. Vt peragas mandata. Carmen excuſat poeta oſtẽdens ſe in luctu nõ poſſe optimos uerſus facere. Vt res. Vt cauſas: controuerſias. Rẽ aũt hic appellat Ouidius: quã Rhetores negocium noĩant. In cuius geſtione queritur Locus: Tempus: Modus: Occaſio: Faculrates. In tempore autem conſideratur occaſio quæ eſt pars temporis habens in ſe alicuius rei idoneam faciẽdi aut non faciendi opportunitatem. Tutus eris: Carebis reꝑhẽſiõe. Deducta. Cõpoſita. Trãſlatio a lana q̃ i tenuitatẽ deducit. Vergilius Deductũ dicere carmẽ. Aĩo ſereno. Hilarimẽte. Tpa noſtra. Tẽpora qbꝰ hæc ſcribimꝰ. Sũt nubila. Sunt obſcura & iõ triſtia. Carmina ſeceſſum ſcribẽtis. De ſeceſſu & ſilentio ſcribẽtis idem præcipit etiam Fabius libro. x. his uerbis. Deniq; (ut eſt) potiſſimũ dicã: Secretũ quod dictãdo perit atq; libeꝝ arbitris locũ: q̃ altiſſimũ ſilẽtiũ ſcribẽtibus maxime conuenire nẽo dubitauerit. Et paulopoſt hæc ſubiũgit. Demoſthenes meliꝰ: qui ſe in loco ex quo nihil ꝓſpici põt recõdebat: ne aliud agere mentem cogerent oculi. Ideoq; lucrubrantes ſilentiũ noctis: & clauſum cubiculũ: & lumen unũ uelut tectos maxime teneat. Et ocio. Et mẽtis quietẽ: uacationẽ a labore. Me fera iactat hiems. Erat. n. ĩ Scythica regiõe poeta quæ magnis frigoribus uexat. Carminibus metꝰ omnis abeſt. Carmĩa oĩ metu uacare debẽt. Sũt q legant adeſt: ut dicat ſe hoſtili metu detereri a ſcribendis carminibus. Ego ꝓditus enſem.

Occaſio

Scribendi locus

Ego ĩfœlix mihi ſemꝑ timeo mortẽ imminẽtẽ. Scythæ. n. aſſidue nos infeſtant. Cũ uenia. Mihi ignoſcẽdo. Mœonidẽ. Homeꝝ. Cur aũt mœonides dicat: abũde diximus in enarrationibus in Ouidiũ de arte amandi. Securus famæ. Sine cura cõparãdæ laudis. Nõ ita ſe prebet. Cauſam adducit: cur liber nõ debeat erubeſcere ſi diſplicuerit. Donec erã ſoſpes: Donec non eram affectus hac inſigni clade exilii.

Amore tituli. Amore indicis alicuiꝰ mei operis. Quærẽdi noĩs. Cõparãdæ famæ. Carmina nunc ſimulo. Inſimulo nũc & accuſo ac criminor carmina: aut fingo hæc eẽ carmĩa quũ nõ ſint. q. d. nõ poſſum facere optima carmĩa: & tñ ea in lucẽ emitto tãquã bona. In aliis exẽplaribus ita legit. Carmina nũc ſi nõ ſtudiũq; quod obfuit odi: ut ſit ordo. Odi quod obfuit mihi ideſt ingenium: ſi non odi carmina & ſtudium. Studiumq; quod obfuit odi. Amatoriam artem deſignat: cuius cauſa relegatus fuit ab Auguſto. Sit ſatis ingenio. Satis ſit quod ingenii pœnas dedi: quaſi dicat: nolo amplius ingenii mei artem quæ ſemel nocuit exercere.

Dii facerent poſſes non meus eſſe liber. Dii concederent poſſes eſſe non meus liber. quia ſi artem poeticam neſcirem non eiectus fuiſſe in exilium. In quibuſdam exemplaribus (quod magis etiam placet) ita legitur. Dii facerent poſſem nunc meus eſſe liber. Vt titulo careas. Quamuis careas indice qui ſolet libris apponi. Ipſo colore. Nigro & lugubri habitu.

¶ Carmina nec ſiccis perleget iſta genis.
Et tacitus ſecum ne quis malus audiat, optet:
Sit mea lenito cæſare pœna leuis.
Nos quoq; qſq; erit: ne ſit miſer ipſe ꝑcamur
Placatos miſero qui uolet eſſe deos.
Quæq; uolet rata ſint: ablataq; principis ira
Sedibus in patriis det mihi poſſe mori
Vt peragas mandata liber culpabere forſan:
Ingeniiq; minor laude ferere mei.
Iudicis officium eſt ut res: ita tempora rerum
Quærere: quæſito tempore tutus eris.
Carmina proueniunt animo deducta ſereno.
Nubila ſunt ſubitis tempora noſtra malis
Carmina ſeceſſum ſcribentis & ocia quærũt:
Me mare: me uẽti: me fera iactat hyems:
Carminibus metus oĩs abeſt: ego ꝓditus enſẽ
Hæſurum iugulo iam puto iamq; meo.
Hæc quoq; quæ facio: iudex mirabit̃ æquus.
Scriptaq; cũ uenia qualiacunq; leget.
Da mihi mœoniden & tot circunſpice caſus.
Ingenium tantis excidet omne malis.
Deniq; ſecurus famæ liber ire memento.
Nec tibi ſit lecto diſplicuiſſe pudor.
Non ita ſe nobis præbet fortuna ſecundam:
Vt tibi ſit ratio laudis habenda tuæ.
Donec eram ſoſpes: tituli tangebar amore:
Quærendiq; mihi nominis ardor erat.
Carmina nunc ſimulo: ſtudiũq; qđ obfuit: odi
Sit ſatis ingenio ſit fuga parta meo.
Itamen & pro metu cui licet aſpice romam:
Dii facerent poſſes non meus eſſe liber.
Nec te quod uenias magnã peregrinus in urbẽ
Ignotum populo poſſe uenire puta.
Vt titulo careas: ipſo noſcere colore:
Diſſimulare uelis te licet eſſe meum.
Clam tamen intrato: ne te mea carmina lædãt
Non ſunt ut quondam plena fauoris erant
Si quis erit qui te quod ſis meus: eſſe legendũ
Non putet: e gremio reiiciatq; ſuo.

Augustū

¶ In alta palatia. Illic. n. habitauit Augustus Cæsar: uñ aūt dictū sit palatiū diximus in enarratiōib⁹ i Oui diū de arte amādi. Ignoscāt augusta mihi. Dét mihi ueniā loca illa q̄ habitat August⁹: Augustū aūt sanctū & religiosū significat. Ouidi⁹ in fastis. Sácta uocát augusta pres: augusta uocátur tépla sacerdotū rite dicata manu. Et Tranquillus. Postea. C. Cæsaris: & deinde Augusti cognomen assumpsit. Alterum testamento maioris auúculi. Alterꝫ Numacii Pláci snia: quum q̄busdā césentibus Romulum appellatio portere: quasi & ip̄m cōditorē urbis p̄ualuisset: ut Augustus potius uocaret nō cum nouo: sed ét ampliore cognomine: q̄ loca quoque religiosa & in quib⁹ augurato quid cōsecrat Augusta dicantur ab auctu: uel ab auium gestu gustu ue. sicut etiā Enni⁹ docet scribés Augusto augurio postq̄ i clyta cōdita rōa é: Pōpei⁹ quoq; ita scribit. Augustus loc⁹ sāct⁹ ab auiū gestu. i. q ab auibus significatus é sic dictus. Siue ab auiū gustatu: qa

Dii capitolini

aues pastæ id ratū fecere. Diiq; locoꝫ. Apollinē palatinū: Latoná: Dianá: Iouē optimū. Maxi. Iunoné reginá. Mineruá: alios deos deasq; : adde ét Augustū si placet: q uiués dinos meru ir honores. Fulmé. Ira Cæsaris. Ab illa arce. A palatio colle. Eé q̄dé memi. Aña. n. Augu

Colūbæ

sto grat⁹ fuerat poeta. Terret minimo. Colū bæ & agnæ exéplo dicit se eos timere a q̄b⁹ læ dit. Minimo stridore pénæ. Minimo alicui⁹ auis uolatu. Aristoteles lib. ix. aīaliū scribit Colúbas unūq̄dq; accipitrū gen⁹ cognoscere: atq; quū accipiter ꝓuolat: si sublimipeta ē: manere quo cōsiterit loco. Sed si humipeta q ꝓuolat é

Colūbarū oscula

nō manere: sed ɔtinuo auolaī. Idé ét scribit eas neq; cōiugiū iā ide a prio ortu initū deserer ni si cælibes aut uiduas. Peculiar colúbis illd ét é ut i coitu nisi añ mutuo osculét: mas nō ascendat: sed iūior sit an senior iteret. Senior. n. coitū osculo exordif: sequéte & sine osculo agit. at iunior quoties libet coif: toties oscular. Vñ Cn. Marti⁹ poeta colúbaꝫ oscula elegāter ita describit. Sinuq; amicá recipe frigidá caldo colúbatí labra cōserés labris. Et Oui. li. ii. de arte amádi. Quæ mō pugnarūt iúgūt sua rostra colūbæ. Quaꝫ blanditias uerbaq; murmur hét.

Est excussa. Est agitata & læsa. Auidi lnpi. Lupi ísatiabilis. Ouidi⁹ i met. Sic agna lupū: sic cerua leonē Hostes q̄q; suos. Et lib. v. Vt fugere accipitrē

Phaetōtis fabulæ allegoria

pēna trepidáte colúbæ. Vt solet accipiter trepidas urgere colúbas Vitaret cœlū phaetō. Phaetō quoq; si uiueret cœlū uitaret: ne rursus adiret mortis piculū. Tágere nollet equos. Nollet solis pris currū ascéde re. Quo nil aliud oñdit: nisi is q principatū accipit atq; eū dedecorat a quo munus id accepit nil aliud efficiés in sūma reꝫ ptāte: nisi q & pñtibus & futuris se intéperāte atq; iprobū declarat phaetōtis fatū implés: q (ut in fabulis tradit) ꝑ potété & diuinū solis currū ꝑter sorté cōscédit: quū idoneus auriga nō eét. Autor Dion de regno. Phaetō aūt sine diphthōgo in principio ꝓfert: easdé. n. lras ueris litteris enūciás licet p cōplexioné. P. Varro ita scripserit. Quū te flagráti deiectū fulmie phætō. Fabius autor. Arma iouis. Augusti irá. Infesto igne. Infesto fulmie & supplicio. Quú tōat. Quū minat: quū irascit. Quicúq;

Naupliūs Græcorū naufragiū

argolica. Græci quoq; qui semel tépestaté euaserūt apud monté Capharea semp loca illa deuitát: quibus exéplis colligit se quoq; loca unde fulmine ꝓstratus est fugere statuisse. Sáne Nauplius Palamedis pater: ut filii necé ulciscer: eleuata facula signū dedit ex Caphareo Euboiæ promōtorio græcis naufragio laborantibus: qui credétes ignes indicare portū tutissimū inter asperrimos scopulos naufragiū fecere. Oui

Caphareus Icarium mare

di. de remedio amori. Argolicæ cuperét fugisse capharea puppes. Teq; senex luctus ignibus ulte tuos. Solinus scribit Caphareū ꝓmōtoriū ꝓminere in Hellespōtū: ubi post ilii excidiū argiuā classem uel Mineruæ ira: uel (quod certior ꝓdit historia) sydus arcturi grauibus affecit casibus. A media plebe. A mediocri turba. Dum petit infirmis. Dædali & Icari fabula nota est Ouidii: Diodori: & Seruii monumentis.

Maris appellationes

Icarias noíe fecit aquas. Oui. Icariū mare ab Icaro Dædali filio appellatū scribit: cui astipulatur Diodorus Scribés post Dædalú fugiété Icarū filiū: quú ísulá quandá peteret in mare decidisse: a quo & insula dicta est: & pelagus Icariū uocatū: Plynius & Solinus ab Icaro insula mare noíatū scribūt. Illud sciédú Maria multis noíb⁹ appellari Asiaticū & Phœnicū a ꝓuinciis dictū. Ab ísulis Carpatiū: Aegeú: Icariū: Balearicum:

Inspice díc titulum: nō sum p̄ceptor amoris:
Quas meruit pœnas: iā dedit illud opus:
Forsitā expectes an in alta palatia missum
Scandere te iubeam cæsar eamq; domum.
Ignoscant augusta mihi loca diiq; locorum.
Venit in hoc illa fulmen ab arce caput:
Esse quidem memini mitissima sedibus illis
Numina: sed timeo qui nocuere deos.
Terretur minimo pennæ stridore columba
Vnguibus accipiter saucia facta tuis
Non procul a stabulis audet discedere: si qua
Excussa est auidi dentibus agna lupi.
Vitaret cœlum phaeton si uiueret: & quos
Optauit stulte tangere nollet equos.
Me quoq; quæ sensi fateor iouis arma timete
Me reor infesto quū tonat igne peti.
Quicūq; argolica de classe capharea fugit:
Semper ab euboicis uela retorquet aquis:
Et mea cymba semel uasta percussa procella
Illum quo læsa est horret adire locum
Ergo chare liber timida circūspice mente:
Et satis e media sit tibi plebe legi:
Dum petit infirmis nimium sublimia pennis
Icarus: icareas nomine fecit aquas.

ricum:Cyprium. A gentibus Ausonium:Delmaticum:Ligusticum:Tuscum:Ab oppidis:Adriaticum: Argolicum:Corinthium: Cyrium. A casibus hominum Mysticum: uel Hellesponticum. A memoria regis Ionium. A bouis autem transitu Bosphorus pontus appellatur. A moribus accolarum Euxinus: Axenus antea dictus. Ab ordine fluenti propontis. Oras autem extimas oceanus amplectitur:qua littoribus suis: Arabicus:Persicus. Indicus: Eous: Syricus: Hyrcanus: Caspius:Scythicus: Germanicus: Gallicus: Athlanticus: Lybicus: Aegyptius dicitur.

Difficile est tamen hic remis utaris.an aura.
Dicere.consilium resq; locusq; dabunt.
Si poteris tradi uacuo.si cuncta uidebis
Mitia.si uires fregerit ira suas.
Si quis erit qui te dubitãtem & adire timẽtẽ
Tradat:& ante tamen pauca loquatur:adi:
Luce bona dominoq; tuo fœlicior ipso
Peruenias illuc:& mala nostra leues.
Nãq; ea uel nemo:uel qui mihi uulnera fecit
Solus achilleo tollere more potest.
Tantum ne noceas dum uis prodesse uideto.
Nam spes est animi nostra timore minor:
Quæq; quiescebat ne mota resæuiat ira:
Et pœnu tu sis altera causa caue.
Quũ tamẽ i nostrũ fueris penetrale receptus
Contigerisq; tuam scrinia nostra domum.
Aspicies illic positos ex ordine fratres:
Quos studium cunctos euigilauit idem.
Cætera turba palam titulos ostendit apertos:
Et sua detecta nomine fronre gerit.
Tres procul obscura latitantes parte uidebis
Hi quoq;: quod nemo nescit amare docẽt.
Hos tu uel fugias:uel si satis oris habebis
Oedipodas facito telegonasq; uoces.
Deq; tribus moneo:si qua ẽ tibi cura parẽtis:
Ne quẽquam:quis ipse docebit:ames
Sũt quoq; mutatæ ter qnq; uolumina formæ
Nuper ab exequiis carmina rapta meis:

¶ Remis utaris:an aura. Tuo: an alieno auxilio:ul' odio:an furore: aut(quod magis placet) difficultate adeũdi imperatoris: an facilitate.

Consilium resq; locusq; dabunt. Considerabis diligẽter rem: quam acturus es: quæ si tibi agẽda uidebitur:bono animo perges ab imperatorem: considerabis etiam locum utrum sit fauorabilis.an infestus. Vacuo. Augusto ocioso:& mihi nõ irato. Tradar. Det afferat Augusto. Et ante tamen pauca loquatur. Ante tñ paucis animum tibi Cæsaris significet. Luce bona. Ordo est:peruenias:illuc luce bona: hoc est fœlici die & fœlicior ipo tuo domino. Leues. Vel amoueas ipetrãdo reditũ. Verg. Ego hoc te fasce leuabo. Vl' certe iminuas exiliũ mitius petẽdo ab Augusto. More achilleo. Vt fecit Achilles qui Telephũ repcussum sanauit dicẽte Ouidio in primo de Remedio amoris. Vulnus Achilleo quæ quondam fecerat hosti
Vulneris auxilium pelias hasta tulit: in quoq; uersuum enarratione Telephi historiam abũde scripsimus. Nam spes est animo. Maior est timor:q̃ spes placandi Cæsaris. Vel magis timeo malum aliquo:q̃ sperem Augustum leniri posse. Altera causa. Scda causa:pria.n.causa fuit ex libris artis amatoriæ. In nostrũ penetrale. In nostrũ cubiculum. Cætera turba. Reliqua librorum copia. Hi quoq;. Hi tres de arte amandi libri etiam docent amare:quẽadmodum cæteri libri: in quibus de amoribꝰ tractatur. Aut certe etiã docent amatoriã artẽ ut prius docuere. Quod nemo nescit. Quod omnes sciũt me composuisse:aut docere amare. Oedipodas. Parricidas. Oedipus enim patrem occidit. quemadmodum libri quos ædipodas appellat patri Ouidio exilium pararũt: Sane Laius thebanorum rex sumpta uxore Iocasta Creontis filia. quum diutius caruisset liberis:oraculo consulto an esset filios habiturus:responsum tulit non conducere sibi prolem habere: Nã qui ex eo prodiret filius. patrem occisurus eẽt a duersaq; fortuna domum funestaturus:post quod respõsum præcepit natum infanteq; traiectis primnm ferro pedibus exponi. Vnde & Oedipus cognominatus est. Sumptum puerum domestici quum non exposuissent:cuidam seruili mulieri nomine Polibyæ tradidere. Quum iam uir factus esset:deum de infante expositio consulere statuit Laius. Oedibus quoq; a quodam se fuisse expositum certior factus & ipse pithiam qui sui parentes forent oratum proficisceba-tur: Quum ambo apud phocidam inuicem obuiassent laiusq; illum de uia cedere superbius mandasset: Oedipus ira motus Laium occidit inscius parentem esse. Autor Diodorus. Telegonasq;. Vlyssis mortem Homerus omisit:Scribit tamen porphyrio eũ perignorantiã interfectum fuisse a Telegono eius filio: quem ex Circe susceperat. Theopompus autem(autore interprete Lycophronis) tradit Vlyssem offensum domestica turpitudine rediisse ad Circen & a Telemacho fuisse necatum: Telemachum uero a Cassiphone in ultionẽ matris:quo tempore natum affirmat Telegonum. Deq; tribus:De tribus libris de arte amandi. Parentis. Patris Ouidii. Quãuis ipse docebit. Quãuis aliquis ex tribus libris tradet amandi præcepta. Sunt quoq; mutatæ. Met. opus intelligit. Ab exequiis meis. A meo exilio quo consternatus poeta non potuit tãto operi postremam manum imponere. Vnde ipse alibi ita scribit. Quoq; magis faueas non sunt hæc edita ab illo. Sed quasi de domini funere rapta sui.

Oedipodis historia

Vlyssis mors

Telemachus

¶ Inter mutata referri. Ordo est. Vultum meæ fortunæ posse referri iter corpora mutata hoc est me posse numerari inter cæteras eius operis transformationes. Quæ subeunt. Quæ in mentem ueniunt. Orbis ultimus. Vltimum orbem appellat plagam: ubi exulabat: quoniã in extrema Septẽtrionis plaga erat.

Terra remota. Appositio est nota figura. A mea terra. Ab urbe Roma uel a Sulmone patria.

¶ In Secundam Elegiam Enarratio.

Dii maris & cœli. In Exiliũ proficiscens poeta iubente Augusto. dephensusq; in medio mari fluctibusq; pœne eũ obruẽtib⁹: deos ꝓcatur: ut ipsi salte cognoscãt: nec cũ Cæsare eũ funditus ꝑdant. Probatq; multis exẽplis posse eos id facere: Siqdẽ de aliquo aliquid infestãte: alii quoq; dii eidẽ opẽ tulere. Describit deinde tẽpestatem: Tum deos ꝓcat: ut se ícolumẽ ad Tomitas ꝑducãt: quoꝝ ope demũ dicit se agnoscere uim maris sæuiẽtis euanescere. Dii maris. Deos maris intelligit Neptunũ. Glaucũ. Tritones. Palæmona. Phorcũ. quos in qnto æneidos libro elegãter Vergili⁹ describit. Neptunũ iõ mari impsse tradũt. sactaq; a nauigantibus facta: qm̃ (ut Diodorus scribit) secúdũ cretẽses prim⁹ nauigãdi arte inuẽta classem ĩstruit: eiusq; ꝑfectus est a Saturno factus. Addũt ẽt eũ primũ equos domuisse artẽq; eqtãdi ab illo traditã. Ex quo Hippius sit appellatus. Lactãtius ĩ prío diuinarũ institutionũ scribit Neptũo Maritima oĩa cũ ĩsulis obuẽisse: c⁹ rei Eũeꝝ autorẽ eẽ scribit.

Neptunus mari impe rauit

Ars eqtãdi

Hippius

Hís mando dícas: ínter mutata referrí
Fortunæ uultum corpora posse meæ.
Nãq; ea díssimilís subito est effecta priorí:
Flendaq; nunc: alíquo tempore læta fuít.
Plura qdem mãdare tibí (sí quæris) habebã:
Sed uereor tardæ causa fuísse moræ.
Sed: sí quæ subeũt tecũ líber omnía ferres
Sarcína laturo magna futuras eras.
Longa uia est: ꝑpera: nobís habítabít orbís
Vltímus a terra terra remota mea.

Dií maris & cœlí (qd.n. nísí uota supínt
Soluere quassatæ ꝑcite mẽbra ratís
Neue ꝑcor magnæ subscríbite cæsa
Sæpe ꝑmẽte do fert de⁹ alter opẽ. (rís íræ.
Mulcíber in troiã. pro troía stabat apollo:
Aequa uenus teucrís: pallas ínícqua fuít.
Oderat æneam propíor saturnía turno:
Ille tamen ueneris numíne tutus erat:
Sæpe ferox cautum petiit neptunus ulyxẽ:
Eripuít patruo sæpe mínerua suo.
Et nobís aliquíd: q̃uís dístamus ab íllís:
Quis uetat irato numen adesse deo?

Ratis quassatæ. Nauis tempestate concussæ.

Ne subscribite. Ne signetis uos uelle ẽt me ꝑseq; post Cæsarẽ. hoc est ne me obruatis sequendo irã Cæsaris: quasi eodẽ scripto uos subscribẽtes cũ Cæsare in me cõiuretis. Sæpe ꝑmente deo. Docet deos in clade alicuius nõ semper eẽ concordes. Mulciber in troiã. Vulcanus erat cõtra troiãos. Totũ autẽ hoc sũptũ est ex Homero scribẽte ĩ Iliade deos diuerse affectos fuisse. Nã iuno: Pallas. Terræ motor Neptun⁹ ꝑquẽ utilis & sapiẽtia ꝑditus Mercurius: ꝑterea uiribus supbiens & inualidus tibiis claudicans Vulcanus pro græcis: pro troianis aũt bene armatus Mars. Intonsus Apollo: bellicosa Diana: Flaua Latona & læta Venus stabant Mulciber aũt (ut Macrobius docet) est Vulcanus q̃ ignis sit & oĩa mulceat ac domet. Prisciañ⁹ a Mulcẽdo & imbri cõpositũ nomẽ existimauit: Et q̃uis Cesselius Mulciberis & Mulcibris ꝓtulerit: melí⁹ tñ simplicis declinationẽ seqt̃ Vulcanũ scribit Diodorus. ferri. æris. auri. argenti: oĩumq; q̃ igni fabricant̃: artẽ iuenisse eaq; cæteros docuisse. Quapp haꝝ reꝝ opifices uota sacraq; huic deo maxie faciẽtes ignẽ ĩ æternã memoriã susceptri beneficii Vulcanũ uocãt. Pro Troia stabat apollo Homerus quũ alibi: tũ in qnto iliados ita ostẽdit Apollinẽ fauisse troianis. Sed eoꝝ oculis Mauors caligie effusa huc atq; illuc discurrebat adiuuãs exhortãsq; Troianos: ut mãdata Apollinis exeq̃ret̃: q & ipse ubiq; troianis aderat quũ uideret iuicẽ Mineruã uersari in bello ferẽtẽ auxilia græcis. Aequa uenus teucris. Hoc quoq; ostẽdit Homerus libro. v. iliados his ferme uerbis Iouẽ deos alloquẽtẽ inducẽs. In hoc singulari certamine dii cœlites duæ deæ sunt. q̃ Menelao studẽt. Vna q̃ paridi. Illi qdẽ Iuno & Minerua: quæ (ut uidetis) nõ nihil a cœtu nr̃o semotæ sedẽt. plenæ gaudii. ex ip̃o rei gestæ spectaculo. Hæc aũt Venus quæ nũc abest semp solicita ꝑ paride: quẽq; nũc ab ipendẽti mortis ꝑiculo eripuit. Oderat æneã. Præliũ æneæ & Turni quoꝝ alteri Iuno fauebat: Alteri uero Venus notũ ẽ Vergilii carmĩe. Sæpe fœrox cautũ. Neptunus iratus q̃ Vlysses prius palamedẽ nepotẽ insontẽ occidisset. Deinde Polyphemũ filiũ occecasset: decẽ annos ꝑ mare illũ insecut⁹ est: cui sp̃ adfuit Pallas: Quod iõ finxit Homerus: qm̃ ille comitẽ habuit prudẽtiã: quã poetico ritu Mineruam nuncupauit. qua comite omnia horrenda subiit omnia aduersa superauit. Quippe ea adiutrice: Cyclopis specus introiit: sed egressus est. Solis boues uidit & abstinuit: Ad inferos demeauit & ascẽdit: Eadẽ sapientia comite Scyllã ꝑternauigauit nec abreptus est. Carybdi cõseptus est nec retentus. Circes poculum bibit: nec mutatus ẽ. Ad Iotophagos accessit nec remãsit: Sirenes uidit nec accessit. Patruo suo. Neptuno Iouis frẽ: cuius erat filia pallas. Et nobis aliqđ. Ordo ẽ. Et qs uetat aliqđ numẽ adesse nobis irato deo q̃uis distamus ab illis. Quãuis distam⁹ ab illis. Quãuis nõ sũ cõpãd⁹ illis quos añdixi. Deo irato. Cæsarẽ irato.

Mulciber

Vulcani inuenta

Cur Vlysses errauit

Pallas ulysis comes

Verba non

Verba miſer fruſtra non ꝓficientia perdo.
Ipſa graues ſpargunt ora loquẽtis aquæ.
Terribiliſq; notus iactat mea uerba p̃ceſq;.
Ad quos mittuntur non ſinit ire deos.
Ergo iidem uenti: ne cauſa lædar in una
Velaq; neſcio quo uotaque noſtra ferunt.
Me miſerum: quãti montes uoluunt aquaꝝ.
Iam iam tacturos ſydera ſumma putes.
Quantæ diducto ſubſidunt æquore ualles:
Iam iam tacturas tartara nigra putes.
Quodcũq; aſpicio nihil eſt niſi põtus & aer:
Fluctibus hic tumidus: nubibus ille minax
Inter utrunq; fremũt immani murmure uẽti.
Neſcit cui domino pareat unda maris.
Nam mõ purpureo uires capit eurus ab ortu.
Nunc zephyrus ſero ueſpere miſſus adeſt:
Nunc gelidus ſicca boreas bacchat ab arcto:
Nunc notus aduerſa prælia fronte gerit.
Rector in incerto ẽ: nec quid fugiat ue petat ue
Inuenit: ambiguis ars ſtupet ipſa malis.
Scilicet occidimus: nec ſpes eſt ulla ſalutis.
Dumq; loquor: uultus obruit unda meos:

Verba non ꝓficientia. Quia tẽpeſtas nõ ceſſat. Terribiliſq; notus. Et auſter ſæuiſſimus: Auſter enim uẽtus a meridiolani plaga ſpirat græce Notus appellat: qm̃ eſt nebuloſus atq; humectus: νοτιος enĩ græce humor nominatur ut Gellius docet. Ne cã lædar in una. Ne ſolo puniar exilio ſed pluribus modis.

Mõtes uoluunt aquaꝝ. Sic & Maro inſeqt cumulo ꝓruptus aq̃ mons: uidet aũt totũ hũc locũ a Vergilio accepiſſe Ouidius. Iã iã tacturos ſydera. Sic Vergilius. Flutuſq; ad ſydera tollit. Quantæ diducto. Vergilius. Hi ſummo influctu pẽdẽt: his unda dehiſcens Terrã inter fluctibus aperit. Fluctibus hic tumidus. Hic põtꝰ fluctibꝰ agitat. Nubibꝰ ille minax. Ille aer iductis nubibꝰ minat pluuiã & tẽpeſtatẽ. Inter utrũq;. Inter pontũ & aerem.

Immani turbine. Magna uẽtoꝝ uolubilitate: Alias turbo (ut Plynius docet) ẽ ꝓcella quæ erũpit maiore depreſſa nubis ſpecu: ſed minꝰ alte q̃ ꝓcella: nec ſine fragore turbinẽ uocat ꝓxima q̃q; ꝓſternẽtẽ: Seneca libro ultimo Naturaliũ q̃ſtionũ ita ſcribit. Turbo. n. circa terras cõcipit ac fert: lõq; arbuſta radicitus uellit: & quacũq; icũbit ſolũ nudat ſyluas iterĩ & tecta corripiẽs iferior fere nubibꝰ utiq; nũq̃ altior: rapit q; oĩ nube uelocior & in orbẽ uertit. Supiſta uelociter definit & ipſe ſe ſua ui rũpit. Apuleius de Mũdo ita ẽt ſcribit. Turbo. n. dr̃ q repẽtinis flabris ꝓſilit atq; uniuerſa perturbat. Turbo quoq; inſtr̃m eſt: qđ a pueris funiculo agitat & rotat. Vergilius Ceu quõdã torto uolitãs ſub uerbere turbo. Quẽ pueri magno in gyro uacua atria circũ intẽti ludo exercẽt: ille actus habena curuatis fert ſpatiis: ſtupet iſcia turba Impubeſq; manus mirata uolubile buxũ. Dãt aĩos plagæ. Cui dño. Cui ꝑcipuo ex illis q̃ttuor uẽtis: quos tot ẽt Hõerꝰ cõmemorat. Eurꝝ. ſ. Auſtrũ Aglonẽ: & Fauoniũ: De Vẽtis Seneca libro. vi. naturaliũ qõnũ ita ſcribit. Quidã uẽtos. xii. faciũt. Quattuor. n. cœli partes ĩ ternas diuidũt: & ſingulis uẽtis binos ſibi præfectos dãt: Hac arte Varro uir diligens illos ordinat: nec ſine cã. Nõ. n. eodẽ ſp loco ſol oritur aut occidit: Sed aliꝰ ẽ ortus occaſuſq; æquinoctialis. Bis aũt eqnoctiũ eſt. Alius ſolſtitialis: Alius hibernus. Qui ſurgit ab oriẽte æquinoctiali. Subſolanus apud nos dicit. Græci illũ Apelioté uocãt: Ab oriẽte hiberno Eurus exit: quẽ noſtri uocauere Vulturnũ: & Liuius hoc illũ noĩe appellat in illa pugna romanis paꝝ ꝓſpa: In qua Hannibal circa ſolẽ oriẽtẽ exercitũ noſtrũ & cõtra uẽtum cõſtituit: quum uẽti adiutorio ac fulgoris ꝓſtringẽtis oculos hoſtiũ uicit. Varro quoq; hoc nomẽ uſurpat: Sed & Eurus iã ciuitate donatꝰ eſt: & noſtro ſermoni nõ tanq̃ alienus interuenit. Ab oriẽte ſolſtitiali excitatum Cæciã græci appellãt: apud nos ſine nomine eſt: Aeqnoctialis occidens Fauoniũ mittit: quẽ zephyꝝ eſſe dicẽt tibi etiã q; græce neſciũt loq. A ſolſtitiali occidẽte Chorus uenit: q; apud quoſdã argeſtes dr̃: Mihi nõ uidet: qa chori uioléta uis eſt & in unã ptẽ rapax Argeſtes fere mollis eſt: & tam eũtibꝰ cõis: q̃ redeuntibus. Ab occidente hiberno Africus furibũdus & ruens apud græcos libs dicitur. A ſeptẽtrionali latere ſummus eſt aqlo. Meridiꝰ Septẽtrio inus Thraſeas. Huic deeſt apud nos uocabulum. A Meridiano axe Euronotus eſt: Deinde Notus: latine Auſter: Deinde Leuconotus: qui apud nos ſine nomine eſt: Si quis de uentis plura quærit: legat Plynium. Vitruuium ac Gelium. Eurus. Eurus dictus eſt απο τησ εωρεων ideſt ab oriente ſole fluens. Capit Vires: uiolentius ſpirat. Ab ortu purpureo: ab oriente rutilo. Zephyrus. Zephyrus ita a græcis appellatur: q; ſatis uitam afferat. Latine Fauonius a fouendo dicitur. Sero ueſpere. Ab occidentali plaga. Gelidus boreas. Frigidus aqlo. Dicitur autem Boreas απο τησ βοησ ideſt boatu: quoniam ſit uiolenti flatus & ſonori: latine Aquilo dicitur a uehemẽtiſſimo uolatu inſtar Aqlæ: ut docet Põpeius. Bacchatur. Sæuit. Ab arcto ſicca. A ſicco ſeptentrione: Venti enim a Septentrione & occidente flantes ſicciores ſunt quã a Meridie & oriente ut Plynius docet. Arctos autem (ut ſcribit Higynius) græce Vrſam ſignificat: in quam Caliſto lycaonis filia mutata in Septentrione locum optinuit. Aduerſa fronte. Eſt enim notus Boreæ oppoſitus: ſi quidem a Meridie flat. Rector. Nauis magiſter. Quid fugiat ue petat ue. Quem uentum uitet: aut locum petat. Ars ipſa. Ipſa nauigandi peritia. Malis ambiguis. Mala ambigua appellat uentos illos aduerſos & inter ſe pugnantes propterea ꝙ nauis magiſtrum dubium reddunt quid agendum ſit.

Auſter

Turbo

Vẽtorum deſcriptio

Aequinoctium bis
Subſolanꝰ
Apeliores
Eurus
Vulturnus
Cæcias
Fauonius
Zephyrus
Chorus
Argeſtes
Africus
Libs
Aquilo
Septentrio
Thraſeas
Euronotꝰ
Notus
Leuconotus
Boreas
Aquilo
Arctos

¶ Fruſtraq; p̄cātes. Et ne qcq̄ deos orātes: legiť ét p̄cāti: ut ſit ore p̄cāti. Hoc unū nr̄i mali. hoc ſolū meū exiliū: ná me tépeſtate iactari neſcia eſt. Conſcendere mecum. Volebat enim uxor exilii poetæ comes eſſe. Bis patiéda foret. Bis uiderer interire: ſi uxor mecum eét factura naufragium. Quam celeri micuerunt nubila flāma. Quá celeriter corruſcauit: quod fit quum flatus: aut uapor longiore nititur tractu. Ex eo. n. fiūt fulgetra. Quum uero in nube luctať: tonitrua eduntť: quum erumpit ardens: fulmina ut eſt autor Plynius. Seneca lib. ii. naturalium quæſtionum ita ſcribit. Quid inter fulgurationé & fulmen intereſt dicá. Fulguratio eſt late ignis explicitus. Fulm̄ eſt coactus ignis īpetu iactus. Quantus fragor: Tonitrua intelligæ. Tabulæ lateꝛ. Tabulæ nauis: q̄ ſūt ī lateribꝰ. Graue onꝰ baliſtæ: Grauia pōdera & ſaxa q̄ uibrantť a baliſtis. Eſt aút baliſta (ut Marcellus ſcribit) tormētū: quo ſaxa maiora & grauiora mittuntť. Flauius Vopiſcus in Aureliani uita ita ſcribit. Nulla pars muri eſt: q̄ nō binis ac ternis baliſtis occupata ſit. Ignes ét tormētis iaciuntť. Et Hircius in bello Hiſpaniéſi: Simulq; baliſta inqt miſſa a nobis turrim deiecit: Ea aút emittebat nō mō ſaxa: ſed ét haſtas. Silius libr. i. Adductis ſtridula neruis Phocais effúdit uaſtos baliſta molares. Atq; eadé īgētis mutato pōdere teli Ferratá excutiens ornum media agmina rūpit. Téditur āt baliſta (autore Vegetio) funibꝰ: neruis: chordiſq;: quæ quáto plixiora brachiola habuerit: hoc eſt q̄to maior fuerit: tanto lōgius emittit. Quæ ſi iuxta artē Mechanicā tépeť: & ab exercitatis hoíbus: q̄ méſurá eius ante collegerint: dirigať: penetrat quodcúq; pcuſſerit. Quibus uerbis patet baliſtā aliá fuiſſe: q̄ eá quæ nunc uulgo Bōbarda appellatur cōtra non nullorū opinionē. De baliſta & ordine plura Vitruuiꝰ libro ultimo de architectura. Baliſtá aút Phœnices inuenere: ut Plynius docet. Quam ideo Silius phocaicam appellat: q; in Narbonenſi prouincia phocenſes quondam fugati perſarū aduētu Maſſiliam olympiade quadrageſima quinta condidere: ut docet Solinus. Poſterior nono eſt. Fluctum intelligit quem poetæ decimum ſiue decumanum appellant: qui maximus eſſe ſolet. Lucanus libro quinto. Hæc fatum decimus dictu mirabile fluctus inualida cum puppe leuat. Et Silius libro. xiiii. Non aliter rhodopes boreas a uertice præceps. Cum ſeſe immiſit: decimoq; uolumine pontum Expulit in terras. Vnde Decumanam etiam portam in caſtris maximá & ab hoſte auerſam appellat Liuius libro tertio ab urbe condita his uerbis. Interim in caſtris Furius conſul quum primo quietus obſidionem paſſus eſſet: in incautum hoſtem Decumana porta erupit. Genus eſt miſerabile læti. Graue enim (ut docet Homerꝰ) perire naufragio: quia anima ignea eſt: & extingui uidetur in aqua elemento contrario. Eſt aliquid fatoq; ſuo. Ordo eſt. Eſt aliquid hominem cadentem: & ſuo fato: & ferro ponere corpus moriens in ſolita humo. q. d. non eſt tantopere dolendum: ſi quis aut ſua morte: aut ferro quod caſui attribuitur humi nō in mari interit. Deſignat autem poeta duo ſcilicet Naturam & Fortunam. Sunt enim tria quibꝰ (ut Seruius docet) humana uita continetur: Natura ſcilicet Fatum: & Fortuna. Naturæ ultra. cxx. annos non eſt conceſſum: cuius rei cauſam aſſignat Lactātius libro diuinarum inſtitutionum ſecundo cap. xiiii. Treuelliꝰ etiam pollio ſcribit doctiſſimos Mathematicorum centum. xx. annos homini ad uiuendum datos iudicare: neq; amplius cuiquam iactitare eſſe conceſſum: etiam illud addentes Moſen ſolum dei (ut iudæoꝝ libri loquuntur) familiarem. cxxv annos uixiſſe: qui quum quereretur q; iuuenis interiret reſponſum ei ab incerto ferunt numine neminem plus eſt uicturum. Fato. lxxxx. anni hoc eſt tres Saturni curſus exitiū creant: niſi forte aliarum ſtellarum benignitas etiam tertium eius ſuperet curſum. Fortuna: ideſt caſu: q ad omnia pertinet: quæ extrinſecus ſunt: ut ad ruinam: incēdia naufragia: ferrum: uenena mors accidit. Sic Cicero in philippicis: Multa inquit mihi imminere uidebantur præter naturam: præterq; fatum: ideſt gladii Antonii ex caſu. Tranquillus etiam ſcribit percuſſorum Cæſaris neminem ſua morte defunctū eſſe. Sua enim hominis mors eſt: quæ uiolenta non eſt: ſed aut natura: aut fato conſtat. Quæ uero fortuna mors eſt: dicitur eſſe præter naturam: præterq; fatum: & a græcis Biothanata appellatur: illi enim βιαν uiolentiam: & θανατον mortem uocant. Et Biothanati dicuntur qui uiolenta morte pereūt: quo uerbo ſæpe utitur: quum Seruius: tum etiam Lampridius. Naufragium igitur quod caſui tribuitur: damnat poeta: & ferri mortem illi præponit propter eam cauſam quam ſupradiximus.

Fulgetra
Tonitrua
Fulmina
Baliſta
Baliſta phocais
Decumana fluctus
Decumana porta
Vita hūana trib⁹ cōtinetur
Anni ad uidendum homini conceſſi
Sua mors
Præter naturā: p̄terq; fatum
Biothanata mors
Biothanati

Opprímet hanc aíam fluctus: fruſtraq; p̄cātes
Ore necaturas accipiemus aquas.
At pía níl aliud q̄ me dolet exule coníunx:
Hoc unum noſtrí ſcitq; gemitq; malí.
Neſcít in ímmenſo iactari corpora ponto:
Neſcít agí uentis: neſcít adeſſe necem.
O bene qd non ſum mecū cōſcendere paſſus.
Nunc mihí mors miſero bis patiétia foret.
At nunc ut pereā: quoníam caret ílla períclo:
Dimídia certe parte ſuperſtes ero.
Heí mihí quā celerí micuerunt nubíla flāma:
Quantus ab æthereo perſonat axe fragor
Nec leuíus laterum tabulæ feriūtur ab undís:
Quam graue baliſtæ mœnía pulſat onus:
Quí uenít hinc fluctus: fluctus ſupemínet oēs
Poſterior nono eſt: undecímoq; prior:
Non lethum tímeo: genus eſt miſerabile lethí
Demite naufragiū: mors mihí munus erit.
Eſt alíquid fatoq; ſuo ferroq; cadentem

¶ Ponere corpus moriẽs. Lȯcare moriẽtis hoís corpus. In ſolita humo. In terra q̃ hoís ꝓpria & ſolita ſedes é. nõ aqua: qđ ét ita Ply. docet. Sic hoíum illa: ut cælú dei: q̃ nos naſcentes excipit: natos alit: ſemelq; editos ſuſtiet ſemp: nouiſſime cõplexa gremio iá a reliq̃ natura abdicatos: tú maxime ut mr̃ opiens nullo magis ſacro: q̃ quo nos quoq; ſacros facit. Et mãdare ſuis aliq̃: Et ſuis aliq̃ iniũgere agẽda: qđ faciũt mori turi. Tali nece. Talí morte ut ꝑeam naufragio. Non ego ſolus huc uehor. Parcẽdú é cæteris: q mecú ſunt in eadẽ naui. Vtraq; turba. Et cœli & maris dii. In loca iuſſa. In ponticã orã. Si quã ꝓmerui. Ordo é. Si uultis me pẽdere pœnã q̃ ꝓmerui. Legiť ét. Si qa cõmerui pœná me ꝓdeř uultis: idẽ tñ é ſenſus. Culpa mea é ipſo iudice. Crimẽ meú uel Auguſto iudice nõ é tm̃: ut morte plectẽd⁹ ſim. Ad undas ſtygias. Ad íferos. Illi. n. dm̃ mitti ad undas ſtygias: q̃ itereũt: al'r uero Oui. í. i. met. dixit Saturnú miſſú í tartara tene broſa nõ mortuú: ut qdã iterptant' Fabulam ignorãtes: ſed uictú apud íferos: ná dii nõ moriũť: Saturn⁹. n. (ut docet Lactã. í. i. dínaꝝ iſtõ nũ) cõphẽſus a frẽ Titane ꝙ filios uirilis ſex⁹ cõtra pactionẽ ac iuſiurandũ educaſſet muro circũcluſus cũ uxore ope ſeruať: Quod quũ Iuppiter audiuiſſet: uenit cũ magna Cretenſiũ multitudine Titanũq; ac filios eius pugnãdo uicit parẽtes uinculis exemit. patreq; in regno collocato í cretam remeauit: poſt hæc deinde Saturno datá ſorté ferũt: ut caueret ne fili⁹ eũ expelleret: illũ eleuãdæ ſortis atq; effugiẽdi piculi gr̃a iſidiatũ loui: ut eũ necaret: louẽ cognitis iſidiis regnũ ſibi denuo uẽdicaſſe ac fugaſſe Saturnũ: q quũ iactatus eẽt per oẽs terras perſequẽtibus armatis: quos ad eú cõprehẽdẽdũ uel necandú Iupiter miſerat: uix in Italia locũ in quo lateret inuenit: Diodorus ſcribit louẽ q̃n diuerſa a patre uitæ inſtitutiõe erga ſingulos mãſuetudine atq; humãitate uſus é regnú cœpiſſe partim concedẽte patre: partí populis ab eo per odiũ deſciſcentibus: Aduerſus quẽ quú Saturnus Titanũ præſidio fiſus pugnaſſet: acie uictũ fuiſſe. Quidam uero eum captũ atq; in tartari carcere incluſum ſcribũt: iter quos Dionyſius Halicarnaſæus cuius uerba hæc ſũt: Neq;. n. exectus cœlus a filiis ſuis apud Romanos dr̃: neq; filios perdẽs Saturnus metu inſidiarũ ab eis: neq; Saturni dominationẽ euertẽs Iuppiter: ícludẽſq; patrẽ tartari carcere. Sed nec bella q̃dẽ & uulnera: uinculaq; & ſeruitutes deoꝝ apd Romanos íueniunť. Vnde Pluto apud Claudianũ í prío de raptu ꝓſerpinæ ita loq̃tur. Si dicto parere neges patefacta clebo Tartara: Saturni ueteres laxabo cathenas: ldẽ ét Ci. lib. iii. de na ctũ a filio cœlum: Vinctum itidẽ a filio Sarurnú. Deſignás. igiť Ouidi. Saturno in carcerem cõiecto non mortuo iouẽ regnaſſe: illũ dixit miſſum fuiſſe in tartara tenebroſa. Non iuidioſa. Nõ odioſa Auguſto. aut certe non cõciliatura illi inuidiam: ut ſit ſenſus. Poteſt me Cæſar interficere quum libet: quæ res nullam illi concitabit inuidiam ꝓpter mea crimina: inuidioſus enim ab inuideo uerbo declinatũ paſſiue accipiť: ille. n. ſignificať: q̃ eſt inuidiæ obnoxius: A noíe uero deductum actiuæ ponitť: Significat. n. Inuidia doloré aí ex aliena fœlicitate ꝓueniẽtẽ: Eſt etiam uel dicto uel facto in alteꝝ maliuolentiæ conciliatio: a qua ſignificatione hoc in loco inuidioſus deſcendit. Ouidius lib. v. Meta. Ante iouem ſparſis ſtetit íuidioſa capillis: cuius ſignificationis nõnulli ignari ita exponunt inuidiã ioui factura. Quõ. n. Ceres põtioui inuidiam facere amiſſa filia? Inuidioſam potius capillis ſparſis & uultu mœſto apud iouẽ maliuolẽtiam cõciliaturá Plutoni q̃ Proſerpiná rapuerat accipiet doctiſſimus quiſq;. Quodq; dedit. Vitá quá mihi conceſſit. Auguſtus. Feret. Adimet. Nec tñ ut cuncti. Ordo eſt. Nec tñ caput qd' piit: iá p̃t eſſe ſaluú. Vt. i. q̃uis cũcti uelitis ſeruare me miſeꝝ. Vt mare ſubſidat. Quãuis mare nõ ſæuiat. Ventis ferentib⁹. Vẽtis ſcdis & portãtibus me in ponticá regionẽ: legiť ét fauẽtibus. Et mihi parcatis. Et q̃uis mihi ignoſcatis & faciatis ne pæream naufragio. Nõ minus exul ero. Nõ obeam cãm effugiá qn̄ ſim exul: quod mihi erit tãq̃ mors altera. Non ego diuitias. Dicit nullá aliã ſibi cãm eẽ naui gãdi: niſi ut in exiliũ proficiſcať. Mutãdis mer. Cõmutãdis reb⁹: Solẽt. n. mercatores merces mercib⁹ mutarť. Verg. Nec nautica pin⁹ Mutabit merces: hic fit Cõmerciũ q̃ſi cõmutatio merciú. Aro. Nauigo. Verg. Et uaſtú maris æquor arãdũ.

Ouidii metha. locus.

Inuidioſa

Inuidia duo ſignificat Ouidii metha. locus.

Athenarū nomé uñ

¶Nec peto quas quondá. Nec inqt Athenas eo ſtudẽdi gratia ut olí: Athenæ aũt uocatæ ſũt a Minerua quæ græce Athena dr̃. cuiꝰ cám hác Varro aſſignauit. Quũ apparuiſſet illic repẽte arbor oliuæ & alio loco aqua erupiſſet: regẽ ꝓdigia iſta mouerũt & miſit ad Apolliné Delphicũ ſciſcitatũ qd itelligẽdũ eſſet: qd ue faciẽdũ: Ille rñdit Oleã Mineruã ſignare. Vndã Neptunũ. Eſſeqꝫ i ciuiũ ptáte ex cuius noíe potiꝰ illoꝛ deoꝛ quoꝛ illa ſigna eẽnt: ciuitas uocaretur: Iſto Cecrops oraculo accæpto ciues oes utriuſqꝫ ſexus (Mos. n. eis túc in eiſdẽ locis erat, ut fœíæ publicis cõſultationíbꝰ ítereſſent) ad ferẽdũ ſuffragiũ cõuocauit: Cõſulta igr̃ multitudíe. Mares ꝓ Neptũo: Fœminæ ꝓ minerua tulere ſnías: Et quia una plus iuẽta eſt fœminaꝛ: Minerua uicit: Tunc Neptunus iratus marinis fluctibꝰ exæſtuátibꝰ terras Atheniẽſiũ populatus eſt: cuius ut iracũdia placaret: triplici ſupplicio afflictæ ſũt mulieres: ut nulla ulterius ferret ſuffragia: ut nullus naſcẽtiũ maternũ nomẽ acciperet: nt ne qs eas Athenas uocaret. Oppida nõ aſiæ. Meruit. n. ſub. M. Varrone: & cũ eo in aſiã ꝓfectꝰ eſt. In urbé alexãdri. Alexãdriã itelligit. quã i ægypto cõditã de ſuo noíe appellauit: de qua. Quintꝰ Curtius ita ſcribit: Alexãder ab Hámone rediés: ut a Mari ad Meoti paludé haud ꝓcul íſula pharo ſitã uenit cõtẽplatus loci naturã primũ in ipſa íſula ſtatuerat urbẽ nouã cõdere. Inde ut appuit magnæ ſedis inſulã haud capacẽ elegit urbi locũ: ubi nũc é Alexãdria appellationé trahés ex noíe autoris cõplexus qcqd loci eſt íter paludé & mare. lxxx. ſtadioꝛ muris ambitũ deſtinat: & q ædificádæ urbi præeſſent relictis. Memphim petit Cõdidit & Alexãdriã in India: Aliã ét ædificauit ad Tanaim amné. Murus fuit. lx. ſtadioꝛ. Aliam uero in radicibꝰ mõtis Caucaſi. De Alexãdria in ægypto: ita ét Plynius ſcribit. Sed iure laudeť í littore ægypti maris Alexãdria a magno Alexãdro cõdita in âfricæ parte ab oſtio canopico. xii. milia paſſuũ iuxta Mareotim lacũ: q antea Arapotes nominabať: Metatus eſt eã Dinocrates Architectus pluribus modis memorabili ingenio. xv. milibus paſſuũ laxitate inſerta ad effigié Macedonicæ clamidis orbe gyrato lacinioſam dextra leuaq; anguloſo ꝓcurſu iá tũ tñ qnta ſitus ꝑte regi dicata. De ea urbe plura his ét Strabo & Vitruuius Tuas delitias. Tuos iocos. Nã & Quintilianus Delitias Alexãdrinas appellat: aut tuã hubertaté & aeris tẽperié. Ná Ply. ſcri. ægyptũ nilo irrigari. & in. xii. cubitis famẽ ſentire: in. xiii. ét nũ eſurire. xiiii. hilaritaté afferre. xv. ſecuritaté. xvi. delicias; potes & referre ad publica fana. Pyráides. Labyrithũ. regiẽſqꝫ: Ná regũ unuſq; ſqꝫ quéadmodũ publica deoꝛ dona aliquo ornaméto decorabát ſic & ad eas q̃ factæ erant regiam aliquam ædificabant: quorum omnium Strabo meminit: Deliciæ. n. omnia dicunť quæ nobis uoluptatem afferunt a Delicio Verbo hoc eſt allicio: ſiue a delectando: Et quoniam in ægypti mentionem incidimus: non ab re fuerit de ægyptiorum moribꝰ ea hic referre: quæ ſic ſcripſit Hadrianus Auguſtus in quadam ad Seruianum Conſulem epiſtola: Aegyptum inquit quam mihi Iudabas Seruiane chariſſime totam didici pendulam leuem. & ad omnia famæ momenta uolitantem: Illi qui Serapin colunt Chriſtiani ſunt & deuoti ſunt Serapi. qui ſe Chriſti epiſcopos dicunt. Nemo illic non Archiſynagogus iudæorum: nemo non Samarites: Nemo non chriſtianorum præsbyter: non Mathematicus nõ aruſpex: nõ Aliptes: Ipſe ille Patriarcha quũ in ægyptũ uenerit: ab aliis Serapidé adorare: ab aliis cogitur Chriſtum: genus hominum ſeditioſiſſimum: uaniſſimum: iniurioſiſſimum: ciuitas opulenta: diues: fœcunda: in qua nemo uiuat ocioſus. Alii uitrum conflant. Ab aliis charta conficitur: omnes certe lymphiones cuiuſque artis & uidentur & habentur Podagroſi quod agant habent: Cæci quod agant habét: ne chyragrici quidem apud eos otioſi uiuunt: Vnus illis deus eſt. Hunc chriſtiani: hunc iudæi: hunc omnes uenerantur & gentes: De laudibus uero ægypti & ægyptiorum legito quum alios: tum Dionyſiũ de ſitu orbis. Nile iocoſe. Nilum ideo iocoſum appellat: quoniam Canopi erat Serapidis templum: quod ab Alexandria. xx. ſtadiis diſtabat: eo ingens ex Alexandria turba per foſſam ad ſolemnia deſcendebat. Nam die ac nocte nauiculis plena erat uirorum ac mulierum impudenter canentium ac ſaltantium cum omni diſſolutione & his præterea quæ diuerſoria habent foſſæ impoſita ad huiuſmodi relaxationem & celebritatem idonea, a quorum iocis poeta Nilum iocoſum appellauit. Tellus ſarmatis. Sarmatia (ut ſcribit Ptolæmeus) regio eſt: cuius pars ſita eſt in Europa: pars uero in Aſia: Quæ in Aſia eſt terminatur ab ortu Scythia intra Imaum montem & parte Caſpii maris: Ab Auſtro Albania & Hiberia & Colchide & parte euxini ponti: Ab occaſu Cimerio boſphoro & palude Meotide atque Sarmatia europæ. A ſeptentrione terra incognita. De ſarmatis ita ſcribit Pomponius. Ipſe Tanais ex ripheo monte deiectus adeo præceps ruit: ut quum uicina flumina: tum Meotis & boſphorus cum ponti aliqua brumali rigore durentur: ſolus æſtus hyememq; iuxta ferens: idem ſemper & ſublimis incitatuſque decurrat: Ripas eius Sauromatæ & ripis hærentia poſſident: una gens: aliquot populi: & aliquot noía. Primi Meoticæ gynecocratumenoe: ideſt a fœminis poſſeſſi uictiq;: regna amazonũ fœcundos pabulo & alia ſteriles nudoſq; campos tenent. Quomodo aũt Sarmatæ poſſeſſi ſint a fœmis docet Herodotus lib. iiii. Illud notádũ Sarmatas a romanis a græcis Sauromatas appellari ut Plyniꝰ docet. Iuuenalis. Vltra ſauromatas fugere hic libet: & Martialis. Venit & e poto Saruata paſtus equo. Eos nũc polonos appellamus. Sanæ Sauromatæ

Nec peto: quas quódã petíi ſtudioſus athẽas
Oppída non aſiæ: non mihí uiſa príus:
Non ut alexandrí claram delatus in urbem
Delitías uideam nile íocoſe tuas.
Quod facile é. opto uétos qs credere poſſet:
Sarmatís eſt tellus: quã mea uela petunt:

Alexãdria

Deliciæ ægypti

Deliciæ Aegyptiorũ mores

Nilus iocoſus

Sarmatia

Tanais

Sarmatæ Sauromatæ

Sarmatæ nunc poloni

(autore

(autore Pauſania)nullas habuere ferri ſtricturas:nec alii ad eos cõportabãt:unde ob eã ferri penuriã exco
gitarunt in haſtis cuſpides iunceas ꝓ ferreis uti arcubus corneis ac ſagittis:Hoſtẽ ꝓterea cathenis iplicãt
quécũq; depḧédere pñt:atq; ita obuerſis eqs cathenis obuolutos diſtrahunt:thoracibus fabricandis hoc
eoꝝ conſiliũ:Equaꝝ arméta ſinguli paſcunt:quũ ager in priuatoꝝ portiõe diuiſus non ſit numidaꝝ mo
re:nec qcq̃ ferat ꝓter agreſtẽ ſiluã:equabꝰ nõ ad bellũ ſolũ utunt:ſed ẽt diis patriis imolãt & iiſdẽ ueſcũt
earũq; ungulas expurgant & in ſubtiliſſimas ꝓtes ſcindunt:inde draconũ ſquamis opus ſile texunt:eas ꝓ-
foratas equoꝝ & boũ neruis aſſuunt. atq; ita
utunt ꝓ thoracibꝰ. Leui põti.Maris põtici a
leua ꝓte:ingrediẽte.n.poeta mare põticum a le-
ua erat Tomos:quã petebat:Põtus aũt(autore
Herodoto lib.iiii.)iter oĩa maria é maxime ad
mirabile:cuius lõgitudo é.xi.miliũ ac.c.ſtadio
rũ:Latitudo qua latiſſimũ é triũ miliũ ducẽto
rũ:Huiꝰ pelagi os latitudis é q̃ttuor ſtadiorũ:
Lõgitudo oris qđ é collũ q̃ boſphorus dicitur
circiter.c.xx.ſtadia ad ꝓpõtidẽ uſq; ꝓtigés: ꝓ-
põtis aũt qngẽtoꝝ ſtadioꝝ é:mille & quadrin
gẽtoꝝ lõgitudis ĩfluẽs in helleſpontũ:Ipſe hel
leſpõtus ubi anguſtiſſimus ſtadiis ſeptẽ q̃drin
gentis:lõgus intrans pelagi uaſtitatẽ: qđ ægeũ
uocat.Hæc aũt ita diméſa ſũt:Nauis fere me-
at oĩno.lxx.milia paſ.lõgo die: nocte uero.lx:
Itaq; a faucibꝰ põti ad phaſim(hoc é n.põti lõ-
giſſimũ)noué dieꝝ ẽ nauigatio & octo noctiũ
q̃ fiũt mille cẽtũ ac decẽ milia paſ.hoc é ſtadio
rũ.xi.milia ac.c.E ſcythica ãt ad Theſmycirũ:
q̃ e ſup flumẽ Thermodoõta(hic náq; põti la-
tiſſimũ é)triũ dieꝝ duarúq; noctiũ ẽ nauiga-
tio:q̃ fiũt paſſuũ.ccc.ac tria milia: ſtadioꝝ ue-
ro tria milia ac.ccc.Hũc igiť in modũ põtũ ac
Boſphoꝝ & helleſpõtũ Herodotꝰ diméſus é:
Quin ẽt põtꝰ paludẽ hẽt ĩfluẽtẽ ĩ ſe nõ multo q̃ ipſe é minorẽ:q̃ Meotis appellaťand mr̃ põti a quo põto fi
niti ma regio põtica cognoĩať. Fera littora.Fera appellat ꝑ gẽtes crudeles illic hĩtãtes: ut ĩfra dicemꝰ.
Tomitas.Tomas urbs fuit ĩ getico littore:ſic dcã,qm̃ illic Medea fratrẽ trucidauit:plura dicemꝰ ĩ.iii.li.
Exilii facio ꝓ mea uota uiã:Opto mihi uiã dari ad exiliũ. Seu magis odiſtis.Siue magis me odio hẽtis.
Aduertite me.Me deferte. Iuſſæ ter.Sarmaticæ oræ. Supplicii ꝑs é.Deos docet poſſe ĩuiſum ſe affice
re ſupplicio:ſiqdẽ mori ĩ exilio acerbiſſimũ é. In regiõe.In ora getica mihi ab Auguſto cõceſſa. Ferta:
qd hic facio. Vẽtos ꝑſeuerãtes ĩcrepat poeta.Auſonios fines:Italiæ fines. Vi.n.tẽpeſtatis referebanť ĩ Ita-
liã relicto priori curſu:ut ĩ ſequẽti elegia appet poſuit aũt Auſoniã ꝓ Italia more poetico. Auſonii autẽ q
prius Opici dicebanť:icoluerũt eã Italiæ ꝑtẽ q̃ ad Tyrrheniã uerſa ẽ ut lib.vii.politi.docet Ariſtoteles:Et
Plynius ita ſcribit. Tenuere latiũ antiquũ colonis ſæpe mutatis alii aliis tꝑibus: Ab origines:Pelaſgi: Ar-
cades:Siculi: Arũci:Rutuli:& ultra Circeios Volſci:Oſci: Auſones:uñ nomẽ mõ latii ꝓceſſit ad Lyrĩ am-
nẽ. Auſonũ urbes tres noĩat Liui.li.ix.ab urbe cõdita Auſoniã.ſ.Mĩturnas & ueſtinã:Mare Ioniũ ab oriẽ
te Italiã alluit ut docet Ptolemæus:Græci uero Ioniũ diuidũt ĩ Siculũ ac creticũ Plinius autor. Scribit ẽt
Seruius Ioniũ ſinũ eé ĩméſũ ac uſq; ĩ Siciliã ꝓtẽdi:& huius ꝑtes eé Hadriaticũ:Achaicũ:& Epiroticũ:ita a
rege appellatũ fuiſſe Solinus autumat: Appianus ſcribit Ioniũ Dyrrachi filiũ ab Hercule ꝑ errorẽ ĩt[illegible]
ctũ fuiſſe:Herculẽ uero corpus tumulãtẽ ĩ mare ꝓieciſſe ut cognomẽ illi ĩponeret. Eſt & alteꝝ mar[illegible]
niũ:de quo ita ſcribit Solinus: A liguſtico mari ad Siciliã eé Thuſcũ cõſtat quẽ græci Ioniũ uel Tyrrhenũ
Itali ĩfeꝝ uocãt:qđ qdã ita appellatũ dicũt ab regiõe Italiæ Ionica:ĩ liguria.n.lapidarii cãpi fuere:ꝙ loue
cũ Hercule dimicãte illic crediť lapidibus pluiſſe:& regionẽ ionicã ab ione Naulochi filia : quã ꝓcaciter
inſidẽtẽ uias Hercules ĩteremit appellatã. Noluit hoc cæſar.Cæſar edixit ne in italia redirẽ. Et iubet.
Et uult me ꝓficiſci ĩ exiliũ. Nunq̃ fallũ deos.Núq̃ deos decipiũt.Sciũt.n.dii qcqd oĩno hoies agũt. A
mea culpa. A meo ſcelere:poeta aũt pctm̃ ſuũ erroré fuiſſe fateť:& ꝑ ĩprudẽtiã id amiſiſſe cuius cã poſtea
eũ Auguſtus ĩ exiliũ eiecit:Sũt q̃ exiſtimãt eũ:ideo relegatũ fuiſſe ꝙ ĩprudẽs Auguſtum uiderit cum filia
Iulia inceſtum admittentem:Nam Tranquillus in Caligula ita ſcribit.Prædicabat aũt matrem ſuã ex ni
ceſto quod Auguſtus cum filia Iulia admiſiſſet ꝓcreatam:Non me fugit Sidonii carmen aliaſq; multoꝝ
etiam opiniones eſſe:Illud affirmo nihil certi afferri poſſe ex Ouidii carmine ꝓterq̃ imprudenter illũ ali-
quid uidiſſe:cuius cã Auguſtus offenſus eum relegauit. Immo ita ſi ſcitis:ſi me meus abſtulit error. Or-
do eſt.Immo odiui ita parcite:ſi ita ſcitis.ſ.facinus abeſſe a mea culpa: & ſi meus error abſtulit me & reli-
qua. Stultaq; mens.Mens imprudens & improuida. Non ſcelerata.Non ſceleri obnoxia.

Obligor ut tangam læui fera lĩrtora ponti:
Quodq; ſit a patria iam fuga tarda quæror
Neſcio quos uideã poſitos ut in orbe tomitas
Exilii facio per mea uota uiam.
Si me diligitis tantos compeſcite fluctus.
Pronaq; ſint noſtræ numina ueſtra rati.
Seu magis odiſtis iuſſæ me aduertite terræ.
Supplicii pars eſt in regione mori.
Ferte:quid hic facio rapidi mea corpora uẽti:
Auſonios fines cur mea uela uident?
Noluit hoc cæſar:quid quẽ fugat ille tenetis?
Aſpiciat uultus pontica terra meos
Et iubet & merui:nec quæ damnauerit ille
Crimina defendi faſue pium ue puto.
Si tamen acta deos nunq̃ mortalia fallunt:
A culpa facinus ſcitis abeſſe mea.
Immo ita ſi ſcitis:ſi me meus abſtulit error:
Stultaq; mens nobis:non ſcelerata fuit.

Sarmatarũ ama

Pontus
Ponti longitudo
Ponti latitudo
Boſphorus
Propontis
Helleſpontus
Meotis
Auſoniũ
Mare Ionium
Relegationis ouidii cauſa

Quod licet e minimis. Quãuis dignitate inter minimos Cæſaris fautores numerandus, illud fecerim hoc eſt illi domui fauerim. Illi domui. Aedib⁹ Auguſti Cæſaris & eius familiæ. Si ſatis Auguſti. Si Auguſti iuſſis mittẽtis me in exilium perinde ac publicis q̃primum parui. Publica enim iuſſa appellat q̃ iudiciali more ſolent pronunciari: & referri in acta aſſignata cauſa cur in reum animaduertat̃: quod quũ nõ fecerit Auguſtus: ſe tamen fatetur paruiſſe. Si dixi fœlicia ſæcula. Faſtorum libros. xii. in totidẽ menſes diuiſos deſignat & potiſſimum Auguſtum menſem ab Auguſto imperatore cognominatũ: in quo inuit Auguſti laudes & ſcĺa ſub eo fœliciſſima ſcripſiſſe & ꝑ eius quoq; ĩcolumitate ſacrificaſſe. De fœlicibus tẽporib⁹ ſub Auguſto ſcribit ẽt Strabo docẽs nunq̃ tãtã pacis facultatẽ tãtãq; bonor̃ copiã romanis fuiſſe q̃tã Cæſar ſuppeditauit Auguſt⁹. Cæſaribuſq;. Tyberiũ eiuſq; filios Cermanicũ Druſumq; intelligit. Si fuit hic aĩus nobis. Si mẽs nr̃a fuit talis ĩ Auguſtũ qualẽ diximus. Si minus Si non ſubaudi fuit talis aĩus in Cæſarẽ. Sed ſub conditiõe uocati. Nõ inqt caſu mihi ignoſcitis: ſed ea cõditiõe quas uos oraui: ut ſi fui in cæſarẽ ac ei⁹ domũ aĩo beniuolẽtiſſimo tẽpeſtas euaneſceret. Falleŕ quos nõ ẽ. Quos ñ poſſum⁹ falleŕ.

In Tertiam Elegiam Enarratio.

Vũ ſubit illi⁹. Miſerabiliter exponit poeta cõſternationẽ illã qua afſect⁹ẽ poſteaq̃ iuſſit eũ Cæſar ĩ exiliũ abire: qdq; ea nocte ẽt egerit q̃ fuit illi ĩ urbe nouiſſima ꝺclarat. Miſerabilius deĩde Vxoris & dõeſticor̃ lachrymas ꝺſcribit Demũ dicit ſe cœpiſſe nauigaŕ: & ĩ Ionio mari ſæuiſſimã tẽpeſtatẽ cohortã: q̃ territi ẽt naute ſalutẽ deſpabãt. Quũ ſubit. Quũ ĩ mẽtẽ uenit. Supmũ tps. Ea. n. nocte ſola mihi licebat ĩ urbe ꝑmaneŕ. Gutta. lachrymæ. Finib⁹ extremæ auſõiæ. Fines extremæ auſoniæ ꝑtẽ ultimã Italiæ. Nec ſpatiũ. Nec tps nec iterualIũ. Nec mẽs. Quia cõſternati ſubita aliq̃ clade qd agẽdũ ſit ignorãt. Parandi. Præparãdi mihi neceſſaria: Ea ãt ĩtelligit q̃ ſtatĩ ſubiũgit.

Torpere

Torpuerãt. Senſu caruerãt: Alias quũ ad corpus referŕ ſignificat pigrũ eẽ. Cicero ĩ. i. de natura deor̃. Deũ ſic feriatũ uolum⁹ ceſſatione torpẽ: Et Vergili⁹. Nec torpẽ graui paſſus ſua regna ueterno. Nõ mihi ſeruor̃ comites. Ordo ẽ. Cura ſeruor̃ nõ fuit mihi: & cura legẽdi comites nõ fuit: & cura ueſtis & opis aptæ hoc eſt exuli cõueniẽti nõ fuit mihi ꝑfugo. Quã q iouis ignib⁹ ict⁹ Viuit. Quã q tact⁹ fulmine ſtupet. Scribit. n. Plini. Fulmen unũ aĩal hoĩem nõ ſp extĩgueŕ: cætera illico hũc uidlicet natura tribuẽte honorẽ: quũ tot beluæ uirib⁹ ꝑſtẽt. Oĩaq; cõtrarias ĩcubaŕ ꝑtes: Hõ niſi cõuertat̃ ĩ ꝑcuſſas ꝑtes nõ expiraŕ crediŕ. Supne icti cõcidũt: Vigilãs ict⁹ cõniuẽtib⁹ oculis: dormiẽs patẽtib⁹ repiŕ: aut certe louis ignib⁹. i. fulgetris.

Fulmẽ non ĩemp hominem necat

Et ẽ uitæ neſci⁹. Ignorat an uiuat. Hanc aĩnu. Hanc conſternationem. Conualuere. Cœperunt reſcipiſcere. Qui modo de multis. Vnus aut duo fidi mihi in amicitia permanſerant: Reliqui uero hac mea calamitate mutati ſunt. Vnde ipſe alibi ita canit. Tempore fœlici multos numerabis amicos Tẽpora ſi fuerint nubila ſolus eris. Imbræ. Lachrymis.

Nata. Filia per illa: quæ uirum in africam ſecuta fuerat. Formaq;. Et ſpecies quædam. Non taciti funeris. Funeris in quo non ſunt taciti: ſed magni gemitus: quales in funere alicuius eſſe ſolent. Intus erat. Domi meæ erat. Hæc facies: Talis luctus qualis erat domi meæ.

Quod) dicet e minimis) domui ſi fauimus illi
Si ſatis auguſti publica iuſſa mihi.
Hoc duce ſi dixi fœlicia ſæcula: pro quo
Cæſare tura pius cæſaribuſq; dedi
Si fuit hic animus nobis: ita parcite diui:
Si minus: alta cadens obruat unda caput.
Fallor: an incipiũt grauidæ euaneſcere nubes
Victaq; mutati frangitur unda maris:
Non caſu uos ſed ſub conditione uocati:
Fallere quos ñ ẽ hãc mihi fertis opẽ:
Vũ ſubit illi⁹ triſtiſſima noctis imago
Quæ mihi ſupremũ tps ĩ urbe fuit:
Quũ repeto noctẽ qua tot mihi chara reliq
Labitur ex oculis tunc quoq; gutta meis.
Iam prope lux aderat: qua me diſcedere cæſar
Finibus extremæ iuſſerat auſoniæ.
Nec ſpaciũ nec mens fuerat ſatis apta parandi
Torpuerant longa pectora noſtra mora.
Non mihi ſeruorum comites non cura legẽdi:
Non aptæ profugo ueſtis opiſue fuit.
Non aliter ſtupui: q̃ qui iouis ignibus ictus
Viuit & eſt uitæ neſcius ipſe ſuæ.
Vt tamẽ hanc animi nubẽ dolor ipſe remouit
Et tandem ſenſus conualuere mei
Alloquor extremũ mœſtos abiturus amicos
Quí modo de multis unus & alter erat.
Vxor amans flẽtem flens acrius ipſa tenebat
Imbre per indignas uſq; cadente genas:
Nata procul libycis aberat diuerſa ſub oris:
Nec poterat fati certior eſſe mei.
Quocũq; aſpiceres: luctus gemituſq; ſonabãt
Formaq; non taciti funeris intus erat.
Fœmia uirq; ueo pueri quoq; funere mœrẽt:
Inq; domo lachrymas angulus oĩs habet.
Si licet exemplis in paruis grandibus uti:
Hæc facies troiæ: cum caperetur erat.

Iam

Iamq; quieſcebant. Tempus illud noctis deſcribit: quod Macrobius Conticinium appellat: quo & gal- Cõticiniú
li conticeſcunt & homines etiam quieſcunt. Id etiam Vergilius ita deſcribit. Nox erat & placidum carpe
bant feſſa ſoporé Corpora per terras. De partibus noctis & diei legito Varroné. Cenſorinũ de die Nata-
li. Macrobiũ in primo Sat. & Seruium. Lunaq;. Lucebat inqt luna. Et ad hæc capitolia cernens. Aſpi-
ciens collem capitolinum: cuius nominis originem diximus in Ouidium de ārte amandi. Iuncta fuere.
Fuere contigua. Numina uicinis. Iouem capitolinum & cæteros deſignat: qui in Capitolio colebantur
ut diximus. Vnde Mãlius apud Liuium ita in-
quit Iupiter optime maxime lunoq; regina ac
Minerua cæteriq; dii deæq; qui Capitoliũ ar-
céq; incolitis. Inquá: Dico. Eſt enim inquá in Inq; uerbũ
quis inquit quarti ordinis uerbũ ut docet Dio
medes: q̃uis pria perſona lõge diſſimilis ſit cæ-
teris uerbis. Sũt ét q̃ dá uerba: q̃ quũ cæterá de-
clinationé habeát plená tépor pfecto đficiũt:
& ſunt feř hæc: Verro: Meto: Furio: Horz uer
boz nõ facile repimus tps pfectú: & tñ qđ eſt
Verro i paſſiua đclinatiõe uerſus hét: ut apud
Senecá i Dialogo de ſupſtitiõe. Verſa tépla. Et
plautꝰ. Verſa ſparſa. Sunt q̃ dá uerba q̃ primá
perſonam ueluti Ouas Ouat: Raro reperimus
Ouo dictú. Ité furis furit: raro furio iueniť. Fa-
ris fať: raro For inueniť: Vez in cõpoſitiõe ut
apud Catũ repimus effor: Roras rorat: uix ro-
ro: Daris dať raro dor. Clypeũ. Deoz pſidiũ Clypeus
Clypeũ appellat: Clypeos auté q̃dá dictos pu- Cluere
tant q; clepát. i. celét corpus periculiſq; ſubdu- Cluacina
cát: Quidã uero a cluédo: Clueť. n. antiqui pu uenus
gnare dicebant ut Plinius docet: Vnde Venus
Claucina appellata fuit: Plinius uero li. xxxv. a
γλυφω quod ẽ ſculpo: quaſi γλύφοπτος
hoc é ſculptus deriuatũ putat: Eius uerba hæc
ſunt: Scutis enim qualibus apud troiá pugna-
tú ć: cõtinebanť imagies: Vñ & nomé habueť
clypeoz nõ ut puerſa grámaticorú ſubtilitas
uoluit a cluédo: Corrigédus é Plynii locus: ubi Plinii locꝰ
a lucédo: ſcriptũ é quũ a cluédo legédú ſit: il- Clypeum
lud notandú Clypeú genere neutro pferri: qđ genere
docet pollio in Claudii uita his uerbis: illi Cly neutro
peus aureus uel (ut grámatici loquunť) clypeú
aureú ſenatus totius iudicio i Romana curia
collocatú é: Plynius tamen ſemp uirili genere
protulit. Attamé hanc odiis. Facite ut diſce-
dam abſq; Auguſti odio: hoc é ne me ille odio
pſequatur poſteaquá diſceſſero. Cœleſti ui
ro: Auguſto q & uiuus & mortuus diuios me-
ruit honores. Quis error. Qualis error & im
pudétia. Pro culpa. Pro errore. Vt qđ ſenti-
tis. Cám aſſignat cur uelit a diis dici Auguſto
poetá peccaſſe p imprudétiá. Quod ſentitis.
Quod intelligitis. ſme p imprudentiá erraſſe.
Autor pœnæ. Auguſtꝰ mei autor exilii. Pla
cato poſſũ. Poſſú eſſe nõ miſer. Placato deo:
Hoc é auguſto lenito. Adoraui ſupos: Precatus ſum deos. Medios ſonos. Media & imperfecta uerba.
Verſaq; ab axe ſuo. Auroram deſignat: qua plauſtrum cœleſtæ in orientẽ uertitur. Sic lucanus. Sed no-
cte ſopora Parrhaſis obliquos elice quum uerteret axes. Erat uerſa. In oriẽtem ſpectabat. Ab axe ſuo. Arctos
Ab eius rotis. Arctos. Vrſa maior. quæ arctos græce: latine Vrſa appellať ut docet Higynus. Parrha-
ſis. Archadica ab oppido appellata: Fuit enim Caliſto filia Lycaonis regis arcadiæ. Pes indulgens ani-
mo. Pes nolens diſcedere ut mihi morem gereret. Tardus erat. Erat lentus ad diſcedendum. Meq; ipſe
fefelli. Ostendebam enim non dediſſe ea mandata quæ dederam: aut certe dicit: ignorabam me ſæpius
adem mandata meis dediſſe. Pignora chara. Vxorem & domeſticos omnes.

Iamq; quieſcebant uoces hoíumq; canumq;
Lunaq; nocturnos alta regebat equos:
Hãc ego ſuſpiciés: & ad hæc capitolia cernés
Quæ noſtro fruſtra iuncta fuere larí:
Numina uicínis habitantia ſedíbus iníquam:
Iam ꝑ oculís nunq̃ templa uídenda meis:
Díiq; relínquédi quos urbs habet alta quiríni
Eſte ſalutatí tempus in omne míhi.
Et quãq̃ ſero clypeum poſt uulnera ſummo.
Attamen hanc odiis exonerate fugam.
Cœleſtiq; uiro quís me deceperít error
Dícite pro culpa ne ſcelus eſſe putet.
Vt quod ſentítis pœne quoq; ſentíat auctor:
Placato poſſum non míſer eſſe deo.
Hac prece adoraui ſupos ego: pluribus uxor:
Síngultu medios impediéte ſonos.
Illa etiam ante lares ſparſis proſtrata capíllís
Contigít extructos ore tremente focos.
Multaq; in aduerſos effudít uerba penates
Pro deplorato non ualitura uíro.
Iamq; moræ ſpaciũ nox præcípitata negabat
Verſaq; ab axe ſuo parrhaſis arctos erat.
Quíd facerem? blándo patriæ retinebat amore:
Vltima ſed iuſſæ nox erat ílla fugæ.
Ah quotiés alíquo díxi ꝑperãte: quíd urges?
Vel quo feſtinas íre uel unde uíde?
Ah quotiens certam me ſum mẽtitus habere
Horam: propoſitæ quæ foret apta uíæ.
Ter límen tetigi: ter ſum reuocatus: & ipſe
Indulgens animo pes mihí tardus erat
Sæpe uale dícto rurſus ſum multa locutus:
Et quaſi diſcedens oſcula ſumma dedí.
Sæpe eadem mandata dedi: meq; ípſe fefellí
Reſpíciens oculís pignora chara meis.

Sarmatia Scythia

Scythia eſt quo mittimur inquam. Sarmatia.n. in Scythia eſt: qđ Plinius docet his uerbis. Ab eo in plenum quidem omnes ſcythaꝫ ſunt gentes. Variæ tñ littori appoſitæ tenuere: Alias Getæ Daci a romanis dicti. Alias Sarmatæ a græcis Sauro matæ. De Scythia Herodotus li.iiii. ita ſcribit. Itaq; Scythiæ ueluti fa mæ quadratæ duæ partes quæ ad maꝛ ptingũt: Altera ad mediterranea fert: Altera maritima uſq; quaq; ſunt pares. Nã ab Iſtro ad Boryſthené. x. dieꝫ eſt iter. Tantũdem a Boryſthene ad Meotidẽ paludẽ. A mari mediterranea uerſus uſq; ad melanclænos. xx. dieꝫ iter: Supputantur aũt a me in ſingulos dies itineris ducẽa ſtadia. Ita trãſuerſa ſcythiæ erũt quattuor milia ſtadiorũ recta. Quæ ad Mediterrãea ferũt totidẽ ſtadioꝫ. Tãtæ ẽ hæc terra magnitudis. Vtraq; iuſta mora ẽ. Ne ĩ ſcythiã. ſ. ꝓpere aut romã reliq̃. Dulcia mẽbra. Amicos domeſticos ſeruos: aut ét diuitias: hæc.n. oĩa ſũt mẽbra domꝰ. Theſea fiđ. amoꝛ fido q̃lis fuit theſei ĩ pirithoũ: Ouidi. li.iii. faſtorũ. Protinꝰ aſpicies ueniẽti nocte coronã Gnoſida: theſeo crimíe fcã dea ẽ. In lucro eſt q̃ daꝛ hora mihi. Videor nũc tps illud lucrari: quo uobiſcũ moror: nã fortaſſe nõ amplꝰ licebit. Proxĩa meo aĩo. Mihi cariſſima. Grauis nobis. Q đ ea diẽ duceret. Lucifer. Phoſphorꝰ lucẽ ferens: De q̃ ſtella Cicero li.ii. de natura deoꝫ ita ſcribit: Infima ẽ qnq; errãtiũ terræq; ꝓxima ſtella Veneris: q̃ phoſphoros græce lucifer latine dr̃ quũ añgrediť ſolẽ: quũ ſubſeqť ãt Heſpos: Ea anno curſũ cõficit & latitudinẽ luſtrãs ſigniferi orbis & lõgitudinẽ: qđ idẽ faciũt ſtellæ ſuperiores neq; a ſole unq̃ duoꝫ ſignoꝫ iteruallo lõgius diſcedit: tũ añcedés: tũ ſubſequés. In cõtraria. In loca aduerſa ipſi equo. Erant.n. troiani græcorum hoſtes: Vel in contraria. ſ. ſtudia & laocoõti aduerſa: ut ad Vergilianũ illud alludat. Scinditur incertũ ſtudia in cõtraria uulgus. Verſus. Vel tractus. Vergiliꝰ. Quippe ferant rapidi ſecũ uerrãtq; per auras. Vel uerſus in cõtraria: ideſt mutatus in cõtraria. Sinoni.n. crediderant troiani. Si equs ille in urbẽ tractus fuiſſet. Vltro aſiã magno pelopeia ad mœnia bello uenturã: Sed res in contraria ceſſit: nam eo equo captum eſt ilium. Equs proditionis. Equs ligneus: quiꝓdidit troiãos græcis ut docet Vergiliꝰ. Habuit ultores. Habuit græcos latẽtes in eius cauernis. Alii ita legũt hos duos uerſus. Sic doluit metius: tunc quũ in contraria uerſos ultores habuit proditionis equos: & ad Metii Suffetii hiſtoriam referunt: quam refert Liuius in libro primo ab urbe cõdita: Vergilius Metũ in diuerſa quadrigæ: Sed quoniã id nuſq̃ legiť in ullis exẽplaribus: prior lectio magis placet: ſimul quia cõparatio hæc ad ſolum doloré pertinet non ad animi diſtractionem: Quũ inquit. Sic doluit Priamus: Præterea Metius primã producit: hic uero corripere tur: Quod ne fieret Maro nomen mutilauit & Metum non Metiũ dixit cauſa metri ut Seruius docet. Vltima tellus. Septẽtriõalis regio.

Veneris ſtella Phoſphoros Lucifer Heſperos

Vixq; dedit uictas. Quum oſtendiſſem aduentum eius fore mihi inutilem difficile mihi ceſſit. Dare.n. manus uictas eſt ſe uictũ fateri. Vel mãus uictas illã uix dediſſe dicit: ut ĩtelligas eã uix uoluiſſe illũ amplecti ac dextrã diſcedẽti porrigere: quũ ſtatuiſſet ſecũ nauigare. Siue illud erat ſine funere ferri. Siue meꝰ ille diſceſſus erat potiꝰ elatio q̃dã uiui hoĩs citra ullã morté & funꝰ. Efferri.n. (ut docet Dõatꝰ) dñr ꝓprie cadauera quũ ad ſepulturã portãť. Ferri. Efferri. portari ad ſepulturã. Per ora hirta. Per facié barbatã.

Dẽíq; quo ꝓperoꝰ ſcythia ẽ quo mittímur ínq̃
Roma relínquẽda eſt utraq; íuxta mora ẽ.
Vxor ín æternum uíuo míhí uíua negatur:
Et domus & fide dulcía membra domus.
Quoſq; ego dílexí fraterno more ſodales:
O míhí theſea pectora íuncta fíde.
Dum lícet amplectar: nunq̃ fortaſſe lícebít
Amplíus: in lucro eſt quæ dať hora míhí.
Nec mora ſermonís uerba ĩperfecta relínquo
Amplectens animo proxíma quæq; meo.
Dũ loquor & flemus: cœlo nitidíſſimus alto
Stella grauís nobís lucífer ortus erat.
Díuidor haud aliter: q̃ ſi mea mẽbra relinquã
Et pars abrumpí corpore uíſa meo eſt.
Síc doluít príamus tũc quũ ĩ cõtraría uerſus
Vltores habuít proditionís equus:
Tunc uero exoritur clamor gemituſq; meorũ
Et feríunt mœſtæ pectora nuda manus.
Tunc uero coníunx humerís abeũtís ĩhærens
Míſcuít hæc lachrymis triſtía dícta ſuís.
Non potes auellí ſimul hĩc ſimul ibímus ínqt
Te ſequar: & coníunx exulís exul ero.
Et míhí facta uía eſt. & me capít ultíma tellus
Accedam profugæ ſarcína parua ratí.
Te íubet a patría díſcedere cæſarís íra:
Me píetas. píetas hæc míhí cæſar erít.
Talía tentabat: ſícut tentauerat ante:
Víxq; dedít uíctas utílitate manus.
Egredíor: ſíue íllud erat ſíne funere ferrí
Squallídus ímmíſſís hírta per hora comís:
Illa dolore meí tenebrís narratur abortís
Semíanimís media procubuíſſe domo.
Vtq; reſurrexít fœdatís puluere turpí
Crínibus: & gelída mẽbra leuauít humo:
Se modo deſertos modo deploraſſe penates:
Nomen & adempti ſæpe uocaſſe uírí.

Natæ filiæ

Natæ filiæ ꝑillæ. Ponere ſenſus. Ne ſentiret tãtos dolores mei exilii: quam rem ſola mors præſtat. Et abſentem ſubleuet. Et opem ferat mihi abſenti. Tingitur oceano. Ideſt occidit: oſtendit Arctophylacis occaſu ſe in Ionio cœpiſſe nauigare: Oritur autẽ Bootes. iii. idus februarias ut docet Ouidius ĩ faſtis. Arctophylax aũt interprætatur Vrſæ cuſtos. Idẽ ẽt appellatur bootes. Manlius. A tergo nitet Arctophylax: idemq; bootes. Et Cicero de natura deorũ. Arati uerſum ita refert Arctophylax uulgo qui dicit ee bootes q; quaſi temone adiũctũ præ ſe quatit Arcton. Dicit etiam Arcturus ut docet Lactantius grãmaticus. Seruiꝰ tñ ſcribit arctuꝝ ꝓprie eẽ ſtellã ĩ ſigno bootæ. cuius ortꝰ & occaſus tẽpeſtates grauiſſimas facit: quã rem hic Ouidius uĩ deſignare. Bootes aũt nõ oritur: aut occidit ut alia ſigna. Sed quũ plauſtro ꝓximꝰ ſit: qd' uertit circa cardinẽ: ĩ ipſa uertigine uĩ occidere: & quũ ſe eleuat oriri: Huius manũ ſiniſtrã (autoꝛ Higyno) circulus arcticus ĩcludit: ut neq; occidere: neq; oriri uideat. Iſpe. n. poſitꝰ ab arctico circulo ad æſtiuũ definit ĩclinatus ĩ lõgitudinẽ dxtro pede æſtiuo circulo nixus. Huiꝰ Hũeros & pectꝰ a reliquo corpore diuidit circulus: q ꝑ utroſq; polos trãſiẽs tangit arietẽ & chelas: Hic qdẽ cũ Tauro Geminis & Cãcro & leõe occidit. Ideo ſero occidere dr̃: q; magis erectꝰ a pedibꝰ ꝓuenit ad terrã. At exoriẽs citius q̃ chelæ uĩ. Vñ a poetis mõ tardus mõ piger appellat: Huius. n. occaſus q̃ttuor ſignorũ Zodiaci tꝑs abſumit ut diximus: fuit ãt Bootes filius Iouis & Caliſtus lycaõis: q quũ mr̃em ira iunonis ĩ urſã mutatã ĩſcius uellet occidẽ a Ioue cũ mr̃e ĩter ſydera collocatus ẽ: q eã Arctõ: filiũ uero Arctophylaca noĩauit. Fabulã habes apud Ouidiũ ĩ Met. & Higynũ: q de hac re uarias ẽt opiniões refert. Erymãthidos urſæ. Caliſtus arcadiæ ĩ urſam mutatæ: Erymãthis. n. dr̃ a mõte ĩ finibus arcadiæ. Erymãtho. Turbat aq̃s æquoreas: tẽpeſtatẽ ĩducit. Pictos ꝺos. Deos pictos intelligit ĩ ipſa puppi de morꝛ. Vergilius. Et aurato fulgebat apollĩe puppis. Pĩea texta. Aut nauiũ latera. Sic ſupius. Nec leuius latex tabulæ feriũt ab undis: aut certe trabes illas qbꝰ tabulæ nauis affixe ſũt. Aggemit. Vr̃ mea cã gemere. Timorẽ gelidũ. Timorẽ qui frigidos hoĩes reddit. Vtq; paꝛ ualidis: Quẽ admodũ inqt q nõ põt ĩfrenẽ equũ regere habenas dimittit: ſic nauta uela reliquit quæ regere non poterat. Mutatis auras. Ventos priores mutatos. Nam ſecundis uentis aliquot dies nauigauerat Roma uſq; in Ionium: ubi poſtea bootæ occaſu coorta tempeſtate uentis contrariis referebatur in Italiam: ita. n. intelligendum eſt: Nam eodem die nõ potuit Roma in Ioniũ ꝓuenire: niſi forte accipimus illũ brũduſio nõ Roma occaſu bootæ nauigare cœpiſſe. Nã procul illyricis. Hinc põt intelligi non de mari thuſco qd' ẽt Ioniũ appellatũ diximus intelligẽdũ eſſe: ut qdã falſo exiſtimarũt ſed de magno ꝓꝑ Illyriã quã Ouidius in põtũ nauigãs a leua habuit: ſed mutatis uẽtis ea a dextra: a frõte Italia ſita erat ad quã ui tẽpeſtatis ferri uidebat: Sane Illyrios græci eos exiſtimãt q ſupra Macedoniam & thraciã a Chaonis & Theſprotis ad fluuiũ Iſtrũ ſedes hñt: hæc. n. totius ꝓuinciæ lõgitudo ẽ. Amplitudo. n. ex Macedonia & Thraciæ mõtibus ad peones uſq; & Ioniũ mare: alpiũq; obiecta ꝓtendit: quæ dierũ quinq; itinerationẽ cõtinent. Lõgitudo in triplo ꝓductior eſt ut græci phibẽt: Romani eã regionẽ menſuræ ſubiicientes longitudinem ſex miliũ ſtadiorũ: latitudinẽ mille & ducẽtorũ numero cõtineri putãt. Aſſerũtq; eius prouinciæ cognomẽ ab illyrio poliphemi ortũ habuiſſe poliphemo quippe ciclopi ac Galatheæ Celtũ & illyriũ & Galathũ filios extitiſſe eoſq; ex Sicilia ꝓgreſſos Celtis & illyriis & Galathis ab ipſis cognomẽ aſſumẽtibus impitaſſe: Romani uero ñ hos dũtaxat: ſed peões ultra eos necnõ Retios Noricos & Myſios q Europã incolũt & quoſcũq; alios his finitimos q iſtrũ a dextra nauigãtibus ſeſe offerũt uiciſſim ut Helines a græcis diſtĩgũt eoſq; ꝓpriis appellatiõibus ſẽpatim noĩant: Cæteꝛ cõi uocabulo illyrios oẽs arbitrãt: Qua opĩone a pricipio ducti neutiq; adhuc ĩ ea pſiſtẽtes finẽ eaꝛ iuenẽ nationũ: ſed ab Iſtri ortu uſq; ad mare põticũ qd̃ ſub tributo optinẽt illyrici fines eẽ uoluerũt. Læua de ꝑte: Mare. n. per liguriã delabẽs: uñ italia iã incipit oriri & Auſoniæ gentes ciuitates illius ꝓmultas illidit: q̃ maxie ad

Nec gemuiſſe mínns: q̃ ſí natæue meumuc
Vídiſſet ſtructos corpus habere rogos
Et uoluiſſe morí moriendo ponere ſenſus:
Reſpectuq; tamen non periíſſe meí.
Víuat: & abſentem quoniam ſíc fata tulerunt
Víuat: & auxílio ſubleuet uſq; ſuo.
Tíngítur oceano cuſtos erímanthídos urſæ:
Aequoreaſq; ſuo ſídere turbat aquas.
Nos tamen ioníũ noſtra non fíndímus æquor
Sponte: ſed audaces cogímur eſſe metu.
Me míſerum: q̃tis nígreſcunt æquora uentís
Erutaq; ex ímís feruet harena fretís.
Monte nec ínferíor proræ puppíq; recuruæ
Inſílít: & píctos uerberat unda deos.
Pínea texta ſonant: pulſí ſtridore rudentes:
Aggemít & noſtrís ipſa carína malís.
Nauita confeſſus gelídum pallore tímorem
Iam ſequítur uíctus: non regít arte ratem.
Vtq; parum ualídus non proficientía rector
Ceruícís rígídæ frena remittít equo:
Síc nõ quo uoluit: ſed quo rapít ípetus undæ
Aurígam uídeo uela dedíſſe ratí.
Quod níſí mutatas emíſerít æolus auras:
In loca íam nobís non adeunda ferar:
Nam procul íllyrícís leua de parte relíctís

Bootæ ortus & occaſus
Arctophylax
Bootes
Arcturus
Bootes tardus
Illyrii

Liguſticū mare Sidoum mare Tyrrhenū mare Siculum mare Adriaticū mare Ionium mare

boream ſpectāt:atq; inde etiam liguſticum a liguria ipſa quam lambit uocitaſ:prorumpitq; inde ſtatim ad leucopetram uſq; quæ e regiōe poſita ſiculo alluiſ freto:Tum uero ad cyrnū quæ Corſica eſt atq; inde ad Sardiniam influctuans:ab ea ſtatim Sardoum appellatur. Deinde uero ad auſtrum uerſus tyrrheniā radens Tyrrhenum uocaſ:Sed quum poſtea incurueſ ad orientē ſolē & Siciliam circūferiat iniectā freto Siculum diciſ:tranſfuſumq; deinde pachynum monte ad cretam uſq; perrumpit: Tū uero quam ad lapigyam uſq; declinet atq; inde ad borreā uerſus dilatet ſeſe adriatici confeſtim nomē adoriſ. ad rurſus ad heſperiam citeriorē conflexus Ioniū efficit mare in quo Ouidium tēpeſtas deph̄edit:ex eo autem mari geminæ e conſpectu regiones poſitæ ſtatim aperiunſ:quaꝝ altera quæ īgrediētib⁹ ad dextrā ē ſita Illirica diciſ : Altera uero quæ ad ſiniſtram conſpicitur ipſa eſt Auſonia q̄ quidem quum & ipſa ſic tanq̄ īgēs quidā Iſthmus extēſa per continentem triplici prope occludiſ mari Tyrrhēo ſcilicet & Siculo atq; hoc quod nuper diximus Adriatico: quorū unū quodq; a ſuo uēto depoſcit motū : ut q ad alienas mercanſ regiones:tuto poſſint e portu euadeſ. Nā Tyrrhenū Zephirū depoſcit.Siculū uero agitur noto:& Adriaticū Euro: Dionyſius autor.

Iouem Auguſtū. Si modo qui periit. Si modo ego tanq̄ mortuus relegatus ad Sarmatas. Pōt nō periiſſe.Poſſum facere qui interierim.

In Quartam Elegiam Enarratio.

Mihi poſt ullos. Amici fidē laudat poeta:q̄ etiā in aduerſis eū nunq̄ deſeruerit quā rē raras admodū ex tā multis fateſ ſibi p̄ſtitiſſe : ſimul eū hortaſ ut ī priſtino amore perſiſtat nec Auguſtum timeat:ſi quidē tali eum amore delectari poſſe argumētis comprobat: Demū fatetur ſe plura mala Vlyſſe perpeſſum fuiſſe in eius exilio: ille.n.q̄nq; in patriam rediit:ſibi uero nullam relictā eſſe ſpē reditus dicit: ni fortaſſe Auguſti ira lenita fuerit. Poſt ullos ſodales.Poſt aliquot amicos:quaſi dicat ante alios omnes.

Sors mea.Meum infortunium. Suſtinuiſſe. Cōſolatū fuiſſe. Poſitis pro nomīe ſignis. Veretur poeta amici nomen exprimere ꝓpter Auguſtum. Officiū nec te. Scis enim te mihi officium præſtitiſſe ne me occiderem quo potes cognoſcere te a me in p̄ſentia ſignificari. Lō ga die.Lōgo tempore. Opis nullius.Nullius auxilio. Hæc nauis.Hæc mea fortuna. Vēto amico:Fauore & fœlicitate. Iſta fides.Tuus in me amor. Theſea pirithous.Amicitiam inter Theſeum ac pirithoum hoc tradūt initium habuiſſe.Quum rumor Theſei fortitudinis uehemens eſſet:cupido pirithoum inceſſit eius rei periculum facere:itaq; Theſei boues e Marathone expulit. Quūq; nūciareſ ſibi illū cū armata manu aduēnare minime fugit:ſed illi obuiā iuit:ubi uero alterꝝ alter aſpexit:& forme dignitatē & animi magnitudinē admirat⁹ uterq; ē.Sed pirithous prior ꝓtēdēs manū iuſſit Theſeū iudici mun⁹ ſuſcipe & de boum expulſiōe iudicare.Si.n.qđcūq; ſuppliciū ſtatuiſſet ſubiturū:At Theſeus ſuppliciū qdē remiſit illi:& ut ſecū amicitiam ſocietatēq; iniret rogauit:ſic iureiurādō amicitiā firmarūt:Sed quū deinde ambo Spartā ueniſſent. Helenā in Dianæ tēplo Choꝝ quem orthiam uocāt exercētē diripuerūt effugerūtq;:Deinde peloponeſum trāſuecti in has leges & cōditiones uenerūt.ut cui Helena ſorte eueniret:is uxorē hēret: atq; alteri ad aliā cōparandam uxorem operam ſuā præſtaret:in hanc pactionē ductis ſortibus Theſeo cōtigit:itaq; accepta uirgine:quæ nondū nuptui idonea erat:in Aphidnas detulit:ibiq; cū matre relīquēs Aphidno amico cōmendauit:Ipſe pirithoo beneficii gratiā referēs in epirum ſimulata ꝑegrinatione cū eo una profectus ē: ut Adonei Moloſſorū regis filiā raperent:qui coniugi Cereri nomen indiderat: filiæ uero proſerpinæ ac Cani Cerbero:edixerat igitur ut cum hoc certamen inirent hi qui filiam petebant : & qui uictor euaſiſſet acciperet: Sed ubi cognouit Pirithoum cum ſociis non ut procos ſed raptores accedere ; eos comprehendit

Theſei & pirithoi amicitiam

Interdícta míhí cernítur ítalía.
Deſínat ín uerítas quæſo contendere terras
Et mecum magno pareat unda deo.
Dum loquor:& cupío pariter tímeoq; repellí
Increpuít quantís uíribus unda latus.
Parcíte cærulei uos ſaltem numina pontí.
Infeſtumq; mihí ſit ſatís eſſe íouem.
Vos animam ſæuæ feſſam ſubducíte mortí:
Sí modo quí períit non periiſſe poteſt.
Mihí p⁹ ullos nūq̄ mēorādæ ſodales
O cuí p̄cípue ſors mea uíſa ſua eſt
Attōítū q me mēíní cariſſime p̄mus
Auſus es alloquío ſuſtínuiſſe tuum:
Quí mihí conſílinm uíuendí míte dediſtí:
Quum foret ī míſero pectoꝝ mortís amor
Scís bene cuí dícā poſítis pro nomine ſignís:
Officium nec te fallít amíce tuum.
Hæc míhí ſemper erunt ímis ínfixa medullís.
Perpetuuſq; animæ debítor huíus ero.
Spíritus híc uacuas príus extenuādus í auras
Ibít:& ín tepído deſeret oſſa rogo:
Quam ſubeant animo meritoꝝ obliuía nr̄o:
Et longa pietas excídat íſta die.
Díí tíbí ſínt faciles:& opís nullíus egentem
Fortunam præſtent díſſímilemq; meæ
Sí tamen hæc nauís uento feretur amíco:
Ignoraretur forſítan iſta fides.
Theſea pírithous non tam ſenſiſſet amícum:

præhédit ac Pirithoum ſtatim per canem interficiendum curauit: Theſeum in carceré coniectum cuſtodiis aſſeruare iuſſit: hoc habet ueritas autore Plutarcho. Theſeus & Pirithous ad inferos

Aquas infernas. Fingunt.n.poetæ ad rapiẽdã pſerpinã inferos adiiſſe Theſeũ ac Pirithoũ. Vñ Charõ apud Vergiliũ loqtur. Nec uero alciden me ſum lætat⁹ eũté Accepiſſe lacu nec theſea pirithoũq;. Diodorus fabulã ſecutus in.v. ita ſcribit. Pirithous Ixionis filius defũcta Hippodamia uxore Hippolyto filio ſupſtite athenas ad Theſeũ uenit: cui⁹ uxor Phædra quũ defũcta eẽt ſuaſit illi Helenæ Iouis ac Lædæ raptũ. Ea tñ decimũ agebat ánũ eæteras oés decore ac modeſtia excellés. Lacædemoné ꝑfecti capto tpe Helená cõi cõſilio aduexere. Deiceps iter eos ſorte iacta utri⁹ eẽt ſpõſa Helena futura ea tñ adiecta cõditõe: ut is ꝑ quo ſors ceciderat: ſocio adiutor ad alterã q̃rẽdã uxoré foret: idq; iureiurádo quũ firmaſſent: ſorte Theſeo euẽit: qđ factũ cũ ægre ferrẽt Atheniẽſes timẽs Theſe⁹ Helenã i Aphidnã unã ex atticis urbib⁹ deduxit ei⁹ cura Aethræ mẽri multiſq; ex amicis ꝓmiſſa: Piritho⁹ cupiẽs Proſerpinã uxoré hñre: cõſiliũ cũ Theſeo cõicauit: ueꝝ quũ ꝓp ípietatẽ a ꝓpoſito eũ auertere conaret ubi illũ pſeuerãtẽ inq; iuſiurãdi uí ad Proſerpinæ raptũ ſe adigi uidit: coadiutorem ſe præbuit. Quũ ad íferos deſcẽdiſſẽt uterq; ibi capt⁹ eſt: Sed poſtmodũ í gr̃am Herculis libato theſeo: Pirithous apđ íferos detẽtus luit ſempiternas ſuæ ípietatis pœnas. Quidã tñ ſcriptores tradũt ãbos rediiſſe ab íferis. Vt foret exẽplũ. Oreſtes poſt matrẽ íterfectã a furiis uexari cœpit: q accepto oraculo carẽdi furoris cã cũ amico pylade Strophii phocẽſis filio ad colchos ꝓfectus ẽ. Tuæ furiæ. Furor tuus quo agitaberis ob matrẽ íterfectã. Vergi. Aut agaménoni us ſcænis agitatus oreſtes Armatã facib⁹ matré & ſerpẽtibus atris. Quũ uidet: ultriceſq; fedẽt í limíe diræ. Oreſte triſtis. Vocádi caſus eſt: facit.n. Oreſte uel Oreſtes: quéadmodum Achille ul' Áchilles. Si nõ eurialus. Euriali & Niſi amor ſatis not⁹ é Vergilião carmíe. Sci licet ut fuluũ. Quéadmodũ auꝝ igni ſic amici fides difficili tpe & í aduerſis rebus ꝓbatur. Auꝝ. n. (ut Ply. docet) quo ſæpi⁹ arſit ꝓficit ad bõitatẽ auriq; expimẽto ignis é: ut ſil' colorẽ rubeat quo ignis. Primũ ãt bõitatis argumẽtũ é: q̃ difficillíe accẽdi. Dũ iuuat. Dũ fortũa alicui é ſcđa. Indelibatas. Illæſas. Intõuit. Cœpit fortũa alicui aduerſari. Fugiũt. Amici abeo diſcedũt. Cætera fortũæ. Reliq fortunã ſecuti ſũt. Nõ mea tnrba. Nõ mihi fuerunt ueri amici. O pauci. O uos duo tres ue amici: q ex tot mihi ſupfuiſtis. Rebus læſis. Reb⁹ afflictis. Meo naufragio. Meis malis. Littora tuta. Ociũ ſine negocio. Falſo metu. Nõ uero metu: qa falſo timetis Auguſtũ hac í re. Ordo ãt é. Vos nimiũ timẽtes falſo metu. ſ. ne deus. i. Auguſtus offẽdat hac pietate: ne trepidate. Sæpe fidé aduerſis. Exẽplis ꝓbat nõ eé ab amicis timẽdũ Auguſtũ. Siqdé ille ét í ꝑlio eos laudauit: q hoſtibus fidé iuiolatã ꝑſtitere. Eſt aũt argumẽtũ a mĩori ad maius. In ſuis. In gẽtibus ſibi ſubiectis. Hãc. ſ. fidé. In hoſte. Si quẽ ex hoſtibus fidũ ſuis cognouit. Simꝑr Vide quõ ubiq; poeta ſe í exiliũ eiectũ fuiſſe ſcribit íprudétia & ſimplicitate. Inuigiles igr̃. Amicũ admonet ut ſtudeat ſibi Augu. mitioré reddeꝛ. Pluſq̃ qđ fieri res ſinit. Pluſq̃ res dici poſſit. Credibili: q̃ credi poſſit. Quáuis acciderit. Quãuis ea mala mihi euenerit. Pars ét q̃dã. Ingeniũ ítelligit: qđ ꝑ nimio dolor neqt dignũ aliqd cõpõeꝛ ul' certe famã deſignat: q̃ pitutã dicit hac exilii nota: uel íter ſcythas nihil cõponẽdo. Poſſit tegi. Poſſit cælari ps b: q̃ mecũ morieꝛ. Nã b exílii mei nota ét cælabiꝛ ſi ígẽiũ meũ min⁹ notũ fuerit. legiꝛ ét poſſet. Me diſſimuláte. Me ñ oñdéte ígẽiũ meũ: qđ fieri neqt ꝓp poẽata iã ana edita

Aquas infernas, Pluſquã quod fieri res ſinit: ille petit,
Si non infernas uiuus adiſſet aquas
Tot mala ſũ paſſus: quot í æther ſidera lucẽt:
Vt foret exemplum ueri phocæus amoris:
Paruaq; quot ſiccus corpora puluis habet
Fecerunt furiæ triſtis oreſte tuæ:
Multaq; credibili tulimus maiora: ratamq;
Si non euryalus rutulos cecidiſſet ín hoſtes:
Quáuis acciderint non habitura fidẽ.
Hyrtacydæ niſi gloria nulla foret
Pars etiam quædam mecũ moriatur oportet:
Scilicet ut fuluum ſpectatur in ignibus aurũ:
Meq; uelim poſſit diſſimulante tegi.
Tempore ſic duro eſt inſpicienda fides
Dum iuuat & uultu ridet fortuna ſereno.
Indelibatas cuncta ſequuntur opes.
At ſimul íntonuit: fugiunt: nec noſcitur ulli
Agminibus comitum qui mõ cinctus erat:
Atq; hæc exẽplis quondã collecta priorum:
Nũc mihi ſunt ꝓpriis cognita uera malis:
Vix duo tres ue mihi de tot ſupereſtis amici.
Cætera fortunæ non mea turba fuit
Quo magis o pauci rebus ſuccurrite læſis:
Et date naufragio littora tuta meo.
Neue metu falſo nimium trepidate timentes:
Hac offendatur ne pietate deus.
Sæpe fidẽ aduerſis etiam laudauit ín armis.
Inq; ſuis amat hanc cæſar: ín hoſte probat.
Cauſa mea eſt melior: quia non contraria foui
Arma: ſed hanc merui ſimplicitate fugam:
Inuigiles igitur noſtris pro caſibus oro.
Diminui ſi qua numinis ita poteſt:
Scire meos caſus ſi quis deſiderat omnes:
Pluſquã quod fieri res ſinit: ille petit.
Tot mala ſũ paſſus: quot í æther ſidera lucẽt:
Paruaq; quot ſiccus corpora puluis habet
Multaq; credibili tulimus maiora: ratamq;
Quãuis acciderint non habitura fidẽ.
Pars etiam quædam mecũ moriatur oportet:
Meq; uelim poſſit diſſimulante tegi.

Aurũ igni probatur

quibūs meū ingenium cognoſci potuit: aut ꝓp libros de arte amādi hoc dicit: quos nō edidiſſet: ſi nō fuiſſet clarus in arte poetica. Si uox infragilis. Si uox nō fragilis: ſed dura: & quæ ſermōe minime poſſet infringi. Cōplecterer oīa. Mala mea omnia poſſem exprimere. Materia malo⁊ copiā Materiā appellat.

Neritus Pro duce neritio. Pro duce Vlyſſe. Eſt autē Neritus (ut libro. x. docet Strabo) mons frondoſus in inſula Ithaca quā tenuit Vlyſſes. De nerito & Nerycia plura diximus in Ouidium de remedio amoris. Neritio nam mala plura tuli. Pluribus malis uexatus fui q̄ Vlyſſes: quod ita eſſe probat. Notū eſt aūt Vlyſſem decē annōs erraſſe: & eo tēpore uarias calamitates accepiſſe.

Getæ Mēſos: Participiū ē a Metior uerbo. In ſinus geticos. Getas dacas etiā appellari ſcripſimus ex Plynii ſnia. Terminātur aūt (ut ſcribit Ptolemæus) ab ortu pōtico mari: & Thracio boſphoro atq; ꝓpōtide & Helleſpōto. Ab Auſtro Aegeo pelago & macedonico. Ab occaſu Pānonia inferiori ac Delmacia. Ab arcto Sarmatia Europæ. De Sarmatia aūt abūde dictū eſt ſuperius. Lætus uictor. Hoc

Dulichiū dicit ꝓpter excidiū illi. Nō mihi dulichium domus eſt. Dulichiū inſula eſt ex Echinadib⁹ una: quæ poſtea Dolicha appellata fuit. Iacet autem ad Oeniadas & ad Acheloi hoſtiū. Fuitq; hæc inſula Vlyſſi ſubdita ut docet Strabo.

Ithacha Ithace ue. Ithaca inſula eſt quæ (autore Strabone) ad ſtadia octinginta i circuitu patet. De qua ita ſcribit Dionyſius: Corcyre inſulæ maxīe adiacet Neritia Ithacæ tellus optatiſſima: & ipſa Vlyſſis patria cōplures aliæ paſſim conſpiciunt: q̄s Achelous amnis a calcide fluens circū perfundit & irrigat: & Plynius. A zacintho inqt Ithaca. xii. M. paſſuū diſtat: in q̄ mōs Neritus. Tota uero circuitu patet. xxv. M. paſſuū. Same ue. Samos ſiue Same inſula ē: q̄ olī quattuor cōtiebat urbes: ex qbus una Samus

Samos Same ſiue Same dicebat utroq; uſitato uocabulo ipſi ēt inſulæ cōi: eadē Cephalenia appellat autore Strabone.

Cephalenia Grādis pœna. Magnus dolor qa ſunt loca nō tātæ celebritatis: quāte ē Roma. De ſeptē mōtibus. Sic ēt Vergilius. Septēq; una ſibi muro circūdabit arces. Et Propt ius. Septē urbs alta iugis toto q̄ preſidet orbi. Rōa. n. ſeptē colles cōplexa ē ut Plynius docet Capitolinū. ſ. uel Tarpeiū. Auētinū: Palatinū. Cæliū: Exquilinū: Viminalē: & Quirinalem. Rōulus. n. palatiū. Capitoliū & Quirinalē cōplexus eſt. Ancus Martius Auētinū & Cæliū: Seruius Tullus Exqlinū & Viminalē. Eſt aūt ordo. Sed Rōa locus īperii & deo⁊: quæ circū ſpicit totū orbē de ſeptē mōtibus eſt mihi domus. Locus īpii. Sedes īpato⁊. Vel locus ad

Roma locus īperii īpandū idoneus: utpote in medio Italiæ ſitus. Vnde Camillus apud Liuium ita loqtur. Nō ſine cā dii hoieſq; cōdēdæ locū hūc urbi elegerūt. Saluberrimos colles: flumē opportunū: quo ex mediterraneis locis fruges deuehant: quo maritimi cōmeatus accipiant. Mare uicinū ad cōmoditates: nec expoſitū nimia ꝓpinqtate ad piculū claſſiū externa⁊ regionū. Italiæ mediū ad icremētū urbis natū unice locū. Diſtat aūt Rōa a mari p cētū ſtadia autore Appiāo. Eſt aūt Appoſitio nota figura: Ingeniūq;: Et natura: legit (qđ magis placet) ita ēt hoc carmē: Inualidæ uires ingenuæq; mihi. Sæuis agitatus ī armis. Vexatus ī plio troiāo. Studiis mollibus. Līato ocio & ab oī ſtrepitu abhorrēti. Vel certe ſtudia poetica itelligit. q̄. M. Tulli⁹ māſuetiora appellat. Me deus opp̄ſſit. Aliā rōnē ſubiūgit: q̄ dicit ſe plura mala exptū fuiſſe Vlyſſe. Deū aūt Auguſtum accipe. Bellatrix diua Dea Minerua: q̄ Vlyſſis comitē fuiſſe diximus: qm̄ ille ī rebus oīb⁹ utebat prudētia: c⁹ Pallas dea ē. Tūi

Vlyſſis errores dis q regnat ī undis. Neptunū dic̄: Iouis ira. Auguſti odiū. Quæſitos penates. Prīā quā multos ānos errabūdus ꝙſiuit. Vlyſſes. n. poſt captū iliū ad cicones Thraciæ ppl'os ꝓuenit: a qbus poſt eo⁊ urbē Iſmarū

oppugnatam

Si uox infragilis: pectus mihi firmius eſſet
Pluraq; cum linguis pluribus ora forent
Non tamen iccirco complecterer oia uerbis
Materia uires exuperante meas.
Pro duce nericio docti mala noſtra poetæ
Scribite: nericio nam mala plura tuli.
Ille breui ſpacio multis errauit in undis.
Inter dulichias iliacaſq; domos.
Non freta ſideribus totis diſtantia menſos
Sors tulit in geticos ſarmaticoſq; ſinus
Ille habuit fidāq; manum ſocioſq; fideles:
Me profugum comites deſeruere mei
Ille ſuam lætus patriam uictorq; petebat.
A patria fugio uictus & exul ego.
Nec mihi dulichiū dōus ē: ithace ue ſameue:
Pœna quibus non eſt grandis abeſſe locis.
Sed quæ de ſeptem totum circūſpicit orbem
Montibus imperii roma deumq; locus.
Illi corpus erat durum patienſq; laborum:
Inualidæ uires ingenuæq; mihi.
Ille erat aſſidue ſæuis agitatus in armis:
Aſſuetus ſtudiis mollibus ipſe fui.
Me deus oppreſſit nullo mala noſtra leuante:
Bellatrix illi diua ferebat opem.
Quūq; minor ioue ſit tūidus q regnat in undis
Illum neptuni: me iouis ira premit.
Adde quod illius p rs maxima ficta laborū:
Ponitur in noſtris fabula nulla malis.
Denique quæſitos tetigit tamen ille penates:
Quæq; diu petiit: cōtigit arua tamen.
At mihi perpetuo patria tellure carendū eſt:
Ni fuerit læſi mollior ira dei.

oppugnatã fugatus ad Lotophagos i africã delatus eſt:inde ad Ciclopas:Poſtmodũ Leſtrigões ppl'os in italiæ extremo Siciliã uerſus habitantes adiit:cum quibus pugnauit.Deinde ad Circé peruenit:cuius offi cio inferna loca luſtrauit.Inde Scillæ & Carybdis ſuperatis periculis ad Aeolum uenit.Inde ad Calypſo:a qua Iouis imperio diſceſſit.Sed facto naufragio ſolus in phæaciã enatans ab alcinoo rege accipitur:qui eum donauit multis ueſtibus auro & argento intextis,lebetibus:pateris:multoq; auro & argento. Dein de illum in patriã remiſit ea naui:q̃ Neptuni indignatiõe in ſcopulum uerſa eſt:cuius ẽt meminit Plyni⁹.

In Quintam Elegiam Enarratio.

NEc tãtum clario. Vxoris fidẽ & in duſtriam laudat poeta:q; quũ non nulli auidiſſime inhiarẽt eius opes ipa ingenio & amicoꝝ præſidio in tegra omnia ſeruauerit. Vnde poeta uerecun de tñ pollicẽt eã fore ſuis carmibus imortalẽ.

Lyde. Lyde amica fuit Callimachi:quam ar dentiſſime amauit:de qua etiã elegias ſcripſit. **Lyde**

Clario poetæ. Callimacho Apollinis uati. Clarius enĩ Apollo appellatus eſt a Clario lu co.Strabo lib.xiiii.ita ſcribit. Et Colophon ci uitas Ionica:& ante eã Apollinis Clarii lucus. Macrobius autor eſt uates apud Clariũ aqua pota effari oracula.Scribit etiã Solinus Colo phona ciuitatem nobilẽ oraculo Clarii Apol linis. Pomponius quoq; ita refert. Ibi lebedos Clariiq; Apollinis fanũ: quod Mantho Tyre ſiæ filia fugiens uictores Thebanoꝝ Ephigo nos:& Colophon quã Mopſus eiuſdem Man thus filius ſtatuit ad promõtorium quo ſinus Claudiẽ.Ouidius in met.Mihi delphica tell⁹. Et claros & tenedos patareaq; regia ſeruit. **Clarius**

Battis.Battida amauit phileta Cous:ut di ximus in ultio de remedio amoris. Suo coo. Suo philetæ. Minus miſero.Fœliciori mari to. Temea ſuppoſita eſt.Ordo talis.Mea rui na eſt fulta te ſuppoſita uelut trabe. Vtq; ra pax ſtimulãte fame.Sic ẽt Vergilius.Nec lup⁹ inſidias explorat ouilia circũ.Nec gregib⁹ No cturnus ob ambulat. In cuſtoditum.Sine ca nũ aut paſtoris cuſtodia. Aut ut edax uultur. Vultur (auctore Plutarcho)eſt animal oĩum innocẽtiſſimũ:quũ nihil ueſcatur ex his. quæ ferũt homines aut plantant aut alũt:ſed ex ca daueribus ſibi eſcam quærit. Interficit autem nihil nec deſtruit animantium. Volucribus autem ob affinitatem etiam mortuis abſtinet. Videtur autẽ raro admodum:eiuſq; etiam pulli inueniri difficile poſſunt. Vnde nonnulli falſo opinati ſunt uulturem ab alio quodam orbe huc aduolare:q; rarum ſit animal:nec perpetuo quemadmodum putant eſſe:quod ſecundum naturam eſt;nec ſua ſponte:ſed diuino aliquo impulſu appareat.De uulture Ariſtoteles libro ſexto.ita ſcribit Vultur nidificat in excelſiſſimis rupibus:unde fit ut raro Nidus & pulli uulturis cernan tur.Quo circa Herodotus Bryſonis rhetoris pater uultures ex diuerſo orbe nobis icognito aduolare pu tauit argumento q; uulturis nemo nidum uidiſſet.& q; multi exercitum ſequentes repente appareãt. Sed quãq̃ difficile nidum eius alitis uideris:tamen uiſus aliquando eſt. Vultures oua bina pariunt.Plynius ta men ſcribit Vmbritium haruſpicum ſuo æuo peritiſſimum tradere uultures parere oua.iii. unũq; ex his reliqua oua nidumq; luſtrare:mox abiicere. Triduo ante aut biduo uolare eos ubi cadauera futura ſũt. **Battis**

Sub nulla humo.Nondũ humatum. Rebus acerbis.Huic meo exilio. In mea bona.In meas fortu nas. Si modo hic habet aliquod põdus.Si modo huic:hoc eſt tibi uxori fides aliqua adhibetur. Si mo do teſtis.Subaudi habet põd⁹:quaſi dicat:ſi teſtibus credendũ eſt:Hectoris uxor.Andromache quæ ma ritum Hectora ardentiſſime amauit. Aut comes extincto.Laodomiam dicit:de qua abũde ſcripſimus in tertio de arte amandi.Extincto uiro.Occiſo Proteſilao. Mœonium uatem.Homerum intellige. Eſ ſet ſecunda tuæ.Eſſet fama tua prior:Penelopes uero ſecunda. Siue tibi hoc debes.Seu natura ipſa do cuit te marito fidem ſeruare. Mores.Sanctiſſima inſtituta. Cum noua luce.Cum die natali. Fœmi na ſeu princeps.Seu Liuiam quam præcipua fide coluiſti imitata es.

Simulo
Assimulo
Virtus

Assimilem.Similis consuetudinis. Assimulare.Comparare.Sane a similis nnmine(autore Diomede) Simulo per u dixerunt ueteres.Simulo enim non dicimus:sed similis est.Cicero de re.pu.Quasi alius assimulare rem pu.Et Vergilius.Formam assimulata camerti. Inter heroidas.Inter claras mulieres. Bonis tui animi.Tu a uirtute.Est enim uirtus(Vt docet Cicero) Animi habitus naturæ modo: atq; rationi consentaneus.cuius partes sunt quattuor.Prudentia.Iustitia.Fortitudo:& temperantia. Præconia nostra.Nostra carmina:& laudes.

In sextam Elegiam Enarratio.

SI quis habes nostri.Amicum admonet poeta:ut gemma faciē suam in sculptam intués eius exilii recorde tur:dematq; illi coronā ex hedera. Siquidē hmōi insignia cōueniūt felicibus poetis:mandat tñ ut sculptæ imaginis loco legat opus meta.in.xv. libellos digestū quos quāuis ipse in exiliū ꝓficiscés in ignē cōiecit.tñ eosdē pluribus exēplis cōscriptos extare itelligit.Postremo sex uersus mādat cōscribi in prima libelli fronte : quo lector admoneat illud opus inemēdatū subita eius cōsternatiōe circūferri.

Gēmarum & annulorū origo

Vultꝰ sil'es nri.Facié meæ similē.Similitudines.n.ex mēbris alicuiꝰ exp̄ssis Iconas uocāt ut Plynius docet. In imagine.In effigie gēma in sculpta.Gemmaꝝ ät & ánuloꝝ origines Fabulæ primordiū a rupe Caucasea tradūt Promethei uinculoꝝ iterp̄tatiōe fatali: primūq; saxi fragmētū iclusum ferro ac digito circundatū hoc fuisse annulū:& hoc gēma autore Plynio lib.xxxvii. Hedera.Ex hedera.n.poetæ elegi cōronabant.sicut exquercu heroici:Propţius.

Hedera Crocatum Smilax & crocus in flores

Ennius hirsuta cingat sua dicta corona.Mi folia ex hedera porrige bacche tua.Hedera autē cuius semē é crocatū.i.rutilū poetas coronari Plynius docet. Idē scribit Smilacē.i.hederā ciliciā cē ifaustam oībus coronis : & sacris qm̄ sit lugubris uirgíe eius noīs pp amoré iuuenis croci mutatā i hūc fruticē : qđ uulgus ignorās plerūq; festa sua poluit.hederā existimando: sicut in poetis aut libero patre aut Sileno: q oīo nescit qbus coronet.q; aūt Smilax puella i hederā mutata sit:q̄ floré facit cādidū oléte liliū (Docet etiā Ouidius)in met.eo uersu.Et crocō in paruos uersum cū smilace flores.De Hedera plura legito apđ Ply.li.xvi.& Theophrastū libro tertio:ac etiam Dioscoridem:Hederam autem ab Osiride repertam scribit Diodorus:quam ei cōsecrarunt:quemadmodum & Dionysio græci. Lingua uero Aegyptia Hederam osiridis plantam uocāt.

Assimilemq; sui longa assuetudíne fecit:
Grandia si paruis assimilare licet.
Hei mihi nō magnas q; hñt mea carmia uires
Nostraq; sunt meritis ora minora tuis.
Si quid & in nobis uiui fuit ante uigoris
Extinctum longis excidit omne malis.
Prima locum sanctas heroidas inter haberes:
Prima bonis animi conspicerere tui.
Quātūcunq; tñ præconia nostra ualebunt:
Carminibus uiues tempus in omne meis.
Iqs habes nostri similes i imagie uultus
Deme meis hederas bacchica serta cōis
Ista decent lætos fœlicia signa poetas.
Temporibus non est apta corona meis.
Hæc tibi dissimula(sentis tñ optime)dici
In digito qui me fersq; refersq; tuo.
Effigiemq; meam fuluo complexus in auro
Chara relegati quæ potes ora uides.
Quæ quotiēs spectas:subeat tibi dicere forsā
Quā procul a nobis naso sodalis abest.
Grata tua é pietas:sed carmia maior imago.
Sunt mea quæ mando qualiacunq; legas.
Carmina mutatas hominum dicentia formas
Infœlix domini quod fuga rupit opus.
Hæc ego discedens sicut bona multa meorū
Ipse mea posui mœstus in igne manu.
Vtq; cremasse suum fertur sub stipite natum
Thestias:& melior matre fuisse soror:

Bacchica serta.Coronas hederæ:quæ est baccho sacra . Est autem appositio figura. Ista signa . Serta ex hedera. Temporibus meis.Mea hac tempestate qua exulo. Dissimula.Finge hæc non dici tibi.ne Augustum lædas. Sentis tamen optime.Intelligis tamen optime amice me tibi hæc dicere:est autem parenthesis figura.potest etiam legi senti citra parenthesim:& erit imperandi modus. Qui me fersq; refersq;.Qui fers & represéntas:aut qui fers & extrahis annulum:in quo est gemma habens uultus meos in sculptos. Relegati.Amici exulis. Grata tua est pietas.Hoc quod facis quo pietatem prætefers est mihi admodum gratum. Sed carmina maior imago sunt mea. Carminibus me magis poteris intueri : q̄ ulla sculptura. Carmina mutatas.Opus Met.idest transmutationis intelligit. Infœlix fuga. Infœlix exilium. Rupit.Intermisit. non enim poeta opus illud potuit corrigere:ut diximus. Meorum.Operꝝ meorum. Vtq; cremasse suú. Fabulam in ultimo enarrationum nostrarum in Ouidium de remedio amoris abunde scripsimus. Sub stipite.Sub torre.in quo Meleagri fata erāt. Thestias.Althea Thestii filia. Thestius.n.(ut in.x.scribit Strabo)Pleuroniam tenuit q Curetū ductor.Socer quidē fuerit Oenei:Altheæ uero pater. Et melior mre fuisse soror.Althea melioré se & fratrū a Meleagro iteréptoꝝ amātio rē ostendit q̄ filii.Sic & in.viii.meta.Pugnat materq; sororq;.Et diuersa trahunt unum duo nomina pectus.Et paulopost.Incipit eē tñ melior germana paréte . In supiori carmine exponēdo quidam delirant.

Thestias
Althea
Ouidii
met.locus

Viscera

¶ Viſcera noſtra. Noſtros liberos quaſi noſtras carnes: Ingenii.n. opa elegãtiſſime a poetis liberi appellãtur. Rapidis rogis. Flãmæ oĩa rapiẽti. Peroſus erã. Odio ꝑſequebar: Sane odi (autore Diomedæ) uerbũ eſt corruptũ: accipiẽ.n. ꝑ inſtãti & ꝑfecto. Nõnulli diſtinguẽdi tꝑis gr̃a ꝑfecto declinãt Exoſus & perooſus: ſiliter & pluſq̃ ꝑfectũ. Similiter.n. ex eodẽ hoꝝ tẽpoꝝ eſt declinatio. Imperatiuũ nõ habet quaſi futuri: nec futurũ infinitiuũ: nec participiũ: ldẽ uerbũ in ſignificatiõe paſſiua aliter formari nõ põt: niſi dicas odio ſum illi. Vel q̃ adhuc creſcẽs. aliã rõnẽ addit: cur opus met. igni cremauerit. Et rude. Et inemẽdatũ. Penitus ſublata. Prorſus adẽpta. Pluribus exẽplis. Arbitror plura uolumina excripta fuiſſe ex meo exemplari. Nõ ignaua ocia. Ocia litteraꝝ & ſcriptoꝝ meoꝝ ñ ignauiã ꝑſe ferẽtia. Elegãter aũt ſtudiũ litterarum ociũ appellamus. Delectẽt legẽtẽ. Delectẽt op⁹ met. legẽtẽ. Admoneãtq̃ mei. Vel meæ eruditiõis uel exilii admoneãt. Sũmã manũ. Vltimã finẽ. Mediis incudib⁹. Nõdũ abſoluto ope. Eſt a fabris ferrariis ſũpta metapho ra: Incude.n. media op⁹ ablatũ dr̃: quũ ꝑs ꝑfcã ꝑs nõ abſoluta relinq̃t. Et ueniã ꝑ laude peto. Nõ peto ex hmõi ope laudẽ. q̃ ſp̃ãda erat: ſed ut mihi tm̃ ignoſcas. Laudat⁹ ero abunde. Satis mihi erit laudis. Si nõ ero tibi faſtidit⁹. Si nõ ero tibi faſtidio. Orba ſuo parẽte. Priuata pr̃e & autore operis q̃ in exiliũ eiectus eſt. In ur̃a urbe. In urbe Rõa. Quoq̃ magis faueas. Et ut mage iis operi amicus: nec eo odio ꝑſequaris: quo poetã exulẽ. Quaſi de funer̃ domini: quaſi de morte & exilio poetæ.

Odi

Sic ego non meritos mecum peritura libellos
Impoſui rapidis uiſcera noſtra rogis.
Vel quod erã muſes ut carmina noſtra ꝓſus.
Vel qđ adhuc creſcens & rude carmẽ erat.
Quæ qm̃ non ſunt penitus ſublata: ſed extant
Pluribus exemplis ſcripta fuiſſe reor.
Nunc precor ut uiuant: & nõ ignaua legentẽ
Ocia delectent: admoneantq̃ mei.
Non tamẽ illa legi poterũt patiẽter ab ullo:
Neſciat his ſummã ſi quis abeſſe manum:
Ablatum mediis opus eſt incudibus illud
Defuit & ſcriptis ultima lima meis.
Et ueniam pro laude peto: laudatus abunde
Non faſtiditus ſi tibi lector ero.
Hos quoq̃ ſex uerſus in prima fronte libellí:
Si præponendos eſſe putabis: habe.
Orba parẽte ſuo quicũnq̃ uolumina tangis:
His ſaltem ueſtra detur in urbe locus.
Quoq̃ magis faueas: nõ hæc ſũt edita ab illo:
Sed quaſi de domini funere rapta ſui.
Quicqđ in his igiť uitii rude carmẽ habebit:
Emendaturus: ſi licuiſſet: eram.

¶ tro

IN caput alta ſuũ labẽť ab æquore re
Flumina: cõuerſis ſolq̃ recurret eqs:
Terra feret ſtellas: cœlũ fideť aratro:
Vnda dabit flãmas: & dabit ignis aquas:
Omnia naturæ præpoſtera legibus ibunt:
Parſq̃ ſuum mundi nulla tenebit iter.

In ſeptimam Elegiam Enarratio.

IN caput alta ſuũ. Queriť poeta eũ qno cũ diu familiariter uixerat ſubita poetæ cõſternatione: & exilii ruina fidẽ mutaſſe. Mox tñ illum admonet ut in fide ꝑmaneat quo ei⁹ officium laudare queat. In ſuũ caput. In eoꝝ fonte: unde erũpũt i mare. Labẽť retro. Retro fluẽt.

Ab æquore. A mari in qđ defluũt. Cõuerſis ſolq̃ recurret eqs. Solẽt ab occaſu in orientẽ curſum diriget: oĩa igitur elementa naturã mutatura eẽ dicit: quando quidẽ amicus quẽ nunq̃ crediderat alienari poſſe fidẽ mutarit ſubita eius ruina. Ibunt ꝓpoſtera. Ibunt contraria & alio modo q̃ debẽt: hinc fit aduerbiũ ꝓpoſtere: quo Plynius utiť ita ſcribens. Diuus Auguſtus læuum ꝑdidit ſibi calcæũ præpoſtere indutum. Legibus naturæ. Legibus quas natura ipſa docuit. Ius.n. triplex eſſe docent iuriſperiti: Eſt.n. ius naturale: qđ natura oĩa aĩalia docuit: ut eſt maris & fœminæ cõiugatio: hinc liberorum educatio: Cicero tñ in rhetoricis ſcribit Naturæ ius in ſolos homines non in oĩa aĩalia cadere idq̃ nobis nõ opinio: ſed quædã innata uis affert: eius partes ſunt hæ. Religio: Pietas: Gratia: Vindicatio: Obſeruantia: Veritas: Ius gentiũ oĩ humano generi cõi eſt: Gentes.n. hũana iura quædam ſibi cõſtituerũt: ut bella: captiuitates: ſeruitutes: Iure.n. naturali omnes ab initio liberi naſcebanť. Ex hoc iure gentiũ oẽs pœne cõtractus introducti ſunt: ut emptio: uenditio: locatio: cõductio: ſocietas: depoſitũ: mutuũ: & alii huiuſmodi: Ius uero ciuile ex una quaq̃ ciuitate appellatur ueluti Atheniẽſiũ. Nam leges Solonis: uel Draconis appellanť ius ciuile Arhenienſium: & leges quibus romani utebantur: ius ciuile romanorum nominatur. Parſq̃ ſuum mundi. Ordo eſt: & nulla pars mũdi tenebit ſuũ iter. Mundus autem (ut ſcribit Apuleius) ſocietate cœli & terræ cõſtat & eorum naturis: quæ utriuſq̃ ſunt: Vel ſic Mundus eſt ornata ordinatio dei munere deorum recta cuſtodia: cuius cardinẽ (ſic enim dixerim centrum) robuſtũ & incõtingibilẽ genitrix atq̃ altrix animantium oĩum habet tellus ſuꝑnis oĩbus aeris liquiditate (ut uideri põt) admodũ tegminis ſeptis: & oꝑtis. Vltra deoꝝ domus eſt: qđ uocamus cœlum: Plato in timeo mundum natũm eſſe: ſemperq̃ fore exiſtimat. Ariſtoteles in lib. de cœlo: & mundo & cum ſecutus Plynius ſcribunt Mundum neq̃ genitum neq̃ interiturum unq̃: Seneca uero

ꝓpoſterum
ꝓpoſtere
Ius triplex
Naturæ ius
Ius gẽtium
Ius ciuile
Mundus

in libro de consolatione ad Martiam: Lucanus & Diuus Augustinus libro uigesimo de ciuitate dei: Mundum quandoq; conflagraturum autumant: Idem sentit Lactãtius. Lucretius illum ruiturum docet. Is postea in medi⁹ nouabitur & fiet cœlum nouum & terra noua: ut Ioannes scribit in Apocalypsi: Paulus quoq; apostolus in quadam epistola ita scribit. Veniet dies domini: in quo cœli magno impetu transcurrent: elementa autem ardentia resoluẽtur: & terra & quæ in ipsa sunt opera exurentur. Intelligendum est autem arsura elementa quæ in hac una parte mundi subsistunt procellosa & turbulenta: in qua eosdem cœlos dicunt esse repositos saluis illis superioribus & in sua integritate manentibus: in quorum firmaméto sunt sydera cõstituta. Quod autem in sacris litteris ita legimus. Opera manuú tuarum sunt cœli Ipsi peribunt: minime totus mundus periturus credatur. nam a toto pars accipitur. Soli enim cœli infimi perituri sunt ut diximus. De quo non sit habenda fides. Cui non sit fides adhibenda omnia posse euenire. Hæc ego uaticinor. Diuino inquit leges naturæ ituras esse ꝓpostere. Meas exequias. Me in exilium proficiscentem. tanq̃ si efferrer. Leuare. Consolari: dolorem iminuere. Publica ora. Omnium sermones. Deniq; lugubres. Subaudi quid fuit. Vultus lugubres. Meos uultus luctu deformes. Nullo fœdere. Nullo amicitiæ uinculo. Signa sui animi. Signa doloris quo afficiebantur ꝓpter meum discessum. Quid? nisi conuictu. Vide q̃ aperte amico perfidiã exprobrat. Tot lusus. Tot iocos. Et tot mea seria. Et tot mea non ioco: sed serio dicta ac facta. Adscitus Adiunctus euocatus a me. Placida urbe quirini. Romam desiguat: in qua homines nõ sæuos: sed mites nasci solitos innuit. Ponti sinistri. Maris euxini mihi aduersi: & infesti: aut re uera scopulos sinistræ partis maris pontici eum genuisse scribit. quod magis etiã placet.

Scythicæ regionis. Et tua sunt silicis Amico quoq; duritiem pectoris obiicit. Circũ præcordia. Circũ partes ꝑiacẽtes cordi. Quid autem sine præcordia. alibi abunde diximus.

Tigris erat. Erat fœmia aliqua crudelis. ut sunt Tigres. De quorũ natura: & sæuitia meminit Plynius. Aristoteles: ac etiam Solinus.

Minus aliena. Minus alieni homins: sed tibi amici. Quam nõ. Subaudi putasti. Nõ agerere reus duritiæ. Non accusareris crudelitatis. Sed quoniam accedunt. Quandoquidem inquit hæc etiam adduntur cæteris meis malis. Vt careant numeris. Vt nõ serues mihi eam fidem quam superiori tempore præstitisti. Vt tempora prima. Vt superiora tempora. quibus amicitia nostra erat arctissima. Careant suis numeris. Careant suo ordine: ut mihi i amore non respondeas ut aña: hoc é.n. carere suis nũeris. Huius peccati. Huius obliuiõis amicitiæ. Et illo officium. Ordo est. Et effice: ut ego laudem tuum officium illo ore: quo ore queror de te.

Omnia iã fient fieri quæ posse negabam
Et nihil est. de quo non fit habenda fides
Hæc ego uaticinor: quia sum deceptus ab illo
Laturum misero quem mihi rebar opem.
Tanta ne te fallax cœpere obliuia nostri?
Afflictumq; fuit tantus adire timor?
Vt neq; respiceres. nec solarere iacentem
Dure. nec exequias prosequerere meas:
Illud amicitiæ sanctum & uenerabile nomen:
Nunc tibi pro uili sub pedibusq; iacet.
Quid fuit ingenti prostratum mole sodalem
Visere? & alloquii parte leuare tui?
Inque meos si nõ lachrymas dimittere casus:
Pauca tamen ficto uerba dolore loqui.
Idq; quod ignoti faciunt uale dicere saltem.
Et uocem populi publicaq; ore sequi:
Deniq; lugubres uultus nunquãq; uidendos
Cernere supremo dum licuitq; die.
Dicendumq; semel toto non amplius æuo
Accipere: & parili reddere uoce uale:
At facere alii nullo mihi fœdere iuncti:
Et lachrymas animi signa dedere sui.
Quid? nisi conuictu cauliscq; ualẽtibus essem
Temporis & longi iunctus amore tibi?
Quid nisi tot lusus & tot mea seria nosses?
Tot nossem lusus seriaq; ipse tua?
Quid si dũtaxat romæ mihi cognitus esses?
Adscitus totiens in genus omne loci?
Cũcta ne in æquoreos abierunt irrita uẽtos?
Cuncta ne lethæis mersa feruntur aquis?
Non ego te genitũ placida reor urbe quirini
Vrbe meo quæ iam non adeunda pede est:
Sed scopulis ponti: quos hæc hẽt ora: sinistri:
Inq; feris scythiæ sarmaticisq; iugis.
Et tua sunt silicis circum præcordia uenæ.
Et rigidum ferri semina pectus habet.
Quæq; tibi quondã tenero ducenda palato
Plena dedit nutrix ubera: tigris erat.
Aut mala nostra minus q̃ non aliena putasses
Duritiæq; mihi non agere reus.
Sed qm̃ accedunt fatalibus hæc quoq; dãnis
Vt careant numeris tempora prima suis:
Effice peccati ne sim memor huius: & illo
Officium laudem quo queror ore tuum.

In Octauam Elegiam Enarratio.

DEtur inoffenſe. Queritur poeta uulgum ſequi fortunam & ſecundis tm̃ rebus adeſſe amico: At in aduerſis eum ſolum deſtituere: quod quidem re ſibi cognitum fuiſſe docet. Siquidē ante quā relegaretur ab Auguſto multos habuit amicos. At poſtq̄ ſubita ruina corruit: neminē inuenit: in cuius p̄ſidio acquieſceret: quum multis per Cæſaris modeſtiam id præſtare licuiſſet: quando quidem ab eo hoſtilis erga amicum amor etiam probetur. Detur tibi tangere. Concedatur tibi o lector nō inimice a diis attingere. Metam. Finem. Vitæ inoffenſæ: Vitæ citra ullū malū. Duros deos. Deos mihi difficiles. Tē pora ſi fuerint nubila. Si tempora nube aliqua hoc eſt malo operientur. Aſpicis ut ueniant. Per columbæ formicæ: & umbræ ſimilitudīes oſtendit homines fortunā ſeq. Ad cādida tecta. Ad periſteriōes: q̄bus ſcđas amicoꝝ res deſignat. Sordida turris. Turris in mūda. i. fortuna amici nubila & aduerſa. Horrea formicæ. Inſectorū officioſiſſimū genus formicarū & apiū ē. Formicarum negocia oīb̄us ī prōptu habētur atq; eadē ſemita ſemp ambulāt & cibaria recondunt & cellas prōptuarias faciunt: nec īter diu ſolum: ſed ēt noctibus plena luna laborē exercent autore Ariſtotele libro nono. Sepeliunt formicæ iter ſe uiuētium ſolæ p̄ter hominem. De formicis plura Plynius libro. xi.

Formicæ officia

DEtur ī offenſæ uitæ tibi tāgere metā
Q ui legis hoc nobis ñ inimic⁹ opus
Atq; utinā poſſēt p̄ te mea uota ua-
Q uæ p̄ me duros nō tetigeř deos. (leř
Donec eris fœlix multos numerabis amicos
Tempora ſi fuerint nubila: ſolus eris.
Aſpicit ut ueniāt ad cādida tecta columbæ:
Accipiat nullas ſordida turris aues:
Horrea formicæ tendūt ad inania nunquam
Nullus ad amiſſas ibit amicus opes:
Vtq; comes radios p̄ ſolis eūtibus umbra ē:
Q uum latet hic p̄ſſus nubibus. illa fugit:
Mobile ſic ſequitur fortunæ lumina uulgus.
Q uæ ſimul inducta nube teguntur abit.
Hæc p̄cor ut ſemper poſſint tibi falſa uideri:
Sunt tamen euentu uera fatenda meo.
Dū ſtetimus: turbæ, quantū ſatis eſſet, hēbat
Nota quidem, ſed non ambitioſa, domus.
At ſimul impulſa ē: omnes timuere ruinam:
Cautaq; communi terga dedere fugæ.
Sæua nec admiror metuūt ſi fulmina: quorū
Ignibus affari proxima quæq; ſolent:
Sed tamē in duris remanentem rebus amicū
Q uolibet inuiſo cæſar in hoſte probat.
Nec ſolet iraſci: nec enim moderatior alter:
Q uū quis in aduerſis, ſi q̄d amauit, amet
De comite argolico poſtq̄ cognouit oreſtē,
Narratur piladem ipſe probaſſe, thoas.
Q uæ fuit auctoridæ cū magno ſp̄ achille:

Atq; comes radios. Ordo ē. Et ut umbra eſt cōes e untrib⁹ p̄radios ſolis. Quum latet hic præſſus nubibus. Quum ſol nubib⁹ obſcurat. Illa fugit. Illa umbra diſcedit nec appet. Fortunæ lumina. Auram & fœlicitatem fortunæ.

Quæ ſemel iducta. Poſtq̄ fortunæ fauor hominē deſerit: eum quoq; uulg⁹ relinqt. Hæc præcor. Ea ītelligit q̄ dixerat: q̄ ſcilicet uulgus ſequat fortunā. Meo euentu. Meo ſucceſſu: quia re cognoui id ita eē: uidi. n. me ab amicis fere oīb⁹ deſertum. Dum ſtetim⁹. Dum mihi fortuna arriſit. Turbæ q̄tum ſatis eſſet. Ordo eſt. Dom⁹ q̄dē nota ſed ñ ambitioſa hēbat tm̃ turbæ q̄tum ſatis eēt. Ex quo đſignat ſe fautores mlt̄os habuiſſe: quum nōdum relegat⁹ eēt.

At ſimul īpulſa ē. Poſtquā ē deiecta ab Auguſto. i. poſtq̄ ī exilium miſſus ſum. Cauta terga. Terga ſibi cauētia: ul' certe cauta turba. hoc eſt turba ſibi cauēs ne q̄d Auguſtus in eos meā cā grauius moliret. Sed tm̃ in duris: Oſtendit eos errare q̄ ſe deſeruere Auguſti metu. Siquidē ille ſolet amici fidem etiam ī eos quos odit laudare. De comite argolico. Pacuuius tragœdiam ſcripſit: in qua continebatur quemadmodum Oreſtes cupiens a ſe furias remouere ex morte matris conceptas oraculum conſuluit: cui reſpondit ut ad tēplum Dianæ in Tauricam ragionem proficiſceretur: quo quum peruenīſſet comite & duce itineris pylade. Thoas res de more eū mactare uolebat. Cæterum ignorabat uter eēt Oreſtes: Pylades Oreſtem ſe eē reſpondit ut pro illo necaretur. Oreſtes autem ita ut erat Oreſtem ſe eſſe perſeuerabat. quorum fidē ita Thoas probauit ut Oreſti ignoſceret. Rem aliter & plenius refert Ouidius lib. iii. de ponto ea elegia quā ad Cottam ſcribit. De comite argolico. De eo qui ſimulabat ſe eſſe Pyladē: ut Oreſtes potius q̄ ipſe ſeruaret. Qui e fuit auctoridæ. Amor Patrocli & Achillis notus eſt Homeri carmine. Nam quum Patroclus Actoris nepos Achillis indutus armis pugnaret. Apollo incitauit Hectorem ad eum inſequendum. Ipſe uero multo aere opertus in ipſo fremitu bellantium ſtans: galeam de capite diſcutit: poſt telum q̄d' ille manu tenebat magnum: craſſum: graue: in manu Apollo omne comminuit. Dehinc loricam ſoluit: quæ una cum clypeo pedum tenus demiſſo defluxit. Quum ecce Euphorbus Pāthi filius tergo ueniens medios humeros cominus telo confixit: quem Hector cōſpicatus & ſaucium & recedentē propius apud ipſas cateruas adiit extremūq; illius latus lancea percuſſit: ut ferrum e contraria parte exiſteret, quo uul-

Amor pyladis & oreſtis

Amor patrocli & Achillis

nere Patroclus cum magna tum ſociorum: tum corporis ſui ruina proſtratus é ut í decimo ſexto iliados narrat: Homerus: cuius mortem quum Achilli Antilochus nnnciaſſet: eius oculi nigra ob doloré nebula caligarunt. Tum cinere capite aſperſo gratioſam dehoneſtauit faciem & mundam tunicam. Inde humi proſtratus comam uellere & matri eum conſolanti inquit. Mater horũ mihi Iupiter auctor eſt. Sed mihi quid utilitatis: ex quo mihi cariſſimus periit Patroclus: quem ego tanti faciebam: ut meipſo apud me nõ eſſet inferior: Tandem allatis ſibi a matre armis a Vulcano fabricatis in aciẽ deſcendit: nec unquam deſtitit Hectorem inſequi donec eum interfecit fraxinea haſta ꝑ mollé ceruicẽ emiſſa. De Patroclo plura diximus in enarratiõibus in Ouidiũ đ arte amãdi. Hectoris ore. Ore inimici.

Laudarí ſolíta eſt hectoris ore fídes.
Quod pius ad manes theſeus cões íret amico
Tartareum dícunt indoluiſſe deum:
Euryalí niſiq; fíde tibí turne relata
Credíbile é lachrymis immãduiſſe genas.
Eſt ét in miſeris pietas & in hoſte probatur:
Hí mihí quã paucos hæc mea dicta mouét
Hic ſtatus. hæc rerꝝ nunc eſt fortuna mearũ:
Debeat ut lachrymis nullus adeſſe modus.
VT mea ſint ꝓprio quis mœſtiſſima cor
Pectora: ꝓ ſenſu ſcã ſerena tuo: (ſu
Hoc tibi uéturꝝ iã tũ chariſſime uidí:
Ferret adhuc iſtam quum minus aura ratẽ.
Síue aliquíd morum ſeu uitæ labe carentis
Eſt pretium: nemo pluris emendus erat.
Síue per ígenuas aliquis caput extulit artes:
Quælíbet eloquio fit bona cauſa tuo.
His ego commotus dixí tibí protinus ipſi
Scæna manet dotes grandis amice tuas.

Quod pius ad mães. Theſei & pirithoi amorẽ & deſcẽſum ad íferos diximus ſupra. Euryali niſique fide. Niſi & Euryali amor notꝰ é Vergiliano carmine. Eſt etiã in miſeris pietas. Solent homines in miſeros eé pii: quæ tamen pietas etiã í hoſtibus laudatur ut ſuperius probauit exemplis. Debeat ut lachrymis. Vt maxime deflenda ſit ſors mea.

In Nonam Elegiam Enarratio.

VT mea ſint proprio. Sunt q hãc elegiam cũ ſuperiore coniũgãt. Sunt qui etiã ſeparent: mihi omnino uidetur diſiũgẽda. Amico enim gratulatur ꝙ ſtudio & doctrĩa magná ſit laudem cõſecutus: quod ita fore olim ſe nulla diuiná di peritia. ſed ratiõe & cõiecturis cognouiſſe dicit. Simul oſtẽdit eum ſibi rectius cõſuluiſſe: ꝙ grauioribus diſciplinis operã dederit. At econtra dolet ſibi ſtudia poetica & laſciuiorẽ muſam nocuiſſe. Poſtremo eũ rogat: ut ſe excuſet ſiqs dánauerit libros de arte amatoria compoſitos: quádo quidẽ eius uita ab illis artibus aliẽa ei ſemꝑ nota fuerit. At mea ſint.

Legendum eſt ut pro quemadmodum: non at ut ſit aduerbiũ qualitatis. Vergilius. Vt uidi: ut perii. Erit autem ordo talis: Vt mea pectora ſunt facta ſerena pro tuo ſenſu quamuis ſint & reliqua. Fit plærunꝙ unius litteræ immutatione: ut & ſenſus & ordo turbetur quemadmodum in apulei met: principio. Vulgo enim fere ita legitur. At ego ſermone iſto mileſio fabulas cõferam: quum legendum ſit. Vt ego ſermone iſto mileſio. Proprio caſu. Relegationem intellige. Pro tuo ſenſu. Pro intelligentia & doctrina tua. Fabius etiam ſenſum communem pro quadam rerum omnium intelligentia accipit. Sunt qui legant pro ſenſu tui: ut ſit pro auditu nominis tui. Facta ſerena. Facta læta ſubaudi ſunt. Hoc tibi uenturum. Id intelligit quod ſenſum nominauit. Iſtam ratem. Te ipſum & ingenium. Aura. Fauor. Minus ferret. Minus amplecteretur. Siue aliquid morum. Ordo eſt. Nemo erat emendus pluris: ſiue prætium morũ: ſeu prætium uitæ carentis labe eſt aliquid: ideſt ſi cuiuſquam mores & uita carens crimine aliquid ualét.

Locus Apuleii emédatus

Nemo pluris emendus erat. Quaſi dicat præponendus eras omnibus. Per ingenuas artes. Per diſciplinas liberales & ſtudia eloquentiæ. Quælibet cauſa. Vel demonſtratiua: uel deliberatiua: uel iudicialis. Fit bona. Fit honeſta. Grandis ſcæna. Magnum ſpectaculum. Manet tuas dotes. Expectat tuas uirtutes: quaſi dicat & moribus & eloquentia tua dixi te fore uirum clariſſimum.

Haruſpicũ diuinatio

Hoc mihi non ouium fibræ. Non diuinaui hæc tanquam haruſpex ex animalium extis. Romani enim haruſpices (Autore Vitruuio) pecoribus imolatis inſpiciebant iocinora: & ſi erant liuida & uitioſa: alia immolabant dubitantes utrum morbo an pabuli uitio læſa eſſent. Quum pluribus experti erant & probauerant integram & ſoli dam naturam iocinorum ex aqua & pabulo: tunc litatum rite exiſtimabant: ſin ſecus minime litari poſſe dicebant: Vnde Cicero in primo de diuinatione ita ſcribit. Quid enim habet haruſpex cur pulmo ĩciſus etiam in bouis extis dirimat tempus & proferat diem? Et Liuius libro. viii. ab urbe condita. Romani conſules priuſquam educerent in aciem imolauerunt. Decio caput iocinoris a familiari parte Cæſum haruſpex dicitur oſtendiſſe: alioquin acceptam diis hoſtiam eſſe Obſeruabant etiam in extis non modo iecur & pulmonem: ſed etiam cor ut docet Cicero. Ex his enim haruſpices ab aqua aut ab igni pericula monebãt: tũ hereditates: tũ dána denũciabãt: fiſſum: familiare: ac uitale tractabãt caput iecoris ex omni parte cõſiderabãt. Si uero id nõ eẽt inuẽtú nihil putabãt accidere potuiſſe triſtius. Cõſiderabãt etiã in extis: q̃ ps inimici: quæ pars familiaris: quod fiſſum periculum: quod coniunctum commodum aliquod oſtẽderet.

Quomodo exta obſeruabant

Fibræ q̃tuor

Fibræ autem quattuor ſunt in iocinore. Celſus libro quarto. Iecur in fibras quattuor diuiditur.

Tonitrus

¶ Tonitrus ue finiſtri. Diuinabãt etiam per fulgura quæ obſeruabant læua (autore Plynio) proſpera exiſtimabantur: quoniam læua parte mundi ortus eſt: nec tã aduentus ſpectatur: q̃ reditus ſiue ab ictu refili at ignis: ſiue opere confecto aut igne conſumpto ſpiritus remeet. In. xvi. partes cœlum in eo reſpectu diuiſere Thuſci. Prima eſt a ſeptentrionibus ad æquinoctialem exortum. Secũda ad meridiem. Tertia ad æquinoctialem occaſum. Quarta optinet quod reliquum eſt ab occaſu ad ſeptẽtriones: Has in quaternas iterum diuiſere partes. Ex quibus octo ab exortu ſiniſtras: totidẽ e cõtrario appellauere dextras. Ex his maxime dira quæ per ſeptentriones occaſum attingunt. Itaq; plurimum refert: unde uenerint fulmina: & quo conceſſerint. Optimum eſt in exortiuas redire partes. Ideo quum a prima cœli parte uenerint: & in eandem cõceſſerint: ſumma fœlicitas portenditur. Quale Scillæ dictatori oſtẽtum datum accepimus. Cætera ipſius múdi portione minus proſpera aut dira. Fulmẽ ſiniſtrum ſcribit Cicero optimum fuiſſe ad omnes res: præterquã ad comitia: quod quidem inſtitutum eſt rei publicæ cauſa: ut comitiorum uel in iudiciis populi. uel in iure legum: uel in creandis magiſtratibus principes ciuitatis eſſent iterp̃tes. Lingua ue. Per linguam auis intellige Oſcines ideſt aues quæ uoce augurium faciunt. Per penná aũt deſignat p̃petes: que uolatu dabant auguria. Captabantur enim auſpicia duobus modis: aut uolatu: aut garritu: quaq; quædá Oſcines: quædam præpetes dicebantur: quã rem deſignat etiá. Maro eo uerſu. Qui uolucrũ linguas & præpetis oia pénæ. Auguriũ ratio: Ratio & coniectura de te fuerunt mihi loco augurii: ut diuinarem te uirtute cõſpicuũ fore. Non latuiſſe. Apparuiſſe. At noſtrũ. At noſtrũ ingeniũ poeticæ artis peritum.

Diuinatio p fulgura
Fulgura læua
Oſcines Præpetes Auſpicia duob⁹ modis captabantur

Hoc mihi nõ ouiũ fibræ: tonitruſue ſiniſtri:
Linguaue ſeruatæ pennaq; dixit auis.
Augurium ratio & tunc coniectura futuri:
Hæc diuinauí: noticiamq; tuli.
Et quoniam uera eſt: tota tibí mente mihiq;
Gratulor ingenium non latuiſſe tuum.
At noſtrum tenebris utinã latuiſſet in imis:
Expediit ſtudiis lumen abeſſe meis:
Vtq; tibí proſunt artes facunde ſeueræ:
Diſſimiles illis ſic nocuere mihí
Vita tamen tibí nota mea: ſcis artibus illis
Auctoris mores abſtinuiſſe ſui.
Scis uetus hoc iuueni luſum mihí carmẽ &
Vt nó laudãdos: ſic tñ eſſe iocos. (iſtos
Ergo ut defendí nullo mea poſſe colore:
Sic excuſarí carmina poſſe puto:
Q ua potes excuſa: nec amicí deſere cãm:
QUo peđ cœpiſtí ſic bñ ſp eas (uæ
St mihí ſit q; p̃cor flauæ tutela míer
Nauis: & a picta caſſide nomẽ hẽt

In Decimam Elegiam Erarratio.

ESt mihi ſitq; præcor. Laudat nauem Ouidius quam in ſinu Corinthiaco accepit: & quum altera nauis diu eundem curſum tenuiſſet: quem nauis poetæ: quumq; poſtea & Samothracia ſoluerent: utriuſq; nauigationem & loca deſcribit. Optat deinde: ut incolumis Tomum nauis eũ perferat: quod ſi contigerit. Mineruæ ſe agnam imolaturum pollicetur. Poſtremo Caſtorem & Pollucem precatur: ut utriq; naui adſint. Tutela mineruæ. Mineruæ ſimulacrum nauis inſigne & tutela ſolebant enim in nauibus dii pingi: ut Minerua: Apollo & alii: in quorum tutela eſſe nauem uolebãt: Lucanus libro tertio. Non robore picto Ornatas decuit fulgẽs tutela carinas. Vergilius. Et aurato fulgebat apolline puppis. Et Ouidius. Pictos uerberat unda deos. Eodem modo arbitror Argo palladiam raté a poetis appellari q; Pallada de more pictam habuesit q̃uis etiã placeat dictam q; cura palladis fuerit facta: & ingenioſe ac perite. Ad pallada enim ſolemus præſtantiora opera referre: quorum illa eſt dea: ut in faſtis docet Ouidius. Eo modo & Maro. Equum diuina palladis arte græcos ædificaſſe cecinit. Et Papinius Palladias manus appellauit. Et Martialis arté palladiam. Plura dicemus in tertio libro. Minerua autem ideo in puppibus pingebatur. quoniam (autore Pauſania) poetæ aiunt illam ex Neptuno & Tritonide palude natam: ut non immerito maris numí a maritimæ etiam naui præeſſent. hinc etiam flauam hoc in loco appellat Mineruam Ouidius. Flauum enim ex uiridi & ruffo & albo concretú eſt. Vnde Pacuuius aquam flauam (Gelio autore) appellauit. Et a picta caſſide nomen habet: A galea quam illa armata gerit galeata appellatur Minerua. De qua tale etiam Auſonii epigramma a nobis nuper in lucem prolatum extat. Armatam pallas uenerem lacedæmone uiſens Vis ne iudicium ſic ineamus ait. Cui uenus arridens: quid me galeata laceſſis? Vincere ſi poſſum nuda: quid arma gerens?

Dii in nauibus pingebantur
Palladia ratis
Pallas operum dea
Palladiæ manus & ars
Cur minerua in puppibus
Flaua minerua
Flauum

Peloponēsus

Isthmos

Lecheæ

Céchreæ

Hellespontus

Propontis

Thracius bosphorus

Pontus Euxinus

Cimerius bosphorus

Meotis

Helles æolia

Heraclea

Selimbria

Perinthus

peparethꝰ

Zerynthū

Stentoris portus

Pes nauis

¶ Comites. Naues eiusdē itineris nauigatione utētes. Qualibet arte. Vel remo: uel uelo. Primū mihi cognita terris. Non terris: Sed Cenchris legendum est. Nam peloponnesus (autore Plynio) iacet inter duo maria ægæum & Ioniū platani folio similis propter angulosos icessus. Angustiæ unde procedit Isthmos appellatur. In eo loco irrumpunt e diuerso quæ dicta sunt maria Corinthiacus hinc: illinc Saronicus appellatur sinus Lecheæ hinc Céchreæ illinc angustiarum termini longo & ancipiti nauiū ambitu. Quæ. Scilicet nauis mea. In mare helles æoliæ: In hellespontum. Nam mare alia aliis cognomina accepit. Vbi enim primum se coarctat Hellespōtū uocamus.

Vbi expandit propontis dicitur: ubi iterum se pressit Thracius Bosphorus: ubi iterum effūdit pontus Euxinus. Qua paludi committitur Cimmerius Bosphorus: Palus ipsa Meotis Hellespōtus autem appellatur ab Helle Athamātis regis & Neiphyles filia: quæ in illud cecidit: ut libro quito docet Diodorus. Hellen autem Aeoliam appellat ab Aeolia regione quōdā mysia appellata: quæ Hellesponto adiacet: uel ab Aeolo auo: qui regioni nomen imposuit. Lōgnm iter. Totum iter longitudinis Hellesponti: hoc est postq̄ Hellesponti longitudinem sulcauimus. Aut certe cursum ex Cenchris usq; in Hellespontum accipe. Tenui limite. Tenui sulco & uia. Aut facili & tenui propter aquam quæ tenuis est. Flexi mus in leuum cursus. Ex Hellesponto in propōtidis sinistram partem nauigationem flexim us.

Et ab Actoris urbe. In quibusdam exemplaribus legitur etiā Hectoris: quæ lectio nō placet. Ego legendum emendate arbitror ab Herculis urbe. ut Heracleam itelligas quæ urbs fuit i ora sinistri littoris propontidis: ut est autor Ptolemæus. Verum si intelligimus poetam nondum uenisse in Hellespontū: sed adhuc fuisse i ægæo illi propinquo: quod ipse uidetur Hellespontū nominare leges emēdate ab Hectoris urbe: idest Ilio: quæ ex ægæo Hellespontum ingredientis erat a dextra: ut sit sensus. Quum primū i ægæo adhuc nauigans habui Ilium a fronte flexi iter in leuam partem ubi erant loca illa: quæ statim subiūgit. Cæterum illud ausim affirmare: aut carmina aliqua deesse: aut hanc nauigationis descriptionem falsam esse: ab omnibus enim scriptoribus plurimū dissentit Ouidius: ut manifeste melius apparebit inferius.

Imbria terra. Terrā imbriā eam dicit quā Selimbriam Plynius Ptolemæus cæteriq; appellant: illa. n. & Pirinthus in ꝓpōtidis littore fuere. Nam si Imbron insulam acceperis non procedet: siquidem ea sita est haud lōge a Thraciæ cherroneso in mari ægæo thraciæ adiacenti. Poeta uero iam in ꝓpōtidē puenerat: nisi malis itelligere illū nō ingressum fuisse Hellespontū: sed ægæum ei uicinū appellasse hellespontum ut diximus. Serinthia littora nacta. Legēdum esse quibusdam placet perinthia. Perinthꝰ. n. urbs fuit in propontidis littore: quam scribit Herodotus primam ex hellespontiis Dario subesse recusasse. Sed hæc lectio mihi non probatur. Nam in pontum nauigātibus primo se offert Perinthus: deide selimbria ut docet Ptolemæus. Quare ut cum sequentibus. hoc conueniat: poetam in ægæo thraciæ adiacenti fuisse credamus necesse est: & leges aut peparethia. Nam (ut Plynius docet) Athos ante se habet ĩsulam peparethū cum oppido: quondam Euonum dictam: a qua parum abest Samothrace: Aut certe Zerithia. i. ipsiꝰ thraciæ. Nam in thracia zerinthum fuisse scribit Lycophron sacram hecate. Fuit & zerinthum (ut quidā scribunt) in Samothrace ĩsula: unde fortasse regioni nomē dedit Ouidius. Threiciam samon. Samothraciā insulam in mari ægæo thraciæ adiacentē. De qua plura legito apud Diodorum & Apuleiū libro. ii. florido rum: & nos abunde diximus in enarrationibus nostris in Ouidium de arte amandi. Statyera petēti. Sic quidē legit in quibusdam exēplaribus. In aliis epira scribit: sed neutram lectionē probamus: qm̄ nullam urbem ita appellatam in thracia fuisse legimus. Quare Stentora emendate scribēdum esse affirmo pro Stentoria: & subaudies littora. In thracia enim ad os hebri fuit portus stentoris: cuius meminit Plynius Herodotus libro. vii. eiusdem nominis in thracia lacū ēt fuisse scribit. Oppidum inquit Aenon & lacum Stentoridē ꝑtereunt. Hactenus. Vsq; in Samothraciā. Illa. Scilicet nauis in qua ego eram. Suū dn̄m. Alterā nauē in qua erat dn̄s nauis meæ. Nā mihi bistonios. E Samothracia digressuræ erant duæ naues: quarꝝ altera quæ Ouidiū uehebat sinistrum propontidis cursum: altera uero dextrum tenuit. Bistonios campos. Threicium littus. Pede. Velo. Est enim pes funis qui e uelo deductus dum uelificant

Siue opus ē uelis: minimā bn̄ currit ad aurā
Siue opus est remo: remige carpit iter:
Nec comites uolucri cōtēta ē uincere cursu.
Occupat egressas qualibet arte rates.
Et patitur fluctus: fertq; assilentia longe
Aequora: nec sæuis uicta madescit aqs:
Illa corithiacis primū mihi cognita cēchris
Fida manet trepidæ duxq; comesq; fugæ.
Perq; tot euentus: & iniquis concita uentis
Aequora palladio numine tuta fuit.
Nūc quoq; tuta p̄cor uasti secet hostia pōti
Quasq; petit getici littoris intret aquas.
Quæ simī æoliæ mare me deduxit i helles:
Et longum tenui limite fecit iter:
Flexius i leuum cursus: & ab Actoris urbe
Venimus importus imbria terra tuos.
Inde leui uento serinthia littora nacta
Threiciam tetigit fessa carina samon
Saltus ab hac terra breuis est stētora petēti:
Hac dominum tenus est illa secuta suū.
Nā mihi bistōios placuit pede carpe cāpos:

naui

naui alligatus.Sed hic ponit pars pro toto.Catullus.Simul ſecundus incidiſſet in pedē:& Maro.Vna oēs fecere pedem. Aquas helleſpontiacas.Ex his.n.in propontidē peruenit. Illa Altera nauis mihi comes.

Dardaniāq; petit.Dardania urbs fuit in littore helleſpōti ſita.Nam poſt Abydū promōtoriū ē Dardanium:& ciuitas Dardanus.lxx.ſtadiis ab Abydo diſtans. Vrbis huius meminit etiā Diodorus in quinto. Vide q̄uaria & repugnātia ſcribat Ouidius.Primo.n.nauē dixit helleſpōtum reliquiſſe.Hic uero Dardaniā in eiꝰ dextro littore ſitā petiiſſe ſcribit.Petit aūt pro petiuit ultimā ꝓducit: ut uerba omnia ſcyncopā hñtia.Iuuenalis.Magnꝰ ciuis obit & formidatꝰ othoni. Nomen autoris. Nomen Dardani Iouis filii qui eam cōdidit. Et te ruricola lampſace.Lāpſacū etiā ꝓuenit ab urbe Dardania. Fuit aūt lāpſacus urbs inſignis ad mare ſita: quæ portū optimū habuit.Diſtat ab Abydo ad.c. &.lxx. ſtadia:prius pytiuſa uocabat.autor Strabo. Per deū auté ruricolam Priapū intellige:qui(autore Seruio)uir fuit ex Lampſaco urbe helleſpōti: de qua pulſus propter uirilis mēbri magnitudiné poſt in numeꝝ deoꝝ receptus meruit numé eē hortoꝝ.Oratiꝰ. Nā fures extra coercet Obſcœnoq; rubet porrectus ab īguine palus. Aſt ĩportunas uolucres in uertice arúdo Terret fixa. Vocat aūt deū ruricolā qm̄ in hortis colitur: quod ita fingitur propter:eoꝝ fœcūditatē. Nā quum alia terra ſemel creet aliquid:horti nunq̄ ſine fructu ſunt. Vergilius.Et cuſtos furū atq; auiū cum falceſa ligna Helleſpontiaci ſeruet tutela priapi.De Priano legito Diodorum libro quinto. Quaq; per auguſtas.Helleſpontū deſignat:cui Helle uirgo nomen impoſuit ut dictū eſt. Nam ferunt phrixū Athamātis Iunonis nouercæ īſidias declinantē una cum ſorore Helle e græcia fugiſſe:quibus tranſfretantibus iuxta quoddā deoꝝ oraculū ex Europa in Aſiam ſuper aureo Ariete uirgo in mare delapſa dedit helleſponto nomé.autor Diodorus. Per anguſtas undas. Vaſtum enim mare præiacens Aſiæ & ab Europa porrecto cherroneſi littore expulſo anguſto meatu irrūpit in terras ſeptē ſtadiorum interuallo Europā auferens Aſiæ haſq; anguſtias Helloſpōtū uocāt. autor Plynius. Virginis malæ uectæ.Helles quæ non peruecta fuit trans helleſpōtū. Seſton abydea.In europa eni Seſton urbé. In Aſia Abydon fuiſſe ſcribit Plynius. In medio uero utriuſq; urbis helleſpontus fuit. Cyzicon.Cyzicon oppidum fuit ad propōtidem: quod (ut Florus ſcribit)fuit nobile arce:mœnibus:portu:turribuſq; marmoreis: Aſiaticæ plagæ littora illuſtrauit:cui Cyzicus(ut Pomponius docet)nomen indidit:qué Minyis imprudentibus quū colchos peterent fuſum ab Iaſone cæſumq; accepiſſe refert.hiſtoriā legito apud Valeriū Flaccum. Gētis æmoniæ.Gentis theſſalæ propter Cyzicum Theſſalum & minyarum unū ut diximus. Minyæ enim familia fuit: quæ olim Orcomenon in boetia tenuit. Poſtea in Theſſaliam migrauit ad locum. Vnde argonautæ oriundi ſunt. Quæq; tenent ponto.A Cyzico ſe deinde ueniſſe dicit ad Thracium boſphorum: in cuius littore ſiniſtro in pontum Euxinum nauigantibus erat bizantium a Bizanto qui urbi imperauit ita appellatum ut ſcribit Diodorus.Polybius etiam libro quarto eſt autor.Bizantios urbem incolere quum natura loci munitiſſimā:tū ad fertilitatē oīum reꝝ opportuniſſimā.Ita.n.in oſtio ipſius ponti ſita eſt:ut neq; ingredi negociator quiſq̄:neq; egredi ſine bizantioꝝ conſenſu ualeat. De Bizantio ac eius muris cōſtructis Mileſio quadrato lapide legito Iuſtinum libro nono:& herodianū in tertio. Cemini maris.Propontidis & maris Euxini:inter quæ maria ſunt fauces:quæ Thracius boſphorus appellatur.de quo Polybius ita ſcribit:ponti oſtium boſphorus Thracius appellatur:cuius longitudo ad centū & uiginti ſtadia extenditur. Latitudo non eſt eadem ubiq;.Nā a propontide quidem:quod inter Calchedonem & bizantiū ſpatii eſt quatuordecim continet ſtadia:a ponto uero quod fanū appellatur:ubi primum Iaſon quum e Colcho rediret.xii.dies fertur ſacrificaſſe in Aſia poſitum.x.ſtadiis diſtat ab Europa.Boſphorus aūt appellatus fuit (autore Solino)uel ab anguſtis meatibus boum peruiis uel a bouis ideſt Ius tranſitu. Vnde etiam Polybius ſcribit locū Aſiæ:ubi primū Io cōſtitiſſe in fabulis memoratur bouem appellatū fuiſſe. Meotidis ét oſtiū appellatur Boſphorus Cimmerius:cuius latitudo eſt.xxx.ſtadioꝝ.Longitudo.lx. Dionyſius quoq; ita ſcribit.Nam neq; ægæū amplius dicitur:neq; Pamphylicū:neq; Cilicū:ſed anguſtū mare eo uſq; quo ad hoſtium thracis boſphori peruenerit:quaq; ferunt Io Iunonis pellicem:quum ī bouē fuiſſet mutata:iſſius conſiliis enataſſe. Vnde & boſphoꝝ mare eſt appellatum. Hæc præcor euincat. Precor ut hæc mea nauis propulſa uentis euincat & tranſeat cyaneas:ut dicat utranq; nauem peruenisſe ad fauces bizātias. Suæ āt nauis ex eo loco curſū reliquū ꝺſcribit:alteriꝰ ſupprimit:uł certe hæc littora bizātia accipe. Propulſaq; ſortibus auſtris.Legit ét in qbuſdā exēplaribus propulſaq; flatibus auſtri: nā pontū ingredientibus fauet Auſter:egredientibus uero Aquilo.autor Polybius. Inſtabiles cyaneas.In ponto duæ ſunt.M.d.paſſibus ab Europa.xiiii.milibus ab oſtio Cyaneæ:ab aliis Simplegades ideſt concurrentes appellatæ: traditæq; fabulis iter ſe cōcurriſſe:qm̄ paruo diſcretæ iteruallo ex aduerſo itrātibꝰ geminæ cernebant:

Helleſpontíacas ílla relíquít aquas.
Dardaníamq; petít auctoris nomen habétē.
Et te rurícola lampſace tuta deo.
Quaq; ꝑ āguſtas uectæ male uírginis ūdas
Seſton abydea ſeparat urbē fretum.
Híncque propōtíacis hærētem cyzícō oris
Cyzícon æmonie nobíle gentís opus.
Quaq; tenét pōtí byzantía líttora fauces:
Híc locus eſt gemíní ánua uaſta marís.
Hæc p̄cor euícat: ꝓpulſaq; fortíbus auſtrís
Tranſeat ínſtabíles ſtrennua cyaneas.

Dardania

Lāpſacus

Priapus

Cur priapꝰ deꝰ hortorum

Helleſpōti nomen

Cyzicon

Minyæ

Bizantiū

Propontidis lōgitudo & latitudo

Boſphori appellatio

Cyaneæ Symplegades

Heniochi

paulũq; deflexa acie coeuntiũ ſpeciem præbebant.auctor Plynius. Iuuenalis. Nam citius Scyllã uel currentia ſaxa Cyanes De Cyaneis legito etiam Herodotũ. Heniochoſq; finus. Heniochi fuere in ora maris Euxini in colchia regione montoſa:& importuoſa:quum eorũ ora caucaſi pars ſit latrociniis maritimis uixere.Dicti autem ſunt ab Heniochis ideſt ab aurigis. Nã(ut ſcribit Strabo)Lacones Heniochiam tenuere.Quorum duces Rhecas & Amphiſtratus fuere Caſtoris & pollucis aurigæ. Vnde Heniochi (ut par eſt)ex his ſunt nominati.Lucanus.Me marte feroces Heniochi. Notandum autem hic Ouidium a cæteris diſſentire:qui ſtatim poſt thraciũ boſphorum ponit ſinus Heniochos: quum Heniochi fuerint a dextra Euxini in colchica regione quaſi in extremo ipſius ponti.Ouidius uero ſiniſtrũ tenuerit getici littoris:ubi ſũt ciuitates omnes quas nomiat; ꝑter Heniochos: Quare magis legẽdum uidetur Thynniacoſq; ſinus:q̃ Heniochos.

Tynnias

Thynnias enim oppidum fuit ĩ ora põti ſiniſtra inter Dyaneas & Appolloniã:cuiꝰ meminit Plynius Ptolemæus: ac etiã Pomponius. Thynniam etiam promontorium eodem in loco fuiſſe:idem meminere: a quo Thynniacos ſinus poetã ſcripſiſſe potius crediderim q̃ heniochos. Strabo ſcribit ex Appollonia ad Cyaneas inſula ſtadia ſũt.M.&.d. In eo autem iteruallo

Thynnias

Thynnia Appolloniataꝝ ager.Eſt ꝑterea Tymnias promontorium de quo Propertius. Grata domus nymphis humida tymniacis.

Apollonia

Per apollinis urbem. Appollõia urbs fuit Aſticæ regionis Anthium olim appellata ſita in littore getico: ut docet Plynius & Ptolemæus.Fuit & Appolloniatarũ inſula citra Iſtrum.lxxx.milia paſſuum a Boſphoro Thracio:ex qua.M.Lucullus Capitolinum Apollinem aduexit.autor Plynius. Videtur tamen hic Ouidius nõ eam urbem ſupradictam ſed ĩſulæ urbem deſignare per Apollinẽ: de qua ita ſcribit Strabo. Poſtea Apollonia a ſacro oſtio Iſtri ſtadiis.M.ccc.Mileſiorum colonia:cuius maior muri portio quadam in exilii cõdita inſula eſt. Vbi Apollinis ſacellum exiſtit: quo ex loco.M.Lucullus Coloſſum extulit & in capitolio collocauit.Fuit autem Apollinis ſtatua Calamidis opus.

Anchiala

Sub anchiali mœnia. Anchiala ſeu Anchialos caſtellum fuit ab Apolloniatis conditum:quæ & Pollonia dicebatur.Fuit autem in ora getici littoris Getæ autem hi dicebantur:qui ad pontum in orientem uergunt.Daci uero qui in oppoſitum uerſus Germaniam & ad Iſtri fontes. Getas enim græci Thraces opinati ſunt: qui utrunq; iſtri latus incolebant. autor Strabo.

Getæ

Daci

Meſembria

Inde meſembriacos portus: Ab Anchialo inquit nauis mea in portum Meſembriacum perueniat.Meſembria enim Megarenſium fuit colonia:quam antea Menebram uocabant:ueluti Menopolis: ideſt Menæ ciuitas: eius enim ædificator Menas appellabatur. Brea uero ſermone Thracio ciuitas nominatur:ſicut & Selyos oppidum Selymbria dicta eſt autore Strabone.

Odeſos

Et opeſon.Legendum eſt Odeſon.Nam Strabo:Pomponius:Plynius: Appianus: & Ptolemæus: ita appellant eam urbem Mileſiorum Coloniam.

Dionyſiopolis

Dictas nomine bacche tuo. Dionyſiopolim dicit quæ urbs fuit in eadem ora crunos antea dicta a ſalientibus aquis: qui græce Cruni appellantur. Eam enim alluit Ziras amnis ut ſcribit Plynius.

Crunos

Cruni

Et quos alcathoe.Calathim urbem uĩ deſignare poetã: q̃ in littore getico ſita ante a(autore Plinio)uocabaſ Aceruetis.Strabo tñ eã Heraclienſiũ.Põponiꝰ uero Mileſioꝝ nõ Alcathoes Coloniã fuiſſe ſcribũt.

Calathis

Nã de Meſembria nõ loqtur poeta:quã ſupius poſuit:nec de Calchedone: q̃ quãuis fuerit Megarenſium Colonia:ut docet Thucydides:ac ẽt Strabo:tñ in ore põti ſita ad Thraciũ Boſphorum e regione Bizantii diuerſa fuit a poetæ curſu.

Calchedõ

Alcathoe autem(ut ſcribit Pauſanias)fuit arx Megarenſium ab Alcathoo Pelopis filio dicta:de qua in Ouidium de remedio amoris plura diximus.

Alcathoe

Ad urbem Miletida. Ad urbem Iſtropolim a Mileſiis conditam:ut Strabo & Plynius ſcribunt. Ea autem a ſacro Iſtri oſtio occurrebat ad ſtadia.d. Inde dextrorſum habenti littus fuit Tomos oppidulum alterum ad.cc.l.ſtadia: de quo hic magis placet intelligas q̃ de Itropoli. Nam eius exilii locus fuit Tomos non Iſtrepolis. Quod autem

Iſtropolis

Tomos

Tomo miſſa fuerit Mileſiorum colonia: docet etiam Plynius his uerbis.In ea parte urbes habet Iſtropolim:Mileſiorum Tomon:quamuis non deſint qui legant Iſtropolim Mileſiorum. Ego uero Tomon etiã Mileſiorum coloniam intelligi:ac legi poſſe affirmo: quod hic aperte docet Ouidius ut in nona tertii libri elegia etiam ſignificantius exprimit. Vos quoq; tyndaridæ. Quum argonautæ liberata Heſione e troia in colchon ad deſtinatum certamen nauigarent: magna tempeſtate coorta cæteris ſalutem deſperantibus ſolum Orphea tradunt religionis peritum uota pro ſalute Samothracibus feciſſe: ex temploq; tempeſtate ſedata: quum duo aſtra ſupra Pollucis & Caſtoris capita cecidiſſent. eo miraculo ſtupentes credidiſſe deorum prouidentia ſe a periculis exemptos quo facto contigit: ut quos poſtmodũ maris agitaret tẽpeſtas Samothracibus uota pro ſalute facerent:aſtraq; apparentia ad Caſtorem Pollucẽ referrent autor Diodorus. Quibus uerbis patet in Samothracia Caſtorem & Pollucem coli ſolitos: quod etiã

Caſtor & pollux ĩ ſamothracia colebãtur

uidetur

Heniochoſq; ſinus:& ab his ꝑ apollinis urbẽ
Vecta ſub anchiali mœnia findat iter
Inde me ſẽbraicos portus:& odeſon & arces
Prætereat dictas nomine bacche tuo:
Et quos alchatoæ memorãt a mẽibus ortos
Sedibus his profugos conſtituiſſe lares.
A quibus adueniat miletida ſoſpes ad urbẽ:
Offenſi quo me contulit ira dei.
Hæc ſi cõtigerit:meritæ cadet agna mieruæ
Non facit ad noſtras hoſtia maior opes:
Vos quoq; tidaridæ:quos hæc colit ĩſula fra
Mite ꝑcor duplici numẽ adeſte rati (tres

uidetur Varro designasse. Necꝫ inquit (ut uulgus putat) hi Samothraces dii: qui Castor & Pollux. Altera. Nauis mihi comes. Symplegadas ire per altas. Per Cyaneas insulas. Nauigabat enim aut in colchicã regionem: aut etiam ulterius ad paludẽ Mæotida nauis alterius magister. Sunt qui legãt per actas symplegadas: hoc est modico interuallo inter se distãtes. Altera nauis mea. Bistonias aquas. Thraciæ partem illam intellige: quæ alluitur Euxino: hoc est geticum littus. Loca diuersa. Ego enim littus sinistrũ teneo: ille uero dextrum.

Altera nãꝫ parat symplegadas ire per altas:
Scindere bistonias altera puppis aquas.
Vos facite ut uẽtos loca cũ diuersa petamus
Illa suos habeat: nec minus ista suos.

In Vndecimam Elegiam Enarratio.

Epistola quæcũꝫ est. Excusat se Ouidius si qd forte in eius carmine icultũ fuerit & minus elegãs: culpãꝫ huius rei omnẽ reiicit in tempestatẽ & fluctus: quibus strepẽtib⁹ se hæc scripsisse narrat.

Epistola ꝙcũꝫ ẽ toto tibi lecta libello.
Est mihi sollicitæ tpe facta uiæ.
Aut hæc me gelido tremerẽ cũ mẽ-
Scribẽtẽ mediis adria uidit aqs (se
Aut postꝙ bimarẽ cursu supauimus isthmon
Alteraꝫ est nostræ sumpta carina fugæ.
Q d facerẽ uersus inter fera murmura ponti
Cycladas ægæas obstupuisse puto.
Ipse ego nũc miror tãtis animiꝫ marisꝫ.
Fluctibus ingenium non cecidisse meum.
Seu stupor huic studio: siue ẽ insania nomẽ:
Omis ab hac cura mens releuata mea est.
Sæpe ego niboſis dubius iactabar ab hædis.
Sæpe minax steropis sydere pontus erat
Fuscabatꝫ diem custos erimãthidos ursæ:

Toto libello. Toto hoc primo tristium libro.

Viæ solicitæ. Viæ nõ quietæ. sed solicitudinis plenæ. Adria: Mare adriaticum ita appellatũ ab Adria urbe illyrico mari ꝓxima: ut docet Iustinus libro. xx. idem scribit Liuius ab urbe condita libro qnto his uerbis. Tuscorũ ante romanorum imperiũ late terra mariꝫ opes patuerunt. Mari supero inferoꝫ quibus Italia ĩsulæ modo cingitur: quantum potuerint nomina sunt argumẽto: ꝙ alterum tuscum cõmuni uocabulo gẽtis. Alterum Adriaticum mare ab Hadria tuscorum colonia uocauere italicæ gẽtes. Græci eadem Tyrrhenum atꝫ Adriaticum uocãt. Plynius scribit ab Atria oppido hetruscoꝝ Atriaticũ mare: quod postea Adriaticum dixere appellatum fuisse. De atria ita scribit Stephanus. Atria hetruscorum a Diomede cõdita est. Aethra prio nomiata. Eustathius refert Adriaticũ mare & ab oppido & a flumine appellatũ fuisse. Isthmum bimarẽ. Pelopõnesi Isthmum qui alluitur mari ægæo & Ionio. Isthmus autẽ dicit ea terræ angustia: quæ iter duo maria iterporrigit ad cherrone sum: ut diximꝰ. Eũ locũ ꝓfodere nauigabili alueo tẽtauere Demetrius rex: Dictator Cæsar. C. princeps. Domitius Nero infausto (ut oĩum patuit exitu) ĩcepto: autor Plyniꝰ. Cycladas ægæas. Cyclades insulæ sũt ĩ mari ægæo quas. xii. tm̃ fuisse scribit Strabo. Dictæ aũt sunt ꝙ circa Delũ in Cyclon ideſt in orbẽ sitæ sunt: ut Plynius scribit. Idẽ docet ẽt Solinus his uerbis Cycladas autumãt inde dictas ꝙ licet spatiis lõgioribꝰ a Delo ꝓiectæ in urbẽ: tm̃ circa Delũ sitæ sũt: & Dionysius. Quæ uero primã Asiæ frõtẽ tenẽt: & circũsistũt Delon ab ea circuitione Cyclades a græcis sunt appellatæ: ueꝝ oẽs Apollini dicatæ. Sacra illi & choros agunt nouo potissimum instante uere: atꝫ eo tunc quum incipit e montibꝰ luscinia canere. Pomponius etiam docet Cycladas dictas ꝙ in orbem iacent κυκλοσ. enim orbem significat. Quare falsum est quod de Cycladibus Seruius scribit in. iii. æneidos. Seu stupor. Seu quædã alienatio sensum. Huic studio. Huic facultati. Sensus est. Seu stupor seu insania quædã inest huic studio poetico: quod homines stupidos & insanos reddat: certe mens mea est alienata & stupet. Ab hædis nimbosis. Ab hædis nimbum & tempestatem inducentibus. Hædi oriuntur (autore Columella) quinto calẽdas octobres Fauonio flante nunꝫ Austro cum pluuia. hi autem in ortu & occasu tempestatem pluuiamꝫ faciunt. Manlius. Hunc subeunt hædi claudentes sydere pontum Nubibus & mundi nutrito rege capella.

Sæpe minax steropis. Per sydus Steropis Pleiades intelligit. Fuit autem Sterope una ex septem pleiadibus quæ fuere filiæ Pleones & Atlantis. Oriuntur enim quarto nonas apriles. Ouidius in fastis. Pleiades incipient humeros reuelare paternos. Quæ septem dici sex tamen eẽ solent. Columella scribit sexto idus octobres Vergilias exoriri uespere Fauonio spirãte: & interdum Africo cum pluuia. Verũ. xiii. &. xii. calẽdas uouembris solis exortu occidere & tempestatem significare. Hæ uergiliæ a nostris appellantur: ꝙ in uere oriuntur. Cur autem sex dicãtur quum septem fuerint: & quomodo inter sydera collocatæ sint a loue Higynus & Ouidius in fastis docent. De Hædis & pleiadibus plura diximus in enarrationibus nostris in Ouidium de arte amandi. Custos erymanthidos ursæ. Arctophylaca intelligit: in cuius zona est stella arcturus: cuius ortus & occasus tempestates grauissimas facit. Vergilius. Præterea tam sunt arcturi sydera nobis Hædorumꝫ dies seruandi. De Arcturo ita scribit Cicero libro secũdo de Natura deorum in uersibus Arati ab eo conuersis. Arctophylax uulgo qui dicitur esse bootes. Quod quasi temone adiunctã præ se quatit arcton. Huic etenim subter præcordia fixa uidetur Stella micãs radiis arcturus noie claro.

Adriaticũ mare

Isthmus bimaris.

Cyclades

Seruii error

Hædi nimbosi.

Sterope Pleiades Vergiliæ

Arctophylax Arcturus

Hyades Suculæ

Aut hyadas sæuis. Tauri caput(autore Cicerone)conspersum est stellis frequentibus: quas stellas græci hyadas uocitare consueuerunt a pluēdo ὑειν enim est puluere. Nostri imperite Suculas quasi a suibus: in cuius formatæ sunt faciem non ab imbribus nominatas uolunt. De huius nominis origine plura Seruius super eo uersu. Arcturū pluuiasq; hyadas. Higynus ita eas appellatas refert ex musæi sententia q; ex Atlāte & Hya oceani filia sint quindecim filiæ procreatæ: quarum quinq; hyadas appellatas demonstrat q; earum Hyas fuerit frater a sororibus plurimū dilectus: qui quū uenans a Leone esset interfectus qnq; lamētatōibus assiduis p̄motæ dicunt interiisse Quare eas q; plurimū de eius morte laborarēt Hyadas appellatas. Alii q; hyadis & Boetiæ fuere filiæ. Pherecydes Atheniēsis eas scribit Liberi fuisse nutrices nūero septē: q̄ antea nymphæ Dodonides sunt appellatæ: Haꝝ nomina sunt hæc. Ambrosia. Eudora. Padile. Coronis. Polisso. Phyleto. Thyene. Hæ dicūt a Licurgo fugatæ & præter Ambrosiā oēs ad Thetym p̄fugisse: quæ ad thebas libeꝝ perlatum lunoni tradiderūt. Quā ob causam ab Ioue gratia eis est relata: q; inter sydera sunt constitutæ. Scribit Columella Suculas. xii. Iunias exoriri & septentrionales esse uentos: nōnúq̄ Austrum cum pluuia Seruius etiam scribit earū ortus pluuias īducere. Hausérat hyadas. Tenuerat hyadas. Vergilius. Mediú ſol igneus orbē Hausérat. Contenti rudētes. Funes nauis extenti. Cōtingam portum: Perueniam in portū aliquem littoris thraciæ. Habet plus timoris. Quia thraces appellantes eoꝝ littoribus interficiunt. Nam simul insidiis. Simul timeo maris p̄cellas & thraciæ littoris insidias. Ille meo uereor. Illum pro aliquo posuit. Barbara pars leua est. Designat Thraciæ littus: quod pōto alluit: quod scribit Strabo desertū eē: petrosum: importuosum: ad aq̄lonis flamina late patens & apertū: ad quod naufragio eiecti ab oppidanis spoliant thracia gente superhabitante: Idem alibi etiā docet mare Euxinū nulli patuisse nauigationi & proinde Axenon idest inhospitalem pontū appellari propter tēpestuosa & per hiemes itercluſa loca & accolarū immanitatem maxime Scytharum hospites immolare solitorū: & humanis uescētium carnibus & pro pateris caluarias usurpantium. Turbidiora. Inq̄etiora & magis æstuosa: ex quo designat mētē curis & timore inquietam nō posse artis poeticæ studiis uacare. In nostris hortis. Scribebant quidā in hortis credētes aptissimā in hoc cœli libertatē locorumq; amœnitatem sublimen animum & beatiorem spiritum parare: Qui quidem secessus Fabii iudicio iucūdus magis q̄ studiorum hortator uidetur esse. Nam siluarum amœnitas & præterlabentia flumina & inspirantes ramis arborum auræ uolucrumq; cantus & ipsa late circunspiciendi libertas ad se trahūt: ut remittere potius ista uoluptas uideatur cogitationem q̄ intendere. Vnde legimus Demosthenem recubuisse in loco ex quo nulla exaudiri uox: & ex quo nihil prospici posset. Brumali luce. Hibernis diebus charta feritur undis. Charta aspergitur maris fluctibus dum hæc scribo. Rigidas minas. Asperas procellas.

Hyadum nomina

Littus geti cum

Locus scribentis q̄lis

Aut hyadas sæuís hauserat auster aquís.
Sæpe maris pars ítus erat: tamē ípse treméti
Carmína ducebā qualíacunq; manu.
Nūc quoq; cōtentí strídét aquilone rudétes
Inq; modum tumulí concaua surgít aqua.
Ipse gubernator tollens ad sydera palmas
Exposcít uotís immemor artis opem.
Quocūq; aspexí níhil est nísi mortis ímago:
Quā dubia timeo mēte: timēsq; p̄cor:
Contíngā portum: portu terrebor ab ípso:
Plus habet infesta terra timoris aqua.
Nā símul insídiís hoíum pelagíq; laboro.
Et faciūt geminos ensís & unda metus.
Ille meo uereor ne sperct sanguíne p̄dam.
Neu títulum nostræ mortis habere uelít.
Barbara pars leua ē auídæ substructa rapínæ
Quā cruor & cædes bellaq; semp habent
Cumq; sit hibernís agítatū fluctibus æquor:
Pectora sunt ípso turbidíora marí.
Quo magis hís debes ignoscer cādide lector
Sí spe sínt ut sunt inferíora tua.
Nō hæc í nostrís ut quōdā scríbimus hortís:
Nec cōsuete meū lectule corpus habes:
Iactor ín índomito brumalí luce profundo.
Ipsq; ceruleís charte ferítur aquís.
Improba pugnat hyems. índignat̄q; qd̄ ausim
Scribere se rígidas íncutiente mínas.
Víncat hyems hominē sed eodem tpe quæso
Ipse modū statuam carmínis: illa suí.

Vincat hiems hominem. Id est cogat me hiems a scribendi opera desistere. Sed eodem tempore Hiemem præcor. ut pariter disistamus. Modum carminis: Finem scribendi. Illa sui. Illa hiems statuat modum sui: ideſt desinat sæuire.

Bartholomei

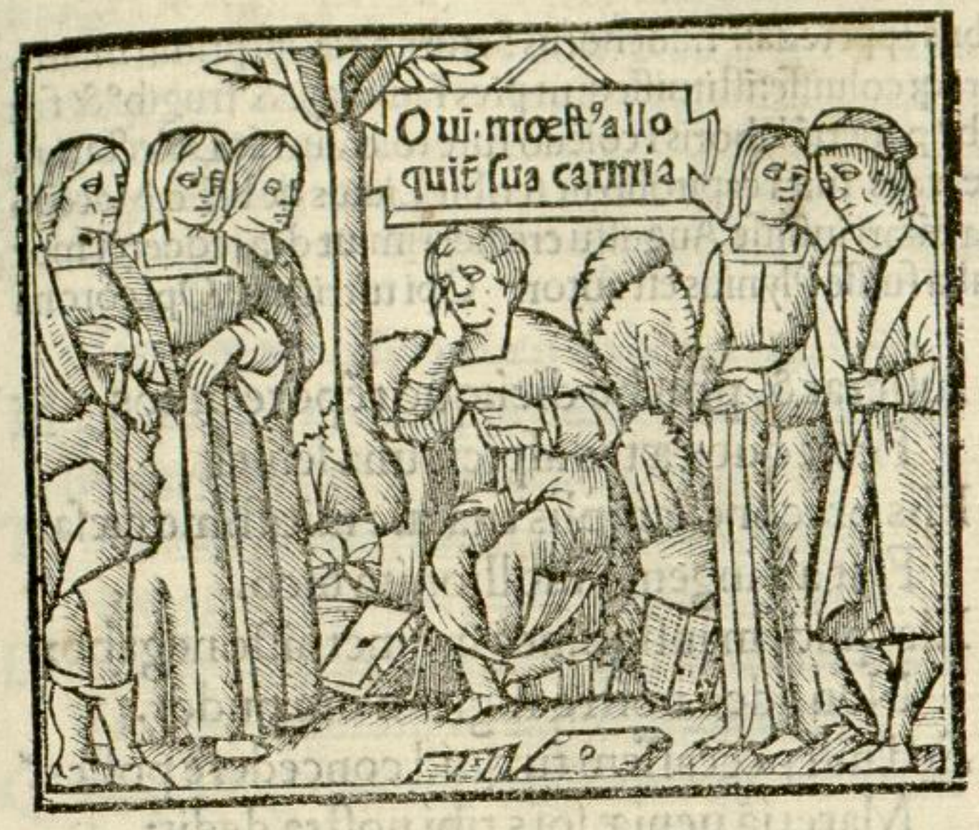

PVBLII OVIDII NASONIS DE TRISTIBVS LIBER SECVNDVS.

Víd mihí uobíſcũ eſt
ínfœlix cura libellí.
Ingenío perií qui mí-
ſer ípſe meo:
Cur mó dãnatas repe-
to mea carmía muſas
An ſemel eſt pœnam
cómeruíſſe parum.
Carmína fecerunt ut
me cognoſcere uellent.
Omíne non fauſto fœmína:uirq; meo.
Carmína fecerunt ut me moreſq; notaret
Iam prídem inuíſa cæſar ab arte meos
Deme míhí ſtudíũ:uitæ quoq; crímina demes
Acceptum refero uerſíbus eſſe nocens.
Hoc pretíum uitæ uigílatorumq; laborum
Cepímus:íngenío eſt pœna reperta meo.
Sí ſaperem:doctas odíſſem íure ſorores:
Numína cultorí pernícioſa ſuo.
At nunc tanta meo comes eſt ínſanía morbo:
Saxa memor refero rurſus ad ícta pedé:
Scílícet ut uíctus repetít gladíator harenam:
Et redít í tumidas naufraga puppís aquas
Forſítan ut quondã teuthrantía regna tenéti:
Síc mihí res eadé uulnus opemq; feret.
Muſaq; quæ mouít:motã quoq; leníet íram:
Exorant magnos carmina ſæpe deos.
Ipſe quoq; auſonías cæſar matreſq; nuruſq;
Carmína turrígeræ dícere íuſſit opí.

BARTHOLOMEI MERVLAE IN SECVNDVM LIBRVM OVIDII DE TRISTIBVS ENARRATIONES.

OVID mihi uobiſcú é. Precaf Auguſtũ Ouidi⁹:ut ſi nõ reditũ uelit: mitiusq; tñ ac tutius exiliũ cõcedat: dicitq; ſe tẽtare ſi forte carmía q̃ illi aña nocuere:núc poſſint ſalutẽ reddere quẽ admodũ Achillis haſta:q̃ Telephũ & uulnera uit & ſanauit. Lõgo igr̃ & artificioſo carmine cõaf Cæſarẽ placaf oñdés ſe multa de eo ſcripſiſſe, enúeratq; poetas alios q̃plurimos: q nũ q̃ ulla clade affecti ſũt: q̃uis mordacia aut turpia poemata ediderit. Quid mihi uobiſcũ é. Apoſtrophe é ad libellũ. Eſt ãt ordo O libelli appoſitiue cura ífœlix qd é mihi uobiſcum.

Ingenio meo. Nã pp̃ cepta artis amatoriæ ſũ i exiliũ eiectus. Muſas mõ dãnatas. Carmina mea q̃ paulo añ Auguſt⁹ dãnauit. Eſt autẽ hoc quoq; p̃ appõné dictũ. Fœmſa uirq;. Nã docui & uiros & fœmías amare í libris de arte amãdi:qd ipſe lib. iii. de arte amãdi:ẽt docet eo uerſu. Arma dedi danais i amazõas arma ſupſũt. Ab arte iuiſa. A p̃ceptis de arte amãdi illi odioſis. Deme mihi ſtudiũ. Adime mihi laſciuiã ſcriptor̃ meor̃. Idé ẽt Martialis. Laſciua é nob:pagía:uita ꝓba é:& Catullus. Nã caſtũ eé deçet piũ poetã ipm:uerſiculos nihil neceſſe é. Acceptũ refero uerſib⁹. Fateor me a uerſib⁹ accepiſſe. Hoc p̃riũ uitæ. Hoc p̃miũ uitæ ãteactæ:q̃. ſ. pœnã ígẽio repi. Saxa memor refero. Ordo é. Ego méor rurſ⁹ refero pedẽ ad ſaxa icta hoc é ad ſaxa pede p̃cuſſa: aut certe icta ꝓ ict⁹ accipiſ. Forſitã ut quondã. Hiſtoriã Telephi diximꝰ í enarratiõe eiꝰ uerſꝰ Ouidii de remedio amoris: Vulnꝰ achilleo q̃ quõdã fecerat hoſti Vulneris auxiliũ pelias haſta tulit:& Diodorus li. v. eã refert. Teuthrãtia regna. Myſiæ regna q̃ tẽuit rex Teuthrãtꝰ: q uirili ſtirpe carens Argiopẽ filiã Telepho deſpõdit: eũq; reliqt regni ſucceſſorẽ. Mouit irã. Iraſci fecit Auguſtũ. Carmía tur. Opẽ tur rigerã eã eẽ q̃dã exiſtimãt quã boná deã appellabãt. Nã illã Fauná opẽ & fatuã noiatã fuiſſe libris põtificũ ſcribit Macro. Sunt ẽt q̃ dicant hãc deã potẽtiã hr̃e Iunonis. Eãdẽ alii ꝓſerpiná. Alii Semelẽ crediderũt. Magis placet ꝺ ope Saturni cõiuge itelligas de qua ita ſcribit Macrobius. Opẽ Saturni cõiugẽ crediderũt: & iõ eodẽ mẽſe Saturnalia & Opalia celebrari conſueuerũt: q̃ Saturnus eiuſq; uxor tãfrugum q̃ fructuũ reptores eẽ credanf. Iraq; oĩ tã fœtu agroq; coacto ab hoíbus hos deos coli q̃ſi uitæ cultioris autores: quos etiã nonnullis cœlũ & terrã eẽ ꝓſuaſũ é. Saturnũq; a ſatu dictũ, cuius cã de cœlo eſt & terrã opẽ: cuius ope humanæ uitæ alimenta q̃rũtur: uel ab ope: ꝓ q̃ fructus frugeſq; naſcuntur. Huic deæ ſedẽtes uota concipiunt. Terramq; de induſtria tan-

bona dea

Ops ſaturni coniunx

Opalia

Saturnus

gunt demõſtrãtes ipſam mrem terrã eẽ mortalibus appetẽdã: Philochorus Saturno & Opi primũ in attica ſtatuiſſe arã Cecropẽ dicit: & eos pro Ioue terraq; coluiſſe: iſtituiſſeq; ut prẽs familiaꝝ & frugibꝰ & fructibus iã coactis paſſim cũ ſeruis ueſcerentᵉ: cũ qbꝰ patiẽtiã laboris ĩ colẽdo rure tolerauerãt. Delectari.n. deũ honore ſeruoꝝ cõtẽplatu laboris. Huiꝰ deæ ædes fuit ĩ capitolio ut ſcribit Liuius de bello Macedonico libro.ix. Huic aũt deæ ſacrificari & carmina cãtari iuſſiſſe Auguſtũ crediderim: ut dea redderet mortalibus uitæ aliměta: ſub eo.n. famẽ ſitimq; in italia fuiſſe Plynius eſt autor. Opi turrigeræ. Opi coronã turritã gerẽti: ea.n. ẽ terra ut diximꝰ: cui ſuppoſitæ ſũt ciuitates: qs iſignitas turribꝰ cõſtat: ut etiã Seruius ſcribit. Potes ẽt accipere carmina hæc a matronis Auguſti iuſſu cãtata fuiſſe ludis Megaleſiacis: quos ĩ palatio añ tẽplũ ĩ ipſo mris magnæ cõſpectu Magalẽſibus fieri: celebrariq; uoluerũt: q fuerᵗ moꝝ iſtitutiſq; maxie caſti: ſolẽnes: religioſiq; ut Ci. docet ĩ oꝛone de haruſpicũ reſponſis. Supior ſnia magis placet.

Ops turrigera.

Iuſſerat & phœbo dici. Sæculares ludos deſignat: q fiebãt poſt cẽtũ annos: qa ſæculum in centũ annos extẽdi exiſtimabãt: ut ſcribit Põpeius. Cẽſorinꝰ ſcribit Sæculũ eſſe ſpatiũ uitæ húanæ lõgiſſimũ partu & morte diffinitũ. Idẽ paulupoſt ita ſcribit. Romanorum aũt ſæcula qdã ludis ſæcularibꝰ putãt diſtingui: cuiꝰ rei fides ſi certa eſt modus rõani ſæculi eſt icertꝰ. Tẽpoꝝ.n. iterualla: qbꝰ ludi iſti debẽt referri: nõ mõ quãta fuerit retro ignoraᵗ: ſed neq; dẽ quãta eẽ debeãt ſciᵗ. Nã ita inſtitutũ eẽ: ut centeſimo quoq; anno fierẽt: id tũ Antias aliiq; hiſtorici autores ſunt. Tũ Varro de ſcænicis originibꝰ libro.i. ita ſcriptũ reliqt. Quũ multa portẽta fierẽt: & murus & turris: q̃ ſũt ĩter portã Collinã & Gabiuſam de cœlo eſſent tacta: & iõ libros ſibyllinos decẽuiri adiiſſent: renũciauerũt uti Diti patri & Proſerpinæ ludi. Tarẽtini in cãpo Martio fierẽt: tribus noctibꝰ & hoſtiæ furuæ ĩmolarenᵗ: utq; ludi cẽteſimo quoq; anno fierẽt. Itẽ. T. Liuiꝰ libro.c.xxxvi. eodẽ anno ludos ſæculares Cæſar ingẽti appararu fecit. Quos cẽteſimo quoq; anno (is.n. terminus ſæculi) fieri mos: utq; decimo cẽteſimo quoq; anno repetanᵗ tã cõmẽtarii.xv.uiroꝝ: q̃ diui auguſti edicta teſtari uidẽtur: adeo ut Horatius Flaccus in carmine: qd̃ de ſæcularibꝰ ludis cantatũ eſt. id tps hoc mõ deſignauerit. Certus undenos decies p annos Orbis ut cãtus referatq; ludos Ter die clara totidẽq; grata nocte frequẽtes: q bus uerſibꝰ patet Sæculares ludos cẽteſimo decimo anno fieri ſolitos. Illud obiter monẽdũ uiᵗ Cenſorini locũ antea adductũ pperã ita legi. Quæ ſunt inter portã Collinã & qbuſdã: alii Exqliná legũt: nos nõ qui buſdã: nõ exqliná: ſed Gabiuſam emẽdauimus. Fuit.n. porta Gabiuſa Romæ: inter quã & Collinã portã. Quirinalis fuiſſe legiᵗ: ſic appellata q̃ recta in Gabios duceret. Eã de cœlo tactã fuiſſe cõmemorat Liuiꝰ Carminis aũt Sæcularis (ut ſcribit Acrõ) duplex deuotio eẽ cõſueuerat: aut.n. pro ſedãda uel pro uitãda peſtilẽtia: aut p certo & cõſtituto numero annoꝝ: Centeſimo n. decimo (ut diximus) anno in capitolio a pueris & puellis ĩpuberibus cãtabaᵗ. Fiebãt aũt ludi ſæculares (ut tradit zoſimus græce referẽs Sibyllinos uerſus ſup his editos) in campo Martio & noctu & interdiu: parcis autem furuæ agnæ mactabanᵗ Capri genúq; pecus. Similiter & Dianæ. Terræ uero Scropha. Ioui Tauri cãdidi interdiu. Iunoni nitida iuuẽca. Apollini pæanas latini pueri patrimi & matrimi & puellæ patrimæ & matrimæ canebãt in tẽplo: nuptæ ad arã Iunonis orabãt. Accipiebãt februa uiri & fœminæ: ſed in primis fœminæ: dehinc in tẽplis fere omnibus primitias diis offerebant: ſic enĩ agendo toti italiæ romanos dominaturos in libris Sibyllinis ſcriptum erat. Primo igitur die. xv. uiri mane capitolium aſcendebant: ibiq; ſacra de more faciebãt. Tum in theatris conueniebant ad ludos in honorem Apollinis & Dianæ faciendos. Sequẽti uero die nobiles matronæ conueniebant in Capitolium. ſupplicabant deo: frequentabant lectiſternia: canebãt hymnos. Tertio deniq; die in templo Apollinis palatini ternoueni pueri p̃textati: totidemq; uirgines patrimi omnes & matrimi græca romanaq; uoce carmina & pæanas concinebant: quibus & imperium & incolumitatẽ populi diis cõmendabant. Ludi autem celebrabãtur omnibus theatris omnium generum & ſacrificia tẽplis omnibus fiebant noctu pariter atq; interdiu. Primus autem Valerius publicola conſul poſt reges exactos ſæculares ludos inſtituit poſt Romam condĩtam annis. ccl. Quintos autem ab his Cæſar Auguſtꝰ & Agrippa fecerunt: quibus uero conſulibus reliqui facti fuerint & quibus temporibus abunde Cenſorinus refert.

Sæculares ludi Sæculum

Cenſorini locus emẽdatus

Gabiuſa porta

Ludorum ſæculariũ ritus

Primi ludi ſæculares

Iuſſerat & phœbo dĩcí: quo tẽpore ludos
Fecít quos ætas aſpícít una ſemel
Hís precor exemplís tua tũc mitiſſime cæſar
Fíat ab íngenío mollíor íra meo.
Illa quídem iuſta ẽ: nec me meruíſſe negabo:
Non adeo noſtro fugít ab ore pudor.
Sed níſí peccaſſem tu quíd concedere poſſes?
Materiã ueníæ ſors tíbí noſtra dedít:
Sí quoties peccent hoíes: ſua fulmína mittat
Iuppíter: exíguo tempore ínermís erít.
Nũc ubí detonuít: ſtrepituq; exterruít orbẽ:
Purum diſcuſſís aera reddít aquís:
Iure ígítur genítorq; deum rector q; uocatur
Iure capax mundus níl ioue maius habet.
Tu quoq; cum patríæ rector dícare paterq;.

Tonitrua

Vbi detonuít. Poſtq̃ tonare deſitum eſt: quaſi dicat: poſt pluuiam ſolet Iupiter ſerenitatẽ terris inducere. Scribit Plynius Tonitrua eſſe impactorum igniũ plagas: ideoq; protinus corruſcare igneas nubiũ rimas: Anaximãdrus dixit Tonitrua eſſe nubis ictæ ſonũ. Ariſtoteles multo ante ignẽ colligi non putat: ſed eodẽ momento exilire quo fiant: cuius ſententia talis eſt. Duæ partes in imo iacẽt terra ꝫ aqua

utraq;

utraq; ex ſe reddit aliq̃d. Terreus uapor ſiccus eſt & fumo ſimilis q̃ uẽtos fulmina & tonitrua facit. Aqua rũ halitus hũidus eſt: & in imbres & niues cadit. Sed ſiccus ille terraꝝ uapor i uẽtis origo eſt: q̃a coacerua tus eſt: quũ coitu nubiũ ueheméter a latere elidit̃: deíde ut lati⁹ feriat nubes ꝓxías hæc plaga cũ ſono in cutit̃: q̃lis in nr̃is ignibus reddit̃: quũ flãma uitio lignoꝝ uirentiũ crepat. Et illic ſpiritus hñs aliq̃d hũidi ſecũ cõglobatuſq; rũpitur flãma. Eodẽ mõ ſpiritus ille quẽ paulo ante exprimi collíſis nubibus dixi impactus aliis non rũpi nec exilire ſilentio põt. Diſſimilis aũt crepitus fit ob diſſimilẽ ipactionẽ nubiũ. Quare aliæ maioré ſonitũ hñt: aliæ minoré. Cæterũ illa uis exp̃ſſi ſpũs ignis é: q̃ fulguratiõis nom̃ habet leni ipetu accéſus & uan⁹. Añ aũt uidemus fulgoré q̃ ſonũ audiam⁹: q̃a uelocior eſt oculoꝝ ſenſus: & multũ aures añcedit. Vtere more dei. More Iouis poſt tonitrua ſerenitatẽ íduc. ex quo latéter reditũ p̃cat̃. Numẽ hñtis idẽ. Habẽtis eãdẽ dinitatẽ quã tu quoq; hẽs. Tu ueniã ꝑtho. Auguſt⁹ finito hiſpano bello in ſyriã ad cõponẽdũ oriẽtis ſtatũ ꝑuẽit metũq; phraharti iniũxit ne bellũ ꝑthiæ uellet iferre. Itaq; tota ꝑthia captiui ex Craſſiáo ſi ue ãtõii exercitu recollecti: ſignaq; cũ his militaria Auguſto remiſſa. Sed & filii nepoteſque Phrahartis obſides Auguſto dati pluſq; cæſar magnitudine noſ q̃ armis alius iperator facere potuiſſet: autor. Inſtin⁹. De expeditiõe parthica plura diximus i Ouidium de arte amandi quã nõ a Tiberio ſed a Caio ſũptã fuiſſe in ſecũda editõe emẽdauim⁹ Senecæ autoritate. Sũt tñ (qđ magis etiã placet) q hũc uerſũ ita legãt. Tu ueniã ꝑti ſuperatæ ſæpe dediſti: ut ad multos bellis ciuilibus ſupatos referat̃. Nam Tráqllus ita ſcribit i Auguſto. Clemẽtiæ ciuilitatiſq; eius multa & magna documẽta ſũt: ne enumeré quot & quos diuerſaꝝ partiũ uenia & icolumitate donatos pricipé ét i ciuitate locũ tenere paſſus ſit. Qui tulerãt in capur arma tuũ. Plynius quoq; meminit Auguſti uitã ſæpe fuiſſe iſidiis petitã: quo in loco plura ſcripſimus autorib⁹ Seneca & Tráqllo. Quæq; dies bellũ. Sẽſus eſt. Eodẽ die quo cõiuratio i te p.tuit coniuratis ueniam placatus dediſti.

Vtere more dei numen habentis idem
Idq; facis: nec te quiſquã moderatius unquã
Imperii potuit frena tenere ſui.
Tu ueniam partho ſuperato ſæpe dediſti
Non conceſſurus quam tibi uictor erat.
Diuitiis etiam multos & honoribus auctos
Vidi qui tulerant in caput arma tuum.
Quæque dies bellum: belli tibi ſuſtulit iram.
Parſq; ſimul templis utraq; dona tulit:
Vtq; tuus gaudet miles qui uicerit hoſtem
Sic cur ſe nictum gaudeat hoſtis habet.
Cauſa mea eſt melior: quia non cõtraria dicor
Arma nec hoſtiles eſſe ſecutus opes.
Per mareſ per terras per tertia numina iuro:
Per te præſentem conſpicuumq; deum:
Hunc animum fauiſſe tibi uir maxime: meq;
Qua ſola potui mente fuiſſe tuum.
Optaui peteres cæleſtia ſydera tarde.
Parſq; fui turbæ parua præcantis idem.
Et pia tura dedi pro te: cũque omnibus unus
Ipſe quoque adiuui publica uota meis.
Quid referam libros illos quoq; crimina nr̃a
Mille locis plenos nominis eſſe tui
Inſpice maius opus: qđ adhuc ſine fine reliqui
In non credendos corpora uerſ modos.
Inuenies ueſtri præconia nominis illic:
Inuenies animi pignora multa mei.
Non tua carminibus maior fit gloria. nec quo
Vt maior fiat creſcere poſſit habet.
Fama iouis ſupeſt: tamẽ hũc ſua facta referri.
Et ſe materiam carminis eſſe iuuat:
Quũq; gigantæi memorantur prælia belli:
Credibile eſt lætum laudibus eſſe ſuis.

Auguſtus in ſyriam uenit

Bellum giganteum

transformata. Inuenies ueſtri. Laudat in metha. & in calce potiſſimum Iulium Cæſarem & Auguſtum.

Nec quo. Nec qua ratione. Fama Ioui ſupereſt. Iupiter ſatis magnam famam habet adeo ut illius etiã multum ſuperſit. Belli gigantei. Belli ſuſcepti contra gigantes. Animaduerſum a Ioue in gigantes ob eam cauſam dicunt ꝙ magnitudine ac robore corporis confiſi aduerſis legibus & multa ægerint in homines iniuſta: & propinquas gẽtes in ſeruitutem redegerint bellúq; his intulerint: qui ob ſingularia i oẽs nationss beneficia dei ſint exiſtimati: eos autem Iupiter ſuſtulit: In Creta quidem Milinum. In phrygia Tiphonem. Ante pugnam quæ cum gigantibus in Creta habita eſt Iouem ſacrificaſſe dicũt ſoli cœlo: ac terræ bouẽ: q̃ ſacra Iouẽ ſupioré fore portẽdẽtia primũ uires & ab hoſtibus defectionẽ tñ finẽ belli futurũ mõſtrarũt. Muſæus quippe ab eis deſciuit: ob idq; ei honores tributi: ab diis autem omnes hoſtes cæ-

ſi ſunt. Sed & aliis quoq; diis p̄ſidiū belli tuliſſe aduerſus gigantes cōſtat. Macedones qdem circa Palenē italos in campo qué a loci cōflagratione phlegræū. poſtmodū Cymeū cognominarunt a colle: qui olim plurimum ignis inſtar ætnæ in Silicia euomés núc Veſuui⁹ multa ſeruás ignis antiq ueſtigia. In eo cāpo tradút fuiſſe hoīes admodū fortes: & ob eoꝝ ſcelera gigātes appellatos: qui cognito Herculis aduétu in ſtructis copiis oés ei obuiá profecti ſunt: acriq; cōmiſſa pugna (pollebát enim uiribus) ferūt diis adiutoribus ſuperioré Herculé pluribus eoꝝ ĩterfectis eam regioné oī feritate purgaſſe. Autor Diodorus. Hic autē per bellū gigáteum intelligédū eſt de eo qđ geſtū eſt cōtra Titanū & eius filios. Titan⁹. n. cœli filius uxorem habuit terrā: ex qua plures ſuſcepit filios: cú quib⁹ aduerſus Ioué deoſq; reliquos pugnauit: eiq; cœlū conantes eripere montes mōtib⁹ ĩpoſuere. Sed tādē a diis cæſi: & fulmine interépti ſunt dicéte Vergilio. Tú partu terra nephádo Cæū lapetūq; creat ſeuū q; typhœa. Et coniuratos cœlū reſcídere fres Conati ter ſūt ĩpōere pelio oſſan. Scilicet atq; oſſæ frōdoſū inuoluere olympū. Ter p̄ extructos diſiecit fulmíe mōtes: & Propti⁹. Nō ego titanas canerē: ñ oſſan olympo ĩpoſitū: ut cœli pelion eét iter. Scribit Higynus iō dictū eſſe ioui in bello gigáteo aquilá fulmina míſtraſſe q; ea Ioui p̄buit uictoriæ auguriū: Cæſar quoq; ĩ araro rettulit Aglaeſthené dicer Ioui quū ex inſula naxo aduerſus Titanas p̄ficiſceret & ſacrificiū faceret in littore: aqlá in auſpiciū ad uolaſſe: quā uictor bono omine acceptá tutelæ ſuæ ſubiugarit. Sacra uero hiſtoria añ conſedíſſe illi in capite atq; ei regnū portédiſſe teſtat. Plyni⁹ ſcribit Aqlá ſolā auiū núq; fulmíe exaiatá: iō eā armigerā Ioui cōſuetudiné iudicaſſe. Illud obiter ſciédū ĩ romanoꝝ ſignis aquilas ferri ſolitas: q; ea auis uniuerſaꝝ auiū regnum héat & ſit ualidiſſima. Itaq; illá prícipatus ĩſigne putaſſe oméq; uictoriæ quodcúq; bello petierint: autor Ioſephus lib. iii. de bello iudaico. Te celebrát alii. Maroné ĩ primis deſignat. Sed tñ ut fuſo per cétum tauros Hecatōben exprimit. Erat. n. ſacrificium cétum boum a numero dictum uictimaꝝ ἑκατον. n. centum ſignificat: & βους bos: uel qa (autore Euſtathio) centum peloponeſi urbes id faciebát: & a numero ſacrificátium cōpoſita eſt dictio. Iulius Capitolinus de hoc ſacrificio ita ſcribit. Hecatōbe aūt tale ſacrificiū eſt: cétū aræ uno ĩ loco ceſpititiæ extruúr: & ad eas cétū ſues: cétum oues mactár. Ná ſi ĩpatorium ſacrificium ſit: cétum leōes centum aqlæ: &c. hmōi aĩalia centena feriunt: qđ qdé ét græci quōdá feciſſe dñr: quum peſtilentia laborarent. Delitias meas. Vel libros amoꝝ: ul' certe amatoria p̄cepta ĩtellige. Carmía ne nr̄is. Oñdit tibi ille delitias meas ut tu poſtea credés cætera ĩ qbus laudes tuæ cōtinebár laſciuia eadé aſpſa illa reiiceres. Eſſe ſed irato. Oñdi latéter multos & eum potiſſimum q; legit eius delitias Cæſari fuiſſe ſibi iratum. p̄pea q; ſciebat eum eé Auguſto in feſtū uel certe dicit ſe oíbus fuiſſe inuiſum poſteaq; eius carm̄ dánauit Auguſtus. Vix erá nō inimic⁹ mihi. Vix mihi erá amicus. Quum cœpit q̄ſſata dōus. Sil'itudo ſumpta eſt a domo terræ motu uel alio caſu cōcuſſa: q̄. n. ea ſubſidet & pédet ĩ eá pté totum onus íclinar. Cunctaq; dehiſcunt. Oés domus p̄tes apiunt. Ipſa ſuo q̄dá Ordo eſt. Ipſa. i. ipſæ p̄tes domus ruunt ſuo pōder: q̄dá tracta ruunt. i. q̄dá cadunt p̄prio pōdere nec poſſunt ſtare: q̄dá uero p̄tes ipſius domus ab aliis tractæ labunt: p̄ domum auté quaſſatá ſeipſum deſignat: p̄ oé onus ítelligit odium cunctoꝝ qđ cōtraxit carminis laſciuia: p̄ eum autem q̄ domum cōcutit. Auguſtum deſignat: p̄ fortuná rimá facienté denotat eiuſdem Auguſti potentiā: p̄ ſuum pōdus accipe Ouidii crimen: p̄ partes uero tractas ſe odio etiá amicoꝝ exulaſſe p̄fitet. Prætereuntis equo. Dionyſius li. vi. ſcribit in honorem apparitionis caſtroꝝ eiuſq; uictoriæ: q̄ ad lacum regillum parta eſt: equites in eqs ſedentes tranſuehi incipientes a templo Martis extramurano perexiſſe per foꝝ iuxta ædem Caſtoris. Fiebat autem hæc tranſuectio idibus quintilibus: quo die apud lacum regillum proſpere pugnatum eſt Caſtore & Polluce auxiliantibus. In tranſuectione autem equites uehebantur coronati oliuatum ramis indutiq; trabeis punicei coloris ſecum geſtantes ornamenta premiaq; omnia fortitudinis quæcunq; in prælíis ob rem bene geſtam a ductoribus ſuis accepere. Valerius Maximus libro ſecundo de inſtitutis antiquis ſcribit Fabium Rutilianum primum inſtituiſſe: ut equites Romani idibus q̄tilibus ab æde honoris equis inſidentes in Capitoliū tranſirent trabeati. Scribit Tranquillus Equitum turmas Auguſtum frequenter recognouiſſe poſt longam intercapedinem inducto more tranſuectionis: ſed neq; detrahi quenq; ab accuſatore paſſum fuiſſe quod fieri ſolebat ex ſenio uel aliqua corporis labe.

Titanus

Te celebrant alíi quanto decet ore: tuaſq;
Ingenio laudes uberíore canunt.
Sed tamé ut fuſo taurorum ſanguíne centum:
Sic capitur mínimo turis honore deus.
Ah ferus & nobis nímium crudelíor hoſtis:
Delícias legit quí tibí cunque meas.
Carmína ne noſtris & te uenerantia líbris
Iudício poſſint candídiore legi.
Eſſe ſed írato quis te míhí poſſet amícus:
Víx tunc ípſe mihí non ínimícus eram.
Quū cœpít quaſſata domus ſubſíſtere: partes
In proclínatas omne recombit onus.
Cunctaq; fortuna rímā faciente dehíſcunt:
Ipſa ſuo quædam pondere tracta ruunt:
Ergo hoíum quæſítum odiū míhí carmíe: q̄q;
Debuít eſt uultus turba ſecuta tuos.
At memíní: uítamq; meā moreſq; probabas
Illo quem dederas prætereuntís equo.

Cur aquila dicit ioui fulmía miniſtraſſe

Cur aqlæ in ſignis romanorum.

Hecatōbe

Trāſuectionis mos.

tis labe. Scribit etiam Plutarchus morem Romæ apud equeſtres fuiſſe quum per legitimū tempus ab aliquo militatum eſſet equm per medium forum duci coram duobus Cenſoribus præſidētibus: illiſq; quē libet ducum aut imperatorum ſub quibus militatum ſit recēſeri: deinde cenſorum iudicio ſubiici: q iuxta cuiuſq; meritum uel laudem uel infamiam tribuunt: quem morem hic quoque Ouidius deſignat.

¶ Quod ſi non prodeſt. Quod ſi nullo beneficio affectus fui ab Auguſto ob uitam aut equeſtrem dignitatem bene ante actam. At nullum crimen adeptus eram. Salté placet q; ille me nullo crimine notauit. Centūuira le iudiciū

Quod ſi non prodeſt: & honeſti gratia nulla
Reddítur: at nullum crímen adeptus eram.
Nec male cómíſſa eſt nobis fortuna reorum.
Vſq; decem decies inſpícienda uiris.
Res quoq; priuatas ſtatui ſine crímine iudex:
Deq; mea faſſa eſt pars quoq; iuſta fide:
Me míſerum: potuí: ſi non extrema nocerent:
Iudícío tutus non ſemel eſſe tuo.
Vltima me ꝓdunt: ímoq; ſub æquore mergít
Incolumen totiēs íma procella ratem.
Nec míhí ꝑs nocuit de gurgíte parua: ſed oēs
Preſſere hoc fluctus oceanuſq; caput.
Cur alíquíd uídí? cur noxia lumína feci?
Cur ímprudentí cognita culpa míhí eſt?

Nec male cōmiſſa eſt. His duob⁹ uerſib⁹ deſignat ſe poeta cētúuirū fuiſſe. In eo. n. iudício cauſæ teſtamētariæ & hereditariæ criminales q; ét audiebant. Cētúuiri autē a numero uirorú dicebant. Nā quú Romæ eēnt qnq; &. xxx. tribus. terni ex ſingulis tribub⁹ eligebant ad iudicādū: & licet qnq; ſupra cētū fuerint: tam ut facilius noīarent. Cētúuiri ſunt dicti: eorū uero iudiciū cētúuiralis haſta noīabat: q; poſita in ſuo foro haſta cētúuiri iudicabāt: quēad modū Auctionarii publici ſiue priuati ī atrio auctionario haſta ꝑconis (ut inq; Cicero) bōa emptoris adiudicabāt. Eligebant aūt ſorte ex decuriis cētúuiri ꝑ ꝓtorē q; iudicarēt: quorum numerus nō idē in omnib⁹ cauſis erat: ſed maior aut minor ut diuerſæ cāæ acciderāt: q̄bus numerus iudicū ex lege dabat quēadmodum lex repetundarū qua rō a ſenatore repeti ſolebat: qnquaginta iudices ex equeſtri ordine dabat: ut docet Cicero pro. L. Flacco. Duo uero &. xxx. iudices ſederūt ī cā Oppianici: q ueneni a Cluētio accuſatus fuit. Iudices aūt oēs Romæ in decurias redacti fuere: & eorū ſortitiones ad diuerſas cauſas ꝑ ꝓtorē fieri ſolebāt: q eos in legē iurare cogebant. Vnde iurati iudices dicebant: notabāturq; in libro ꝓtoris: ne alii ad iudicādū ſupponerent autore Aſconio. De decuriis iudicū ita ſcribit Plynius lib. xxxiii. Iudicū quoq; non niſi quattuor Decuriæ fuere prīuixq; milia ſingula in decuriis inuēta ſunt nōdū ꝓuinciis ad hoc munus admiſſis: ſeruatúq; in hodiernū diem eſt: ne q̄s e nouis ciuibus iudicaret. Fortuna reorū. Sors eorū qui centūuirali iudicio ſubiiciebant. Cicero pro. A. Cluētio. Reſpicite iudices hoíum fortúas. Reſpicite dubios uariosq; caſus. Reſpicite Caii Fabricii ſenectutē. Nec eſt male cōmiſſa nobis. Nec eſt male credita iudicio meo q̄a recte iudicaui. Decies décéuiris. Hoc eſt a centūuiris. Res quoq; priuatas ſtatui. Hic Ouidius uī oſtēdere ſe ex quarta decuria iudicē hoc eſt triūuirū electum iudicaſſe de leuioribus fūmis. Tranquillus. n. ſcribit ad tres iudicū decurias q̄rtā addidiſſe ex inferiore cenſu q̄ ducenarios uocarēt: iudicaretq; de leuioribus fūmis: iudices aūt elegit a. xxx. ætatis anno. i. qnquénio maturius q̄ ſolebant: aut certe (qđ magis placet) per centūuiraIudicium numerus

le iudiciū docet ſe iudicia publica: per priuatas uero cās priuata ét iudicia triúuiros exercuiſſe: publica. n. iudicia ſunt in qb⁹ agit de ꝓditionibus in patriā: ambitum: maieſtate: & accuſatiōe repetundarū. Vnde in rhetoricis ad Herēnium ita legimus. Et in publicis quæſtionibus cauet legib⁹: ut ſi ante reo cōmodū ſit: iudiciū de accuſatore fiat, utrū illi liceat accuſare: nec ne. Et Tranqllus in Auguſto Centūuiralia iudicia publica appellat. Centúq; inq̄t: ut ſeparatim in eo publica iudicia & ſortitiōes iudicū fierēt. Sic ét ī oratore ea Cicero. appellat: dicta aūt ſunt publica iudicia (ut luſtinianus ſeu Tribonianus ſcribit) q; cuiuis ex populo executio eorū plærūq; dat: priuata uero iudicia ſunt ciuis ad ciuē ꝑſonæ ad ꝑſonā: priuú. n. uere res dixere qđ nos ſingulū: hinc priuata iudicia q; uniuſcuiuſq; ꝓpria ſunt. Vnde apud Valeriū caput legimus de priuatis iudiciis. Et Liuius ſcribit ius. xii. tabulas fuiſſe fontē oīs publici: & priuati iuris. Sine crimine. Sine ſcelere aut ſine cuiuſq; criminatione ſuperior expoſitio magis placet. Deq; mea faſſa eſt. Ordo talis. Et pars iuſta. i. cāæ æquitas: aut pars hoíum iuſtorū qui iudicio meo interfuere ét eſt faſſa de mea fide. i. confeſſa fuit meam in iudicando fidē: & integritatē. Si non extrema nocerent. Si non obeſſet iudiciū de me tuū: quo relegatus ſum. Iudicio tuo. Quia me uirū bonū eſſe iudicabas. Nō ſemel. Quia in multis caſib⁹ tibi mea iuſticia fuit cognita. Vltima. Vltimū de me iudiciū tuū. i. relegatio. Mergit. Obruit & opprimit. Incolumen ratem. Me uiuū. Ima ꝓcella. Grauis tua ira. Nec mihi pars nocuit. Perſtat adhuc in ſimilitudine a nauigantibus ſumpta. Intelligit aūt non paruā Auguſti indignationē: aut non ſolum Auguſtum: ſed alios quoq; eius cā eum oppreſſiſſe. Cur aliquid uidi. De cā relegatiōis Ouidii multi multa ſcripſere: in quibus non deeſt qui credat eū uidiſſe eius inceſtū cum filia Iulia: qđ ét Tranquillus his uerbis uerū fuiſſe oſtendit. Prædicabat aūt matrem ſuam ex īceſto: qđ Auguſtus cum Iulia filia admiſiſſet procreatā. Ego tamen ut hac in re non meā obſtrígam fidem: ſic affirmare auſim (ut etiam diximus) poetā uidiſſe aliqd agentē Auguſtum: quo in eius odium peruenit: id quod quú hoc in loco: tū in aliis plæriſq; liquido dignoſcitur. Imprudenti mihi. Mihi ignoranti quæ ab Auguſto fierent.

Iudices iurati

Decuriæ iudicum

Iudicia priuata

Priuum

Iudicia publica

Actæonis Fabula

¶ Inſcius actæon. Actæon. Ariſtei & Autones filius longa fatigatus uenatione: ut æſtum euitaret in ualem Gargaphien ꝓuenit: ubi erat limpidiſſimus fons: in quo quũ forte Dianã ſe lauantẽ offendiſſet: ab ea mutatus eſt in ceruũ ne ré cuiq̃ narrare poſſet. Demũ ét a ſuis canibus laniatus eſt. Fabulã hés apud Ouidiú in .iii. met. Diodorus ſcribit eũ a ſuis canib⁹ diſcerptũ: q̃ Dianæ cõcubitũ quũ uenaret̃ ĩ mõtib⁹ iuxta téplũ ſitis appetiuerit. Alii q̃ ſe illi Actæon ꝓtulerit uenádi arte. Scilicet in ſupis. Dii inqt eos puniũt: q etiã caſu peccãt: peccauimus. n. aut errore aut ſcelere. Errorẽ: Fortunã: & caſum Ouidius appellat: ſic & in met. de Actæone. At bene ſi q̃ras fortũe crimẽ in illo. Non ſcelus inuenies: qd̃. n. ſcelus error hẽbat. Sed ſine labe. Sed ſine crimine. Pr̃io dicaſ ut æuo Clara. Vt hac nr̃æ patriæ ætate uel certe pr̃is mei ætate clara dici poſſit. Supior ſnia magis placet.

Minor cũ genitiuo

Nec ulli⁹ nobilitate minor. Nec mĩor nobilitate ullius dom⁹: uel nec minor ullius. ſ. dom⁹ nobilitate. Vbi notãdũ q̃ mĩor poſt ſe ñ mõ hr̃e põt abltũm caſú: ſed ét gtũm. Plynius. Aíantiú ĩ eodẽ natura nl'li⁹ ꝓpe partis cõtẽplatiõe minor eſt: & Gelius li. iii. Sed quú in eo tpe Scipionẽ minorẽ. xl. ãnorũ fuiſſe cõſtaret. Et Varro i re ruſtica. Nec minores inqt ánox. xxii. ad agriculturã dociles.

Vñ. Ex qua domo. In neutrú. In neutrã ptẽ ut aut nimis amplas diuitias poſſideat: aut ni miæ pauptati obnoxia: ex quo dſignat mediocres fortunas poſſediſſe. Vl' cẽſu. Vel fortũis. Vel ortu. Vel origine. Quo. Scilicet ígenio.

Nimíũ iuueniliter. Quod ſcribendo iuuenilia & amatoria Auguſtũ offẽdi. Sub uno ſed nõ exiguo crimíe. Sub una criminatõe: ſed nõ parua: hoc aũt dicit ne imperatorẽ offendat: quare ut eius beniuolẽtiá captet ſe ipm magis q̃ impatorẽ dãnat. Ematuruerit. Matura facta fuerit & lenita: ubi notãdũ Maturo uerbũ maturui tm̃ ꝓteritú facere: nõ maturaui: ut in doct⁹ qdẽ nr̃i tpis exiſtimauit. Ná & Quíntilia n⁹ ita ſcribit. Ná & ipſe eos nõdũ opíabar ſatis maturuiſſe. Et Columella li. vii. & quũ maturuit ſuppuratio: reſcídiť ferro. Quare q exiſtimauit a Quíntilião maturauiſſe dictú: & ita ét legi poſſe errauit.

Maturui a uerbo Maturo

In euẽtu pœnæ. In euentu ſupplicii. C⁹ Auguſti. ſ. Nr̃o metu. Quã timebá. Citraq̃ necẽ. Sine nece: q̃ locutõe freqũter autores utũť & ĩ primis Ply. ut citra ſalẽ. i. ſine ſale. Pr̃næ opes. Primõiú mihi a pr̃e relictú. Inſup accedũt. Præterea mihi pmittúť. Solebát. n. exules bõa amittere: ut docent cũ alii: tũ ĩ primis Ci. lib. v. Tuſculanax q̃nú his uerbis. At mulctáť bõis exules. Táq̃ uita pax mũeris eét. Laudat Cæſaris clemẽtiá: cui uita Ouidio cõceſſa puú bñficiũ uidebať: niſi ét illi fortúas ſuas cõceſſiſſet. Decreto ſenat⁹.

Iudicum decuriæ

Senatus conſulto in tuã ſnĩam facto ut relegaret. Secreto iudice. A iudice cui ſecreto dãnationẽ meã injũgere potuiſſes. Súť q̃ dã exẽplaria in q̃bus legiť ſe lecto. Fuerút. n. quattuor decuriæ iudicum primo pluribus diſcrete noĩbus. Náq̃ aliæ tribunox æris. Aliæ iudicũ. Quidã nõgenti. Quidã ſelecti uocabantur: & diuiſus hic quoq̃ ordo erat ſupba uſurpatiõe noĩum: quũ alius ſe nongẽtũ. Alius Tribunũ. Alius Selectũ appellaret. autor Plyniuslib. xxxiii. Selecti iudicis meminit Oratius in .i. ſermonũ eo uerſu. Vnũ ex ſelectis iudicib⁹ obiiciebat: & Ouidi. Nõ bñ ſelecti iudicis arca patet.

Selecti iudices

Verbis triſtib⁹. Verbis triſtitiá ſignificátibus: q̃ ea cõmiſiſſem: q̃bus pœna luẽda eſſet. Quippe relegatus. Relegare eſt in inſulã aliquẽ uel in aliũ locũ mittere. Differtq̃ exiliũ (ut iuriſcõſultis placet) a relegatiõe: q̃ Exiliú ẽ ꝓpetuũ. Relegatio fit ad tp̃s. unde titulus eſt apud iuriſcõſultos de relegatis: ubi legimus relegatox duo gña eſſe. Quidá. n. ĩ inſulá relegant̃: qdã ſimpliciter: ut ꝓuinciis eis interdicať. Caliſtratus iuriſcõſultus ſic ſcribit. Cæteræ pœnæ

Relegare

Exilium

Relegatio

Relegatorũ duo genera

Secreto iudice. A iudice cui ſecreto dãnationẽ meã in

Inſcíus actæon uidít ſine ueſte díanam:
Præda ſuís canibus non mínus ílle fuít.
Scílicet ín ſuperís etíam fortuna luenda eſt.
Nec ueníam læſo numíne caſus habet.
Illa noſtra díe: qua ne malus abſtulít error:
Parua quídem periít: ſed ſine labe domus.
Síc quoq̃ parua tamen patrio dícatur ut æuo
Clara: nec ullíus nobilítate mínor.
Et neq̃ díuítiís: nec paupertate notanda eſt:
Vnde fit ín neutrũ conſpíciendus eques.
Síc quoq̃ nr̃a domus uel cẽſu ꝓua uel ortu
Ingenío certe non latet ílla meo.
Quo uídear quãuís nimíum iuueníliter uſus
Grande tamen toto nomen ab orbe fero.
Turbaq̃ doctox naſonem nouit: & audet
Non faſtidítis annumerare uíris.
Corruít: hæc ígitur muſís accepta ſub uno
Sed non exíguo crímine lapſa domus.
Atq̃ ea ſíc lapſa eſt: ut ſurgere: ſi modo læſí
Ematuruerít cæſaris íra: queat.
Cuíus in euentu pœnæ clementía tanta eſt:
Vt fuerír noſtro lenior íra metu.
Víta data eſt: citraq̃ necem tua conſtítít íra:
O prínceps parce uíribus uſe tuís.
Inſuper accedunt te non adímente paternæ:
Tanquam uíta parum munerís eſſet: opes.
Nec mea decreto damnaſtí facta ſenatus:
Nec mea ſelecto iudíce iuſſa fuga eſt.
Triſtib⁹ íuectus uerbís (íta prícipe dignũ eſt)
Vltus es offenſas: (ut decet) ípſe tuas:
Adde quod edictum q̃uis ímmite mínaxq̃:
Attamen ín pœnæ nomíne lene fuit:
Quippe relegatus: non exul dícor ín íllo:

Parcaq; fortunæ ſunt tibi uerba meæ
Nulla quidem ſanæ grauior mentiq; potenti
Pœna eſt: q̃ tanto diſplicuiſſe uiro.
Sed ſolet interdum fieri placabile numen.
Nube ſolet pulſa candidus ire dies.
Vidi ego pampineis oneratã uitibus ulmũ:
Quæ fuerat ſæuo fulmine tacta iouis.
Ipſe licet ſperare uetes: ſperabimus: atq;
Hoc unum fieri te prohibente poteſt.
Spes mihi magna ſubit: cũ te mitiſſie ꝓnceps
Spes mihi reſpicio cum mea facta cadit.
Ac ueluti uentis agitantibus æquora: non eſt
Aequalis rabies continuuſq; furor.
Sed modo ſubſidunt intermiſſiq; ſileſcunt:
Vimq; putes illos depoſuiſſe ſuam.
Sic abeunt: redeuntq; mihi: uariãtq; timores:
Et ſpem placandi dantq; negantq; tui.
Per ſuperos igitur: qui dãt tibi lõga: dabũtq;
Tempora romanũ ſi modo nomen amant.
Per patriam: quæ te tuta & ſecura parẽte eſt:
Cuius & in populo pars ego nuper eram.
Sic tibi: quẽ ſemper factis animoq; mereris:
Reddatur gratæ debitus urbis honor:
Liuia ſic tecum ſociales impleat annos:
Quæ niſi te nullo coniuge digna fuit.
Quæ ſi non eſſet cælebs te uita deceret:
Nullaq; cui poſſes eſſe maritus erat.
Soſpite ſic te ſit natus quoq; ſoſpes: & olim
Imperium regat hic cum ſeniore ſenex.
Efficiantq; tui ſidus iuuenile nepotes.
Per tua perq; tui facta parentis eat.
Sic aſſueta tuis ſemper uictoria caſtris:
Nunc quoq; ſe p̃ſtet: notaq; ſigna petat.
Auſonium q̃ ducem ſolitis circunuolet alis:
Ponat & in nitida laurea ſerta coma.
Per quẽ bella geris: cuius nũc corpe pugnas
Auſpicium cui das grande: deoſq; tuos.
Dimidioq; tui præſens & reſpicis urbem
Dimidio procul es: ſæuaq; bella geris.
Hic tibi ſic redeat ſuperato uictor ab hoſte:
Inq; coronatis fulgeat altus equis.
Parce p̃cor: fulmenq; tuum fera tela recõde:
Heu nimium miſero cognita tela mihi.
Parce pater p̃riæ: nec nominis imemor huius
Olim placandi ſpem mihi redde tui.

ad æſtimationem: & ſi nõ ad capitis periculum pertinent uelut relegatio ad tempus. uel in perpetuum: uel in inſulam. Verba meæ fortunæ. Decretum tuum de infœlicitate mea. Sũt parca. Paucis exponit. Mentiq; potẽti: Generoſæ menti. Oneratã uitibus ulmum. Vites ſexto anno maritant: & inter cæteras arbores prima omniũm ulmus habet: quæ ab eo hanc ob cauſam Marita appellat. Martialis. Nec melius te- Vlmus
neris iungunt uitibus ulmi. Liuia ſic tecum. Liuiam Druſillam dicit: quam Auguſtus repudiata Scribonia duxit uxorem. Eam matrimonio Tiberii Neronis & quidẽ prægnantem abduxit: dilexitq; & probauit unice: ac perſeuerãter ut ſcribit Tráquillus. Cælebs uita. Vita ſine uxore. Soſpite ſic te ſit natus quoq; ſoſpes. Tiberiũ deſignat. Nam de Agrippa non placet intelligas. Efficiantq; tui. Ordo eſt. Et tui nepotes Caius. ſ. qui in lycia periit: & Lucius qui Maſſaliæ ut alibi diximus appoſitiue ſydus iuuenile efficiant ut natus Tiberius eat per tua & per parentis tui facta: hoc eſt te & patrem Iuliũ imitetur. Legitur etiam: ita hoc carmẽ in uetuſtiſſimo codice. Vt faciuntq; tui ſydus iuuenile nepotes. Per tua perq; tui facta parẽtis eãt: quæ lectio nobis etiam clarior & cãdidior uidetur: ut ſit ordo. Et tui nepotes appoſitiue ſydus iuuenile. i. iuuenum romanorum ſplendor eant: ut faciunt: per tua & per facta tui parentis: per nepotes autem Caium & Lucium adhuc uiuentes deſignat. Sic aſſueta tuis ſemper uictoria. Victoria dea fuit: quam Apuleius li. ii. met. pal- Victoria
marem deã appellat his uerbis. Atria longe pul- Palmaris
cherrima columnis quadrifariam per ſingulos dea
angulos ſtantibus attolebãt ſtatuas Palmamaris deæ facies quæq; pinnis explicitis ſine greſſu pilæ uolubilis: inſtabile ueſtigium: plãtis roſidis decitantes. Et Ouidius. Prima loco fertur ſparſis uictoria pennis. Auſoniumq; ducem. Tiberium deſignat: qui nũciata illyrici defectiõe trãſit ad curam noui belli: quod grauiſſimum Bellum
omnium bellorum poſt punica per. xy. Legiões illiricvm
paremq; auxiliorum copiã triennio geſſit: quo temporis ſpatio domuit totum illyricũ quod intra Italiam regnumq; noricũ: & Thraciam: & Macedoniam: interq; Danubium flumen & ſinum maris Adriatici patet quas ob res triumphus ei decretus eſt: quẽ diſtulit mœſta ciuitate clade uariana: nihilominus urbẽ prætextatus: & laurea coronatus ĩtrauit. poſitumque in ſeptis tribunal ſenatu aſtãte conſcendit ac medius inter duos cõſules cum Auguſto ſimul ſedit. Vnde populo cõſalutato circũ templa deductus eſt: autor Tranquillus. Potes etiã intelligere (quod magis placet) Germanicã expeditionẽ: quã Druſus Tiberii frater & Auguſti priuignꝰ ſuſcepit Auguſti auſpiciis ut Florus ſcribit: ĩ qua expeditiõe piit ex fractura cruris ſupq; lapſus ẽ equs: ut Liuius exiſtimat. Tráquillus uero eũ morbo piſſe ſcribit. Deoſq; tuos. Apollinẽ. Iuliũ Cæſarẽ: & cæteros deos Auguſti familiares.

Nō præcor ut redeam:quāuis maiora petítis
Credibile eſt magnos ſæpe dediſſe deos.
Mitius exílium ſi das propiuſq; roganti:
Pars erit e pœna magna leuata mea.
Vltíma perpetior medios eiectus in hoſtes:
Nec quiſquam patria longius exul abeſt.
Solus ad egreſſus miſſus ſeptēplicis iſtri
Parrhaſiæ gelído uirginis axe premor.
Iazyges & colchi:metereaq; turba:getæq;:
Danubii mediis uix prohibentur aquis.
Cumq; alii tibi ſint cauſa grauiore fugati:
Vlterior nulli q̄ mihi terra data eſt.
Longius hac níhil eſt niſi tm̄ frigus:& hoſtis:
Et maris aſtricto quæ coit unda gelu.
Hactenus euxini pars eſt romana ſiniſtri:
Proxima baſternæ:ſauromatæq; tenent.

Iſtri ortus Danubius

Septemplicis iſtri.Iſtri ortus eſt in Germania: qui per innumeras lapſus gentes Danubii noīe immenſo aquaꝝ auctu:& unde primū illyricum alluit:Iſter appellatur.lx.amnib⁹ receptis medio ferme numero eo rum nauigabili in pontū uaſtis ſex fluminibus euoluit:quoꝝ noīa Plynius oſtendit li.iiii.ſed plenius Herodotus.Scribit Strabo Ephoꝝ aſſerere Iſtrū conſtare qnq; oſtiis.Idē tn̄ paulopoſt ait eū in ſeptena oſtia diſtingui.Docet ēt Dionyſius Iſtrum p quinq; ingentes alueos in Euxinū proripi.Iſtrū quinq; alueis delabi pe⁊ ſcythiam docet et Herodotus.Pōponius tn̄ & Solinus ſcribūt Iſtrū totidē oſtia hēre quot Nilus.i. ſeptē:tria uero reliq̄ tēuia: quoꝝ priora q̄ttuor adeo magna ſunt:ut p lōgitudinē.xl.miliū paſſuū:nō miſceat æquori dulcēq; hauſtū:īcorrupto detinēt ſapore.Idē ēt docet Cornelius Tacitus his uerbis. Danubi⁹ molli & clemēter edito montis Arbonæ iugo effuſus plures populos adit.donec ī pōticū mare ſex meatib⁹ erūpit:ſe ptimū.n.os paludib⁹ hauriſt. Parrhaſiæ uirginis.Caliſt⁹ ex arcadia q̄ ī urſā mutata a Ioue in ſeptētriōe locata fuit:ſic dcā a Parrhaſia urbe arcadiæ.Ouidius ī met.Parrhaſis erubuit.

Iazyges

Iazyges.Iazyges populi fuere ſcythaꝝ: quos Plyni⁹ ſcribit cāpos & plana tenuiſſe. Nā paulū ſupra Daciā fuere Peucini & Baſternæ: & p totā Meotin Iazyges hīc Roxolani & his ītēriores Amaxobii:& Alani ſcythæ.ut eſt autor Ptolemæus: nūc qdā ſeptē caſtra appellari putant. Valerius Flaccus.Neurus & exptes canētis iazyges æui. Strabo poſt Tirrhegetas pōit Sarmatas cognométo Iazygas: ſūt.n.in Sarmatia Europæ.Hīt aūt Iazyges te mīos a ſeptētrione Sarmatiā Europæ.ı.eā Sarmatiæ ptē:q̄ ē ad Anſtrū Sarmati coꝝ mōtiū uſq; ad montem Carpatū. Ab occaſu & auſtro Germaniæ partem a Sarmaticis.ſ. montibus ad Carpatū Danubii fluuii uſq; ſciſſionē Tibiſci amnis:qui ad arcton fluit. Ab oriēte Daciā iuxta ipſum Tibiſcū fluuiū:q ad oriēte uerſus ſub mōte Carpato deſinit:a quo ducit. Et colchi.Colchi(autore Dionyſio)fuere ad extremū pōti Caucaſo mōti adherētes olī ex ægypto ꝓfecti:qđ ēt docet Herodotus.Colchicæ regiōis alteꝝ latus ī Euxinū & Mæotin deuexū eē. Alteꝝ ī Caſpiū & Hyrcanū mare ſcribit Plini⁹ hic uero nō Colchi ſed Corſi legēdū arbitror.Corſos.n.Sarmataꝝ populos fuiſſe plynius ſcribit:q̄is eo in loco qdā nō colchi ſed corſi legendū putarit.Nā e ponto ad oſtiū Mæotidis nauigantibus dextra ſunt Scythæ & taurica cherroneſus:leua uero e regione in littore pōti ad mōtē Caucaſum(ut dixim⁹)ſūt Colchi:q quū mari diſiūcti ſint:& Mæotidis oſtiū q Cimerius Boſphorus uocat.Latitudinē ſtadioꝝ.xxx.Lōgitudinē.lx.(autore polybio)cōplectat:quo pacto Danubio ab his ſe arceri dicat Ouidi.nō intelligo:niſi accipias illos Cimeriū Boſphoꝝ tranſfretare:& in Tauricā regionē accedere qđ non placet. Metereaq; turba.Aut urbē Metereā eā intellige:quā Ptolemæut ſupra Thyrā fluuiū ponit penes Daciā & Metoniū appellat:aut certe Neurea legas:ut Neuros intelligas apud quos oriť boryſthenes:ut eſt autor Plyni.Neuroꝝ memīt ēt Curtius.Pōponi⁹:ac Dionyſius.Getæq; Cetas Strabo eos appellatos dicit:q ad pōrū ī oriēte uergebant.Dacos uero q in oppoſitū uerſus Germaniā & ad Iſtri fontes: quos olim Dauos uocatos fuiſſe arbitrat.Plyni.ſcribit ſcythaꝝ gētes uarias fuiſſe:inter cæteros getas pōit:quos a Romanis Dacos noīatos ſcribit:eos ita ēt noīat Ptolemæus. Mediis aqs Danubii.Aqs Danubii diſterminātib⁹ urbē Tomon a nationibus ſupradictis. Niſi tm̄ frigus.Fuere.n.urbes illæ in ſeptētriōali regiōe. In uetuſtiſſimo codice hoc carmē ita legi.Lōgius hac nihil eſt terra niſi frigus & hoſtis. Aſtricto gelu. Cimeri⁹ Boſphorus q Aſiā ab Europa ſeparat.&(ut diximus)in.xxx.ſtadioꝝ lōgitudinē excurrit:ita glaciat:ut mare illud pedibus plærūq; perui ſit:ut Plyni.docet:quā glacie dicit poeta eſſe paulo ultra terras ad quas relegat⁹ eſt:uel certe intellige ponti partē quā brumali rigore durari dsximus ſupra ex autoritate Pōponii.Scribit ēt Herodotus(autore ēt Gelio)mare Boſphoꝝ qđ ſcythicū dī gelu ſtringi & cōſiſtere. Hacten⁹.uſq; ad Danubiū:quē dicit eſſe terminū romani impii. Euxini ſiniſtri.Pontici maris.q eſt a ſiniſtra nauigātibus ad Cimetiū Boſphoꝝ. Eſt ps romana.Eſt ditionis romanæ. Baſternæ.Baſternæ populi fuere(ut Dionyſius ſcribit)ad oceanū ſeptētrionalē uerſi.Eos ptolemæus ſcribit fuiſſe in Sarmatia Europæ plutarch⁹ in paulo Aemilio docet Baſternas circa iſtrū incolentes gentē fuiſſe pugnacē: & eqtatu maxime ualētem quos & galatas appellarūt.Hos Tacit⁹ peucinos noīat:dubitatq; Sarmatiſne an germānis aſcribat:q̄is ſermone:cultu:ſede:ac domiciliis ut germani agāt.Eruptōi aūt iſtri flumis magna ꝓpior ē īſula peuce noīe eā baſternæ quū occupaſſent:peucini ſūt appellati.Baſternas āt pōpeiū domuiſſe ac de his triūphaſſe autor eſt plyni.Eos ēt.C.Cæſar domuit:ut Diodorus refert.Sed poſtmodū Auguſto impatore credendū eſt eos a romanis defeciſſe:quēadmodū aliæ ēt gētes:ut Florus docet.De Sarmatis āt abūde diximus ſupra.

Colchi

Corſi

Metoniū
Neuri
Getæ
Daci

Baſternæ

Galatæ
peucini
peuce

Dicti autem

Hæc eſt auſonio ſub iure nouiſſima: uixq;
Hæſit in imperii margine terra tui.
Vnde p̃cor ſupplex ut nos in tuta releges:
Ne ſit cũ patria pax quoq; adempta mihi.
Ne tim eã gentes quas nõ bñ ſũmouet hiſter:
Neue tuus poſſim ciuis ab hoſte capi.
Fas ꝓhibet latio quẽquam de ſanguine natũ
Cæſaribus ſaluis barbara uincla pati.
Perdíderint cũ me duo crimia: carmẽ & error
Alterius facti culpa ſilenda mihi.
Nã nõ ſum tãti: remouẽ ut tua uulnera cæſar:
Quem nimio plus eſt indoluiſſe ſemel.
Altera pars ſupereſt: qua turpi carmie factus
Arguor obſcœni doctor adulterii.
Fas ergo eſt aliqua cæleſtia pectora falli.
Et ſunt notitia multa minora tua.
Vtq; deos cœlumq; ſimul ſublime tuenti
Non uacat exiguis rebus adeſſe ioui.
A te pendentem ſic dum circumſpicis orbem
Effugiunt curas inferiora tuas.
Scilicet imperii princeps ſtatione relicta
Imparibus legeres carmina fata modis?
Non ea te moles romani nominis urget:
Inq; tuis humeris tam leue fertur onus.
Luſibus ut poſſis aduertere numen ineptis:
Excutiaſq; oculis ocia noſtra tuis.
Nũc tibi pãonia eſt: nũc illyris ora domãda:
Rhetica nunc p̃bẽt: thraciaq; arma metũ.

Dicti aũt fuere Galatæ a filio Herculis: quẽ Galaté appellarũt: ut eſt autor Diodorus. Ea aũt regio a pluribus natiõibus colebaꝫ: quæ iuicé gẽtiũ nũero differebat. Tenẽt ꝓxia. Tenẽt loca Iſtro uicina. Hæc eſt nouiſſima: Hæc terra ad quã relegatus ſum eſt extremus terraꝝ populi rõani terminus. Ne ſit cũ patria. Ne amiſſa patria perdã etiã pacé: hoc petit ut amiſſa patria: ſalté pacato uiuat citra ullũ hoſtilem tumultũ. Nõ bñ ſũmouet. Nõ bene arcet. Carmẽ. Præcepta amatoria. Et error. Et iprudẽtia ac caſus: de quo ſupradiximus. Alterius facti. Erroris. Altera ꝑs ſupeſt. Reſtat ut purgé me de carmine amatorio. Doctor obſcœni adulterii. Præceptor amoris. Fas ergo é. Carmẽ amatoriũ nõ eſſe culpã dũ arguit: idq; nõ potuiſſe Auguſtum in maioribus occupatum recte iudicare ſignificat. Aliqua: Aliq̃ rõne & mõ. q.d. dii ẽt fallũtur aliquo mõ: quũ res nõ pẽſiculate intuẽtur: ut tu Auguſte: q̃ præ magnis negociis non potuiſti carmẽ meũ legere. Et ſũt notitia. Multa ſunt inqt q̃ a te reiiciunt tãq̃ friuola tenuia & minora tuis uiribus ut fuere mea carmina: qbus uerbis ꝑ iſinuationẽ reddit auguſtũ bẽiuolũ. Orbẽ pẽdẽté. Impiũ terraꝝ i te iclinatũ. Inferiora. Minora orbe ipo: ut fuere mea carmina de arte amatoria. Imparibus mõis. Verſu elego. Ea moles. Ea reꝝ magnitudo.

Galatarũ appellatio

Ineptis luſibꝰ. Inepto carmini. Núc tibi pãonia eſt. Natio ſgẽs circa Iſtrum per longum incolẽs ab Iapodũ populis ſupra Dardanos ꝓ tẽdit. Hi peones a græcis: a romanis pannonii appellati fuere: & ab illis iter illyrios numerabant: Autor Appianus: De Pánoniis hæc Florus. Pánonii duobus ſaltibus ac tribus fluuiis: Drauo: Sauo: Iſtroq; uallãt: Ad eos domãdos Auguſtus Vibiũ miſit: cæſi ſũt i utriſq; flumi nibus arma uictoꝝ nõ ex more belli cremata: ſed capta ſunt & in ꝓfluẽtes data: ut cæteris q̃ reſiſtebãt: fic uictoria nũciaret. Nunc illyris ora domãda. Poſt finẽ belloꝝ ciuiliũ Auguſtus (ut Florus docet) reliq̃ bella geſſit aduerſus exteras gẽtes: q̃ diſtricto circa mala ſua impio diuerſis orbis oris emicabant. Noua q̃ppe pax necdũ aſſuetæ frenis ſeruitutis tũidæ gentiũ inflataq; ceruices ab ipoſito nup iugo reſiliebãt. Ad ſeptẽtrionẽ cõuerſa ferme plaga ferocius agebat: Norici: Illyrici: Pánonii: Dalmatæ: Myſi: Thraces: & Daci: Sermatæ: atq; Germanici: Noricis aíos dabãt alpes atq; niues ꝙ bellũ nõ poſſet aſcẽdere. Sed oés illius cardis

Peones Pannonii

Bellũ illyricum

ppl'os Brẽnos: Senones: atq; Videlicos Auguſtus ꝓ priuignũ ſuũ Claudiũ Druſũ pacauit. In illyricos aũt ipe expeditionẽ ſũpſit. Agũt ãt hi ſub alpibꝰ: imaſq; ualles eaꝝ: & q̃ dã q̃ſi clauſtra cuſtodiũt abruptis torrẽtibꝰ iplicati. Fieri igr̃ põtẽ Auguſtus ipauit. Hic ſe & aqs & hoſte turbãtibus cũctãti ad aſcẽſũ militi ſcutũ de mãu rapuit: & i uia primus tũc agmie ſecuto quũ illyricus multitudie põtẽ ſuccidiſſet: ſaucꝰ manibꝰ accurribꝰ ſpecioſiore ſanguine & ipo ꝑiculo auguſtior terga hoſtiũ p̃cidit. De his aũt eũ poſt Marcũ Antoniũ deuictũ triũphaſſe ſcribit Appianꝰ: ex cuiꝰ ſnĩa de illyria alibi plura dixĩmꝰ. Illd addimꝰ ab Euſtathio ſcribi illyriã ab illyrio Cadmi filio appellata. Rhetica núc p̃bent. Rheti (ut docet Strabo) ad italiã uſq; ꝑtinẽt: q̃ ſupra Veronã & Comũ ẽ. Rheticos & Noricos exiſtimat Appianꝰ. C. Cæſaré quũ aduerſus Celtas depugnaret ſubægiſſe: aut Auguſtũ quũ peones aggrederet bello ſupaſſet: i medio q̃ppe amborũ ſedes hñt: nec ullũ i Rhetios aut Noricos bellũ geſtũ priuati ſe reppiſſe ſcribit: ſed eos cũ reliqs finitimis deuictos aſſerit. Iuſtinus lib. xx. ſcribit Tuſcos duce Rheto auitis ſedibꝰ amiſſis alpes occupauiſſe: & noíe ducis gẽtẽ Rhetioꝝ cõdidiſſe. Plynius inter alpiũ íeolas ponit ẽt Rhetos: quos Noricis uicinos eſſe ſcribit: & tuſcoꝝ ꝓlem fuiſſe a gallis pulſos duce Rheto: a qua regione Maro Rheticũ uitẽ noíauit. Et Plyni. ſcribit Rhetica uina in ueronẽſi agro fuiſſe: Ea núc eius urbis incolæ Vernatias uulgo appellãt: falernis tñ poſthabita ex Marõis ſnĩa: & Strabo docet Vinũ Rheticũ iter italica egregie cõmẽdata ñ ſane inferius in mõtanis illoꝝ radicibus naſci. Thraciaq; arma. Thraces quoq; cũ cæteris deſciuerãt. qui &

Illyria Rheti

Rhetica uina

Thraces domiti

Trachum gens omnium maxia

Armenii uicti

Armenia duplex

Armenia unde dicta

Augustus in Syriam

Signa augusto a parthis remissa

Parthorū nomen

Germanica expeditio

Germania

Germaniæ uocabulū

Vrbē ornauit Augustus

Leges Augusti

Censura Augusti

signis militaribꝰ:& disciplina armis ēt romanis assueti fuerant.Sed a pisone ꝑdomiti in ipa captiuitate rabiē ostēderūt:qppe quū cathenas morsibꝰ tētarēt:feritatē suā ipsi puniebāt.Scribit Herodotꝰ gētē Thracū secūdū Indos oīum maximā eē:q̄ si aut unius iperio regeret:aut idē sentiret:inexpugnabilis eēt:& omniū gētiū ualidissima.Pausanias ēt scribit nullā nationē ꝑter galliā Thracia maiorē eē. Nūc petit armenius pacē.Armenios uicto rege Tigrane in hoc unū genus assueuerat:Pōpeius ut rectores a romanis acciperet:intermissum ergo ius Augustus ꝑ Caiū nepotē recupauit nō incruēto nec inulto tñ certamine:qppe Domnis qué rex Artaxatis ꝑfecerat simulata ꝓditione ad ortus uix intētū libello:quem ut thesauroꝝ rōnē cōtinētem ipse porrexerat interfecit autor Florus.Armenia autē duplex fuit maior & minor Asiaticæ regionis prouinciæ:ut lib.vi.docet Plynius Lucanus populos utraq; uagātes Armenia Dicta autē Armenia (autore Iustino)ab Armenio Thessalo uno de numero ducū Iasonis:qui recollecta multitudine quæ amisso Iasone rege passim uagabat̄: Armeniā cōdidit.Idē uī sentire Strabo ita scribens.Armenius ex Armenia Thessaliæ urbe: quæ inter Pheras & Lariſſam iacet iuxta Bœbeida cū Iasone in Armenia militauit.dicūt ex hmōi noīe Armeniā appellatā. Parthus nūc porrigit arcus.Augustus(autore Iustino(finito hispano bello i Syriam ad cōponēdū oriētis statū ꝑuenit:metūq; Phraharti iniūxit ne bellū Parthiæ uellet īferre.Itaq; tota Parthia captiui ex Crassiano siue Antonii exercitu recollecti signaq; cū his militaria Augusto remissa: Sed & filii nepotesq; phrahartis obsides Augusto dati:plusq; Cæsar magnitudīe noīs sui fecit:q̄ armis alius ꝑator facere potuisset:Strabo ēt refert Phraharte regē parthoꝝ tñ circa Cæsaris amicitiā studuisse: ut illi etiā Throphæa remitteret:q̄ parthi de romanis erexerāt:& uocato i colloqo Tito:q ꝑ id tēpus Syriæ præerat: quattuor ei filios legitimos obsides tradidit:Sarospadē:Corospadē:Phraanem:& Boonem:& duas eoꝝ uxores & filios quattuor seditionem metuens & ne sibi insidiæ struerentur. Scribit Tranquillus parthos & Armenios undicanti Augusto facile cessisse:& signa militaria quæ.M.Crasso : & Antonio ademerant reposcenti reddidisse:obsidesq; optulisse:quos quodam muneris die missos per mediā harenā ad spectaculum induxit:illud sciendum parthorum imperium ab exulibus scytarum deductum fuisse.autore lustino. Vnde parthi scytico sermone exules dicunt̄ de parthis plura Plynius:& Iustinus li.xl. Nūc te ꝑplē tua.Germanicā expeditionē designat:quā Drusus Augusti priuignus suscepit eiꝰ auspiciis: quē poeta superius Ausoniū ducē appellauit:hic uero Augusti ꝑplē noīat:qm̄ eius erat priuignus & frater Tiberii.Scribit Tranquillus Augustum Germanicū atq; pannonicū bellum per legatos administrasse:ut tñ aut interueniret:aut nō lōgius abesset: Sciebat Augustus patrem suum Cæsarem bis transuectu pontē rheno q̄ſ se bellum.In illius honorem cupiit facere prouinciam.Missus in eam ꝑuinciam Drusus primos domuit Vsipetes.Inde cæteros ꝑcurrit ut Marcominos:Cheruscos:Sueuos:& Sicābros:quoꝝ equos:pecora : torques:ipsosq; præda diuisit ac uendidit:præterea in tutelam ꝑuinciæ ꝑsidia ubiq; disposuit ꝑ Mosam flumen:per Albim:per insurgiam:per rheni qdem ripam qnquaginta amplius castella direxit:bonā & genosiam pontibus iūxit classibusq; firmauit.Inuisum atq; inaccessum in id tempus hyrcinū saltum patefecit. Ea deniq; in germania pax erat:ut mutati hoīes alia terra cœlum ipsum mitius molliusq; solito uideret̄. Eam deniq; non per adulationē:sed meritis defuncto ibi Druso ipsi qd nunq̄ alii: senatus cognomen ex ꝑuincia dedit. Autor Florus.Germania aūt(autore Tacito)a gallis.rhetiisq;:& pānoniis rheno & Danubio fluminibus a Sarmatis Daciscq; mutuo metu & mōtibus separatur. Cætera oceanus ambit latos sinus & insulaꝝ immensa spatia cōplectens.Idem autor scribit Germaniæ uocabulum:recens: & nuper additū: quoniā qui primi rhenū trasgressi gallos expulerint:ac nunc Tūgri:nūc germani uocati sint:Ita natio nis nomen non gentis eualuisse paulatim:ut oēs primum a uictore ob metum:mox a se ipsis inuēto noīe Germani uocarent̄. Bellaq; pro magno Cæsare.Sensus est.Drusus bella gerit ꝑ Augusto. Appellat aūt Drusum Augusti priuignū Cæsarem:ut ēt Germanicū in fastis:quū inqt.Excipe pacato Cæsar germani ce uultu:Sunt q faciāt hunc sensum.Augustus pugnat cum Bruto & Cassio Caii Cæsaris interfectoribꝰ qđ falsum eē hac sola rōne manifestum est:qm̄ Augustus suscepit Germanicam expeditionem post bella ciuilia ut superius docuimus ex Flori sentētia. Deniq; ut in tuto.Ordo est.Deniq; ut pro qualiter: Vel deniq; nulla pars imperii est quæ labet:ut ꝑ sicut in tāto corpore.ſ.imperii:q̄tum nō extitit unq̄:nam nūq̄ romanum impium maius fuit q̄ fœliciſſimo Augusti tpe. Vrbs quoq; te. Vrbem Augustus ꝑ maiesta te imperii ornatam & inundationibus incendiisq; obnoxiam excoluit:adeo ut iure sit gloriatus marmoream se relinquere q̄ lateritiam accepisset.Idem in ea publica opera plurima extruxit: Spatium urbis i regiones uicosq; diuisit:instituitq; ut illas annui magistratus sortiti tuerentur.autor Tráquillus. Et legū lassat tutela tuaꝝ.Leges retractauit ēt Augustus:& q̄sdā ex integro sanxit:ut sumptuariā & de adulteriis & de pudicitia:đ ābitu:de maritādis ordíbꝰ:diuortiis modū īposuit:multaq; alia ad urbis cōmodū cōstituit:quæ oīa pleniſſime exequit̄ Suetonius. Et moꝝ.Augustus īpetratis a senatu decē adiutoribꝰ unū quéq;

Nūc petit armenius pacē:nūc porrigit arcus
Parthus eqs:timida captaq; signa manu.
Nunc te prole tua iuuenem germania sentit:
Bellaq; pro magno cæsare:cæsar habet.
Deniq; ut in tanto quantum nō extitit unquā
Corpore pars nulla est:quæ labet imperii.
Vrbs quoq; te & legum lassat tutela tuarum
Et morum:similes quos cupis esse tuis.

quéq; eqtū rōné uitæ reddere coegit atq; ex iprobatis alios pœna: alios ignominia notauit: plures admonitiōe: notauitq; aliquos q; pecūias leuiorib⁹ uſuris mutuati grauiore fœnore collocaſſēt. Miror ī hoc igr̄. Quū inqt rex magnitudīe obrut⁹ ſp fueris: minādū ē te nūq; ſcripta mea attigiſſe. Ex quo latēter deſignat nō potuiſſe eū dānare ob carminis laſciuiā īcognita cā & uerſu. At (ſi qđ mallē) Incipit arguere nullū eē in eius carmīe crimē relegatiōe dignū. Seueræ frōtis. Seueritaté ullā ī pria pagina p̄ſe ferētia. Romanas eruditūq; nurus. Nec docēt amare caſtas mulieres. Quibus ſcripſi. Quib⁹ tradidi ea p̄cepta amatoria. E trib⁹ unus. Vnus e tribus illis libris de arte amādi cōpoſitis: quoꝝ eruditio & elegātia tāta & tā multiplex eſt: ut nō relegatiōe: ſed ampliſſimis honoribus & præmiis dignus fuerit poeta. Vittæ tenues. Virgies deſignat & īnuptas p̄uittas ut plenius diximus in ſecū. da editiōe Enarrationū noſtrarꝝ nō ueſtales. ut quidam falſo ſuſpicati ſunt: per inſtitā uero nuptas intellige. Ecquid. Nunquid. Oēs rigidas. Omnes ſeueras matronas. Ab hac arte. Ab arte amādi. Vetat contingi. Prohibet uiolari. At matrona poteſt. Docet eē al's artes: quib⁹ corrūpi poſſunt romæ caſtiſſimæ fœmiæ. Quod trahat. Quod ſequat. Nil igitur matrōa legat. Nullum ſcriptoꝝ genus a matronis excutiendum eſſe aſſerit: ſi hæ præſertim ſint ſiniſtræ mētis: quoniá nullū eſt ſcriptū: in quo nō ſit aliquid quod nō poſſit in deterioré parté & in uitiū interp̄tari. Ad delinquēdū. Ad peccādū. Eſt ſtudioſa ſiniſtri. Studet res in ſiniſtrá & contrariá partem accipere.

Súpſerit annales. Si ſumpſerit libros geſta populi rōani cōmentes obſeruato cuiuſcunq; anni ordine. Quid aūt ſint annales abūde docet Gelius. Nihil eſt hirſutius illis. Nihil eſt illis ſeuerius nā reꝝ geſtarꝝ memoriá cōtinēt: nō uoluptuoſa: & laſciua. Hirſuti át ſeueri uidēt: Iuuenalis. Hiſpida mēbra qdē: & duræ p̄ brachia ſetæ Promittūt atrocē aīum. Facta ſit uñ parēs ilia. Quomodo ilia ſeu Rhea Siluia grauida e Marte gemios pepit. Hiſtoriam hēs apud Liuiū. Ouidiū faſtoꝝ: & alios. Sed eā ex oībus pleniusexeqtur Dionyſi⁹ Halicarnaſſius. Sūpſerit æneidē. i. ſi acceperit diuinum Maronis opus. Genitrix ubi prima requiret. Ordo eſt. Studioſa ſiniſtri prima hoc eſt ante alias uel primū ut ſit nomē p̄ aduerbio reqret ubi. i. quo in loco alma uenus ſit facta genitrix ſubaudi æneæ q̄ri. n. poteſt a ſtudioſa ſiniſtri fœmina ubi cōcubuerit Venus cum Anchiſe. Alludit aūt ad carmē illud Maronis. Tu ne ille æneas: quem dardanio anchiſæ Alma uen⁹ phrygii genuit ſimoētis ad undas. Aeneadū genitrix. Rōanoꝝ mr̄. Vnde ſit. Vnde ducat originē: q̄ſi dicat a partibus obſcœnis Saturnū. n. (autore Macrobio) aiūt abſcidiſſe Cœli p̄ris pudēda qbus in mare deiectis Veneré p̄creatá fabulāt: q̄ a ſpuma uñ coaluit αφροδιτη nomen accepit. Proſequar īferius. Ordo eſt. Inferius p̄ſequar oē gen⁹ carmīs poſſe nocere aīs: ſi mō licet ferri ordīe. Iccirco. Hanc ob cauſam q; ī ſcriptis ſit aliqd quod poſſit animis nocere. Si q̄ eſſe ſiniſtri ſtudioſa uoluerit. Habetur crimē. Criminari pōt. Eripit interdum. Docet a ſimili medicinā quoq; hr̄e p̄cepta qbus mortalibus ſalus aut dat: aut adimit: qđ melius aperit eo uerſu. Quæq; iuuet mōſtrat. Et latro. Et graſſator uiarum.

Non tibi contingunt: quæ gētibus ocia p̄ſtas
Bellaq; cum multis irriquieta geris.
Miror in hoc igitur tātarum pondere rerum
Vnq̄ te noſtros euoluiſſe iocos.
At ſi (quod mallem) uacuus fortaſſe fuiſſes:
Nullum legiſſes crimen in arte mea.
Illa quidē fateor frontis non eſſe ſeueræ
Scripta: nec a tāto principe digna legi.
Non tamen iccirco legum contraria iuſſis
Sunt ea: romanas eruditq; nurus.
Neue qbus ſcripſi poſſis dubitare: libelle
Quattuor hos uerſus e tribus unus habet.
Eſte procul uittæ tenues inſigne pudoris.
Quæq; tegis medios inſtita longa pedes.
Nil niſi legitimū conceſſaq; furta canemus.
Inque meo nullū carmine crimen erit.
Ecqd ab hac oēs rigidas fūmouimus arte
Quas ſtola cōtingi: uittaq; ſumpta uetat?
At matrona poteſt alienis artibus uti:
Quodq; trahat: quāuis non doceat: habet.
Nil igitē matrona legat: quæ carmine ab omni
Ad delinquendum doctior eſſe poteſt.
Quodcunq; attigerit: ſi qua ē ſtudioſa ſiniſtri
Ad uitium mores inſtruet inde ſuos.
Sumpſerit annales: nihil eſt hirſutius illis:
Facta ſit unde parens ilia nempe leget.
Sumpſerit æneidē: genitrix ubi prima reqret
Aeneadum genitrix unde ſit alma uenus
Perſequar inferius: modo ſi licet ordine ferri
Poſſe nocere animis carminis omne genus
Non tamen iccirco crimē liber omnis habet
Nil p̄deſt: quod non lædere poſſit idem.
Igne quid utilius? ſi qs tamen urere tecta
Cœperit: audaces inſtruit igne manus.
Eripit interdum: modo dat medicina ſalutem.
Quæq; iuuet mōſtrat: q̄q; ſit herba nocēs.
Et latro & cautus p̄cingitur enſe uiator:
Ille ſed inſidias hīc ſibi portat opem.

¶ Vt agat innocuas cauſas. Vt tractet cauſas iuſtas: quod etiam docet Cicero & Fabius. Vnde Oratorẽ uolunt eſſe uirum bonum. Protegit hæc ſontes. Tamen aliqui contra inſtitutũ oratoris cauſas iniquas ſuſcipiunt. Quicunq; concipit hoc uitium. Quicunq; exiſtimat hoc q̃ carmẽ poſſit etiam nocere. Errat. Fallitur. Abrogat. Detrahit. Ludi quoq; ſemina præbent Nequitiæ Ludi etiam qui in deorũ honorem fieri ſolent habent ſemina quædam laſciuiæ. Tolli tota theatra iube. Ironice dicit. Ergo qa habent ſemina laſciuiæ remouendi ſunt ludi: & loca ubi fiunt? quaſi dicat non. De theatris in arte amandi ita ſcribit Ouidi⁹. Sed tu præcipuæ curuis uenãr theatris. Hæc loca ſũt uoto fertiliora tuo: & paulopoſt ſubiũgit. Spectatũ ueniũt: ueniũt ſpectent ut ipſæ ille locus caſti dãna pudoris habet. Et Propti⁹. Colla caue ĩflectas ad ſũmũ obliqua theatrũ. Peccãdi cauſam. Ludi etiã gladiatorii fuere cã ut multæ peccarẽt: id qđ etiã Ouidius in arte amãdi docet: quũ ait. Hos aditus circuſq; nouo p̃bebit amori Sparſaq; ſolicito triſtis harena foro: ĩ enarratione quoq; uerſuum de gladiatoribus abũde diximus. Quũ harena martia. Quũ harena ubi pugnã gladiatores inibãt: cuius deus ẽ Mars.

Sternit durũ ſolũ. Hoc dicit qa ludi gladiatorii exhibebant ĩ foro harena coſtrato. Tollat circus. Idẽ aptius in primo de arte amandi ita oſtendit. Nec te nobilium fugiat certamen equorum Multa capax populi cõmoda circus habet. Lege q̃ in eo loco de Circo: & ludis circẽſibus ſcripſimus. Quũ q̃dã ſpatiat in hac. Porticus quoq; oſtẽdit habere qđ poſſit obeſſe: quũ amicæ illic ſpatiãtes amatores expectarẽt. De porticibus abunde diximus in Ouidiũ de arte amãdi. Idẽ.n. ſæpius repetere nimis moleſtum eſſet. Quare porticus ulla patet. Cur porticus ædificãtur & omnibus patẽt: quaſi dicat: Ironice tamẽ: Porticus q̃ eo ueniunt amantes nõ deberent patere. Quis locus eſt templis anguſtior. Templa etiã deorum probat habere quod poſſit obeſſe. Nec tamen ideo ea eſſe uitanda colligit. Hæc autẽ omnia eo pertinẽt: ut a ſimili carmen amatoriũ a ſe compoſitũ excuſet. Hoc idem docet etiam in principio primi de arte amãdi de tẽplo ueneris aſſyriæ & iudæorum ac etiam Iſidis. Si qua eſt ingenioſa in ſuam culpam Si qua eſt ingenioſa ad peccandum illic cum amantibus: uel ſi qua eſt ingenioſa ad interpretandum poſſe ſibi templa criminis cauſam & locum afferre. Quum ſteterit iouis æde. Quum uenerit in ædem Iouis Capitolini. Quam multas matres fecerit. Quam multas grauidas fecerit. Sane Iupiter primam mortalem fœminam Nioben phoronei cognouit: ultimã Semelem: quam ſextamdecimam a Niobe ſcriptores genitam tradunt: a cuius primum maioribus gignere homines cœpit: in eaq; ipſa deſiit: poſthac nullius appetiit concubitum mortalis: neminem ſperans huic ſimilem fore nolenſq; melioribus immiſcere deteriora: autor Diodorus. Iupiter quoq; apud Homerum libro. xiiii. Iliados itaq; alloquitur. Nunq̃ enĩ tam imperioſus neq; fœminæ neq; deæ amor pectora mea poſſedit. Non uxor Ixionis quæ præſtantiſſimum Pirithoum genuit: non Danae Acriſionis filiæ quæ inſigniſſimum uirorum perſea peperit: nõ phœnicis filia quæ mihi ſingulares uiros Minoem Rhadamantumq; progenuit: non Thebanæ: Semele: atq; Alemene: quarum hæc magnanimum Herculem: illa iucunditatem hominum Dionyſium mihi ac filiũ enixa eſt: non Cereris nõ Latonæ & reliqua. Proxima adoranti. Ordo eſt. Quum fœmina ingenioſa in ſuã culpã ſubibit tẽpla lunonia proxima ſcilicet ædi Iouis ſuccurret illi adoranti deam lunonẽ indoluiſſe mlt̃is pellicib⁹. Pallade cõſpectu. Viſa palladis ſtatua. Natũ đ crimĩe. Natũ đ lite. Ná quũ Vulcan⁹ diis arma feciſſe: eiq; Iupiter optionẽ dediſſet p̃mii quod uellet poſtulandi: iuraſſetq; (ut ſolebat) per ĩfernam palludem ſe nihil negaturum: tum faber claudus Mineruæ nuptias poſtulauit: hic Iupiter optimus maximus tanta religione conſtrictus abnuere non potuit. Mineruam tamen monuit repugnare: pudicitiamq; defendere. Tum in illa colluctatione Vulcanum in terram profudiſſe ſemen aiũt. Vnde ſit Erichthonius natus: idq; illi nomen impoſitum ἀπὸ τῆς ἔριδος καὶ χθονός. ideſt ex certamine atq; humo: autor Lactãtius. Fabulã refert etiã Seruius & Ouidius libro metha. ſecundo. Auguſtinus ſcribit hũc puerum Athenis in Vulcani Mineruæq; templo inuentum ſerpente implicatum: & quia regnum ſibi portẽdebatur diligenter enutritum.

Diſcitur innocuas ut agat facundia cauſas.
Protegit hæc fontes immeritoſq; premit.
Sic igitur carmen: recta ſi mente legatur.
Conſtabit nulli poſſe nocere meum.
Et tãdem uitiũ q̃cunq; hoc concipit: errat:
Et nimiũ ſcriptis abrogat ille meis.
Vt tamẽ hoc fatear: ludi quoq; ſemina p̃bent
Nequitiæ: tolli tota theatra iube
Peccãdi cauſam q̃ multis ſæpe dederunt:
Martia cũ durum ſternit harena ſolum.
Tollatur circus: non tuta licentia circi eſt.
Hic ſedet ignoto iuncta puella uiro.
Cũ q̃dam ſpatietur in hac ut amator eodem
Conueniat: quare porticus ulla patet?
Quis loc⁹ẽ tẽplis anguſtior? hæc quoq; uitet
In culpã ſi qua eſt ingenioſa ſuam.
Quũ ſteterit iouis æde: iouis ſuccurret ĩ æde:
Quam multas matres fecerit ille deus.
Proxima adoranti iunonia templa ſubibit
Pellicibus multis indoluiſſe deam.
Pallade conſpecta natum de crimine uirgo

Fœminæ a Ioue cognitæ

Vulcani & Mineruæ fabula

¶Quare ſuſtulerit erichthoniũ. Quare Erichthonium educarit ſic Lactãtius. Sic ne illæ quidẽ uirgines illibatam caſtitatem ſeruare potuerunt. Vnde enĩ putemus Erichthonium eẽ natũ? an ex terra ut poetæ uideri uolunt. At res ipſa clamat. Et paulopoſt. Cur igitur inquit uirgo eum puerum cũ dracone concluſum & obſignatum tribus uirginibus Cecropidis cõmendauit. Euidẽs (ut opinor) inceſtum: quod nullo modo poſſit colorari. Venerit in magni tẽplum Martis ultoris deſignat: quod Auguſtus bello philippẽ ſi pro ultione paterna ſuſceptum uouerat: in quo uoluit de bellis triumphiſq; conſuli ſenatum: ſanxitq; ut ꝓuincias cum imperio perituri ex eo deducerentur: quiq; uictores rediiſſent: eo inſignia triũphoꝝ inferrent: autor Tranquillus. Stat uenus ultori. Quaſi dicat: ſuccurrit adulteriũ Martis cũ Venere. Intelligit aũt ædẽ Veneris genitricis iunctã. Martis tẽplo: de qua diximꝰ in primo de arte amãdi. Stat ante fores. Stat ante tẽpli ianuã. Iſidis æde ſedens. De tẽplo Iſidis diximus in prĩo de arte amãdi. Cur hãc ſaturnia. Iuno Iſidem ægit per mare Ionium & Boſphoꝝ: q; ea cũ Ioue cõcubuerat. Notũ eſt Io Inachi filiã ab ipſo Ioue ante Iunonis aduẽtum cõuerſam eſſe in uaccã: cui Iuno œſtrum ĩmiſit quo toto orbe fatigata: tãdẽ aliquando uenit in ægyptũ: & illic in Iſim cõuerſa eſt. Trã ſiit aũt ꝑ mare Ioniũ ac Boſphoꝝ: quod ab ea ita appellatum fuiſſe Seruius ſcribit. Ionio mari. Mare qđ prĩo ſinus accipit Europa ægæum dicit̃: quod ſequenti in ore Ionium. Adriaticũ interius. quod ultĩo nos Tuſcũ græci Tyrrhenum perhibent ut docet Põponius. Scribit Plynius græcos Ioniũ mare diuidere in Siculũ & Creticũ. Seruiꝰ quoq; docet Ioniũ ſinũ eſſe immẽſum ab Ionia uſq; ad Siciliã: & huius partes eẽ Adriaticũ. Achaiũ. Epiroticũ ut nõ ĩmeriro Maro ioniũ magnũ appellarit. Idẽ ab Ionia ꝓuincia Ioniũ appellari exiſtimat. Appianus uero ab Ionio Dyrrachi filio: ut antea diximus. In uenerẽ anchiſes. Succurrit ẽt Anchiſen e Venere ſuſtuliſſe Aeneã: quũ ad eiꝰ tẽplũ uentũ erit. In lunam latmius heros. Endymionẽ deſignat a Latmio mõte cariæ cognominatũ: de quo Cicero in primo tuſculanaꝝ ita ſcribit. Endimion uero ſi fabulas audire uolumus: neſcio quãdo in Latmio obdormiuit: qui eſt mons cariæ nondũ opinor eſt experrectus: num igit̃ eũ curare cẽſes: quando luna laboret: a qua conſopitus putat̃: ut eũ dormientẽ oſcularet̃: quod ideo fingit̃: quoniã primus (autore Plynio) lunæ curſum deprehẽdit. Scribit Strabo apud Latmiũ montẽ cariæ. Endymionis ſepulchrum poſitũ in ſpelunca quadã oſtẽdi. Ouidius libro. iii. de arte amãdi. Latmius endymion non eſt tibi luna pudori: & propertius. Nudus & endymion phœbi cœpiſſe ſororem Dicitur: & nudæ concubuiſſe deæ. Martialis eũ dormitorẽ appellat a lõgiſſimo ſomno: quo correptus eſt in Latmio mõte: quum ſic ĩquit. Quid tibi dormitor proderit endymion. In cererem iaſius. Iaſium filium Abantis argiuorum regis fuiſſe cõperio. Fuit etiam iaſius de quo hic poeta intelligit filius Iouis & electræ: fraterq; Dardani & Armoniæ Cadmi uxoris: qui ſumpta uxore Cybele Corybantum genuit: a quo Corybantes appellati ſunt. Ex iaſio autẽ & Cerere plutonem natum fabulæ tradunt. Quin in gratiam iaſii conſtat frumenti copiam a Cerere dono datam in nuptiis Armoniæ. autor Diodorus. Scribit Dionyſius Halicarnaſeus iaſium Cereris concubitum appetentem in Samothracia inſula fulmine percuſſum interiiſſe. Higynus etiam ſcribit Iaſiona a Cerere dilectum atq; ad ſydera perlatum. Ouidius libro nono metha. Queritur canescere mitis laſiona ceres. Illa omnia. Ea quæ poſſunt corrumpere mentes peruerſas. Stant tuta. Neminem offendunt: tuto poſſunt frequentari. Suis locis. Si locis ſuis conſiderarent̃: ut ſi uiſo ioue non furta: ſed deum eſſe cũ cogitabimus. A ſcripta arte ſolis meretricibus. Ab arte amandi quã ſolis meretricibus ſcripſimus reiectis uirginibus & matronis. Quæcunq; erupit. Arguit a ſimili ream eſſe illam. quæ prohibita & reiecta in ſpexit eius præcepta: quemadmodum ea quæ prohibente ſacerdote erupit quo non licet. Supercilii ſeueri: Seueræ grauitatis. Nudas. Scilicet meretrices: quæ nudæ Floralia magna licentia celebrabrãt. Cur autem meretrices ludos Florales celebrarent: cauſam aſſignat Ouidius libro quarto Faſtorũ. Quod autem nudarent̃: docet Valerius maximus ſcribens Catone theatrum ingreſſo nõ auſum eſſe populum in ludis Floræ poſtulare: ut mulieres nudarent̃: Catonemq; e theatro diſceſſiſſe: ne præſentia ſua ſpectaculi conſuetudinem impediret. Martialis. Noſſes iocoſæ dulce quum ſacrum floræ. Cur in Theatrum Cato ſeuere ueniſti? An ideo tantum ueneras ut exires? Fuit autem Flora mulier: quæ quum magnas opes quæſtu meretricio quæſiuiſſet: populum Romanum ſcripſit hæredem certamque pecuniam reliquit: cuius ex annuo fœnore natalis eius dies celebraretur editione ludorum: quos Floralia dixerunt:

Martis ultoris templum.

Boſphorũ mare Aegæum mare Ionium Adriaticũ Tuſcum

Endymionis fabula

Iaſius

Corybãtus

Corybantes

Iaſius cum cerere concubuit

Floralia

Flora dea

Sustulerit quare quærer erichthonium:
Venerit in magni templũ tua nomina martis
Stat uenus ultori iuncta uiro ante fores.
Isidis æde sedens cur hãc saturnia quæret
Egerit ionio bosphorioq; mari
In uenerẽ anchises: in lunã latmius heros:
In cererem iasius qui referatur erit.
Omnia peruersas possunt corrũpere mentes
Stant tamen illa suis omnia tuta locis.
Sed procul a scripra solis meretricibus arte
Sũmouet ingenuas pagina prima manus
Quæcũq; erumpit qua non sinit ire sacerdos
Protinus hæc uetiti criminis acta rea est.
Non tamẽ est facinas uersus euoluere molles
Multa licet castæ non facienda legant:
Sæpe supercilii nudas matrona seueri:

quod quia ſenatui flagitioſum uidebatur:ut ſcribit Lactantius:ab ipſo noīe argumentum ſumi placuit:
Chloris ut pudendæ rei quædam dignitas adderetur:deamq; eſſe finxerūt:quæ floribus præeſſet:quā prius Chlo
rim appellatum fuiſſe ſcribit Ouidius in faſtis:eamq; zephyro nuptam quaſi dotis loco id accepiſſe mu-
Floralia neris a marito:ut haberet florum oīum poteſtatem.Erāt autem ludi florales iocoſi.In his ædiles cicer: Fa
quo die bam aliaq; eiuſmodi populo ſpargebāt:ut eſt autor Porphyrio.Inſtituta aūt ſunt floralia(ut Plynius do-
inſtituta cet)menſe Aprili.hoc eſt.iiii.calēdas Maii.anno urbis quingenteſimo.xvi.ex oraculis Sibyllæ: ut oīa be-
ne defloreſcerēt:quor̄ diem Varro determi-

Et ueneris ſtantes ad genus omne uídet:
Corpora ueſtales oculís meretrícia cernunt:
Nec domíno pœnæ res ea cauſa fuít.
At quare ín noſtra nímia eſt laſcíuia muſa?
Cur ue meus cuíq̄ ſuadet amare líber?
Níl níſi peccatū:manifeſtaq; culpa fatēda eſt.
Pœnitet ingenií:iudicíiq; mei.
Cur non argolícis potíus quæ concídít armís
Vexata eſt íterum carmine troia meo:
Cur tacuí thebas:& mutua uulnera fratrum:
Et ſeptem portas ſub duce quanq; ſuo.
Non mihí materíam bellatrix roma negabat
Et píus eſt patríæ facta referre labor.
Deniq; cū meritís impleueris omnía cæſar:
Pars míhí de multis una canenda fuit.
Vtq; trahūt oculos radíantia lumíne ſolís:
Traxíſſent animum ſic tua facta meum.
Arguor ímmerito:tenuís mihí cāpus aratur:
Illud erat magnæ fertílitatís opus.
Non ídeo debet pelago ſe credere: ſi qua
Audeat exiguo ludere cymba lacu.
Forſan ín hoc dubitē nūeris leuioribus aptus
Sím ſatís:ín paruos ſufficiamq; modos.
At ſí me iubeas domitos iouís ígne gigantes
Dícere:conantem debilitabit onus.

nauit Sole tauri partē quartādecimā optinētē quoniam ſi in quatriduum inciderit pleniluniū:fruges & oīa quæ florebūt lædi neceſſe ſit Floralia ſcribit Ouidius in fine Aprilis in calendas.Maias.Floram enim ita alloquitur. Incipis aprili:trāſis in tempora Maii. Alter te fugiens quum uenit alter habet. Ad floralia aūt per tubam meretrices accerſebant. Iuuenalis. Digniſſima prorſus Florali matrona tuba.

Stantes ad omne genus ueneris.Stantes uel in proſtibulis ſtare ſolitas ſenſus eſt.Meretrices utūt omni genere coitus:& tñ nudæ a matronis ſæpenumero ſpectant:dum nudæ celebrant floralia. Corpora meretricia.Meretrices ipſas.Hoc dicit. Veſtalibus quoq; caſtitati obnoxiis licet ſpectare meretrices impune.

Nec domino pœnæ. Dominū pœnæ pōtifi cē Maximū appellat:q in ueſtales animaduertebant ſi inceſtum commiſiſſent:ut docet Plutarchus.& Ouidius in faſtis. Cur ue meq; nequam.Legitur etiam cuiq̄.Seipſum autem dānat poeta q; ī libris de arte amādi nimia uſus fuerit laſciuia & amatoria p̄cepta tradiderit.

Cur non argolicis. Varias materias deſcribit:quibus ſe laudem cōparare potuiſſe dicit: ſi in his potius q̄ in p̄ceptis amatoriis laborare uoluiſſet. Vexata eſt iterum. Troia iterū dicitur uexari carmīe quū eius caſus & ruina quaſi uera clades deſcribitur. Et mutua uulnera fratrū.Per mutua uulnera fratrum.Eteoclis & Polinicis morte ítellige:qui mutuo ictu cecidere ut Diodorus ſcribit & Statiq;:cecinit:

Thebæ Eptapylæ ex quo Thebanū bellū deſignat. Et ſeptem portas.Thebæ ab autorib⁹ Eptapylæ ſūt nominatæ:q; ſeptem portis ambiebant. Vñ Statius oñdens Nioben quattuordecim habuiſſe filios ait. Bina per ingētes ſtipabāt.funera portas:& alibi. Tunc uiſa leuari Culmina ſeptenæq; iugo concurrere portæ.

Duces Thebani Sub duce quāq; ſuo.Septē.n.reges cōtra Eteoclē pro Polinice cōſpirarunt.ſ.Achaſtus Argiuorum rex.Amphiaraus.Hyppomedon.Capaneus. Tydeus.Parthenopeus:& Polinices: pro quo bellū geſtū eſt Adraſti ductu & auſpiciis. Vnde Propertius dixit.Longe miſer agmina ſeptē Flebis ī æterno ſurda iacē ſitu.In oppugnatione autem thebarum hor̄ ducū unuſquiſq; portā ſibi oppugnandā ſumpſerat. Pars

Videndi ratio una de multis. Vna pars meritor̄ tuor̄ quæ multa ſunt. Vtq; trahunt oculos.Hic Ouidius Platonem ſequitur:qui de ui oculor̄ atq; uidēdi rationibus a ſtoicis atq; epicureis diſſentit.Stoici.n.cauſas eē uidēdi dicūt:radior̄ ex oculis in ea quæ uideri queūt emiſſionē aeriſq; ſimul intētionē.Epicurei uero affluere ſemper ex omnibus corporibus ſimulacra quædam corporum ipſorū eaq; ſeſe in oculos inferre atq; ita fieri ſenſum uidendi exiſtimarunt. At Plato putat genus quoddam ignis luciſq; de oculis exire:idque coniunctū continuatúq; uel cum luce ſolis:uel cū alterius ignis lumine ſua ui externa nixum efficere:ut quæcunq; offenderint illuſtrauerintq; cernamus. Vnde nocte lumine abſente: aut proxime aere obtenebrato non amplius producitur a nobis radiorum fluxus. Arguor immerito.Dicit ſe īmerito reprehendiq; nō ſcripſit aliquid eorū quæ præpoſuit:quoniā humili magis q̄ arduæ materiæ aptū ſe eē ītelligit.

Tenuis campus. Tenuis materia.Iuuenalis.Cur tamen hoc potius libeat decurrere campo. Arat mihi. A me tractatur. Illud opus. Vel bellum thebanum:& reliqua uel Auguſti geſta. Forſan in hoc dubitem. Se fatetur dubitare an ſit ſatis aptus leuiori ſcribendi generi & elegis. Numeris leuioribus. Tenuiori materiæ.Gigantes domitos.Bellum giganteum. Onus. Operis difficultas.

¶ Materia ne ſuperetur opus. Ne maior ſit materia q̃ opus & carmen. Auſus eram. Auſus eram ſcribere tua geſta. Sed detractare uidebar. Videbar recuſare: quia ingenium nõ erat aptum materiæ. Quodq; nephas. Ordo eſt. Et uidebar eé damno tuis uiribus: quod ſubaudi erat nephas. Iuuenilis carmina. Carmina iuuenum luſus tractantia. Eſt aũt figura appoſitio. Moui meũ pectus. Solicitaui aut moui ad ſcribendũ mẽtem meã. Falſo amore. Simulando me aut eé aut fuiſſe amore captum. Mea fata trahebãt. Fata uoluere ut ſcriberem laſciuas res: & ob eam cauſam poſtea relegarer. Vetitos toros. Caſtas matronas. Me magiſtro. Me eaq; ꝓceptore. Q đ parum nouit. Quod parum parcepit: quaſi dicat non potui docere nuptaq; furta qñquidẽ ea ignoro: nec nuptam ullam uiolaui. Strinxerit meũ nomen. Læſerit meã famã. Fabula nulla. Nullus ſermo quo nuptas turpe aliqd docuerim: aut q̃ meis præceptis aliqua uiolata dicat. Sit dubius pater. Dubitet pater eiꝰ filium eſſe alterius: & ex adulterio procreatũ. Vitio meo. Meis præceptis. Plus ſibi ꝓmiſit. Plus ſibi cõceſſit laſciuiæ pars magna meorum operum. Cõpoſitore ſuo. Me Ouidio: q ea compoſui. Nec liber indicium eſt animi. Non ex libro mentem alicuius cognoſcimus uel laſciuiam uel ſeueram. Sed honeſta uolũtas. Sed mea uolũtas honeſta aſperſit laſciuia quadã ſcripta: ut ea legẽtium aures demulceret. Accius eſſet atrox. Exemplis probat poetas non uerſu: ſed uita probãdos. Eſſet atrox. Eſſet crudelis propterea q̃ tragœdias ſcripſit. Fuit enĩ. L. Accius (autore Euſebio) tragœdiarũ ſcriptor natus Mãcino & Serano cõſulibꝰ: parentibus libertinis: qui ſeni iã Pacuuio Tarenti ſua ſcripta recitauit: a quo & fundus Accianus iuxta Piſauq; appellatus: qa illuc inter colonos fuerat deductus ex urbe. Conuiua Terentiꝰ eẽt. Hoc dixit qa Teréꝺ̃ Andria deſcribit conuiuium a quibuſdã adoleſcentibus celebratũ fuiſſe. Deſcribit etiã parcã Simonis cœnã & piſciculos emptos obolo. Eſſent pugnaces. Eſſent bellicoſi. Quid niſi cũ multo. Incipit eos cõmemorare poetas: qui de amoribꝰ libros compoſuere. Cõfundere uenerem cũ multo mero. Dare operã Veneri multo uino priꝰ hauſto: ſic & Apuleiꝰ liberũ ueneris horatorẽ & armigerum appellat. Lyrici ſenis. Anacreõtis poetæ lyrici. Fuit. n. Anacreon lyricus poeta ætate Piſiſtrati & Pherecydis hiſtorici. Pithagoræ magri autore Euſebio. Teia muſa. Anacreõtis muſa. is enĩ Teon patriã habuit: ut eſt autor Strabo. & nos de eo alibi plura ſcripſimꝰ. Lesbia qd docuit ſappho. Sappho Lesbia pria plectrũ reppit: libros lyricos nouẽ cõpoſuit. Epigrãmata. Nænias. Iãbos: & Elegias: ut Sudas eſt autor. Huius aũt poemata laſciua erant. Vnde in arte amandi ita Ouidius ait. Nota ſit & ſappho: quid enim laſciuius illa? & Oratius. Viuũq; commiſſi calores fidibus puellæ. Tutus & ille fuit: Anacreon ob carminis laſciuiam nulla pœna affectus eſt. Nec tibi battiadæ nocuit. Battiades Callimachus appellatur: a Batto generis ſui autore: qui Cyrenen condidit: ut Strabo. Herodotus: & Iuſtinus ſcribunt. Compoſuit autem Callimachus uerſus de inſulis. Poemata omni genere carminum: Lyden puellam amauit: de qua etiam elegias ſcripſit. Propertius. Sed neque plæ.. græos iouis enceladique tumultus Intonet anguſto pectore callimachus: & alibi. Callimachi manes & coi ſacra philetæ In ueſtrum quæſo me ſinite ire nemus. Is autem Fabii iudicio in elegia primas tenuit.

L. Accius poeta

Accianus fundus

Anacreon poeta

Sappho

Battiades Callimachus

Delitias tuas. Tuos amores.

Díuitís ingenií eſt ímmania cæſarís acta
Condere: matería ne ſuperetur opus.
Et tñ auſus eram: ſed detrectare uídebar.
Quodq; nefas damno uíribus eſſe tuís.
Ad leue rurſus opus íuuenília carmína uení.
Et falſo moui pectus amore meum.
Non eqdẽ uellem: ſed me mea fata trahebant
Inq; meas pœnas íngenioſus eram.
Hei mihí cur dídící? cur me docuere parétes
Litteraq; eſt oculos ulla morata meos.
Hæc tíbí me inuíſum laſciuía fecít ob artes:
Quas ratus es uetítos ſollícitaſſe toros.
Sed neq; me nuptæ dídícerũt furta magíſtro
Quodq; parũ nouít nemo docere poteſt
Síc ego delítías: & mollía carmína fecí.
Strínxerít ut nomen fabula nulla meum.
Nec qſquã eſt adeo media de plæbe marítus
Vt dubíus uítío ſit pater ílle meo.
Crede mihi díſtant mores a carmíne noſtro.
Víta uerecunda eſt: muſa íocoſa mea eſt:
Magnaq; ps mendax opeꝛ eſt & fícta meorũ
Plus ſibi permíſit compoſítore ſuo.
Nec liber índíciũ é animí: ſed hóeſta uolũtas
Plurima mulcendís auribus apta refert.
Accius eét atrox: conuíuía terentíus eſſet:
Eſſent pugnaces quí fera bella canunt.
Deniq; compoſui teneros non ſolus amores.
Compoſito pœnas ſolus amore dedí.
Quid? eſt niſí cũ multo uenerẽ cõfudeꝛ uíno
Præcepít lyrící teía muſa ſenís?
Leſbía qd docuít ſappho: níſí amare: puellas?
Tuta tamen ſappho: tutus & ílle fuít.
Nec tíbí battíade nocuit: quod ſæpe legentí
Delícías uerſu faſſus es ípſe tuas.

¶ Fabula iucundi.De Menandro lege quæ ſcripſimus in enarrationibus in Ouidium de arte amādi. Ili as ipſa.Homeri opus de ilio. Niſi turpis adultera.Helenam deſignat.Inter amatorem:Amatorem pari dem.Virum uero Menelaum intellige. Quid prius eſt illic flamma chryſeidos?Quid in prīcipio ſtatim iliados deſcribitur:certe Agamemnonis amor erga chryſeida continetnr. Rapta puella:Briſeis Achilli erepta ab Agamemnone:cuius rei cauſa ortæ ſunt ĩter eos inimicitiæ:De Agaměnonis amore erga chry ſeida & de rapru briſeidos repete quæ ſcripſimus in ſecundo de arte amandi. Niſi fœmina.Niſi penelo pe Vlyſſis uxor. Dū uir abeſt.Dū errat Vlyſ ſes poſt troiæ excidium. Mæonides.Hōerus Cur auté Mæonides dictus ſit: alibi diximus.

Veneré martemq; ligatos. Veneris & Mar tis adulteriū deſignat:quos Vulcanus tenuiſ ſimis rætibus depræhēdit ac diis ridiculos præ buit.Fabulá habes apud Ouidium in Meta. & libro ſecundo de arte amandi:& in prīo de ſine titulo & apud Homerū in odyſſea. In ob ſcœno toro.In lecto ubi obſcœnum adulteri um cōmiſſū ſuit. Hoſpitis igne.Amore ulyſ ſis. Duas deas.Calypſo & Circen. Incaluiſ ſe.Captas fuiſſe amore.ſic & in ſecūdo de arte amādi.Non formoſus erat:ſed erat facundus Vlyſſes.Et tñ æquoreas torſit amore deas. In enarratiōe quoꝝ uerſuú q̄dā diximus huic lo co conueniētia. Grauitate tragœdia uincit. Graues.n.res in tragœdiis tractantur propter reges & magne auctoritatis ꝑſonas in illis ītro ductas. Hæc quoq; materiá. Cōtinét tamen etiá amores:quod ita eſſe probat exéplis. Sæ uæ nouercæ.Phædræ crudelis:quæ fuit cauſa mortis Hippoliti:quú ille noluiſſet turpi eius petitioni aſſentiri: nota eſt fabula Ouidii me tha.monumētis.Maronis carmine: & Senecæ etiam tragœdia. Nobilis eſt canace. Canace ex fratre Machareo filium peperit: quo ſcele re cōperto ſeipſam iuſſu patris interfecit.Ma careus uero in tēplú Apollinis delphici confugit. Quid?num tātalides.Legiť ét.Quis niſi tātalides. In ipſa autem peloponneſi ciuitate Mars & Aegina Aſopi filia genuit Oenomaum:hic unicam filiam Hip podamiá appellauit.finé uitæ ab oraculo ſciſcitante reſponſum eſt tunc in fata illum cōceſſurum: quum filia hippodamia nupſiſſet.Igitur filiæ nuptias ueritus decreuit ut in ꝑpetua aſſeruaretur uirginitate hoc maxime exiſtimans pacto uitæ periculum uitaturum.Multis puellam ſibi uxorem dari poſtulantibus il lis id propoſuit certameu: quo qui uictus eſſet interficeretur.uictor uirginem uxorem duceret. Equorú inſtituit curſum a piſa ad aram Neptuni.quæ eſt apud iſthmum corinthi: Curſus erat eiuſmodi. Oeno maus arietem ioui ſacrificabat:qui uirginem poſtulabat quattuor equorum ferebatur curru. Oenoma us ſacris peractis curſu ſequebatur præcedentem auriga Mirthilo aſſecutum haſta quam geſtabat ma nu:interficiebat:hoc pacto quum plures equorum uelocitate interfeciſſet:pelops Tantali filius qui piſá acceſſerat uiſa hippodamia id concipiens connubium corrupto Mirthilo illius opera uictoria uſus eſt: primuſq; ad aram neptuni peruenit.Qua ex te dolore actus Oenomaus piſæ regnum tenuit:qui uiribus ac prudentia inſignis quum plurimos in peloponneſum accolas deduxiſſet:eam patriam peloponneſum ab ſe denominauit:autor Diodorus:Fabulam etiam Seruius refert. Agitante cupidine currus. A more currus impellente. Piſæam.Hippodamiam ex piſa ciuitate arcadiæ. Phrygiis equis.Pſilla & Hirpina: quos equos pelops e phrygia ueniens ſecum duxit:Hirpini meminit Martialis eo uerſu: Hirpini ueteres qui bene nouit auos.Pelopen Thucydides refert magnitudine opum quas ephrygia attulerat.deuinxiſſe ſibi peloponneſi incolas:qui pauperes erant.atq; ita inſulam occupauiſſe. Eburnus.Eburnus pelops uo catur a poetis:quoniam Tantalus eius pater(autore Seruio)uolens deorom tentare diuinitatem eis inui tatis filium ſuum epulandum appoſuit:a quo omnes dii abſtinuerunt excepta Cerere:quæ brachiú eius conſumpſit:poſtea dii petente Tantalo:quum uoluiſſent eius filium reuocare ab iferis: Ceres ei eburneú brachium reſtituit:quod ideo fingitur:quia ceres ipſa eſt terra:quæ corpora uniuerſa cōſumit oſſa tantú reſeruans. Tingeret ut ferrum.Medeæ fabulam deſignat:quæ irata q̄ Iaſon ſe expulſa Glaucá ſeu Creu ſam duxiſſet uxorem:in ultioné patris filios iugulauit:ut diximus in Ouidiú de arte amandi enarrando eum uerſum.Coniugis admiſſum uiolataq; iura mariti Barbara ꝑ natos phaſias ulta ſuos.In his aūt oīb⁹ Tragœdiis:q̄ i theatris recitabanť amores cōtinebāť. A læſo amore.Ab amnre medeæ ab Iaſōe uolato

Fabula iucundi nulla eſt ſine amore menādri:
Et ſolet hic pueris:uirginibuſq; legi.
Ilias ipſa quid eſt niſi turpis adultera? de qua
Inter amatorem pugna uirumq; fuit.
Quid prius ē illic flāma chryſeidos: aut quæ
Fecerit iratos rapta puella duces.
Aut q̄d odiſſea eſt? niſi fœmina ꝑpter amoré
Dū uir abeſt multis una petita procis.
Quis niſi mæonides uenerē:martéq; ligatos
Narrat in obſcœno corpora ꝑhenſa toro?
Vnde niſi indicio magni ſciremus homeri
Hoſpitis igne duas incaluiſſe deas?
Omne genus ſcripti grauitate tragœdia uicit
Hæc quoq; materiā ſemper amoris habet.
Nā q̄d ī hyppolito ē? niſi ſæuæ flāma nouer
Nobilis eſt canace fratris amore ſui. (cæ
Quid? nū tātalides agitante cupidine currus
Piſæam phrygiis uexit eburnus equis?
Tingeret ut ferrū natorū ſanguine mater
Cōcitus a leſo fecit amore dolor.

Canaces & machareí fabula

Hippodamiæ fabula

Equi pelopis

Pelops eburnus

Fecit

Fecit amor ſubitas uolucres cũ pelice regem:
Quæq; ſuum luget nũc quoq; materitym.
Si non europé frater ſceleratus amaſſet:
Auerſos ſolis non legeremus equos.
Impia nec tragicos tetigiſſet ſcilla cothurnos
Ni patriũ crimẽ deſecuiſſet amor.
Qui legis Electrã:uel egétem mentis Oreſté
Aegyſthi crimen:Tyndaridoſq; legis.
Nãqd de cetrico referã domitore chymeræ?
Quem letho fallax hoſpita pene dedit.
Quid loq̃r hermioné? qd te ſchœneia uirgo
Teq; mycenæo phebas amata duci?
Quid danaen? danaeſq; nuꝝ? matremq; lyæi

Prognes fabula

Electræ tragœdia

Bellerophontes

Chymera

Scheneia uirgo Caſſandræ mors

Bacchi & ſemeles fabula

¶Fecit amor ſubitas uolucres. Terei tragœdiã itelligit. Nota é fabula Ouidii met. carmíe. Ordo é: amor fecit regẽ. ſ. Tereũ cũ pellice. i. Philomena ſubitas aues. Quæq; ſuũ luget. Progné deſignat Terei regis Daulidis uxorẽ: q̃ Itym filiũ occidit: & patri appoſuit pp Sororé Philomenâ uiolatã: poſtea mutata fuit í luſciniã. Varro tñ & Seruiꝰ Philomenã uerſam eé í luſciniã ſcribũt. Si nõ europẽ. Atrei tragœdiã itelligit: notũ é ãt Europé. Atrei uxorẽ cũ Thyeſte cõcubuiſſe: ut docet Seneca: qđ ægræ ferens Atreus liberos ei epulẽdos appoſuit: q̃ ſol: ne pollucreť: aufugit: plura diximns in enarrationibus nr̃is í Ouidium de arte amãdi. Illud notãdũ græcos. Atrei uxorem nõ Europé: ſed Aeropé noíare. Impia nec tragicos. Fabulã hác quoq; (ne iteꝝ r̃petamꝰ) ſcripſimꝰ í prío de remedio amoris. Tragicos cothurnos. Tragicũ ſtilũ. Qui legis electrã. Electrã tragœdiã deſignat: quã Sophocles apud græcos cõpoſnit: & ab eo ΗΛΗΚΤΡΑ inſcripta fuit. Eãdẽ tragœdiã ſcripſit: et Euripides. In ea enĩ íducit Electra Oreſtis ſoror: q̃ illũe manibꝰ clyténeſtræ matris & Aegyſthi uitrici liberauit: occultauitq; apud Strophiũ phocẽſem. Ipſa urnã ſimulatis fraternis oſſibꝰ extulit deflés: Oreſtes ab argiuis adiutꝰ matrẽ Aegyſthũ q; occidit: Electrã ſororé Piladi Strophii filio dedit uxoré qué in íſania ſp hũit comité. Pollux tragœdiaꝝ hiſtrio hæc repr̃ntaturus quũ dolore filii pauloãte amiſſi angereť: allatis oſſibꝰ í unã ex illius tumulo falſam actionem uero dolore ípleuit exẽplo mẽorabili. Nec egé tẽ mẽtis oreſté. Nec oreſtẽ adhuc íſanũ fcm̃. In alio exẽplari magis emẽdate legiť. Qui legis electrã: ul' egé tẽ mẽtis Oreſté. Aegyſthi crim̃. Aegyſthi adulteriũ cũ Clyténeſtra: ul' certe Agamẽnõis morté: quẽ Aegyſthꝰ & clyténeſtra íterfecerũt quũ a bello troião rediiſſet. Tyndaridoſq;. Et clytẽneſtræ filiæ Tyndari ex læda: uxoriſq; Agamẽnõis: q̃ cũ ægyſtho Thyeſtis filio: dũ bello troião maritꝰ íterfuit: adulteriũ cõmiſit.

Nãqd de tetrico. Bellerophõtes filius fuit Glauci uir munere deũ eximius tũ roboris: tũ decoris: quem Iupiter ſub impio Prœti regis oí græcia potẽtiſſimũ eé uoluit: cuius uxor Sthenobœa: quũ Bellerophõtẽ adfortiuũ cõcubitũ allicer̃ potuit: accuſauit apd regẽ q; ſe de ſtupro íterpellaſſet: & noléti uí uoluiſſet í ferr̃. Quæ quũ audiſſet rex íger̃i índignatõe cõmotus. ueritus tñ iura familiaritatis offendere eũ í lyciam ad Eurien ſoceꝝ mittit cũ lr̃is: in qbus agebaťde eius morte: q ubi í Lyciã puenit a rege lycioꝝ honorifice excipiť. Sed poſt poſtq̃ decimꝰ dies illuxit rex a bellerophõte qđ lr̃aꝝ attuliſſet e gño q̃ſiuit ac dari poſcit: qbus acceptis & lectis (cõtinebãt aũt & crimẽ Bellerophõtis & pœnã) principio impauit Chymerã expugnet atq; occidit aĩal índomabile: ĩexpugnabile: neq; hũano: ſed diuío gñe ortú: anteriꝰ qdẽ leonem; poſteriꝰ uero draconẽ: medio aũt caprã: atq; terribiles ex ore flãmaꝝ globos cũ ſpũ efiũdẽté. Hác Bellerophõtes oíbꝰ deoꝝ fretus auxiliis íteremit. Scđo loco iuſſus é pugnare cũ pugnaciſſimis Solymis: quoq; certamẽ ſolebat ipſe narrare: q̃ accerrimũ fuiſſe. Tertio cõgreſſus cũ fortibꝰ amazõibus eas íteremit. Poſtremo aliđ genus doli qũo hũc pimeret excogitat. Hoíum robuſtiſſimoꝝ ad fõté lyciæ íſidias collocat: ut reuertẽté aggreſſi obtrũcarẽt: ſed ipſi ecõtra núq̃ domũ reuerſi ſũt: ad unũ oés obtrũcanť: cuiꝰ uirtutẽ admiratus rex ítatí filiã cũ dimidia & regni & dignitatis portõe dedit uxoré: autor Hõerus lib. iliados. vi. Quid loq̃r hermioné? Hermioné Menelai uel (ut alii malũt) Theſei & Helenæ filiã fuiſſe cõſtat: quæ Oreſti Agamẽnonis filio deſpõſata fuit. Sed quũ Aegyſthus cũ clyténeſtra Agamẽnonis uxore cõcumberet: & Electræ ſororis íduſtria (ut diximꝰ) eiꝰ máus euaſiſſet Oreſtes: cõceſſit illã Aegyſthꝰ Pyrrho Achillis filio: q poſtea ab Oreſte íterfectus fuit. Quid te ſceneia uirgo? Ceneia legẽdũ eſt. Atalãtã. n. ítelligit Ceneí regis Sciri íſulæ filiã: cuius fabulã hés apd Ouidiũ met. lib. x. Diodorus tñ nõ Ceneũ: ſed Scheneũ illũ appellat: a quo Scheneiã qdã uirginé nõ Ceneiã malũt appellare. Teq; mycenæo. Caſſandram deſignat Priami regis filiã: quã poſt troiæ excidiũ Agamẽnõ mycenas captiuã duxit captus eius amore. Eã aũt clytæmneſtra occidit: ut cecinit Homerus. Quid danaen? Danaes fabulã diximus in. iii. de arte amãdi ſup eo uerſu. Quis danaen noſſet ſi ſp clauſa fuiſſet? Inq; ſua turri ſi latuiſſet opus. Danaeſq; nuꝝ. Andromedẽ deſignat: cuius ét fabulã abũde diximus í prío de arte. Legi tñ í alio codice (qđ magis ét placet) Danaiq; nurus ut ad qnquagíta belides referať: de qbus abũde diximꝰ í enarratiõibus r̃ Ouidiũ de arte amãdi. Matréq; lyæi. Scribit Diodorus louẽ Semele ante ptũ fulmíe icta ſũpſiſſe í fæmore ifãté: & ut clam Iunone eét: uſq; ad pariendi tps abſcondiſſe: inq; Naxo inſula natũ filiæ coronidi Cliediq; loci nymphis p̃buiſſe educãdũ. Fulminaſſe aũt ante partũ Semelen: ut non ex mortali: ſed ex duobus diis ortus e ueſtigio fieret ímortalis. Idẽ autor alibi ita ſcribit. Semelen Iupiter ob pulchritudinẽ in forma hoís cognouit qđ exiſtimans a Ioue in ſui cõtemptũ agi rogauit: ut ſecũ pro ut cum Iunone aſſueuerat coiret. Iupiter dei maieſtate aſſumpta cũ tonitribus ac fulgure ad eã deſcẽdit. At illa p̃gnãs quũ neq; fulguris neq; tonitrus

uim ferre posset:ptu ſmaturo edito expirauit.Infáté Iupiter Mercurio dedit ad antrꝫ nyſæ: qđ iter phœnicią nilumqꝫ eſt deferẽdum a nymphiſqꝫ oĩ ſtudio curaqꝫ educádum. Vñ ab a Ioue nyſaqꝫ Dionyſium dixerunt.Idẽ ét alibi ſcribit iunonẽ zelo & ira motá ſumpta unius ex Semeles ácillis forma ad ulciſcẽdum iniuriá ſuaſiſſe illi a ioue petere:ut ea maieſtate honoreqꝫ cõcumberet:qbus cum iunõe cõſueſſet:cui quú iupiter annuiſſet:cum tonitruo ac fulmíe ad Semelẽ deſcẽdit.q̃ ĩſolita re territa expirás abortum edidit: quẽ iupiter abſcõditum ĩ femur quum tenuiſſet partus tpe editum ĩ nyſam Arabiæ urbẽ tulit:ubi a nymphis educatus infans a patre locoqꝫ appellat⁹ Dionyſius eſt.Fabulá ét refert Oui. li.iii.met.

Hemona? ſic qđé ĩ oĩbus exẽplaribus legit. Nõ me fugit Hemona Antigonẽ amaſſe:nam Antigõe cõtẽpto edicto ne qs Polynicẽ mortuũſepeliret:eú qm̃ frater erat hũauit:depheſa iuſſu Creõtis regis iugulat ex lege ad tumulum polynicis Hemõ:q eá ipatiẽter amabat:pfoſſo pectore gladio ibidẽ ſibi mortẽ cõſciuit. Eum ſecuta eſt mr̃ Eurydice doloris ipatiẽs. Tragœdia extat Sophoclis:q̃ antigõe ĩſcribit hoc arguméto: & Euripidis.Sed illic depheſa ĩ adulterio cum Hemõe dat ei uxor:& parit Hemonẽ filiũ. Oui.Nec tibi ſi qd amas fœlicius hemone cedat & Proptius.Quid nõ antigonæ tumulo Boetius hemõ Corruit ipſe ſuo ſaucius enſe latus.Quare quum ſyllaba hic repugnet:niſi forte ita corrigas:Hemõa uel noctes & reliq̃ Alcmená reponẽdum cẽſeo:ná ét poetæ ſenſus uĩ ita expoſcere.Fuit át Alcmena(ut ſcribit Diodorus)filia Lectrionis & Eurydices á Perſeo oriunda.Ex Danaẽ.Acriſii ac ioue natum Perſea ferũt:ex eo Andromedeqꝫ Cephei Lectrionẽ.Is deiceps ſumpta Eurydice Pelopis Alcmená ꝓcreauit.Hác iupiter quum cognouiſſet: Herculẽ géuit:ioué.n.ferunt tres noctes ĩ unã redactas Alcmene operá dediſſe:qđ nõ amoris cupiditate: ut ĩ aliis mulieribus cõtigit:ſcm̃:ſed pueri gignẽdi gratia.Itaqꝫ nolés ui alcmená aggredi:neqꝫ fidés poſſe illi coitum ob eius prudẽtiá ꝓſuadere:dolo mulierẽ aggreſſus é Amphytriõis forma aſſumpta:ut ét Plautus docet. Et noctes q̃ coiere duas.Ex tribus noctibus unã feciſſe ioué diximus:ut Herculẽ cõcipet.Hic uero Oui.ex duabus tm̃ unã factá aſſerit. Vñ Soſia Plautinus ita loqt̃ ĩ Amphytriõe. Neqꝫ ego hac nocte lõgioré me uidiſſe cẽſeo. Quid gñerꝫ peliæ?Per gñerꝫ Peliæ Admetum accipe: q Alceſtẽ Peliæ filiá maioré natu deſpõdẽte iaſone poſt Peliá Medeæ fraude ꝑemptum duxit uxorẽ:Deſignat át hic Ouidius Alceſtidis tragœdiá:quá euripides ſcripſit:uñ a iuuenale dictum eſt. Spectát ſubeuntẽ fata mariti Alceſtẽ. Eá át amauit Apollo:& eius amore captus nouẽ annis Admeti pauit Armenta.De Admeto & eius uxore plura diximus ĩ tertio de arte amádi. Quid theſea?Tragœdiá de Theſeo ítellige: q(ut eſt autor Diodorus)natus é ex Ethra Pitthei filia ac neptuno ĩ troezene nutritus penes Pittheum maternum auum:ac ſignа ab Aegeo ſub ſaxo poſita recognoſcẽs Athenas uenit.Is:ut Herculis uirtutes imitaret̃ ad ea certamina aĩum adiecit:q̃ laudé & gloriá ſibi eẽnt allatura:& prío Corinetum:deíde Sciné ſuſtulit:poſtea aprum ſilueſtrẽ ĩ Crõmiõe occidit.Scyronẽ ét Cerrionẽ ac Procuſten deleuit.Taurum Marathonium ac Minotaurum domuit.Demum Phædræ accuſatione interempto Hippolyto turbatus Theſeus pulſus patria apud hoſpitem functus eſt uita. De Theſei interitu Pauſanias ita ſcribit.Aiunt Theſeum uinctum fuiſſe quoad ab Hercule reductus eſt.Sed omnium ueriſimillimum mihi uidetur:quod ita audiui.Quum Theſeus in Theſprotidas iuiſſet:ut Theſprotorum uxorem raperet magnã exercitus partẽ illic amiſit. Ipſeqꝫ & Pirithous(is enim quærende uxori operam impendebat)capti ſunt:& uterqꝫ a rege in uincula cõiectus in Cichiro oppido.Eo tempore Tyndari filii expeditionem ın Aphidnam egerunt:oppidoqꝫ capto Mneſtheum in regnum reduxerunt Mneſtheus filiorum Theſei qui ad Elpenorem in Euboiam clam emendati fuerant:nullam rationem ducebat.Sed quoniam Theſeo:ſi aliquando ex Theſprotis reduceretur:ſe uiribus haud parem fore intelligebat:popularem beniuolentium ſibi cõciliauit:ut ſi Theſeus ſeruatus rediret:excluderet.Interea Theſe⁹ in Cretam ad Deucalionem mittitur:ſed tempeſtate in Scyron inſulam delatus:a Scyriis honorificentiſſime ſuſceptus eſt.Adducebantur enĩ illi generis gloria & autoritate:quá ſibi Theſeus comparauerat.Iccirco Lycomedes ei necem per inſidias ſtruxit. Plutarchus ſcribit Theſeũ a Lycomede auxilium contra Athenienſes imploraſſe.Sed Lycomedes ſiue uiri gloriam reformidans. Siue Mneſthei ſibi gratiam conciliare uolens:ipſum quum ad regionis fines ꝓduxiſſet: quaſi ĩde ſibi agros oſtenſurus ex ſaxis deturbauit atque interemit:quáquá alicui affirment per ſe nullo cogente: ſed errore loci poſt cœnam(ut conſueuerat)deambulantem cõcidiſſet:atqꝫ in præſentia eius mors nemini curæ ac ſolicitudini fuit. Cimon poſtea Milciadis filius Scyron incolis deſertam reddidit ultus eo pacto Theſei necem oſſaque Athenas rettulit.In tragœdia autem Theſei deſcribebatur Helenæ raptus: eiuſqꝫ opera: quam Pirithoo præſtitit ad rapiendam Proſerpinam:ut antea diximus.Deinde quo pacto Phædram & Ariadnam abduxerit. Tum Phædræ turpis amor erga priuignum Hippolytum & accuſatio:ĩ quib⁹ſcriptis poeta deſignat amores contineri. Quidue pelaſgum?Proteſilaum dicit de quo plurima ſcripſimus in tertio de arte amandi. Vbi etiam loles fabulam plenius deſcripſimus. Pyrriqꝫ parens. Deidamia Pyrrhi mater Lycomedis Scyroꝫ regis filia:apud qué Thetis Achillẽ ſub muliebri habitu celauit.qm̃ a Proteo acceperat illum perituꝫ eſſe in bello troião:ut Statius cecinit:Ex ea Pyrrhum peperit Achilles: cuius amor continebat̃ in ea tragœdia. Huc herculis uxor.Megaram dicit:quá Creon rex thebarum cognita

Hemona? & noctes quæ coiere duas?
Quid generũ peliæ? qd theſea.qdue pelaſgũ
Iliacam tetigit qui rate primus humum.
Huc iole:pyrrhiqꝫ parens:huc herculis uxor:

Antigones tragœdia

Hemonis mors

Ex tribus noctibus unam fecit Iupiter

Alceſtis admeti

Theſei geſta

Theſei mors

Deidamia

Megara

Herculis uirtute illi uxorẽ dedit: urbiſq; ei ueluti filio curã ꝓmiſit. Euriſtheus(ut ſcribit Diodorus)hñs argis regnũ nota Herculis fama eũ ad ꝓficiẽda certamina accerſit:renuẽtẽ iuſſit Iupiter Euryſtheo obtẽperare. At his delphos adiens cõſulto ſup his deo rñſum tulit a diis iniũctũ eẽ:ut Euryſthei iuſſu.xii.certamia ꝓficeret:qbus exactis imortalitate potiret. Ex ea re haud paꝛ eſt aio.cõmotus Hercules. Nã & ſua dignũ uirtute uidebat humiliori ſeruire:& Ioui ac patri nõ obtẽpare tũ iutile:tũ ipoſſibile ducebat:Hac anxietate ꝓplexo aĩo iuno rabiẽ iniecit. Itaq; i inſaniã(ut ẽt ſcribit Seneca i Hercule furẽte) amẽtiãq; uerſus iolaũ occidere uoluit. Quo fugiente filios q; ꝓpe Megarã ſtabãt:ſagittis uelut hoſtes appetiit:paulatĩ abſcedẽte dementia ꝑteritũ recognoſcens facinus doluit ex tãta calamitate: deide ꝓpoſita certamia abſoluit. Megarã uero uxorẽ iolao cõceſſit:aliaſq; deide ipſe accepit. ꝓ Her.tragœ.dſignat i q̃ ꝛtiebãt her.ãt uxorẽ: peota ei⁹ geſta & amores:ut cõfales ioles:aliaꝛq; ẽt mulieꝛ. Hue accedat hylas. Hylas puer fuit cõmes Herculis:quem amiſit i ionia iuxta Myſiam.& quum fuerit cõptũ q; extictus fuiſſet in fonte:inſtituta ſunt ſacra:in qbus ei⁹ nomen clamabãt i fõtibus. Solinus ſcribit Hylã lacũ Bithyniæ eẽ i quẽ Hylã Herculis delitias cecidiſſe credũt. In cuius memoriã ſoléni ſaltatiõe popul⁹ lacũ circuibat. Hylã uoce clamás. Scribit ẽt Strabo lib.xii. Hylã unũ e ſociis Herculis fuiſſe:q; ẽt argonauta erat:& quũ aquatũ egrederẽt a nymphis captũ finxerũt. Fuit aũt in Bithynia iuxta Pruſiadẽ urbem:ubi adhuc feſta q̃dã celebrabãt:i qbus ꝑ mõtes uagi ac ſaltãtes Hylã uocãt:q̃ſi i ſiluas ad illũ ingrẽdũ egrediãt. ὐλαω.n.reſono uel clamo ſignificat. Intelligit ãt poeta aut tragœdiã de Hyla:aut Herculis tragœdiã:i qua Hylas Herculis delitiæ cõtinebãt. Iliacuſq; puer. Et Ganymedes troianus filius Trois regis & frater ili & Aſſarici:q; a diis raptus eſt in pĩcernã iouis:ut docet Dionidorus. Potes & Atym phrygiũ pueꝛ pulcherrimũ ĩtelligere:quẽ Cybele caſto ſibi amore deuinxit:iuſſitq; ut caſtus eius tẽpla tueret:q; poſtmodũ captus amore Sagaritidis nymphæ in furorẽ cõuerſus putans domũ ruere:fugit:& ꝓ ſũma Dindymi mõtis phrygiæ q; deæ ſacer eſt:furioſe diſcurrẽs arrepto lapideo cultro ſeipm caſtrauit:ut docet in.iiii.faſtoꝛ Ouidius: de qua re hic tragœdiã cõpoſitã ĩtelligit. Ignes tragicos. Amores q; in tragœdiis cõtinent. Tragœdia aũt(ut in Minoe ſcribit Plato)eſt antiqſſima: nec (ut plæriq; putãt)a Theſpide:aut Phrynico ſũpſit initiũ:ſed multo ante ab athenienſi ciuitate. Quid aũt ſit tragœdia:& unde dicat:docet Diomedes grãmaticus. Nomina nuda. Nomina apta & obſcœna:uel (qđ magis placet)noĩa ſola eoꝛ:quoꝛ cã cõpoſita eſt tragœdia abſq; alia uitæ eoꝛ narratione.q.d.ſola ipſa noĩa tragœdiaꝛ uix poſſent numerari:nedũ amores:q; i illis cõtinent. In obſcœnos riſus. Tractãt ẽt plærũq; in tragœdiis res obſcœne:quibus rident ſpectatores. Magis tñ emendate alibi legi in obſcœnos uerſus. Præteriti pudoris. Præterite obſcœnitatis. Inducit.n.aliqs olĩ obſcœnũ aliqd geſſiſſe. Nec nocet autori. Nec nocet Homero. Infregiſſe fortia facta. Denigraſſe fortia eius geſta ob raptã Briſeida: aut lyra ꝓſonaſſe. Suis modis. Eius pertinacia uel laſciuia:aut certe ſuis modulationibus. Iuuxit ariſtides. Ariſtides libros quoſdã edidit:q; Mileſii appellabant de luxuria & delitiis cõpoſiti:ut eſt autor Plutarchus:& Appianus:fuere autem Mileſii delitiis luxuq; notabiles. Vnde ꝓuerbiũ græcoꝛ extat tale oi κοι τα μιλησια μη γαρεν θαλ.i.domi nõ hic Mileſia. Iunxit ſecũ. Ingenio ſuo accõmodauit aut ſimul cõpoſita ſcripſit. Mileſia crimina delitias & laſciuiã Mileſioꝛ. Fuere.n.ꝓ quam ĩpudici:ut in Craſſi uita docet Plutarchus. Pulſus ariſtides. Ariſtides(ut in tuſculanis docet Cicero) expulſus eſt patria q; prætermodum iuſtus eſſet. Sed hunc de quo hic Ouidius intelligit:alium fuiſſe manifeſto apparet. Nec q; deſcripſit. Nec Eubius hiſtoricus exulauit:q; docuit partus matrũ corrũpi & eiici. Semina matrũ: Patrũ: ſemen genitale:conceptum. Corrumpi: Violari:emitti. Impuræ cõditor hiſtoriæ. Credendum eſt Eubium hiſtoricum in eius opere hiſtoriam aliquam poſuiſſe: qua exponebat fœminam aliquam potione & ueneficiis partum corrupiſſe:quod quum fecerit:uidetur alios eiuſmodi crimen docuiſſe. Nec qui compoſuit nuper ſybaritida. Hemitheon Sybarita(ut ſcribit Lucianus in oratione ad ineruditum q; multos emptitabat libellos)mirificas leges conſcripſit quomodo inſanire oporteat:& uelli:pati: ac facere illa. De huius poetæ libellis obſcœniſſimo argumento compoſitis nimirum intellexit Martialis libro duodecimo eo uerſu. Qui certant ſybariticis libellis: De Sybaritarum luxuria multa Suidas & Strabo. Sybaritida. Opus Hemitheonis plenum Sybaritanæ laſciuiæ. Fuit autem Sybaris oppidum Calabriæ inter Crathim & Sybarim fluuios. Nec fugit. Nec exulauit. Nec qui concubitus. Eos poetas iutelligit:qui uarios concubitus carmine complexi ſunt:inter cæteros notatur Elephantis:qui apud priſcos uaria coeundi genera deſcripſit:ut plenius in Ouidium de arte amandi.

Huc accedat hylas:iliacuſq; puer.
Tempore deficiã:tragicos ſi perſequar ignes
Vixq; meus capiet nomina nuda liber.
Eſt & in obſcœnos deflexa tragœdia riſus.
Multaq; præteriti uerba pudoris habet.
Nec nocet auctori:mollem qui fecit achillẽ
Infregiſſe ſuis fortia facta modis.
Iunxit ariſtides mileſia crimina ſecum:
Pulſus ariſtides nec tamen urbe ſua eſt.
Nec qui deſcripſit corrumpi ſemina matrum
Eubius impuræ conditor hiſtoriæ.
Nec qui compoſuit nuper ſibaritida fugit.
Nec qui concubitus non tacuere ſuos.

Hylas puer

Ganymedes

Atys puer

Tragœdia

Ariſtidis libri Mileſii

Ariſtides

Hemitheon ſybarita

Sybaris

Elephãtis

¶ Sũt q ita legãt. Nec q̃ cõcubitus nõ tacuere suos. & philené notari intelligũt: fuit aũt philenis meretrix quæ ut ex epitaphio græcis uersibus cõscripto cognoscit carmie philocratis poetæ lacerat⁹: negat. n. ex tumulo se unq̃ ea cõmisisse q̃ scripserat philocrates rogatq; ne poetæ fides adhibeatur: scripsit hæc uaria genera cõcubitus: notata ĩ obscœno carmie: ubi figuras philenis tangit eã Tribadem appellat Martialis.

Sũt ea doctorũ. Ea inqt scripta q̃uis sint obscœna: tñ numerant ĩter doctorũ hoium monuméta. Muneribus ducũ. Cõcedétibus impatoribus. Publica facta: ea scripta oĩbus exposita. Patent. Aperta sunt.

Ab armis pegrinis. Ab externorũ scriptorũ. uoluminib⁹. Romanis liber. Poemata arrõanis & latis edita. Vtq; suo martẽ. Quéadmodũ inqt sũt poetæ q grauia scripsere: ut Ennius & Lucretius: sic quidã lasciua opa edidere: ut Catullus & alii. Martẽ. Præliũ & annales uersu heroico: ut docet Gelius: qb⁹ bella Italiæ cõtinebant: ut diximus in. iii. de arte amãdi. Ennius ingenio maximus. Ingenio maximũ appellat: arte aũt rudẽ: qm̃ poeta ille usus est iuẽtione & sentẽtiis egregiis: sed uerbis nõ multũ ornatis. Vnde Maro dicere solebat se ex stercore Ennii aurũ colligere. Explicat ut causas. T. Lucretius poeta (autore Eusebio) amatorio poculo ĩ furorẽ uersus: quũ aliquot libros p ĩterualla insaniæ cõscripsisset quos postea Cicero emẽdauit: ꝓpria se manu interfecit anno ætatis. xliii. Rapidi ignis. Ignis oĩa rapiẽtis & cõsumẽtis. Lucretius. n. grauia hoc est naturas rerũ describit: quas p igné ĩtelligit: de quo ita inqt. Verũ (ut opinor) itaq; sunt quædã corpora: quorũ Cõcursus: motus: ordo: positura: figuræ Efficiũt ignis mutatoq; ordie mutãt Naturã: neq; sunt igni simulata: nec ulli Præterea rei: quæ corpora mittere possit Sẽsib⁹: & nostros a tactu tãgere tactus. Causarũq; triplex. Vt carmẽ hoc ĩtelligat Senecã audiamus. q in epistola postrema octaui libri epistolarũ ad Luciliũ ita scribit. Triplex cã est. Dicũt (ut scis) stoici nostri duo eé in rerũ natura: ex qb⁹ oĩa fiũt Causam & Materiã. Materia iacet iners: res ad oĩa parata cessatura si nemo moueat. Eã auté ratio materiam format & quocũq; uult uersat: ex illa uaria opera ꝓducit. Esse ergo dét unde fiat aliquid. Deinde a quo fiat. Hoc causa est: illud materia. Ois ars naturæ imitatio est: Itaq; quod de uniuerso dicebã ad hæc tráffer quæ ab homine faciẽda sunt. Statua & materia habuit quæ pateretur artificẽ: & artificem qui materiæ daret faciem: ergo in statua materia æs fuit. Cã opifex. Eadẽ cõditio rerũ oĩum est. Ex eo cõstat qđ fit: & ex eo qđ facit Stoicis placet: unam cãm esse id quod facit. Aristoteles putat Causam tribus modis dici. Prima inqt causa est materia ipsa sine qua nihil potest effici. Secunda opifex. Tertia est forma: quæ unuicuiq; opi iponitur tanq̃ statuæ. Nam hanc Aristoteles Idos uocat. Quarta quoq; inquit his accedit propositum totius operis. Quid sit hoc aperiã. Aes prima statuæ causa est: nunq̃. n. facta esset: nisi fuisset id ex quo funderet ducereturue. Secunda causa artifex est: non enim potuisset æs illud in habitum statuæ figurari: nisi accessissent peritæ manus. Tertia causa est forma: neq; n. statua illa Doryphoros: aut Diadumenos uocaret: nisi hæc illi esset impræsse facies. Quarta causa est faciẽdi propositum: nisi enim hoc fuisset: facta non esset: quod est propositum quod inuitauit artificem? quod ille secutus fecit: uel pecunia est: hoc si uenditurus fabricauit: uel gloria si laborauit in nomen: uel religio si donum templo parauit. Ergo & hæc causa est ꝓpter quam fit. His quintam Plato addicit: Exemplar quam ipse Idæam uocat. hoc est enim id ad quod respiciens artifex id: quod destinabat: effecit. Hæc exemplaria rerum oĩum deus intra se habet: numerosq; uniuersorum: quæ agenda sunt: & modos mente complexus est: plenus his figuris est: quas Plato Idæas appellat immortales: immutabiles: infatigabiles: innumerabiles. Itaq; homines qdem pereũt Ipsa aũt humanitas ad quã homo affingit permanet: & hominibus laborantibus intereũtibus illa nihil patit. Quinq; ergo causæ sũt: ut Plato dicit: id ex quo: id a quo: id in quo: id ad quod: id ꝓꝓ quod: nouissime id: quod est ex his: est tanq̃ ex statua. Id ex quo æs est: id a quo artifex est: id ĩ quo forma est: quæ aptat: id ad quod exemplar est quod imitatur: is qui facit: id propter quod faciendi propositum est: id quod ex istis est: ipsa statua est. Hæc omnia mundus quoq; (ut ait Plato) habet facientem: hic deus est. Ex quo fit hæc materia est. Forma hæc est habitus: & ordo mundi quem uidemus. Exemplar. s. ad quod deus hanc magnitudinẽ operis pulcherrimi fecit. Propositum propter quod fecit. Quæris quid sit propositum? dei bonitas est.

Triplex opus causarũ. Tripartitam materiã uel triplicẽ effectum cãrũ: ut Aristoteli placuisse diximus. quãuis & quartam addiderit. Ex quo designat Ouidius Lucretium causas rerum tres ex quibus omnia fiant carmie complexum fuisse. In quodam tamẽ uetustissimo codice legi nõ causarũ: sed casurũ: ut dicat poeta Lucretium ceciniſſe quomodo tria elementa: Mare. s. Cœlum: ac Terra interitura: sunt: quod lib. quinto ita cecinit. Principio maria: & terras: cœlũq; tuere. Quorũ naturam triplicem: tria corpora mẽmi: Trisspecies tã dissimilis: tria talia texta Vna dies dabit exitio: multosq; per annos. Sustẽtata ruet moles & machina mũdi. Et Ouidius in epistola ad Liuiam de morte Drusi ita inquit. Ecce necẽ intentam cœlo: terræq;: fretoq;: Casurũ triplex uaticinatur opus: quomodo autem causas ignis Lucretius describat: diximus supra. In enarratione huius uersus: quidam delirant. Vaticinatur. Canit tanquam uates & poeta.

Ennius ingenio maximus

T. Lucretius poeta

Numerus causarum mundi

Causa
Materia

Idos

Idæa

Sunt ea doctorum monumẽtis mixta uirorũ.
Muneribusq; ducum publica facta patent.
Neue peregrinis tantum defendat ab armis:
En romanus habet multa iocosa liber
Vtq; suo martẽ cecinit grauis ennius ore:
Ennius ingenio maximus arte: rudis
Explicat ut causas rapidi lucretius ignis:
Causarumq; triplex uaticinatur opus.

Sic sua

¶ Sic ſua laſciuo. Sic econtra alii fuere: ut Catullus: qui carminis laſciuia inſignes fuere. Catullus autem Lesbiam pro Clodia amicam nominauit: amauitq; ardentiſſime: carmineq; eam complexus eſt: & quoni am in Catulli mentionem incidimus ſenſum & ordinem ſecúdi epigrammatis: quod ita ícipit. Paſſer de litiæ meæ puellæ obiter enarremus: Poeta Catullus non deflet mortem paſſeris: non admiratur etiã eius luxus: ut plæriq; arbitrati ſunt. Sed cupit poſſe amorem pellere eo modo quo amica: quæ triſtitiã põit lu dendo cum paſſere: quod ſi contingeret: id illi tam gratum eſſet: q̃ malum aureolum puellæ Atalantæ fu iſſe ferũt. Eſt aũt ordo O paſſer delitiæ meæ puellæ qui cũ ea ſolet ludere: quẽ illa ſolet te nere in ſinu: cui appetẽti illa ſolet dare primũ digitũ & incitare acris morſus. Quũlibet deſi derio meo nitenti iocari neſcio quid carũ. Et quem paſſeré credo eſſe ſolatiolum ſui dolo ris. Vt id eſt utinam. Terẽtius. Vt te dii deæq; oés pdant poſſem tecũ ludere ſicut ipſa. Et p: ideſt leuare curas triſtis animi quum grauis ar dor. i. grauis dolor amicæ acqeſcat: hoc eſt ſo leat acqeſcere & leniri: poſtea ſubiũgit. Tã gra tũ eſt mihi. ſ. hoc qđ cupio poſſe doloré ponẽ

Catulli lo cus

Sic ſua laſciuo cantata eſt ſæpe catullo
Fœmina: cui falſum lesbia nomen erat.
Nec contentus ea: multos uulgauit amores:
In quibus ipſe ſuum faſſus adulterium eſt.
Par fuit exigui: ſimiliſq; licentia calui.
Detexit uariis qui ſua facta modis: (quos
Quid referã Tycidæ? qd mẽmi carmẽ? apud
Nomen adeſt rebus: nominibuſq; pudor.

Iuſu paſſeris ut facit amica Lesbia. Hic eſt uerus poetæ ſenſus: & ordo a nobis primum excogitatus: qui an uerus ſit: legẽtes quæſo iudicent. Sic ẽt a nobis declaratũ eſt carmen illud eiuſdẽ poetæ in calcæ prio ris epigrãmatis: Patroa uirgo. Plus uno maneat perẽne ſæclo: idq; in epiſtola quadã ad Alexandrum fra tre in prima ſtatim pagina faſtorum Ouidii: ubi docuimus uirginem Patroam pro charta patriæ poetæ & ueronẽſi: quẽadmodum apud Martialẽ eo uerſu: Scrinioq; ſignatas Cuſtodit ipſe uirginis pater char tæ: & a patros fit poſſeſſiuum patrous: ut ab eos eous. Eſt autẽ ordo. Virgo patroa maneat perẽne pro pe rẽniter ut ſit nomen pro aduerbio poſitum: Sic Vergilius. Toruũq; repente Clamat: plus uno ſæclo plus multis annis: quibus uerbis non inuocat Pallada: non muſam: quod minime fit a poetis epigrãmatariis: ſed optat ut perẽne ſit opus: & charta uirgo: ideſt charta quæ nũquam antea edita fuit: quemadmodum uirginem etiam eam appellamus: quæ nunquam partum edidit. Emendemus etiam carmẽ illud eiuſdẽ poetæ. Propontidem trucẽue ue ponticum ſinum. Quidam enim eum locum ita legũt ut aſſignauimus. Ego uero propontida (ut omnia habẽt exemplaria) reponendum cenſeo: nam ultima ſyllaba eius nomi nis cõmunis eſt ſequente muta cum liquida: quemadmodum quecopula apud Maronẽ in eo uerſu. Tri bulaque traheæq; & iniquo pondere raſtri. Multa etiam alia Catulli loca: aliorumq; etiã autoꝝ: tum de prauata: tum ab aliis parum intellecta aut minus obſeruata in medium alias proferemus: nunc ne ab in terpretatione noſtro digrediamur: ad Ouidii carmen redeundum. Cui falſum lesbia nomen erat: Legi tur etiam falſo: hoc eſt quæ falſo Lesbia dicebatur: id quod etiam docet Apuleius in Apologia prima his uerbis. Eadem igitur opera accuſent. C. Catullnm qui Lesbium pro Clodia nominauit: & Ticidam ſimi liter q; quæ Metella erat Perillam ſcripſerit. Multos uulgauit amores. Faſſus eſt ſe etiam alias amaſſe. Par fuit exigui: Caluus orator (autore Seneca libro quarto controuerſiaꝝ) diu cum Cicerone iniquiſſi mam litẽ de principatu eloquentiæ habuit: uiolentus accuſator & concitatus fuit. Carmina quoq; eius quãuis iocoſa fuerint: plena tamen fuere ingentis animi. Dixit de Põpeio: Digito uno caput ſcalpit. Quo credas ſibi hũc belle uirum. Calui Meminit: & Cicero in libro de claris oratoribus: ac etiam Tranquillus in. C. Cæſare his uerbis. C. Caluo poſt famoſa epigrãmata de reconciliatione p amicos agẽti ultro ac pri or ſcripſit. Amauit autem Quintilia de qua ſcripſit elegias: eiuſq; etiam mortem carmine elegantiſſimo defleuit dicente Propertio. Hoc etiam docti confeſſa eſt pagina calui Quũ caneret miſeræ funera Quin tiliæ. Eũ exiguũ appellat Ouidius: ꝓpterea q; fuit paruæ ſtaturæ: ut docet Seneca de eo ita ſcribens. Erat enĩ paruulus ſtatura: ꝓpter quod etiã Catullus in endecaſyllabis uocat illum Salaputium ſeu Solopachi um ideſt integrum cubitum. Non me fugit locum illum Catulli ab aliis aliter etiam legi. Quid referã tycide? Tycida poeta ſcripſit elegias de Perilla quam amauit: eius poetæ meminit Trãquillus in libro de claris grãmaticis: cuius uerba hæc ſunt. Inſcripſit Cato præter grammaticos libellos: etiam poemata: ex quibus præcipue probantur Lydia & Diana. Lydiæ Tycida meminit. Lydia doctorum maxima cura li ber: Dianæ Cinna Sæcula permaneat noſtri Diana Catonis. Quid memmi carmen? C. Memmi poetæ pariter & oratoris meminit Plynius in epiſtolis & Tranquillus ſcribens illum obieciſſe. C. Cæſari ſtetiſſe ad cyathum & uinum Nicomedi regi: & alibi ſcribit eundem Cæſarem. C. Memmii: cuius aſperrimis ora toribus non minori acerbitate reſcripſerat: etiam ſuffragatorum mox in petitione cõſulatus ſuiſſe. Fuit autem mordaciſſimus: ut docuit Craſſus: orator qui tota Taracina omnibus in parietibus has litteras in ſcriptas fuiſſe dixit tria. LLL. & duo. M. M. quũ quærerẽt quid ſignificarẽt quẽdã oppidanum ſenem di xiſſe hoc ſiguificari. Lacerat lacertum Largii mordax Memmius. Is fuit prætor Bithyniæ: cum quo Ca tullus poeta nauigauit: ut ipſe docet in eo epigrãmate Piſonis comites cohors inanis. Extant ẽt Ciceronis epiſtolæ ad hunc (ut opinor) Mẽmium lib. decimotertio. Nomẽ adeſt rebus. Res quum in aliquem ſcri bunt uel obſcœnas ſuis etiam nominibus: & uerbis parum honeſtis appellant: id quod ẽt facit Catullus.

Catulli alius locus

Catulli carmen emendatum

Lesbia pro clodia

Perilla pro Metella

Caluus orator

Quintilia calui amica

Salaputiũ Solopachium

Tycida poeta

Mẽmius poeta & orator

Cinna poeta

Anſer poeta

Cornificius poeta

Cornificia

Valerius cato poeta

Metellus poeta

Varro atacinus poeta

Leucadia Varonis amica

Hortēſius poeta

Seruius Sulpitius poeta

L. Siſenna

Cornelius Gallus poeta

Galli mors

Lycoris Galli amica

¶ Cinna quoq; his comes eſt. Cinna poeta fuit: qui ſcripſit Smyrnam: quam decem annis elimauit ut Seruius docet. Cinnaq; procatior anſer. Anſer poeta fuit Antonii: qui eius laudes ſcripſit: de quo Cicero in philippicis: Ex agro phalerno anſeres appellantur. Ipſum enim donarat Antonius in campania. Propertius. Nec minor his animis: & ſi minor ore canorus Anſeris indocto carmine ceſſit olor: Fuit autem Anſer in ſuis ſcriptis laſciuus. Et leue cornifici. Cornificius poeta a militibus deſtitutus interiit: quos ſæpe fugiētes galeatos lepores appellarat: huius ſoror Cornificia inſignia condidit epigrāmata; leue autem opus appellat propter amatoria: quæ in eis continebantur: nam & amantes leues appellantur: aut leue opus: tdeſt molle opus: & laſciuum. Parq; catonis opus Valerius Cato (ut ſcribit Trāquillus de claris grammaticis) fuit Burſeni cuiuſdam libertus ex gallia: qui licentia Syllani temporis exutus patrimonio grammaticē docuit: uiſuſq; eſt peridoneꝰ præceptor maxime ad poetas tendentibus: ut apparet his uerſiculis. Cato grammaticus: latina ſyren. Qui ſolus legit: ac facit poetas: Is ſcripſit præter grāmatices libellos etiā poemata: ex quibus præcipue probata fuit Lydia & Diana: de quibꝰ hic Ouidius intelligit. Et quorum libris. Tycidā poetam ſignificat: qui (ut diximus) perillam amauit: quam Metellam a Metello Romano cognominauit: & quoniam bis Ouidius Tycidæ poemata expreſſit: credendū eſt illum ꝑter elegias de amica perilla: alias etiam elegias impudicas edidiſſe: quod uidetur deſignare eo uerſu. Quid referam Tycidæ? Is quoq; phaſiacam: Varronem Atracinum itelligit: qui Leucadiam amauit: de qua Propertius. Hæc quoq; perfecto lubebat Iaſone Varro Leucadiæ maxima flamma ſuæ: Varro autem ſcripſit argonautica Apolloniū imitatus: quē potius in latinum uertit ut plenius diximus in Ouidium de arte amandi. Nec minus hortēſi. Hortenſius: & Seruius Sulpitius. q̄is fuerint optimi oratores: manſuetioribus tamen muſis operam dere: quam rem docet Plynius Iunior libro epiſtolarum quinto: cuius uerba hæc ſunt. Sed ego uerear ne me non ſatis deceat: quod decuit. M. Tullium. C. Caluum: Aſinium: Pollionem. M. Meſſallam. Qu. Hortenſium. M. Brutum. L. Syllam. Qu. Catulum. Qu. Sæuolam: Seruium: Sulpitium: Varronem: Torquatum: immo Torquatos. C. Memmium: Lentulum Getulicum: Sulpitii etiā meminit Auſonius: cuius poema prurire dixit propter carminis laſciuiam. Nec ſunt minus improba. Nec ſunt minus laſciua. Vertit ariſtidē Siſenna. L. Siſennā iter oratores enūerat Cicero: cuius uerba hæc ſunt. L. Siſenna doctus uir: & ſtudiis optimis deditus: bene latine loquens: gnarus rei publicæ: non ſine facetiis: ſed neq; laboris multi: nec ſatis uerſatus in cauſis interiectuſq; inter duas ætates Hortenſii & Sulpitii: nec maioris conſequi poterat: & minori neceſſe erat cedere. Huius omnis facultas ex hiſtoria ipſius perſpici poteſt: quæ quū facile omnes uincat ſuperiores. tum indicat tamen quantum abſit a ſummo: quāquam genus hoc ſcriptionis nondum ſit ſatis latinis litteris illuſtratum. Tranſtulit autem e græco in latinum Ariſtidæ libros Mileſios: de quibus antea diximus. Nec obfuit illi. Nec nocuit Siſennæ: qui hiſtoriam romanam compoſuerat etiā laſciuos: & impudiciſſimos illos Ariſtidæ libellos trāſtuliſſe. Nec fuit opprobrio. Cornelius Gallus res tenens romanas ægypti procurator exhauſit ciuitatem thebarum plurimis interceptis: reuerſuſq; quum furti accerſeret: & populatæ ꝓuinciæ metu nobilitatis acriter indignatæ: cui negocium ſpectandum derat: imperator ſtricto incubuit ferro ut docet Amianus Marcellinus: cui Euſebius quoq; aſtipulat ita ſcribens Cornelius Gallus de quo Vergilius ſcribit in bucolicis: primus tenuit ægyptum: quæ ab Augusto facta eſt Romana prouincia: hic quadrageſimo ætatis ſuæ anno ꝓpria ſe manu interfecit: de quo Propertius ita cecinit. Et modo formoſa q̄ multa lycoride gallus Mortuus inferna uulnera lauit aqua: Hic tamen Ouidius uidetur ſentire eum nimio uino linguam non tenuiſſe: ſed de Auguſto oblocutū: a quo ex infima fortuua ad præfecturam ægypti fuerat euectus: poſtea dolore arbitrandum eſt ſeipſum interſeciſſe: quum illum Auguſtus: & prouincia & domo interdixiſſet ob ingratum: & maliuolum animū: ut ē autor Tranquillus. Cornelii Galli meminit etiam Strabo: Seruius ſcribit illum foroiulienſem fuiſſe: tranſtuliſſeq; in latinum Euphorionem: & de Citheride Volumnii liberta: & a ſe amata: quam Lycorida appellauit ſcripſiſſe libros quattuor. Eum Tibullo: & Propertio duriorem fuiſſe ſcribit Fabius. Credere iuranti: Quod hic dicit Ouidius: facit Tibullus in ælegia ſexta. Dicit enim eius amicam Deliam ſibi negare cum nullo alio ſe rem habere quod ille fatetur eſſe incredibile: ita enim inquit. Illa quidem tā multa negat: ſed credere durum eſt. Sic etiam de me pernegat uſq; uiro. Hoc etiam. Ordo eſt. Quod etiā neget hoc: & reliqua uel certe hoc propter hoc.

Cínna quoq; his cões ē: cínnaq; ꝓcacíor anſer
Et leue cornificí: parq; catonis opus.
Et quoꝝ libris modo díſſimulata perílla
Nomine nunc legítur dícta metelle tuo.
Is quoq; phaſiacas argon quí duxít ín undas
Non potuít ueneris futura tacere ſuæ.
Nec minus hortēſi: nec ſūt minus íproba ſeruí
Carmína: quís dubítet nomína tāta ſequí?
Vertít ariſtídem ſiſenna: nec obfuít illí
Híſtoriæ turpes ínſeruíſſe íocos.
Nec fuít opprobrío celebraſſe lycorída gallo
Sed línguam nímío non tenuíſſe mero.
Credere iuranti durum putat eſſe tíbullus:
Hoc etíam de ſe quod neget illa uíro.

Fallere

¶ Fallere cuſtodem. Id etiam de ſe ita ꝓfitetur Tibullus ipſe miſer docui: quo poſſet ludere pacto Cuſtodes heu heu nunc Premor arte mea. Id autem docuit in ſecunda elegia eo uerſu. Tu quoq; ne timide cuſtodes Delia falle: Audendū eſt: fortes adiuuat ipſa Venus. Sæpe uelut gemmas eius ſignūq; probarem: Per cauſam memini me tetigiſſe manū. Digitis ſæpe cinit. Sæpe uelut gemmam: Id ita eſſe Tibullus ceſt nutuq; locutus. Tibullus. ¶ Neu te decipiat nutu digitoq; liquorem Ne trahat & menſæ ducat in orbe eſt nutuq; locutus. Tibullus. notas. Et quibus e ſuccis abeat. Tibullus. Tūc ſuccos herbaſq; dedi: quis liuor abiret. Qué facit impreſſo mutua dente Venus. Deniq; ab incauto. Tibullus. At ru fallacis coniunx incautæ puellæ me quoq; ſeruato peccet ut ipſa nihil. Peccet ut illa minus. Vt amica cū aliis nō audeat peccare. Scit cui latretur. Tibullus. Ille ego ſū nec me iam dicere uera pudebit. Inſtabat tota cui tua nocte canis: & alibi. Non fruſtra qdā iā núc ī limine ꝓſtat Sedulus: ac crebro ꝓſpicit ac refugit. Et ſimulat trāſire domū mox deide recurrit Solus & añ ipſas excreat uſq; fores. Ipſe. Aliꝰ amator q̄ Tibullꝰ cui latrat. Excreet. Amator alius amicæ Tibulli. Talis furti. Talis coitꝰ. Eadé p̄cepta. Idé docétia qđ Tibullus. Minima nota. Minima īfamia. His ego ſucceſſi. Poſt hos ego quoq; eadem laſciuia in mei ſcriptis uſus ſum. Nomina uiuoꝝ. Poetarū uiuétiū nomina: q quāuis laſciuia ſcripſerint: tamé ob eoꝝ ſplédoré cōpellor eos tacere. Tot carinæ: Tot ingenia poetaꝝ. Vna foret naufraga. Solus dānarer. Seruatis oībꝰ. Seruatis cūctis: q eadé ſcripſere. Quibꝰ alea luditur. Quibus alea deſcribitur. Eſt aūt Alea omnis ludus magna ex parte in fortunæ uarietate conſiſtés. Quid ualeant tali. Deſcripſere alii poetæ Talorum ludū de quo ī Ouidiū de arte plenius ſcripſimus. Fingere: Ego uincere legendū eé arbitror aut certe fingere cōpōere: & formate plurima pūcta uno iactu Superior ſnía magis placet. Plurima. Res plurimas: uel plurima puncta: aut plurima pro plurimū: ut ſit nomé pro aduerbio. Quo iactu. Quo pūcto. Venus enī in talis uictoriá afferebat: ut canis ſiue canicula iacturá. Senio uero ī terdum lucroſus: unde a Perſio dexter appellatur: ĩterdū dānoſus: ut deſignat Trāquillus in Auguſto. De talis uero & eoꝝ inuétore abūde diximus in Ouidiū de arte amādi. Dánoſos canes. Puncta illa iacturā afferentia. Teſſera quos habeat numeros. Qui numeri ſint in ludo teſſarario dānū aut uictoriam afferentes. Teſſaræ autem habent ſex latera: & quadratæ ſunt. Has cubos appellari Gelius ſcribit: Tali uero hébant quattuor latera & pro uario iactu uaria puncta dabát: his iam non utimur: ut alibi plenius diximus. Illud notandum q̄ in ludo Talario Tali quattuor adhibebantr: In teſſarario uero tres tantūmodo: unde Martialis ait Non ſum talorum numero par teſſara. Diſtāte uocato. Vocato numero. qui diſtat a uictoria hoc eſt uocato numero qui uictoriam præſtat: aut: q reſtat ad uictoriá optinédam: quibus uerbis deſignat poetas aliquos docuiſſe qūo teſſaris ludeudū ſit: quārem etiá in arte amandi Ouidius monet eo uerſu Parua monere pudet: talorum dicere iactus Vt ſciat: & uires teſſara miſſa tuas. Mittere quo deceat. Quomodo deceat mittere paruas illa tabellas quibus utimur in alueolo. Quo dare miſſa modo. Quomodo etiá caute deceat locare eas a colluſore miſſas hoc eſt quū ille teſſaras miſit: nam in eo ludo non modo ex noſtro tabellas mouemus: ſed plærūq; etiá ex coluſoris iactu. Diſcolor miles. Calculus tuus diuerſi coloris. Ná calculi ſeu latrões olī fiebát ex uitro & in duas partes diuerſi colores diuiſi alii appellantur Milites: alii hoſtes. Martialis. Inſidioſorum ſi ludis bella latronum Gémeus iſte tubi miles & hoſtis erit. Graſſetur. Inſidietur hoſti dum miles deph̄éſus obſidet: ut ſi is pereat: pereat etiá hoſtis caute deph̄enſus in inſidiis: ut paria faciant colluſores. Recto limite. Recta & aperta uia ne uideatur graſſari. aut recte ductus: ut ſolent in eo ludo calculi quidam.

Fallere cuſtodé demum docuiſſe fatetur.
Seque ſua miſerū nunc aſt arte premí.
Sæpe uelut gẽmã dominæ ſignūq; probaret
Per cauſam meminit ſe tetigiſſe manum.
Vtq; refert: digitis ſæpe eſt nutuq; locutus
Et tacitam menſæ duxit in orbe notam.
Et quibus e ſuccis abeat de corpore liuor:
Impreſſo fieri quí ſolet ore docet.
Deniq; ab incauto nimiū petit ille marito:
Se quoq; uti ſeruet: peccet ut illa minus.
Scit cui latretur: cum ſolus obambulat ipſe:
Cui totiens clauſas excreet ante fores:
Multaq; dat furti talis p̄cepta: docetq;
Q ua nuptæ poſſent fallere ab arte uiros.
Nec fuit hoc illi fraudi: legiturq; tibullus
Et placet: & iam te principe notus erat.
Inuenies eadem blandi præcepta properti.
Diſtrictus minima nec tamen ille nota eſt.
His ego ſucceſſi: quoniam præſtantia candor
Nomina uiuorum diſſimulare iubet.
Non timui fateor: ne qua tot iere carinæ
Naufraga ſeruatis omnibus una foret:
Sunt aliis ſrriptæ qbus alea luditur: artes:
Hoc eſt ad ueſtros non leue crimen auos.
Q uid ualeant tali: quo poſſis pluríma iactu
Fígere: dānoſos effugiaſq; canes.
Teſſara quos habeat numeros diſtāte uocato
Mittere quo deceat quo dare miſſa modo.
Diſcolor ut recto graſſetur límite miles:

Teſſaræ Cubi Tali Tali quattuor Teſſaræ tres.

Calculi ex uitro

Ludus ternarius

¶ Quũm medius calculus:Quũ mĩles tuus ab hoſte circunuentus. Perit:Labórat:& eſt in pereundi pe riculo:niſi ei ſuccurratur.Sic & in arte amandi.Cautaq; non ſtulte latronũ prælia ludat. Vnus quũ gemi no calculus hoſte perit. Gemino hoſte.Vel his duobus calculis:quos regem:& reginam appellant: Vel certe quũ ſolus tuus latrũculus a duobus hoſtibus obſideť. Velle ſeq. Velle hoſtẽ inſequi. Et reuoca re prioré.Et reuocare p̃cedentẽ calculũ:ne forte per imprudẽtiã lõgius elapſus:ab hoſtibus capiať. Par ua ſedet ternis:Hũc ludũ ternariũ appellãt:de quo plenius diximus ĩ Ouidiũ de arte amãdi. Quiq; alii luſus.Ordo eſt. Et alii luſus ſunt ab aliis ſcri

Pilarum genera Trigonalis pila

pti:q ſolent p̃dere tẽpora noſtra rẽ charã:neq; enĩ nũc p̃ſequar oẽs:hoc eſt per paréthefim di ctũ. Ecce canis formas.Docuere alii etiã for mas & genera pilaꝝ:quæ quattuor fuere.Erat pila trigonalis oĩum minima dura:pilo plena: unde ẽt nomẽ accepit : dicta aũt Trigonalis a Trigone:qui locus erat in thermis triquetra.i. triãgulari figura qua græci τριγωνον uocãt: ad hmõi pilæ luſum ædificať : hæc reddebať tam dextra q̃ ſiniſtra manu.Martialis. Capta bat tepidũ dextra læuaq; trigonẽ. Erat p̃terea pila pagãica a pagis.i.uillis dicta : q̃ pagani ea uterenť:ea laxior erat & pluma plena.Martia lis.Nec quæ difficilis turget paganica pluma. Folle minus laxa eſt:& minus arcta pila . Erat & tertiũ pilæ genus qd' ex pelle fiebat:& ſpiri tu inflabať pugno reddi ſolitũ nõ palma:ut re liquæ pilæ. Vñ Plautus in rudẽtẽ follẽ pugil latoriũ appellat Ego te inqt follem pugillato

Follis pugillatorius

riũ faciã:& pẽdentẽ incurſabo pugnis p̃iuriſſi me. A flatu aũt quo ĩpleť nomẽ optinuit ſiue a pelle:quã ueteres follem appellarũt.Eam pilã Tranquillus folliculũ nominauit ſcribens Auguſtũ ad pilã

Harpaſtũ Sphenis

primo folliculũq; tráſiſſe.Erat præterea quartũ pilæ genus:quod(ut quidam uolũt)Harpaſtũ appellaba tur ſiue ſphenida.Fiebat e panno:aliquãdo ex pelle:lana:romentoue implebať:laborioſum erat hoc ludi genus.Ná multi ludẽtes in duas partes diuiſi e regione ſibi inuicẽ oppoſiti ad ſuos tráſmittere pilã cona banť:quã aduerſarii arripiebãt:ea ſæpe in terram decidebat:ad quã cateruatim currẽtes ſe inuicẽ proſter nebant:puluereq; & ſudore infecti ſurgebant. Fuſcandi coloris.Fuſcum ſignificat atrum & nigrũ.Hic

Fuſcum Fuſcandi coloris cura

fit uerbũ fuſcare:hoc dicit:docuere etiam alii ut fuſcos redderẽt adoleſcentes romanos uaria certamina campi Martii:in quibus corpora exercebant:qui color in amante laudabatur: quod ipſe præcipit in arte amandi eo uerſu.Munditiæ placeant:fuſcentur corpora cãpo. Hic epulis leges.Profeſſi ſunt & alii popi

Apicius

næ ſcientiam.Inter quos etiam Apicius : de quo Seneca in libro de conſolatione ad Albinam ita ſcribit. Quam Apicius noſtra memoria uixit:qui in ea urbe ex qua aliquando philoſophi uelut corrupto res iu uentutis abire iuſſi ſunt ſcientiam popinæ profeſſus diſciplina ſua ſæculũ infecit : cuius exitũ noſſe ope ræpretium eſt:quum ſeſtertium miles in culinam congeſſiſſet:quum tot congiaria principum & ingens capitolii uectigal ſingulis cõmeſſationibus hauſiſſet:ære alieno oppreſſus rationes ſuas tunc primum co actus inſpexit:ſuperfuturum ſibi ſeſtertium cẽties computauit:& uelut in ultima fame uicturus in ſeſter

Apicii mors

tio centies ſi uixiſſet:ueneno uitam finiuit.Scripſit Apicius etiam libros amorum:quos Cõmodus impe rator in lecto ſemp habuit:ut eſt autor Spartianus. Hoſpitio.Hoſpitibus:quibus lautiores epulæ appo ni ſolent. De qua fingantur pocula.Apud romanos olim eo peruenit luxuria:ut fictilia uaſa eſſent ĩ ma

Fictilia uaſa olim in pretio

xime p̃tio.Samia maxime laudabantur in eſculentis : retinebat hanc nobilitatem & Aretium in Italia & calicum tantum Surrentum:Aſta:Pollentia in Hiſpania:& Saguntum.In Aſia Pergamum:habuere .Tral lis opera ſua.Cois laus maxima.Hadrianis firmitas:nobilitata fuere oppida:ut Rhegiũ & Cumæ : autor Plynius. Vitellius in principatu ſuo.cc.ſeſtertiis condidit patinam:cui faciendæ fornax in campis exædi ficata erat:quoniam eo peruenit luxutia:ut etiam fictilia pluris conſtarent q̃ Murina . Vnde etiam apud Iuuenalem Montanus ita alloquitur Domitianum. Teſta alta paretur Quæ tenui muro ſpatioſum colli gat orbem Debetur magnus patinæ ſubituſq; prometheus. Argillam atq; rotam citius properate: ſed ex hoc Tempore iam Cæſar figuli tua caſtra ſequantur.Figulinam autem fabricam ĩuenit Chorebus Athe nienſis autore Plynio. Quæ teſta.Quod uas fictile & ex terra.Duo inquit alii docent:& ex quo gene re terræ fiant pocula:& quod ex his magis ſit aptum potui. Talia luduntur. Talia uaſa celebranť a poe

Figulinæ fabricæ inuentor

tis Saturnalibus decembri menſe. Vnde etiam Martialis in Apophoretis Calices ſurrentinos laudat ac etiam ſaguntinos. Fumoſo decẽbri.Ideſt Saturnalibus quæ celebrabanť decembri menſe:ut docet Ma

Decẽber Fumoſus

crobius:Fumoſum autem eleganti epitheto appellat decembrem propter ignem: qui eo menſe maxime fieri ſolet:unde fumus etiam ſequitur:idem quandoq; candidus appellatur propter niues.

Q uũ medius gemino calculus hoſte perit.
Vt mage uelle ſeq ſciat:& reuocare priorem
Nec tuto fugiens incomitatus eat.
Parua ſedet ternis inſtructa tabella lapillis:
In qua uiciſſe eſt continuaſſe ſuos.
Q uiq; alii luſus.neq; enim nũc p̃ſequar oẽs.
Perdere rem charam tẽpora noſtra ſolent.
Ecce canit formas alius iactuſq; pilarum.
Hic artem nandi præcipit ille trochi.
Compoſita eſt aliis fuſcandi cura coloris:
Hic epulis leges:hoſpitioq; dedit.
Alter humũ: de qua fingant pocula mõſtrat.
Q uæq; decens liqdo teſta ſit apta mero.
Talia luduntur fumoſo menſe decembri:
Q uæ iam nonnulli compoſuiſſe nocet.

His

His ego deceptus non tristia carmina feci:
Sed tristis nostros pœna secuta iocos.
Deniq; non uideo de tot scribentibus unum:
Quem sua pdiderit musa:repertus ego
Quid si scripsissem mimos obscœna iocantes
Quí semper fictí crimen amoris habent.
In quibus assidue cultus procedit adulter.
Verbaq; dat stulto callida nupta uiro.
Nubilis hic uirgo matronaq; uirq; puerq;
Spectat:& ex magna parte senatus adest:
Non satis incestis temerari uocibus aures:
Assuescunt oculi multa pudenda pati.
Cumq; fefelit amās alíqua nouitate marítum:
Plauditur:& magno palma fauore datur.
Quodq; minus ꝓdest pœna ẽ lucrosa poetæ
Tãtaque non paruo crímina prætor emit.
Inspice ludorũ sumptus auguste tuorum:
Empta tibi magno talia multa leges.
Hæc tu spectasti:spectãdaq; sæpe dedísti
Maiestas adeo comis ubique tua est.
Luminibusq; tuis totus quibus utitur orbis:
Scænica uidisti lætus adulteria.
Scribere si fas est imitãtes turpia mimos:
Materiæ minor est debita pœna meæ.
An genus hoc scripti faciũt sua pulpita tutũ:
Quodq; libet mimis scæna licere dedit:
Et mea sunt populo saltata poemata sæpe:
Sæpe oculos etiã detinuere tuos
Scilicet in domibus uestris ut prisca uirorũ
Artificis fulgent corpora picta manu.
Sic quæ concubitus uarios:ueneriq; figuras
Exprimit:est aliquo parua tabella loco.

His ego deceptus. Deceptus horum exemplo. Non tristia carmina. Non tristes uersus: sed iocosos.

Tristis pœna. Exilium dicit. Quid si scripsissem mimos. Mimi erant poemata sine reuerentia lasciuiã imitãtia: quæ a mimographis: idest scriptoribus mimorum ludis ad Comœdiæ formã composita in scœnis agebantur: dicebantur etiã mimi Ethologi: idest theatrales. Mimum esse scribit Diomedes sermonis cuiuslibet motum sine reuerentia uel fastorũ cum lasciuia imitationem: ita appellatus est quasi solus imitetur: quum & alia poemata idẽ faciant: Sed solus quasi priuilegio quodam: quod fuit cõmune possedit. Mimi. Mimi ethologi.

Dictus est autẽ a uerbo græco μιμέομαι qđ significat imitor: Hæc fabula & spes latine Planipedia uocat. Donatur scribit Mimos appellatos a diuturna imitatione uilium rerum: & leuium personarum: sic dicta q planis pedib⁹: idest nudis proscœniũ introirent: non ut tragici autores cum cothurnus: neq; ut comici cũ soccis olim autor Diomedes. Habẽt crimẽ. Habent criminationem. Ficti amoris. Amãtis alicuius introducti in eo poemate: in quo ficta narrantur. In his autem uersibus licet intueri quod gen⁹ poematis fuerit mimus. In cestis uocibus. Impudiciis uerbis. Multa pudenda. Multa obscœna: quæ fiũt in scæna ab ipsis mimis. Aliqua nouitate. Aliquo nouo inuento: quod in eo poemate a Mimographis describit. Plauditur. Cũ lætitia excipit. Planipedia.

Palma datur. Victoria cõcedit. Quodq; minus prodest. Ordo est. Et id quod min⁹ ꝓdest: est pœna lucrosa poetæ. Lucrantur inqt poetæ ex eo opere quod minus prodest: quum pœna afficiẽdi essent. Prætor emit. Prætores. n. seu ædiles ludos faciebant: & a poetis fabulas emebãt: quas ludorum die recitari iubebant. Vñ legim⁹ Andriã Terẽtii actã ludis Megalẽsib⁹. Aliã ludis funerib⁹. Aliã ludis rõanis. Inibi ẽt ædilium nomina describũtur. Scribit ẽt Tranquillus ludis Deciũ Laberiũ Eqtẽ romanũ Mimũ suum ægisse: donatumq; fuisse quingentis sestertiis: & anulo aureo sessum in. xiiii. Scænam per soliũ Orchestram trãsisse. Tuis luminibus. Tuis oculis. Quibus utitur totus orbis. Quibus totum orbẽ uides: & gubernas. Prætores seu ædiles ludos faciebant.

Scænica adulteria. Adulteria quæ a Mimographis in scæna recitata fuere. Imitãtes turpia. Inhonesta imitãtes. Imitabantur enĩ inhonestos mores hominũ. ac naturas: unde etiam Mimi nomen deducitur ut diximus. Materiæ minor est. Ordo talis. Pœna minor est debita meæ materiæ. q. d. si Mimographi nõ puniuntur: qui magis turpia scripsere: nec ego puniendus sum: quãdoquidem materia mea honestior est mimorum scriptis. Est debita. Sua pulpita. Sua proscœnia: quæ erant ante scænam: ubi ludrica exercebantur: ut Seruius docet. Scæna licere dedit. Eas obscœnitates licet in scæna spectare: & eorum autoribus ea impune agere in scæna concessum est. Et mea sunt populo. A simili arguit eius quoq; poemata in scæna recitata eum illesum præstare debere: quum præsertim sæpe illis interfuerit Augustus. Scilicet in domib⁹ uestris. Quasi dicat quemadmodum in ædibus sunt qnædam honesta quædam uero turpia: sic ego scripsi uaria poematum genera laude aut uituperatione digna. In domibus uestris. In palatina porticu: de qua diximus abunde in Ouidium de arte amãdi. Prisca corpora uirorum. Corpora uirorum fortium picta qui priscis temporibus fuere. Sic quæ concubitus. Obscure hic designat Ouidius: quod Tranquillus apertius denotat in Tyberio his uerbis. Cubicula plurifariam disposita tabellis ac figillis lasciuissimarũ picturarum ac figurarum adornauit libri sque Elephantidis instruxit: necui in opera edenda exemplar impetratæ scænæ deesset. proscænia

Tabulæ aiacis: & medeæ

Aiacis insania

Aiacis mors

Causa insaniæ aiacis

Sacer morbus uel herculeus.

Medeæ Fabula

Venus apellis

Venus e spuma maris

Conchæ cytheriace

¶ Vtq; sedet uultu. Tabulas Aiacis & Medeæ itelligit a Cæsare ante ædē Veneris genetricis dicatas: ut ē autor Plynius. Fassus irá uultu. Ostēdés uultu se eē iratū: q; arma Achillis Vlyssi adiudicata fuissét. Aiax enī Telamōis filius fuit & Eriboeæ Alchati filiæ: q uidés arma Achillis nō sibi sed Vlyssi i uirtutis singulare p̄miú potius fuisse cōcessa i isaniá cōuersus est. Et quú ad Vlyssis pascua deueniisset: ratus illi⁹ cōmilitōes occidere: oues: & q̄ dá pecora trucidauit: atq; alia nōnulla i caprú quédá qué Vlyssem eē putabat: crudeli⁹ attétauit: q̄ postq̄ se p̄ isaniá feciisse resciuit. arrepto p̄prio gladio seipsú iterfecit: ut docuit Sophocles in ea tragœdia: cuius Titulus est αιασ μα στίγοφοροσ. Eoꝝ cōtétioné elegátissime descripsit Oui. lib. xiii. met. Sepultus át fuit Aiax in Rhœteo p̄mōtorio. De isaniæ át Aiacis cá aliqd dicamus. Aristotel⁹ s i p̄ble. scribit hoies q̄ igenio claruerūt melácholicos oēs fuisse: & alios ita: ut ét uitiis atræbilis ifestaréť: ceu iter heroes de Hercule ferť. Hic. n. ea ipsa fuisse natura putať: & morbú comicialé sacrū ab illo: & Herculeū Prisci noīauere: puerorum quoq; motio métis idé hoc explicat & eruptio ulceꝝ q̄ morté iterdū antecedit id. n. plæriſq; atra bile cōsistit & Lysandro lacædemonio p̄xie ante obitú genus id ulceꝝ emersit. Adde Aiacē & Bellerophōté: quoꝝ alter penitus ad insaniá p̄rupit. Alter loca p̄sequebať deserta. Vnde illud Homeri. Ast hic q̄ñ ét grauior diis oībus errat. In cápos solus latos: inq; auia rura ipse suú cor edés hoīum uestigia uitás. Scribit Pausanias Aeoléses de armoꝝ iudicio scribere solitos facto ab Vlysse uaufragio cōtra Aiacis tumulū arma delata fuisse. De illius uero corpis magnitudíe Mysum quédá ei dixisse multa. Inter cætera aiebat mare ad eá tumuli p̄té q̄ littus respicit inúdasse: aditúq; ad monum̄tú parasse nō difficilé. Ca daueris magnitudiné uel ex hoc eū aīaduertere iubebat: q; ipse pedis illius talo p̄ disco uteret: ac potissimú his genuú offib⁹: q̄ medici Molas uocát. Idé autor scribit. Qui salamíné icoluere Aiace mortuo: túc primú apud se floré enatū dixisse. Inq; oculis facinus. Medea iasonis amore capta illú a Colchis i Thessaliá secuta é: quúq; decenniú Corithi secū fuisset: filioſq; ét pepisset: spreta ob nouá nuptá Creusá. s. uel Glaucá Creōtis filiá: ut alii appellát: furore ducta domú icédit radice q̄dá a Circe iuéta ea uirtute: ut icé sus ignis neq̄ret extingui. Iason tñ euasit. Glauca & p̄ igne absumpti sút. Quidá tamé scriptores nolunt Medeæ filios dona q̄dá spōsæ attulisse uenenis illita. quibus tactis spōsa & p̄ cōsūpti sunt. Irata aút Medea q; Iason euaserat: eáq; spreuerat: in eius calamitaté oés iugulauit natos excepto uno q; fugit. Thessalo scilicet Huius rei meminit Diodorus lib. v. Scribit Pausanias Mermeꝝ ac Pheré Medeæ filios lapidib⁹ obrutos fuisse a Corinthiis: q̄m munera Glaucæ detulerint. Idé autor tradit Medeá liberos pepisse: & clā oībus in Iunonis téplú detulisse: q; eo pacto imortalé futuꝝ sperabat. Tádé quú & ipsa se opiniōe sua frustrari aīaduerteret: ab Iasone quoq; dep̄hésa é: q; errati uenią petéti nō cōcessit: sed Iolcū enauigauit: quas ob res tradito Sisypho regno abiit. De Medeæ sæuitia Vergi. in bucolicis sic ait. Sæuus amor docuit natoꝝ sanguine matrem Cōmaculare manus: crudelis tu quoq; mater. In ea igiť tabula Medeæ filios occidentis facinus cōtinebať: q̄ oía dicit picta fuisse i locis imp̄atoris Augusti: q̄bus uerbis designat magis hæc fuisse eiicienda q̄ eius scripta. Sic madidos digitis. Venerem designat ab Apelle pictá: de qua ita Plynius scribit. Veneré exeúté e mari Diuus Augustus dicauit in delubro p̄ris Cæsaris: q̄ Anadyomene uocať uersib⁹ græcis tali ope dū laudať uicta: sed illustrata. Huius. n. iferioré p̄té corruptá q; reficeret nō poterat inueniri: ueꝝ ipsa iniuria cessit in gloriá artificis. Cōsenuit hæc tabula Carie: aliáq; p̄ ea Nero in p̄cipatu suo substituit Dororhei manu Apelles ichoauerat aliá Veneré cois supaturus ét illá prioré. Inuidit mors peracta parte: nec q; succederet operi ad p̄scripta liniaméta iuétus est. De Venere Apellea meminit Ouidius in. iii. de arte amádi eo uersu. Si uenerē cous nūq̄ pinxisset apelles Mersa sub æquoreis illa lateret aq̄s: & alibi. Vt uenus artificis labor ē & gloria coi Aequoreo madidas q̄ p̄mit imbre comas. de Ausonii quoq; tale extat epigráma. Emersam pelagi nup̄ genitalibus undis Cyprin appellei cerne laboris opus. Vt cōplexa manu madidos salis æquore crines Humidulis spumas stringit utraq; comis. Iam tibinos i præ iuno inquit & innuba pallas Cedimus & forme præmia deperimus. Et modo maternis. Et apparet paulo ante tecta fuisse mari: e cuius spuma nata fuisse dicitur: ut nō imerito aquas maternas appellarit. Ferunt enī Cœlo patri Saturnú pudéda abscidisse: q̄bus in mare deiectis Venerem procreatam: quæ a spuma unde coaluit αφροΔιτη nomen accepit dicente ipsa apud Ouidium in quarto methamor. Aliqua & mihi gratia ponto est. Si tamen in medio quondam concreta profundo spuma fui: gratūq; manet mihi nomen ab illa. Cur autem id ita fictum fuerit: docet Macrobius in. i. Sat. Deuecta auté fuit Venus concha in Cythera: quum primum e mari orta fuisset. Vnde conchæ a Martiale Cytheriace: & a Propertio erycinæ appellantur. Sonant. Canunt. Tui generis. Lucii Caii: Tiberii: Drusi: Germanici: & aliorum. Inuida me spatio. Dicit sibi a natura non esse tantum ingenii concessum: ut possit Augusti laudes describere. Fœlix æneidos autor. Maronem designat: qui in Augusti gratiam scripsit Aeneida.

Vtq; sedet uultu fassus telamonis iram:
Inq; oculis facinus barbara mater habet:
Sic madidos digitis siccat uenus uda capillos
Et modo maternis tecta uidetur aquis.
Bella sonant alii telis instructa cruentis.
Parsq; tui generis: pars tua facta canit.
Inuida me spacio natura coercuit arcto.
Ingenio uires exiguasq; dedit.
Et tamen illæ tuæ fœlix æneidos auctor

In tyrios

Contulit in tyrios arma uirumq; toros.
Nec legitur pars ulla magis de corpore toto:
Quam non legitimo fœdere iũctus amor.
Phyllidis hic idẽ:teneræq; amaryllidis ignes
Bucolicis iuuenis luserat ante modis.
Nos quoq; iã pridẽ scripto peccauimus isto
Supplicium patitur non noua culpa nouũ:
Carminaq; edideram:cum te delicta notãtem
Præterii totiẽs irrequietus eques.
Ergo quæ iuueni mihi non nocitura putaui
Scripta parum prudens:nũc nocuere seni.
Sera redũdauit ueteris uindicta libelli:
Distat & a meriti tempore pœna sui.
Ne tamẽ oẽ meũ credas onus esse remissum:
Sæpe dedi nostræ grãdia uela ratí.
Sex ego fastorum scripsi totidemq; libellos:
Cumq; suo finem mense uolumen habet.
Idq; tuo nuper scriptum sub nomine cæsar:
Et tibi sacratum sors mea rupit opus.
Et dedimus tragicis scriptũ regale cothurnis.
Quæq; grauis debet uerba cothurnus hẽt.
Dictaq; sunt nobis:q̃uis manus ultia cœpto
Defuit:in facies corpora uersa nouas.
Atq; utinam reuoces animũ paulisper ab ira:
Et uacuo iubeas hinc tibi pauca legi.
Pauca quibus prima surgens ab origine mũdi
In tua deduxi tempora cæsar opus.
Aspicies quãtum dederis mihi pectoris ipse:
Quoq; fauore animi teq; tuosq; canam.
Nõ ego mordaci distrinxi carmine quẽquam
Nec meus ullius crimina uersus habet.
Candidus a salibus suffusis felle refugi.
Nulla uenenato littera mixta ioco est.
Inter tot populi:tot scripti milia nostri:
Quem mea calliope læserit:unus ero.
Non igitur nostris ullum gaudere quiritem
Auguror:at multos indoluisse malis.
Nec mihi credibile est quẽquã isultare iacẽti
Graria candori si qua relata meo est.
His p̃cor:atq; aliis possint tua numina flecti
O pater o patriæ cura:saluſq; tuæ:
Nõ ut in ausoniã redeam:nisi forsitan olim
Cum longo pœnæ tempore uictus eris.
Tutius exilium:pauloq; quietius oro:
Vt par delicto sit mea pœna suo.

¶ In tyrios toros. In lectũ tyriæ. Didõis. Innuit ãt q̃rtú æneidos libꝝ:qb⁹ uerbis colligit in hõesta ét opi suo iseruisse Vergiliũ. Arma uirũq;.æneá:& eius bella.q.d.ab æneа & eius gestis ad lasciua ꝺscribẽda puẽit. Nec legit ps ulla magis. Quartũ æneidos dicit.q pp carminis lasciuiã & affectus pʼimũ ꝺlectat.& magis q̃ cæteri legit. De corpe toto. De toto ope.

Quã nõ legitio. Quã didõis cũ ænea illicit⁹ coitus. Vñ Maro ꝺ ea iqt Cõiugiũ uocat hoc ptexit noie clʼpã. Isto scripto. Isto. lasciuo scribẽdi gñe. Phyllidis hic idẽ. Cecit Maro iuuenis admodũ i bucolicis phyllidis & Amaryllidis amores. Mõis bucolicis. Nũeris bucolici carmis. Isto scripto. Isto lasciuo scribẽdi gñe. Scripsit.n.iuuẽis primũ libros de arte amãdi.

Nõ noua clʼpa. Nõ nouũ crim̃ scribẽdi amatoria. Sulpiciũ nouũ. Nouã pœnã:ná quũ iã diu hæc scripserí. nũc tm̃ pũior. Vel certe hoc dicit:quũ alii ét lasciua poẽata ediderit. solus afficior nouo suplicio:quo i nullũ añ me hãc ob cãm aiaduersũ fuit. Quũ te delicta notãte. Designat Augustũ Cẽsorẽ míme notasse se eqté ptereúté ꝺ more:ut supius docuimus cẽsores factigasse. Sui meriti. Suæ culpæ. Eẽ remissũ. Eẽ abiectũ hũile:& lasciuũ. Grãdia uela. Maiorẽ materiã. Cũq; suo finé. Se digessisse dicit fastoꝝ opus. i. xii. uolũina:& unicuiq; mẽsi suũ assignasse:& eo pacto cũ mẽsib⁹ ea finé hñt. Idq; tuo nup Oui. relegatus i põtú fastoꝝ libros plæriſq; additis: ac mutatis germãico Drusi priuigni Augusti filio iscripsit ut eius p̃cib⁹ ab Augusto reditũ ipetraret:quum eos ãtea Augusto dicasset:ut ex hoc carmie pcipi p̃t. Et tibi sacratũ. Et tibi dicatũ. Sors mea. Meũ ifortũiũ & exiliũ. Eo.n.tpe i exiliũ electus é:quo opus illꝺ scripsit. Et dedimus tragicis: Tragœdiã Medeã dicit.q̃(autore Fabio)oñdere uʃ q̃tũ uir ille p̃stare potuerit si in gẽio suo tẽpare:q̃ ídulgere maluisset. Grauis cothurnus. Grauis tragicus stilus. Graues.n.pſõæ & reges i tragœdiis iducunt. Vñ nõ ímerito supius dixit. Oé gẽus scripti grauitate tragœdia uincit. Manus ultía. Castigatio ipsa. Opus.n.illꝺ iemẽdatum emisit. In facies corpora uersa nouas. Corpa mutata i nouas figuras:ex quo Metamorphosim designat. Hic. Ex hoc met.ope. Quãtum pectoris. Quãtũ aí & facundiæ. Distrixi. Laceraui. Crimia ullius. Criminatiões alicuius. Cãdidus. Ego innocẽs. A salibus. A iocis. Suffusis felle. Asp sis amaritudine. Venenato ioco. Mordaci ioco. Inter tot milia nostri populi. Inter tot milia Romanorum . Inter tot milia nostri scripti. Inter tot milia nroꝝ carmium. Qué mea calliope læserit. Quia i exiliũ eiectus fui sub p̃textu carminum artis amatoriæ. Insultare. Deridere. Gratia cãdori. Ordo est. Gratia est relata meo candori:si qua subaudi est relata. Eris uictus. Eris placatus. Tutius exiliũ. Locũ magis tutum:q̃ tomum. Vt par delicto. Vt talis sit pœna:quale meruit crimen meum:quod est perexiguum.

Medea Ouidii

BARTOLOMEI MERVLAE IN TERTIVM OVIDII LIBRVM DE TRISTIBVS ENARRATIONES.

MISSVS in hãc uenio. Librũ Romã mittit poeta icultũ qdé & ſordidũ inducitq; illũ errare p uaria urbis loca p̃cariq; Auguſtũ: ut p̃ri exuli & poetæ det uéiã. Sed quũ nuſq; recepiſe uideat: rogat man⁹ plæbeias: ut eũ illæ ſalté accipiãt ut habeat ubi poſſit diuertere. Liber exulis. Liber exulãtis Ouidii. In hác urbé. In romanã ciuitaté. Venio timide. Quia Auguſtũ timeo. Da placidã manũ. Placide me ſuſcipe: uel iũge dextrã uel feſſũ me itinere lõgo adiua. Dare. n. manũ ſigñat q̃ſi. manu alicui opẽ ferre. Quíntilianus. Vt uelociſſimus q̃ſq; ſi forte iter cũ puulo faciat det manũ & gradũ ſuũ minuat. Feſſo Lõgo itinere fatigato. Diſſimulare. Celaẽ. Vllis iocis. Vllis ſcriptis amatoriis aut iocoſis. Legim⁹ ét uenuſtius ita í alio exéplari hos duos uerſus. Hæc dñi fortũa mei eſt: ut debeat illã. Infœlix nullis diſſimulare iocis. In uiridi æuo. In iuuétute. Intelligit autẽ elegãtiſſimũ opus illud de arte amãdi qđ iuuenis admodũ cõpoſuit. Nimiũ ſero. Nimis tarde: q̃a nihil in p̃ñtia p̃deſt. Niſi triſte. Niſi luctuoſũ. Intelligit ãt op⁹ hoc de triſtib⁹: ubi luctuoſa tractãt. Subſidãt clauda alterno uerſu. Sint cõpoſita uerſu elego: q cõſtat ex hexametro lõgiore & pẽtametro breuiore. Vel pedis rõ. Quia in pẽtaméto req̃runt̃ q̃nq; pedes tm̃. quũ í hexáetro ſint ſex: uñ ét nom̃ accepe. Pẽtam̃to igr̃ dicit pedẽ deeſſe debeẽ: ne ſit par hexáetro. & q̃a alter altero lõgior é uno pede, iõ claudũ appellauit. Via lõga. Nõ ſine dolore ínuit poeta lõgo itineẽ carm̃ claudũ factũ.

Dare manum

Flau⁹ cedro. De Cedro & ei⁹ uſu í ſeruádis libris dixim⁹ ſupra. De pumice uero í Ouidiũ đ arte amãdi abũde ſcripſim⁹. Qua ſit eũdũ: Qua uia ad Auguſti ædes, pficiſcẽdũ ſit. Lingua titubante. Lingua præ timore blæſa. Dii tibi dent. Hæc ſunt uerba præcantis libri: ut qui ſibi iter monſtrarit: poſſit in patria molliter mori. Ab orbe lõginquo. e Scythia. Fora Cæſaris. Intelligit forum Auguſti: de quo plenius diximus in primo de arte amandi in enarratiõe ei⁹ uerſus. Et fora cõueniũt q̃s credere poſſet amori? Hæc é a ſacris. Viá ſacrã deſignat foro Auguſti: q̃ í Capitolio hítabat: uicinã dictã q̃ p̃eã ab arce. i. a Capitolio ad augures ſacra ferebãt̃: ut é autor Var. ul'(ut placet Põpeio) q̃ í ea fœd⁹ ictũ ſit iter rõulũ & Tatiũ.

Via ſacra

Hic loc⁹ é Veſtæ. Veſtæ tẽplũ rotũdũ multi putãt a Rõulo pri⁹ erectũ. Dionyſi⁹ tñ li. ii. ſcribit id a Numa ædificatũ í foro exñte í medio capitolii & palatii loco: idq; ãno urbis q̃drageſimo: ut í faſtis docet Ouidi. Atriũ ãt Veſtæ fuit Numæ regia nõ ædes eius deæ ut falſo putauit Serui⁹. Id. n. atriũ fuit iuxta ædẽ Veſtæ: ſed

Veſte templum

Veſte atrium

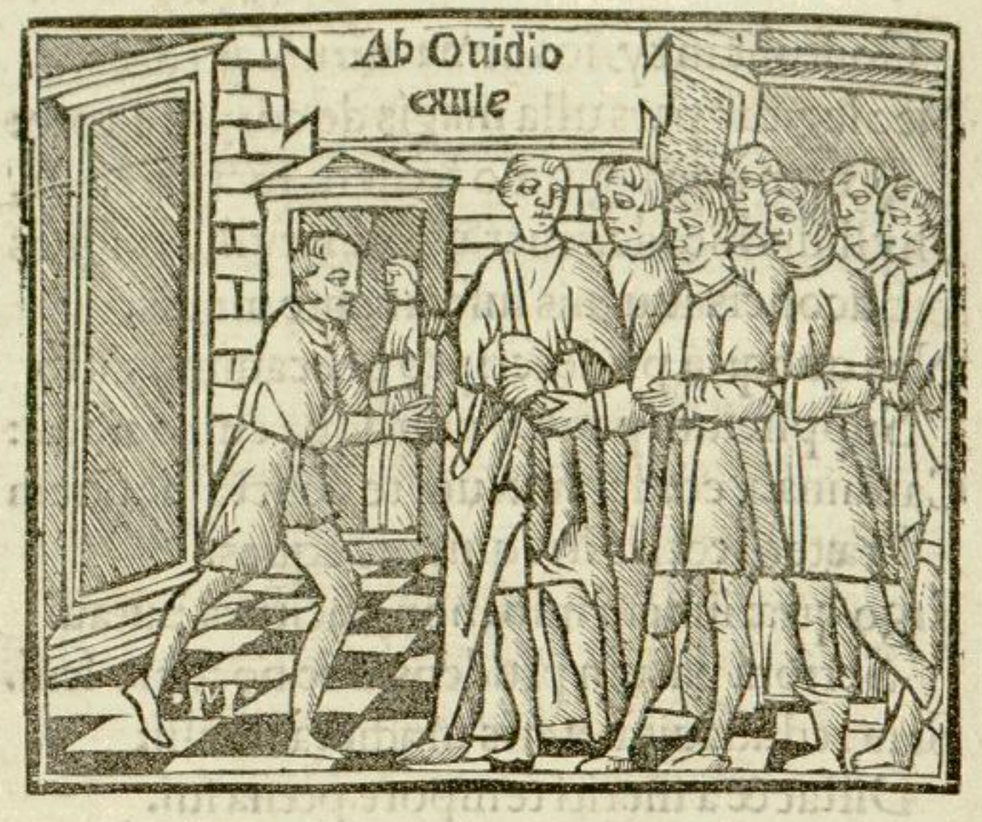

PVBLII OVIDII NASONIS DE TRISTIBVS LIBER TERTIVS.

ISSVS í hãc uenío tími
de líber exulís urbé
Da placídam feſſo le
ctor amíce manum.
Neue reformída: ne
ſím tibí forte pudorí
Nullus ín hac charta
uerſus amare docet.
Nec domíní fortuna
meí eſt: ut debeat íllam.
Infœlíx ullís díſſimulare íocís.
Id quoq; quod uíridí quódã male luſít í æuo
(Heu nímiũ ſero) dãnat: & odít opus.
Aſpice q̃d porté: níhil hic: níſí triſte: uídebís:
Carmíne temporibus conueníente ſuís.
Clauda quod alterno ſubſídant carmía uerſu:
Vel pedís hoc ratío: uel uía longa facít.
Quod neq; fũ cedro flauus: nec pumíce leuís
Erubuí domíno cultíor eſſe meo
Littera ſuffuſas quod habet maculoſa líturas
Læſít opus lachrymís ípſe poeta ſuum.
Sí qua uídebuntur caſu non dícta latíne:
In qua ſcríbebat barbara terra fuit.
Dícite lectores: ſí non graue: qua ſit eundum:
Quaſq; petam ſedes hoſpes ín urbe líber.
Hæc ubí ſum furtím língua títubãte locutus
Quí míhí monſtraret: uíx fuít unus: íter.
Díí tíbí dent noſtro quod nõ tríbuere poetæ:
Molliter ín patría uíuere poſſe tua.

ab ea remotū:ut docet Solinus his uerbis.Numa habitauit in colle primū Quirinali. Deinde ꝓpter ædē Veſtæ in regia:q̄ etiam ſuo tempore ita appellabaſ.Et Tacitus Numæ regia & Delubrū Veſtæ cum penatibus po.ro.exuſta.Et Plutarchus Numa inquit Regiam iuxta templum Veſtæ condidit:ubi maiorē tēporis partem morabaſ:aut ſacris uacans:aut ſacerdotes docēs.Hoc Atrium regium appellat Liuius:quū inquit cōprehēſæ latumiæ:forūq̄ piſcarium:& atrium regium: ædes Veſtæ uix defenſa eſt: Aedē Veſtæ templum non fuiſſe ſcribit Gelius:Cuius rei cauſam docet Seruius ſcribens eam non fuiſſe auguſtā:ideſt Augurio conſecratam: ut ſenatus eo nō cōueniret:ubi uirgines erāt:cui licebat ad Atriū cōuenire:quod erat auguſtū. Nouimus enim ſenatuſcōſulta nō niſi in loco ꝑ augures cōſtituto iuſta fieri potuiſſe:quā ob cām in curia Hoſtilia:Pōpeia:& iulia: quū ea loca profana fuerint: tēpla dicunſ ab auguribus cōſtituta: hoc igiſ priori uerſu ædē Veſtæ deſignat:ſequenti uero Atriū regiū:ubi Numa habitauit:de quo etiā i faſtis ſic ſcribit Ouidius hic locus exigu⁹ qui ſuſtinet atria Veſtæ.Tūc erat intonſi regia magna Numæ.Eūtes aūt ad Auguſti ædes tēplū Palladis trāſibāt:Martiali. Vicinū caſtora canæ Trāſibis Veſtæ uirgineā:que domū.Inde ſacro uenerāda petes palatia cliuo. Plurima q̄ ſūmi fulget imago ducis.In tēplo aūt eius deæ palladiū erat: quod docet Lucanus eo uerſu. Vettaléq̄ chorū ducit uittata ſacerdos.Troianā ſoli cui fas uidiſſe Mineruā.Id aūt Palladiū quū lateret in loco ſecreto Helenus apud Ariſbā captus īdicauit.Diomedē & Vlyſſem id troiano bello ꝑ cuniculos ſurripuiſſe ſcribit Seruius: Diomedēq̄ apud ſe ſeruaſſe & ꝑtereūti ad Calabriā id Aeneæ obtuliſſe: Nautēq̄ id acceꝑiſſe.Ignis ꝑterea in tēplo Veſtæ ſeruabaſ: cuius rei cām docuimus in enarratiōe eius uerſus Ouidii de arte amādi.Illa pōt uigiles flammas extinguere Veſtæ. Porta ē ait iſta palati.Ea porta prius Saturnia:dein Pādania appellata fuit: ut eſt autor Varro & Solinus. Hic ſator.Hic pr̄ Romulus primū habitauit. Hoc primū cōdita roma loco ē. Nā pelaſgi Arcades ex urbe Pallātio exeūtes duce ꝓfectionis euādro Mercurii & nymphæ Themidis filio in uno ex ſeptē collibus ſedes poſuere:q̄ in medio ferme ē Romæ pallātiū uocantes eū locū a patria ſua in Archadia. Olympiade aūt.xvi.poſt troianū bellū albani hæc loca habitarūt muro cōmuniētes & foſſa.ꝯrāt aūt primū ea tuguria armētariiſq̄ & paſtoribus atq̄ alioꝝ pecoꝝ nutritoribus diuerſoria. Ex alba aūt lōga coloniā eo deduxerūt Romulus & Remus:ut ſcribit Dionyſius. Video fulgētib⁹ armis Cōſpicuos poſtes. Hic ædes Auguſti in palatio factas laudat Ouidi.quas ēt in ſeptimo Maro deſcribit:eaſq̄ ī lauro lauinio uult fuiſſe:ut Seruius docet. Poſtes aūt conſpicuos armis fulgentibus:idem etiam ita deſcribit. Multaq̄ præterea ſacris in poſtibus arma captiui pēdēt currus curuæq̄ ſecures:Et criſtæ capitū & portarū īgētia clauſtra:Spiculaq̄ & clypei ereptaq̄ roſtra carinis. Iouis eſt.Eſt Auguſti. Querna corona. Corona ex quercu:quæ arbor erat in Iouis tutela:ut Seruius docet. Velatur ianua lauro.Laurus ante Cæſaris īanuā erat:de qua ita Plynius ſcribit.Laurus triumphis ꝓprie dicatur uel gratiſſima domibus: Ianitrix Cæſarū pontificūq̄:quæ ſola & domos exornat:& ante limina excubat.De lauro quæ erat ante ianuam imperatorum ita in met.ſcribit Ouidius. Poſtibus auguſtis eadem fidiſſima cuſtos Ante fores ſtabis mediamq̄ tuebere quercum.Ea autem lauro uictores delphis coronabantur & triūphantes: quæ delphica appellatur.Exiſtimauit Plynius lauro honorem habitum in triumphis:quia ſatarum receptarūq̄ in domos fulmine ſola nō icitur potius:q̄ quia ſuffimentum eſſet cædis hoſtium & purgatio: ut uoluit Maſſurius.Ea romanis fuit læticiæ uictoriarūq̄ núcia addebaſ litteris Liuius.Ne quicq̄ exterrita ciuitate litteræ a Poſtumio laureatæ ſequūtur.Addebaturq̄ etiam militum lanceis piliſq̄ & faſces imperatorum decorabat.

An quia perpetuos.Rationem primam aſſignat:cur Auguſti ianua lauro uelaretur: & ea Auguſtus coronaretur. Perpetuos triūphos. Vt perpetuo triūpharet. Leucadio deo.Deo Apollini. Auguſtus enim in ore ſinus Ambracii Actiū cum nobili templo Apollinis condidit:haud longe a leucate promontorio: a quo deus Leucadius dictus eſt:ſeu a Leucadia peninſula:quæ olim Neritos appellata haud longe diciſ ſita autore Plynio.Quod autem Laurus Apollini grata fuerit: ita docet Ouidius in primo met. At quoniā conjunx mea nō potes eſſe Arbor eris certe dixit mea:ſemp habebūt Te coma:te cytharæ:te nīræ laure pharetræ. Tu ducibus lætis aderis: quū læta triumphum: Vox canet & longas uiſent capitolia pōpas. Scribit Plynius Laurum ſpectatiſſimam fuiſſe in monte Parnaſo ideoq̄ etiam gratam fuiſſe Apollini.

Duc age:nāq̄ ſequar:quāuis terraq̄ mariq̄
Longinquo referā laſſus ab orbe pedem.
Paruit:& ducēs hæc ſunt fora cæſaris inquit:
Hæc eſt:a ſacris quæ uia nomen habet.
Hic locus eſt Veſtæ:q pallada ſeruat:& ignē.
Hic fuit antiqui regia parua Numæ.
Inde petens dextram porta eſt ait iſta palati
Hic ſator:hoc primū cōdita roma loco eſt
Singula dum miror:uideo fulgentibus armis
Conſpicuos poſtes:tectaq̄ digna deo.
En domus hæc dixi iouis eſt:qd ut eē putarē
Augurium menti querna corona dabat:
Cuius ut accepi dominū:nō fallimur inquam
Et magni uerum eſt hanc iouis eſſe domū.
Cur tamen appoſita uelatur ianua lauro:
Cingit & Auguſtas arbor opaca comas:
An qa ꝑpetuos meruit domus iſta triūphos:
An quia leucadio ſemper amata deo eſt:

Numæ regia

Atrium regium

Cur ædes ueſtæ non fuit auguſta

Palladiū ī æde ueſtæ

Saturnia porta

Pandania

Arcades pallātium condidere

Pallantiū

Laurus ante cæſaris ianuam

Cur lauro in triumphis honos habitus

Laurus uictoriæ núcia

Actium

Leucas

Leucadia

Leucadius deus

Laurus apollini grata

Laurus pacifera

Ipſa ne q̃ feſta eſt? Feſtam laurum appellat: quoniam (ut diximus) romanis ea lætitiæ victoriarũq; nuncia fuit: deponebaturq; etiam in gremio louis optimi maximi quotiens lætitiam victoria nouam attuliſſet. Pacis an iſta nota eſt? Paciferam laurum fuiſſe docet Plynius his uerbis. Ipſa pacifera: ut quã prætẽdi etiam inter armatos hoſtes quietis ſit indicium. Quam tribuit terris. Quã terris dedit. Nam Auguſtus poſt multa bella pacatum orbem tenuit. Vtq; uiret ſemper. Queadmodum laurus ſemper eſt uiridis nec unq̃ frõdes amittit: ſic parta gloria: quæ nunq̃ intermoritur ornatur lauro ſemper uirenti. Cauſaq; ſuppoſitæ. In alio exẽplari legiſ etiam: Cauſa ſuperpoſitæ. Supior aũt pars lanuæ frondib⁹ lauri ornabaſ: cui ſubiecta erat corona quarna: quæ ei dabatur qui ciuem ſeruaſſet: & ciuica dicebaſ. Valerius Maximus. Cæteꝝ ad q̃rcũ ꝓnæ manus porrigunſ: ubi ob ciues ſeruatos corona danda eſt: qua poſtes Auguſtæ domꝰ ſempiterna gloria triũphãt. Dabaſ ẽt Clemẽtiæ impatoꝝ: ut docet Plynius his uerbis. Hĩc ciuicæ coronæ militũ uirtutis inſigne clariſſimũ iãpridem uero & clementiæ impatorũ poſtquã ciuilium bellorum profanatione meritũ cœpit uideri ciuẽ nõ occidere. Illud notãdum Ciuicam coronam ilignam primo fuiſſe: poſtea magis placuit ex Aeſculo Ioui ſacra uariataq; in hoc cũ quercu eſt ac data ubiq;: q̃ fuerat cuſtodito tñ honore glandis: accepta licebat perpetuo uti ludis. Induẽti ſemꝑ aſſurgi etiã ab ſenatu in more erat. Sedẽdi ius in ꝓximo ſenatui. Vacatio muneri omnium ipſi patriq; & auo paterno. xiiii. accepit Sicinius Dentatus. Sex. Capitolinus. Africanꝰ de parte accipe noluit apud Trebiã. Leges autem eius: q ciuica corona donabatur: legito apud Plynium libro. xvi. De coronaꝝ generibꝰ Geliꝰ multa.

Corona querna & ſeruatori ciuium & clementiæ imperatorum dabaſ

Corona ciuica prĩo iligna

Honores eius q ciuicam acceꝑiſſet

Vnum ciuẽ. Me unum Ouidium. In orbe extremo. In extrema parte orbis: hoc eſt in Scythia. In quo pœnarũ. Ordo eſt: in quo extremo orbe facinus non hẽt cãm pœnaꝝ: & reliqua. Locum Capitolium. Potentem. Auguſtũ. Alternos pedes. Vtrũq; carmẽ hexametrum: & pentametrum eleganter poeta pedes appellat: aut certe Dactylũ & ſpondeũ accipe: his enim pedibus conſtat ipſius poetæ carmẽ.

Quandocũq; ꝑcor. Quãdocũq; placaris parenti: ideſt Ouidio opis autori. Pari tenore. Pari ordĩe: quo per urbẽ hactenus inceſſi. In tõſi dei. Apollinis Capitolini: de quo & Danaidum hiſtoria plenꝰ alibi diximus. Quæq; uiri docto. Bibliothecam intelligit: quam Auguſtus ædificauit in parte domꝰ palatiæ: ut ĩ enarrationibus noſtris in Ouidium de arte amãdi plenius rettulimus. Quærebã fratres. Quærebam in eadem bibliotheca cæteros libros ab Ouidio: quem eius liber patrẽ appellat compoſitos. Nõ genuiſſe. Nõ cõpoſuiſſe: deſignat autem libros de arte amandi. Cuſtos. Præfectus bibliothecæ. E ſedibus illis. E palatinis Auguſti ædibus. Altera templa peto. Sunt qui hic de templo magnæ matris intelligant: quod fuit in palatio ut Liuius docet. Plæriq; de templo Veſtæ: Id. n. (autore Dionyſio) extructũ eſt a Numa in medio foro inter Capitolium & palatium: Magis placet propter ſequens carmen libertatis Atrium intelligas: quod ab Aſinio pollione erectum eſt. Vicino theatro. Theatro Marcelli: aut Cornelii Balbi propinquo. Non adeunda. Ad quæ non debebam accedere quum eſſem exulis filius: & poetæ minime liberi. Sua atria. Ipſius libertatis atrium. Doctis libellis. Operibus doctorum. Quæ prima. Quæ ante omnes bibliothecas. Nam Aſinii Pollionis (autore Plynio) hoc Romæ inuentum: qui primus bibliothecam dicando ingenia hominum rem publicam fecit. In genus autoris miſeri. In libros filios infœlicis Ouidii. Et nati patimur fugam. Et nos liberi Ouidii fugamur.

Veſtæ templum

Libertatis atrium

Aſinus pollio primus Romæ bibliothecã dicauit

Ipſa ne quod feſta eſt? an quod facit oĩa feſta?
Quã tribuit terris pacis an iſta nota eſt.
Vtq; uiret ſemper laurus: nec fronde caduca
Carpitur: æternum ſic habet illa decus.
Cauſaq; ſuppoſitæ ſcripto teſtante coronæ
Seruatos ciues indicat huius ope.
Adiice ſeruatis unum pater optime ciuem.
Quí procul extremo pulſus in orbe latet.
In quo pœnarum quas ſe meruiſſe fatetur:
Non facinus cauſam: ſed ſuus error habet:
Me miſeꝝ uereorq; locũ: uereorq; potentem
Et quatitur trepido littera noſtra metu.
Aſpicis exangui chartã pallede colore:
Aſpicis alternos intremuiſſe pedes
Quandocunq; precor noſtro placare parenti
Iiſdem ſub dominis aſpiciare domus.
Inde tenore pari gradibus ſublimia celſis
Ducor ad intonſi candida templa dei.
Signa peregrinis ubi ſunt alterna columnis:
Belides: & ſtricto barbarus enſe pater.
Quæq; uiri docto ueteres fecere nouiq;
Pectore: lecturis inſpicienda patent.
Quærebam fratres: exceptis ſcilicet illis:
Quos ſuus optaret non genuiſſe parens.
Quærentem fruſtra cuſtos e ſedibus illis
Præpoſitus ſancto iuſſit abire loco.
Altera templa peto uicino iuncta theatro:
Hæc quoq; erant pedibus nõ adeũda meis:
Nec me: quæ doctis patuerunt prima libellis
Atria libertas tangere paſſa ſua eſt.
In genus autoris miſeri fortuna redundat.
Et patimur nati quam tulit ipe fugam.

¶ Nobis. Filiis Ouidii. Et illi. Et Ouidio. Neq; enim mihi turba roganda est. Neq; alii dii præter Augustum rogandi sunt. Est autem per parenthesim dictum. Statio publica. Publica imperatoris ædes. Priuato loco. In loco priuati hominis. Confusa. Attonita. Repulsæ. Quia me bibliothecæ custos expulit ex sacris Augusti ædibus. Vos quoq;. Non modo in priuato loco habitare: sed etiam a priuato homine tractari cupit. Si fas est. Si uobis per Augustum licet. Plæbeiæ manus. Manus plebeii & priuati hominis. Sunt qui falso legant phœbeæ manus.

Forsitan & nobis olim minus asper: & illi
  Euictus longo tempore cæsar erit.
Dii precor atq; adeo (neq;.n. mihi turba rogã
  Cæsar ades uoto maxie diue meo. (da est)
Interea: quoniã statio mihi publica clausa é:
  Priuato liceat delituisse loco.
Vos quoq; (si fas est) cõfusa pudore repulsæ
  Sumite plæbeiæ carmia nostra manus.
  Rgo erat ĩ fatis scythiã quoq; uiser nr̃is
e Quæq; lycaonio terra sub axe iacet?
  Nec uos pierides: nec stirps latõia uestro
  Docta sacerdoti turba tulistis opem.
Nec mihi quod lusi uero sine crimie prodest:
  Quodq; magis musa est uisa iocosa mea.
Plurima sed pelago terraq; pericula passum
  Vstus ab assiduo frigore pontus habet.
Quiq; fugax rerum securaq; in otia natus
  Mollis & impatiens ante laboris eram.
Vltima nũc patior: nec me mar̃ portuby orbũ
  Perdere: diuersæ nec potuere uiæ.
Suffecitq; malis animus: nam corpus ab illo
  Accepit uires: uixq; ferenda tulit.
Dũ tamen & uẽtis dubius iactabar & undis:
  Fallebat curas ægraq; corda labor.
Vt uia finita est: & opus requieuit eundi:
  Et pœnæ tellus est mihi tacta meæ.
Nil nisi flere libet: nec nostro parcior imber
  Lumine de uerna quæ niuæ manat aqua:
Roma domusq; subit desideriumq; locorum:
  Quicquid & amissa restat in urbe mei.

In Secundam Elegiam Enarratio.

ERgo erat in fatis. In hac elegia: quã plæriq; ꝑperam iungunt cum superiore: q̃rit̃ poeta q; fata eũ ĩ Scythiam cõpulerint: nec sacerdoti suo opẽ tulerit: aut Apollo: aut Pierides. Deide dicit se in Scythia in assiduo fletu & mœrore degere. Postremo deos ꝑcat̃: ut quũ totiẽs mortẽ effugerit: tãdẽ ei mori liceat. Ergo erat in fatis nostris. Ergo fata mea ita cõstituerát. Incepit aũt elegiã ab hac cõiũctiõe: ergo cũ dolore quẽadmodũ ẽt Augustus quũ inquit. Ergo nec supmis potuit uox ĩproba uerbis Tá diy; mãdar̃ nephas? Est ẽt qñq; aduerbiũ & significat cãm. Vergilius. Illius ergo Venim⁹: & magnos erebi tranauim⁹ amnes. Seruius tñ ita scribit. Ergo cõiũctio fuit: sed per accẽt⁹ mutationẽ in aduerbiũ transiit: & est sola particula: q̃ hẽt in fine circũflexũ: Multi male putant nomẽ eẽ indeclinabile: & dicũt positũ eẽ ꝑ cã. Causa ãt nomẽ. Scythiã quoq; uisere. Quasi dicat nõ mõ relegati ab Augusto mihi cõtigit: sed ẽt in scythiã mitti: Scythay; natio (ut scribit Diodorus) primo iuxta Araxẽ flumẽ parua numero: ꝑpq; ignobilitatẽ cõrẽpta cõsedit: Ea demum gẽs nacta regẽ quẽdã bellicosũ & militari uirtute ꝑcipuũ agros ampliauit: Mõtanos qdem usq; ad Caucasũ: Cãpestres uero usq; ad oceanũ: & Mæotidẽ paludem: aliaq; loca ad Tanaim usq; flumen: Fabulant̃ Scythæ natã apud eos ex terra uirginẽ umbilico tenus hois forma. reliqua uipæ: Eã genuisse ex Hercule puerũ: cuius nomen fuit Scytha: hũc quũ oĩum: q; ante eũ fuerát: clarissim⁹ euasisset: ĩdidisse populis Scythay; nomẽ: Idẽ latius ẽt refert Herodotus li. iiii. Scythia duplicẽ eẽ scribit Curtius. Europeã & Asiaticã: quas diuidit Tanais: Ptolemæus Scythiã quoq; duplicẽ ponit ĩtra & extra Imaũ mõtẽ. De scythis: & eoy; morib⁹ plura Iustinus lib. ii. Sub axe lycaonio. Sub Septẽtriõali plaga: sic appellata a Calisto Lycaonis filia: q; ĩ maiorẽ ursam mutata Lycaõia a poetis noĩat̃. Fabulã narrat Ouidi⁹: & Higynus. Stirps Latonia Apollo Latonæ: & Iouis filius. Sacerdoti. Ouidio. Sũt.n. poetæ Apollinis: & Musay; sacerdotes. Vergili⁹. Me uero primũ dulces añ oĩa musæ: Quay; sacra fero. Quod lusi sine uero crimine. Quod scripsi carmia citra crimẽ: qđ uere mihi obiici possit. Vero aũt addidit: ut oñdat se dãna tũ fuisse falso: & iniuste ꝑp carmẽ amatoriũ. Quodq; magis. Nec magis mihi ꝑdest q; scripserĩ iocosa. Duo ergo dicit sibi nõ ꝑfuisse: nec q; scripserit q̃ nõ iure dãnari potuerit: nec q; iocosa cõposuerit. Vstus ab assiduo frigore. Horis rigore multa Dionysi⁹. Põt⁹: Põtus Euxinus: cui adiacet Tomitana ora: quã hic pro Ponto ĩtelligit.

Mare portub⁹ orbũ. Mare ĩportuosũ: Euxin⁹.n. & geticũ litt⁹ ĩ primis ã desertũ: petrosũ: ĩportuosũ: ad Aqlonis flamina late patẽs & aptũ: ut docet Strabo. Sufficitq; malis aĩus. Suffecit legẽdũ est: hoc est ĩduruit: nã sufficit mediam corripit. Labor. Asperitas tempestatis: qua conficiebar. Et tellus meæ pœnæ. Et terra mei exilii. Designat autem Tomon. Nostro lumine. Nostris oculis. De uerna aqua. De niue quæliquescit uere & fit aqua. Vergilius. Vere nouo gelidus canis cum montibus humor Liquitur.

Ergo

Scytharũ natio

Scytharũ appellatio

Scythia duplex

Littus geticum ĩportuosum

Ianua noſtri ſepulchri. Sæpius ſe mortẽ euaſiſſe dicit. Tot gladios: Quia a Scythis ſæpius Tomos: ubi erat Ouidius: oppugnata fuit.

Deus unus. Auguſtus. Mei interitus. Meæ mortis.

In Tertiam Elegiam Enarratio.

HAec mea ſi cõiunx. Ad uxorem ſcribens ex Scythia poeta ſe excuſat ꝙ aliena manu ſcriptam miſerit epiſtolam: quod aliter non potuiſſe fieri oſtendit ob aduerſam ualitudinem: qua cõflictabatur: ſimulq; incõmoda commemorat: ſed præter cætera illud fatetur eſſe maximum ꝙ caret ipſius uxoris aſpectu: doletq; longe ab eius complexu moriendum eſſe ſi ea barbarie & Scytarum truculẽtia: ubi eius anima euagatura ſit ex Pythagoræ ſententia: mandat tamẽ ut eius oſſa romam deferant̃ in parua urna & ſignentur Epithaphio a ſe cõpoſito. Ignoti orbis. Scythiæ ad quã perquã pauci accedũt: & ideo ignotum orbem appellat. Nec cœlũ patior. Cœlum pro aere poſuit cui ſe dicit nõ poſſe aſſueſcere propter nimium rigorẽ & frigus. Scribit Ariſtoteles ĩ frigidiſſimis terris potius ardores febrium fieri: ꝙ frigus calorem intus circum obſiſtit: cuius rei cõtrarium æſtiuo tempore agitur: partes nãq; internæ frigidiores reddũtur. Ardor autem febris eſt: ergo partibus refrigeratis exterioribus caloris copia interiores redũdãt. Nec aquis aſſueuim⁹ iſtis. Tria elementa quibus maxime fouent̃ mortales & aluntur: ſibi infeſta eſſe dicit. Apollinea arte. Medendi arte. Aliena locutum. Quum de aliis rebus incidit ſermo: te tamen tãquam amens nomino. Lingua ſuppreſſa. Lingua ſubiacens & debilis: quod his euenit: qui languent. Inſtillato mero. Vino leuiter infuſo.

Ardores febrium in frigidiſſimis terris maiores

Dominam. Te uxorẽ. Reſurgã. Conualeſcã.

Vel pœnam. Vel exilium meum. Præceſſiſſet fugã: Præceſſiſſet mors ipſa exiliũ meũ.

Integer. Illæſus. Fient triſtia ipſo loco. Triſtitiam afferent ꝙ moriendum ſit in Scythia.

Accedent. Addentur. Meæ animæ. Quæ non tam cito diſcedet e corpore. Nec parua tempora. Nec exiguum ſpatiũ. Senſus eſt. Nec lachrymæ cõiugis ex oculis fluentes ꝓtrahent mihi exiguum uitæ ſpatium: quandoquidem ea abeſt: nec poteſt mihi officium præſtare.

Cadauera abluebant̃ Conclamabant cadauera

Clamore ſupremo. Solebãt cadauera (ut Seruius docet) ablui calida aqua & per interualla conclamari ꝙ ſolet plærunq; uitalis ſpiritꝰ excluſus putari & homines fallere. Seruabantur enim ſeptẽ diebus & calida abluebant̃ aqua: & poſt ultimam cõclamationem comburebãtur. Vnde dixit Apuleius libro ſecundo met. Ecce iam ultimum defletus atq; conclamatus proceſſerat mortuus: & Terentius illud traxit. Deſine iam conclamatum eſt. Vnde etiã Ouidius hoc in loco ſupremũ clamorem appellat.

Conclamatum eſt

Condet amica manus. Solebant magis propinqui ét mortuoꝝ oculos claudere: ut alibi pleniꝰ diximus.

Hei mihi qd totiens noſtri pulſata ſepulchri
Ianua: ſed nullo tempore aperta fuit.
Cur ego tot gladios fugi? totienſq; minata
Obruit infœlix nulla procella caput.
Dii: quos experior nimiũ cõſtanter iniquos:
Participes iræ: quam deus unus habet:
Extimulate precor ceſſantia fata meiq;
Interitus clauſas eſſe uetate fores.

HAec mea ſi coniũx miraris epſa: q̃re
Alterius digitis ſcripta ſit: æger erã
Aeger i extremis ignoti ptibꝰ orbis:
Incertuſq; meæ pene ſalutis eram.
Quẽ mihi tunc animũ dura in regione iacẽti
Inter ſauromatas eſſe getaſq; putas?
Nec cœlum patior: nec aqs aſſueumus iſtis:
Terraq; neſcio quo non placet iſta modo:
Nõ domus apta ſatis: nõ hic cibꝰ utilis ægro
Nullus apollinea qui leuet arte malũ eſt.
Non qui ſoletur: non qui labentia tarde
Tempora: narrando fallat amicus adeſt.
Laſſus in extremis iaceo populiſq; lociſq;:
Et ſubit affectu nunc mihi quicquid abeſt.
Omnia cũ ſubeant: uincis tñ omnia coniunx
Et plus in noſtro pectore chara tenes.
Te loquor abſentem te uox mea noſtat unam
Nulla uenit ſine te nox mihi: nulla dies.
Quin etiam ſic me dicunt aliena locutum:
Vt foret amentis nomen in ore tuum.
Si iam deficiam: ſuppreſſaq; lingua palato
Vix inſtillato reſtituenda mero:
Nũciet huc aliqs dominam ueniſſe: reſurgã.
Spesq; tui nobis cauſa uigoris erit.
Dumq; ego ſum uitæ dubius: tu forſitan iſtic
Iucundum noſtri neſcia tempus agis.
Non agis affirmo: liqt hoc chariſſima nobis
Tempore agi ſine me nil niſi triſte tibi.
Si tamẽ ipleuit mea ſors quos debuit ãnos:
Et mihi uiuendi tam cito finis adeſt.
Quãtum erat o magni perituro parcer̃ diui:
Vt ſaltem patria contumularer humo.
Vel pœna in mortis tempus dilata fuiſſet:
Vel præceſſiſſet mors properata fugam.
Integer hanc potui nuper bene reddere uitã:
Exul ut occiderem nũc mihi uita data eſt.
Tam procul ignotis igit̃ moriemur in oris?

Ecquid

Ecquid.Nunquid. In has partes.In Scythicam:& ſeptentrionalem plagam. Quum patriam amiſi. Quum in exilium eiectus fui. Extenua.Leua:imminue. Forti corde.Forti animo. Mala.Morté me am:& exilium. Non rude.Non inexpertum. Atq; utinam pereát animæ: Vtinam inquit ex Epicureorum ſententia cum corporibus animæ interirent:cui ſententiæ adhæſit prodicus.Diagoras:Bias: & Plynius:cuius uerba hæc ſunt:Poſt ſepulturam aliæ:atq; aliæ Manium ambages.Omnib⁹ a ſuprema die ea déquæ ante primá.Nec magis a morte ſenſus ullus:aut corpori:aut animæ:quæ ante natalem: Eadé enim uanitas in futuꝝ etiam ſe propagat:& in mortis quoq; tépora ipſa ſibi uitam métitur: alias immortalitaté animæ: alias tráſſiguratioué: alias ſenſum inferis dando:& manes colédo: deumq;:faciendo:qui iá etiá homo eſſe deſierit.Ceu uero ullo modo ſpirádi ratio homini a cæteris aíalibus diſtet: aut non diuturniora in uita multa reperiátur quibus nemo ſimilé diuinat ímortalitaté. Quod aút corpus animæ ꝓſequit materiá:ubi cogitatio illi?quó uſus?audit⁹?aut q tágit?qui uſus ei⁹?aut qđ ſine his bonum?quæ deinde ſedes?quantaue multitudo tot ſæculis animarum uelut umbrarum?puerilium iſta deliramentorum: aui dæq; nú ꝓ definere mortalitatis cómenta ſút: Quam opinionem falſam eſſe docuit Pherecides Syrus: qui primus dixit animos hoíum eſſe ſempiternos. Hoc etiam diſcipulus eius Pythagoras maxime cófirmauit ut docet Cicero in primo Tuſculanaꝝ quæſtionú: & Plato in Alcibiade ac etiá in libro de anima. Ná ſi morte carés.Hoc pythagoras apud Ouidiú in met.apertius ita docet.O genus attonitum gelidæ formidine mortis. Quid ſtyga:qd tenebras:& nomia uana timetis Materiá uatú: falſiq; pericula múdi? Corpora ſiue rogus flá-ma: ſeu tabe uetuſtas Abſtulerit: mala poſſe pati nõ ulla putetis.Morte carent animæ ſemperq; priore relicta Sede:nouis domib⁹ uiuút: habitátq; recepte.Ipſe ego(nam memini) troiani tempore belli Panthoides euphorbus erá cui pectore quondá Cognoui clypeum læuæ geſtamina noſtræ Nuper ab anteis templo iunonis in argis.Omnia mutantur: nihil interit errat:& illinc Huc uenit:hinc illuc:& quoſlibet occupat artus Spiritus:eq; feris humana in corpora tranſit.Inq; feras noſter:nec tempore deperit ullo. Vtq; uouis facilis ſignatur cæra figuris. Nec manet ut fuerát:nec formam ſeruat eandem.Sed tamen ipſa eadem eſt:animam:ſic ſemper eandem Eſſe:Sed in uarias doceo migrare figuras:Docet etiam Plato libro.x.de rep.quomodo ſingulæ animæ uitas ſingulas eligebant: electionemq; fieri ſolitam ſecundum uitæ prioris cõſuetudinem: Animam enim inquit: quæ olim Orphei fuerat:uidiſſe cygni uitam odio muliebris generis eligentem nolentem uidelicet ex mulieribus:a quibus occiſus fuerat naſci: Thamyris uero philomenæ:cygnum etiam conſpexiſſe ad humanæ uitæ electionem conuerſum. Aliquam uero ex fortibus leonis degiſſe uitam:Hanc uero Aiacis Thelamonii fuiſſe dicebat fieri hominem recuſantem:dum armorum iudicium olim datum mente reuolueret. Poſt húc Agaménonis animam propter erumnas odio humani generis uitam aquilæ aſciuiſſe: Atlantes auté animam:cui media quædam ſors contigerat intuitam dixit quam maximis honoribus uir certator afficiat: continere ſe non potuiſſe:quin uitam certatoris eligeret: Animam deinde Epei panopeenſis ad artificioſæ mulieris naturam protinus aduentaſſe: Longe uero inter nouiſſimas ridiculoſi Therſitis animam induiſſe:& paulopoſt id etiam ſubinngit.Ex feris item aliis in homines tranſire animas aſſerebat: & inuicé commutari:iniuſtas quidem in feras agreſtes:iuſtas autem manſuetorum animalium uitam capeſcere: atq; omnes hunc in modum confici miſtiones: De pythagora multa etiam Gelius libro quarto: ſed plura Diogenes in eius uita. Morte carens. Immortalis. Volat in uacuas auras. A corpore diuulſus aera petit. Et dicta ſamii ſenis.Et ea:quæ dixit Pythagoras Samius: q; animæ e corporibus recedentes prío peterent aera.deinde in alia corpora tranſirent:Samium autem appellat Pythagoram:quoniam Samum patriam habuit ut docet Apuleius libto tertio floridorum. Sunt rata,Sunt firma.

Et fient ípſo tríſtia fata loco?
Nec mea conſueto lãgueſcent corpora lecto?
Depoſitum nec me quí fleat ullus erit?
Nec dominæ lachrymis í noſtra cadétíb⁹ ora
Accédent animæ rempora parua meæ?
Nec mandata dabo?nec cũ clamore ſupremo
Labentes oculos condet amica manus?
Sed ſine funerib caput hoc:ſine honore ſepul
Indeploratum barbara terra teget? (chrí
Ecquíd ubí audíeris:tota turbabere mente?
Et feries pauida pectora fida manu.
Ecqd ín has fruſtra tendẽs tua brachía partes
Clamabís míſerí nomen ínane uíri?
Parce tamẽ lacerare genas:nec ſcíde capíllos:
Non tibí nũc primum lux mea raptus ero.
Cum patríam amíſi:tunc me periíſſe putato:
Et prior & grauior mors fuit ílla míhí.
Nunc ſi forte potes:ſed nõ potes optía cóíũx
Fínitis gaude tot míhí morte malís.
Q đ potes:extenua fortí mala eorde ferendo:
Ad mala íãprídem non rude pectus habes.
Atq; utínam pereãt aíæ cum corpore noſtro:
Effugíatq; auídos pars mea nulla rogos.
Nã ſi morte carens uacuas uolat altus í auras
Spíritus:& ſamíí ſunt rata dícta ſenís.

Animæ cũ corporib⁹ intereũt ſecundũ epicureos

Animi hominũ ſempiterni

De ania ſecundũ pythagoram

Aníæ uitas ſingulas eligebant ſecundum Platonem

Pythagoras ſamius

Per pro Inter Manes Manum Mane

¶ Vmbra romana. Anima romani hominis: & Ouidii. Vagabitur. Errabit. Per feros manes. Inter feras animas Sarmatarum. Vergilius. Perq; duas in morem fluminis arctos. Manes autem (autore Seruio) sunt animæ illo tempore: quo de aliis recedentes corporibus nondum in alia transierunt: sunt autem noxiæ: & dicuntur: per antiphrasim nam Manum bonum est: unde etiam & Mane dicunt: Alii Manes a manando dictos putant. Nam animabus plena sunt loca inter lunarem & terrenum circulum unde defluũt. Quidam Manes deos infernales tradunt. De manibus plura alias. Semper erit hospita. Semper erit peregrina: quoniam nunquam discedet e Scythica regione: quemadmodum corpus. Etiã mortuus. Etiam defunctus. Non ero exul. Non uidebor exulare. Non uetat hoc quisquam. Nemo sepulturæ officium negat. Fratrem thebana peremptum: Antigoné designat Oedipodis thebarum regis filiam quæ fratrem Eteoclé sepeliuit: quamuis Creontes rex Thebarum eos qui in bello thebano petierant: insepultos iacere uoluisset: ut elegantissime cecinit Papinius ĩ ultimo Thebaidos libro. Et amomi puluere misce. Amomum (ut scribit Dioscorides) est genus herbæ odoratissimæ: cuius frutex similis é botruo in circuitu cuiuslibet arboris nascens: ramulos habens siccos: & duros uirgultis assimiles: coloris subruffi: circa quos habet folia copiosa: ex Thyrso botruoso semen redolens: & sibi connexum florem Albũ ueluti uiolæ folia similia Brioniæ. Brionia autẽ uitis alba est. Triplex autem est Amomum. Armenicum quod cæteris præstat fului coloris: Secundum Medicum: Tertium Ponticum. Carpitur autem (autore Plynio) cum radce manipulatim leuiter componitur protinus fragile. Laudatur quam maxime punici mali foliis simile. nec rugosis colore ruffo Secunda bonitas est pallido: herbaceum prius: pessimum cãdidum: quod uetustate euenit. Crede. Conde: legitur etiam pone. Quisqs amasti. Quisquis deperisti puellam aliquam. Feralia munera. Inferias dicit. Quomodo autem inferiæ mortuis fierent: & quomodo in his uterentur coronis: docet Ouidius libro secundo fastoq; his uersibus: Parua petũt manes pietas pro diuite grata est Munere: nõ auidos styx hẽt unda deos. Tegula porrectis satis est uelata coronis. Et sparsæ fruges: paruaq; mica salis. Inq; mero mollita ceres: uiolæq; solutæ. Hæc habeat media testa relicta uia: Nec maiora ueto: sed & his placabilis umbra est. Adde preces positis & sua uerba focis: Hunc morem æneas pietatis idoneus autor. Attulit in terras iuste latine tuas. Ille patris genio solennia dona ferebat. Hinc populi ritus edidicere pios.

Amomum

Brionia

Amomum triplex

Mortuorũ inferiæ

Inter sarmaticas romana uagabitur umbra:
Perq; feros manes hospita semper erit:
Ossa tamen facito parua referantur in urna.
Sic ego non etiam mortuus exul ero.
Non uetat hoc quisq̃: fratrẽ thebana peréptũ
Suppositus tumulo rege uetante soror.
Atq; ea cum foliis & amomi puluere misce:
Atq; suburbano condita crede solo.
Quosq; legat uersus oculo properãte uiator,
Grandibus in tumuli marmore cæde notis.
Hic ego qui iaceo tenerorum lusor amorum
Ingenio perii naso poeta meo.
At tibi qui transis ne sit graue: qsquis amasti:
Dicere nasonis molliter ossa cubent.
Hoc satis itumulo est: & enim maiora libelli:
Et diuturna magis sunt monumenta mei.
Quos ego cõfido: quãuis nocuere: daturos
Nomen & auctori tempora longa suo.
Tu tamen extincto feralia munera ferro
Deq; tuis lachrimis humida ferta dato.
Quãuis in cinerem corpus mutauerit ignis
Sentiet officium mœsta fauilla pium.
Scribẽ plura libet: sed uox mihi fessa loq̃ndo
Dictandi uires siccaq; lingua negat.
Accipe supremo dictum mihi forsitan ore:
Quod tibi qui mittit non habet ille: uale.

OMihi chare qdé semp: sed tpe duro
Cognite: res postq̃ procubuere meæ
Vsibus edocto si qcq̃ credis amico:
Viue tibi: & longe noia magna fuge.
Viue tibi: quantunq; potes præclustria uita:
Sæuum præclustri fulmẽ ab arce uenit.
Nam q̃quã soli possunt prodesse potẽtes:

In quartam Elegiam Enarratio.

OMihi chare quidem. Amicum charissimum quem propter Augustum: non audet nominare poeta admonet: ut magna atria & potentes fugiat: qui quamuis possint plurimũ prodesse nõ prosunt: sed potius nocent: quod non ut ab Ouidio: sed ab Apollinis oraculo dictum in memoria semper habendum censeo. Laudat deinde amici fidem: quã sibi in aduersis rebus nuntiam: quos quamuis locorum interuallo multum distet: se tamen amare dicit: rogat eos postremo: ut quã possunt illi opem ferant. Tempore duro. Rebus meis aduersis: in quibus uera amicitia potissimum cognoscitur. Vsibus. Experientia. Viue tibi. Tecum habita. Præclustria. Præclara atria.

¶ Demissa

¶Demiſſa antenna.Deducta antenna. Plus timoris.Maiorem formidinem. Paruis:Modicis ſcilicet uelis:& minus latis. Aſpicit ut ſumma.Leuis cortex ſolet in ſumma aqua natare:nec mergi:quia eũ nullum detrahit pondus.At rætia magno plumbi pondere mergi ſolent:per corticem autem leuem & rætia homines tenues per plumbum uero potentes deſignat:qui ut plumbum grauiore caſu clientes præcipites trahunt quo uolunt. Leuis aura.Leuis & paruus uentus:per quem mediocritatem ſuam deſignat & comparis fortunæ hominum conſuetudinem:qua uſus fuit antequam Auguſti gratiam iniret. Qui cadit in plano. Qui in planitie aliqua decidit.i. qui a mediocris & eiuſdem conditionis hominibus damno aut iniuria afficitur. At miſer Elpenor.Elpenor apud Circen ebrius dum ſociorum ſtrepitus abeuntium audit & abire properat:pronus e longis lapſus ſcalis collum fregit: quod ipſe apud inferos ſciſcitanti Vlyſſi refert precaturque eum ne ſe dimittat inſepultum:ut i Odyſſea ſcribit Homerꝰ.Ouidius.Neue gradus adeas Elpenore cautius altos Vimq; feras uini quo tulit ille modo. Elpenoris mors

Non proſunt: potius plurimũ obeſſe ſolẽt.
Effugit hybernas demiſſa antenna procellas:
Lataq; plus paruis uela timoris habent.
Aſpicis:ut ſumma cortex leuis innatat unda?
Cũ graue nexa ſimul rætia mergat onus?
Hæc ego ſi monitor monitus prius ipſe fuiſſẽ
In qua debebam forſitan urbe forem.
Dum tecũ uixi:dum me leuis aura ferebat:
Hæc me per placidas cymba cucurrit aq̃s.
Qui cadit i plano(uix hoc tñ euenit ipſum):
Sic cadit:ut tacta ſurgere poſſit humo.
At miſer elpenor tecto delapſus ab alto
Occurrit regit debilis umbra ſuo.
Quid fuit:ut tutas agitaret dædalus alas:
Icarus immenſas nomine ſignet aquas:
Nempe quod hic alte:demiſſius ille uolabat.
Nã pennas ambo non habuere ſuas.
Crede mihi bene q latuit:bene uixit:& intra
Fortunã debet quiſq; manere ſuam.
Non foret eumedis orbus:ſi filius eius
Stultus achilleos non adamaſſet equos.
Nec natũ in flãma uidiſſet:in arbore natas:
Cepiſſet genitor ſi phaetonta merops.
Tu quoq; formida nimiũ ſublimia ſemper:
Propolitiq; precor contrahe uela tui.
Nã pede in offenſo ſpaciũ procurrere uitæ

Quid fuit.Quæ cauſa fecit. Vt tutas agitaret Dædalus alas. Vt Dædalus tuto uolaret. Icarus uero ceciderit.Fabulam narrat Diodorus.Et Ouidius libro octauo metha. Signet aquas.Mari Icario nomen imponat. Hic alte.Icarum intelligit: qui quum altius uolaret, ſolis æſtu cæra liquefacta laxatiſq; alarum iũcturis i mare decidit. Demiſſus ille uolabat. Depreſſus dædalus iter tenebat:qui prope mare delatus alis ſæpius madefactis in Siciliã peruenit incolumis:ut ſcribit Diodorus. Bene qui latuit:bene uixit.Quicunq; humili fortuna contentus latuit:tutus uixit.Et intra fortunam debet.Et ſubaudi crede mihi. Non foret Eumenides orbus. Legendũ eſt eumedes. Dolonem autem deſignat Eumedis filiũ. Vergilius in duodecimo Aeneidos.Parte alia media Eumedes in prælia fertur Antiqui proles bello præclara dolonis. Hic(ut libro decimo Iliados ſcribit Homerꝰ)miſſus ſpeculator ad græcorum caſtrapactus pro remuneratione Achillis equos in Diomedem & Vlyſſem incidit:qui ſpeculatum quoq; ierant ad troianos illi promiſſa ei impunitate:troianorum conſilia ab eo didicere:inter cætera facti certiores de aduentu Rheſi Dolonem interficiunt Thracum caſtra aggrediuntur.Equi inde abducti ſunt. Non foret orbus.Non foret priuatus Dolone filio. Nec natum in flãma.Phaetonta intelligit:de quo diximꝰ ſupra.Dictus eſt autem Phaeton a luce ardoris ſui:ut ſcribit.Seruius φαέθων enim lucidum ſignificat. Abirato enim Ioue fulmine ictus in padum cecidit:qui ab eo Eridanus græce dicitur: ut Plynius docet: Phaeton enim primo Eridanus dicebatur.Illud notandum Eridanum fluuium duplicem eſſe. Alterum in Italia. Alterum qui in Iliſſum labitur:de quo ita ſcribit Pauſanias.Fluuii Athenis labuntur Iliſſus:& q in eum immittit Eridanus gallico Eridano cognominis:quam rem etiam ita uidetur Strabo libro nono ſignificare.Sicut in fluuiorum aggregatione ridere Callimachus inquit:ſi quis ſcribere audeat Athenienſes uirgines purum Eridani haurire uinum.Et Ouidius in primo methamorpho.ita cecinit.Eridanuſq; ſenex:ubi quidam Apidanum pro Eridano falſo legendum putant deprauantes potius carmen quam corrigentes:cum etiam in omnibus exemplaribus ſemper hactenus ita lectum ſit: ut docuimus. Quare qui Apidanum legendum putarunt:hoc decepti ſunt:q; unum tantum Eridanum in Italia fuiſſe credidere: quum alter etiam Athenis olim labens prius:quam Padus cognominatus fuerit Eridanus:ad cuius differentiam Ouidius illum ſenem appellauit. In arbore natas. Heliades accipe: quæ in populos mutatæ ſunt:ut notum eſt ex ſecundo Ouidii methamorpho. Genitor merops. Merops Clymenes maritus & Phaetontis pater putatiuus. Contrahe uela.Cohibe deſiderium. Eſt auté a nauigantibus ſumpta Methaphora:qui aliquo enauigaturi:mutata poſtea ſententia uela contrahunt. Dolonis mors. Phaeton Eridanus Eridanus duplex Ouidii metha.locus

Dignus es:& fato candidiore frui.
Quod pro te ut uoueam miti pietate mereris
Hæsuraq; mihi tempus in omne fide.
Vidi ego te tali uultu mea fate gementem
Qualem credibile est ore fuisse meo.
Nostras tuas uidi lachrymas sup ora cadẽtes:
Tempore quas uno fidaq; uerba dabas.
Nũc quoq; summotũ studio defendis amicũ
Et mala uix ulla parte leuanda leuas.
Viue sine inuidia:mollesq; inglorius annos
Exige.amicitias & tibi iunge pares.
Nasonisq; tui quod adhuc non exulat unum
Nomen ama:scythicus cætera pontus hẽt.
Proxima sideribus tellus erimãthidos ursæ
Me tenet astricto terra perusta gelu.
Bosphorus & tanais fnpãt: scythiæq; paludes
Vixq; satis noti nomina pauca loci.
Vlterius nihil ẽ:nisi non habitabile frigus:
Heu quã uicina est ultima terra mihi
At longe patria est lõge est charissima cõiũx:
Quicqd & hæc nobis post duo dulce fuit
Sic tamen hæc absunt:utq; contingere nõ est
Corpore.sunt aio cuncta uidenda meo.
Ante oculos errat dõus:urbs & forma locoꝝ
Acceduntq; suis singula facta locis.
Coniugis ante oculos.sicut p̃sentis imago:
Illa meos casus aggrauat:illa leuat.
Aggrauat hæc quod abest:leuat hæc:qđ p̃stat
Impositũq; sibi firma tuet onus. (amorẽ.
Vos quoq; pectoribus nostris hæretis amici
Dicere quos cupio nomine quenq̃ suo.
Sed timor officiũ cautus compescit:& ipsos
In nostro poni carmine nolle puto.
Ante uolebatis gratiq; erat instar amoris
Versibus in nostris nomina uestra legi.
Quđ qm̃ est anceps:intra mea pectora quẽq̃
Alloquar & nulli causa timoris ero.
Nec meus indicio latitantes uersus amicos
Protrahet:occulte siquis amauit:amet.
Scite tamen quãuis lõga regione remotus
Absim.uos animo semper adesse meo.
Et qua qsq; potest oro:mala nostra leuate:
Fidam proiecto neue negate manum.
Prospera sic maneat uobis fortũa:nec unqua
Contacti simili forte rogetis idem.

Rogetis idẽ.Idẽ p̃cemini:quod ego.

Fuisse.Suadi me. Tempore quas uno:Ordo est.Quas & fida uerba dabas uno tempore. Studio.Fauore. Amicitias & tibi iũge pares:Hoc etiam scribit Curtius libro sexto his uerbis.Nam & firmissima inter pares est amicitia. Quod adhuc non exulat. Cuius fama adhuc non potuit exulares. Scythicus põtus.Mare Euxinum:quod Scythiam alluit

Amicitia inter pares firmissima

Astricto gelu.De humili rigore ponti diximus supra. Cætera.Omnia aliæ præter famam. Designat autem inter cætera corpus ipsum. Vrsæ erimãthidos. Vrsæ arcadicæ:ab Erimantho mõte in finibus arcadiæ per quẽ ursam maiorem significat. Bosphorus Cimmerium Bosphorum accipe non Thraciũ: de quo diximus supra.Cõmittitur ãt paludi: quã Meotidem appellamus. Cimmerius autẽ appellatur a Cimmerio oppido Scythiæ:qđ alio nomine Cerberion uocabatur:ut Plynius meminit in quinto.Strabo uero Cimmeriũ Bosphorum dictũ putat quasi Cymbricũ a Cymbris: qui incertis errabundi sedibus usq; ad Meotim paludem militiam agitarunt. Hinc Lactãtius mentem tenebris Cimmeriis atriorem dixit:quoniam ea ora obscura est. Tibullus.Cimmeriõ etiã obscuras accessit ad oras. Quis nunq̃ cadente dies apparuit ortu Seu supra terras phœbus seu curreret infra. Homerus.Illis sol nunq̃ phaeton sua lumina spargit pernitiosa super nox semper tenditur istis. Et Ouidius in undecimo met. Quo nunq̃ radiis orienue cadenue Phœbus adire potest: nebulæ caligine mistæ Exhalantur humo dubiæ ue crepuscula noctis. Et tanais. Tanais a Septentrione ad meridiem uergẽs in mediã fere Meotida defluit:& Europam ab Asia diuidit:ut Curtius docet. Lucanus. Asiæ quoq; terminus idem.Europæ mediæ dirimens cõfinia terræ Nunc huc nunc illuc qua flectitur ampliat orbem. Sic tamen hæc absunt. Ordo est. Tamẽ hæc sic absunt ut cũcta quæ nõ est contingere corpore:sunt uidenda meo animo.Hæc tamen inquit:quibus careo:ita a me remota sunt:ut ea quæ quum non possim corpore contingere:animo complectar. Aggrauat.Graues facit quum considero me nõ posse frui eius præsentia. Illa leuat. Eadẽ uxor exonerat molestiam quum eius erga me amor & fides occurrit. Onus sibi impositum. Vel mariti absentiam:uel certe onus impetrãdi reditus ab Augusto. Vos quoq; pectoribus. Aliud eius incommodum: hoc est amicorum absentiam cõmemorat. Est anceps.Est ambiguum:an uelitis nominari in meis uersibus. Vel certe est dubium & periculosum uos nominare. Protrahet.In longum trahet: & posteris notum faciet. Si quis amauit occulte. Si quis me clam dilexit. Contacti simili forte.Perculsi eiusmodi infortunio quali ego sum.

Cimerius Bosphorꝰ Meotis Cimmerii appellatio

Cimmeriæ tenebræ

Tanais.

In Quintam Elegiam enarratio.

VSus amicitiæ tecum. Amici fidem perſpectam & cognitam in adũerſis præcipue rebus laudat Ouidius: quam dicit nunquam abituram ex eius animo: precaturq; deos: ut ei tribuant in poſterũ amicos: quos in ſecundis rebus poſſit iuuare. Demum fatetur ſe ali exigua ſpe: ut aliquã do Auguſtus mitior fiat: & magis placidum tribuat exilium. VSus amicitiæ. Cõſuetudo neceſſitudinis. Fuit paruus mihi tecum. Fuit rarus mihi tecum: quia raro utebar cõſuetudine tua. Vt illam nõ ægre poſſes diſſimulare. Vt poſſes illam facile celare: & oſtendere te nõ fuiſſe mihi amicum. Ni me complexus: Niſi me uehementer amaſſes fœlicioni mea fortuna: q̃ uis parua mihi tecum eſſet conſuetudo. Igne Iouis. Auguſti ira. Et adire limẽ. Et domum meam accedere. Idq; recẽs præſtas. In præſentia quoq; idem facis. Veterum. Subaudi amicorum. Mihi miſero. Scilicet præſtitere. Cõfuſos uultus. Vultus perturbatos. Scis charum ueri nominis eſſe loco. Quia charum illũ appellauerat: oſtẽdit in eius ui ueri bi uerũ amoris nomen deſignari. Χαρισ enim gratiam ſignificat & amorem. Vnde Cicero libro primo de natura deorum ita ſcribit. Charum ipſum uerbum eſt amoris: ex quo amicitiæ nomẽ eſt deductum. Proba. Affirma. Meum uotum. Meum deſiderium: ut reddatur mitior Auguſtus. Quo quiſq; eſt maior. Auguſtum placari poſſe arguit. Magis eſt placabilis iræ. Iram eſſe ſcribit Ariſtoteles cupiditatem doloris reponendi: quam Ouidius inquit animum magnum & bene inſtitutum abiicere: nec enim (ut ait Seneca) q̃cq̃ magnum eſt: niſi q; ſimul & placidũ: & idẽ: iraſci pro ſuis nõ ẽ pii animi: ſed infirmi. Ira aũt diſtat ab iracundia: ut ebrius ab ebrioſo: & timens a timido: iratus poteſt nõ eẽ iracũdus. Iracundus non poteſt aliquando iratus non eſſe. Corpora magnanimo. Exemplo leonis docet magnum animum facile iram ponere. Scribit enim Plynius Leoni tantum ex feris clementiam in ſupplices: ſiquidem proſtratis parcit. Dardani ſenis. Priami petentis ab Achille Hectoris cadauer: ut in Iliade ſcribit Homerus. Quæ ducis emathii. Alexãdrum Macedonem dicit. Macedonia enim antea nomine Emathionis regis: cuius prima uirtutis experimenta in illis locis extitere. Emathia cognominata eſt: autore Iuſtino ac Gelio. Pharos. Pharon inſulam paulum ſupra Canopieũ oſtium pro Alexandria ponit: quam ille i ægypto cõdidit ad ipſius inſulæ ſimilitudinem: ut docet Plutarchus: ad quem locum eius etiam corp⁹ detulit Ptolemæus Lagi filius: quod perdicæ abſtulit: Fuitq; repoſitum i alueo aureo Sed Coccas cui cognomento fuit Ptolæmeus ablato aureo loculo uitreum repoſuit: autor Strabo. Scribit etiam Curtius corpus Alexandri a Ptolemæo: cui ægyptus ceſſerat. Memphim & inde paucis poſt annis Alexandriã trã

Charum

Ira quid

Iracundia

Leonis clementia

Emathia pharos

Vbi Alexãder cõdit⁹

VSus amicitiæ tecũ mihi puus ut illã
Non ægre poſſes diſſimulare: fuit.
Ni me cõplexus uiclis ꝓpiorib⁹ ecẽs:
Naue mea ueto forſan eunte ſuo.
Vt cecidi: cunctiq; metu fugere ruinam:
Verſaq; amicitiæ terga dedere meæ.
Auſus es igne iouis pcuſſum tãgere corpus:
Et deploratæ limen adire domus.
Idq; recẽs præſtas nec longo cognitus uſu.
Quod ueteꝛ miſero uix duo treſue mihi.
Vidi ego cõfuſos uultus uiſoſq; notaui:
Oſque madẽs fletu pallidiuſq; meo.
Et lachrymas cernẽs i ſingula uerba cadẽtes
Ore meo lachrymas: auribus illa bibi.
Brachiaq; excepi preſſo pẽdentia collo.
Et ſingultãtis oſcula mixta ſonis.
Sũ quoq; chare tuis defenſus uiribus abſens
Scis charum ueri nominis eſſe loco.
Multaq; præterea manifeſti ſigna fauoris
Pectoribus teneo non abitura meis.
Dii tibi poſſe tuos tribuant defendere ſemp:
Quos in materia proſperiore iuues.
Si tamen interea quid in his ego pditus oris:
Quod te credibile eſt q̃rere: quæris: agã.
Spe trahor exigua: quã tu mihi demere noli
Triſtia leniri numina poſſe dei.
Seu temere expecto: ſiue hoc cõtigere fas ẽ.
Tu mihi quod cupio fas precor eẽ proba.
Quæq; tibi eſt linguæ facũdia cõfer in illud
Vt doceas uotum poſſe ualere meum.
Quo q̃ſq; eſt maior: magis eſt placabilis iræ
Et faciles motus mens generoſa capit.
Corpora magnanimo ſatis ẽ proſtraſſe leoni.
Pugna ſuu finẽ: cum iacet hoſtis: habet.
At lupus & turpes inſtant morientibus urſi:
Et quæcunq; minor nobilitate fera eſt.
Maius apud troiã forti q̃d habemus achille?
Dardanii lachrymas non tulit ille ſenis.
Quæ ducis emathii fuerit clemẽtia: pharos

ſlatum eſſe. De Pharo ita ſcribit Strabo libro decimo ſeptimo Pharos inſula quædam eſt oblonga oppoſita. Alexandriæ quæ continenti adiacet: bicipitem ad eam portum faciens. Nam quum littora re-

gio ſit ſinuoſa:duo promontoria in mare emittit:inter quæ inſula iacet:quæ dortū claudit.Eſt ibi petra quædam mari circundata quæ turrim habet multis tabulatis excelſam:& albo lapide mirifice ſtructam eodem nomine quo inſula.Eam Soſtratus Gnidius regum amicis poſuit ob nauigantiū ſalutem ut epigramma declarat.Nam quum ora ex utraque parte importuoſa & humilis eſſet & cautes & breuia haberet:ſignum aliquod neceſſarium fuit altum & clarum quo nauigantes ad portus ingreſſum dirigentur:

Pharos qd

Pharos a priſcis dictas turres machinaſue in portubus ad prælucendi miniſterium nocturnoſque nautarum curſus digerendos fabricatas:ſicut iam tales pluribus locis inqt Plynius flagrant:ut Rauennæ:Talis pharos fuit quoq; capreis tempore Tyberii ea concidens protendit mortem Tyberii.Sunt qui ſcribant pharon a græcis latiniſq; iuxta appellari ex ipſius rei uſu eo:q; longe uideatur a nauigantibus tanquam φανός: quod ſignificat lucidum.Solinus ſcribit Aegyptios in portubus machinas ad prælucēdi miniſterium fabricatas pharos dicere. Pharos autem inſula ſic cognominata fuit a magiſtro nauis Menelai:cui id nomen fuit:ibidem ab aſpide interēpto:& ſepulto:ut Anticlides ſcripſit:ea olim inſula fuit:poſtea Alexandriæ pōte coniuncta:ut ſcribit Plynius:dicente Lucano.Inſula quondam in medio ſtetit illa mari ſub tempore uatis Proteos: at nunc eſt Pellæis proxima muris Cæſar etiam in commentariis ita ſcribit.Pharus eſt in inſula turris magna altitudine mirificis operibus extructa:quæ nomen ab inſula accepit:hæc inſula obiecta Alexandriæ portum efficit:ſed a ſuperioribus regionibus in lungitudinem paſſuum noningentorum in mare iactis molibus anguſto itinere & ponte cum oppido coniungitur.

Pharos inſula unde dicta

Exequiæ Alexādri magni

Præclariq; docent funeris exequiæ. Alexandri clementiæ in hoſtes teſtis locupletiſſima fuit Alexandria : ubi conditum fuit eius cadauer: cui parentauit Ptolemæus: quam rem hic per exequias deſignat Ouidius: ex quo deſignat Alexandrum quoque iram poſuiſſe & clementia uſum in omnes: quod eſt generoſæ mentis peculiare: cuius rei Pharon teſtem eſſe dicit: propterea q; ob regis clementiam eius cadauer ita honorifice ſeruatum fuit.De Alexandri corpore ita ſcribit Strabo. Circuitus quidam eſt Alexandriæ in quo regum ſepulturæ: & Alexandri erat.Nam Ptolemæus Lagi filius Alexandri corpus Perdicæ abſtulit:quum id ex babylone deferret: atque huc diuerteret:auaritia tractus:ut ægyptum ſibi uenditaret: periit ille a militibus interemptus. Nam quum Ptolemæus aduentaſſet eum in inſula deſerta incluſit: ubi Sariſſis confoſſus eſt: Alexandri corpus Ptolemæus Alexandriam detulit:eique parentauit.Potes etiam per exequias intelligere mœrorē gentium deuictarum ab eo poſt mortem:idque ob eius clementiam.Nam(ut ſcribit Iuſtinus)omnes barbaræ gentes paulo ante deuictæ:non ut hoſtem eum:ſed ut parentem luxerunt . Quin ipſa quoq; Darii mater mortem ſibi ipſa conſciuit:uel(ut alii malunt)media periit:per pharon igitur Alexandriæ & Aegyptii:per exequias uero cæterorum dolorem deſignat.Superior ſententia magis placet.De clementia Alexādri in deuictos:& morte:ac ploratu:lamentiſq; & planctibus uariaq; gentiū:legito Curtium & Iuſtinū.

Dolor gentiū ob Alexandri mortem

De ueneni uero ui quod ei datum ferūt.Idē Cuttius:Iuſtinus: Vitruuius libro octauo.Herodotus & Plutarchus abunde ſcripſere. Ad mitius.Ad magis mitē animū. Iunonis gener eſt.Herculē dicit q Hebē Iunonis filiā uxorē duxit dicēte Seneca poeta in Octauia.Deus Alcides poſſidet Heben:Nec Iunonis iam timet iras:Cuius gener eſt:qui fuit hoſtis.Dixi autem Senecam poetam:quoniam Senecæ duo fuerūt. Alter philoſophus Neronis præceptor.Alter uero Tragœdiarum ſcriptor:quod apertiſſime declarat Sidonius poeta his uerſibus: Non quod Corduba præpotens alumnus Facundum ciet:hic puteus legendum. Quorum unus colit hiſpidum Platona.Incaſſumq; ſuum monet Neronem.Orcheſtram quatit alter euripidis Pictum fœtibus Eſchylon ſequutus:& Martialis.Duoſq; Senecas unicunq; Lucanum Facūda loquitur Corduba.Quare corrigendus eſt error eorum:qui putant unum tantum Senecam fuiſſe poetam pariter & philoſophū:ac Neronis præceptorem.Sane Hebe(ut in Odyſſea ſcribit Homerus)filia fuit louis & Iunonis.Alii uero ſolius iunonis:quæ in conuiuio Apollinis lactucas agreſtes comedit: & facta ilico grauida ex eo conceptu Heben peperit:quæ quia formoſa erat.Ioui pocula miniſtrabat: ut in quarto Iliados docet Homerus.Poſtremo Herculem in Oeta monte mortalitate exuſta in numerum deorū aſſūpto coniunx data eſt.Heben autem ſcribit Seruius eſſe iuuentutis deam. Non ſit cruenta.Non ſit capitalis aut cæde alicuius aſperſa. Mihi quærenti peſſundare cuncta. Mihi quærenti omnia meo imperio ſubiicere & orbem inuadere. Non eſt petitum : non ſum impetu aut inſidiis aggreſſus. Non aliquid dixi.Non aliquid locutus ſum quod imperatorem offenderet. Violenta.Minans uim aliquam. Verba profana. Verba non ſancta.plautus.Sanctum an profanum habens paruipēditur. Profanum autem(ut eſt autor Macrobius)omnes pœne conſentiunt id eſſe:quod extra fanaticam cauſam ſit:quaſi porro a fano & religione ſecretum:cuius ſignificatus exemplum cōſecutus eſt Maro:quū de luco & aditu inferoq;

Senecæ duo

Habes fabula

Habe iuuētutis dea

Profana quid

Non alíquíd díxí:uíolētaq; língua locuta eſt:
Lapſaue ſunt nímío uerba profana mero.

Nō míhí quærēti peſſundare cuncta petítum
Cæſareum caput ē quod caput orbís erat:

Cum non ſít pœnæ cauſa cruenta meæ.

tu in ferorum̃ ſacro utroq; loqueretur dicens. Procul o procul eſte profani Conclamat uates totoq; abſtite luco: & Liuius libro nono. Interea dedite inquit profanos nos quos ſalua religione poteſtis. Treba tius id prophanū ꝓprie dici ait: quod ex religioſo & ſacro in hominum uſum proprietatemq; cōuerſum eſt. Vergili⁹. Faune precor miſerere inquit: tuq; optima ferrum. Terra tene: colui ueſtros ſi ſemper honores. Quos cōtra æneadæ bello fecere profanos: dixerat enim prius. Sed ſtirpem teucri nullo diſcrimine ſacrū Suſtulerāt: Profanū ſcribit Põpeius id dici: qd̄ fani religione teneť. Varro ait ꝓfanū id eſſe qd̄ eſt ante fanū coniunctum fano. Hinc profanatū quod in ſacrario factū. Nimio mero. Nam nimiū uinum cogit plærunq; ſecreta detegere: & linguā proteruā fieri: quod Gallo poetæ eueniſſe arbitratus eſt Ouidius ut diximus. De uinolē. tiæ & ebrietatis incōmodis lege Oratiū i ode. xviii. Plector. Crucior. Ecce quomodo hic etiam Ouidius oſtendit ſe aliquid uidiſſe: cui⁹ cauſa in exilium eiectus eſt. Peccatumq; oculos. Ordo eſt. Peccatum meum eſt me habuiſſe oculos: hoc eſt uidiſſe. Totam culpam. Rē omnē ut ſe habuit: nam Auguſtum offenderē uel certe dicit prorſus non poſſum abſolui: q̄ ea uiderim quæ non uidenda erant. Sed error habet partem noſtri criminis. Sed pars criminis mei errori & iprudētiæ aſcribēda eſt: q̄ per errorem potius q̄ de induſtria ea uiderim: q̄ nō uidenda erant. Facturum. Te datuꝝ operā. Vt molliat ipe. Vt ipſe Auguſtus mollē & mitē faciat. Mutati loci. Mutati exilii. Hoc Vt pœna mutet. Admiſſo equo. Celeri equo.

Inſcia quod crimen uiderunt lumina plector:
Peccatumq; oculos eſt habuiſſe meum.
Non eqdem totā poſſum defendere culpam:
Sed partem noſtri criminis error habet.
Spes igitur ſupereſt facturum ut molliat ipſe
Mutati pœnam conditione loci.
Hoc utinā nitidi ſolis prænuncius ortus
Afferat admiſſo lucifer albus equo.

FOedus amicitiæ nō uis chariſſime nr̄æ
Nec ſi forte uelis diſſimulare potes.
Donec enī licuit: nec te mihi charior
Nec tibi me tota iūctior urbe fuit. (alter
Iſq; erat uſq; adeo populo teſtatus: ut eſſet
Pene magis q̄ tu quāq; ego notus amor.
Q uiq; eſt in charis animi tibi candor amicis:
Cognitus eſt illi quem colis ipſe uiro.
Nil ita celabas: ut non ego conſcius eſſem.
Pectoribuſq; dabas multa tegenda meis.
Cuiq; ego narrabā ſecreti quicqd habebam:
Excepto quod me perdidit: unus eras.
Id quoq; ſi ſciſſes ſaluo fruerere ſodali:
Conſilioq; forem ſoſpes amice tuo.
Sed mea me in pœnā: nimirū: fata trahebant.
Omne bonæ claudunt utilitatis iter.
Siuæ malū potui tamen hoc uitare cauendo
Seu ratio fatum uincere nulla ualet.
Tu tamen o nobis uſu iunctiſſime longo
Pars deſiderii maxima pene mei.

In Sextam Elegiam Enarratio.

FOedus amicitiæ. Hac ēt elegia amici fidē laudat Ouidius: quā eū etiā ſi uelit minime diſſumulare poſſe oſtendit: cuius conſilio ſi uſus fuiſſet: fateť ſe incolumē ſemper eſſe potuiſſe. Demū illū p̄catur: ut ei Auguſtum mitiorem reddat: quo is ſibi exilii locum mutet: quādoquidem nulli ſceleri ſe obnoxium eſſe ſciat. Fœdus amicitiæ. Ordo eſt. O chariſſime non uis diſſimulare fœdus noſtræ amicitiæ: nec potes diſſimulare etiam ſi forte uelis. Teſtatus populo. Probatus populo. Vt eſſet pene magis q̄ tu: quāq; ego notus. Vt amor noſter eſſet notior populo Rōano q̄ tu aut ego. Quiq; eſt in charis. Ille candor & fides inquit animi tui: quo candore amicos ꝓſequeris. Quem colis ipſe: Quē ſuſpicis & ueneratis: fortaſſe Auguſtum deſignat: uel certe amas: & amicū aliquē denotat ſuppreſſo nomie. Cuiq; ego narrabā. Ordo eſt. Et tu unus eras: cui ego narrabā qcquid ſecreti habebā: excepto illo quod me perdidit. Id quoq; ſi ſciſſes. Si etiam quod me perdidit intellexiſſes. Saluo ſodali. Sodali incolumi: & non exule. Cōſilio tuo. Tuis monitis. nam mihi recte conſuluiſſes. Malū. Quod mihi euenit. Eſt autem ſenſus. Siue fata poſſunt euirari rōne ſiue nō poſſunt: te tñ precor ut ſis memor mei: Caeuendo. Mihi proſpiciendo. Seu rō fatū. Ex ſtoicorum ſententia Fatū eſſe ineuitabile dicit: quam rem etiam expreſſit Curtius libro quinto his uerbis. Eludant uidelicet: quibus forte ac temere negocia humana uolui: agiq; perſuaſum eſt. Equidē æterna conſtitutione crediderim: nexuq; cauſarum latentiū: & multo ante deſtinatarum ſuum quenq; ordinem immutabili lege percurrere: & libro quarto. Sed (ut opinor) Fatum ineuitabile eſt: & Herodotus libro nono. Quicquid ex deo fieri oportet: id homini ieuitabile eſt. De ui autem & fati neceſſitate: & quomodo fatum diffinierit Chryſippns docet Gelius libro ſexto: plura etiam Cicero ſcribit in libro de Fato: & primo de diuinatione etiam hæc. Fieri igitur omnia fato ratio cogit fateri. Fatum autem appello quod græci Himarmen ideſt ordinem ſeriemq; cauſarnm: quum cauſa cauſam ex ſe gignat: ea eſt ex omni æternitate fluens ueritas ſempiterna: hāc ſententiam refellit Euſebi⁹ de præparatione euangelica libro ſexto. Longo uſu. Longa conſuetudine.

Fatū ineuitabile ſecūdum ſtoicos.

¶ Sis memor. Mei te nõ capiat obliuio. Et ſi quas fecit tibi gratia uires. Vel gratia ĩperat oris: uel certe Ouidii ut ſit ſenſus. Et ſi quid ualet apud te gratia mea. Numinis læſi. Auguſti quẽ offendi. Error: Imprudẽtia. Nec breue. Nec res breuis: ſed longa narratu. Nec tutũ eſt. Propter Auguſtũ quẽ offenderẽ.

Funeſti mali. Mali qđ mihi funus & triſtitiam attulit. Tempus illud quo Auguſtũ læſi. Et admonitu fit nouus ipſe dolor. Et recrudeſcit dolor recordatiõe ipſa. Et quæcunq; deo Auguſtũ deũ appellat.

Poſſint afferre pudorem. Poſſint ignominia afficere. Illa condita. Ea ignominioſa tecta & occulta.

Cæca nocte. Obſcuris tenebris & perpetua taciturnitate. Sed illo præmia peccato nulla petita mihi. Sed peccatum illud imprudenter admiſit: nõ ut aliqd inde præmii uoluerim referre. Stultitiamq; Subaudi referam. Stultus aũt imprudẽs eſt: & ĩprouidus: multiq; nõ inſipiẽtes hoĩes aliquãdo ſtulte agũt. Nomina ſi factis. Si uelis noĩa rebus reſpõdere. Quæ ſi non ita ſint. Si quæ dixi ſcilicet me per imprudẽtiam erraſſe: nõ ſunt qualia a me dicta ſunt.

Stultus

Aliũ quo longius abſim. Ordo eſt. Quære aliũ locũ quo lõgius abſim. Suburbana hæc ſit mihi terra. Quo lõgius abſim. Quo in loco remotior ẽt ab urbe Roma: uel tomitana exulem. Suburbana hæc ſit mihi terra. Nõ modo inquit ad lõgius ꝓficiſcar exiliũ: Sed etiã uolo ut ſuburbana alicuĩ⁹ urbis Scythiæ magis periculoſa & hoſtibus expoſita q̃ tomos ad maius ſuppliciũ ſi non loquor uera ſint mihi exilium. Suburbanum autem ſignificat non modo prædium: ſed quicquid eſt in ſuburbanis.

In Septimam Elegiam Enarratio.

VAde ſalutatũ. Ad filiã Perhillã ſcribens Ouidius primo fatet ſe muſis uacare: q̃uis illæ ſibi nocuerint: eaq; hortat ut idẽ faciat quo ſibi ĩmortalitatẽ cõparet: nã ea formæ elegantia: quæ ĩ ipſa erat: ſenectute & tpe uitiabit. At ĩgenii dotes ſemp permanebũt. Littera parata. Oepiſtola ſcripta. Sed ſic. Sed uiuere ita miſere.

Leuata. Eſſe ĩminuta: hoc eſt dices etiã nr̃a mala tãto tpis interuallo minime eſſe attenuata. Et tamen reuerti ad muſas. Et tñ dices me ad muſas redire. Cogere dices me etiam colligere. In alternos pedes. In dactylum & ſpondeũ: ex qbus metra cõficiunt. Metrũ enĩ græce: latine Numerus uocat. Eſt aũt numer⁹ æqualiũ pedũ legitima ordinatio. Carmen uero eſt modus uocibus iunctus: cuius diſcrimina cãtus: modus: motus: autor Cẽſorinus. Eſt aũt pes (ut docet Diomedes) ſublatio ac poſitio duaꝝ aut triũ ampliuſue ſyllabaꝝ ſpatio cõprehẽſa. Studiis cõibus. Studiis poeticis. Eſt aũt poetica (ut idẽ Diomedes docet) fictæ ueræq; narrationis cõgruẽti rhythmo uel pede cõpoſita metrica ſtructura ad utilitatem uoluptatẽq; accõmodata. Rhythmus autẽ eſt uerſus imago modulata ſeruans numerũ ſyllabaꝝ poſitionẽ ſæpe ſublationẽq; cõtinẽs: is latine modus ſiue numerus dr̃. Vergilius. Numeros memini ſi uerba teneré. Fabius docet Rhythmos neq; finẽ hr̃e certũ: nec ullã in cõtextu uarietatẽ. Sed qua cœperũt ſublatiõe ad poſitionẽ uſq; decurrere. Rhythmus aũt creditur dict⁹ a Rhythmonio Orphei filio & Idmoneæ nymphæ Maricæ: ut tradidit niceratus ĩ libro quẽ cõpoſuit de Muſico fratre Rhythmonii. Diſtat autẽ poetice a poemate & poeſi: ut placet Diomedi: q; poetice ars ipſa intelligitur. Poema aũt pars opis ut Tragœdia poeſis cõtextus: & corpus totius opis effecti: ut Ilias: Odyſſea. Aeneis. Quintilian⁹ tñ poeſim pro poetice poſuit. Nã in calce libri. xii. ita ſcribit. Quãtũ. n. poeſis ab Homero & Vergilio: tantũ faſtigiũ accepit eloquẽtia a Demoſthene: atq; Cicerone: Marcellus quoq; ita ſcribit. Poeſis eſt textus ſcriptoꝝ ut Odyſſea: uel Ilias Homeri: aut Aeneis Vergilii. Poema iuẽtio parua: quæ paucis uerbis exprimit ut ingladiatoriis ludis Homeri. Poetica eſt ars eaꝝ rerum. Lucilius in. xi. ſatyra. Non hoc quod ualeat: quidue interſit hoc & illud cognoſcis: primũ hoc qđ diximus eẽ poema. Pars eſt ps pua. Idẽ in epiſtola. Itẽq; uis nõ magna poema eſt. Illa poeſis opus totũ totaq; illa ſumma eſt una.

Metrum
Numerus
Carmen
Pes
Poetica
quid
Rhythm⁹
Rhythm⁹
uñ dictus
Poetice
Poema
Poeſis

Sis memor: & ſi quas fecit tibi gratia uires:
Illas pro nobis experiare rogo.
Numinis ut læſi fiat manſuetior ira:
Mutatoq; minor ſit mea pœna loco.
Idq; ita ſi nullũ ſcelus eſt in pectore noſtro:
Principiumq; mei criminis error habet.
Nec breue nec tutũ ẽ: quo ſint mea dicere cãu
Lumina funeſti conſcia facta mali.
Menſq; reformidat: ueluti ſua uulnera tẽpus
Illud: & admonitu fit nouus ipſe dolor.
Et quæcunq; adeo poſſint afferre pudorem:
Illa tegi cæca condita nocte decet.
Nil igitur referã niſi me peccaſſe ſed illo
Præmia peccato nulla petita mihi.
Stultitiamq; meum crimen debere uocari:
Nomina ſi factis reddere uera uelis.
Quæ ſi non ita ſunt: alium quo lõgius abſim:
Quære: ſuburbana hæc ſit mihi terra locũ

VAde ſalutatũ ſubito parata perhillã
Littera ſermonis fida miniſtra mei.
Aut illã iuenies dulci cũ matre ſedẽtem:
Aut inter libros pieridesq; ſuas.
Quicqd aget: cũ te ſcierit ueniſſe relinquet.
Nec mora: quid uenias: qdue reqret agam.
Viuere me dices: ſed ſic: ut uiuere nolim:
Nec mala tã lõga noſtra leuata mora.
Et tamẽ ad muſas (quamuis nocuere) reuertí
Aptaq; in alternos cogere uerba pedes:

Ecqd

Tu quoq; díc ſtudíís cõíbus ecquíd ínhæres?
Doctaq; non patrío carmína more canís?
Nam tíbí cum fatís mores natura pudícos:
Et raras dotes ingeníumq; dedít.
Hoc ego pegaſídas deduxí primus ad undas
Ne male facundæ uena periret aquæ.
Primus íd aſpexí tenerís ín uírgínís annís.
Vtq; pater:natæ duxq; comelq; fuí.
Tunc quoq;(ſed forſan noſtrũ deleuit amorẽ
Tempus)eram nímío íunctus amore tíbí.
Ergo ſí remanẽt ígnes tíbí pectorís íídẽ:
Sola tuum uates lesbía uíncít opus.
Sed uereor:ne nunc mea te fortuna retardet:
Poſtq; meos caſus ſit tíbí pectus íners.
Dnm lícuít tua ſæpe míhí:tíbí noſtra legebã:
Sæpe tuí íudex:ſæpe magíſter eram.
Aut ego præbebã factís modo uerſíbus aures
Aut ubí ceſſaras cauſa ruboris eram.
Forſitan exemplo:quía me læſere líbellí:
Tu quoq; ſís pœnæ facta ruína meæ:
Pone phílla metũ:tantũmodo fœmína nulla:
Neue a ſcríptis díſcat amare tuís.
Ergo deſidíæ remoue doctíſſima cauſas:
Inq; bonas artes:& tua ſacra redí.
Iſta decens facíes longís uítíabítur annís:
Rugaq; ín anríqua fronte ſenílís erít.
Iníícíetq; manus formæ damnoſa ſenectus:
Quæ ſtrepítum paſſu non faciente uenít.
Cumq; aliqs dícet: fuit hæc formoſa dolebís:
Et ſpectaculum mendax eſſe quærere tuũ:

¶ Ecquid inhæres? Nunquid das operam? Non more patrio. Nõ laſciuis numeris ut ego uſus ſum aut certe num pro an:ut ſit interrogantis. Nam tibi cũ fatis. Et natura & fato Ouidius dicit filiam mores aſſecutam eſſe. Loquit enim ſecundũ eoꝝ opinionẽ qui credidere hoíes:aut mores:aut alia id genus natura quodã ordine ad finẽ peruenire niſi fato impediant: Alexander aũt Aphrodiſius hãc opinionẽ cõfutauit in libro:quẽ de fato ad Antoniũ edidit:multis enim argumentis oſtendit nihil aliud eſſe fatũ:aut fatatũ q̃ quod natura fit:De uita hoís:quæ fato:natura: & fortuna cõtinet:diximus ſupra. Et raras dotes. Et bona aĩ uel corporis:quæ raris & paucis dant.

De fato & natura

Fatũ id eẽ quod natura ſit

Hoc. Scilicet tuũ ingeniũ. Ad undas pegaſidas. Ad fontẽ muſaꝝ:quẽ equus alatus pegaſus natus ex ſanguinæ Meduſæ: quũ ad parnaſum peruenifſet. pede fodiẽs effecit. Fabulam refert Higynus. Ouidius libro. iiii. met. & Lucanus in. xi. Deſignat aũt Ouidius ſe primũ filiã docuiſſe arte poeticã. Male periret. Male pderetur. Aquæ facũdæ. Aquæ facúdiã habẽtis:aut dantis:Sunt qui legant fœcũdæ hoc eſt abũdantis:fertilis. Primus id aſpexi. Primus hoc ingeniũ tuũ notaui. Vtq; pater. Vt fui inquit pr̃. ita fui dux:& comes filiæ. Erã nimio iũctus amore tibi. In alio codice hi duo uerſus ita leguntur. Tunc quoq;(ſed forſan nr̃m deleuit amorẽ Tẽpus)eras magno iũctus amore mihi. Iidem ignes. Iidẽ calores apollinei: aut certe ardores ingenii. Quintilianus. Quid iucũditatis in ſermone? quos ĩgenii igniculos.

Sola uates lesbia. Sola uates Sappho ex Leſbo íſula. Mea fortuna. Meũ exiliũ & infortuniũ. Tua ſæpe mihi. Subaudi legebas. Aut ubi ceſſaras. Aut quãdo a recitatiõe deſtiteras deprehenſo a me aliquo errore in tuo carmíe.

Cauſa ruboris erã. Quia tui carminis errorẽ deprehẽdebas. Forſitan exẽplo qa me læſere libelli. Tu quoq; ſis pœnæ facta ruína meæ. Ordo eſt. Vereor ne tu quoq; ſis facta ruina. i. corrueris exẽplo meæ pœnæ: quia & reliqua hoc eſt timeo ne tu quoq; meo exẽplo corrueris de ſerendo poetices ſtudia:q̃ ea me pœna affecerít:Sũt q̃ ita legant. Tu quoq; ſis pœnæ fata ſecuta meæ:ut fata p̃ poetæ ifœlicitate accipiãt: idẽ tamen eſt ſenſus. Pone perhilla metum. Filiã hortat ne timeat carminib⁹ poſſe accidere quod ſibi euenit docẽs quid tm̃ euitandum ſit. Cauſas deſidiæ. Timorẽ ne q̃d tibi ex uerſu mali accidat. In bonas artes: Poeticã facultatẽ ſignificat. Iſta decẽs facies. Hæc tua Pulchritudo: Poeta ãt formã: & diuitias fragiles: aĩ uero bona ſempiterna eſſe colligit. In antiqua fronte. In fronte iam ſenio confecta. Iniiciet manus formæ. Formam ſibi uendicabit:& turpem reddet. Damnoſa ſenectus. Senectus: quæ iuuenes dãno afficit. Paſſu non faciente ſtrepitum. Ideſt gradu qui non ſentitur. Obrepit. n. non intellecta ſenectus. Speculum tuum eſſe mendax. Tuum ſpeculum non reddere ueram formam:& qualem prius uideras: Vnde Helena ſe in ſpeculo rugoſam conſpiciens flebat: dicente Ouidio in ultimo met. Flet quoq; ut in ſpeculũ rugas conſpexit aniles Tyndaris:& ſecum cur ſit bis rapta requirit. Poſtea ſubiungit. Tempus edax reꝝ: tuq; inuidioſa uetuſtas Omnia deſtruitis:uitiataq; dentibus æui Paulatim lenta conſumitis omnia morte. Illud notandum: nihil aliud eſſe illam in ſpeculis imaginem: q̃ umbram digeſta claritate materiæ excipientis. Vitrea autem ſpecula ideo ualde elucent(autore Alexandro Aphrodiſeo)quoniam introrſus ipſa ſtanno illiniunt. Ineſt autem eius natura perſpicua: & perinde uitro copulatum quod per ſe lucet plus adhuc renidet radios ſuos per uitri ſpiramenta tranſmittens: duplicat quod in ſuperficie: & extra uitreũ corp⁹ eſt:atq; ita admodũ elucentia euadunt ſpecula. Idẽ ét docet cur in ſpeculis:& perſpicuis aquís nos intuemur: quia qualitas uiſus ad perſpicua abiens corpora per refractionẽ radioꝝ: qui ab oculis exeũt accedat ad ſui aſpectum. Optima aũt Specula apud maiores fuere brunduſina ſtanno & æremiſtis: Speculũ

Tempora oía deſtruunt

Imago in ſpeculis q̃d

Cur ſpecula ualde lucent

Cur in ſpeculis nos intuemur

Specula brũduſina

Imaginare Speculo utendũ eẽ

Catullus appellauit imaginoſum:qm̃ imaginẽ facit.Inuenit̃ etiã imaginare pro eo quod eſt imaginẽ facere:quo uerbo utit̃ Gelius iibro.xv.cap.xviii.ita.n.ſcribit.Item ut ſpeculum in loco certo poſitum:nihil imaginet:aliorſum tranſlatum faciat imagines:Socrates philoſophus ultro ſuaſiſſe fertur diſcipulis ſuis: ut crebro ſemet in ſpeculo cõtemplarentur:ut qui ſibi pulchritudie cõplacuiſſet:impẽdio procuraret: ne dignitatem corporis malis moribus dedecoraret:qui uero minus ſe cõmendabilem forma putaret: ſedula opam daret ut uirtutis laude turpitudinẽ tegeret.Demoſthenẽ ẽt docet Fabius ſemp ante ſpeculũ q̃ſi ante magiſtrũ cãs meditatũ.Specula Seneca in prio nat.qõnũ ſcribit inuenta: ut hõ ipſe ſe no ſceret formoſus ut uitaret ifamiam deformis ut ſciret redimẽdum eſſe uirtutibus quicquid corpori deeſſet.Iuuenis ut flore ætatis admoneretur illud tps eſſe diſcẽdi & fortia : audẽdi. Senex ut indecora carnis deponeret:& de morte aliqd cogitaret: poſtea reꝛ iã potiẽte luxuria ſpecula totis paria corpib9 auro argentoq; cælata ſũt:deide gẽmis adornata. Finge ſed immẽſis cẽſibus eſſe pares.Sed exiſtima te poſſidere eas diuitias : quæ poſſint cõparari opib9 & prouẽtui ditiſſimi cuiuſq;. Nẽpe dat & qd cũq; libet.Sententia elegantiſſima : qua docet diuitias eẽ bõa fortũæ fluxa atq; fragilia. Virtutem autẽ claram æternãq; haberi:ut eſt apd̃ Saluſtiũ. Hyrus & ẽ ſubito de Hyro mẽdico abũde diximus in ultimo de remedio amoris.

Cur ſpecula inuenta

Diuitiæ fluxæ

Crœſus rex

Qui mõ crœſus erat.Crœſus rex fuit Lydiæ ditiſſimus:capt9 ãt a Cyro rege Perſaꝛ uictus cõpedibus ſuper ingẽtẽ quã ſtruxerat lignorũ ſtruẽ ab eo imponit̃ ut uiuus cremaret̃. Crœſo autem ſuper pyra ſtanti ueniſſe in mentem ferũt:quod ab eo ſibi nutu dei a Solone fuiſſet dictũ ex uiuẽtibus beatum eſſe neminem : qui bus auditis Cyrum tradunt pœnituiſſe:quum ſe quoq; hominem eſſe cognoſceret: qui alium hominem olim ſe non inferiorem uiuum rogo traderet:p̃terea ueritum ob id pœnam ac reputãtem nihil eſſe in rebus humanis ſtabile:iuſſiſſe ignẽ celerrime extĩgui iam incẽſum Crœſumq; deponi: eumq; ſolutũ iuxta ſe collocauit:multaq; habuit obſeruantia Hiſtoriam refert Iuſtinus:ſed plenius Herodotus.Senſus ergo eſt.Qui paulo ante erat ditiſſimus:ſolet a fortuna deprimi & pauperrimus fieri. Nil non mortale.Omnia mortalia. Pectoris exceptis ingeniiq; bonis.Idẽ ẽt ſic refert Propꝛtius. At nõ ingenio quæſitum nomẽ ab æuo Excidet:ingenio ſtat ſine morte decus. De ſuis ſeptem montibus. Roma enim(ut diximus autore Plynio)ſeptem complexa fuit montes:Capitolinum.ſ.Auentinum: Cælium : Exquilinum: Viminalem.Quirinalem:Palatinum:quorum etymologiã legito apud Varronẽ ſcribẽtẽ ab his ſeptẽ mõtib9 in quibus ſita eſt diem Septimõtium nominatum eſſe. Vnde & Vergilius ita cecinit : Scilicet & rerum facta eſt pulcherrima Roma:Septem quæ una ſibi muro circundedit arces. Martia roma:Roma quæ erat in tutela Martis propter Romulum eius filium. Quam ſtudii maneat fœlicior uſus.Quæ habeas fœliciorem utilitatem & fortunam ex ſtudiis poeticis:q̃ ego habui. Venturos rogos.Mortem uenturam.

Oĩa hominum mortalia p̃ter ingenii bona

Montes ſepte Romæ

Septimontius dies

Sũt & opes modicæ:cũ ſis digniſſima magnis:
Fínge ſed immenſis cenſibus eſſe pares.
Nẽpe dat & quodcunq; líbet fortuna:rapitq;:
Hyrus & eſt ſubito qui modo crœſus erat.
Síngula quid referã?nil nõ mortale tenemus:
Pectoris exceptis ingeniiq; bonis.
En ego cum patria caream uobiſq; domoq;:
Raptaq; ſint:adimi quæ potuere mihi.
Ingenio tamen ipſe meo comitorq; fruorq;:
Cæſar in hoc potuit iuris habere nihil.
Q uílibet hanc læuo uitam mihi finiet enſe:
Me tamen extincto fama ſuperſtes erit.
Dumq; ſuis uictris ſeptem de montibus orbẽ
Proſpiciet domitum martia roma legar.
T u quoq;:quam ſtudii maneat felicior uſus:
Effuge uenturos q̃ potes uſq; rogos.

Vnc ego triptolẽi cupẽ ɔſcẽdere cur
Míſit ignotã q rude ieñ humũ(rus

Triptolemi fabula

Vnc ego Triptolemi.Deſiderio quum patriæ:tũ ſuoꝛ ita teneri poeta ſcribit:ut cupiat celeri aliquo curſu eo ſe conferre:quam rem ſibi Auguſtũ ſolũ p̃ſtare poſſe oſtendit: narratq; exilii ſui incomoda:optatq; ut tandem Cæſar iræ modũ ſtatuat:& mitius præbeat exiliũ. Triptolemi currus.Currum intelligit.qué a Cerere accepit Triptolemus : de quo huiuſmodi fabulã refert Lactãtius:Ceres quũ Proſerpinã filiã quæreret uenit ad Eleuſinũ regẽ:cuius uxor iona puerũ peperit Triptolemũ:ſeq; nutricẽ ſimulabat.Hãc regina libẽs nutricẽ filio ſuo recepit:datq; ei nutriẽdũ. Ceres dũ alũnũ ſuũ uellet imortalẽ reddere:interdũ lacte diuino nutriebat:noctu clã igne eum obruebat.Itaq; præterq̃ ſoliti erãt mortales creſcebat.Quũ hoc pater miraret̃:nocturno tempore obſeruauit:& quũ Ceres pueꝛ igni obrueret:pater exclamauit: illa irata Eleuſinũ exanimauit:ac Triptolemo alũno ſuo æternum beneficiũ cõtulit.Nam fruges ei ꝓpagãdas:& currũ draconibus iũctum tradidit:qbus ille uictor orbẽ terraꝛ frugibus obſeuit:poſteaq̃ domũ rediit:Cepheus rex eũ tanq̃ æmulus iterficere conatus eſt:Sed re cognita iuſſu cereris Triptolemo regnum tradídit:ibiq; oppidum cõſtituit:quod ex patris ſui nomine Eleuſinum appellauit.Cereri ſacra primus inſtituit:quæ Theſmophoria græce appellantur. Fabulam ẽt habes apud Ouidium in met.& in quarto faſtorum.De Triptolemo nonnulla etiam Higynus.Is eum ſcribit primum omnium rota uſum:ne curſu moraretur:eumq; a draconibus ductum.

Eleuſinum oppidum

Theſmophoria

Rota primum uſus Triptolemus

Dracone

¶ Dracones medeæ. Medea poſt Peliæ necem fraude interempti iunctis currui draconibus aufugit dicé te Ouidio in meta. Quæ niſi pennatis ſerpentibus iſſet in auras. Non exempta foret: pœnæ: Inde (ut ſcribit diodorus) Corinthum peruenit ad maritum Iaſonem: qui ilii ætate paulatim decorem formæ auferé te: Glaucæ Creontis regis filiæ amore captus: eam duxit uxorem Medeam uero urbe expulit: Illa quũ a receſſu diem unum petiiſſet: noctu regiam ingreſſa: eam certis medicamentis incendit: Glaucam: Creõtem que etiam igne abſumpſit: inde poſtea Athenas puenit dicente Ouidio in met. Sed poſtq̃ colchis arſit noua nupta uenenis: Flagrantemque domũ regis male uidit: utroq; Sanguine natorum perfunditur impius enſis. Vltaq; ſe mater male laſonis effugit arma: Hinc titaniacis ablata dracõnibus itrat Palladias arces. Iactandas pénas. Alas agitandas: & mouendas uolando. Siue tuas Perſeu. De alis Perſei: & Dædali abunde ſcriptũ é quũ ab aliis tum in primis ab Ouidio in met. Solũ patriæ. Terrá romaná. Qué ſenſiſti. Aquo exulaſti. Deũ. Auguſtũ. Eris ales. Vteris ea celeritate in redeũdo: qua aues in uolando. Quum iá ſatiauerit irá. Quum iam iram poſuerit Auguſtus. Quod minꝰ é. Quæ res eſt minoris momenti: q̃ reditũ concedere. Nec aquæ faciunt: Nec aquæ: aut alia eleméta in Scythia mihi ꝓſunt. Perpetuus lá guor Aſſidua quædã debilitas. Seu uitiant artꝰ. Cauſas duas aſſignat ſui lãguoris. Siue inquit animi dolore ſiue aeris intéperie corpꝰ uitiatur. In regione. In Scythia. Nam cibi mutatio & aquæ potiſſimũ grauis eé ſolet: ut docet Ariſtoteles in problemat. Aut certe qa aer regionis põticæ ſua craſſitudine nec hieme tepeſcit: nec refrigeraſ æſtate. Sol enim recedit per hiemẽ: accedit per æſtatem: quæ cauſa eſt: ut illic intentius & æſtus & frigora fiãt: & ideo regio illa íſalubris etiá ſit his: qui locis illis nõ aſſueti ſint. Scribit Diodorus ita patriæ amoré quendam ingétem natura ſingulis innatũ eſſe: ut hæ gétes ultro potius eam deligant uitã & incommoda: q̃ alio cogantur more uiuere. Aeris aũt malitiá cõſuetudinem a teneris annis cœptã ſuperare affirmat. Vt tetigi põtũ. Vt in ponticam regionem perueni. Vexant inſomnia. Agitãt crebra & tumultuoſa inſomnia: quod ſignũ eſt aduerſæ ualitudinis. ut docet Cornelius Celſus. Scribit Ariſtoteles in problemat. eos qui deterius uel animo uel corpore ſunt affecti: deteriora ſõnia cõcipere. Quippe quũ etiã affectio corporis faciat ad ſomnii uiſionem: hominis enĩ morbo laborãtis: ꝓpoſita quoq; animi uitioſa ſunt: atq; etiá propter corporis perturbationẽ animus quieſcere nequit. Vtraque pars æqua eſt. Tam mente: q̃ corpore pariter male ualeo. Binaq; damna fero. Patior damnum & mẽtis & corporis. Veluti ſpectabiie corpus. Tanquá ſi eſſet corpꝰ cõſpicuũ: & dignum ſpectatu. Oſtendit aũt cauſas: quibus mens ſua dolore afficitur. Forma meæ fortũæ. Qualitas & deformitas illa meæ cõditiõis. Cultꝰ. Veſtitũ. Sonoſq;. Et uerba. Tãtꝰ amor necis é. Subit mihi ardor qdá me íterficiẽdi. Q đ nõ uidicet enſe. Quod ñ ferro me íterficiẽdo ulciſcaſ iniurias. Ciuiliter. Me legibꝰ pũiẽdo: nõ ui & armis. Nr̃a fuga. Exiliũ meũ.

Medeæ fabula

Nunc ego medeæ uellem frenare dracones
Quos habuit fugiens arce corinthe tua.
Nunc ego iactandas optarem ſumere pennas
Siue tuas perſeu: dædale ſiue tuas.
Vt tenera noſtris cedente uolatibus aura
Aſpicerem patriæ dulce repente ſolum.
Deſertæq; domus uultus memoreſq; ſodales
Charaq; præcipuæ coniugis ora meæ.
Stulte qd hæc fruſtra uotis puerilibꝰ optas?
Quæ non ulla tibi fertq; fertq; dies?
Si ſemel optandũ eſt: auguſti numen adora.
Et quem ſenſiſti rite precare deum.
Ille tibi pennaſq; poteſt curruſq; uolucres
Tradere: det reditum protinus ales eris.
Si p̃cer hæc (neq; enĩ poſſum maiora p̃cari)
Ne mea ſint timeo uota modeſta parum:
Forſitan hoc olim: cum iam ſatiauerit iram:
Tunc quoq; ſollicita mente rogandus erit:
Quod minus iterea é iſtar mihi mũeris ãpli:
Ex his me iubeat quolibet ire locis.
Nec cœlũ: nec aq̃ faciunt: nec terra: nec auræ:
Hei mihi ꝓpetuus corpora languor habet
Seu uitiant artus ægræ contagia mentis:
Siue mei cauſa eſt in regione mali.
Vt tetigi pontum uexant inſomnia: uixq;
Oſſa tegit macies: nec iuuat ora cibus.
Quiq; per autũnum percuſſis frigore primo.
Eſt color in foliis quæ noua læſit hyems.
Is mea mẽbra tenet: nec uiribus alleuor ullis
Et nunquam queruli cauſa doloris abeſt.
Nec melius ualeo q̃ corpe mẽte ſed ægra eſt
Vtraq; pars æquæ: binaq; dãna fero.
Hæret & ãte oculos ueluti ſpectabile corpus
Aſtans fortunæ forma uidenda meæ:
Cũq; locos moreſq; hoĩum: cultuſq; ſonoſq;
Cernimus: & qd ſim: quid fuerimq; ſubit.
Tantus amor necis é: querar ut cũ cæſaris ira:
Quod non offenſas uindicet enſe ſuas.
At quoniam ſemel eſt odio ciuiliter uſus:
Mutato leuior ſit fuga noſtra loco.

Cur in ponto æſtus & frigora intẽtius fiant

Pontica regio nobis ĩ ſalubris

Cur tumultuoſa ſomniamus

In Nonam Elegiam Enarratio.

HIc quoq; ſunt urbes graiæ. Vrbes græcas Geticam oram icoluiſſe docet: ab hiſq; etiam Tomitanæ urbi nomen fuiſſe impoſitum oſtendit. Hic quoq;. Hic etiam in getica ora: ut in aliis ét regionibus. Inhumanæ barbariæ. Inhumanæ gentis geticæ. Huc quoq; mileto. Huc. i. Tomon: quo intelligendū eſt Ouidi. ſignificar magis coloniā Mileſiā ueniſſe: q̄ gñaliter in geticam regionem aut Iſtropolim ſolū: ut antea diximus. Eſt auté ſenſus. Mileſii Tomō quoq; tenuere: quem admodū ét Iſtropolim: aut quéadmodū aliæ quoq; græciæ coloniæ litt⁹ geticū tenuere. Fuit aūt Miletus urbs quōdā Ioniæ toti⁹ belli pacisq; artib⁹ prīceps a Mileto appellata. Oui. libro nono meta. Spōte fugis milete tua celeriq; carina Aegeas metiris aq̄s: & ī aſide terra Mœnia conſtituis. Sane Miletus lanæ p̄ſtātia nobilis fuit. Vnde a Marone Mileſia uellera appellant: nō a colore: ut Seruius & alii eū ſecuti falſo opinati ſūt. Martialis. Nec Miletus erat uellere digna tuo. Et Oratius ī epl̄is. Alter Mileti textā cane pius & angue Vitabit chlamydē. Ci. in Verrē. Quid a Mileſiis lanæ ſuſtulerit. Et Plyni⁹ libro. viii. ſcribit tertiū lanæ locū Mileſias oues optinere. Sed uetus huic nomé. Hic apte ſignificat Tomō locū a cæde Abſyrti nominatū: ubi poſtea urbé cōdidēr Mileſii ſeruato priori noīe loci. Supi⁹. n. dixerat. Huc quoq; Mileto: hic uero ut poti⁹ Tomō q̄ Iſtropolim: aut aliā getici littoris urbé oñdat: addidit huic loco. i. Tomo ip̄i: ubi exulo. Declinaē át ī ſingulari Tomos Tomi: uel Tomis: dīq; a græco τομος qđ ſignificat īciſio: ſectio. Nā Medea ſoror cū Iaſone fugiēs: ut ſequétis patris fugā moraret illic trucidauit Abſyrtū fratré qué prīo Aegialeū uocatū putant: ſed a flumine Abſyrtū cognominatū. Cicero libro. iii. de natura deoꝝ. Quid Medeæ Abſyrto fratri reſp̄ōdebis? q̄ eſt apud Pacuuiū Aegialeus: ſed illud nomē uetꝰ litteris uſitatius: hiſtoriā p̄curris Iuſtin⁹ libro. xlii. Vetus nomé. Tomos. n. locus ille ante: q̄ urbs cōderet: appellatus fuit. Poſitaq; antiqus urbe. Vide quo poeta docet locū prius appellatū fuiſſe Tomon. Inde ibi urbē a Mileſiis cōdita. Sūt q̄ ita legāt. Poſitūq; antiqus urbi: qđ nō placet. Cæde abſyrti. Propter abſyrti mortē. Quæ cura pugnacis facta mineruæ. Quæ argo nauis facta cura & tutela Palladis armatæ: quā pictā habuit: aut īgeniose: curioſe: & p̄cite factā itellige. Pallas. n. (ut diximus) p̄ſtātiorū opeꝝ dea eſt: uel certe q̄ eius ædificādæ curā cepit Minerua. Nā Eſchylus & nōnulli dixere ab ea dea q̄dā materiā loquéte pagaſis eé cōiúctam: pugnacé aūt Mineruam appellauit: quoniā ea belli dea eſt. Sane argo (ut ſcribit Diodorus) dicta fuit: uel ab Argo eius nauis architecto: qui etiam inter nauigandum eius reſarciendæ curam ceperat: uel a uelocitate quam antiqui Argon appellabāt. Higinus etiam docet eam Argo a celeritate græce appellatam: uel ab Argo eius inuentore. Facta fuit ex Orno arbore: ut ſcripſit Alexander Cornelius. Ea ſimilis arbori ferenti uiſcum: nec aqua nec igni corrumpi pōt. Pindarus ſcripſit hāc nauem factam in Magnelia oppido: cui Demetriæ nomen fuit. Callimachus autem in iiſdem finibus ad Apollinis Actii templum: quod argonautæ profici ſcentes ſtatuiſſe exiſtimantur in eo loco: qui Pagaſe uocatur ideo q̄ nauis argo ibi primum compacta dicitur: quod eſt græce Pagaſe: unde a poetis Pagaſea appellatur. Homerus hūc eundem locum in Theſſaliæ finibus eſſe demonſtrat. Diodorus & Homerus ſcribunt eam ſub Pelio monte fuiſſe ædificatā. Sed quū Iaſon rediret ad Iſthmū pelopōneſi nauigās cum argonautis ſacra fecit Neptuno eiq; nauem dedicauit. His uadis. Getico littori. Qué. Patré Medeæ. Ab alto tumulo. Ab alto colle getici littoris. Speculator. Aliqs ex argonautis: uel ex indigenis ſcythis: q̄ collé aſcéderat p̄fecturus an eos qui rapto aureo uellere aufugerant: ex Colchide aliqui inſequerentur. Ait ipſe ſpeculator dixit. Hoſpes. Peregrinus ex argonautis: uel o hoſpes: hoc eſt o Iaſon: ut ſit ordo. Speculator ut p̄cul uidit: qué ab alto tumulo ait: o hoſpes noſco colchica uela. Venit. ſ. ipſe Medeæ pater. Noſco colchica uela. Cognoſco inq̄t uela huius: qui uenit ex Colchide. Sunt qui legant. Hoſpes ait noſco colchide uela dari: ut ſit ſenſus. Poſtq̄ ſpeculator ab alto colle uidit lōnge uenientem Medeæ patrem Iaſoni peregrino dixit ſe noſſe ex Colchide ad geticum littus naué peruenire: ut intelligamus ſpeculatorem illum fuiſſe aliqué ex indigenis getis. Dū trepidāt Minyæ. Minyæ argonatæ appelllati fuere a Minyarum familia: quæ olim Orchemo non tenuit in Boetia: quam urbé Minyeiam uocauit Homerus a Minyarum natione: quæ poſtea ī Theſſalia migrauit ad ad Iolcum: unde Argonautæ ſunt oriundi. Soluiē agge re. Soluiē e getico littore. Colchis conſcia meritoꝝ. Medeia cōſcia ſceleris: quod in patré admiſerat. Merita autem ironice pro ſceleribus accipe: aut certe merita intelligit beneficia: quæ in Iaſonem contulit. Ea ſiquidem Argonautas ad templum

Miletus

Mileſia uellera

Seruii error

Tomos

Tomi nominis origo

Aegialeus uel Abſyrtus

Argo palladia

Argo uñ appellata

Vbi argo ædificata

Pagaſe

Pagaſea nauis

Minyæ

Medeæ in Iaſoné beneficia

HIc quoq; ſūt urbes graiæ (q̄s credere
Inter ihūanæ noīa barbariæ (poſſet)
Huc quoq; mileto miſſi uenēr colōi,
Inq; getis graias conſtituere domos.
Sed uetus huic nomē poſitaq; antiquius urbe
Conſtat & abſyrti cæde fuiſſe loco.
Nam ratæ: quæ cura pugnacis facta mineruæ
Per non tentatas prima cucurrit aquas.
Impia deſertum fugiens medea parentem
Dicitur his remos applicuiſſe uadis.
Q uē p̄cul ut uidit tumulo ſpeculator ab alto
Hoſpes ait: noſco colchica uela: uenit.
Dū trepidant minyæ: dū ſoluiē aggere funis:
Dū ſeq̄tur celeres anchora tracta manus
Conſcia percuſſit meritorum pectora colchis

Martis deduxit longe ab urbe Sybari colchoꝝ regia ſtadiis.lxx.ubi pellis illa aurea a poetis decãtata ſer uabatur:accedentem ad fores templi Medeam appellati taurica lingua ab ea milites apertis ianuis: ut regis filiam introduxerunt. Argonautæ templum ſimul igreſſi:eductis enſibus cum plures e barbaris occiderent:aliis improuiſa re territis diffugiẽtibuſq; erepta aurea pelle:e ueſtigio ad nauem reuerſi ſunt.Medea draconẽ pellis cuſtodẽ incubantẽ:ſempq;(ut fabulæ ferũt)uigilẽ:ueneno perimẽs:una cũ Iaſone mare conſcendit:re ab iis:qui diffugere: Aeetæ nunciata aſſerunt eum cum iis:qui in promptu erant:militibus græcos inſecutum:plures iuxta littus cecidiſſe:ubi pugna cõmiſſa rex a Meleagro occiſus ſuperantibus græcis reliqui colchorũ in fugam uerſi magna ex parte interiere.Iaſon tamẽ aliiq; multi uulnerati ſunt.quos die⁹ paucis Medea radicib⁹ herbiſq; curauit: Hæc Diodorus.Medea quoq; apud Quidiũ lib.vii.met. hæc ait.Seruabere munere noſtro Seruat⁹ promiſſa dato. Manu auſa atq; auſura multa nephãda.Hic Ouidius Medeã dicit multa ſceleꝛa auſam fuiſſe amore id impellente. Nã & in met.oſtẽdit eã adeo amore Iaſonis exarſiſſe: ut tãdẽ eũ parẽti ꝓpoſuerit:& auſurã i poſteꝝ dicit:qa fratrẽ prio:deide eius ex Iaſone liberos occidit.Sane Aeeta rex in Colcho regnauit ut tradit Diodor⁹ genuitq; ex uxore Hecate tres liberos:Circẽ:Medeã:& Aegialeũ: Medeã aũt tradũt tũ a matre Hecate:tũ a ſorore Circe ſingula ueneficia edoctã diuerſis moribus uixiſſe. Nã & hoſpites eripiebat a uitæ diſcrimine:& ſæpe apud patrẽ ꝑcibus & gratia ꝓ damnatoꝝ ſalute intercedebat:qñq; ipſamet ex cuſtodia captos dimittẽs: Aeetã ferũt tũ ſua natura: tum uxoris ſuaſu crudelẽ necãdoꝝ hoſpitũ cõſuetudinẽ ſeruaſſe.Medeã uero quũ magis i dies eſſet parentũ aduerſa crudelitati:ab Aeeta obfiliæ timorẽ i liberã cuſtodiã deſtinatã: illa ad ſolis tẽplũ:quod i littore erat ſitũ cõfugit:quo tpe Argonautæ a Taurica i Põtũ noctu delati peruenere.Ibi Medeã iuxta littus ambulãtẽ quũ iueniſſent:ab ea de hoſpitũ cæde edocti:uirginis hũanitatẽ collaudarũt.Deide aduẽtus ſui cã palã facta illa iminẽs a patre piculũ crudelitatẽq; in hoſpites ut caueret admonuit:cõicato cõſilio Medea ſe adiutricẽ ad ꝑficiendũ certamẽ ꝓpoſitũ pollicita eſt. Iaſon iurãdo data fide uxorem ſibi illã quoad uiueret futuram ſpopondit.Tum argonautæ cum medea ad uellus aureũ profecti ſunt.Illud ſciẽdum Aeetam patrem medeæ ſolis:& ꝑſeidos nymphæ filiũ:ut in Theogonia Heſiodus ſcribit ꝑ æ diphthongon in prima ſequente e:nõ aũt per o & e ſeparatis ut quidã ſcripſere:Oeta uero pro mõte:in quo ſepultus fuit Hercules per œ diphthõgon ſcribit:nec t aſpiratione habet: græce.n.dr̃ ΟΙΤΗ. Pallor.Propter timorem inſtantis patris:Cur aũt timentes palleãt: docet Macrobius his uerbis:Natura quũ quid de extrinſecus cõtingentibus metuit:in altũ tota demergit:ſicut nos quoq; quum timemus latebras:& loca nos oculentia q̃rimus:ergo tota deſcendens ut lateat trahit ſecum ſanguinem:quo uelut curru ſemper uehit:hoc demerſo humor dilutior cuti remanet:& inde palleſcit: ideo etiam timentes tremunt:qa uirtus aiæ introrſum fugiẽs:neruos relinquit:quibus tenebat fortitudo mẽbrorum:& inde timoris ſaltu agitãtur. Attonitæ uirginis.Medeæ perterritæ. Ad fratrem.Ad Aegialeum. Vicimus,Euaſimus patrem inſtantem. Ignari.Neſcientis uelle medeam ſe interficere. Latus innocuum.Latus Aegialei innocentis. Diuellit.Lacerat. Per agros.Per geticũ littus. Neu pater ignoret.Vt pater ſciat filium interemptum:& per agros ita diſcerptum. Luctuq; nouo. Et recenti fletu exmorte filii. Artus extinctos:Membra filii perempti. Triſte iter.Iter illud ſibi triſtitiam allaturum.

Vellus aureũ ereptũ

Aeete regis liberi medea

Aeeta Oeta

Cur timentes pallent ac tremunt

Auſa atq; auſura multa nefanda manu.
Et quãquam ſupereſt ingens audacia mentí:
Pallor in attonitæ uirginis ore fuit.
Ergo ubi proſpexit uenientia uela:tenemur
Et pater eſt aliqua fraude morandus ait.
Dũ qd agat quærit:dum uerſat in oia uultus:
Ad fratrem caſu lumina flexa tulit.
Cuius ut oblata eſt præſentia,uicimus inquit:
Hic mihi morte ſua cauſa ſalutis erit.
Protinus ignari nec quicquam tale timentis
Innocuum rigido perforat enſe latus.
Atq; ita diuellit:diuulſaq; membra per agros
Diſſipat in multis inuenienda locis.
Neu pater ignoret ſcopulo proponit in alto:
Pallenteſq; manus:ſanguineumq; caput.
Vt genitor luctuq; nouo tardetur:& artus
Dum legit extinctos triſte retardet iter.
Inde tomos dictus locus hic:quia ferꝰ in illo
Membra ſoror fratris cõſecuiſſe ſui.
Iqs adhuc iſtic memit naſõis adẽpti
Et ſupeſt ſine me nomẽ in urbe meũ.

In Decimam Elegiam Enarratio.

Siquis adhuc iſtic.Exilii ſui incõmoda deſcribit poeta:ſed inter cætera tanta uim frigoris eſſe aſſerit:ut flumina:& maria;atq; in his etiam piſces cõgelentur:& eo tempore Scythæ hoſtes q̃ equitaru & ſagittis plurimum pollent:iſtrum tranſeant:eaq; loca depopulentur:ac hoies captiuos ducãt:quæ uero nequeunt abducere:ferro & igni deſtruunt:hinc fit ut agros incultos deſerant eo timore:quos uitibus;pomis:arboribus deniq; carere dicit. Colligit ergo poeta miſerrimum ſe eſſe:q; unus hic orbis locus ex tot ad eius ſuppliciũ ſibi aſſignatus fuerit. Iſtic.Romæ. Naſonis adẽpti.Ouidii in exilium miſſi. Sine me,Sine meo corpore. In urbe.In Romana ciuitate.

Arctos nõ occidit

¶ Nunquam taugentibus æquor. Septentrionem designat. Scribit enim Higinus effigiem ursæ stellis figuratam non occidere. Negant inquit oceani uxorem id recipere: quum reliqua sydera eo perueniant in occasum: qꝫ Tethys Iunonis sit nutrix: cui Calisto succubuerat ut pellex. Idem etiam docet Ouidius libro secundo met. Ideo autem re uera non occidit: quia quum super nos sit pollus arcticus: semper a nobis uidetur: sic Maro Arctos oceani metuentes æquore tingi.

Cur arctos nõ occidit

Sauromatæ cingunt fera gens. Plynius scribit põtico littori uarias gẽtes appositas: alias Getas Dacos a Romanis dictos: alias Sarmatas a græcis Sauromatas. Strabo quoꝫ supra iacẽs regio inquit uniuersa iter Borysthenẽ & Istrũ pria é: geraꝫ solitudo: postea Tyrthegetæ: post quos Sarmatæ cognometo iazyges: & q Basilei dicunt & Vrgi. e qbus pars maxĩa nomadibus. i. pastoribꝰ cõstat: pauci agroꝫ colẽdoꝫ studio tenẽt. Hos utrãqꝫ Istri ripã incolere sæpe tradit. De Sauromatis antea plura diximus.

Sauromatæ

Suppositum stellis nunq̃ tangentibns æquor
Me sciat in media uiuere barbaria.
Sauromatæ cingunt fera gens: bessiqꝫ getæqꝫ.
Quæ non ingenio nomina digna meo.
Dum tñ aura tepet: medio defendimur istro.
Ille suis liquidus bella repellit aquis.
At cum tristis hyems squallẽtia protulit ora:
Terraqꝫ marmoreo est candida facta gelu.
Tum patet & boreas: & nix iactata sub arcto:
Tum patet has gentes axe tremente premi.
Nix iacet & iactam nõ sol pluuiæqꝫ resoluũt.
Indurat boreas perpetuamqꝫ facit.
Ergo ubi delicuit nondum prior: altera uenit:
Et solet in multis bima iacere locis.
Tantaqꝫ cõmoti uis est aquilonis: ut altas
Aequet humo turres tectaqꝫ rapta ferat.
Pellibus hirsutis arcent mala trigora brachis.

Bessi populi fuere Thraciæ finitimi. Tranquillus in Augusto. Nãqꝫ Bessis ac Thracibus magno prælio fusis. Plynius eos thraciæ populos fuisse scribit his uerbis. Amnem Strymonem accolũt dextro latere Dentheletæ: & Medi Bysaltas usqꝫ supradictos leuo oligeri: Bessorũqꝫ multa nomina ad Nestum amnem Pangei mõtisima ambientem inter heletos. Strabo libro septimo scribit Bessos magna ex parte montẽ Emum icolere: & propter latrocinia latrones uocitari. Emus aũt a Nauloco Mesembriano rum castello usqꝫ mare ꝓgrediebat. Eusebius de temporibus. M. Lucullum de Bessis triumphasse scribit. Gæteqꝫ. De Getis alibi dictũ est. Quæ non ingenio. Legitur etiã: Quá nõ ingenio. Dum tamen aura tepet. Dum rabest frigus. Designat autem æstatem. Defendimur. Arcemur a solis calore. Medio Istro. Medio inter calorem & frigus: uel inter Tomitanam urbem & Sauromatas ac cæteros populos. Scribit Dionysius istrum Germanos primum perlambere. deinde Sarmatas secare: tum uero Getas & Basternas inundare: qui ad Oceanum sunt uersi: Dacibus facultatem adaugere: neqꝫ minus ad Alanos: & Tauros ꝓterfluere: & omnibus nauigandi per continentem facultatem ꝓstare. Liquidus. Nõ gelu astrictus. Bella: Vel bella re uera: quia hostes non possunt aquam tranare: uel caloris uim & æstus bella appellat. Superior sententia magis placet: nam iferius docet hostes astricto istro frigore tomitanos infestare. Gelu marmoreo. Gelu duro & cãdido quale est marmor. Tũ patet & boreas. Tum manifestum est. Has gentes. Hos septentrionales populos. Axe tremente. Axe nutante nimio uento uel fulguribus. Scribit autẽ Strabo uniuersum aquilonarem tractum hiemes habere asperas usqꝫ ad uicina mari: quæ iter Borysthenẽ & Mæotidis paludis ostiũ iacẽt: sicuti uehementes ibidem æstus effici: aut forte quia insueta sunt corpora: aut quia per id tempus nullæ spirant auræ: aut quia aeris crassitudo plus caloris concipit: quemadmodum in nebulis solis agunt radii. De scythia ita ét scribit Maro in tertio Georgicoꝫ. At non qua scythiæ gẽtes Mæoticaqꝫ unda: Turbidus & torquens flauentes ister harenas: Quaqꝫ redit medium rhodope porrecta sub axẽ. Illic clausa tenent stabulis armenta: neqꝫ ullæ aut herbæ cãpo apparẽt: aut arbore frõdes. Sed iacet aggeribus niueis informis: & alto Terra gelu late. septemqꝫ assurgit in ulnas. Semper hiems: semper spirantes frigora cauri. Vbi deliqt. Quãdo liquefacta est a Deliquo uerbo. Neoterici quidam scioli hunc locũ ita emẽdant. Ergo ubi delicuit nõ deliquit: ignorantes a deliqueo ꝓteritũ fieri delicui: a Deliquo uero deliq: qđ est in humorem siue liquorem resoluo: defluo: Vergilius uere uono Gilidus canis quum mõtibus humor Liquitur: Plautus in Cassina. Quandam pro gnatis in sortiendo deliquerit: Varro de proprietate scriptorum: Quid est autem quod eius aliud generis feruefactum colliquisset in forma esset ifusum: Vergilius. Aut cum liquentia mella: quibus exemplis patet & deliquit & delicuit hoc in loco legi posse: inuenitur etiam liquo as: unde Eliquo uerbum: Persius Eliquat & tenero supplantat uerba palato: Illud etiam sciẽdum in liquo seu liquor uerbis primam produci: in liquor nomine corripi: lic i liquesco: liquefio: liquo: libile uideri debet. Nam & Diodorus scribit in septentrionali galatiæ parte: quam basternas istro ꝓximos diximus coluisse tãta ui impetuqꝫ ꝓflare uentos: ut lapides quantos manus possit continere a terra rapiat: ac ueluti harenæ lapillorꝫ acceruos haud paruos cumulet. Est ut aliquando ab hoibꝰ arma ac uestes: quãdoqꝫ sessorẽ ui ab equo auferat: deniqꝫ tanta est aeris frigiditas: ut neqꝫ uinũ ea regio: neqꝫ oleũ ꝓducat.

De istro

Frigora Scythiæ

Cur in scythia magni sunt æstus

Ventorũ uis

Rhenones

Pellibus. Rhenonibus: ita enim uestes uocantur autore Seruio. Vergilius. Et pecudum fuluis uelantur.

corpora

corpora ſetis.Iuſtinus etiã lib.ii.docet,Scythas uti pellibus tm̃ ferinis ac murinis.Seneca quoq; lib.xiiii. epiſtolarum ita ſcribit.Magna Scytharum pars terga uulpiũ ac murium induitur:q̃ tactu mollia & impenetrabilia uentis ſunt. Brachis hirſutis.Scribit Diodorus Galatas ad ſeptentrionẽ ſitos ueſtes ad terrorem intõſas:ac coloris uarii ferre:quas illi uocant brachas.Lucanus.Et qui te laſſis imitant̃ ſarmata brachis.Higinus quoq; eos q̃ ꝓxime ſunt arctico ſini brachiis uti ſcibit. Mala frigora. Frigora nocẽtia. Sæpe ſonãt moti.Aemulatio hæc tota eſt Vergiliana.Ille.n.inqt.Stiriaq; ípexis induruit horrida barbis: Brachæ

Oraq; de toto corpore ſola patent.
Sæpe ſonãt moti glacie pendente capilli.
Et nitet inducto candida barba gelu.
Nudaq; conſiſtunt formam ſeruantia teſtæ
Vina:nec hauſta meri ſed data fruſtra bibũt
Quid loq̃r ut cũcti cõcreſcãt frigore riui?
Deq; lacu fragiles effodiantur aquæ?
Ipſe papyrifero qui non anguſtior amne
Miſcetur uaſto multa per ora freto.
Ceruleos uentis latices durantibus iſter
Congelat & tectis in mare ſerpit aquis.
Quaq; rates ierãt:pedibus nũc itur:& undas
Frigore concretas ungula pulſat equi.
Perq; nouos põtes ſubter labentibus undis
Ducũt ſarmatici barbara plauſtra boues
Vix eqdẽ credar:ſed cum ſint præmia falſi
Nulla:ratam debet teſtis habere fidem.

Seruius eo in loco barbas pecudũ accipit:quũ Maro de hoíum barba iutellexerit ut hic apte docet Ouidius. Nudaq; cõſiſtũt. Vina quoq; nimio frigore gelata uaſe fracto formam eius retinent.Maro ea ſecuribus cædi ſcribit:quũ ait:Cæduntq; ſecuribus humida uina. Nec hauſta meri.Nec uinũ hauriunt ſed fruſta concreta educunt. Formã teſtæ.Formã uaſis. Teſta aũt ſignificat opus figulũ:ſeu uas argillatium a toſtu dicta:ubi prius uina ſeruabant:poſtea circa alpes ligneis uaſis cõdi:circuliſq; cingi cœpta ſunt. Vt cuncti riui. Qualiter riui oés cõcreſcant frigore cõgelentur.Vergilius. Cõcreſcunt ſubitæ curreti in flumine cruſtæ. Seruii error

Fragiles aquæ Fruſtra aquæ cõgelatæ. Papyrifero amne Nilo papyrũ ferẽte.Sic & Apuleius Papyrũ ægyptiã appellat. Plynius etiam docet Papyrũ naſci in paluſtribus ægypti : aut quieſcentibus nili aquis:ubi euagatæ ſtagnãt: Iſtrum aũt Ouidius uideť ſentire nihilo anguſtiorem eſſe Nilo.Gelius tñ ſcribit Omniũ fluminum qua fuit romanũ imperiũ maximum eſſe nilum:proxima magnitudine eſſe Iſtrum ſcripſit Saluſtius.Varro aũt quum de Europa diſſereret:in primis tribus eius terræ fluminibus Rhodanum eſſe ponit:per qd̃ uidetur facere cum iſtro æmulum.Is enim in Europa etiam fluit.Iſq; amnes in ſe recipit:ut Solinus ſcribit. Strabo libro ſeptimo ſcribit Iſtrum cunctos Europæ fluuios ſuperare. Ibi de eo flumine plura legito. Diodorus quoque ita inquit.Quũ plures magniq; fluuii ꝑ Galatiã uario curſu fluãt:hi ex ꝓfundis ſtagnis:hi ex mõtibus parti in oceanu:alii in noſtrũ mare decurrũt.Eoꝝq in noſtrũ mare labũtur maximus cẽſeť Eridanus:q̃ alpibus fontes habẽs q̃nq; oſtiis deſcẽdit in mare.Qui uero in oceanũ defluũt,maximi habenť Danubius ac Rhenus:qué diebus nris.C.Cæſar põtibus miro modo iũxit:pedeſtribuſq; traductis copiis galatas ultra rhenũ habitãtes in poteſtaté redegit:plures alii nauiũ capaces fluuii exiſtunt in celtica:ſed hi oẽs fere hieme cõgelati ſecuꝝ trãhtũ iniectis deſuper ne labantur paleis eũtibus ꝓbent. Multa per ora.Septem enĩ oſtiis põtũ influit. Vaſto freto.Magno æſtu. Ceruleos latices.Aquas fluẽtes:& ceruleas. Ventis durãtibus.Ventis aſtringẽtibus:& cõgelãtibus. Tectis aqs:aqs cooptis ipſa glacie. Inmare.In põtũ Euxinũ.Oriť.n.iſter(ut Strabo docet)ab extremis germaniæ partibus ab occaſu ꝑpe ſinũ adriaticum,ꝑcul ab illo ſtad.circiter mille.Finitur autem in ponto non longe admodum a Tyre:ac boryſthenis eruptionib? paululũ in ſeptentrionem uergens.Superiores autem fluminis partes uerſus fontes uſq; ad præcipites ei? decurſus:quos Cataractas nominant.Danubium uocant:quæ maxime per dacorum agrum delabũtur alias uero inferiores uſq; in pontum per getas iſtrum uocant.Cæterum idem Dacorum: & getarum ſermo eſt.Græcis uero Gætæ notiores fuere:quia frequentius ad utrãq; iſtri ripam migrabant. Vndas frigore cõcretas. Vndas frigore congelatas:diximus enim ſupra ex Strabonis ſententia aquilonarẽ tractũ uniuerſum hiemes habere aſperas uſq; ad uicia mari loca:q̃ iter boryſthené:& mæotidis paludis oſt:ũ ia cent:ſic etiam Vergilius.Concreſcunt ſubitæ currenti in flumine cruſtæ. Vngula pulſat equi.In ore paludis mæoticæ ab iſtro non nimium longe diſtante.Strabo eſt autor tãtam uim glaciei eſſe: ut quo in loco miſſus a mithridate imperatore equeſtri pugna barbaros in glacie hieme ſuperauerit:illos eoſdẽ naualí prælio ſoluto:per æſtatem uicerit. Per nouos pontes.Pontes nouos appellat glaciem ſub qua currit iſter in pontũ. Barbara plauſtra.Plauſtra ſcytharum:id etiam docet Maro quum inquit. Vndaq; iã tergo ferratos ſuſtinet orbes Puppibus illa prius patulis nũc hoſpita plauſtris.Scribit Diodorus:loca illa ad arctum ſita frigida eſſe:ut quæ hiemis tempore pro aqua niuibus oppleta exiſtat:glaciem quoq; immenſam adeo patriam occupare:ut flumina congelata ſint peruia tranſeuntibus non ſolum paucis: ſed exercitibus quoq; cum curribus & impedimentis. Vix equidem credar. Vix profecto huic rei quam dicturſum fides adhibebitur. Sed quum ſint præmia falſi Nulla.Sed quum nullum præmium conſequar ſimentitus fuero. Ratam fidem.Fidem firmam. Teſtis.Seipſum Ouidius teſtem appellat.

Papyrus ægyptia

Iſtri magnitudo

Iſter.lx. amnes ſe recipit.

Iſtri ortus

Danubius Iſter

Glacies meotica

Pisces í glacie meotica

Gágama

¶ Glacie cõsistere. Glacie cõcretũ eé. Hoc ét affirmat Strabo scribés í ore paludis Mæoticæ tãtã ui glacei eé: ut æreæ scindant hydriæ. Ita.n. inqt. Aereæ scindunt hydriæ. q̃ uero ítra sũt cõgelãt. Quid de ipsi⁹ gelu uehemẽtia: qd de aliis ad Mæotidis ora ꝓueniẽtibus? alueus náq; e Páticapeo ad Phanagoram plaustris deambulat: adeo ut cœnũ uia tota fiat: destituti uero í glacie pisces ligõibus effodiunt ad Gágamã: sic.n. locũ appellát: ꝑcipueq; Antacei delphinibus magnitudíe pares. Memoria q̃dé ꝓditũ é. Neoptolemũ Mithridatis ducé eodé ícursu æstate q̃dem nauali pugna barbaros: hieme aút eq̃stri ꝓlio supasse. Scribit Dionysius Mæotidé peludé in superiore Asiæ parte ítra quã Tanais labit. multoq; prius ífla tus borea íméſam illius glaciẽ cõuehere: infœliceſq; illos facere q ea ícolunt loca. Diodorus quoq; de frigore hoꝛ locoꝛ nimiꝛ itellexit: quũ ita inqt. Aliqbus í regionibus adeo maxia frigorib⁹ cõgelant flumía: ut currus & exercitus sup ímobilé glaciẽ tráseát: cõgelát ét uinũ: reliqua q; hũida adeo ut gladio abscindantur: qd̃q; his est mirabilius & extremitates uestiũ quas hoíes ferát: frigore attritæ decidũt: offuscant oculi. Ignis splédoré nõ reddit: æreæ sta tuæ disrũpunt. De piscibus Mæotidis. Iuuenalis. Neq;.n. minor hæferat illis. Quos opit glacies mæotica: ruptaq; tãdẽ Solibus effũdit torpẽtis ad ostia Ponti Desidia tardos & lõgo frigore pigros. Lubrica testa. Lapis coctilis: qui facile labebat ꝑ mar cõcretũ. Sút q legãt lubrica crusta nõ testa hoc é gelu lubricũ: í quo qs facile labit: ut apud Maroné. Cõcrescũt subitæ curréti i fluminæ crustæ. Vidisse. Cõspexisse aquá ita cõgelatá. Durú æquor. Mar cõgelatũ. Sub pede nõ udo. Sub pede nõ madefacto. Gelu.n. illic erat: ubi primum unda fuit.

Vídimus íngentem glacie consístere pontũ:
Lubrícaq; immotas testa ꝑmebat aquas.
Nec uídisse sat est durũ calcauímus æquor.
Vndaq; non udo sub pede summa fuit.
Sí tíbi tale fretũ quondam leandre fuísset:
Non foret angustæ mors tua crimé aquæ.
Tũ neq; se pãdi possunt delphínes in auras
Tollere conantes dura coercet hyems.
Et quãq̃ boreas iactatis ínsonet alis:
Fluctus in obsesso gurgite nullus erít.
Inclusæq; gelu stabunt: ut marmore puppes.
Nec poterít rígidas scíndere remus aquas.
Vídimus in glacie pisces hærere ligatos:
Sed pars ex illís tum quoq; uiua fuit.
Síue igítur nímii boreæ uis sæua marínas:
Síue redundatas flumíne cogít aquas.
Protínus æquato siccís aquilonibus ístro
Inuehítur celeri barbarus hostis equo.
Hostís equo pollés: longeq; uolante sagítta
Vícinam late depopulatur humum.
Díffugiunt alíi: nulliſq; tuétibus agros
Incustoditæ dirrípiuntur opes.
Ruris opes paruæ pec⁹; & stridétia plaustra
Et quas diuítias incola pauper habet.
Pars igít uínctis post tergum capta lacertis
Respiciét frustra rura larẽq; suum.

Leandri & Herus fabula

Sí tibi tale fretũ. Leáder Abyden⁹ & Hero sestias mutuo se amarunt. Sed Leander ad Heronoctu ire cõsueuerat ꝑ fretũ hellesponticũ qd̃ Sestõ & Abydõ ciuitates íterfluit: quũ igr̃ iuuenis oppssi tépestate cadauer ad puellá delatũ fuisset: illa ꝑcipitauit se de turri: ut docet Seruiꝰ. Leádri amoré: supsso tñ noíe tágit Vergilius in. iii. georgicoꝛ: sed pleniꝰ Ouidiꝰ í epl'is.

Hellesponti. latitudo ac longitudo

Tale fretũ. Mare ita cõgelatũ. Angustæ aq̃ Hellespõtũ designat: cuius angustiæ í latitudiné (autore Herodoto) sũt stadioꝛ septẽ: í lõgitudiné uero. cccc. portẽdunt. Scribit Seruius Io trãsisse per mare angustũ: qd̃ ab ea bosphorõ appellatum postea Hellespontũ nominari cœptũ esse. Abydos aút a Milesiis in Asia cõdita fuit: cui Sestos in Europa urbs oppósita fuit Herus patria. Pandi delphines. Recurui: & cõuexi delphines. In auras tollere. Nam delphini (autore Plynio) tanta ui exiliũt: ut plærũq; uela nauiũ trãsuolét uẽto. Dura hiems. Durũ gelu: aut aspeꝛ frigus. Iactatis alis. Vẽti.n. a poetis fingunt eé alati Ouidius í met. Hæc boreas aut his nõ inferiora secutꝰ Excussit pénas. In obsesso gurgite. In mari cõgelato. Vt marmore. Tãq̃ marmore inclusæ. Síue igit nimii. Síue mare inqt: síue flumen cõgelat: ꝓtinus depdant hostes uicinũ agrũ. Síue redũdatas. Ordo é. Síue uis sæue boreæ cogit flumine. i. cõgelat in ipso flumine aq̃s redũdatas hoc é copiosas & abundantes: uel certe aquas redũdatas flumine. i. collectas aquas in ipso flumine. Aequato Istro. Istro ita abstricto: ut siccitati boreæ par sit. Siccis aqlonibus. Aqlo niualis est. Siccior tñ oíbus uẽtis: qui a meridie & oriẽte flát. Oium uerò uẽtorũ saluberrimus: ut Plynius docet. Hostis equo pollens. Sauromatas arbitor designare Ouidiũ: siqdem Plutarchus in Paulo Aemilio scribit eos circa Istrũ incolẽtes gẽtẽ fuisse pugnacẽ: & equitatu maxime ualentẽ: quos & Gallatas appellarũt Plynius etiá libro octauo scribit Scythas equitatus: & equorũ gloria strepere. Scribit Strabo regionẽ uniuersam iter Borysthené & Istrũ maxima ex parte incolere Nomades. i. pastores: eosq; uti tẽtoriis cẽtonũ instar pilo cõtextis plaustris uitá degẽtes: circũq; tẽtoria pecora comitant ea quibus uictũ captãt & alũtur lacte: caseo: carne: pascua uero sectãt loca semp herbosa ꝓmutantes. Vtuntur aũt galeis ex crudis boum coriis: thoraciis & scutis ad percutiendumq; láceas habẽt arcusq; & gladios. Ruris opes paruæ. Opes q̃s eripi dixit enumerat. Et q̃s diuitias Rapiũt inquit hostes finitimi Istrum transeuntes congelatum eas opes q̃s solent ícolæ paupes possidere.

Hellesponti

Abydos

Sestos

Vẽti alati

Aquilo siccus & saluberrimus

Sauromate eqtatu pollent

Galatæ

Tinctile

Tinctile uirus. Virus quod tinctū eſt ſanguine humano: aut quo tingitur ſpiculū ſagittæ. Solebāt enī ſcythæ ſagittarū aciem ungere uiperina ſanie: & humano ſanguine. Irremediabile autē eſt id ſcelus: mortē ilico affert leui tactu: auctor Plynius libro. xi. Lucanus. Tinxere ſagittas Errātes ſcythiæ populi. Nec ſulcat humū. Nec terrā arat. Scribit etiā Strabo in Scythia paucos agroꝝ colēdoꝝ ſtudio teneri. Aut uidet aut metuit. Ordo eſt. Locus hic aut uidet: aut metuit hoſtē: quē nō uidet. Ceſſat. Non exercetur. nec fert. Non hic pāpinea. De uitibus thraciæ regionis: quæ Iſtro pelagoq; contingitur: ita ſcribit Pomponius. Thraciæ regio: quæ Iſtro pelagoq; cōtingitur: nec cœlo læta eſt: nec ſolo: & niſi q̄ mari propior eſt: infœcūda: eorumq; quæ ſerunt: maligne admodū patiens: raro uſquā pomiferam arborem: uitem frequentius tolerant: ſed nec eius quidē fructus maturat: ac mitigat: niſi ubi frigora obiectu frōdiū cultores arguere. Viros benignius alit nō ad ſpeciē tamen. Nā & illis aſper: & indecens corporū habitus eſt. Cæterum ad ferociā: & numerum ut multi immiteſq; ſint maxime: Iulius Firmic⁹ ſcribit Scytharum rabiē eē effrænatam. De Scythis multa Iuſtinus libro ſecundo: eos enī inter Scythas enumerāt Geographi: qui thraciæ partē illā incolūt: quæ (ut hic etiam ſentit Ouidi⁹) ab uno latere pōto includitur: & nos ſuperius docuimus Scythiam duplicē eſſe. Nec cumulant. Nec cumulatī implent. Feruida muſta. Muſta calida. Solēt enim muſta feruere: & ideo calefieri. Altos lacus. Lacus uas eſt: quo uina ex uua expreſſa excipiunt. Cato. De lacuuinū q̄ primum in dolium indito. Columella Muſtū autē ante: q̄ de lacu tollas: uaſa rore mario uł lauro: uel myrto ſuffumigato. Et alibi. Ante: q̄ prælo uinacea ſubiiciantur de lacu: q̄ recētiſſimū addito muſtū ī amphorā nouā & alibi. Muſtū lixiuium: hoc eſt ante: q̄ prælo præſſum ſit: quod in lacum muſti fluxerit: tollito. Tibull⁹. Et pleno pinguia muſta lacu. Nec hēret Acōtius. Cydippes: & Acontii Fabula nota eſt Ouidii epiſtola. Et nos eam diximus in enarratiōibus in Ouidium de arte amandi ſuper eo uerſu Littera Cydippen pomo perlata fefellit.

Tinctile uirus. Scytharū ſagittæ ueneno illitæ Scytharū arbores

Lacus

Pars cadit hamatis miſere confixa ſagittis
Nam uolucri ferro tinctile uirus ineſt.
Quæ nequeūt ſecū ferre aut abducere pdūt:
Et cremat inſontes hoſtica turba caſas.
Tū quoq;: cū pax eſt: trepidāt formidine belli:
Nec q̄ſquā preſſo uomere ſulcat humū.
Aut uidet aut metuit locus hic quē non uidet hoſtē:
Ceſſat iners rigido terra relicta ſitu.
Non hic pāpinea dulcis latet uua ſub umbra:
Nec cumulant altos feruida muſta lacus.
Poma negat regio: nec haberet acōtius ī quo
Scriberet hic dominæ uerba legenda ſuæ.
Aſpiceres nudos ſine frōde ſine arbore cāpos:
Heu loca felici non adeunda uiro.
Ergo tam late pateat cum maximus orbis
Hæc eſt in pœnas terra reperta meas.

Si qs es iſultes q̄ caſibus īprobe nr̄is
Meq; reū dempto fine cruētus agas
Natꝰ es e ſcopulis: nutritꝰ lacte ferio
Et dicam ſilices pectus habere tuum.
Quis gradus ulterior: quo ſe tua porrigat ira
Reſtat? quid ue meis cernis abeſſe malis?
Barbara me tellus: & inhoſpita littora ponti:
Cum q̄ truci borea mænalis urſa uidet.
Nulla mihi cum gente fera cōmercia linguæ.
Omnia ſollíciti ſunt loca plena metus:
Vtq; fugax auidis ceruus depḧēſus ab urſis:
Cinctaq; montanis ut pauet agna lupis.
Sic ego belligeris a gentibus undiq; ſeptus.
Terreor hoſte meum pene premēte latus.
Vtq; ſit exiguū pœnæ: quod coniuge chara:
Quod patria careo: pignoribuſq; meis.
Vt mala nulla ferā: niſi nudā cæſaris iram:
Nuda parū nobis eæſaris ira mali eſt?
Et tamen eſt aliqs: q̄ unlnera cruda retractet:
Soluat & in mores ora diſerta meos.
In cauſa facili cui uis licet eſſe diſerto:
Et minimæ uires frangere quaſſa ualent.

In Vndecimam Elegiam Enarratio.

Si qs es inſultes. Crudeliſſimū quendā ſuppreſſo noīe accuſat Ouidi⁹: q̄ quū in Scythica regione orbatus omni re chara in maximis degat incōmodis: ille non his contentus: ei tamē inſultet: additq; magnū illi eē dedecus oppugnare hominē pſtratū & iacētē. Monet poſtremo ut memor humanæ ſortis nolit amplius commemorare poetæ crimina: ſed ea ſinat cicatricem obducere: quū pſertim nulla eius fortuna poſſit fieri miſerior. Agas reū. Accuſes me. Natus es e ſcopulo. Sic Dido Vergiliana. Sed duris genuit te cautibus horrens Caucaſus. Hyrcanæq; admorūt ubera tigres. Habere ſilices. Habere cor: & mentem duriſſimā. Quis gradus ulterior reſtat? Quod aliđ malū ſupereſt: qđ iratus mihi cupias accidere? Et inho. litto. Et littora portu carentia. Vrſa mænalis. Vrſa arcadia: Caliſto enim quæ poſtea in urſam mutata dr̄: fuit ex arcadia. Cum gente fera. Cū gente thraciæ. Sollíciti metus. Timoris ſollicitudinē inicientis pp gentes feras: quæ loca illa infeſtāt. Soluat ora. Loquat. In mores meos. Cōtra meos mores. In cā facili. In cā non difficili ad pbādum. Quaſſa. Debilitata.

¶ Quãlibet ignaui. Legitur etiam. Quilibet ignaui. Proteris. Conculcas pedibus teris. Inanem umbram. Vmbrã ſine corpore. i. me ſine ullis uiribus. Petis ſaxis. Saxis inſequeris. Tunc quum bello certabat. Tũc quũ uiuebat & poterat hoſtibus reſiſtere. Ab æmonio equo. Ab equo Achillis Theſſali. Notum eſt: ut Hector ab Achille interfectus ter tractus fuit circum mœnia trojana. Non erat hector. Non uiuebat: nec uti poterat uiribus: nã nõ is erat qui fuerat. Hæc ſimulacra. Hoc corpus ſine uiribus: & hãc fictã imaginẽ. Simulacra. n. proprie ſunt mortuorũ imagines quæ ex deſiderio mortuorũ ortæ ſunt: ut q iam defecerant: uiuere uiderent. His autẽ uerbis poeta ſe quaſi mortuũ eẽ deſignat: nec qcq̃ pter ſimulacrũ reſtare ſignificat. Sollicitare inquietare. Meos manes. Animã quæ a meo corpore diſceſſit. Nã dũ me uiuũ agitare credis: mortuũ inſequeris. Manes putauit Seruius (ut diximus) animas illo tempore: quo de aliis recedentes corporibus nondum in alia tranſierunt. Idem etiam ſcribit Manes eos eſſe: quos cum uita ſortimur. ut alter hortet ad bonũ: alter ad malũ. Omnia uera puta mea crimina. Exiſtima inquit omnia quæ mihi obiiciuntur crimina uera eſſe: eaq; non errorem nec imprudẽtiã: ſed ſcelera finge appellari poſſe: ſatis certe pœnas luimus. Pendimus pœnas. Pœnas ſoluimus. Eſt autem tractum a pecunia: ut docet Seruius. Apud maiores. n. pecuniarias pœnas conſtat fuiſſe: Vergilius. Tum pẽdere pœnas Cecropidæ iuſſi. Profugi. Fugati in ſcythicas oras. Satia tua pectora Expleas crude litatẽ tuã meis ſuppliciis. Graues exilio. Moleſtas & magnas exilii turpitudine ac damno.

Manes

Pendere pœnas.

Subruere eſt arces & ſtãtia mœnia uirtus
Quãlibet ignaui præcipitata premunt.
Nõ ſum qui fuerã: qd inanẽ proteris umbrã?
Quid cinerem faxis buſtaq; noſtra petis?
Hector erat tunc cum bello certabat: & idem
Tractus ab æmonio nõ erat hector equo.
Me quoq; quẽ noras olim: non eſſe memento.
Ex illo ſuperant hæc ſimulacra uiro.
Quid ſimulacra ferus dictis incẽdis amaris?
Parce precor manes ſollicitare meos.
Omnia uera puta mea crimina: nil ſit in illis
Quod magis errorem q̃ ſcelus eſſe putes.
Pẽdimus en ꝓfugi (ſatia tua pectora) pœnas
Exilioq; graues: exiliiq; loco.
Carnifici fortuna poteſt mea flenda uiderit:
Et tamen eſt uno iudice merſa parum.
Sæuior es triſti buſiride: ſæuior illo:
Qui falſum lento torruit igne bouem.
Quiq; bouem ſiculo fertur donaſſe tyranno:
Et dictis artes conciliaſſe ſuas.
Munere in hoc uſus rex ẽ ſed imagine maior,
Nec ſola eſt operis forma probanda mei.
Aſpicis a dextra latus hoc adapertile tauri.
Hac tibi: quem perdis: coniiciendus erit.
Protinus incluſum lentis carbonibus ure:
Mugiet: & ueri uox erit illa bouis.
Proq̃bus inuẽtis ut munus munere pẽſes:
Da precor ingenio præmia digna meo.

Phalaris crudelis

Perillus uel perilaꝰ

¶ Qui falſũ lento. Phalarim deſignat: de quo Paulus Oroſius ita ſcribit. Ea tempeſtate Phalaris Siculus Agrigentinus arrepta tyrannide depopulabatur: qui crudelis mente commentis crudelior: omnia nepharie in innocẽtes agens inuenit aliquando: quem iuſte puniret iniuſtus. nam Perillus quidã æris opifex affectãs tyrãni amiciti am aptum munus crudelitati illius ratus taurum æneum fecit: cui fabre ianuam e latere cõpoſuit: quæ ad contrudendos damnatos receptui foret: ut concluſis ibidem ſubiectis ignibus torrerentur: ſonum uocis extortæ capacitas concaui æris augeret: pulſuq; ferali cõpetẽs imagini murmur emitteret: nepharioq; ſpectaculo mugitus pecudis non hominis uideret. Sed Phalaris factũ amplexus autorem execratus: & ultioni materiam præbuit & crudelitati. Nam ipſum opificem ſua inuẽtione puniuit. Quiq; bouẽ ſiculo. Perillum dicit: quem græci Perilaum appellant: eum crudelem fuiſſe Plynius quoq; his uerbis aſſerit. Perillum nemo laudat ſæuiorẽ Phalaride tyranno: cui taurum fecit mugitus hominis pollicitus igne ſubdito: & primo eum expertus eſt cruciatum iuſtiore ſæuitia. Propertius. Nonne fuit ſatius triſti ſæuire tyranno Et gemere in tauro ſæue Perille tuo: Silius quoq; libro decimo quarto ita cecinit. Ductor Groſphus erat: cuius cælata gerebat Taurum parma trucem pœnæ monumenta uetuſtæ. Ille ubi torreret ſubiectis corpora flãmis Mutabat gemitus mugitibus: actaq; ueras Credere erat ſtabulis arméta effundere uoces Haud impune quidem: nam diræ conditor artis Ipſe ſuo moriẽs imugit flebile tauro. De ꝑhalaride & Perilao alibi plura diximus. Munere in hoc uſus rerum eſt. Hæc ſunt Perilli uerba ad Phalaridem regem.

¶ Vſus. Vtilitas. Sed imagine maior. Sed maior q̃ apparet. Nec ſola eſt operis Duo laudat Perillus in Tauro æneo: & utilitatem: & formam. Adapertile. Quod facile aperiri poteſt. Quem perdis. Quẽ interfici iubes. Erit coniiciendus. Erit ponendus in ipſo Tauro. Et illa uox. Et gemitus ille.

¶Imbue.Incipe.Imbuere enim(autore Seruio)est ꝓprie ichoare & initiare. Geminos sonos.Et humanos & bubulos.Legitur etiã querulos sonos. Quid mihi cũ ſiculis? Quid crudelitatẽ phalaridis & Perylli ſiculi refero? Ad te redit.Ad exprobrãdã crudelitatẽ in me tuã reuertit. Quiſqs is es.Quiſqs ille es q meo cruore nõ expleris. Sitim.Crudelitatẽ & deſideriũ tuũ. Quãtauis.Quãtalibet. Fugés.In exiliũ ꝓficiſcés. Auditis.Meis ſcilicet malis. Vlyſſes.Qui decẽnio errauit. Neptuni ira. Neptuni indignatione.Neptunꝰ.n. Vlyſſem inſecutus:q ille eius filiũ Polyphemũ cæcauit:quã ob cãm ille poſtea ptulit tempeſtatem.Sane Neptunus a nãdo dictus eſt paulum primis litteris ĩmutatis: ut placuit Ciceroni in ſecũdo de natura deoꝝ.Quam Iouis.Quam Auguſti. Reſcindere crimĩa noli. Noli iteꝝ crimina mea lacerãdo commemorare. De graui uulnere. De magno meo malo. Imbuere

Neptunus

Dixerat: at phalaris pœnæ mirande repertor
Ipſe tuum præſens imbuæ dixit opus.
Nec mora mõſtratis crudeliter ignibus uſtus
Exhibuit geminos ore gemente ſonos.
Quid mihi cũ ſiculis iter ſcythicoſq getaſq
Ad te quiſquis is es noſtra querela redit.
Vtq ſitim noſtro poſſis explere cruore.
Quãtaq uis auido gaudia corde feras.
Tot mala tũ fugiés tellure: tot æquore paſſus
Te quoq ut auditis poſſe dolore putem.
Crede mihi:ſi ſit nobis collatus ulyſſes.
Neptuni minor:eſt quam iouis ira fuit.
Ergo:quicunq es:reſcindere crimina noli.
Deq graui duras uulnere tolle manus.
Vtq meæ famã tenuent obliuia culpæ.
Facta cicatricem ducere noſtra ſine.
Humanæq memor ſortis quæ tollit eoſdem
Et premit:incertas ipſe uerere uices.
Et quoniã:fieri quod nunquam poſſe putauí:
Eſt tibí de rebus maxima cura meis.
Nõ eſt qđ timeas:fortũa miſerrima noſtra eſt:
Omne trahit ſecum cæſaris ira malum.
Qđ magis ut liq̃at:neue hoc ego fingeꝛ crdar
Ipſe ueli pœnas expiare meas. (cto

Tenuent iminuant. Incertas uices. Viciſſitudines fortũæ:quas ignoras an tibi quoq ob eſſe poſſint. Maxima cura.Maxĩa ſolicitudo ne reducar. Quod magis ut liqueat. Vt illud magis appareat me ſcilicet miſerum eſſe.

In Duodecimam Elegiam Enarratio.

Rigora iã zephyri. Non ſine magno dolore poeta uariis exẽplis uer aliis adeſſe ſignificat quod apud ſcythas in ſeptẽtrionali plaga:ubi exulabat: hac una reſcribit deprehẽdi poſſe:q nix flumina añ plauſtris ꝓuia & maria duro frigore concreta tũc regelãtur:incipiuntq ẽt nautæ nauigare:qui ſi in Scythiã peruenerint: ſe il is dicit occurrere:ut ab his intelligat de Cæſaris triũphis.Quod ſi qs aliqd referre potuit:protinus a poeta domũ ducit:fitq ei hoſpes: precatur demũ ut domus:quã habebat.in Scythia: non ſit ꝓpetua poetæ ſedes:ſed hoſpitiũ: ut aliquãdo in patriã redeat. Frigora iam zephyri.Fauonii tempus Chelidonia Ornithia zephyro flante minuũtur frigora

Rigora iã zephyri miuũt:ãnoq pa-
Tardior antiqua uiſa mæotis hyems

Fauonii tempus Chelidonia Ornithia zephyro flante minuũtur frigora

tem:is dies ſextus eſt ante februarias idus. Iam minunnt frigora.Iam attenuant frigora tũc enim niues liquũtur. Vergilius. Vere nouo gelidus canis quum montibns humor Liquitur:& zephyro putris ſe gleba reſoluit.Fauonius autem a fouendo dicitur:ſata enim fouet.Ideo eum genitalẽ eſſe dicunt ſpiritũ mũdi.zephyrus uero quaſi ζωην φορων:q ſatis uitã afferat. Anno ꝓcto.Peracta hieme:q annũ finit. Vñ hic Ouidius ſentire annũ hieme finiri:uere aũt incipere:aut quia origo mundi ac tẽpoꝝ fuit uere: & ſecũdum Macrobium incipiẽte die illo:q primus oĩum illuxit:qui ideo iuñ natalis mũdi uocat:fuit aries ĩ medio cœli:& qa medium cœlũ quaſi mũdi uertex eſt:iccirco aries ut mũdi caput in exordio lucis apparuit. Mũdi originẽ Maro quoq uere fuiſſe ita docet.Non alios prima creſcentis origine mundi Illuxiſſe dies: aliũue habuiſſe tenorẽ Crediderim:uer illud erat:uer magnus agebat Orbis:& hibernis parcebãt flatibus eurí.Quum primum lucem pecudes hauſere uirũq Ferrea ꝓgenies duris caput extulit aruis.Immiſſæq feræ ſiluis & ſydera cœlo.Quare falſum eſt quod Seruius dicit ſcribens per poeticã licentiam hæc a Vergilio dicta.Noſtrates theologi.xv.calendas aprilis die ſolis mundum creatum fuiſſe ſcribunt. Cõtra quorum opinionẽ Iulius Firmicus falſo ſcribit Mundũ certũ diẽ nõ habuiſſe ortus ſui:nec aliquẽ interfuiſſe eo tempore.quo mundus diuinæ mentis ac prouidi numinis ratione formatus eſt:nec eo uſq intentionẽ potuiſſe humanæ fragilitatis extendere:ut originem mundi facili poſſet ratione cõcipere aut explicare: ꝑſertim quum.ccc.mille annoꝝ maior apocataſtaſis.i.redintegratio per hecpyroſin:aut per Cataclyſmũ fieri conſueuerit:his.n.duobus generibus Apocataſtaſis fieri conſueuit: tũc ergo exuſtioni diluuiũ.i.hec pyroſimita Cataclyſmus ſeqtur:nulla.n.re alia exuſtæ res poterãt renaſci:nec ulla re alia ad priſtinã faciẽ formãq reuocari:niſi admiſtione aquæ cõcretus puluis fauillaꝝ omnium genitaliũ ſeminũ collectã con

Fauonius zephyrus

Mundi ac temporũ origo

Seruii error

Dies creationis mundi

ceperit fœcunditatem. Sed ut eſſet quod Mathematici in genituris hominum ſequenrent exemplũ: ideo hanc quaſi genitura mundi diuini uiri prudẽti ratione finxerunt. Aut certe hic Ouidius ſecundum pythagoricam diſtinctionem ætatis humanæ uer anni principium appellat. Ille enim (ut eſt apud Ouidium in metha. & Laertium) Veri pueritiam accommodauit. Aeſtati adoleſcentiam. Autumno iuuentam. Hyemi ſenectutem. Aut quia Martius menſis regnante Romulo: quo menſe etiam uer incipit: fuit anni principium. Ouidius tamen in faſtis docet hyeme annum incipere: quia bruma ſol curſum perficit: & renouat ita enim inquit. Bruma noui prima eſt: ueteriſq; nouiſſima ſolis. Principiũ capiunt phœbus & annus idẽ. Varro etiam aſſerit. Tempus a Bruma ad brumam dum ſol redit uocari annum. Placuit autem annum a bruma incipere quæ a dierum breuitate nomen accepit: ut ſcribit Põpeius: qa ſol uelut ſenio confectus: & ad capricornum atq; inferiores delapſus circulos ad altiores incipit remeare: & quaſi naſci: unde ſol nouus proprie dr̃ (autore Seruio) octauo calẽdas Ianuarii. Florẽtinus princeps ſcribit ab octauo calendariũ decembrium uſq; ad nonum calendarũ Ianuariarũ celebrari feſta Brumalia. Cur aũt Ianuario dederit Numa principatum docet Plutarchus in quæſtionibus. Potes etiã accipere Ouidium hic annum peractum dicere: ut deſignet ſe toto eo tpe in Scythia fuiſſe: ubi mirabaf longiorem ſolito ſibi hiemẽ uiſam. Magis tñ placet intelligas hic Ouidium anni initium facere a Vere: ſicut in faſtis a bruma: ut diximus: eius enim initium uariũ fuit: quod docet Cenſorinus ſcribẽs. Aliis a nouo ſole. i. a brumali. Aliis ab æſtiuo ſolſtitio: Plæriſq; ab æqnoctio uerno: Partim ab autũnali æqnoctio: qbuſdã ab ortu uergiliaꝝ. Nõnullis ab eaꝝ occaſu. Multis a canis exortu incipe annũ naturalẽ uideri. Hiems mæotis. Mæotica glacies: de qua diximus ſupra: aut hiems Scythica. Antiqua. Hieme ueteri: & priori. Intelligit autem hiemes Italas. Impoſitáq; ſibi eqnoctiũ uernũ deſcribit. Cardo enim temporum quadripartita anni diſtinctione cõſtat: p incremẽta lucis auget. Hæc a bruma exæquat noctibus uerno æquinoctio in diebus. xc. tribus horis: deinde ſuperat noctes ad ſolſtitium diebus. xciiii. horis. xii. uſq; ad æquinoctium autumni: & quum æquata die procedit ex eo ad brumam diebus. lxxxix. horis tribus. Bruma autem notatus Capricorno ad. yiii. calendas Ianuarii ferẽ æquinoctium uernũ Ariete. Solſtitium. Cancro. Alterumq; æquinoctium autũnale Libra. Rurſus hi cardines ſingulis etiã numeriticulis temporum diuiduntur per media omnes dierum ſpatia: quoniã inter ſolſtitium & æquinoctium autũni fidiculæ occaſus: qui autũnum inchoat dies. xlyi. At ab æquinoctio eo ad brumam uergiliarum matutinus occaſus hyemẽ dies. xliii. Inter brumã & æquinoctiũ dies. xly. Flatus fauonii uernum tẽpus. Ab æquinoctio uerno initium æſtatis dies. xlyiii. uergiliarũ exortus matutinus: autor Plynius. Columella etiã libro. x. ſcribit. Aequinoctiũ primũ mẽſe Martio circa calẽdas. yiii. Aprilis in octaua parte arietis cõfici & ad exortũ uergiliarum dies uerni tẽporis haberi duo & qnquaginta. Hæc eadem apertius declarat Varro in primo de re ruſtica his uerbis. Dies prius ueris eſt in Aquario: Aeſtatis in tauro. Autumni in leone. Hyems in Scorpione. Quum uniuſcuiuſq; horum quattuor ſignoꝝ dies tertius & uiceſimus: quattuor tẽporũ ſit primus efficitur: ut uer dies habeat. xci. Aeſtas. xcy. Autumnus. xci. Hyiems. lxxxyiii. Quæ diuiſio ad dies relata ciuiles noſtros qui nũc ſunt primi uerni tẽporis: extat ad ſeptẽ idus februarii. Aeſtiui ad ſeptẽ idus Maii. Autũnalis ad ſeptẽ idus ſextilis. Hiberni ad quartũ idus nouẽbris. Subtilius deſcriptis tẽporibus obſeruãda quædã ſunt ea quæ in partes octo diuidunf. Primũ a Fauonio ad Aequinoctium uernũ dies. xl. Hinc ad Vergiliarũ exortũ dies: xliii. Ab hoc ad Solſtitium dies. xlix. Inde ad Caniculæ ſignũ dies. xxyii. Deinde ad æquinoctium autumnale dies. xlyii. Exinde ad uergiliarum occaſum dies xxxii. Ab hoc ad Brumam dies. lyii. Inde ad Fauoniũ dies. xly. Higinus quoq; autor eſt. Solẽ ab ariete incipientem uer oſtẽdere: & taurum: ac geminos tranſeuntẽ idem ſignificare: ſed iam capitibus geminorum circulum æſtiuum tãgere uideri: & per cancrũ & leonem tranſeuntẽ & uirginem æſtatem efficere. Et rurſum a Virginis extrema parte trãſire ad æquinoctialem circulum perſpicif. In Libra autem Aequinoctium cõficit: & Autũnum ſignificare incipit. Ab hoc ligno tranſit ad ſcorpium & Sagittarium. Deinde protinus incurrit in hiemalẽ circulũ & a Capricorno: Aquario: Piſcibus Hiemem trãſigit. Itaq; oſtenditur nõ per tres ipſos circulos currere: ſed zodiacum tranſiens ad eos peruenire. Scribit Varro alterum motũ ſolis eſſe: alterũ cœli. Quod mouef a Bruma ad Solſtitium dicta Bruma q; breuiſſimus tũc dies eſt. Solſtitium q; ſol eo die ſiſtere uidetur: aut q; ſol ad nos uerſum proximum eſt ſolſtitium. Quum uenit in medium ſpatium inter brumam & ſolſtitium q; dies æquus ſit ac nox: æquinoctium dictum. Qui non bene pertulit Hellem. Aries qui poſtea inter ſydera collocatus fuit: Phryxum & Hellen per helleſpontũ trãſtulit: illũ Heſiodus & Pherecides ſcripſere habuiſſe pellem aureã: ſed Hellen decidiſſe in helleſpontum & a Neptuno cõpreſſam pæona procreaſſe: quem alii Edonũ dixere: quã ob cãm hic Ouidius Arietẽ dicit nõ bene ptuliſſe Hellen. Phryxum uero incolumẽ ad Aeetam perueniſſe: & Arietẽ Ioui imolaſſe: pellem uero in tẽplo fixiſſe: & Arietis ipſius effigiem inter ſydera conſtitutã. Fabulã plenius refert Diodorus ac etiam Higinus. Aequa nocturnis. Aequinoctium deſignat: ut diximus: quo nihilo longiora ſunt tempora diei: q̃ noctis. Ruraq; quæ nullo nata ſerente ferunt. Legunt etiam quæ ſua ſponte in agris naſcuntur.

Cur hieme annus incipit.

Impoſitamq; ſibi quí nõ bene ptulít hellen.
Tempora nocturnís æqua diurna facít.
Iam uiolas pueríq; legunt hilareſq; puellæ:
Ruraq; quæ nullo nata ſerente ſerunt.

Bruma

Brumalia

Anni initium uariũ.

Anni diſtinctio quadripartita.

Signa dierũ quattuor anni partium

Quot dies habet quælibet pars anni

Bruma Solſtitium

æquinoctium uernũ

Vergiliaꝝ exortus

Solſtitiũ.

Caniculæ. ſignum

æquinoctium autumnale

Vergiliaꝝ occaſus

Bruma

Fauonius

In qbus ſignis eſt q̃libet pars anni

Bruma Solſtitium

æquinoctium

aries inter ſydera.

In docili

Prataq; pubeſcunt uariorum flore colorum.
Indocili quæ loquax gutture uernat auis.
Vtq; male crimen matris deponat hirundo
Sub trabibus cunas paruaq; tecta facit
Hærbaq; quæ latuit cerealibus obruta ſulcis:
Exerit e tepida molle cacumen humo.
Quoq; loco ẽ uitis: de palmite gẽma mouet᷑
Nam procul a getico littore uitis abeſt.
Quoq; loco é arbor:turgeſcit í arbore ramus
Nam procul a geticis finibus arbor abeſt.
Ocia nunc iſtic iunctiſq; ex ordine ludis:
Cedunt uerboſi garrula uerba fori.
Luſus eqs nũc eſt leuibus:nunc luditur armis
Nunc pila:nũc celeri uertit᷑ orbe trochus.
Nunc ubi perfuſa eſt oleo labente iuuentus

¶ Indocili gutture.Non docto gutture:hoc eſt:quod a nullo doctum fuit niſi a natura:ut indocili ꝓ non docto poſitum ſit:aut certe indocili ualde docili natura.Docilis enim(autore Priſciano)eſt qui facile docetur:ut in augentis ſit:ut apud Vergilium:& alios autores crebro inuenimus.Differunt autem Collũ: Guttur:& Gula Collum enim inter pectus:& caput eſt:cuius pars prior Guttur: poſterior Gula appellat᷑: uel ſic:collum capiti ſubiacet.Gutture ſpiritus trahitur ac redditur.Gula eſt qua cibus:& potus deuorat᷑: autor Ariſtoteles. Vernat.Lætatur laſciuit. Vt deponat crimen malæ matris. Vt deponẽdo in eis cunis: & nidis pullos:uideatur pia:& uelle crimẽ filii quẽ occidit:ea educatione celare:nec mala mater dici:Sũt qui male aduerbiũ eſſe dicant:ſed errãt:Siquidẽ ſyllaba ultima quæ breuis eſt in aduerbio repugnat:eſt autem nomen & genitiuus caſus.Nota é fabula Prognes: quæ ithym filiũ interfecit:& patri Tereo epulãdum appoſuit:ut ulciſceretur uim ſorori turpiter illatã: q̃ea nõ contẽtus iniuria:linguã etiam amputauerat:ne poſſet per uocẽ facinus aperire. Inde mutati ſunt Tereus í Vpupã.Ithys í Phaſianũ Philomella in luſciniã. Progne in hirũdinẽ ſecundum Ouidium: Græci tamen non Philomellam:ſed Prognẽ in luſciniam mutatam referunt:quod etiã uidetur ſentire Varro ſic ſcribens.Luſciola:q; luctuoſe canere exiſtimatur: atq; eſſe ex attica Progne facta auis. Sub trabibus cunas.Cunas hirũdinis nidos appellat.

Docilis

Collum
Guttur
Gule

Prognes fabula

Luſciola

Herbaq; quæ latuit.Frumentũ quoq; apparere oſtẽdit. Sulcis cerealibus.Sulcis ubi frumẽta naſcũtur. Exerit.Nudat.E tepida humo.E terra media ĩter frigus & calidũ: ſic enĩ uerno tẽpore eẽ ſolet: nam terræ quas glacies & frigus aſtrinxerat:uere flantibus zephyris ſoluuntur & tepeſcũt.Horatius.Soluitur acris hiems grata uice ueris & fouoni:& Vergilius.Zephyriſq; tepẽtibus auras.Laxãt arua ſinus. Ocia nũc iſtic.Ocia nũc ſunt Romæ. Cedũt uerboſi.Non dicitur ius Romæ eo tpe:quo in ſcæna ludi celebrant᷑.Ouidius in faſtis.Scæna ſonat:ludiq; uocant:ſpectate quirites.Et fora marte ſuo litigioſa uacent. Vel certe(qđ magis placet)hoc dicit.luuẽtus romana ludis & certaminibus cãpi martii intẽta nõ frequentat fo;. Equis leuibus. Velocibus & agilibus eqs:quos diſcebant romani in gy; flectere:ut diximus in Ouidii tertium librũ de arte amãdi in enarratione eius loci.Et in gyros ire coactus equus:ubi etiã attigimus eos lodos:quos hic poeta cõmemorat. Nũc ludit᷑ armis.Aliquãdo luditur armo; exercitatione.Eam autẽ intelligit:quæ aduerſus palũ fiebat.De qua Vegetius libro primo ita ſcribit.Eoq; modo nõ tantum mane.ſed etiam poſt meridiem exercebant᷑ ad palũ.Palo; enim uſus non ſolũ militibus:ſed etiã gladiatoribus plurimũ prodeſt:nec unq̃ aut arena aut cãpus inuictum probauit uirũ:niſi qui diligenter exercitatus docebat᷑ ad palũ:a ſingulis enim tyronibus ſinguli pali defigebantur in terrã ita ut mutare non poſſent:& ſex pedibus eminerent:cõtra illum palũ tanq̃ aduerſarium tyro & crate illa & claua uelut gladio ſe exercebat:& ſcuto ut nunc quaſi caput aut faciẽ peteret:nunc ab lateribus minaretur.Interdum cõtenderet poplites & crura ſuccideret:recederet:inſultaret: ĩliliret : & quaſi pñtẽ aduerſarium:ſic palum omni impetu:omni bellandi arte tentaret.Iuuenalis.Aut quis non uidit uulnera pali.Quem cauat aſſiduis ſudibus:ſcutoq; laceſſit.Atq; oẽs implent numeros.De hac exercitatiõe intellexit Ouidius de arte amandi eo uerſu.Armaq; & in gyros ire coactus equus : & martialis. Aut nudi ſtipitis ictus adeſt. Celeri orbe:Celeri agitatione.De Trocho diximus alibi. Oleo labẽte.Cæroma intelligit.Id unguentũ erat ex oleo & terra in ſpẽm luti:quo qdem in palæſtra ungebant᷑.martialis.Et caſtigatũ lybicæ cæroma palæſtræ:& alibi. Vara nec iniecto cæromate brachia tẽdis:Eo cæromate inſperſi ſtudiis palæſtræ inuicẽ oblucta bant᷑.Ea aũt oblucta tione & tactu corpora flaua reddebant᷑: qui tactus palæſtritarum.Haphe dicebat᷑.Haphe enim græce tactũ ſignificat:& quia cæromate corpora ꝓfuſa eo tactu & agitatione flaueſcebãt: ideo dixit martialis lib.vii. Et flaueſcit haphe:hoc eſt tactu ipſo flaueſcit in palæſtræ ſtudiis philenis meretrix.Et ſeneca ad Luciliũ.A cæromate nos haphe excepit in Cripta neapolitana.Ouidius í met.In lucta acheloi & herculis nõ haphẽ:ſed tactũ appellauit eo uerſu.Inq; uicẽ fuluæ tactu flaueſcit arenæ.Et Plynius de eo puluere ſcribens ita inqt.Nõ multum a puluere puteolano diſtat arena tenuiſſima ſui parte nõ ad ſuſtinẽda maria: fluctuſq; frãgendos:ſed ad belläda corpora palæſtræ ſtudiis:Haphe ꝑterea ſignificat notas q̃bus lepra corpus maculat.Iulius Pollux accipit haphen ꝓ prima infectura:quoties:ueſtes ĩbuuntur coloribus:Oleũ aũt adhibebatur in palæſtra:quoniam olei natura eſt tepefacere corpus:& contra algores munire:cuius uſum inuenere ad luxuriã græci uitiorum omniũ genitores in gymnaſiis publicãdo ut Plynius docet.Et Liuius ſcribit Annibalis milites pugnaturos

Cæroma

Haphe

Olei natura

Palæstra

Palæstræ inuentor

ad Trebiam molliſſe artus oleo per manipulos miſſo. Illud ſciendum. Paælſtram a græco dictam. παλη enim luctam ſiue luctationem ſignificat: ea nudi unctique homines exercebantur ad ualitudinem cõſeruandam: & agilitatem: roburq; acquirendum. Vergilius. Exercent patrias oleo labẽte palæſtras: Eius inuentor fuit Mercurius: ut docet Diodorus: & Horatius. Mercuri facundæ nepos Atlantis. Qui feros cultus hominũ recentũ Voce formaſti catus: & decoræ moræ palæſtræ. Viguit maxime hoc certamen apud athenienſes: tranſiitq; ad troianos: quo argumento nonnulli ab athenienſibus troianos originẽ duxiſſe exiſtimarunt. Scribit Pauſanias Luctandi arte Theſeum primũ inueniſſe. Tingere gaudet aqua. Romani ueteres (ut ſcribit Vegetius) Cãpum martium uicinum Tyberi delegerunt: in quo iuuentus poſt exercitium armorum: ſudorem: pulueremq; dilueret: quem morem docet etiam Ouidius lib. iii. de arte amandi his uerſibus. Nec uos cãpus hẽt nec uos gelidiſſima uirgo. Nec tuſcus placidis deuehit amnis aquis.

Natabant romani

Defeſſos artus tingere gaudet aqua.

Scæna uiget: ſtudiiſq; fauor diſtãtibus ardet.

Cunq; tribus reſonant terna theatra foris.

O quater o quotiens non eſt numerare beatũ:

Non interdicta cui licet urbe frui.

At mihi ſentitur nix uerno ſole ſoluta:

Quæq; lacu duro nõ fodiantur aquæ.

Nec mare cõcreſcit glacie: nec: ut ante piſtrũ

Stridula ſauromates plauſtra bubulcꝰ agit.

Si tamen incipiũt aliquæ huc adnare carinæ:

Hoſpitaq; in ponti littore puppis erit.

Sedulus occurram nautæ: dictaq; ſalute

Quid ueniat quærã: quiſue: quibuſue locis.

Ille quidem mirum ni de regione propinqua:

Non niſi uicinas tutus araret aquas

Rarus ab italia tantum mare nauita tranſit:

Littora rarus in hæc portubus orba uenit.

Siue tamen græca ſcierit: ſiue ille latina

Voce loqui. certe gratior uſus erit.

Fas quoq; ab ore freti: lõgeq; ꝓpõtidos undís

Huc aliquem certo uela dediſſe noto:

Quiſq; is eſt: memori rumore uoce referre:

Fautores in ludis

lertiæ exornationes admittens. Cãpi enim admirabilis magnitudo & curules pariter curſus & alia equeſtria certamina expedita ſuppeditat. Nec minus tam multis Pilam. Trochũ. Paleſtrã exercitatione tractãtibus: Aliaq; incumbentia ſimul opera. Quid perennes ſolo herbas: corona toſq; uſq; ad fluminis alueũ colles? Scænicarum oſtentatio picturarum eius generis ſpectacula præſtant: ut difficile: & inuitus abſcedas: huic proximus cãpo: & alter adiacet campus: & innumerabiles circum circa Porticus. horti nemoroſi. Theatra tria ſimul & amphitheatrum: De tribus uero foris abunde diximus alibi. Boatum. Clamorem ſpectatorũm. At mihi ſentire. Incipit commemorare quibus rebus noſcat uer apud Scythas: ut ex collatiõe eius incõmoda oñdat. Duro lacu. Lacu cõcreto & congelato. Aquæ. Subaudi ſentiuntur. Nõ fodiantur. Non rumpantur: quia uere ſponte ſoluuntur. Bubulcus Sauromates. Rector boum ex Sauromate regione: aut plauſtra Sauromates: eſt autem genitiuus caſus a nomine Sauromate: ut a Sparte Spartes. Quiſue. Subaudi ſit. Ille quidem mirum. Ordo eſt. Mirum quidem eſt: ni ille ueniat de ꝓpinqua regione. Tantum mare. Tam magnum mare. Orba. portubus. Portubus priuata. Certe gratior uſus erit. Certe latina lingua græca mihi gratior erit. Ab ore freti. Ab ore maris. Intelligit autem primas anguſtias: ubi id primum ſe coartat: & Helleſpontum facit: qua Xerſes perſarum rex conſtrato in nauibus ponte duxit exercitum: ubi uero expandit Propontis appellatur. Longæque propontidis undis. Põtus inter cætera maria eſt maxime admirabilis eius longitudo eſt undecim milium ac centum ſtadiorum latitudo qua latiſſimum eſt trium milium ducentorum. Huius pelagi os latitudinis eſt quattuor ſtadiorũ. Longitudo oris quod eſt collum: quæ boſphorus dicitur circiter centum uiginti ſtadia ad propontidem uſq; pertingens. Propontis autem quingentorum ſtadiorũ eſt latitudinis: mille & quadringẽtorum longitudinis influẽs in helleſpontum: ut poeta non immerito longam propontidem appellarit. Ipſe helleſpontus ubi anguſtiſſimus ſtadiis ſeptem quadringentis longus intrans pelagi uaſtitatem quod Aegeũ uocatur: autor Herodotus. Quiſquis is eſt. Quicunque ad ponticum littus uenerit. Rumorem. Sermone ſine certo ullo autore. Fama enim (ut Fabius ſcribit) conſenſum ciuitatis: & uelut publicũ teſtimonium uocat.

Campus Martius

Ponti longitudo & latitudo

Propontis longa

Fama

nium uocat. Rumor uero ſermonẽ ſine ullo certo autore diſperſum: cui malignitas dederit initiũ: incrementũ crudelitas: quam differentiã hic ponit etiam Ouidius: quum ſubiungit. Et fieri famæ parſq; graduſq; poteſt: quaſi dicat. Rumor ille poterit ad partẽ aliquam: ſeu gradum ueritatis peruenire: nam uerũ dicere fama ſolet. Triũphos Cæſaris: Triũphos Druſi uel Auguſti: cuius auſpiciis ille militabat. Triumphare aũt appellatum q; cum imperatore milites redeuntes clamitabãt per orbem in Capitolium Io triũphe. Id a triambo græci liberi cognomento poteſt eſſe dictum. Autor Varro. Plutarchus in Marcello Triumphum negat a Triambo dictũ. Sũt qui ſcribant hoc uocabulũ latinum eſſe: quia qui triumphabat triplici iudicio honorarẽ: prio enim exercitus de triumpho decernendo imperatori iudicabat. Secundo ſenatus. Tertio populus. Docet Plynius Liberum patrẽ triũphum inueniſſe: quod etiam deſignat Diodorus ſcribens illum primũ oĩum indico elephãto uectũ triumphaſſe. Triũphandi modum & ornamenta deſcribit Plutarchus. Apertius autem Appianus in triumpho Scipionis: & Ioſephus in triũpho Veſpaſiani & Titide Iudæis. Liuius lib. x. ab urbe cõdita ornamẽta triumphalia ſcribit fuiſſe Sellam curulem: Togam prætextã: Tunicam palmatã: Togam pictam: Coronã triumphalem: laureamq;. Triumphãtium uero domus ſpoliis hoſtium affixis inſignes inter alias fiebant. De iure triumphandi Valerius maximus multa. Quid autẽ Ouatio a triumpho diſtet: & unde dicatur docet Plutarchus in Marcello. Ioui latio. Sunt qui falſo intelligant Iouem latialem: quem in monte albano dedicauit Aſcanius: ad cuius ſacra quæ Latinæ dicebantur totum latiũ conueniabat: & rex Sacrificulus romanus: ei (ut eſt autor Lactantius) olim ſanguine humano ſacrificabant. Placet intelligas de Ioue capitolino qui Romæ colebaẽ: quæ erat caput latii: quo duces triumphãtes perueniebant: & uota ſuſcepta perſoluebant: Liuius Dictator coronã aureã libræ pondo ex publica pecunia populi iuſſu in Capitolio Ioui donũ poſuit. Eam ædẽ Tarquinius Demarati filius uouit. Tarquinius poſtea Supbus extruxit: qui librarũ argenti. xl. milia in fundamentis dicitur impẽdiſſe: Capitolino Ioui Põpeius Magnus (autore Plynio) ſex pocula murrhina dicauit: Auguſtus uero in eius cellã (ut docet Trãquillus) ſedecim milia pondo auri gẽmaſq; ac margaritas qngenties ſeſtertium una donatione contulit. Fuit etiã in Capitolio ædes Iouis tonãtis: quã Auguſtus (ut meminit Trãquillus) ſtruxit: cõſecrauitq; liberatus periculo: quum expeditione cantabrica per nocturnũ iter fulgur pſtrinxiſſet: ſeruumq; perducentem exanimaſſet. In hac æde Iupiter fuit deliaci æris exemplar ut ſcribit Plynius. Germania rebellatrix. Auguſtus (ut Florus ſcribit) ſciebat patrẽ ſuũ Cæſarem bis tranſuectũ põtem rheno quæſiſſe bellũ: in illius honorem cupiens facere ꝓuinciã: miſit eo Druſum: qui ualidiſſimas nationes aggreſſus domuit breui: adeo ut non per adulationẽ: ſed ex meritis defuncto ibi fortiſſimo iuuene ipſi: quod nunquã alteri ſenatus cognomen ex prouincia dedit: Sed breue id gaudium fuit. Nam poſtq̃ Druſus defunctus eſt ex factura cruris: ſuper quod equus collapſus eſt: ut diximus ſupra. Vari Quintilii libidinẽ: ac ſuperbiam haud ſecus: q̃ ſæuitiam odiſſe cœperunt: Auſus eſt ille agere conuẽtum: quaſi uiolentiam barbaroꝝ & præconis uoce poſſet ihibere: At illi ut primũ togas: & ſæuiora armis iura uiderũt: duce Arminio arma corripiunt. Itaq; Varum improuidũ: & nihil tale metuentem: improuiſo: adorti undiq; inuadunt caſtra rapiunt tres legiones opprimuntur. Varus perditas res eodẽ: quo Cánenſem diem Paulus & fato eſt: & animo ſecutus: aliis oculos: aliis manus barbari amputarunt. Ipſius quoq; cõſulis corpus: quod militum pietas humi abdiderat: effoſum. Vnde nõ immerito poeta hic germanos rebelles appellat. Magni ducis: Auguſti Cæſaris.

Quæ non uidiſſe dolebo. Quæ dolebo cernere non potuiſſe. Protinus hoſpes erit. Quã primũ apud me diuertet. Domus naſonis. Domus mea. Suum locum: Locum ipſius exilii: ideſt Tomõ. Pro lare. Larem pro domo poſuit. Ex Lemuribus enim, qui poſterioꝝ ſuorum curã ſortitus pacato: & quieto numine domum poſſidet. Lar dicitur familiaris: ut ſcribit Apuleius. Non uelit hoc eſſe penetrale. Non uelit hãc eſſe domũ: Penetrale aũt a penitus deductũ ſignificat quod intimo loco eſt: ſic Ouidius in met. Hæc domus: hæc ſedes: hæc ſunt penetralia magni Amnis. Sed hoſpitium. Sed diuerſorium ad tẽpus.

In. xiii. Elegiam Enarratio.

ECce ſuperuacuus. Quum natalis poetæ adeſſet: ſuperfluum fuiſſe dicit: in ea loca illum uenire: ubi non licet illi ex more ſolemnia ſacra exhibere: monetq; ne amplius redeat dum erit in Scythia. Quid enim fuit utile naſci. Ratio quare eius natalis fuerit ſuperfluus. Hoc autem dicit quoniam in Scythia in maximis incommodis exul degebat. Loquitur enim ex eorũ ſententia: qui cenſuere nõ naſci optimum ob uaria uitæ mala & labores: quam Epicuream ſententiam. Silenum etiã comprobaſſe legimus: Is enim (ut ferunt) a Mida captus: hoc ei muneris pro ſua miſſione dediſſe

Et fieri famæ parſq; graduſq; poteſt.
Is põcor auditos poſſit narrare triumphos
Cæſaris & latio reddita uota ioui.
Teq; rebellatrix tandem germania magni
Triſte caput pedibus ſuppoſuiſſe ducis.
Hæc mihi qui referat quæ nõ uidiſſe dolebo.
Ille meæ domui protinus hoſpes erit.
Hei mihi: iã ne dom9 ſcythico naſõis i orbe ẽt
lãq; ſaum mihi dat pro lare pœna locum.
Di facite ut cæſar nõ hoc penetrale domumq;
Hoſpitiũ pœnæ ſed uelit eſſe meæ.
e Cce ſupuacuus (qd enĩ fuit utile naſci)

Rumor

Triũphare Io triũphe

Triumphi inuentor

Triumphalia ornamẽta

Iupiter latialis latiæ feriæ

Iupiter capitolinus

Aedes Iouis tonãtis

Germania rebellatrix

Lar familiaris

Penetrale

Optimum non naſci quidã cenſuere

ſcribitur:docuiſſe regem non naſci homini longe optimum eſſe:proximum autem q̃ primũ mori: Qua etiam ſententia uſus eſt in Creſiphonte Euripides. Nam nos docebat cœtus celebrantes domum lugere: ubi eſſet aliquis in lucẽ editus humanæ uaria uitæ reputantes mala atq; labore morte finiſſet grauis hũc omnes amicos laude:& lætitia exequi. Plura diximus in Plynium in enarratione eius loci. Itaq; multi extitere qui non naſci optimum cenſerent:aut q̃ ocyſſime aboleri. Ad ſua tẽpora. Tempore quo natus fui.

Dure. O crudelis natalis. Quid ad miſeros. Cur ueniſti ad hanc meam ætatem tam infœlicẽ:debebas enim exiliũ mihi naſcẽti auertere finiẽdo uitã ante:q̃ exularẽ. Modũ. Finẽ. Vltra patriã. Nam poſteaquã e patria in exiliũ abii:debebas me tanq̃ mortuũ deſerere: quaſi dicat. Debuiſti poſteaq̃ diſceſſi uitã meã finire. Quoq; loco primum. Debuiſti me ẽt iterficere Sulmone quũ primũ natus fui. Sũ male cognitus. Sum in fœliciter cognitus:hoc eſt ſum cognitus malis:& ifortuniis exilii obnoxius. In relinquendo i urbe. In pmittẽdo me mori i urbe. Quod idẽ fecere ſodales. Quã eãdẽ rẽ ſodales præſtitere:nam me ab Auguſto damnatum deſeruere. Tu triſtis. Tu mœſta relinquẽdo me in urbe. Cum ponto. Cũ Tomo pontica urbe:ubi exulo. Veſtis ut alba. Veſtẽ cãdidã dicit:quã induebãt qui natalem celebrabãt. Propertius.

Veſtis natalitia

Dein qua primũ oculos cœpiſti ueſte Properti.

Natalis celebrãdi cõſuetudo

Indue: Deſcribit autem breuiter cõſuetudinẽ romanã in celebrãdo natali. Fumida cingat. Solebãt enim natali honorem diis exhibere: & genio potiſſimum:cuius arã ſertis coronatã ture uaporabant: Tibullus. Vrantur pia tura focis urantur odores:& Propertius Inde coronatus ubi ture piaueris aras. Libaq; dem pro te.

Liba

Quomodo fierent liba docet Cato in re ruſtica his uerbis Libum hoc modo facito Caſei pondo ii in mortario bene diſterat:ubi bene diſtriuerit farinæ ſiligineæ libram:aut ſi uoles tenerius eſſe ſelibram ſimilaginis ſolum eodem indito permiſceto q; cũ caſeo bene ouum unum addito:& una bene pmiſceto: ide panem facito:folia ſubdito in foco calido ſub teſta coquito leuiter:Seruius ſcribit libũ placẽtã fuiſſe: quæ farre:melle:& oleo conſtabat:& apta erat ſacrificiis:ea nomen accepit uel a libero patre: uel q̃ libãdi cauſa fieret:ut Varroni Placet. Ea autem(ut quidam ſcribunt)die natali diſcumbentibus apponebãt: nemo autem prius guſtabat q̃ is:qui ſuum natalem celebrabat: omnes autem:qui libũ guſtaſſent: bene precari oportebat. Onidius in arte amãdi. Quid?quaſi natali quũ poſcit munera libo. Geniale tps. Tẽpus uoluptuoſum. aut(qđ magis placet)tẽpus quo Genio ſacrificat. Tibullus. Ipe ſuos genius adſit uiſurus honores:Cui decorẽt ſanctas florea ſerta comas:Illi puro diſtillẽt tpa nardo. Atq; ſatur libo:ſit pmadeatq; mero. De Genio hæc Cẽſorin. Genius deus eſt:cuius in tutela ut q̃ſq; natus eſt uiuit:ſiue ẽt q̃: ut generatur curat:ſiue q̃ una gignit nobiſcũ:ſiue ẽt q̃ nos genitos ſuſcipiat ac tueat:certe a gnignẽdo Genio appellat. Eũdem eẽ geniũ:& lare multi ueteres memoriæ pdiderũt. In q̃s ẽt Caius Flaccus i lib. quẽ de indigitamẽtis reliqt ſcriptũ. Hũc in nos maximã:qnimo oẽm hre ptãtẽ creditũ eſt:nõnulli:binos genios i his dũtaxat domibus quæ eſſent maritæ colendos putauerũt: Euclides autem Socraticus duplicẽ omnibus omnino nobis genium dicit appoſitum:quam rem apud Lucilium in libro ſatyrarum. xi. licet cognoſcere:genio igitur potiſſimum per omnem ætatem quotannis ſacrificamus:quãq̃ nõ ſolũ hic ſed & alii ſunt præterea dei complures homini uitam pro ſua quiſq; portione adminiculantes:quos uolentes cognoſcere:indigitamentorum libri ſatis edocebunt:Sed omnes hi ſemel in unoquoq; homine numinum ſuorũ effectum repræſentant. Quocirca non per omne uitæ ſpatium nouis religionibus arceſſuntur. Genius autem ita nobis aſſiduus obſeruator appoſitus eſt:ut ne puncto quidem temporis longius abſcedat: ſed ab utero matris acceptos ad extremum uitæ diem comitetur. Sane cur genio merum fundendum ſit ut Perſius ait:nõ hoſtia faciendũ ſiquis ſcire uoluerit:docuit Varro in eo libro cui Titulus fuit Articulus: ſiue de numeris:id enim moris inſtitutiq; maiores tenuiſſe teſtatur:ut quum die natali munus annuum genio ſoluerent:manum a cædæ ac ſanguine abſtinerent:ne die qua ipſi lucem accepiſſent: aliis demerent. Deniq; Delii ad Apollinis genitoris aram(ut Timæus docuit)nemo hoſtiã cædebat. Ore fauẽte. Sic Tibullus. Dicamus bona uerba:uenit natalis ad aras. Quiſquis ades:lingua uir mulierq; faue Fauere autẽ (autore Pompeio)eſt bona fari. at ueteres poetæ pro ſilere uſi ſunt fauere. Donatus ſcribit Fauere ſignificare ſilere. Vergilius. Ore fauete omnes. Non enim trahitur a fauore:ut plæriq; exiſtimant:ſed paratur ſilẽtiũ ut rite peragi poſſit ſacrum nulla uoce mala obſtrepente:ut ſcribit Seneca in libro de uita beata. In

Genius deus

Lar deus

Cur genio mero non hoſtia ſacrificabãt

Fauere

Ad ſua natalis tempora noſter adeſt.
Dure quid ad miſeros ueniebas exulis annos:
Debueras illis impoſuiſſe modum.
Si tibi cura mei:uel ſi pudor ullus ineſſet:
Non ultra patriam me ſequerere meam.
Quoq; loco primũ male ſum tibi cognit9 ifãs
Illo tentaſſes ultimus eſſe mihi
Inq; relinquendo:quod idem fecere ſodales:
Tu quoq; dixiſſes triſtis in urbe uale
Quid tibi cũ põto? num te quoq; cæſaris ira
Extremam gelidi miſit in horbis humum?
Scilicet expecta ſolitũ tibi moris honorem?
Pendeat ex humeris ueſtis ut alba meis?
Fumida cingatur florentibus ara coronis?
Micaq; ſolenni turis in igne ſonet?
Libaq; dem pro te geniale notantia tempus?
Concipiamq; bonas ore fauente preces?

ſacris enim(autore etiam Seruio)taciturnitas neceſſaria eſt:quod etiam Plynius ſcribẽs cæteris precationibus præire aliquẽ:rurſuſq; aliquẽ cuſtodẽ dari:qui attẽdat alium p̃poni:qui faueri linguis iubeat.põtifices uero(ut docet Donatus)dicere ſolebãt Fauete linguis:fauete uerbis. Vnde illud eſt Vergilii.Ore fauete omnes.Et pompeius docet in ſacris dici paſcito linguam.i.coerceto:cõtineto:taceto. Decet.n.ciues (ut ſcribit Plutarchus)neq; audire quicq̃ rerũ diuinarũ.neq; aſpicere per negligẽtiã:ſed uacare a cæteris: mẽtemq; adhibere:& ab omni crepitu:ſtrepitu:ac gemitu abſtinere. Ferali cupreſſo.Atra:& funebri cupreſſo.Adhibebatur autem Cupreſſus ad funera autore Seruio:uel q̃ cæſa non repululat: uel q̃ per eam funeſtata oſtenditur domus:ſicut lætã frondes indicant feſtæ. Varro tamen dicit pyras ideo cupreſſo circundari,ppter grauem uſtrinæ odorem.ne eo offendatur populi circunſtãtis corona:quæ tãdiu ſtabat reſpõdens fletibus preficæ.i.planctuum principi: q̃ diu cõſumpto cadauere:& collectis cineribus dicebat nouiſſimum uerbum Ilicet:quod ire licet ſignificat. Nil exorantia.Nil præcibus cõciliantia. Nec bona uerba.Nec bonæ præcationes.Tibullus.Dicamus bona uerba:uenit natalis ad aras. Si tamen eſt aliquid.Hoc dicit:quia natalem celebrantes a diis aliqd petebãt.Tibullus.Annuat & cherinte tibi quod cunq; rogabis:& Propertius. Tuq; o chare mihi fœlicibus edita pennis Surge & poſcẽtes iuſta præcare deos. Euxinus falſo nomine dictus.Mare illud quod pontum appellant Euxinum etiam dicimus ab εὐ quod bonũ ſignificat & ξεῖνος hoſpitiũ uel amicus quaſi bonum hoſpitium ſit:quod per cõtrarium dictũ eſt.Nam circa Euxinum loca ſunt aſperrima: & fera:genteſq; etiam immites. Plynius. Pontus Euxinus antea ab inhoſpitali feritate Axenos appellatus eſt.

Fauete linguis
Fauete uerbis
Paſcito linguam
Cupreſſus funeribus adhibebat
Euxinus

Non ita ſum poſitus:nec ſunt ea tẽpora nobis
Aduentu poſſim lætus ut eſſe tuo.
Funeris ara mihi ferali cincta cupreſſu
Conuenit & ſtructis flamma parata rogis.
Nec dare tura libet nil exorantia diuos:
In tantis ſubeunt nec bona uerba malis.
Si tamen eſt aliquid nobis hac luce petẽdum
In loca ne redeas amplius iſta precor.
Dum me terrarũ pars pene nouiſſima ponti.
Euxinus falſo nomine dictus habet.

VLtor & ãtiſtes doctor& ſãcte uirorũ
Quid facis ingenio ſemp amice meo?
Ecq̃d:ut icolum̃ quõdã celebraꝝ ſole
Nũc quoq; ne uidear tot9 abeſſe caues.(bas
Colligis exceptis ecquid mea carmina ſolis
Artibus artifici quæ nocuere ſuo.
Immo ita fac quæſo uatum ſtudioſe nouorũ:
Quaq; potes retine corpus in urbe meum.
Eſt fuga dicta mihi non eſt fuga dicta libellis:
Qui domini pœnam non meruere ſui.
Sæpe per externas pfugus pater exulat oras
Vrbe tamen natis exulis eſſe licet.
Palladis exemplo de me ſine matre creata
Carmina ſunt:ſtirps hæc pgenieſq; mea.

In Vltimam Elegiam Enarratio.

VSus amicitiæ.Amicẽ colligẽtis eius ſcripta fidem:& amorẽ laudat poeta:hortaturq; ut quoad poteſt eius nomen in urbe retineat:ſimulq; exponit met.opus:inemẽdatum e manibus exiſſe:Poſtremo dicit quicquid exilii tempore compoſitum a ſe fuit in ſcythia excuſandum eſſe: quandoquidem & mala eius ingenium fregerint:& in his ſit locis:ubi arma aſſidue urbem circunſonent: in qua nec librorum copia ſit:nec quenq̃ habeat:cui carmina poſſit recitare. Antiſtes.Princeps.Eſt autem proprie Antiſtes ſacerdos:& princeps qui ante altare ſtat. Ecquid. Nunquid. Incolumen.Nondum exulem. Ne uidear totus abeſſe.Ne totus uidear romæ non eſſe. Caues.Prouides. Exceptis ſolis artibus.Libros intelligit de arte amandi. Ita fac.Ita collige carmina mea omnia præter amatoria. Eſt fuga dicta mihi.Dictum eſt mihi exilium. Licet natis exulis.Fas eſt liberis exulantis hominis. Palladis exemplo. Mineruas plures fuiſſe ſcribit Cicero libro tertio de natura deorum: Primam: quæ ex Vulcano genuit Apollinem eum:cuius in tutela Athenas antiqui hiſtorici eſſe uoluerunt.Secundã orram Nilo: quã ægyptii coluere.Tertiam Ioue genitam:principem:& inuẽtricem belli.Quartam Ioue natã:& Coriphe oceani filia:quam arcades Coriam nominarunt:& qnadrigatum inuentricem ferũt.Quintam Pallantis:quæ patrem dicitur interfeciſſe uirginitatem ſuam uiolare conãtem:cui pinnarum talaria affigunt. Tertia igitur Minerua e Ioue tantum genita dicitur.Is enim quum Iunonem uxorem ſterilem intueretur concuſſo capite Mineruam dicitur cum clypeo edidiſſe:dicente in tertio faſtorum Ouidio. Aut quia de capitis fertur ſine matre paterni Vertice cũ clypeo proſiluiſſe ſuo. Fingitur autem nata de Iouis capite:uel quia(ut docet Lactantius)naturæ rõne prudẽtia oĩs in capite eſt. Vel quia uirtus ſolis humanis mentibus prudentiã ſubminiſtrãs:quam per Mineruam accipimus.ut ſcripſit Porphyrius autore Macrobio edita eſt de ſũma ætheris parte:ac nulla rerum corporearum admiſtione ab ipſo Ioue:Ideſt a deo intellectũ accepimus. Natam eam ſine matre fingunt:quoniam in fœminis prudentia non eſt:cuius dea eſt ipſa Minerua:quod Martianus in hymno Palladis ita oſtendit.Quam de patre ferunt ſine matris ſemine natam prouida conſilium q̃ neſcit curia matrum.Quod autem in fœmina ſit parum prudentiæ deſignat Ariſtoteles in ſe..

Mineruæ plures
Minerua e Iouis capite
Cur pallas dr̃ nata de iouis capite
Cur pallas ſine matre

Cõsiliũ in fœmina in ualidum

Cur tẽpla palladis in arce

Cur ĩ palladis ægide est meduſa

Arma palladis

Pallas uirgo

Pallas trigemina

Glaucopis dĩ pallas

cundo politicorum docens: Conſilium in fœmina eſſe inualidum. Eadem etiam dea patrona urbium dicitur: quod in arce templa ueteres palladi ſacrauĩt: cuius rei cauſam dicit eſſe idẽ Martianus: ꝙ ratio amplificet qđque eſt elatior urbes. Et in Aegide Meduſam ſaxificam ideo geſtare memoraſ. Quod pauidũ ſtupidet ſapiens ſolertia uulgus: Arma autem Palladi hæc aſſignãt poetæ Clypeum & acutæ cuſpidis haſtam. Dat galeam capiti: defenditur ægide pectus. Idem Martianus ideo Clypeum Palladi datum docet: Sapienti ꝙ regat orbem: Vel rationis opem ꝙ ſpumea prælia poſcant. Haſta etiã uibrãs penetrabile mõſtrat acumẽ. Diodor⁹ ſcribit Aerẽ noſatũ Palladẽ: ac Iouis filiã dici: & uirginẽ fuiſſe: qm̃ & nõ corrumpaſ & ſublimioré locũ teneat: quapropter ex uertice Iouis dĩ nata. Eãdẽ dictã eſſe Trigeminã ppter tria anni tpa Ver: æſtatẽ: hiemẽ: Dĩ ẽt Glaucopiis nõ ea cauſa: qua græci quidã arbitrantur ꝙ oculos cæſios habeat: quod ſtultũ uidetur. Sed quia aer glauci ſit aſpectus. Eã Papinius in ſecundo thebaidos appellat Iouis ingeniũ quum inquit. Diua ferox magni decus ingeniúq; parentis Bellipotens: cui torua genis horrore decoro Caſſis & aſpſo crudeſcit ſanguine gorgon. Hãc tibi cõmendo. Cõmendo tibi hanc meã ſtirpem & progeniem. Hoc erit maior ſarcina. Tãto erit maior ſarcina: qa qui carẽt parẽtibus: indigẽt maiori ꝓſidio & fauoſ. Tres mihi ſũt nati. Tres illos de arte amãdi libros ſignificat. Cõtagia nr̃a. Noſtra mala: nã & ipſi ex urbe eiecti ſunt.

Cætera turba. Reliqui libri a me editi. Ter qnq; uolumina. Libri qndecim. Formæ mutatæ. Metamorphoſeos. De domini funere. Subita enĩ relegatiõe opus illud inemẽdatum emiſſum eſt. Si nõ prius ipſe periſſem. Si non antea relegatus eſſem. Certius nomẽ. Clariorẽ famã a ſumma manu. Poſt ultimam emẽdationem. In populi quicq̃. Quaſi dicat ſi modo populus Romanus legit ſcripta mea: a quibus fortaſſe abhorret ppter amatorios libellos. Hoc. Scilicet carmẽ ſubditi num. Appone. Aſcribe. Ab orbe diuerſo. A ſcythica plaga. Quo tẽpore. Quum adhuc florerem: an quũ relegatus fuiſſem. Quoq; loco. Romæ ne in doctoꝝ hominũ luce & librorꝝ copia: an in ſcythia. Aequ⁹ erit ſcriptis. Scriptis meis equũ ſe iudicẽ ꝓſtabit: & ſiqd in his dãnãdum deprehẽdet: mihi ignoſcet. Sciet enĩ me ea cõpoſuiſſe relegationis meæ tempore: & in media barbaria. Ducere. Deducere. Carmia enim dicunt deduci. Vergilius. Paſcere oportet oues deductũ dicere carmẽ: aut (quod magis placet) ſcribẽr: ppterea ꝙ addidit triſti manu. Arcus & arma. Quibus utunt Scythæ.

Deducere

Quo ſecedã. Quo me ab aliis remoueã: & ſeceſſum aliquem amœnum petam extra urbẽ ſtudiis aptum. Cuſtodia muri. Duplici cã ſe non poſſe ſecedere deſignat: & ꝙ clauſæ ſunt poetæ ciuitatis: & ꝙ cuſtodes murorum egredientes obſeruant. Turpe fateri. Turpe eſt dicere. Eſt aũt parentheſis. Circũſonor. Quia oẽs loquũt threcio & getico ſermõe. Modis geticis. Linguam enim geticã didici. Immiſta. Subaudi uerba getica. Qualecũq;. Vel cultũ uel inculſum. Dignare: dignũ iudica. Et excuſa. Et excuſatũ hẽas illũ: ul certe alius excuſa. Cõditiõe meæ ſortis. Quia exul i aſſiduo luctu & malis uerſor.

Hãc tibi cõmẽdo: q̃ quo magis orba parẽte ẽ
Hoc tibi tutori tarcina maior erit
Tres mihi ſunt nati contagia noſtra ſecuti:
Cætera fac curæ ſit tibi turba palam.
Sunt quoq; mutatæ ter qnq; uolumia formæ
Carmina de domini funere rapta ſui.
Illud opus potuit: ſi non prius ipſe periſſem:
Certius a ſumma nomen habere manu.
Nunc incorrectum populi pueniat in ora:
In populi quicq̃ ſi tamẽ ore mei eſt.
Hoc quoq; neicio qd noſtris appone libellis
Diuerſo miſſum quod tibi ab orbe uenit:
Quod qcũq; leget: ſi quis leget: extimet ante
Compoſitum quo ſit tempore: quoq; loco.
Aequus erit ſcriptis, quorum cognouerit eſſe
Exilium tempus, barbariamq; locum.
Inq; tot aduerſis carmen mirabitur ullum
Ducere me triſti ſuſtinuiſſe manu.
Ingenium fregere meum mala: cuius & ante
Fons infœcundus paruaq; uena fuit.
Sed quæcunq; fuit nullo exercente refugit:
Et longo perĩt arida facta ſitu.
Non hic librorum per quos inuiter: alarq;
Copia pro libris arcus & arma ſonant.
Nullus in hac terra recitẽ cui carmina: cuius
Intellecturis auribus utar: adeſt.
Nec quo ſecedam locus eſt: cuſtodia muri
Summouet infeſtos claulaq; porta getas.
Sæpe aliq̃d quæro uerbũ nomeq; locuq;
Nec quiſquã eſt a quo certior eẽ queam
Dicere ſæpe aliquid conanti (turpe fateri)
Verba mihi deſunt dedidiciq; loqui
Threicio geticoq; fero circũſonor ore.
Et uideor geticis ſcribere poſſe modis.
Crede mihi timeo ne ſint immixta latinis:
Inq; meis ſcriptis pontica uerba legas.
Qualecũq; legas uenia dignare libellum:
Sortis & excuſa conditione meæ.

BARTOLOMEI MERVLAE IN QVARTVM OVIDII De TRISTIBVS LIBRVM ENARRATIONES.

Si qua meis fuerit excusandos eé dicit poeta eiꝰ libellos: si qd fuerit í his reꝑhédédú: siqdé exul hæc scribebat nõ glíæ cupiditate: sed ut reqé peteret: & doloré exilii carmibꝰ cõsolaret: enüe rat postréo mala: q̃ patr̃ í Scythia qbꝰ si carm̃ rude fuerit: & ípolitú: lectoré rogat: ut sibi igno scat. Si q̃ fuerit uitiosa. Si q̃ fuerit uitio alicui obnoxia. Suo tpe. Quia ea scripsi tpe quo erãt relegatꝰ. Reqescꝫ Vt qescéré magis eo tpe. q̃ scriberé ꝑclarú aliqđ: quã ré meliꝰ declarat í se quéti uersu. Ne foret itéta. Ne foret solicita.

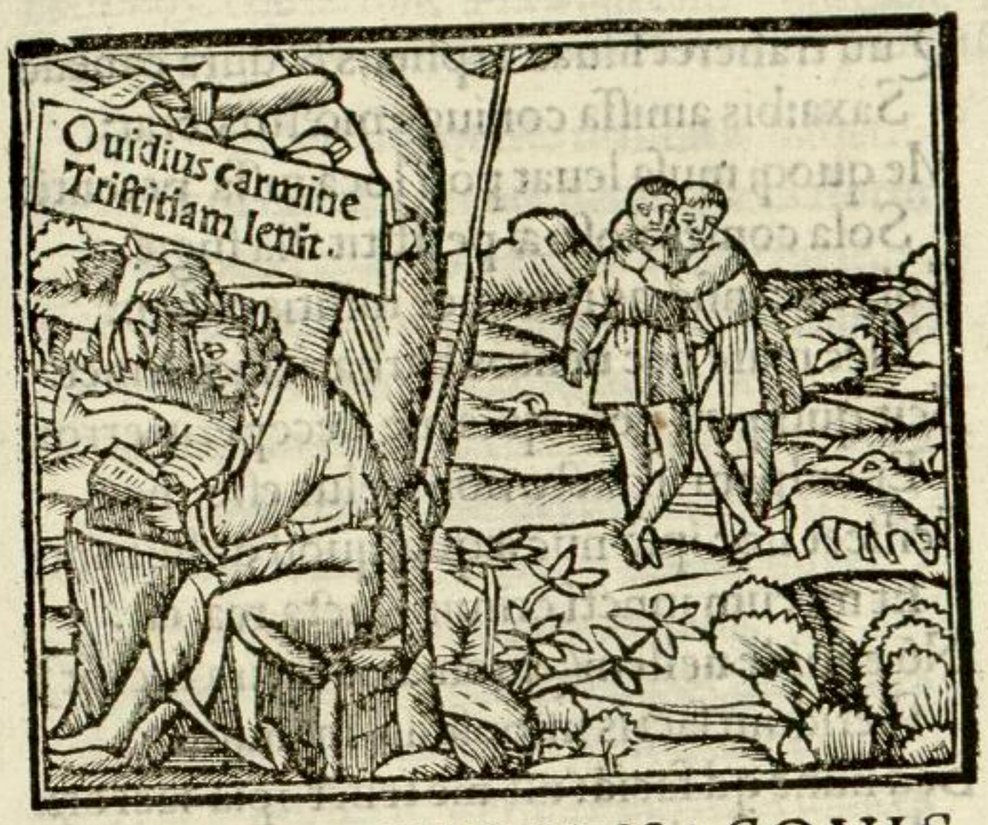

PVBLII OVIDII NASONIS DE TRISTIBVS LIBER QVARTVS.

I qua meis fuerit ut erũt uitiosa libellis
Excusata suo tẽpo re lector habe.
Exul erã reqescꝫ mi hi nõ fama petita é
Mens intẽta suis ne foret usꝫ malis.
Hoc est cur cãtet ui ctus quoꝫ compede fossor:
Indocili numero cum graue mollit opus.
Cantet & innitens limosæ pronus harenæ:
Aduerso tardam qui uehit amne ratem.
Quiꝫ refert pariter lẽtos ad pectora remos
In numerum pulsa brachia uertat aqua.
Fessus ut incubuit baculo saxoꝫ resedit
Pastor arundineo carmine mulcet oues.
Cantantis pariter: pariter data pẽsa trahẽtis
Fallitur ancillæ decipiturꝫ labor.
Fertur & abducta lyrnesíde tristis achilles
Aemonía curas attenuasse lyra.

Quidius. Ergastulũ. Ergastulus. Ergastularii. Ergasteriũ. Lyrnesum. Aemonia. Thessalia. Cithara Achillis.

Ergastulũ

Ergastulus

Ergastularii

Ergasteriũ

Lyrnesum

Aemonia

Thessalia

Cithara Achillis

uerũetiã aſpectu inſignẽ:nam & artificio & materia iugoq; argẽteo erat decora:unde etiã in eplis ita ſcribit Ouidi. Tutius eſt iacuiſſe toro:tenuiſſe puellã: Threiciã digitis increpuiſſe lyrã. Quũ traheret ſiluas. Quũ traheret arbores cãtu & ſaxa. Oui. in. iii. de arte amãdi. Saxa feraſq; lyra mouit rhodopeius Orpheus Tartareoſq; lacus trigeminũq; canẽ. & Vergi. Orpheaq; in medio poſuit:ſiluaſq; ſeq̃ntes:hoc ideo fingitur:qm̃ fuit eloquẽtiſſimus:& hoĩum ptinaciã fregit eloquẽtia. Fuit autem Orpheus ex Thracia filius Oeagri:ut ipſe in Argonautica ſcripſit:& Maro eũ Oeagriũ appellauit. Idẽ etiã aſſerit Diodorus in qnto ſcribẽs illũ & doctrina & Melodia ac poeſi excelluiſſe oẽs quos extet memoria. Is Vxorẽ habuit Euridicen:q̃ dũ Ariſtæũ fugeret per loca herbis floribuſq; ornata latẽtẽ ſerpẽtem calcauit:cuius uenenato morſu extincta ad inferos deſcẽdit:nota eſt fabula:quã elegantiſſime deſcripſit Maro in. iiii. geor. Eſt aũt Euridice humana aĩa quæ dr̃ Eurydice. i. latũ iudicium habẽs:ꝓpterea q; rõnalis eſt: hæc nubit Orpheo quũ corpi coniungit:& amat ab Ariſtæo. i. ab optimo. Illa aũt corporeis uoluptatibus irretitur. Id. n. ſũt flores atq; herbæ:q̃ terræ ſunt pulchritudines:optimum qd̃ eſt p illa fugit:atq; a ſerpente. i. a peccato:qd̃ inter illas uoluptates latet:interimit:& ad inferos demergit:ſed cõcedit Orpheo:ut illã ſono cytharæ. i. actionũ optima cõpoſitione:q̃ maxima harmonia eſt: unde uirtus exorit:ab inferis reuocet. i. a uitiis liberet. ſed ea lege ne reſpiciat. i. ne in uitia relabat. Bis amiſſa cõiuge. Bis perdita Eurydice primo quũ ea Ariſtæũ fugiẽte:periit morſu ſerpẽtis. Deinde quũ ea illi ab inferis redeunti erepta eſt. Legẽ. n. dederat Proſerpina ne reſpiceret:donec in auras ſupas puenĩſſet:ſic etiam Vergilius. Quo ſe erepta bis coniuge ferret.

Orpheus

Eurydice

Mœſtus erat. Erat triſtis:ſed tñ cãtu doloré leuabat. Vergi. Septẽ illũ totos phibẽt ex ordine mẽſes Rupe ſub aeria deſerti ad ſtrymonis undã Fleuiſſe:& gelidis hæc euoluiſſe ſub antris Mulcẽté tigres & agẽtẽ carmine quercus. Muſa. Carmen q̃d̃ facio leuãdi doloris gr̃a. Ponti loca iuſſa. Tomitanã urbẽ dicit. Et culpã. Culpæ meæ cãm hoc eſt erroré. Hoc ipſo. Hac ipſa re. i. carmine. Eſt aũt ſenſus. Muſa hac re mihi é æqua:q̃ antea accuſatus fui:uel certe hoc dicit. Muſa ideo é mihi æq̃: qm̃ mecũ accuſata fuit:& mihi pr̃ nocuit. Acta rea é. Accuſata é. Intelligit ãt carmia amatoria:q̃ cũ ipſo poeta dãnata ſũt. Q m̃ no. fue. qm̃ debebãt mihi obeſſe. Pieridũ ſacris. Sacris muſæ. Sane ſũt q ſcribãt muſas Pierides dictas a filiabus Pieri q̃s uicerũt falſo adducẽtes id Ouidiũ ſcribere. Quũ cõſtet dcãs a pierio mõte:ut docet Põp. Scribit ẽt Heſio. ex Ioue & Mnemoſyne Muſas in Pieria natas. Et Cic. li. iii. de natu. deo. ita refert. Iã muſæ priæ q̃ttuor natæ Ioue altero Nete:& Theximone:Edearche:Melete. Secũdæ Ioue tertio & Mnemoſyne ꝓcreatæ nouem: Tertiæ Ioue tertio in Pierio natæ & Antiopia: q̃s pierias & pierias ſolẽt poetæ appellare iiſdẽ noĩbus eodẽ nũero:quo maxie ſupiores. Oui. in met. nõ Antiopiã:ſed Anippen noĩat. Quare aut illic Antiope:aut apud Ciceroné Anippe legẽdũ é. Pierus autẽ mõs eſt Theſſaliæ:q ad Macedoniã portẽdit:autore Ply. Pompeius. In theſſalia muſæ parẽs domuſq; Pieria. De Muſis plura Diodo. Impoſuiſſe ma. Attigiſſe. Sic noua Duli. Homerus lib. ix. Odyſſeæ ſcribit Vlyſſẽ tẽpeſtate actũ in Africã ad lotophagos acceſſiſſe:eiuſq; ſocios guſtata loto reditũ in pr̃iam oblitos fuiſſe: q̃os inuitos & flẽtes coegit Vlyſſes nauẽ cõſcẽdere:& q̃primũ illinc diſceſſit: Fuere ãt Lotophagi populi in Africa a loto arbore appellati:cuius fructus ſũt magnitudine fabæ colore croci:tã dulces:ut aduenis incutiãt pr̃iæ obliuionẽ:ut docet Ply. lib. xiii. Strabo duplices eẽ Lotophagos ſcribit:de q̃bus plura diximus in ultimũ Ouidii de reme. amo. Eſt aũt ſenſus. Quãuis Lotos ab Vlyſſis ſociis ex Dulichia inſula eis noceret:q; pr̃iæ obliuionẽ ĩduceret. tñ ſapor eius fructus adeo erat dulcis:ut quãuis obeſſet:nihil tñ curaret. Fuit aũt Dulichia ſiue Dulichiũ una ex Vlyſſis inſulis. Materiã ſuæ culpæ. Ideſt amorẽ cuius amans ipſe eſt culpa & cã. Furor eẽ. Poeta eẽ bonus nemo põt:niſi furore corripiat. Vnde Socrates apud Platonẽ ita loq̃tur. Oẽs itaq; carminum poetæ inſignes non arte:ſed diuino afflatu oĩa iſta præclara poemata canunt:& ut Corybantes non ſana mente ſaltant:ita neq; cantilenarum modula tores egregii ſana mẽte hos cãt̃ effingũt:ſed ubi ĩ harmoniã & rhythmũ iſurgũt:& occupati bacchãt̃:quẽadmodũ bacchãtes fœminæ mẽte nõ ſana mel & lac ex fluminibus hauriũt. Sana ãt mẽte haurite nequeũt:idq; effecit illoꝝ aſus:q

Pierides non a filiabus Pieri dictæ

Pierus mons

Lotophagi Lotos

Furor in bono poeta

Quũ traheret ſiluas orpheus & dura canẽdo
Saxa:bis amiſſa coniuge mœſtus erat:
Me quoq; muſa leuat põti loca iuſſa petentẽ:
Sola comes noſtræ perſtitit illa fugæ.
Sola nec inſidias inter nec militis ensem:
Nec mare nec uentos barbariamq; timet.
Scit quoq; cũ perĩi quis me deceperit error:
Et culpam in facto non ſcelus eſſe meo.
Scilicet hoc ipſo nũc æqua:quod obfuit ante
Et mecum iunctĩ criminis acta rea eſt.
Nõ equidẽ uellem (quoniã nocitura fuerũt)
Pieridum ſacris impoſuiſſe manum.
Sed nunc q̃d faciã? uis me tenet ipſa ſacroꝝ:
Et carmen demens carmine læſus amo.
Sic noua dulychio lotos guſtata palato,
Illo, quo nocuit, grata ſapore fuit.
Sẽtit amãs ſua dãna ferẽs:tamen hæret in illis
Materiam culpæ proſequiturq; ſuæ.
Nos quoq; delectant:quãuis nocuere libelli
Quodq; mihi telum uulnera fecit:amo.
Forſitã hoc ſtudium poſſit furor eſſe uideri:

cãtus effingũt:qđ ipſi referũt.Et paulopoſt ita ſubiũgit.res.n.leuis uolatilis atq; ſacra poeta ẽ: neq; poeti ca prius canere p̃t q̃ deo plenus:& extra ſe poſitus:& a mẽte aliẽatus ſit:ná q̃diu mẽte qs ualet:neq; fingere carmia:neq; dar̃ oracula p̃t:paulopoſt ita ét inqt.Poetæ ãt nihil aliđ ſũt q̃ deox iterp̃tes dũ ſũt furor̃ correpti. Sed qddá furor hic.In hoc poetico furore ẽ q̃ dá utilitas quá ſubiũgit. In obtutu malox.In aſpectu malox:i qb⁹uerſor. Præſentis caſus.Pñtis exilii. Bacche.Phœbas uates Apollis. Saucia.Deo plena. Nõ ſentit ſuũ uulnus.Nõ ſẽtit ſuũ furoré. Dum ſtupet.Dum eſt attonita. Modis idæis.Votibus ul' modis qbus Bacchi ſacerdotes utũt in Idamõte Crætæ mirem deũ clãitantes.Legit ét iugis idæis.Liberi ſacerdotes erát Siléi:Satyri: Bacchæ.Lenæ:Thiæ:& Mialões: & Naides:& nymphæ.& quos Tityros uocát.Satyros át Curetas noiabát adoleſcẽtes quoſdá armiſoná q̃dá eũ ſaltibus agilitaté edẽtes: pferẽtes q̃dá de Iouis origie fabulá.Quod aũt Bacchi ſacerdotes in crætæ Ida ſtrepitu: ſaltu & furore laſciuirẽt docet Strabo adducẽs euripidis uerba.hæc ex bacchax tragœdia.O ſedes curetũ: religioſiq; ét Iouis gẽitores:ubi tibiæ:ubi triplices criſtæ ubi byrſatẽſũ orbẽ hũc mihi corybãtes excogitarũt Cornu quoq; bacchico tono ſonũq; phrygiax tibiax flatu ad magnæ mr̃is manũ poſuerũt:Sonox euátũ baccax adſũt furẽtes Satyri:matrẽq; Rheá clamitarũt choreaſq; addiderũt triénales qbus gaudet bacchus. Et in palamede chorus loq̃ns inqt. Cũ pr̃e libero laſciuiẽs:q p Idá lætat̃ chara cũ mr̃e tympanox ſonitu:& cõgruẽtes in unũ.Silenũ & Marſiã & olympũ:& tibiax q̃rẽtes reptores celebrãteſq; rurſus bacchica:& phrygia ſil' cõferũt Idáq; fæ penũero reſonar̃ faciũt. Qui át fuerit ſtrepit⁹: modi:& furores bacchax docet Catullus quũ inqt. Vbi cymbalũ ſonat uox.ubi tympana reboãt. Tibicẽ ubi canit phryx: ubi curuo graue calamo. Vbi capita mẽades ui iaciũt hederigeræ. Vbi ſacra ſcá a cutis ululatibus agitãt. Vbi ſueuit illa duce uolitare cohors uaga. Exululata. Ad ululatũ ipulſa a baccho:aut certe ptici piũ formauit a deponẽti Vlulor p licẽtiá poeticá Quod aũt i ſacris ululaꝛẽt bacche:ita docet ét Oui.i met. Venit ad ſtabula auia tãdẽ Exululatq; euoeq; ſonat. Sacro tyrſo.Bacchis(ut é autor Diodor⁹)tradidit Dionyſi⁹ iacula mucronẽ ferri hedera circũdãte ea thyrſos appellarũt.Oui.li.iii.de arte amãdi.Nec mora p medias ſp̃ſis furibũda capillis. Euolat ut thyrſo cõcita baccha uias:& i met.Nocte ſua é egreſſa domo regia deiq; Ritib⁹ iſtruit̃ furialiaq; accipit arma. Vite caput tegit̃:lateri ceruia ſiniſtro Vellera depẽdẽt: hũero leuis incubat haſta. Ille ſpũs.Ille furor: & ſpiritus apollineus. Iratos deos.Auguſtũ iratũ. Lethes ſoporífere Lethei fluminis ſoporẽ:& obliuionẽ inducẽtis. Senſus temporis aduerſi. Cognitio:& intelligentia temporis mei infœlicis. Deas.Muſas.

Ex helicone.E bœoticæ nemore:ubi natale muſis aſſignát ut ſcribit Plynius Solin⁹ ét ſcribit apud thebas in bœotia Helicona lucũ eẽ:& Cithærona ſaltũ:Helicona aũt:& Cithærona denominatos fuiſſe ab Helicone:& Cithærone fratribus:q illic ſingulari pugnauerũt certamine:ut ſcribit qdá interpræs Heſiodi:eiuſq; rei autorẽ aſſerit Lyſimacũ cyrenæũ i prío de poetis.Lactãtius tñ i ſecũdo diuinax inſtõnũ ſcribit Cithæronа ita appellatũ:q; in eo Orpheus frequẽter citharæ cãtu perſonaret. Cætera turba deorũ. Reliq dii p̃ter muſas. Facit cũ cæſare.Cũiũcta eſt cũ Cæſare. Quã mala.Subaudi numerabis. Vt ueni.Poſteaq; i ſcythiá pueni. Nec tñ eſt leuior.Nec tñ in pñtia minori q̃ antea me afficit pœna.q.d.Credirá me tm̃ dolituꝛ q; patria careré:ſed alia ét mala nõ leuiora:q̃ ſtatim poeta ſubiũgit:me angũt. Fata:infortunia eadem:quæ mihi romæ nocuere. Hic:in ſcythia. Stamina.Fila parcax meax hoc ẽ curſum uitæ meæ. Facta de nigro uellere.Plena infœlicitatis:Poetæ enim per nigra uellera parcax ifœlicitaté:p cãdida uero fœlicitaté deſignant. Sed grauiora fide.Sed magis grauia & aſpera q̃ credi poſſit.

Sed quiddam furor hic utilitatis habet.
Semper in obtutu mentẽ uetat eſſe malorum
Præſentis caſus immemoremque facit.
Vtque ſuũ bacche non ſentit faucia uulnus:
Dum ſtupet idæis exululata modis.
Sic ubi mota calẽt ſacro mea pectora thyrſo:
Altior humano ſpiritus ille malo eſt.
Ille nec exilium ſcythici nec littora ponti
Ille nec iratos ſentit habere deos.
Vtque ſoporiferæ biberem ſi pocula lethes:
Temporis aduerſi ſic mihi ſenſus abeſt.
Iure deas igit̃ ueneror mala noſtra leuantes
Sollicitas comites ex helicone fugæ.
Et partim pelago partim ueſtigia terra
Vel rate dignatas uel pede noſtra ſequi.
Sint p̃cor hæ faciles ſaltẽ mihi.nanq; deorum
Cæſare cum magno cætera turba facit.
Meq; tot aduerſis cumulat:quot littus arenas
Quotq; fretũ piſces ouaq; piſcis habet.
Vere prius flores:æſtu numerabis ariſtas:
Poma per autũnum:frigoribuſq; niues.
Quã mala quæ patior toto iactatus in orbe:
Dum miſer euxini littora ſeua peto.
Nec tñ:ut ueni:leuior fortuna malorum eſt.
Huc quoq; ſunt noſtras fata ſecuta uias.
Hic quoq; cognoſco natalis ſtamina noſtri.
Stamina de nigro uellere facta mihi.
Vtq; neq; inſidias capitiſq; pericula narrem:
Vera quidem uidi:ſed grauiora fide.

Liberi ſacerdotes

Baccharũ ſtrepitus & furor

Thyrſus

Helicon

Cythæron

Inter beſſoſq; getaſq;.De Beſſis:ac Getis diximus ſupra. Porta.ſ.Tomitanæ urbis. Fugi aſpa certamia militiæ.Iuuéis.n.Oui.i aſia militauit. Niſi máu luſura:niſi ludi aut exercitatiõis gra. Tumult⁹.Timoris q; getæ armati cõtra nos aduẽtaſ nũciabãſ. Trepida máu.Aut treméti pp cãitiẽ:aut feſtia. Quæ ſe no texit ouili.Quæ extra ouile dephéſa fuit. Mei fati.Meæ mortis. Ad nũeros.Aduerſus. Accipiat aurib⁹.Intelligat.Duo ergo dicit:nec ſe hre:q carmis pitiá teneat:nec eũ ſalté q latia uerba itelligat. Suo iudicio.Proprio meo iudicio:& nõ aliéo. Corq;:Subaudi labiſ. Táq; norit uetuſta uulnera noua. Táq; ſi nõ iápridẽ ſed i pñtia exularé. Aq; mœſte. Lachrymaq; ex mœſtitia manátiũ: Quo Scythiã itelligit. Et uñ.Et ex quo loco.i.rõa. Cũeia.Mihi ignoſcẽdo:ſiq;derratũ fuerit. Carmẽ ñ meli⁹.Carñ ñ magis bonũ. Cõſulæ boni.Aequũ iudica. In ſcđam Elegiá Enarratio.

NAm fera cæſaribus. Druſũ germãi cá expeditionẽ ſũpliſſe i ſcythiá ad poetá fama ptulerat.Dicit ergo uictoriá fortaſſe ab eo ptá fuiſſe quũ hæc ſcriberet:ac ẽt rõæ ſacra diis exhiberi triũ phareq;eo tpe Auguſtũ:c⁹ auſpiciis Druſ⁹ uicerat.Ei⁹át triũpho dicit ſe méte itereſſe:qñqdẽ corpe nõ pt:Q đ ſiqs ei triũphi formã rettulerit.q̃uis ſero:tñ oñdit ſe audituq; tãta lætitia: ut ppriũ icõmodũ ſit poſt hitur⁹ publicæ lætitiæ. Iá fe.cæ.ger.De germãis dõitis a Druſo dixius ſupra.Illud hoc i loco ẽt addẽdũ uĩ:qđ ſcri.Paul⁹ Oroſi.his uerbis.Claudi⁹ druſus priuign⁹ Cæſaris Galliá Rhetiáq; ſortit⁹ maxĩas fortiſſimaſq; gẽtes germãiæ armis ſubegit.Nã tũc ueluti ad ꝺſtitutũ diẽ pacis feſtiarẽt.ita oẽs ad expientiá belli deciſionẽ ue fœderis undati gẽtes cõmouebãſ:aut ſuſcepturæ conditionẽ pacis ſi uiceréſ:aut uſuræ qeta libertate ſi uicerẽt.Norici:Illyrii:Pannonii:Dalmatæ:Mœſii: Thraces:& Daci:Sarmatæ:pĺimiq; & maximi germãiæ ppĺi:q p diuerſos duces uel ſupati:uĺ repſſi:uĺ ẽt obiectu maxio; flũinũ Rhẽi Dãubiiq; ſecluſi ſũt.Druſus i germãia prio Suſeptes.deíde Tenecteros & Cathos p donuit:Marco mãnos pœne ad internitionẽ cecidit:poſtea fortiſſimas natões:& qbus nã uires cõſuetudo expientiá uiriũ dabat:Cheruſcos:Sueuos:& Sicãbros pariter uno bello:ſed ẽt ſuis aſpo ſupauit.Quo; ex eo ꝺſiderari uirt⁹ ac feritas pt: q; mulieres quoq; eo; ſi qñ pũétu rõano; inter plauſtra ſua cõcludebãſ deficiẽtib⁹ telis uĺ q̃lz re: q̃ uelut telo uti furor poſſit puos filios collifos hũi i hoſtiũ ora iaciebãt:i ſingulis filio; necibus bis pricidæ. Vñ nõ imerito Oui.germãiã ferã appellauit Germani aũt ſæpius romanos uicerũt:ut Tacitus ſcribit:cui⁹ uerba hæc ſũt. At Germani Carbone:& Caſſio:& Scauro: Aurelio:& Seruio Cepione.M. quoq; Mãlio fuſis uĺ captis qnq; ſimul cõſularis exercitus po. ro. Varũ treſq; cũ eo legiones etiá Cæſari abſtulerũt:nec ipune.C.Marius in Italia.Diuus Iulius in Gallia.Druſus Nero & Germanicus in ſuis eos ſedibus pculerũt.Mox ingẽtes.C.Cæſaris minæ i ludibriũ uerſæ. Inde ociũ. donec occaſiõe diſcordiæ noſtræ:& ciuiliũ armorũ expugnatis legionum hibernis:ẽt gallias affectaure:ac rurſus pulſi inde proximis temporibus triumphati magiſquam uicti ſunt.Strabo ſcribit inter Salã fluuium

Germani domiti a Druſo

Germanorũ feritas

Romani a germanis uicti

Druſi mors

Víuere quã míſerũ eſt íter beſſoſq; getaſq;
Illum qui populí ſemper in ore fuit.
Quã míſerum eſt porta uitam muroq; tueri
Vixq; ſui tutum uiribus eſſe locí.
Aſpera milítiæ:iuuenis certamina fugí.
Nec niſi luſura mouimus arma manu.
Nũc ſenior gladioq; latus ſcutoq; ſiníſtram.
Canitiem galeæ ſubiícioq; meam.
Nã dedit⁊ ſpecula cuſtos ubí ſigna tumultus
Induímus trepída protínus arma manu
Hoſtís habens arcus ímbutaq; tela ueneno
Sæuus anhelantí mœnía luſtrat equo.
Vtq; rapax pecudem quæ ſe non texit ouílí
Per ſata per ſíluas fertq; trahítq; lupus.
Síc ſí quẽ nondum portarum ſede receptum
Barbarus in cãpis repperít hoſtís habet.
Aut ſequitur captus:coniectaq; uíncula collo
Accípit:aut telo uírus habente perít.
Híc ego ſollícitæ íaceo nouus íncola ſedís.
Heu nímium fatí tempora lenta meí.
Et tamen ad numeros antíquaq; ſacra reuertí
Suſtínetín tantís hoſpíta muſa malís.
Sed neq; cuí referã q̃ſq̃ ẽ mea carmína nec quí
Auribus accípíat uerba latína ſuís.
Ipſe míhí.qd enim faciã? ſcriboq; legoq;.
Tutaq; iudício líttera noſtra ſuo eſt.
Sæpe tamen dixí:cui nunc hæc cura laborat?
An mea ſauromatæ ſcripta getæq; legent?
Sæpe ẽt lachrymæ ſũt me ſcríbente profuſæ.
Humídaq; eſt fletu líttera facta meo.
Corq; uetuſta meũ tãquã noua uulnera norít
Inq; ſinũ mœſtæ labítur ímber aquæ.
Dum uice mutata quí ſim fuerímq; recordor
Et tulerít me quo caſus & unde ſubít.
Sæpe manus demens ſtudíís írata ſibíq;
Míſít in arſuros carmína noſtro rogos.
Atq; ea de multís:qm̃ non multa ſuperſunt:
Cũ uenía facito qſqs es íſta legas. (carmen

NTu quoq; ñ melíus:quã ſũt mea tp⁊
Interdícta míhí cõſule rõa bõí. (bís
Am fera cæſarib⁹ germãía tot⁹ ut or⁊

fluuiũ ac Rhenũ Drusũ germãicũ belligerãtẽ dõitis hostibꝰ uictorẽ oppetiisse. Liuiꝰ uero afferit eũ piisse ex fractura cruris sup qđ equꝰ collapsꝰ fuit. Trãqllꝰ i Claudio scri. Drusũ morbo obiisse ĩ æstiuis castris: q̃ exeo appellata sũt scelerata. Germãiæ ãt latꝰ (autore Ptolemæo) occidẽtale Rhenꝰ termiat. Septẽtriõa le uero germãicꝰ oceanꝰ. Meridianũ ãt termiat a ꝑte occidẽtali fluuii Dãubii. Oriẽtale terminãt Sarmati ci mõtes & flum̃ Istula. Dicti ãt sũt Germãi (ut docet Strabo) qm̃ nationẽ gallicã pauliſp imitãt & feritatis abũdãtia & ꝓceritate corpoꝝ & color̃ flauo: quũ reliqs ĩ rebꝰ: & foꝛa: & moribꝰ: & uiuẽdi ritibꝰ eis pares sint: & qa lt̃i fres rõano sermõe Germãi ĩtelligũt: iõ arbitrat Strabo rõanos hoc illis nom̃ ĩdidisse ꝑide ac eos fres legitios gallis eloquo luerit: De germãia & eiꝰ appellatiõe plura dixi mꝰ supra ex Taciti sn̄ia. Victa cæsaribꝰ. Ab augusto & Druso uicta: ul' succubuisse cæsari bꝰ. Vt totꝰ orbis. Subaudi ẽ uictꝰ. Alta palatia. Celsæ Augusti ædes: q̃ erat ĩ palatio colle: ubi ille hitabat. Velãt. Vestiũt. Ornant in signũ lætitiæ ꝓp uictoriã de germãis. Turaqꝫ ĩ igne sonãt. Tura ẽt cremãt ĩ tẽplis deoꝝ imortaliũ. Inficiũtqꝫ diẽ: Dié fũo obscuꝝ reddũt.

Castra scelerata Germaniæ descriptio Germaniæ uocabulũ

Cãdida uictĩa: q̃ ꝓta uictoria sacrificari solebat. Adducta securi. Ad se tracta securi: ut in ictu fieri solet. Vterqꝫ Cæ. Augustꝰ & Drusꝰ

Et q cæsareo. Caiũ & Luciũ đnotat. Sub nomĩe cæsareo. Cæsares. n. & ipi appellabãt. Vt illa domus Vt illa Cæsaꝝ fãilia. Pro sospite nato. Pro filio Druso icolũi. Drusꝰ. n. filiꝰ fuit Liuiæ & Nerõis. Et q̃ sine crimĩe castos. Vestales designat. Cuiꝰ ego nup erã ꝓpua ps. Fuit n. Oui. eqs: & eqstri natꝰ fãilia. Coia gau. Cõis lætitia. Fallũt nos. Me fugiũt: a me ignorãt.

Drusus

Cúqꝫ ducũ titulis. Captiui & loca imagĩbus scriptisqꝫ ĩ triũphũ deferebãt: ut docet Appia. ĩ triũphis. C. Cæsaris. Propti. Incꝫ sinu charæ nixꝰ spectaꝫ puellæ Incipiã: & titulis oppida capta legã. De triũphis multa diximꝰ paulo añ: sed plura ĩ Ouidiũ de arte amãdi. Vultꝰ uersos. Vultꝰ mutatos. Nã q prio fuerant feroces: tũc erãt hũiles & abiecti. Pro tpe. Hĩta tpis rõne qđ poscet ut uicti ferociã ponãt. Terribiles aliis. Cernet ingt ppl'us alios captiuos truci uultu tãq̃ si eẽnt uictores qđ his solet euẽire: q̃ sui sũt imemores. Cãs. Cur. s. sint terribiles. Et res. Ab eis. s. gestas. Quãuis nouerit illa paꝝ. Hic poeta amãtes designat: quos puellis in arte amãdi docet ita rñdere. Oĩa rñde: nec tm̃ si q̃ rogabit. Et q̃ nescieris ut bñ nota refer. Proximꝰ duci. Scđs a duce. Illusit. Decepit: Legit ẽt cõclusit. Fraude locoꝝ. Germanũ trãsfugam denotat: q̃ ĩ hostiũ ĩsidias p̃cipitauit romanos: aut ĩ loca duxit iniq̃: & alio q̃ ipsis ꝓmiserat. Illo mĩstro. Mĩstrũ sacroꝝ ĩtelligit ex Druidibꝰ aliqué. Scribit. n. Cæsar lib. cõmẽtariorum. vi. Nationẽ oĩum galloꝝ eé admodũ deditã religiõibꝰ atqꝫ ob eã cãm q sũt affecti grauioribꝰ morbis qqꝫ ĩ ꝑiis piculisqꝫ uersant: ut ꝓ uictimis hoies ĩmolare: aut se ĩmolaturos uouere: administrisqꝫ ad ea sacrificia. Druidibꝰ utũt: q ꝓ uita hois nisi uita hois reddat: nõ posse numẽ deorum ĩmortaliũ placari arbitrãt publiceqꝫ eiusdẽ gn̄is ĩstituta hñt sacrificia. Alii ĩmani magnitudĩe simulacra hñt: quoꝝ cõtexta uiminibꝰ mẽbra uiuis hoibꝰ cõplẽt: qbꝰ succẽsis circũuẽti flãma exanimantur hoiesi

Druides gallorum

Gallorum sacrificia

Deo sæpe recusanti. Deo sæpe renuẽti tot corpa mactari: quibus uerbis oñdit deũ illũ: cui sacrificabant galli: q̃uis cæde humana placaret: tñ nimio numero cæsorum hominum offensum tanquam re crudeli sæpe aspnatũ fuisse eoꝝ sacrificia. D eos ãt tres fuisse cõpio: qbꝰ hoiem mactabãt galli: quoꝝ ita meminit

Dii galloꝝ

Lucanꝰ.Et qbꝰ imitis placaꝛ ſanguíe diro Theutates:horréſq; feris altaribꝰHeſus.Et Taramis ſcythicæ nõ mitior ara Dianæ.Scribit ét Lactátiꝰ Gallos Heſũ atq; Theutáte húano cruore placaſſe:plura diximꝰ in ſeptimũ Plynii. Cognomina.Vt a deuicta germania Germanicus uocareꝛ. Digna parente.Digna uel patre Nerõe uel mr̃e Liuia. Cornibꝰ fractis.Fractis uiribꝰ.Cornua át(autore Seruio)iõ a poetis flũinibus tribuũꝛ:ſiue q̃ plærúq; í cornuũ ſilitudiné curuatas cernimus ripas:ſiue q̃ mugitú boum imitatur murmur undarũ.Vergi. Rhenuſq; bicornis & alibi. Corniger heſpidũ fluuiꝰ regnator aquaꝝ. Male tectus.Male coronatus. Ab ulua uiridi.A uiridi corona ex paluſtri herba. Coronæ.n.fluminũ erát:aut ex ulua,aut ex arúdíe.Vergi.Et crines umbroſa tegebat arũdo.Et Ouidiꝰ de arte amãdi.Hic é Euphrates p̃cíctus arúdine frontẽ. Erat d̃color.Hébat coloré uitia.tú:dr̃.n.d̃ color q̃ſi deſit ei color. Crinibus paſſis.Q d̃ in dolore fieri ſolet:ut alibi ét diximus. Colla aioſa.Sút.n.germái aioſi.Vñ ſcribit Dionyſiꝰ eoꝝ corpa eé & cádida & ꝓpulchra: bellicoſoſq; eos ét a natura. Purpureus.In ueſte purpurea:quã aureis intextã ſyderibus triũphátes geſtabát. Tpa phœbea lauro:Lauro Apollini ſacra triũphátes coronabáꝛ:ut ſupiꝰ diximus ubi ét cám aſſignauimus. Ioq; miles.Io uox é clamátis:q̃ triũphátẽ ipatoré exercitus ſequés utebaꝛ:quá ré Varro docet his uerbis ſic Triũphare appellatũ:q; cũ ipatore milites redeúntes clamitát p urbẽ í Capitoliũ eũti Io triũphe id a Triamuo græco liberi p̃ris cognométo p̃t dictũ eẽ. Ipſe ſono plauſuq;. Ná citharœdorũ ac tibiarũ turba ad hetruſcæ ſimilitudiné põpæ ipatoré p̃cedebát:hi ſuccícti:corõiſq; aureis redimiti ſuo q̃ſq; ordíe pſallẽtes canéteſq; ꝓdibát. Quadriiuges equos.Hoc dicit qa ipatoré triũphátẽ curru deaurato multifariáq; notis refulgéti cádidi q̃ttuor uehebát eq. Sæpe reſiſteꝛ.Sæpe aduerſari:ul' aurigæ p̃ nimio ſtrepitu uel multitudí freq̃ntiæ obſtáti. Arcé.Capitoliũ. Et delubra fauẽtia uotis.Tẽplũ iouis Capitolini. Laurea uota.Diximꝰ ſupra ĩ ædé Iouis Capitolini dõa ab ípatoribus ferri ſolita.

Illa hét ius Illamẽs hét ptátẽ· Peruenit í cœlũ.Cœlũ ét ip̃m mẽs aſcẽdít: quũ uolumꝰ illd̃ cogitatõe cõplecti. Immũes.Sine mũere & officio. Sic.Hoc pacto ipſa.ſ.méte nõ corpore.

Tm̃ fingéti.Tm̃mõ putanti ea uidere. Hic fructus.Hæc utilitas táti triũphi. Erit p̃cipiẽdus auribꝰ.Erit audiẽdus:qñ q̃dẽ ñ licet ítereſſe. In orbé diuerſũ.In Scythiá ꝓcul poſitá ab Italia:q̃ſi ea ſit alter orbis. Vix erit. Vix repietur.Credebã inqt hæc poſſe audire:at uix poſſe eé arbitror ob locoꝝ iteruallũ. Quo tpe. Et ſi ſero.Lætabor tñ. Illa dies.Qua hæc audiá.

Mea lugubria.Peculiaré triſtitiá. Poná.Deponá. Cã publica.Publica lætitia huius triũphi. Priuata.Propria:hoc eſt cauſa mea.

In Tertiam Elegiam Enarratio.

MAgna minorq; . Vtrãq; urſam p̃caꝛ poeta:ut qñquidem nunq̃ tinguntur oceano in occaſu quéadmodũ reliq̃ ſydera: rõaná urbẽ. ac eiꝰ uxoré aſpiciát:ſibiq; referát ſit ne ea mariti memor an nõ.Poſtmodũ ſeip̃m arguit q̃ dubitet de uxoris fide:a q̃ ſe amari ítelligit. Tũ eá laudat:doletq; q̃ eius cã ĩ aſſiduo luctu uerſeꝛ. Demũ hortaꝛ:ut í fide p̃maneat:qm̃ pietatis maximá laudẽ cõſequetur:uirtutéq; aſſerit non poſſe niſi in difficultate apparere. Magna minorq; feræ.Lycaonis filiam Caliſto nomíe ſcimus a Ioue compreſſam.

Caliſto cũ filio íter ſydera

Druſus í his meruít quõdã cognomina terrís
Quæ bona ꝓgenies dígna parente fuít.
Cornibꝰ hic fractis uiridi male tectus ab ulua
Decolor ípſe ſuo ſanguíne rhenus erat.
Crínibus en ét fertur germania paſſis
Et ducís inuíncti ſub pede mœſta ſedet.
Collaq; romanæ præbens animoſa ſecurí
Víncula fert illa:qua tulit arma:manu.
Hos ſuper ín curru cæſar uictoræ ueheris
Purpureus populí rite per ora tuí
Quaq; íbis manibus circũ plaudere tuorum.
Vndíq; iactato flore tegente uías.
Tempora phœbea lauro cíngentur ioq;
Míles ío magna uoce triomphe canet.
Ipſe ſono plauſuq; ſimul fremituq; cauentís
Quadríiuges cernes ſæpe reſiſtere equos.
Inde petes arcem:& delubra fauentía uotis
Et dabítor merito laurea uota ioui.
Hæc ego ſummotus qua poſſũ méte uídebo.
Ereptí nobis íus habet illa locí.
Illa per ímmenſas ſpacíatur líbera terras
In cœlum celerí peruenít illa fuga.
Illa meos oculos mediam deducít in urbem.
Immunes tantí nec ſínit eſſe boní.
Inuenietq; aíus qua currus ſpectet eburnos:
Sic certe ín patría per breue tempus ero.
Vera tñ capiet populus ſpectacula fœlix.
Lætaq; erít præſens cum duce turba ſuo.
At mihí fingentí tantum longeq; remoto
Auríbus hic fructus percipiendus erít.
Atq; procul latío diuerſum miſſus ín orbem
Quí narret cupído uíx erít ísta mihí.
Is quoq; iá ſerũ refer et ueterẽq; triumphum:
Quo tamen audíero tempore lætus ero.

MIlla díes uẽiet mea q̃ lugubría ponã.
Cãq; príuata publica maíor erít.Cías
Agna míorq; feꝛ q̃ꝝ regís altera gra-

& inde a Diana erepta facie uirginali in urſæ ſpeciem mutatã:quæ græce ἄρκτος eſt appellata. Eã quũ poſtea filius(ut uoluit Ouidius)uel arcades(ut docuit Amphas comœdiarũ ſcriptor)ĩſecuti ĩterficere conarent̃.Iupiter memor peccati ereptã Caliſto cum filio inter ſydera collocauit:qd̃ ſignum nõ occidit:negant enim Tethym oceani uxorẽ id recipere:quum reliqua ſydera eo perueniãt in occaſum:q; Tethys lunonis ſit nutrix ex Idæis nymphis:& hac re pro beneficio in múdo collocatas ferũt:& utraſq; Arctos núcupatas:quas noſtri Septẽtriones dixere:de quo noĩe multa Gelius ſcribit:Minorẽ urſam qui obſeruant uerius & diligentius nauigare Higinus aſſerit. Ea appellat̃ Phœnicæ ideo:q; Thales qui eam primus Arcton appellauit:natione fuit Phœnix:ut Herodotus Mileſius ſcripſit.Igitur omnes qui Peloponneſum incolũt:maiore utunt̃ arcto.Phœnices quam a ſuo inuentore acceperunt:obſeruant:& hanc ſtudioſius ꝓſpiciendo diligẽtius nauigare exiſtimant̃:& uere eam ab inuentoris noĩe appellant.Vnde ſubiũgit Ouidius.Quæ regis altera graias.Sic libro.iii.faſtorũ.Eſſe duas arctos:quarũ Cynoſura petat̃ Sidoniis:Elicẽ graia carina notat. Vtraq; ſicca.Vtraq; arida propter frigus ſeptentrionis& aquilonem:quẽ etiam ſuperius ſiccum appellauit eo uerſu.Protinus æquato ſiccis aquilonibus iſtro. In ſummo axe.In ſúmo uertice: ſũt qui in enarrãdo eo uerſu in primo Ouidii met. Totuſq; ardeſceret axis:dicant duos eſſe axes: qui etiã poli dicant̃:qd̃ falſum eſt. Axis enim (ut docet Apuleius i libro de múdo)eſt ductus diuiſor & diſcriminator mũdi orbẽ terræ ĩmediate cõſtituens.Oẽ enim cœlum ita reuoluit̃ ut ſphæra:ipſum tñ radicibus oportet teneri: quas diuina machinatio uerticibus affixit:ut in tornãdo artifex ſolet forcipe materiã ſolam reciproco uolumine rotõdare.Eos polos dicimus:a qbus uelut a cardinibus directio quædam ꝓfecta.Verũ hi uertices ĩmobiles ita ſũt: ut ſupra caput alter appareat ex parte boreæ q̃ ſeptẽtrionalis uocat̃:Alter antarcticus humo tegitur humidis & auſtrinis uaporibus mollis. Et Macrobius in libro primo de ſõno Scipionis inqt.Quod uti erigit̃ mũdus in ſeptẽtrionalẽ plagã:ita uergit in auſturalẽ. Pars.n.hæc terræ quæ icolit̃ ab uniuerſis hoĩbus ad ſeptẽtrionalẽ uerticẽ ſurgit: & ſphæralis cõuexitas Auſtralẽ nobis uerticẽ in ima demergit. Quũ uero ſemꝑ circa terrã ab ortu in occaſum cœli ſphæra uoluat̃.Vertex hic:q; ſeptẽtriones habet: quoquo uerſum mũdana uolubilitate uertat̃:qm̃ ſuꝑ nos eſt:ſemꝑ a nobis uĩ:ac ſꝑ oñdit Arctos oceani metuentes æquore tingi.Vnde nõ ĩmerito hic Ouidi⁹ dicit Vrſam maiorẽ oĩa uidere:qm̃ nũq; occidit. Aethereã arcẽ.Polũ arcticũ. Suis amplexib⁹.Vident̃.n.Vrſæ polũ arcticũ amplecti.Polo.n.boreo utraq; Vrſa nixa(ut ſcribit Higinus)uehit̃ arctico circulo clauſa:& ita collocata:ut alterius unaq̃q; eaꝝ reſupiata caput alteri⁹ tegere uideat̃:ita tñ ut caput ei⁹ q̃ ſupior fuerit ad caudã iferioris cõtẽdat. Ab ĩacta humo.A terra quã nõ ambit breuis circulus:ut reliq. Extet.Emineat:Appareat. Iliades.Iliæ fili⁹:nota eſt hiſtoria Liuii:Plutarchi:& Dionyſii Halicarnaſei monumẽtis. In meã dñam.In meã uxorẽ. Labat.Dubitat. Crede qd̃ eſt & uis:id qd̃ eſt:& tu quoq; ita eẽ uis de uxore credas eẽ: eã.ſ.tui memorẽ. Flammæ fixe polo.Sydera in ſeptẽtrione collocata.Intelligit aũt utrãq; urſam. Eſſe tui memorem.Subaudi uxorem. Ecquid.Nũquid. Vt incubuit.Poſtquã inhæſit & operã dedit.Legitur ẽt ubi incubuit. Mens ægra.Mens tua o uxor fatigata nimio mei dolore. Iuſto dolori.Dolori quo iuſta cauſa afficeris.Iuſtam enim dolẽdi cauſam habet uxor ſi quid marito aduerſi accidit. Lenis ſomnus.Somnus non profundus præ dolore. Ab admonito pectore.A mente quæ admonetur:quid mihi acciderit.Exprimit autem hic Ouidius eleganter quæ his accidunt:qui graui & inſigni aliquo conficiunt̃ dolore. Ordo talis eſt. Ecqd lenis ſomnus abit ab admonito pectore:ubi mens ægra:& reliqua. Curæ.Solicitudines de me tuæ. Locuſq;.Et locus ubi cubabam. Aeſtus.Calores. Immenſa.Longa. Feſſa.Laſſa nimia uolutatione.

Arctos

Vrſa non occidit

Septentriones

Phœnice

Qui minorẽ q̃ maiorẽ urſam obſeruant

Axis

Poli

Altera ſidonias utraq; ſicca rates.
Omnia cum ſummo poſitæ uideatis in axe
Et maris occiduas non ſubeatis aquas.
Aethereamq; ſuis cingens amplexibus arcẽ:
Veſter ab intacta circulus extet humo.
Aſpicite illa ꝓcor:quæ nõ bñ mœnia quõdam
Dicitur iliades tranſiliiſſe remus.
Inq; meam nitidos dominã cõuertire uultus:
Sitq; memor noſtri nec ne referte mihi.
Hei mihi cur timui quæ ſũt manifeſta reqro:
Cur labat ambiguo ſpes mea mixta metu.
Crede quod eſt & uis:ac deſine tuta uereri
Deq; fide certa ſit tibi certa fides.
Quodq; polo fixæ nequeũt tibi dicere flãmæ
Non mentitura tu tibi uoce refer
Eſſe tui memorẽ de qua tibi maxima cura eſt
Quodq; poteſt ſecum nomen habere tuũ.
Vultibus illa tuis tanquã præſentibus hæret.
Teq; remota procul:ſi modo uiuit:amat.
Ecquid ut incubuit iuſto mens ægra dolori:
Lenis ab admonito pectore ſomnus abit:
Tunc ſubeunt curæ:dum te lectuſq; locuſq;
Tangit & oblitam non ſinit eſſe mei.
Et ueniunt æſtus:& nox immenſa uidetur.
Feſſaq; iactati corporis oſſa dolent.
Non equidẽ dubito quin hæc & cætera fiãt.
Detq; tuus mœſti ſigna doloris amor.

Thebana. Andromache filia Eetionis Thebaȝ in cicilia regis. Rapi. Trahi circũ muros troianos Ab axe theſſalico. A curru Achillis theſſali: ut notum eſt. Tua dãna. Tua detrimẽta: q̃ pateris mea cã. Exige. Trahe. duc. Tempus triſte. Tẽpus lugubre. i. triſtitiã tuã a me trahe: aut certe dicit pro me ẽt dole. Egerit. Euacuat. Atq; utinã lugẽda tibi. Vtinã a te nõ lugẽda eẽt hæc uita mea ifœlix pp exiliũ: ſed mors. q. d. Mallẽ antea mortu⁹ eẽ: q̃ uiuere tã miſere ĩ hoc exilio. Sed eẽt mors mea. Subaudi lugenda. Morte fores. Ordo eſt. Fores relicta ſola mea morte. q. d. Dolores tm̃ tua mala: non mea: uel certe (quod magis placet.) Subaudi atq; utinã fores relicta ſola mea morte: ut ſit. Vtinã mortuus fuiſſem te ſupſtite. Sola. Sine me: cuius cã aſſidue doles. Spirit⁹ hic. Hæc mea uita. Incipit aũt enumerare: cõmoda: quæ cõſecut⁹ fuiſſet: ſi coniuge ſupſtite extremũ dié obiiſſet: añ q̃ relegat⁹ fuit. Per te. Per tuas man⁹. Lachrymæ piæ. Lachrymæ de me tuæ pietatẽ p̃ſe ferẽtes. Texiſſent digiti. Solebãt propinqores mortuoȝ oculos claudere. Docet ẽt Plyni⁹ li. vii. moriẽtibus oculos aperire: rurſuſq; ĩ rogo patefaceri q̃ritiũ magno ritu ſacratũ fuiſſe ita moꝛ cõdito: ut neq; ab hoie ſup̃mũ eos ſpectari fas eſt: & cœlo nõ oſtẽdi nephas. Vñ Procris apud Ouidiũ de arte amãdi ita alloqtur maritũ Cephalũ. Noie ſuſpectã mihi ſpiritus exit in aurã. Iã morior: chara lumina conde manu.

Mortuorũ oculi claudebantur

Et cinis. Et buſta mea. In tumulo auito. In ſepulchro maioȝ. Haberet corp⁹. Haberet meũ cadauer. Tacta naſcẽti. Tacta a me primũ nato: tp̃s pro tpe. Dũ uixi ſine crimĩe. Dũ nulla labe notari uita mea potuit ab Auguſto

Supplicio: relegatiõe. Me miſeȝ. Se ifœlicẽ appellat poeta ſi uxor erubeſcit hr̃e maritũ exulẽ: id aũt facit ut prioris fortunæ cõmemoratione eã cõſoletur. Iã pudet. Iam erubeſcis.

Coniuge. Me marito. Niſi nõ uis illa referri. Hoc eſt p parẽthelim dictũ; p illa aũt intelligit q̃ ſequunt. Amor fauẽtis. Amor plenus fauoris in me tui. Addebat multa ueris. Multa in me bona alia eſſe dicebat p̃ter ea q̃ uera erãt. Nõ debet dolor hinc. Debes dolere nõ erubeſcere. Hinc. Quod ſis mihi nupta.

Capaneus rex

Quũ cecidit capaneus. Capaneus fuit unus ex ſeptẽ regibus q Thebas obſederũt: ſupbus & deoȝ cõtẽptor q nõ contẽtus uiciſſe hoies mediis audit in aſtris: quo ſcelere poſt diuerſoȝ numinũ indignationes in oppugnatione thebani muri a Ioue ictus cecidit. Vnde Vegetius d re militari li. iiii. ita ſcribit. Sed q ſchalis nitũtur: frequẽter piculũ ſuſtinent exẽplo Capanei: a quo primũ oppugnatio ſchalaȝ phibet iuẽta: q tãta ui occiſus ẽ a thebanis: ut extict⁹ fulmĩe diceret. Nũ. An. Euadnen. Capanei uxorẽ: de q̃ dixim⁹ abũde ĩ enarratione ei⁹ uerſus Ouidii de arte amãdi. Accipe me capaneu cineres miſcebim⁹ iqt Iphias: i medios deſiliuitq; rogos. Erubuiſſe uiro. q. d. maritũ etiã in aduerſis amauit Euadne: q in eius rogũ ardentẽ ſe nimio amore p̃cipitauit. Quia rex mũdi. Quia iupiter. Cõpeſcuit ignes. Sedauit Phaetontis incendium. Ignibus. Fulmine. Nõnulli (ut ſcribit Diodorus) tũ poetæ: tũ hiſtorici tradunt Phaetõtẽ ſolis filiũ: quũ puer eẽt petiſſe a p̃re: ut unicũ diẽ ſolis curȝ regeret: illo aſſentiẽte ſũpto curru quũ frẽa regẽr nequiſſet: ab eqs otẽpto puero extra ſolitũ curſũ eẽ curȝ delatũ. Et prio cœlũ equoȝ errore icẽſũ: circulúq; q Galatia dr̃ exinde factũ. Deinde magnã cõbuſtã orbis partẽ: qua re cõmotũ Iouẽ fulmine Phaetontem

Phaetõtis fabula Galatia

Oppugnatio ſchalarum a quo inuenta

Nec cruciere minus: quã cũ thebana cruẽtũ
Hectora theſſalico uidit ab axe rapi.
Quid tm̃ ipſe p̃cer dubito: nec dicere poſſum
Affectum quem te mentis habere uelim.
Triſtis es: indignor: quod ſim tibi cã doloris:
Non es ut amiſſo coniuge digna fleas.
Tu uero tua damna dole mitiſſima coniunx.
Tempus & a noſtris exige triſte malis.
Fleq; meos caſus: eſt quædam flere uoluptas
Expletur lachrymis egeriturq; dolor.
Atq; utinam lugenda tibi non uita: ſed eſſet
Mors mea: morte fores ſola relicta mea.
Spiritus hic per te patrias exiſſet in auras.
Sparſiſſent lachrymæ corpora noſtra piæ.
Suprem oq; die notum ſpectantia cœlum
Texiſſent digiti lumina noſtra tui.
Et cinis in tumulo poſitus iacuiſſet auito:
Tactaq; naſcenti corpus haberet humus
Deniq; ut & uixi ſine crimine mortuus eſſem
Nec mea ſupplicio uita pudenda foret:
Me miſerum tu ſi cum diceris exulis uxor:
Auertis uultus & ſubit ora rubor.
Me miſerũ ſi turpe putas mihi nupta uideri.
Me miſerum: ſi te iam pudet eſſe meam.
Tempus ubi eſt illud: quo te iactare ſolebas
Coniuge? nec nomen diſſimulare meum?
Tempus ubi eſt: quo te: niſi nõ uis illa referri
Et dici memini: iuuit & eſſe meam?
Vtq; ꝓba dignũ eſt: omni tibi dote placebã.
Addebat ueris multa fauentis amor.
Nec quẽ p̃ferres (ita res tibi magna uidebar)
Quemue tuum malles eſſe uir alter erat.
Nũc quoq; ne pudeat q; ſis mihi nupta tuuſq;
Non debet dolor hinc: debet abeſſe pudor.
Cũ cecidit capaneus ſubito temerarius ictu:
Non legis euadnen erubuiſſe uiro.
Nec: quia rex mundi cõpeſcuit ignibus ignes:

rontem tradũt ꝓmisse: soleꝙ ī pristinũ redegisse cursũ. Phaetõte ī fontibus eius q̃ nũc est Padus oli Eridanũ dicebãt decidisse: eiꝰ morte nymphas fleuisse sorores: doloriſqꝫ magnitudie mutata natura ī ppl'os fuisse cõuersas. Fabulã ẽt Oui. in. ii. met. elegãtissime scripsit. Suis. A sole Clymene mĩe & heliadibus sororibus. Nec erat inficiãdus. Nec erat negãdus eẽ ab illis ortus: nõ ꝓpea inqt a suis negãdus erat Phaeton ꝙ a loue ictus ẽ fulmie: Imo ẽt amplectẽdus ī ruina: amore. n. uel ī ifortũio semp ꝓsequmur quos amamus. Nec semele cadmo. Nec Semelen Cadmus pr̃ odio ꝓsecutus est. Suis ꝓcibꝰ loue. n. quocũ ré hébat ꝓcata é semele: ut ad se ueniret eo mõ: quo se Iunoni uidẽdũ ꝓbebat: qđ quũ optinuisset: ilico cũ eius domo cõflagrauit: ut ī. iii. met. docet. Oui. Colligit ergo exẽplis poeta se quoꝙ nõ eẽ ab uxore deserẽdũ ī calamitate. Sæuis ignibꝰ. Sæuo fulmie hoc é ira. Iouis. Augusti Purpureꝰ pudor. Verecũdia q̃ reddit hoiem purpureũ: cuius rei cãm docuimus. Tristem materia. Materiã & casũ meũ tristitiæ plenũ. q.d. nõ lætã: nã inde nihil laudis assequerer. In tristi nãqꝫ materia magis poterit uirtus tua elucescere. Tuis uirtutibus. Tua in maritũ fide & pietate. Per ꝓceps iter. Per iter arduũ: & e quo facile p̃cipitamur. Hectora quis nosset. Exẽplis ꝓbat uxoris uirtutẽ ī duris magisq̃ in lætis rebꝰ pspici posse. Via uirtutis. Via qua gradimur ad uirtutẽ. Est facta publica. Est fcã cõis. Per mala. Per maloꝙ seriẽ: & nũeꝙ.

Ipse suis phaeton inficiandus erat.
Nec semele cadmo facta est aliena parenti:
Quod precibus periit ambitiosa suis.
Nec tibi qđ sæuis ego sim iouis ignibus ictus
Purpureus molli fiat in ora pudor.
Sed magis in nostri curam consurge tuendi:
Exemplumqꝫ mi coniugis esto bonæ.
Materiamqꝫ tuis tristem uirtutibus imple:
Ardua per præceps gloria uadit iter.
Hectora qui nosset: fœlix si troia fuisset:
Publica uirtutis per mala facta uia est.
Ars tua typhi iacet: si nõ sit ī æquore fluctus:
Si ualeant homines: ars tua phœbe iacet.
Quæ latet inqꝫ bonis cessat nõ cognita rebus:
Apparet uirtus arguiturq; malis.
Dat tibi nostra locum tituli fortuna caputqꝫ
Conspicuum pietas quo tua tollat habet.
Vtere tẽporibus: quoꝙ nũc munere freta es:
Et patet in laudes area lata tuas.

Qui noibus cũ sis generosus auorũ
Exuperas animi nobilitate genus.
Cuius ineſt aĩo patrii cãdoris imago
Non careat neruis candor ut iste suis.
Cuius in ingenio patriæ facundia linguæ:
Qua prior in latio non fuit ulla foro.
Quod minime uolui positis ꝓ nomine signis
Dictus es: ignoscas laudibus ipse tuis.
Nil ego peccaui: tua te bona cognita produt:
Si quod es appares: culpa soluta mea est.
Nec tamen officiũ nostro tibi carmine factũ:
Principe tam iusto posse nocere puto:
Ipse pater patriæ (quid enim ciuilius illo?

Eridanus Padus

Augustꝰ dictator ꝑpetuus & pater patriæ

Qui noibꝰ. Amicũ laudat poeta ex põitq; Tõitani exilii icõmoda: ꝑcaturq; eũ latẽter: ut ab Augusto mitiꝰ: & paulo ꝓpiqus exiliũ petat: qđ facile ipetrari posse docet. quũ magna sit ipius clemẽtia. Postremo narrat quẽadmodũ e locis nõ nimiũ lõginqs fugerit Orestes cũ Iphigẽia sorore: ablata ẽt inde Diana ad meliora loca. Quod si illi ea loca fugerit: nõ mirãdũ eẽ colligit: si cupiat ipse quoq; iisdẽ uẽtis abduci: qbꝰ ablatꝰ é. Orestes. Auoꝙ. Maioꝙ. Exupas genꝰ. Vicis maiores. Patrii cãdoris. Nitoris pr̃ni. Neruis. Viribꝰ: Vel corpe: ut sit sẽsus: nõ cares ꝓprio cãdore aĩ nec pr̃is splẽdore. Vt. Quãuis. In latio foro. In rõano foro. Messalinũ ãt hic poetã arbitrator designare. Nã idẽ de põto ita ad eũ scribit. Núc ẽt eloqi nitor ille dõesticꝰ adsit. Quo poteras trepidis utilis eẽ reis. Viuit. n. ī uobis facũdi lĩgua parẽtis. Et res hr̃dẽ reppit illa suũ. Positis signis. Positis antea cõiecturis: qbꝰ cognosci poteris. Pro noie. Nois loco. Ignoscas tuis lau. Des ueniã tuis laudibꝰ: q̃ uulgo notæ sũt. q.d. laudibꝰ tuis ascribas si cognosceris signis supradictis. Tua bona. Tuæ aĩ & fortũæ dotes. Culpa soluta mea é. Culpa me a me remota é. Officiũ. Laꝰ q̃ te affeci. Tã iusto pricipe. Tã iusto ipatoꝛ. Ipse pr̃ pr̃iæ. Scribit. L. Florꝰ Augustũ ob igẽtia fcã Dictatoré ꝑpetuũ appellatũ fuisse: & patrẽ pr̃iæ. Tractatũqꝫ ẽt ī senatu an qa cõdidisset ipiũ Romulꝰ uocaret: sed sanctiꝰ: & reueretiꝰ uisũ fuisse nom̃ Augustꝰ ut. ciã tũ dũ terras coleret ipo noie & titulo cõsecraret. Scribit ẽt Eutropiꝰ Senatũ ꝑter id qđ antea pr̃iæ dixerat tẽpla tã rõæ. q̃ urbes celeberrimas ei cõsecrauisse. Id etiã melius ita docet Tráquillus Patris

patriæ cognomẽ uniuersi repẽtino maxioq; cõsensu detulerũt ei. Pria plæbs legatõe ei Antiũ missa Deiq; nõ recipiebat ineũti rõæ spectacula freqns & laureata. Mox ĩcuria senat⁹ neq; decreto: neq; acclamatione: sed p Valeriũ Messalã id mãdatib⁹ cũctis. Quod bonũ iqt fausttũq; sit tibi domuiq; tuæ Cæsar Auguste (sic.n. nos ꝑpetuã fœlicitatẽ rei.p. & lætã ꝑcari existimamus) Senatus te cõsẽtiẽs cũ po.ro. cõsalutat patrẽ pr̃iæ. Cui lachrymãs rñdit Augustus his uerbis. Cõpos scũs uotoq; meoq; pr̃es cõscripti qd héo aliđ deos

Ciuilitas

imortales ꝑcari: q̃ ut hũc cõsensũ ur̃m ad ultimũ uitæ finẽ mihi ꝑferre liceat. Quid.n. ciui illo? Quid é n. magis ciui accõmodatũ ipo Augusto? Ciuilitas.n. hic põit ꝑ moderatiõe q̃dã ciui magis q̃ impatori cõueniẽte. Vñ Lãprídius scribit mimiã ciuilitatẽ obiectã fuisse Alexãdro ipatori. Fabius lib. ii. scribit. Ciuilitatẽ a qbusdã iudicatã fuisse Rhetoricẽ. De Augusti ãt ciuilitate legito Trãqllũ. Sustinet legi. Patit̃ de se scribi & ea legi. Nec ꝑhibere ꝑt. Nec ꝑt uetare qn a me & cæteris de eo scribat̃. Quia res é publica. Quia est cõis oĩum ipator. q.d. res publica oíb⁹ é cõis: & ea licet unicuiq; uti suo arbitratu. Duoq; supoq;. Iouis & Augusti. Vt nõ debuerĩ. Quãuis ñ dbuerĩ te ꝑdeř meo carmine. Tamen hoc ego crimen habebo. Tamen hoc crimen celebrandi & prod ndi te meo carmie mihi ascribet̃ nõ tibi. q.d. Augustus hoc crimẽ meũ eẽ dicet nõ tuũ: iõ nõ é uerẽdũ: ut hãc ob cãm ille ꝑseq̃t̃ te odio. Non fuit arbitrii. Assignat cãm q̃re is ad quẽ scribit nõ sit subiturus Augusti odiũ ob ea q̃ scribit Oui. Nec é noua. Nec nup accedit. Iniuria nr̃a. Iniuria q̃ ego te afficio scribẽdo: quum id fieri nolles ꝓp Augustũ. Vel certe nr̃a cã loq̃ndi tecũ plr̃as. Incolũis. Quũ nõdũ eẽm relegat⁹. Quo. Quã ob cãm q; tecũ locutus fui ĩ colũis. Vereare mĩus. Mĩus tieas. q̃ si ũq̃ fuisse tibi amic⁹. Crimẽ. Crimiatio. Autor ꝑt hr̃e iuidiã. Ego Oui. possũ dici fuisse tibi ꝺtractiõis crimis cã. Si q̃ é. Si aliq̃ tibi cõtrahit̃ inuidia. Ab ánis primis. Ab ipa pueritia. Probabat. Laudabat pr̃ tu⁹. Plus ét. Subaudi ꝓbabat ígẽiũ meũ. Quã erã dign⁹. Quã merebar. Me iudice. Me ẽt iudicãte ígeniũ meũ ñ eẽ q̃tũ illi appebat. Pars ma. nobi. Parté magne nobilitatis ítelligit eloquẽtiã: q̃ íter cæteras Messalini nobilitates erat magna ps. Nõ igit̃ tibi nũc. Subaudi data sũt uerba. q.d. nõ tibi in pñtia notus sum: sed multo ante patri tuo. Quod me dom⁹ ista recepit. Quã ré q;. s. non darẽ uerba sed ré: familia uŕa me facturũ ꝓmisit: id qđ supius designauit eo uersu. Ingeniũq; meũ & reliqua. Sunt data uerba. Dedi uerba nõ ré: quẽadmodũ pater tuus existimabat: credebat enim me ingenio ad summum dignitatis gradũ puentuŕ: quũ in præsentia eiectus sim in exiliũ ꝑter eius

Dare uerba

opinionẽ. Est aũt dare uerba: ut Donatus scri. decipe eũ: q cũ ré expectet: nihil iuenit ꝑter uerba. Terẽ. Et nihil se dedisse uerboŕ: & alibi cui uerba dare difficile é. Sũt q faciãt hũc sensũ. Nõ igit̃ dedi tibi nũc uerba: hoc é nõ núc scripsi: & allocut⁹ sũ te q; me primũ norit familia tua. Plæriq; legũt nõ qđ: sed quo: ut sit ordo. Verba igit̃ nõ sũt data tibi nũc: sed pri⁹ sũt data tuo autori quo tpe dom⁹ ista me recepit: ut illđ primũ dar̃ uerba ꝓ alloq põat̃: posteri⁹ uero ꝓ decipe. Autori tuo. Pr̃i tuo. Nec tñ sũt da. Quãuis dixerĩ me pr̃i tuo uerba dedisse: ne credas tñ me dixisse q; eũ decepim: q; exilii nota affect̃ fui: qđ ur̃ esse alienũ ab eo qđ ille de me séserat. Sed í oíb⁹ actis. Vltía si demas: Sed uitã meã ꝓbabis. & ítelliges me ñ dedisse uerba: si toti⁹ uitæ meæ cursũ poti⁹ q̃ finẽ íspexeris. Vltía si déas. Si excipias cãm exilii mei. Est tué. Defédi ꝑt. Táti mali. Táti erroris. Aut tíor. Quia nõ ausus fui defédere me cõtra Augustũ. Sine: ꝓmitte. cõcede. Retractádo: rẽouádo. Est át metaphora a uulneríb⁹ sũpta: q̃ occlusa tactu renouãt̃. Nõdũ coe. Nõdũ cõsolidata & occlusa. Ipa qes. Ipm ociũ: nedũ retractatio. Sic abfu. sic ꝓcul fuit. Cõsiliũq;. Et deliberatio.

Idq;

Idq; deus ſentit. Me. ſ. culpa carere: Deum autem uel re uera deum ipſum: uel Auguſtū intelligit. Pro quo. Pro qua re q; culpa careo. Lumen. Vita. Opes detractas mihi. Opes mihi ademptas: ut exulibus fieri ſolet. Viuat modo. Modo non moriatur. Hanc ipſam fugam. Hanc meam relegationē. Hinc alio iubeat diſcedere. Mitiorem exilii locum precatur. Paulo propinquius. Paulo propinquius romanæ urbi. Tantaq; in Auguſto eſt clementia. Clementia (docente Cicerone) eſt per quam animi temere i odium alicuius inuectionis concitati comitate retinentur: eſt ea pars temperantiæ: Et (autore Seneca) omnibus quidem hominibus ſecundum naturam: maxime tamen decora imperatoribus quanto plus habet apud illos: quod ſeruet tāto in maiore materia apparet: Sunt qui clementiā diffiniendo dicant eſſe inclinationem animi ad lenitatem in pœna exigenda. Clementiæ autem crudelitas opponitur. De Auguſti uero clemētia Legito Tranquillum. Si quis ab illo. Verecunde petit a Meſſalino: ut ab Auguſto propinquius exilium petat. Euxinus. Legendū eſt Axenus. Nam pontus Euxinus (autore Plynio ut alibi etiam diximus) ab inhoſpitali feritate Axenos dictus fuit: De eo hæc Põponius: Hic iam ſeſe ingens pontus aperit: niſi qua promontoria ſunt huc: atq; illuc rectoq; limite extētus: ſinuatus cætera: Sed quia contra minus q̄ ad leuam & dextram abſceſſit: mollibuſq; faſtigiis: donec anguſtos utrinq; angulos faciat: inflectitur ad formam ſcythici arcus maxime incuruus breuis: atrox: nebuloſus: raris ſtationibus: nō molli neq; harenoſo circundatur littore: uicinus aquilonibus: & quia uon ꝓfondus eſt fluctuoſus: atq; feruens: olim exculentium fæuo admodum ingenio Axenus: poſt cō mercio aliarum gētium mollitis aliquantum moribus dictus Euxinus. Nec placidos portus. Nec tutos portus: Superius poeta Euxinū orbum portubus appellauit: & nos de eo multa diximus: & de accolarum immanitate Scytharum hoſpites immolari ſolitorum ueſcentiūq; hūanis carnibus in calce elegiæ primi libri. Fida aqua: Aut hoc dicit propter maris illius procellas: ac quia a Scythis nauibus infeſtatur. Hominum gaudere cruore. Veſci humanis carnibus: hi autem appellati fuere Androphagi: ideſt uirorum carne ueſcentes: potes etiam intelligere Scythas quos Herodotus libro quarto ſcribit eius uiri ſanguinem potare: quem primum in bello cepit. Pene ſub igne eiuſdem ſyderis. Pene ſub eodem climate: & tractu: ſeu plaga cœli: qua ego ſum. Vbi taurica. Vbi regio illa crudelis: de qua Herodotus libro quarto ita ſcribit: Ab Iſtro hæc iam uetus Scythia eſt ad meridiē uerſus auſtrum propoſita uſq; ad urbem Carcinitidem: Eiuſdem deinceps quod ad mare fert mōtoſæ regionis: & in pontum porrectum incolit gens Taurica Cheroneſſo tenus: nomine Trechea: ideſt aſpera: hæc ad mare pertingit: quod ad uentum Subſolanum uergit: Sunt autem finium Scythiæ partes duæ ferentes ad maria: altera ad meridianum. Altera ad orientale quod admodum atticæ regionis: atq; ſimiliū: q; ſic partem Scythiæ Tauri incolunt: ut ſi atticæ iugum Suniacum alia gens: non Athenienſis incoleret: qd a Tributhoica uſq; ad anaphlyſtam magis in põtum porrigit promontorium. Talis eſt (ut parua cum magnis comparem) Taurica regio. Qui autem non eſt hác atticæ partem præteruectus: huic alio modo plagnum faciam: ut ſi lapygiæ: non lapyges: ſed alia gens imperans eam diuiſa terra a Brundufio uſq; Tarentum: & promontorium incoleret. Tauri autem uirgini naufragos immolant: & quoſcunq; græcos illuc delatos: Hoc modo poſtquam preces peregerint: hominis caput claua feriunt. Trūcum eius quidam aiūt perturbari e rupe: nam in rupe prærupta templum eſt eorum ſitum: cruci affigunt caput: quidam de capite ſuffigendo conſentiunt: ſed truncum e præcipitio deiici negant: ſed humo contegi dicunt. Dæmonē: cui immolant ipſi Tauri aiunt Iphigeniam Agamēnonis filiam. Nec procul a nobis. Nec longe a Tomitana urbe. Cæde. Morte hoſpitum. Deæ pharetratæ. Deæ Dianæ: quæ tanq̄ uenationis dea ſagittis utitur: Ea nata eſt in creta ex loue: & Charmidæ Euboli Cereris filii: Hæc rætia ad uenandum inuenit: ex quo & Dictynna eſt cognominata. Colebatur autem circa Epheſum: Pontum: Perſidem: & Cretam: unde Ephæſia: Creſia: Tauropolia: ac Perſea. Non inuidioſa nephandis. Non odioſa ſceleſtis hominibus.

Clemētia

Euxinus pontus

Axenus

Androphagi

Scythia uetus

Taurica gens

Diana ubi colebatur

Idq; deus ſentit: ꝓ quo nec lumen adēptū eſt
Nec mihi detractas poſſidet alter opes.
Forſitan hanc ipſam: uiuat modo: finiet olim
Tempore cum fuerit lenior ira fugam.
Nunc p̄cor hinc alio iubeat diſcedere: ſi non
Noſtra uerecundo uota pudore carent.
Mitius exilium paulo q; propinquius oro
Quiq; ſit a ſæuo longius hoſte locum.
Tantaq; in auguſto eſt clementia: ſi qs ab illo
Hæc peteret pro me: forſitan ille daret.
Frigida me cohibent euxini littora ponti
Dictus ab antiquis axinus ille fuit.
Nam neq; iactātur moderatis æquora uētis
Nec placidos portus hoſpita nauis habet:
Sunt circa gētes q̄ prædam ſanguine quærūt:
Nec minus in fida terra timetur aqua.
Illi quos audis hominum gaudere cruore:
Pene ſub eiuſdem ſideris igne iacent.
Nec procul a nobis locus eſt ubi taurica dira
Cæde pharetratæ ſpargitur ara deæ.
Hæc prius (ut memorāt) nō inuidioſa nefādis

Filiæ agamemnonis tres

Iphigenia uel Iphianassa

Orestes absolutus

Areopagꝰ Areopagitæ

Oleæ & olei inuentrix

¶ Nec cupiendâ bonis. Nec etiam optanda ab hominibus bene institutis. Hic. In taurica regione. Virgo pelopeia. Iphigenia filia Agamemnonis ex Pelopis genere. Tres autem filias Agamemnonem habuisse docet Homerus. Chrysothemin: Laodicen: & Iphianassam. Ouidius in fastis. Quod semel ẽ triplici ꝓ uirgine cæsa Dianæ: Nunc quoq; pro nulla uirgine cæsa datur. Pro supposita cerua: Pro cerua quâ loco Iphigeniæ subiecit Diana: ut docet Seruius in enarratione eius uersus. Sanguine placastis uentos. & uirgine cæsa. Illud notandum Iphigeniâ proferri penultima lõga: eadẽ ẽt Iphianassa dicta fuit. Lucretius. Auli de quo pacto triuiai ad uirginis arâ Iphianassæo turparũr sanguie fœde Ductores danaũ.

Pius an scelerat⁹. Quia & patrem ultus fuit: & matrem cædis autorem iterfecit. Vnde quũ Areopagitarum iudiciũ subiisset uariatis hominum sententiis nõ solum diuina: sed etiam deæ sapientissimæ sententia absolutus fuit: ut docet Cicero in oratiõe pro Milone: Illud sciẽdum in Areopago Martem primum causam cædis dixisse. Alirrhothium enim Neptuni filium interfecit ob uiolatã ab illo Vlcipen eius filiam: postea ibidem de Oreste ob matris necem iudicatum fuit. Autor Pausanias. Idẽ scribit Areopagum a Marte ob causam prædictã appellatũ. Ares enim græce Mars dicitur: & pagus uilla: unde Areopagitæ fuere curiales athenarum. Ibi dicunt Martem homicidii reum iudicantibus duodecim diis sex sententiis absolutũ esse. Nam ubi paris numeri sententiæ fuisset: præponi absolutio damnationi solebat. Areopagum tamen Varro ab Areopago nomen accepisse putat: ne de maiestate deorum indignum aliquid sentiat: ut Augustinus in libro decio octauo de ciuitate dei docet. Exactus. Eiectus: Vexatus post matris cædem.

Phocæus. Pylades ex Phocide regione filius Strophii. Qui. Pylades: & Orestes. Ad arã. Ad Dianæ Tauricæ altare: ut de more deæ sacrificarentur. Barbara uitta. Vitta qua uinciebantur eorum capita: qui deo alicui immolabãtur. Vergilius. Et circum tempora uittæ.

Graias comas. Crines Pyladis: & Orestis: qui græci erant. Vice sermonis. Vicissitudine loquendi. Fratrem. Orestem. Cognouit. Ipsa Iphigenia. Signum deæ. Dianæ simulachrũ. In meliora. Aliciam enim deam attulit: ut docet. Seruius in loco supra assignato. Homines. Pylades. Orestes: & Iphigenia. Diiq;. Ipsa Diana. Prope meam terram. Prope Tomitanam urbem. Placato deo. Placato Augusto.

Nec cupienda bonis regna thoantis erant.
Hic pro supposita uirgo pelopeia cerua
Sacra deæ coluit qualiacunq; suæ:
Quo postq̃ dubiũ ẽ pius an sceleratus orestes
Exactus furiis uenerat ipse suis.
Et comes exemplum ueri phocæus amoris.
Qui duo corporibus: mentibus unus erãt.
Protinus euincti tristem ducuntur ad aram:
Quæ stabat geminas ante cruenta fores.
Nec tñ hũc sua mors nec mors sua terruit illũ
Alter ab alterius funere mœstus erat.
Et iam constiterat stricto mucrone sacerdos:
Cinxerat & graias barbara uitta comas.
Cum uice sermonis fratrem cognouit: & illi
Pro nece complexus iphigenia dedit.
Læta deæ signum crudelia sacra perosæ
Transtulit ex illis in meliora locis.
Hæc igitur regio magni pene ultima mundi:
Quã fugere hoies diiq; ꝓpinqua mihi est.
Atq; meam terram prope sunt funebria sacra:
Si modo nasoni barbara terra sua est.
O utinam uenti: quibus est ablatus orestes:
Placato referant & mea uela deo.
Mihi dilectos iter pars pria sodales:
Vnica fortunis ara reperta meis.
Cuius ab alloquiis aia hæc moribũda reuixit
Vt uigil infusa pallade flamma solet.
Qui ueritus non es portus aperire fideles:

In Quintam Elegiam Enarratio.

Mihi dilectos. Amicum laudat poeta eumque monet: ut constanter munus amicitiæ exequatur: eique apud Augustum opem ferat. Ostendit deinde multis exemplis tempore omnia molliri præter eius curas: siquidem duos annos ægit exul: nec potuit unquam malis assuescere: immo illi omnia in dies tristiora uideri præter aliorum consuetudinem: qui uariis malis exercitati tandem incipiũt callere: & obdurescere. Postremo ex incommodorum multiplici genere ostendit se ita deficere: ut non diu credat se superuicturum tantis malis: quam rẽ dicit sibi solatio relictam esse. Dilectos mihi. A me amatos. Vnica ara. Solum refugium. Infusa pallade. Oleo infuso. Posuit autẽ deam olei inuentricem pro ipso oleo more poetarum. Quomodo autem oleam inuenerit Pallas: docet Ouidius libro sexto metamorpho. ac etiam Seruius Vergilius. Oleæque minerua inuentrix. Scribit etiam Diodorus libro sexto: ꝙ Palladi olearum: oleique educendi inuentionem tribuunt. Nam ante huius deæ ortum erat hæc arbor cum aliis filuestribus immissa olei usus aberat quum esset incognita. Diodorus tamen in primo scribit Oleæ plantam ab Osiride non a Minerua: quemadmodum græci dicunt repertam. Portus fideles. Amicitiæ munera: & confugium.

Rati

CRati percussæ fulmine. Mihi telis & ira Cæsaris prostrato. Cuius censu. Cuius opibus. Patrias opes: Patrimonium meum. Huius temporis. Huius mei infortunii. Impetus. Ardor quidam scribendi. Ouidius in fastis: Scimus: & ad nostras sese tulit impetus artes. Pene mihi excidit. Quasi editum est in meo carmine. Raram fidem. Fidem erga me tuam: quæ raro in aliis reperitur. Conciliare famæ. Immortalitati consecrare. Nominis. Vt nomen tuum edã. Dum. Donec. Aura. Fauor. Deo. Augusto. Amicitiæ indeclinatæ. Amicitiæ non iminutæ: sed firmæ. Processus perẽnes. Continuos progressus. Ope: Cuiusquã auxilio. Virum. Te maritũ. Socius sanguinis. Frater tuus. Frater Pollux.

Fulmine percussæ confugiumq; rati.
Cuius eram censu non me sensurus egentem:
Si cæsar patrias eripuisset opes.
Téporibus oblitũ dũ me rapit impetus huius
Excidit heu nomen quã mihi pene tuum.
Tu tamen agnoscis: tactusq; cupidine laudis
Ille ego sum cuperes dicere posse palam.
Certe ego: si sineres: titulũ tibi reddere uellẽ:
Et raram famæ conciliare fidem.
Ne noceam grato uereor tibi carmine: neue
Intempestiuus nominis obstet honor.
Quod licet & tutũ est ĩtra tua pectora gaude
Meq; tui memorem: teque fuisse pium.
Vtq; facis remis ad opem luctare ferendam:
Dum ueniat placido mollior aura deo.
Et tutare caput nulli seruabile: si non
Qui mersit stygia. subleuet illud: aqua.
Teq; (quod est rarũ) pĩsta constanter ad omne
Indeclinatæ munus amicitiæ.
Sic tua processus habeat fortuna perennes.
Sic ope non egeas ipse iuuesq; tuos.
Sic æquet tua nupta uirum bonitate perẽni:
Incidat & uestro rara quærela toro.
Diligat & semper socius te sanguinis illo:
Quo pius affectu castora frater amat.
Sic iuuenis similisq; tibi sit natus: & illum
Moribus agnoscat quilibet esse tuum.

Geminorũ fabula

Sane Tyndarus: Aphareus: Icarus: & Leucippus filii fuere Perieres: & Gorgonis. Ex Aphareo & Amene nati sũt Lynceus & Idas: Ex Leucippo & Philodoce Phœbe: & Ilaira filiæ: ĩs pactas cõiugio Idæ & Lynceo fratribus a Castore & Polluce raptas scribit Ouidius lib. v. fastorum: quam ob cãm orta inter eos pugna Castor: qui mortalis erat: occiditur. Lynceum uero Pollux interemit. Sed quũ postea Idas in Pollucem irrueret: a Ioue fulmine ictus: exanimatusq; dextra semper hastã tenuit. Et quũ Iupiter cœlum Polluci daturus esset: eius precibus factum est: ut sex mẽsibus Castor in cœlo esset: totidem Pollux dicente Ouidio. Iáq; tibi Pollux cœlum sublime petebat. Quum mea dixisti percipe uerba pr. Quod mihi das uni: cœlum partire duobus. Dimidium toto munere maius erit. Quod ideo fingitur: quia eorum stellæ ita se habent: ut occidente una oriatur altera: uel quia alternis diebus lucent uel quia per geminos unũ atq; eundem solem significamus (ut ait Macrobius) modo in ima descendentem: modo in summam altitudinẽ resurgẽtem. Higinus scribit Castorem & Pollucem omnium fratrum inter se amãtissimos fuisse: q; neq; de principatu contenderũt: neq; ullam rem sine communi consilio gesserunt: pro quibus officiis eos Iupiter inter notissima sydera cõstituisse existimatur: Neptunus quoque pari consilio remunerauit: nam equos his quibus utebantur: donauit: & dedit potestatem naufragis saluti esse. Non desunt tamen qui dicãt Castorem fuisse occisum eo tempore: quo lacedæmones cum athenienſibus bellum gesserunt. Alii autẽ: quum oppugnarent Spartam Lynceus: & Idas ibi periisse dixerũt:

Castor & pollux inter sydera

Cur gemini cœlum partiti

Pollucem ait Homerus cõcessisse fratri dimidiam uitam. Itaq; alternis diebus eos quemq; lucere. Hæc Higinus. Illud notandum Geminorum sydera constare stellis. xviii. & quum se ostendunt nautis laborantibus: spem salutis præbent autore Porphyrione. At e contra Helenæ sydus dicitur esse infœlilix: ac dirum. De his ita Plynius scribit. Vidi in nocturnis militum uigiliis inhærere pilis prouallo fulgurum effigies. Eæ & antennis nauigantiũ: aliisq; nauium partibus ceu uocali quodam sono insistunt: ut uolucres: sedẽ ex sede mutantes. Graues quũ solitariæ uenere: mergẽtesq; nauigia. Et si in carinæ ima deciderint exurentes. Geminæ aũt salutares: & prosperi cursus prænunciæ: quarũ aduentu fugari diram illam acminacem appellatãq; Helená ferunt. Et obid Polluci & Castori id numen assignãt: eosq; in mari deos invocãt: hoium quoq; capita uespertinis horis magno præstigio circumfulgent. Omnia in certa ratione & in naturæ maiestate abdita. Propertius. Quam sic ignotis circũdata littora siluis Cernere: & optatos quærere tyndaridas. Oratio. Sic fratres Helenæ lucida sydera. Martialis. Et gratum nautis sydus fulgere lacorum & Catullus. Hic uelut in nigro iactatis turbine nautis Leniter aspirans aura secunda uenit. Iam precẽ pollucis iam castoris implorata. Et Seneca in primo Nat. quæstionum ita scribit. In magna tempestate apparẽt quasi stellæ uelo insidentes adiuuari se tunc periclitãtes Pollucis: & Castoris numina: Causa autem melioris spei est: q; iam apparet frangi tempestatẽ & desinere uentos: aliquando feruntur ignes nõ se

Pollux fratri dimidiã uitam concessit Helenæ sydus

Geminos in mari inuocant

dent:Gilippo Siracusas petenti uisa est stella super ipsam lanceam constitisse:In romanorum castris uisa sunt ardere pila:ignibus scilicet in illa delapsis:qui sæpe fulminum modo animalia ferire solent:& arbusta: & si minore ui mittuntur:defluunt tantum:& insident:non feriuntur:nec uulnerat. Nomẽ aui.Optat etiam ut filia pariat sibi nepotem eo adhuc iuuene. Aratri ruricolæ.Aratri colẽtis rus:ꝙ autem Tauri & equi tempore domentur:docet etiam in arte amandi Ouidius quum ait. Tempore difficiles ueniunt ad aratra iuuenci. Tempore lenta pati frena docentur equi. Lentis.flexilibus. Duros lupos. Dura

Lupatum

fræna.Lupata aũt intelligit. Est enim lupatũ frænum aspe⁊ dictum(autore Seruio)a lupinis dẽtibus:qui inæq̃les sunt. Vergilius.Et duris parere lupatis.Et Martialis.Mordẽt aurea ꝙ lupata cerui. Leonũ pœno⁊. Inter leones africani sũt feroces.Eo⁊(autore Plynio) duo sunt genera.Cõpactile: & breue crispioribus iubis:hos pauidiores esse dicunt:q̃ longo simpliciq; uillo:eosq; contemptores uulnerũ:grauem habẽt odorem:nec minus halitum. Martialis.Non ab amore recens hircus:nõ ora leonis: rari in potu. Vescuntur alternis diebus Leoni tantum ex feris clementia in supplices prostratis parcit:quod docuit superius Ouidius eo uersu. Corpora magnanimo satis est ꝓstrasse leoni.Pugna suum finem quũ iacet hostis:habet.Hoc tale tamq; sæuum animal rotarum orbes circũacti:curruq; inanes & galli

Leonum genera

Halitus leonum grauis

Leones currui primus iunxit M.Antonius

naceorum cristæ:cantuq; etiam magis terrẽt sed maxime ignes.Primus romæ leones ad currum iunxit.M.Antonius:& quidem ciuili bello cum dimicatum esset in pharsalicis campis.Nam ꝙ ita uectus est cum Mima Cytheride supra monstra etiam illarum calamitatum fuit.Leones autem domari & mansuefieri:ut hic ostendit Ouidius:docet etiam Plynius scribens Hannonem e clarissimis pœnorum primum leonem manu tractare ausum:& mãsuefactum ostendere.Mox eundem damnatum illo argumento:quoniam nihil non persuasurus uir tam artificis ingenii uidebatur:& male credi libertas ei cui in tantum cessisset etiam feritas. Tibullus.Longa dies homini docuit parere leones.Herodotus libro tertio est autor.Læenas inter omnem uitam semel parere: eoq; uno partu nunquam edere plures q̃ unum:nam una cum fœtu eas uterũ emittere opinatur:cuius rei causam hanc esse dicit: ꝙ Catulus ubi moueri in utero incipit:quũ habeat ungues longe acutissimos ex omnibus feris.uterum lacerat:augescensq; magis ac magis ungues imprimendo exulcerat:ita ut ad postremum dum partus adest:nihil uteri relinquatur incolume.Hanc opinionẽ refellit Aristoteles libro de historia animalium.vi.docetq; Leænam coire:& parere non omni tempore:singulis tamen annis uere parere:& magna ex parte geminos.Sed quum plurimos sex catulos:nonnunquam etiam unum. Rarum hoc animal est:nec multis nascitur locis:sed Europæ totius ea parte solum:quæ inter Acheloum & Nestum amnem est.Leones terræ Syriæ quinquies inter omnem uitam pariunt:primum quinq;:post uero subinde pauciores :deinde steriles degunt.Caret Leæna iuba:maris hæc propria est.Homerus quoq; multis in locis ostendit leones plures gignere:atq; educare catulos.Leonum genera t ɹ esse scribit Solinus.Quidã enim sunt breuiores:& iubis crispi:quos plærunq; ignauos & imbelles esse docet. Alii sunt Longiores & coma simplici acres magis ac potentes. Tertium facit genus eorum quos creant pardi:remanent illi quidem in plæbe iubarum inops. Inda belua.Elephantem dicit:qui paulatim magistris parere consueuerunt:nam regem adorabant:genua submittebant coronas porrigebant:funibus subibant.Domantur autem rabidi fame & uerberibus elephantis aliis admotis:qui tumultuantem catenis coerceant.Domiti militant:& turres armorum in hostes ferunt:magnaq; ex parte orientis bella conficiunt:prosternunt acies: proterunt armatos.Elephanti aphri indicos pauent:nec contueri audent:nam & maior indicis magnitudo est. Terrestrium autem animaliũ maximus est Elephas:proximusq; humanis sensibus: id animal fert africa ultra syrtucas solitudines & in Mauritania ferunt Aethiopes & Troglodytæ: sed maximos india. Decem annis gestare in utero uulgus existimat. Aristoteles biennio:nec amplius q̃ singulos semel gignere:pluresq; uiuere.cc.annis:& quosdam.ccc.Deuorant & lapides Mures omnium animaliũ maxime odere.Durissimum dorso tergus. Ventres molles:setarum nullum tegumentum:tedio muscarum infestantur.Sed cancellata cutis & inuitans id genus animalium odore.Ergo quum extenti recepere examina:arctatis in rugas repente cancellis cõprehensas enecant.Sunt autem Cancelli ligna subtilia: uel alia similia in tranuersum facta in modum rætis:ad quorum similitudinem elephantis cutis cancellata appellatur. De Elephantis natura:plura legito apud Aristotelẽ:Plyniũ:Diodorũ:ac etiam Solinum. Racemis extẽtis.Racemis longis & exporrectis. Vix capiant merum. Vix teneant uinum quod est in ipsis granis.

Elephantorum docilitas.

Vbi elephãti nascunt

Cancellata cutis

Cancelli

Sic socerum faciat tæda te nata iugali:
Nec tarde iuueni det tibi nomen aui.
Tempore ruricolæ patiens fit taurus aratri.
Præbet & incuruo colla premenda iugo.
Tpe paret equus lentis animosus habenis
Et placido duros accipit ore lupos.
Tempore pœnorum cõpescitur ira leonum.
Nec feritas animo quæ fuit ante manet
Quæq; sui iussis obtemperat inda magistris
Belua:seruitium tempore iuncta subit.
Tẽpus ut extentis tumeat facit uua racemis
Vixq; merũ capiãt grana qꝫ intus habent.

¶ Tempus & in canas. Tpe etiã frumẽta naſcũtur: & ad maturitatẽ ꝓueniũt. Triſti ſapore. Sapore amaro: qa matureſcunt: & fiunt dulcia. Tenuat dentẽ aratri. Attenuat uomer. Renouantis terrã. Terrã iterum pro ſcindẽtis. Sæuas iras. Tpe etiã ira mitigatur. Igitur. Quãdo ita eſt q; tpe oĩa fiãt. Tacito pede. Senſim. Vt patria careo. Poſteaq; relegatus ſum ab Auguſto. Bis frugibus area trita eſt. Per duas meſſes: totidẽq; uindemias poeta duos annos elegantiſſime deſignat. Diſſiluit. Saliẽdo egreſſa eſt. Lõgo ſpatio. Longo tpe. Patientia. Vt æquo animo ferrem relegationem meam. Habet ſenſum recẽtis mali. Sentit mala ꝓinde ac recẽtia & nõ duorũ annorũ. Scilicet & ueteres. Dicit malũ uetus ſibi ita recẽs uideri: quẽadmodũ iugũ plærũq; & frenum iuuencis: & equis: qui quãuis diu illis aſſueti fuerint: tamen tanquã nouã moleſtiam plærũq; reliciunt. Præſens erumna. Præſens malum & infortunium. Priore. Prioré erumnam eam intelligit: qua primo relegatus fuit. Vt ſit. n. ſibi par. Quãuis & præſẽs & prior erũna idem malum attulerint: in hoc tamẽ differũt: q; præſens tempus diuturnitate magis aucta: maioré etiã attulit doloré. Quam ſunt. Subaudi nota. Magis grauant. Maiorem afficiũt moleſtia. Quo ſunt cognitiora. Quo ſunt magis ꝓbata. Eſt quoq; nõ minimũ. Oſtẽdit Ouidius nouũ doloré min⁹ nocere q̃ ueteré. Vires aſſerre recentes. Ille dicit̃ afferre uires recẽtes alicui malo: quũ is primũ & nunquã antea læſus afficitur aliqua inſigni clade: qđ melius ſequẽti uerſu declarat. Præconſumptũ. Aliquem ante conſumptum & affectũ. Malis tẽporis. Malis uetuſtatis. Fortior in fulua. Exẽplis arguit multo magis grauare mala uetera q̃ recẽtia. Luctator. Qui luctа ludit & palæſtra. Fuere ãt tria athletica certamina: in qbus certabãt corporibus ſuis. Curſores: Pugiles: & Luctatores: ut Homerus ĩ Patrocli funere declarat. Inducit autẽ Neſtorem ita Achilli reſpondentem. Vici enim Enopi filium Clitomeden pugnis. Antheũ Pleuroniũ lucta: forte Ipiclum pedũ uelocitate. Quomodo autẽ palæſtra luderẽt: docet Homerus: his uerbis. Tũ magnus Aiax Thelamoni⁹ & Vlyſſes uir ſumma prudẽtia prædituſ ꝓdidere: manuſq; ualidas conſeruere: ut bonus architect⁹ tigna in alta domo uẽtorũ impetus cauẽs humeri ualidis manibus acti concrepare: ſudor defluere toto corpe ꝑ latera & hũeros uibices ſanguine rubeſcere: uictoriæ pro fabricato tripode omni cura ĩcumbere: neq; alter alterũ loco mouere: aut ſternere poterat. Sed quum iã achiuos moræ tederet: prior Aiax Thelamonius generoſe inqt: & ſapientiſſime Vlyſſes uel tu me uel ego te tollã: reliquũ ioui curæ erit. Sic dicẽs eũ ſuſtulit. At Vlyſſes haud doli oblitus pone percuſſis eius poplitibus nutantibus genibus reſupinum ſtrauit: ipſe in os pronus incubuit. Luctæ etiam meminit Iuuenalis quum inquit. Luctantur paucæ comedũt coliphia paucæ. Nouus. Non antea fatigatus. Tarda mora. Diu enĩ in pugna morãtes Athletæ pigriores reddunt̃: q̃ qui noui in pugnam deſcẽdunt. Nitidis harenis. In cãpo harenoſtrato. De gladiatoribus quum alibi multa: tum in primis in enarratiõe eius uerſus ex primo de arte amãdi Sparſaq; ſolicito triſtis harena foro. Quam cui tela. Quã ille qui uulneratus feſſus eſt. Præcipites. Celeres: aut naues ꝓcipitantes. Vetus. Carioſa. Noſtroq; a corpore. Ordo eſt. Et a noſtro corpore paulua tempora accedunt: ideſt adduntur malis quantum auguror: hoc eſt corpus meum (quantum augurari poſſum) non longo tempore malis cruciabitur: quia cito moriar. In circũſpectu. In conſideratione.

Athletica certamina tria

Tempus & ín canas ſemen producít ariſtas:
Et ne ſint triſtí poma ſapore facít.
Hoc dentem tenuat terram renouantís aratrí
Hoc rígidos ſilices: hoc adamanta terít.
Hoc etiã ſcæuas paulatím mítigat íras:
Hoc mínuít luctus: mœſtaq; corda leuat.
Cũcta poteſt ígít̃ tacíto pede lapſa uetuſtas:
Præter quam curas attenuare meas.
Vt patría careo: bís frugíbus area tríta eſt.
Díſſiluít nudo preſſa bís uua pede.
Non queſíta tamẽ ſpatío patientía longo eſt.
Menſq; malí ſenſum noſtra recẽtís habet:
Scílícet & ueteres fugíunt íuga ſæpe íuuencí.
Et domítus freno ſæpe repugnat equus.
Triſtíor eſt etíam præſens erumna priore:
Vt ſít ením ſibí par: creuít: & aucta mora eſt
Nec tã nota míhí: quã fũt mala noſtra fuerũt:
Sed magís hæc quo fũt cognítíora grauãt.
Eſt quoq; non mínímũ uíres afferre recentes:
Nec præconſumptum temporís eſſe malís
Fortíor ín fulua nouus eſt luctator harena
Q uam cuí ſunt tarda brachía feſſa mora.
Integer eſt melíor nítidís gladíator harenís:
Q uã cuí telo ſuo ſanguine tíncta rubent.
Fert bene ꝑcípites nauís modo facta ꝓcellas
Q uamlíbet exíguo ſoluítur ímbre uetus.
Nos quoq; q̃ ferímus tulímus patiẽtíus ante:
Q uæ mala ſunt longa multíplícata díe.
Credíte defícío noſtroq; a corpore (quantum
Auguror) accedunt tempora parua malís.
Nã neq; ſunt uíres nec quí color eſſe ſolebat.
Vix habeo tenuem quæ tegat oſſa cutem:
Corpore ſed mens ẽ ægro magís ægra: maliq;
Incírcunſpectu ſtat ſine fine ſuí.

Vrbis abeſt facies. Incommoda enumerat: quibus ſe triſtari oſtendit. Brachataq; turba getarum. De brachis quibus utebantur getæ: abunde diximus ſupra. Quæ uideo. Barbaros & Scythas intelligit. Non uideoq;. Vrbem: Sodales: & uxorem accipe. Mouent. Solicitant.

In Sexram Elegiam Enarratio.

BIs me ſol adiit. Miratur poeta: q; biẽnio iam exacto nullas ab amico acceperit lr̃as quũ hi p̃ſertim ad eũ ſcripſerint: qbuſcũ amicitiæ uſus non fuerat tã probatus. Subiungit tñ malle ſe oĩa credere: q̃ illũ nullas ad eum dediſſe lr̃as: q̃s interceptas fuiſſe exiſtĩat admonet poſtremo ut ad eum ſcribat ne ſemper excuſandus ſit. Bis me ſol adiit. Tempus (ut antea etiã diximus) a bruma ad brumãdũ

Annus
Bruma

ſol redit uocat annus. Bruma aũta breuitate diei nomẽ accepit: ut eſt autor Põpeius quia ſol ueluti ſenio cõfectus: & ad capricornũ atq; inferiores delapſus circulos ad altiores incipit remeare: & q̃ſi enaſci. Vnde ſol nouus proprie dicit (ut docet Seruius) octauo calẽdas Ianuarii. Idẽ etiã ita refert Oui. in faſtis. Bruma noui prima eſt: ueteriſq; nouiſſima ſolis: Principium capiũt phœbus & annus idẽ. Biſq; ſuũ tacto piſce. Hoc dicit qa ſol a Capricorno: Aq̃rio & piſcibus hiemẽ trãſigit. Exiguus uſus. Parua cõſuetudo. Cur quotiẽs alicui. Ex his duobus uerſibus facile refelli põt eoꝝ opinio qui uolebãt nomẽ ſcribẽtis & eius ad quẽ ſcribimus lr̃is iã ſignatis inſcribi: quũ apte hic poſſimus intueri intus tantũ appoſitum fuiſſe nomen ſcribentis. Tua dextra. tua manu. Sed e multis. Sed e multis tuis lr̃is nullas accepi.

Vrbis abeſt facies: abſunt mea cura ſodales:
Et qua nulla mihi chari or uxor abeſt.
Vulgus adeſt ſcythicũ bracataq; turba getarum
Sic me quæ uideo non uideoq; mouent.
Vna tamen ſpes eſt: quæ me ſolatur in iſtis:
Hæc fore morte mea non diuturna mala.

BIs me ſol adiit gelidæ p⁹frigora brũæ
Biſq; ſuum tacto piſce peregit iter.
Tpe tã lũgo cur nõ tua dextra uerſus
Quamlibet in paucos officioſa fuit?
Cur tua ceſſauit pietas ſcribentibus illis
Exiguus nobis cũ quibus uſus erat?
Cur quotiẽs alicui chartæ dũ uincula dempſi
Illam ſperaui nomen habere tuum?
Dii faciãt ut ſæpe tua ſit epiſtola dextra
Scripta: ſed e multis reddita nulla mihi:
Quod p̃cor eẽ liq̃t: credã prius ora meduſæ
Gorgonis anguineis cincta fuiſſe comis
Eſſe canes utero ſub uirginis: eſſe chimæram:
A truce quæ flammis ſeparat angue leam.

Meduſæ crines i ſerpentes

Ora Meduſæ gorgõis. Meduſæ crines in ſerpentes mutauit Minerua q; cum Neptuno in eius templo cõcubuit eiuſq; caput ad terrẽdos hoſtes Aegidi impoſuit ut ſcribit Ouidi. in calce libri quarti met. his uerſibus. Clariſſima forma Multorũq; fuit ſpes inuidioſa procoꝝ Illa: nec in tota cõſpectior ulla capillis Pars fuit: inueni qui ſe uidiſſe referrent. Hãc pelagi rector tẽplo uitiaſſe mineruæ Dr̃: auerſa eſt: & caſtos ægidæ uultus Nata iouis texit: neue hoc ĩpune fuiſſet. Gorgoneã criné turpes mutauit in hydros. Nũc quoq; ut attonitos formidĩe terreat hoſtes: Pectore in aduerſo: quos fecit: ſuſtinet angues. Vergili. in. viii. Aegidaq; horrificã turbatæ palladis arma Certatim ſquãmis ſerpẽtũ auroq; polibant. Cõnexoſq; angues: ipſamq; in pectore diuæ Gorgona deſecto uertentẽ lumina collo. Gorgona aũt Meduſam appellant poetæ a gẽte. Scribit enĩ Diodorus plures mulierũ nationes fuiſſe in Libya pugnaces ac ualidis uiribus. Nã Gorgonũ gens fuit: aduerſus quas earũq; reginã Meduſam Perſeus haud paruo certamine bellũ geſſiſſe fert uir fortitudine eximia: louiſq; filius: & græcoꝝ ſuæ ætatis optimus. Sitæ aũt fuerũt occidẽtẽ uerſus i extremis orbis finib⁹. Eas poſtmodũ penitus deleuit Hercules: quo tpe ad occiduas ptes trãſiẽs colũnã in Libya poſuit: indignũ ratus: quũ pro ſalute hominũ certaret: aliqbus gẽtibus fœminas impare. Scribit ẽt Ply. lib. vi. ac ẽt Solinus cõtra promontorium Heſperionceras Gorgones inſulas eſſe Corgonũ quondã domus bidui nauigatione diſtãtes a cõtinente: penetrauit in eas Hanno pœnorum imperator: prodiditq; fœminarum hirta corpora uiros pernicitate euaſiſſe. Duarumq; Gorgonum cutes argumenti & miraculi gratia in lunonis templo poſuit ſpectatas uſq; ad Carthaginẽ captam. Sunt qui Gorgones ab agilitate dictas. putant: γοργον enim agilem ſignificat ut diximus in enarratione eius uerſus Ouidii de arte amãdi. Lumina Gorgoneo ſæuius angue micant: Gorgones quoq; Amazones appellatæ ſunt ab a priuatiua particula & μαστον. i. mamillis: ut uoluit Euſtathius theſſalonicenſis in cõmentario: quod in Dionyſiũ conſcripſit: q; alterã adurerent tenellæ mamillam: uel ab a priuatiua particula και μαζης. i. pulte uel pane: quaſi ſine pane: eo q; non pane ueſcerẽtur: ſed carnibus ferarũ. Fuere & aliæ Amazones in Aſia: de quibus ſcripſere Herodotus: Strabo. Plutarchus: Curtius: ac ẽt Iuſtinus. Eſſe canes utero. Scyllæ fabulam & formã diximus in ultimo de remedio amoris. Eſſe chimærã. De Chimæræ forma Homerus libro ſexto Iliados ita ſcribit. Principio impat: ut Chimærã expugnet: atq; occidat: animal indomabile: expugnabile: neq; humano: ſed diuĩo genere ortũ. Anterius quidẽ leoné: poſterius uero draconẽ: medio autem capram: atq; terribiles ex ore flam

Gorgonũ gens

Gorgones ab agilitate dictæ

Amazões unde appellatæ

Amazões duplices

Chimæræ forma

marum

maꝛ globos cū ſpiritu effundētē. Scribit ēt Seruius Chimærā ore fuiſſe leonē: poſtremis ptibꝰ Draconē media caprā ſecūdū fabulas. Vñ in Odis Oratius Chimærā triformē appellauit. Re uera aūt eē montē lyciæ cuius hodieq; ardet cacumē: iuxta qđ ſūt leones. Media aūt paſcua ſūt: ima uero mōtis ſerpētibꝰ plena: hūc Bellerophō habitabilē fecit. uñ Chimærā dī occidiſſe. Scribit ēt Solinus. Quod in Cāpania Veſuuiú. In Sicilia Aetnā: hoc ī lycia mōtē eē Chimærā. mōteq; hūc aſſerit nocturnis æſtibꝰ fumidū exhalare: Vñ fabulā Triformis mōſtri ī uulgū datā eē: q; chimærā aīal putauerūt.

Quadrupedeſq; hoíes cū pectore pectora íū
Tergeminúq; uirū: tergeminúq; canē. (ctos
Sphyngaq; & harpyías ſerpētigeroſq; gigātes

Quadrupedeſq; hoíes. Centauros ītelligit: eq; erāt hoíſq; natura de quorum origīe hæc Diodorus. Ex oceāo ac Thety plures filii fuere: inter quos Peneus: q ex nympha creuſa liberos ſuſcepit Ipſeū: ac Stylbiā: ex qua Apollo Lapithō ac Cētaurū genuit. Lapithus ex Eurione Arſinoi Phorbātē: ac Periphātē filios ſuſcepit: populi a lapitho Lapithæ appellati ſūt. Phorbas filios habuit Aegeū. Actoréq;. Periphas uero ex Aſtiagea uxore Ipſei filia octo genuit liberos quoꝝ natu maior Antion: & Melate Amythoni ſuſcepit Ixionē. Hic dona plurima Eſioneo pollicitus ab eo filiā Cliā uxorē duxit: ex q̄ genuit Pirithoū. Verū quú Ixion nequaq̄ ꝓmiſſa tradidiſſet. Eſioneus ꝓ his equos illiꝰ cepit. Tūc Ixiō pollicitꝰ ſe q̄ ꝓmiſerat datu; ꝝ: accerſitū ad ſe Eſioneū ī foueā ardētē cōiecit: q̄ crudelitate quú nullus eā cædē purgare uellet: a lotue demú purificatꝰ. Iunonē ſtupri ītерpellare auſus eſt: q̄ re cognita Iupiter nubē ī forma Iunōis quū ītерpoſuiſſet: Ixiō eo cōcubitu cētauros genuit. Tradūt tādē Ixionē ſceleꝝ magnitudīe ab ioue rotæ alligatū: ꝓpetua poſt obitū torq̄ri cruciatꝰ pœna. Cētauros nōnulli uolūt ī Pelio a nymphis nutritos: poſtmodú eq̄s ſubagitaſſe: exq; eis Hippocētauros natos. Creditū q; primi eqtare auſi ſint: eoq; natā fabulā uelūti eq eēnt hoíſq; natura. Hos ferūt tāq̄ pirithoi cognatos ꝓtē regni pr̄ni ab eo poſtulaſſe: qđ rēuēti bellū attulerāt: ui afferre conati ſūt. Qua iniuria tū Theſeꝰ ac cētauris uocatis: illi uino ebrii fœminis: q̄ nuptiis ītererāt: uī afferre conati ſūt. Qua iniuria tū Theſeꝰ Lapithæ ꝓmoti mltis cētauris ꝓemptis: reliquos e ciuitate eiecerūt. Hāc ob cām cētauri una aduerſus lapithas ꝓfecti: plures ītерficere. Qui cæde ſupfuerūt ꝓtī ī pholoē arcadiæ ꝓfecti ſūt: ꝓtī ī Malea habitarūt. Illd notādū a doctiſſimis græcis ꝓferri Lapithas nō Laphitas ut qdā ꝑcipiūt: & ita a nr̄is quoq; obſeruādū cēſeo. Cū pectore pectora iūctos. Cētauroꝝ. n. pectora hūanis pectoribꝰ iūcta fuere habuere enī ꝓtē pectoris hūanā: ꝓtē eq̄nā. Sūt q; hoc ī loco Hermaphroditos ītelligāt: qđ nō placet: qm̄ eos gigni ñ eē fabuloſum docet Plyniꝰ. Tergeminúq; uirū. Herilū aut Gerionē ītelligit: quos tergeminos fuiſſe docet Vergilius. Iuſtinus ſcri. Gerionē nō triplicis naturæ (ut fabulis ꝓditur) fuiſſe: ſed tres frēs tātæ concordiæ extitiſſe: ut uno aio oēs regi uiderent. Alii dicūt tres frēs in hiberia fuiſſe Chryſei filios: qui a diuitiis nomē id traxerat. Vniuerſæ. n. hiberiæ īperabat: hēbatq; tres ꝓpugnatores filios: cū robore corporis: tū armis egregios. Exercitus ꝓterea cuilibet fortiſſimoꝝ militū erat: quos demū tribus magnis exercitibus ſcribit. Finxere aūt poetæ Gerionē eſſe tricorporē. Illiuſq; umbrā apud inferos eſſe. Horatius. Qui ter amplū gerionē Tityónq; triſti Cōpeſcit unda. Gerionē ſcribit Heſiodus filium fuiſſe pegaſi alari equi. Tergeminúq; canem. Cerberū tricipitem ita appellatum: q; carnē uoret: corpora enim humana fingit a poetis cōſumere: Lucanus. Qui uiſcera ſæuo Spargis nr̄a cani. Ponitur aūt a Vergilio Cerberus pro eo quod in nobis terrenū ac ꝓpterea caducum eſt ideſt pro ſenſibus corporis. Natus aūt eſt (ut docet Heſiodus) ex Echidna: & Tiphaone ſimul cum Ortho cane Gerionis & Hydra: & Chimæra: habet cētū capita. Ianitor eſt Plutonis: & cuiq; uenienti: cauda atq; auribus blanditur: ſed exire neminē patitur: ſiquidem in inſidiis collocatus: quēcūq; extra ianuā offendit: deuorat. Alii nō centū capita: ſed tria dant: ut Maro: & Apuleius libro. vi. met. cuius uerba hæc ſunt. Canis nanq; ꝑgrandis triiugo & ſatis amplo capite ꝑditus: īmanis: & formidabilis comātibus oblatrans faucibus mortuos: qbus iam nihil mali poteſt facere: fruſtra territādo ante ipſum limen: & atra atria Proſerpinæ ſemp excubās: ſeruat uacuā Ditis domū. Sphyngaq;. Sphynx (autore Plynio) ſelua eſt pilo fuſco: geminis māmis in pectore: quā ſola Aethiopia mittit. Pauſanias ſcribit Athenis fuiſſe Palladis ſimulacrū ex auro & ebore: mediaq; eius galea Sphyngis ſpeciem appoſitā: dextra aūt & ſiniſtra Gryphes fuiſſe exculptos. Ferūt Shpyngē monſtrum iuxta thebas hoc ænigma hoſpitibus propoſuiſſe. Quis eēt qui primú quattuor pedibus incederet: mox duobus: demum tribus. Soluenti ꝓmittebat nuptias Iocaſtæ: & thebarum regnú. Neſciēti ſoluere ex alto præcipitium denūciabat. Solus Oedipus dixit hominem eſſe: interpretatione Sphynx eodem ſe deiecit: unde multos præcipitauerat. Vnde apud Papiniū ita inquit: Si Sphyngos iniquæ Callidus ambages te ꝑmonſtrante reſolui. Pauſanias tradit hanc fuiſſe filiam notham Laii: claſſeq; pugnaſſe aduerſum Oedipū. Et harpyas. Heſiodus in Theogonia duas tantum dicit Harpyas fuiſſe ex Thaumante & electra natas: ſcilicet Aello & Ocypeten. Tertiam addidit Maro Celæno. Quartam nomine Thiellam addit Homerus. Sunt qui eas Neptuni & terræ filias fuiſſe ſcribant. Earū formam ita deſcribit Vergilius. Triſtius haud illis mōſtrū. nec ſæuior ulla Peſtis & irā deum ſtygiis ſeſe extulit undis. Virginei uolucrum uultus: fœdiſſima uentrix Proluuies: uncæq; manus: & pallida ſemper Ora fame. Serpentigeroſq; gigantes. Legit etiā ſerpentipedeſq; gigantes hoc eſt Gigantes: quoꝝ pedes in ſerpentum uolumina deſinebant. De quibus ita ſcribit Macrobius libro. vii.

Centauroꝝ rum ac lapitharum origo

Lapithæ a lapitho appellati

Pirithous

Centauri nati ex nube

Hippocentauri

Cur cētauri bimembres

Centauroꝝ rum: & lapitharum pugna

Lapithæ non laphitæ

Gerion tergeminus

Chryſeus

Cur gerīō dicit fuiſſe tricorpor

Cerberus

Sphynx

Harpyæ

Gigantes

Gigãtes anguipedes

Gigantes autem quid aliud fuiſſe credendum eſt: q̃ hominum quandam impiam gentem deos negantẽ: & ideo exiſtimatam deos pellere de cœleſti ſede uoluiſſe: horum pedes in draconum uolumina deſinebãt quod ſignificat nihil eos rectum: nihil ſuperum excogitaſſe: totius uitæ eorũ greſſu atq; proceſſu in infera mergente. Varro tamen (autore Seruio) dixit gigantum in diluuio aliquos confugiſſe in montes cum utenſilibus: qui bello poſtea laceſſiti ab his: qui de aliis ueniebant montibus: facile ex locis ſuperioribꝰ uicerunt: unde fictum eſt ut dii ſuperiores dicerentur, Inferiores uero terrigenæ. Et quia de humillimis ad ſumma reptabant: dicti ſunt pro pedibus habuiſſe ſerpẽtes. Ouidius libro triſtium. v. Terra feros partus immania mõſtra gigantes Edidit: auſuros in iouis ire domum. Mille manus illis dedit: & pro cruribus angues. Atq; ait in magnos arma mouete deos: & in primo met. Anguipedes gigantes appellat quum ait: Qua centum quiſq; parabãt Inicere anguipedũ captiuo brachia cœlo. Centimanumq; Gygẽ.

Gyges

Gyges (autore Heſiodo) cœli & terræ filiꝰ fuit: fraterq; Briarei & Corti: quoꝝ ſingulum centum manus habuiſſe dixit: & capita quinquaginta: fueruntq; omnium fortiſſimi atq; pulcherrimi.

Titanes

Hi titanes dicti ſunt: ac decẽnale bellum cum Saturni filiis geſſerunt: illi quidẽ ab Othry: hi ab Olympo monte impetũ fecerũt. Tãdem a diis uicti in tartara ſunt detruſi. Oratius. Nec ſi reſurgat centimanus gyges. Semibouemq; uirum. Minotaurum denotat natura duplici: nam uſq; ad humeros taurus: cætera homo fuit: de quo multa Diodorus & Seruius. Hæc cũcta. Hæc omnia fabuloſa. Mille põt cauſis. Ordo eſt. Lr̃a q̃ ſæpe miſſa ſit a te mille cauſis põt rara uenire in noſtras manus.

In Septimam Elegiam Enarratio.

HAm mea cygneas. Quiquagenariꝰ poeta queritꝰ ſe iam caneſcere in infœliciſſima regione eo tẽpore: quo frui debuiſſet patria: chariſſima cõiuge: amicis: patrimonio: aliiſq; rebus id genꝰ: quæ ſi olim a delphico oraculo: aut dodonæa columba futura accepiſſet: uana dicit ſe ea reſpõſa exiſtimaturum fuiſſe: clariſſimaq; ſnia docet nihil tam ualidum eſſe: quod non ſubiaceat diuinæ uoluntati ac potentiæ. Poſtremo cæteros admonet: ut eius caſibus moniti Auguſtum: cuius potentia par eſt diis immortalibus demereantur. Cygneas plumas. Candidas plumas: quales ſunt cygnorum: ſe autẽ fatetur iam caneſcere. Sane ſciendum Caniciem (autore Plynio) homini tantum & equis eſſe: ſed homini ſemper a priore ꝑte capitis: tũ ab aduerſa. Eſt aũt caniciei cauſa inopia caloris: ſicut Caluitii inopia humoris calidi: ut docet Ariſtoteles libro quinto de generatione: & Albertus magnus in. xviii. de animalibus. Scribit etiam Diſarius apud Macrobium ꝙ pars anterior capitis humidior occipitio eſt. Qui capite ſicciore ſunt: tarde caneſcunt: cito tamẽ in caluitiem tranſeunt. Contra illis fit cita canicies: quorum capilli nutriuntur humore: quod φλεγμα uocitaꝰ: nam ideo albi ſunt cani: quia colorem humoris quo nutriũtur: imitantur. Mea tempora. Meum caput. Inficit. Tingit. Alba ſenecta. Senecta quæ facit homines canos. Ferre me. Ire incedere. Mihi parum firmo: Mihi debili: quum propter ætatem: tum in primis propter mala in quibus uerſor aſſidue. Dominæ. Vxoris. In caua ducuntur. Nauium exemplo: quæ longa nauigatione procellis agitatæ in naualibꝰ reponuntur: ſe ſenem dicit placida quiete uti debuiſſe. Diſſoluantur. Notanda eſt Diæreſis figura: qua frequenter utũtur poetæ. Nẽ cadat. Equum quoq; dicit olim multas uictorias in curuli certamine adeptum ſenem finem labori imponere: & languidum in pratis depaſci & quieſcere: quam rẽ etiã Oratius in epiſtolis ita ſcribit. Solue ſeneſcentem mature ſanus equum: ne Peccet ad extremum ridendus: & ilia ducat. Emeritis armis. Armis eorum qui militia perfuncti ſunt.

Canicies homini & equo

Cur canicies a priori parte

Canicies unde

Cur cani albi

Centímanumq; gygen: ſemíbouẽq; uírum.
Hæc ego cũcta prius: quã te chariſſime credã
Mutatum curam depoſuiſſe mei.
Innumerí montes ínter me teq; uíæq;
Fluminaq; & cãpi: nec freta pauca íacent.
Mílle poteſt cauſis a te quæ littera ſæpe.
Miſſa fit: ín noſtras rara uenire manus.
Mílle tamẽ cauſas ſcríbendo uínce frequẽter:
Excuſem ne te ſemper amíce mihí.
AM mea cygneas ímitãt tpa plumas
Inficít & nigras alba ſenecta comas.
Iam ſubeũt ãní fragiles & ĩertior ętas
Iamq; parũ firmo me mihí ferre graue eſt.
Nunc erat ut poſito deberem fíne laborum.
Víuere me nullo ſollícitante metu.
Quæq; meæ ſemp placuerunt ocía mentí
Carpere: & ín ſtudíis molliter eſſe meís.
Et paruã celabrare domũ: patrioſq; penates:
Et quæ nunc domíno rura paterna carent.
Inq; ſínu dominæ chariſq; ſodalibus ínq;
Securus patría conſenuiſſe mea.
Hæc mea ſic quondã peragí ſperauerat ætas
Hos ego ſic annos ponere dígnus eram.
Non íta díis uiſum eſt: quí me terraq; mariq;
Actum ſarmatícis expoſuere locís.
In caua ducuntur quaſſæ naualía puppes.
Ne temere ín mediís díſſoluantur aquís.
Ne cadat & multas palmas ínhõeſtet adeptas
Lãguídus ín pratis gramína carpit equus.
Míles ut emeritís non eſt ſatís utílis armís

Ponit

¶ Ponit ad antiquos. Milites singuli perfuncti malitia donabantur septenis: pluribusue aliquando iugeribus terræ: quo posset reliquu uitæ tuto agere. Lucanus. Quæ rura dabunt: Quæ nostet ueteranus aret quæ mœnia fessis. Solebant auté quum a militia discederent: arma alicui deo suspendere: quam rem nõ modo milites faciebát: sed etiam gladiatores: quem morem designat Oratius in epistolis eo uersu. Veianius armis Herculis ad postem fixis latet abditus agro. Ad antiquos lares. Ad ueteres deos. Tarda senecta. Tardam ab effectu senectuté appellat: q̃ reddat hominos tardos. Donari iam rude. Rudis (autore Prisciano libro. vii.) uirga erat: qua donati gladiatores a gladiatura cessabant. Ná igraue scente ætate nõ cogebátur amplius pugnare: sed donati rude quiescebát: ut docet Oratius: & Iuuenalis: Martialis. Vt nõdum credas me meruisse rudé. Peregrinũ ducere cœlú. Viuere in peregrina regione. Siccá sitim. Sitim quæ sitientes siccos facit. Getico fonte. Getica aqua. Vacuos. Spatiosos: uel certe carétes me domino. Fata repugnarút. Dii noluerút: ut senex quiescerẽ. Grauant posteriora. Grauia & molesta faciunt tépora hæc: quæ illa prima mollia subsecuta sunt. Decẽ lustris. Quĩ quaginta annis. Lustrú auté (ut docet Varro) nominatú est tépus quinquennale: a luendo. i. soluendo: q̃ quinto quoq; anno uectigalia: & ultro tributa per censores persoluebant. Scribit Põpeius. Lustra eé in siluis aproꝝ cubilia: a qua similitudine hi qui in locis abditis & sordidis uentri & desidiæ operã dant: dicuntur in lustris uitã agere. Lustrum etiã significat nunc tépus quinquennale: nunc populi lustrationẽ. Seruius scribit lustrú quinquennium esse: sic dictũ q̃ post quinquennium unaquæque ciuitas lustrabatur. Scribit etiã Censorinus a Seruio institutú: ut quinto quoq; anno censu ciuiũ habito lustrum conderetur. Parte p̃mor uitæ deteriore meæ. Aetas enim post annũ qñ quagesimum solet esse deterior ea ratione: q̃ cor ĩ hoie p̃singulos annos ad binas drachmas ponderis ad quinquagesimú annũ accedit: ab eo detrahitur tandem: & ideo non uiuere hominem ultra centesimũ annum defectu cordis ægyptii existimant: autor Plynius. Rettulit etiá Varro (quod Dioscorides astrologus scripsit) Alexandriæ inter eos qui mortuos solent conseruare: hominem plus centum annis uiuere non posse: Id cor humanum declarare eorũ qui integri perierint sine corporis tabe. Ideo q̃ multis annis pepẽdit cor hominis incrementa ætatis & diminutiones conseruent: & anniculi pendere duas drachmas: Bini quattuor: & sic in annos singulos usque ad. l. accedere binas: ab his. c. drachmis atq; anno. I. Item decedere in unoquoq; binas: ex quo perspicuũ sit centesimo anno redire ad anni primi pondus: nec longius posse producere. Nec procul a metis. Nec longe a senectute mea: & a tempore quo sperabam quietem. Curriculo meo. Meo cursu ad ipsas metas. Est autem sumpta metaphora a curuli certamine. Illum. Augustum. s. Est uicta. Quia maius fuit scelus meum: q̃ Augusti clementia. Sub axe boreo. Sub septentrionali plaga: unde flat boreas. Legitur etiam sub axe bootes. Qua maris euxini. Nam ex Aegæo mari in Euxinum uenientibus: sinistra parte est geticum littus: ubi erat Ouidius. Hæc mihi si delphos. Templum Apollinis delphis positum fuit in monte Pernaso in rupe undiq; impendente. Ibi ciuitatem frequentia hominum facit: qui ad affirmationem maiestatis undiq; concurrentes in eo saxo consendere: atq; ita templum ciuitatemq; non muri: sed præcipitia: nec manufacta: sed naturalia presidia defendunt: prorsus ut incertum sit: utrum munimẽtum loci an maiestas dei plus his admirationis habeat: Media saxi rupes in formam theatri recessit: q̃obrẽ & hoíum clamor & si ipsi accidit tubaꝝ sonus p̃sonátib⁹ & resonátib⁹ iter se rupib⁹. & multiplex audiri: am pliorq; q̃ editur resonare solet: quæ res maiorem maiestatis terrorem ignaris rei admirationem stupenti bus plærunq; affert. In hoc rupis anfractu media ferme rupis altitudine planicies exigua est: atq; in ea profundum terræ foramen: quod in oracula patet. Ex quo frigidus spiritus in quodam uelut uento in sublime expulsus mentes uatum in uerecordiam uertit: impletasq; deo responsa consulentibus dare cogit. Multa igitur & opulenta regum populorumq; uisuntur munera: quæque magnificentia sui reddentium uota gratã uoluntaté: & deorũ responsa manifestant. Hæc Iustinus libro uigesimo quarto. De oracuio Apollinis Delphici: de quo hic poeta intelligit.

Emeritoꝝ militũ præmia

Emeritoꝝ militú mos

Rudis

Lustrum

Cur homo non uiuit ultra. c. annum

Templum Apollinis delphici

Ponit ad antiquos quæ tulit arma lares.
Sic igitur tarda uires adimente senecta
Me quoq; donari iam rude tempus erat.
Tempus erat nec me peregrinũ ducere cœlũ
Nec siccam getico fonte leuare sitim.
Sed mõ quos habui uacuos secedere í hortos
Nunc hominũ uisu rursus & urbe frui.
Sic animo quondam non diuinante futura
Optabam placide uiuere posse senex.
Fata repugnarunt: quæ cũ mihi tépora prima
Mollia præbuerint posteriora grauant
Iamq; decem lustris omni sine labe peractis
Parte premor uitæ deteriore meæ.
Nec procul a metis quas pene tenere uidebar
Curriculo grauis est facta ruina meo.
Ergo illum demens in me sæuire coegi.
Mitius immensus quo nihil orbis habet:
Ipsaq; delictis uicta est clementia nostris:
Nec tamen errori uita negata meo est.
Vita procul patria peragenda sub axe boreo est
Qua maris euxini terra sinistra iacet.

¶Dodonaq; diceret ipſa.De Dodoneo oraculo abunde diximus in enarratione eius uerſus ex ſecūdo li bro de arte amandi.Hæc tibi non hominem ſed quercus crede pelaſgas Dicere. Repete quæ illic ſcripſi-, mus. Eſſe uanus.Eſſe mendax. Rapido igne iouis.Rapido fulmine telo & ira Auguſti. Supraq; peri cula.Altius omnibus periculis:ad eo ut nulli eorum ſubiectum uideatur. Vitio.Proprio crimine. Eſt contracta.Eſt accepta:acquiſita. Emeruiſſe.Pro demeruiſſe:ideſt conciliaſſe:hoc eſt Auguſtum diis pa rem:ne uobis noceat meo exemplo cōciliate aliquo officio:uel emeruiſſe ſcilicet ut ſuperos æquaret: uel certe tanquā milites emeriti militiā relinquūt ſic uos Auguſtū relinquite:nam dixit plus ta- men exitii numinis ira dedit.

In Octauam Elegiam Enarratio.

SI licet & pateris.Inimico minať poe ta ſe in eum ſcripturū: ni cū pœni- tuerit inimicitiarū. Si licet.Si fas eſt per te. Et pateris.Et ſuſtines ta cere deponendo inimicitias. Nomen faci-, nuſq;.Duo dicit ſe ſilētio præteriturū:nomen ſcilicet eius: q eum læſit: & ſcelus admiſſum. Hūc aūt eū eſſe opinor. de quo etiā ſuppreſſo noīe queſtus eſt ſuperius: Poetā.n.relegatū in ſequebať nō modo cōuitio & maledicētia ſed (ut arbitror)etiā uolebat adimi eius bona ab Auguſto:ut exulib⁹ fieri ſolebat:ſolicitabatq; etiā eius uxorē:in quem tandem carminis acer bitate uſus eſt: & Callimachi imitatione eum Ibim appellauit. Lethæis aquis. Obliuioni. Eſt.n.Lethe obliuionis fluuius iferni. Omnia enī illa flumina:quæ illic eſſe dicunt poetæ:in nobis ſūt:nihil enī aliud Letheus præter erro- rē animæ obliui ſcētis maieſtatē uitæ prioris: quā anteq; in corpus truderēť:potita eſt. Simi liter phlegetōta ardores iraq; & cupiditatum putarūt. Acherōtē q;q;d feciſſe: dixiſſeq; uſq; ad triſtitiā humanæ uarietatis more nos pœ- nitet. Cocytū quicq;d hoīes in luctum lachry- maſq; cōpellit:Stygem quicquid iter ſe huma nos animos in gurgite mergit odiorū: autor Macrobius. Tua facta.Tui i me conat⁹. Se ris lachrymis.Dolore tuo quāuis tardo. Pœ nituiſſe tui.Pœnituiſſe eius:quod i me feciſti.

Lethe Flumina inferni in nobis

Phlegeton Acheron Cocytus Styx

Eradere.Delere. Tēpora tiſiphonea.Tēpo ra flagitioſa furialia & nocētia.i.cupias nō di- ci meo uerſu ſemp flagitiis operam dediſſe:& nocuiſſe:ut Teſiphone furia:quā ita in met.de ſcribit Ouidius.Nec mora Tiſiphone madefa ctā ſanguine ſumit Importuna facē: fluidoq; cruore rubentē Induitur pallā.tutoq; accingiť angue Egrediturq; domo:luctus comitať eū tē.Et pauor:& terror trepidoq; inſania uultu. Et Statius.Sufluſa ueneno Tēdiť:ac ſanie gli- ſcit cutis:igneus atro Ore uapor: quo longa ſi tis:morbiq; fameſq;.Et populis mors una uenit. Tiſiphone autem dicta eſt quaſi mortis ultio: q̄ dī græ- ce τισιφονοϛ. Si minus.Subaudite damnaueris:aut tui pœnituerit. Odio noſtro.Odio quo nos inſe queris. Arma coacta.Arma hominis coacti ad propulſandam iniuriam. Omnia iuria.Omnia iura q bus exules puniebantur. Vindictæ.Vt te ulciſcar. Siccaq; ſintoculis proxima ſigna.Per ſigna intelli- git Vrſam maiorem & minorem:quibus ſeptentrionem deſignat.Sicca autem appellantur proprer aqui lonem. Noſtra præconia.Noſtra carmina quibus aliquem laudamus. Quod querar.Quod carmine inſectabor. Ibit ab ortu in occaſum.Ab oriente in occidentem penetrabit. Vocis heſperiæ.Carminis latini. Et uox mei gemitus.Et uox meæ querelæ & doloris.

Tiſiphone

Hæc mihi ſi delphos dodonaq; díceret ípa:
Eſſe uíderetur uanus uterq; locus.
Nil adeo ualidū eſt: adamas licet alliget illud
Vt maneat rapído firmius ígne iouis.
Nil ita ſublime eſt:ſupraq; pericula tendit:
Non ſit ut inferius ſuppoſitumq; deo.
Nam quāq̄ uitio pars eſt contracta malorum
Plus tamen exitii numinis ira dedit.
Ad uos admoniti noſtris quoq; caſibus eſte.
Aequantem ſuperos emeruiſſe uix. (bo

SI licet & pateris nomē facinuſq; tace
Et tua lethæis facta dabuntur aquis
Nīraq; uicet lachrymis clemtia ſeris
Fac modo te pateat pœnituiſſe tui.
Fac modo te damnes:cupiaſq; eradere uitæ
Tempora ſi poſſis tiſiphonea tuæ
Sí minus & flagrant odio tua pectora noſtro
Induet infœlix arma coacta dolor.
Sím licet extremū:ſicut ſum:miſſus in orbem
Noſtra ſuas iſto porriget ira manus.
Omnia ſi neſcis cæſar mihi iura reliquit.
Et ſola eſt patria pœna carere mea.
Et patriam:modo ſit ſoſpes ſperamus ab illo.
Sæpe iouis telo quercus aduſta uiret.
Deniq; uindictæ ſi ſit mihi nulla facultas:
Pierides uires & ſua tela dabunt.
Vt ſcythicis habitem longe ſummotus i oris:
Siccaq; ſint oculis proxima ſigna meis.
Noſtra per immenſas ibunt præconia gētes.
Quotue querar notū qua patet orbis erit.
Ibit in occaſum quicquid dicetur ab ortu.
Teſtis & heſperiæ uocis eous erit.
Trans ego tellurem trans altas audiar undas
Et gemitus uox eſt magna futura mei.

Te ſontem

¶ Te ſontem. Te nocentem. Eris crimen. Eris criminatio: ſeu criminoſus. Cornua: Arma: uires. Circus adhuc ceſſat. Nondum taurus in circo iritaſ. Effigies enim hominũ (autore Pediano) ex fœno fieri ſolebant: quibus obiectis ad ſpectaculum præbẽdum tauri iritarentur: poſtea ita luxus inoleuit: ut phœniciis ueſtibus poſtea uſi fuerit: id qđ ita docet Ouidius in met. Haud ſecꝰ exarſit q̃ circo taurus apto: Quũ ſua terribili petit iritamina cornu Phœnicias ueſtes eluſaq; uulnera ſentit: & Martialis: Qui modo p̃ totam flammis ſtimulatus harenam Suſtulerat raptas taurus in aſtra pilas. Spargit tamẽ acer harenã Taurus. Tamẽ ſeſe Taurus paulatim ad pugnã accẽdit: qbus uerbis inimico idem minatur ſe facere. Hoc quoq; q̃ uolui plus eſt. Pluribꝰ iquit q̃ uolebã minatus ſum. Cane muſa receptus. Receptus ſeu receptui canere dicimꝰ; quũ tubæ ſigno exercitus e p̃lio reuocaſ a recipio uerbo qđ eſt reduco declinatum: Poeta quoq; p̃ ſil'itudinẽ dr̃ canere receptus: quũ deſinit ſcribere: q̃ſi ingenii uires: & muſas domũ reducat. Dũ licet huic. Quouſq; maledico licet eiꝰ nomẽ diſſimulaſ nõ lædẽdo me ulteriꝰ

Effigies q̃bus tauri iritabanſ.

Receptui canere

Neu tua te ſontẽ tantũmodo ſæcula norint:
Perpetuæ crimen poſteritatis eris.
Iam feror in pugnas & nondũ cornua ſũpſi.
Nec mihi ſumẽdi cauſa ſit ulla uelim.
Circus adhuc ceſſat: ſpargit tñ acer arenam
Taurus & infeſto iam pede pulſat humum.
Hoc quoq; q̃ uolui plus ẽ cane muſa receptꝰ
Dum licet huic nomẽ diſſimulare ſuum.
Ille ego: q fuerã teneroꝝ luſor amoꝝ
Quẽ legis ut noris accipe poſteritas
Sulmo mihi p̃ria eſt gelidis uberrimus undis
Milia qui nouies diſtat ab urbe decẽ.
Editus hinc ego ſum: nec nõ ut tẽpora noris:
Cum cecidit fato conſul uterq; parí.
Siqs & a ꝑauis uſq; eſt uetus ordinis hæres
Non modo fortunæ munere factus eques
Nec ſtirps p̃ria fui genito ſum fratre creatus
Quí tribus añ quater mẽſibus ortus erat.
Lucifer amborum natalibus affluit idẽ.
Vna celebrata eſt p̃ duo liba díes.

In Nonam Elegiam Enarratio.

Ille ego qui fueram. Lectorem docet q̃ patria: qbus cõſulibus natus ſit. Deniq; totã eius uitã paucis p̃ſcribit: Poſtremo eius exilii mala cõmemorat: quoꝝ magnitudinẽ dicit ſe miſis cõſolari: & illis acqeſcere. Ille ego. Subaudi ſum. Qui fuerã luſor. Qui fuerã ſcriptor Ludere eni ſcribere eſt. Verg. Ludere q̃ uellẽ calama p̃miſit agreſti. Teneroꝝ amoꝝ. Teneroꝝ cupidinũ. Nã Veneré nõ mõ Cupido ſed alii etiã eius uernæ comitanſ: qoés cupidines appellanſ: & amores. Catullus. Lugete o ueneres cupidineſq;. Et Papinius. Ipſi erraretis amores. Et Venus apud Apuleiũ ita cupidinẽ alloqtur. Immo ut cõtumeliam magis ſentias: ſcias aliqué de meis optatuꝝ uernũ-

Cupidines

Iſs: eiq; donatuꝝ iſtas p̃inas: & flãmas & arcũ & ipſas ſagittas: & oẽm meã ſuppellectilẽ: aut certe ítellige duos illos cupidines. Alteꝝ ex Mercurio & Venere ſecũda: alteꝝ ex Marte: & Venere tertia natũ: Nã tertius cupido: quẽ Cicero in tertio de natura deoꝝ primũ appellat: Mercurio & Diana prima natus dr̃: Hic aũt Ouidius ſignificat ſe ſcripſiſſe quũ alia: tũ in primis libros de amoribus & p̃cepta amatoria. Quẽ legis. Ordo eſt o poſteritas accipe. i. ítellige: ut noris quẽ legis. Sulmo mihi patria eſt. Sulmo oppidũ fuit peliginæ regiõis diſtãs ab urbe milibus paſſuũ. xc. ea aũt urbs nomẽ accepit a Solymo troiano Aeneæ comite: qui illã fundaſſe diciſ. Ouid. í faſtis. Huius erat Solymus phrygia comes ab Ida. A quo Sulmõis mœnia nomẽ hñt: Sulmonis gelidi patriæ germanicæ noſtræ. Me miſeꝝ ſcythico q̃ ꝑcul illa ſolo eſt. Et Silꝰ lib. nono. Huic domus & gemini fuerãt ſulmõe relicti Matris i uberibus nati Mãcinus: & una Hoíe rhœteo ſolymus: nã dardana origo: Et phrygio genus a ꝑauo: q ſceptra ſecutus Aeneæ clarã muris fundauerat urbẽ. Ex ſeſe dictã ſolymon, celebrata colonis. Mox italis paulatim attrito noíe ſulmo. Gelidis undis. Frigidiſſimis aqs. Nouies decẽ milia. Nonagíta milia paſſuũ. Nec nõ. Inſup ſubaudi ſum editus.

Cupidines tres

Sulmo

Quũ cecidit fato cõſul uterq; pari. Hircium: & Panſam conſules deſignat: qui apud Mutinã pugnantes contra Antonium po. ro. hoſtem iudicatum ceciderunt. Nam Panſa in prælio ſagitta per ilia confoſſus Bononiam delatus eſt: quo ex uulnere periit. At Hircius in Antonii exercitum ulterius progreſſus: dum ad prætoria caſtra depugnaret: tandem confoſſus in bello cecidit: quoꝝ corpora funereis adornata donis Auguſtus romã: ut humarentur: deferri iuſſit: Autor Appianus. Si qd & a ꝑauis. Ordo eſt. Et ſum factus eques non modo munere fortunæ. Si uetus hæres ordinis uſq; a proauis eſt aliquid: Legiſ & Siquis & a ꝑauis. Non modo munere fortunæ. Non modo diuitiis: quæ ſunt bona fortunæ: qui enim quadrí genta ſeſtertia poſſidebant: equeſtri dignitate donabanſ: &. xiiii. ordinibus in theatro ſpectãdi gratia ſedebant. Martialis lib. quinto. Quadringenta tibi non ſunt chereſtrate ſurge. Et Iuuenalis. Sed quinq; tabernæ Quadringenta parant. In Liuii etiam. Epitomate libro nonageſimo nono ita legimus. L. Roſcius Trib. plæb. legem tulit ut equitibus romanis in theatro. xiiii. gradus proximi aſſignarenſ. Oſtendit ergo Ouidius ſe ab equeſtri familia oriundum: eqtem quoq; eſſe quũ cenſum equeſtrẽ poſſideat. Genito fratre. Fratre ante me nato. Quater tribus menſibus ante. Duodecim mẽſibus hoc eſt anno ante me.

Hircius & Panſa

Equitum cenſus

Idem lucifer. Idem dies. Per duo liba. Per duos natalitios dies: de Libis diximus ſupra.

Quinquatria minerue

¶ Hæc. Scilicet dies. Armigeræ festis de qnq; Mineruæ. Secundum diem ex quinq; Mineruæ consecratis designat. Prima enim die ludi gladiatorii ut sequentibus diebus non exhibebantur. Ouidius in fastis.

Vna dies media est: fiunt quum sacra Mineruæ.
Nomina quæ a iūctis quinq; diebus habēt.
Sanguine prima uacat: nec fas concurrere ferro.
Causa q; est illa nata minerua die.
Altera tresq; supstrata celebrātur harena
Ensibus exertis bellica læta dea est.

Fuere autem quinquatria mineruæ festa. xiii. calēdas Aprilis hoc est. xx. die Martii dicta (autore Pompeio) a quinquatro die q; post diem quintum celebrent: ut Triatrus: Sexatrus: & similia: Primus enim dies qnquatruū qntus post idus inuenitur. Varro etiā ita scribit. Quinquatrus hic dies unus ab nominis errore obseruat. Proinde ut sint qnq; dies ut ab Tusculanis post diē qntū qnquatrus. Alii a qnq; & atro Quinquatrus uolūt nomē accepisse: q; primum qnq; festorum mineruæ. Quintū ab atro die sit: qui post idus inuenit: quoꝝ opiniones refellit Gelius scribēs dictas Quinquatrus: q; qnq; ab idibus dierū numerus sit. Atrus uero nihil significare: esse tātū nominis supplementū. Alii a qnq; dieꝝ numero dici putāt: q; Pallas a romanis hoc tpe nō uno tantū die colebat: sed qnq; cōiunctis. Illud notandū Quinquatres qnquatrium uirili genere dici: ut docet Priscianus: & Quíquatrus fœminino genere: & Quinquatria neutro. Excolimur teneri. Ornamur puerilibus studiis & grāmatica in patria. Ad insignes uiros urbis. Ad claros hoīes qui Romæ docebant. Ab arte. Post p̄cepta artis grāmaticæ. Sunt qui legāt ab arce: hoc est a patria Sulmone. Ad arma fortia. Ad magnas disceptationes causaꝝ iudicialium. Meonides. Homerus. Verba solu

Quinquatres

Quinquatrus

Quinquatria

Hæc est armígeræ festis de quínq; míneru æ
Q uæ fieri pugna prima cruenta solet.
Protinus excolimur teneri: curaq; parentis:
Imus ad ínsignes urbis ab arte uiros.
Frater ad eloquium uiridi tendebat ab æuo.
Fortia uerbosi natus ad arma fori.
At mihi iam puero cælestia sacra placebant:
Inq; suum furtim musa trahebat opus.
Sæpe pater dixit: studium quid inutile tētas?
Meonides nullas ipse reliquit opes.
Motus eram dictis totoq; helicone relicto
Scribere conabar uerba soluta modis.
Spōte sua carmē numeros ueniebat ad aptos
Et quod tentabam scribere uersus erat.
Interea tacito passu labentibus annis.
Liberior fratri sumpta mihiq; toga est.
Induiturq; humeros cū lato purpura clauo.

Toga uirilis

Togæ mēsura

Toga prætexta

Cur toga liberior

ta. Prosaicā orationē. Ad aptos numeros. Ad rhythmos carmini conuenientes. Liberior toga. Togā uirilem designat: quam nobiles adolescentes apud romanos sumebāt i festo Liberi pris depositā ptexta. Ea ad calceos usq; dimittebat: sicut a græcis Palliū autore Fabio: q̄us Plynius secūdus scripserit id Ciceronē facere solitū uelādi uaricū gratia eius mēsurā iustā sex ulnatū fuisse docet Porphyrio. Maro (autore Seruio) Virilē togā iduit: quū esset annoꝝ. xvii. Illud notā lū pueros anteq; uirilē sumerēt togā: quā a tegēdo dictā scribit Varro: usos fuisse alios ptexta tantū: atq; hi quoꝝ patres curulē magistratum gessissent: ut est autor Macrobius. Liberiorē aūt togā appellat: qa q eā induissent: nō amplius erāt sub pædagogorū cura: sed liberius uiuēdi erat potestas. Persius. Quū blādi comites: totaq; impune suburra permisit sparsisse oculos. Papinius. Qué nō corrūpit pubes effræna: nouæq; libertas ꝓperata togæ: & Propertius.

Ante deos libera sumpta toga es.

Cur toga liberalibꝰ sumebatur

Sumebāt aūt pueri uirilē togā infesto Liberi patris ob ætatis cōueniētiā: quæ pueris est iā maturis togæ sumēdæ cū hoc deo: cuius ætas media dī inter pueritiā & iuuētā: uel ut cōmēdarentur a parētibus Libero: quem romani patrē uocāt: ut quos pædagogi cura destituit: numinis tutela susciperet: uel q; liberioris uitæ iter ingrederetur: uel ut adolescētiū frequentia ludis liberalibus non deesset: quum ad eos multi non religione: sed togæ sumendæ studio cōuenirēt. ut in fastis elegantissime exequitur Ouidius. Cum lato purpura clauo. Lato clauo uestē utebantur & nobiliores & senatores: q ab ea Laticlaui appellabant. Vnde Trāquillus scribit Neronē a quodam Laticlauo: cuius uxorem attrectauerat: prope ad necem cæsum. Oratius in primo sermonum per Latum clauum senatorē designat eo uersu. Et latū demisit pectore clauum: & paulo post Ouidius. Clauī mensura coacta est: & Martialis. Dū te posse negas nisi lato Gelia clauo nubere: nupsisti Gellia cistifero. Scribit Plynius latiore clauo Tullum

Latꝰ clauꝰ

Quiprimꝰ usus é lato clauo

hostilium e regibus primū usum Hetruscis deuictis. Strabo lib. iii. est autor. Baleares primos mortalium Latum clauum induisse. Silius lib. iii. scribit Herculis quoq; sacerdotes induisse Latum clauum. Est autē appellatus Latus clauus a textura: uelut quibusdā clauis distinctus. Martialis. Et lato uariata mappa clauo. Et plynius. Tunicam Lati clauī in modum gausape texi ceptam scribit. Hic ergo Ouidius ꝑ purpurā cum Lato clauo: idest cum eo genere texturæ nō uestem senatoriam designat: sed togam uirilem: quam post ptextā sumebant nobiliores adolescentes: quam enim superius liberiorem togam noīauit: hic Lato clauo tunicam purpureā appellat. Et Liuius scribit patres munera q̄ legati ferrent Masanissæ decreuissæ Sagula purpurea duo cū fibulis aureis: singulis: & Lato clauo tunicis: Scribit ét plyniꝰ: purpuræ usum romæ semp fuisse: sed Romulo in Trabea & Tullo Hostilio toga prætexta & latiore clauo: Tranquillus in Augusto de lato clauo ita inquit: Sumenti uirilem togā Tunica lati clauī resuta ex utraq; parte ad pedes decidit: fuerūt qui iterptarent nō aliud significare: q̄ utis ordo: cuius īsigne id esset qñq; ei subiiceretur.

Lati clauī appellatio unde

Tunica autem a Tunico:ideſt ueſtio dicta. Veſtimentú erat ſine manicis:ut docet Marcellus. Vergilius. Et tunicæ manicas:& habẽt redimicula mitræ:& Varro. Tunicam dimiſſam habet ad talos. Ennius. Carthaginenſium tunicam iuuentutem uoluit dicere. Et ſtudium nobis. Poeticam artem intelligit:cui dixit ſe a pueritia deditum fuiſſe. Parte mei. Fratre ipſo:frater enim quum fere alter ſit iure pars fratris appellatur. Primos honores. Magiſtratus qui primo adoleſcentibus dabanť:ut Aedilitas:Quæſtura:Triumuiratus:cæteriq; qui minores dicebať. De tribus uiris. De tribus uiris capitalibus:qui Romæ creabanť:quoꝝ meminit Varro his uerbis. Quæſtores a quærẽdo:q; cõquirerent publicas pecunias & maleficia:q̃ triumuiri capitales núc conqrunt. Curia reſtabat. Reſtabat ut ſenator fierẽ. De duoꝝ aũt generum curia alibi diximus. Mẽſura claui. Mẽſura ueſtis ſenatoriæ per quã ſenatoriã deſignat dignitatẽ. Eſt coacta. Eſt reſtricta:uel collecta:& cogitatiõe cõplexa:hoc eſt cœpi meriti: ſenatoriã dignitatẽ. Illud onus. Ille labor ſenatoriæ dignitatis. Erã fuxax. Fugabam. Solicitæ ambitionis. Ambitionis quæ reddit hominem ſolicitum. Quæq; nocet ſerpẽs. Aemylius Macer poeta ueronenſis herbas:ſerpẽtes:& uolucres carmine cõplexus eſt:qui(ut ſcribit Euſebius) xxx. olympiade in Aſia periit. Suos ignes:ſuos amores:quos carmine decantauit. Ponticus heroo. Põticus poeta heroico carmine thebanum bellum ſcripſit. Clarus fuit Propertii tẽpore:ad quẽ ille cauſa elegiã ſcripſit. Quum tibi cadmeæ dicũtur põtice thebæ. Armaque fraternæ triſtitia militiæ. Battus quoq; clarus iãbis. De Batto quẽ poeta iambo ſcripſiſſe dicit:nihil unquã legi. Bœthi autem ſed mali poetæ meminit Strabo lib. xiiii. Oratius numeroſus. Oratius optimus poeta uel a copia: uel ab elegãtia numeroꝝ ideſt carminum dictus. Dũ ferit. Dũ plectro chordas feriendo cantat:hoc eſt dũ pariter ſonat lyra & cantat carmina. Nec auara fata. Nec deoꝝ uolũtates quas ideo auaras appellat: quoniam celerius Tibullum rapuerunt q̃ fas erat:admodum enim iuuenis periit. Tẽpus amicitiæ. Quia periit me puero: aut antequam poſſem eũ uidere quum enim Romam e phæacia rediiſſet: defunctus eſt. Vnde extat Ouidii de eius morte elegia. Hic. Tibullus. Propertius illi. Propertius ſucceſſit Tibullo. Ab his. Poſt hos. Vtq; ego maiores. Subaudi colui. Eſt facta nota. Eſt facta omnibus cognita. Non tarde. Non ſero:ſed me iuuene. Carmina iuuenilia. Libros de arte amãdi a ſe iam iuuene editos potes intelligere: magis tamen placet: ut dicat libros de amoribus: de quibus fortaſſe etiam ſuperius intellexit eo carmie: Et mea ſunt populo cantata poemata ſæpe. Mouerat ingenium. Amor(ut docet Plato)poeta eſt adeo ſapiẽs:ut alios quoq; poetas poſſit efficere. Quilibet enim licet antea rudis poeta euadit:quum primum amor efflauerit:ex quo perſpicue cõiectare licet amorem peritum poetam eſſe omneſq; ſummatim muſicos poeſis numeros continere: ex cuius ſententia Ouidius quoq; hic oſtendit ab eo ſe ingenioſum factum. Sic etiam Propertius. Ingeniũ nobis ipſa puella facit. Nomine non uero dicta Corinna mihi: De amica Ouidii: quam ipſe Corinnã appellauit:abunde diximus libro tertio de arte amandi in enarratione eius uerſus. Et multi quæ ſit noſtra Corinna rogant. Quum fugerem. Quum in exilium proficiſcerer.

Tunica

Quæſtores

Triũuiri capitales

Aemilius Macer

Ponticus poeta

Battus poeta

Oratius numeroſ?

Amor poetas facit

Eſt ſtudium nobis: quod fuit ante manet.
Iamq; decem uitæ frater geminauerat annos
Cum perit & cœpi parte carere mei:
Cepimus & teneræ primos ætatis honores
Deq; uiris quondam pars tribus una ſui.
Curia reſtabat: claui menſura coacta eſt:
Maius erat noſtris uiribus illud onus.
Nec patiens corpus: nec mẽs fuit apta labori:
Solicitæq; fugax ambitionis eram.
Et petere aoniæ ſuadebant tuta ſorores
Ocia iudicio ſemper amata meo.
Temporis illius colui fouiq; poetas:
Quorq; aderant uates rebar adeſſe deos
Sæpe ſuas uolucres legit mihi grandior æuo:
Quæq; nocet ſerpens: q̃ iuuat herba macer
Sæpe ſuos ſolitus recitare propertius ignes.
Iure ſodalitii qui mihi iunctus erat.
Ponticus heroo: battus quoq; clarus iambis
Dulcia conuinctus membra fuere mei.
Detinuit noſtras numeroſus horatius aures:
Dum ferit auſonia carmina culta lyra.
Vergilium uidi tantum: nec auara tibullo
Tempus amicitiæ fata dedere meæ.
Succeſſor fuit hic tibi galle: propertius illi:
Quartus ab his ſerie temporis ipſe fui.
Vtq; ego maiores: ſic me coluere minores
Notaq; non tarde facta thalia mea eſt.
Carmina quum primũ populo iuuenilia legi:
Barba reſecta mihi biſue ſemelue fuit.
Mouerat ingenium totam cantata per urbem
Nomine non uero dicta corinna mihi.
Multa quidem ſcripſi: ſed quæ uitioſa putaui
Emendaturis ignibus ipſe dedi.
Tum quoq; cũ fugerẽ q̃dã placitura cremaui
Iratus ſtudio carminibuſq; meis.

¶ Quum tamen hic essem. Quum tamen talis essem: ut cor meum molle esset. Nomie sub nostro. Hoc dicit nulla unquam de me fuit fabula: q; notatus fuerim infamia. Filia me. Perilla. Bis fœcũda. Bis grauida. Sed non ex uno coniuge. Sed non ex uno marito: duos enim habuit. Genitor. Pater meus.

Iam complerat sua fata. Iam perierat. Nouemq; addiderat Lustris altera lustra nouem. Hoc est ad nonagesimum annum peruenerat. Non aliter fleui. Non aliter mortuum patrem ploraui. Matri proxima busta tuli. In eodem matris sepulchro patrem condidi: Alii legunt matris: ut dicat post patrem etiam matrẽ extulisse: quod magis etiam placet. Sane bustum significat cadauer iam crematum. Vergilius. Semiustaq; seruant Busta idẽ illud reliquias appellauit. Funus uero est cadauer iã ardẽs: qđ dũ putaʒ exequias dicimus. Conditum uero iam sepultũ: ut seruio docet. Meæ pœnæ. Mei exilii. Extinctis. Hominibꝰ mortuis. Si tamen extinctis aliquid nisi nomina restat. Ordo est. Si tñ subaudi umbra restat. i. remanet extinctis aliqd: hoc est habẽtibus aliquid extinctũ scilicet corpus ipsum. Est autẽ per Synecdochen dictũ nisi nomina. Hoc dicit si mortuo corpore restat umbra & fama. Est autẽ mors (ut docet Plato) rerũ duarũ animæ scilicet: & corporis iuicẽ dissolutio: corpꝰ mortale est: anima uero imortalis: remanent ergo ex homine duo tantũ nomẽ scilicet & anima.

Vmbra gracilis. Tenuis umbra hois. Effugit rogos structos. Effugit ignem paratum. i. si anima cum corpore non cremaʒ. Vmbræ parẽtales. O animæ parentum meorꝫ. Sũt in stigio foro. Cognoscuntur hominum scelera a iudicibus inferni: ut docet Maro: & Plato in Gorgia. Is n. inducit Iouẽ Plutoni & curatoribus beatarum insularum ita respondẽtẽ. Ego igitur utpote qui ante uos hæc præuiderem constituti iam meos filios iudices: duos quidẽ ex Asia Minoem uidelicet & Rhadamanthũ unum uero ex Europa Aeacum: hi ergo posteaquam mortui fuerint iudicabunt in prato quodam: ibiq; in triuio ex quo geminæ portant uitæ: altera quidem ad tartarum: altera uero ad insulas beatorum. Et asiaticos quidẽ Rhadamanthus. Eos uero qui ab Europa ueniẽt: Aeacus iudicabit: Minoi uero id munus iniungam: ut ipse diiudicet si quid aliis ambiguum fuerit: ut iustissime procedat iudicium rectæq; fiat transmissio animarum. Cicero tamen in primo tusculanarum quæstionum. Triptolemum quartum inferni iudicem ponit. Causam. Relegationis meæ originem.

Manibus. Parentum umbris: quas hactenus allocutus sum. Pisæa oliua. Oliua: qua apud Pisas coronabantur uictores in olympico certamine: ut alibi plura diximus. Victor eques. Olympionices: ideſt qui Olympia uicisset. Decies abstulerat præmia. Per decem præmia designat decem olympiadas: hoc est annos quinquaginta: nã ludi Olympici celebrabantur quinto quoque anno redeunte: ut docet Censorinus: magna hominum frequentia in Iouis Olympici honorem: idque tempus Olympiada appellabant. Fuit autem Olympia (ut docet Strabo) Lucus oleastro uestitus iuxta flumen Alpheũ in agro Pisano ab Aelide stadiis minu. ccc. absens: in quo studium erat: ubi fuit templum Ioui Olympio dicatum: celebratumque scriptorum monumentis ante illud Olympiaca certamina agebantur magna totius græciæ celebritate. Ea Hercules instituit: Primusque palmam reportauit. Herodotus libro octauo scribit arcades perfugas interroganti Xerxi qđ nam præmium esset propositum in Olympico certamine: respondisse oleaginam coronam esse: qua donarentur: non enim pecuniarum certamen agitabãt: sed uirtutis. Vitruuius lib. nono scribit Olympionicas non

Bustum

Funus
Exequiæ
Conditum

Mors q̃d

Iudices inferni

Olympionices
Olympici ludi
Olympias
Olympia
præmia eius qui Olympia uicisset

Molle cupídíneís atq; expugnabíle telís
Cor mihí quodq; leuís cã moueret erat.
Cum tamen hic eſlem nimíoq; accẽderer ígni
Nomíne ſub noſtro fabula nulla fuít.
Pene mihí puero nec dígna nec utílis uxor
Eſt data: quæ tempus per breue nupta fuít.
Illí ſucceſſit quamuis ſine crímine coníunx:
Non tamẽ in noſtro firma futura toro.
Vltíma: quæ mecum ſeros pmanſít ín annos.
Suſtínuit coníunx exulis eſſe uíri.
Fílía me mea bís prima fœcunda íuuenta
Sed non ex uno coníuge fecit auum.
Et íam complerat genitor ſua fata: nouemq;
Addíderat luſtrís altera luſtra nouem.
Non aliter fleui: q̃ me fleturus adẽptum
Ille fuit: matrí proxíma buſta tulí.
Fœlíces ambo tẽpeſtiueq; ſepultí
Ante díem pœnæ: quod periere meæ.
Me quoq; fœlicẽ: quod nõ uíuẽtíbus íllís
Sum míſer: & de me quod doluere nihíl.
Sí tamẽ extínctís alíquid níſi nomína reſtat
Et ſõracílís ſtructos effugít umbra rogos.
Fama parẽtales ſí uos mea contígit umbræ
Et ſunt in ſtygío crímína noſtra foro.
Scíte p̃cor cãm: nec uos mihi fallere fas eſt:
Errorẽ íuſſæ non ſcelus eſſe fugæ.
Manibus hoc ſatís ẽ: ad uos ſtudíoſa reuertor
Pectora quæ uitæ quærítís acta meæ.
Iam mihi canícies pulſís melioríbus annís
Venerat antíquas míſcueratq; comas.
Poſtq; meos ortus píſæa uínctus oliua
Abſtulerat decíes præmía uíctor eques.

cas non modo in conuentu ſtantes cum palma & corona tuliſſe laudes: ſed etiam quum reuerterentur in ſuas ciuitates cum uictoria triumphantes quadrigis inuectos fuiſſe: e reqꝫ publica perpetua uita conſtitutis uectigalibus uſos fuiſſe. Vnde a Solone etiam inſtitutum fuiſſe ſcribit Plutarchus ut dragmæ qngétæ dareutur ei qui Olympia uiciſſet: Herculem ſcribit Diodorus libro quinto elegiſſe clariſſimum atqꝫ optimum græciæ locum ad ſtatuenda certamina Olympica: concurſuſqꝫ hominum celebrandos: campos ſcilicet iuxta Alpheum flumen ſitos. Olympicum autem certamẽ (ut refert Herodotus) gymnicũ atqꝫ equeſtre fuit. Vnde ſuperius etiam poeta uictorem equitem dixit. Diodorus quoqꝫ docet Herculem inſtituiſſe Olympicum certamen: & equorum: & palæſtræ quod loui patri dedicauit coronatus: quoniam & ipſe quoqꝫ de hominum genere: atqꝫ præmio eſſet meritus. Illnd ſciendum in Iouis olympici templo fuiſſe eius dei ſimulacrum ſolidum ex auro: picturas quoqꝫ plurimas mirabileſqꝫ: ut Strabo docet: ſed ante omnia ſigna fuit Iouis ſimulacrũ ex ebore Phidiæ atheniẽſis op⁹: cuius meminit Plynius libro trigeſimo quarto. Strabo ĩ octauo & Fabius in duodecimo. Ioſephus ſcribit illud non potuiſſe in romanam ciuitatem tranſferri architectis dicentibus qꝫ ſi illud moueretur ſimulacrum aliquod malũ poſſet accidere. Olympicum autem certamen: quod Hercules in honorem Ataui materni pelopis ediderat: intermiſſum Iphitus Elæus filius eius inſtaurauit. Solinus autor. Scribit Euſebius de temporib⁹ Aeſchylum athenienſium iudicem ſecũdo anno primam olympiada actam: quod erat Agõ gymnicus in qua Chorœbus Eliẽſis extitit uictor: Elioſqꝫ agere quinquẽnale certamẽ quattuor annis in medio expletis: in quibus principes annui conſtituuntur quattuor quã Olympiadem Iphitus filius Praxonidis: ſiue Aemõis primus cõſtituit. Quid referam. Hic relegationis etiam incommoda cõmemorat. Multa tuli. Multa mala paſſus ſum: dum Tomõ ꝓficiſcor. Succũbere malis. Malis ſubiacer: ex quo in aduerſis ſe fortem ſemper fuiſſe oſtendit. Suis uiribus. Propria fortitudine. Oblituſqꝫ mei. Et oblitus priſtinæ meæ tranquillitatis. Cœpi arma temporis. Cœpi tẽpori cedere & neceſſitati parere: ut uirum fortem decet: quod ſapientis ſemper fuiſſe Cicero eſt autor. Manu inſolita. Quia contra aduerſa pugnare nunq̃ didici aut aſſueui. Occultũ polum. Per occultum polum Auſtralem: per conſpicuum uero ſeptentrionalem intelligit. Vergilius. Hic uertex nobis ſemper ſublimis at illum Sub pedibus ſtyx atra uidet: maneſqꝫ profundi. Ora ſarmatis. Ora Sarmatiæ. Getis pharetratis. Getis ſagittiferis. Carmie. Carmina componendo. Leuo. Iminuo. Referantur. Recitentur carmina mea. Obſto. Reſiſto mea patiẽtia. Lucis ſolicitæ. Vitæ quæ me ſolicitum & anxiũ reddit. Subducis. Remoues. Ab iſtro. A Tomitana urbe iſtro flumini finitima. In medio helicone. In locis amœniſſimis. Quod rarum eſt. Quod raro accidit: ut uiuentes famam conſequantur. Ab exequiis. Poſt mortem. Detractat præſentia. Lacerat uiuentium opera. Iniquo dente. Detractione iniuſta. Fama maligna. Fama anguſta. Non ero tuus. Non ſepeliar: aut obliuioni tradar.

Pria olympias inſtituta

Cum maris euxini poſitos ad leua tomitas
Quærere me læſi principis ira iubet.
Cauſa meæ cũctis nimium quoqꝫ nota ruinæ
Inditio non eſt teſtificanda meo.
Quid referã cõitũqꝫ nephas? famuloſqꝫ nocẽ
Ipſeqꝫ multa tuli non leuiora fuga (tes?
Indignata malis mens eſt ſuccumbere: ſeqꝫ
Præſtitit inuictam uiribus uſa ſuis.
Obliturſqꝫ mei ductæqꝫ per ocia uitæ
Inſolita cepi tẽporis arma manu.
Totqꝫ tuli pœnas terra pelagoqꝫ quot inter
Occultũ ſtellæ conſpicuumqꝫ polum.
Tacta mihi tandẽ longis erroribus acto
Iuncta pharetratis ſarmatis ora getis
Hic ego finitimis quamuis circũſonor armis
Triſtia quo poſſum carmine fata leuo.
Quod: quãuis nemo ẽ cuius referat ad aures:
Sic tamẽ abſumo: decipioqꝫ diẽ.
Ergo quod uiuo duriſqꝫ laboribus obſto:
Nec me ſollicitæ tedia lucis habẽt.
Gratia muſa tibi: nam tu ſolatia præbes
Tu curæ requies: tu medicina uenis.
Tu dux & comes es: tu nos abducis ab iſtro.
In medioqꝫ mihi das helicone locum.
Tu mihi (quod rarũ eſt) uiuo ſublime dediſti
Nomẽ ab exequiis quod dare fama ſolet.
Nec qui detractat prælentia liuor iniquo
Vllum de noſtris dẽte momordit opus.
Nam tulerit magnos cũ ſæcula noſtra poetas
Non fuit ingenio fama maligna meo.
Cũqꝫ ego ꝓponã multos mihi: non minor illis
Dicor & in toto plurimus orbe legor.
Si quid habent igitur uatum præſagia ueri.
Protinus ut moriar non ero terra tuus.
Siue fauore tuli: ſiue hanc ego carmine famã
Iure tibi grates candide lector ago.

ℂBARTOLOMEI MERVLAE IN QVINTVM ET VLTIMVM OVIDII DE TRISTIBVS LIBRVM ENARRATIONES.

HVnc quoq; de getico. Mittens Romā e Scythia hunc ultimū librum Ouidius: in ſui ſtudioſos monet: ut quattuor prioribus libellis illinc quoq; ab eo miſſis: hūc etiā addāt: excuſatq; ſe nō potuiſſe materiā aliā q̄ triſtē: eiuſq; rebus miſeris & perditis cōuenientē ſumere: q; ſi ī patriam reuocet ſcripturū ſe iocoſa & læta profitet: quā rem ſi nō optinuerit, exēplis probat ſe nō poſſe in libellis ſuis alia ſcribere q̄ triſtia: p̄ſertim quum in maximis doloribus & malis uerſet. Simulq; ueniā petit: ſi qd triſte erit: quod lecto rem offendat: & ne uideat arrogās: fatet carmen eſſe malum huiuſq; rei cauſam aſſignat: docetq; poſtremo: cur quū id ita ſit: hmōi carmen romam mittat. De littore gætico. De littore Tomitanæ urbis: quæ littori getico ad iacebat. Quattuor meis p̄miſſis. Quattuor meis libellis de triſtibus antea romam miſſis.

Dulce nihil. Nihil ſuaue: ſed amarum & triſte. Suæ materiæ. Materiæ poetæ quæ ē triſtis. Integer. Non relegatus. Læta & iuuenilia. Libros de arte amandi ſignificat. Vt cecidi. Poſtq̄ relegat⁹ fui. Perago p̄cōia. Sū p̄co & ſcribo. Subitica. Subitæ relegatōis. Mei argumenti. Materiæ de me ipſo. Cayſtrius ales. Cygnus ad Cayſtrum fluuium paruolās: ut eſt autor Homer⁹ lib. Iliados ſecūdo. Tāt⁹ etiā ſonus inqt in Scamādri cāpo feſtinātium: quantū clangoré reddunt pluria gruú: cygnorú: anſerú agmina: ultro citroq; uolitantia: ac modo ſe demittētia: mō ſubuolantia ad Cayſtri fluēta inter cōſitas arboribus ripas petāt: lauandoq; geſtiūt: circūiunctis pratis ad multiplicē uocē reſultātibus: & Maro in ſeptimo Aeneidos. Ceu quōdā niuei liquida inter nubila cygni. Quū ſeſe e paſtu referūt: & longa canores. Dant per colla modos: ſonat amnis & Aſia circum Pulſa palus. & in Georgicis. Et quæ aſia circum Dulcibus in ſtagnis rimātur prata cayſtri. Cayſter āt fluui⁹ decurrit p̄xim⁹ paludi Aſiæ: ut Vibius ſequeſter ſcripſit. Dionyſius refert Gayſtrum fluuium eſſe in Meonia. Ripa. In ripa. Ore deficiente. Deficiente ſpiritu uel corpore: ut ſit pars pro toto.

Cayſtrius ales

Cayſter

Cygni morituri canunt

Dicitur deflere ſuam necem. Dicitur plorare mortem ſuam: quod docet ét Ariſtoteles de natura animalium libro nono. Olores enim inquit palmipedes ſūt: & apud lacus paludeſq; uiuūt: nec probitate uictus mox̄ prolis: ſenectutis uacant: Aquilam ſi pugnam cœperit: repugnantes uincunt. Ipſi autem nūquā niſi prouocati inferūt pugnā: canere ſoliti ſūt & præcipue iam iam morituri. Idem etiam docet Plato in Phedone ita ſcribēs. Cygnos quoq; falſo criminātur: q; lugētes mortem ob dolorem cantum emittant: profecto haud animaduertunt nullam eſſe auem: quæ cātet quum eſuriat: aut rigeat: aut quouis alio afficiatur incommodo: non ita Philomena: nec Hirundo: nec Epops: quas ferunt per querimoniam cantare lugentes. At mihi neq; hæ aues præ dolore uidentur canere: neq; cygni: ſed qa Phœbo ſacri ſunt (ut arbitror) diuinatiōe præditi: p̄ſagiūt alterius uitæ bona: ideoq; cātant alacri⁹ geſtiuntq; ea die: q̄ ſuperiori tpe. Idē Plynius etiā refert: cuius uerba hæc ſunt. Olox̄ morte narrat flebilis cātus falſis (ut arbitror) aliquot experimētis: quæ uerba a doctis quibuſdā ſcio parū fuiſſe intellecta: credentibus Plyniū negare cygnox̄ in morte eſſe flebilē cantum. Immo ille Platonem ſecutus dicit falſum eſſe exiſtimari

Plynii loc⁹

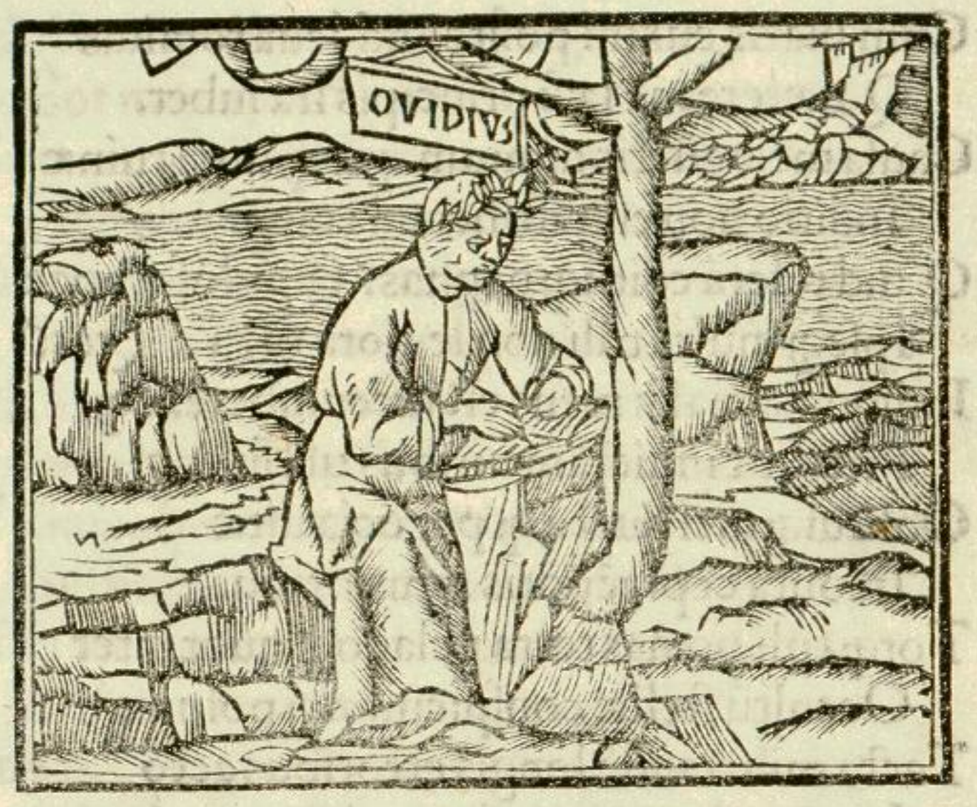

PVBLII OVIDII NASONIS DE TRISTIBVS LIBER QVINTVS.

HVnc quoq; de getico nṽi ſtudioſe libellū
Littore p̄miſſis quattuor adde meis.
Hic quoq; talis erit: q̄lis fortuna poetæ.
Inuenies toto carmine dulce nihil.
Flebilis ut noſter ſtat⁹ ē: ita flebile carmē:
Materiæ ſcripto conueniente ſuæ.
Integer & lætus læta & iuuenilia luſi:
Illa tamen nunc me compoſuiſſe piget.
Vt cecidi: perago ſubiti præconia caſus:
Sumq; argumenti conditor ipſe mei.
Vtq; iacens ripa deflere cayſtrius ales
Dicitur ore ſuam deficiente necem:
Sic ego ſarmaticas longe proiectus in oras

Efficio tacitum ne mihi funus eat.
Delitias si quis lasciuaq; carmina quærit
Præmoneo nūquā scripta quod ista legat.
Aptior huic gallus blandiq; propertius oris:
Et plures quorū nomina magna uigent.
Atq; utinam numero nos non essemus in illo:
Hei mihi: cur unquā musa locuta mea est?
Sed dedimus pœnas: scythicisq; i finibus istri
Ille pharetrati lusor amoris abest.
Quod supest socios ad publica carmina flexi
Et memores iussi nominis esse mei.
Si tamē ex uobis aliquis tam multa requiret
Vnde dolēda canam: multa dolenda tuli.
Non hæc ingenio: nō hæc cōponimus arte:
Materia est propriis ingeniosa malis.
Et quota fortunæ pars est in carmine nostræ?
Fœlix qui patitur quæ numerare potest.
Quot frutices siluæ: quot flauas tybris hare
Mollia quot martis grāina cāp⁹ habet. (nas
Tot mala ptulimus: quoꝝ uedicina quiesq;
Nulla nisi in studio est: pieridūq; mora.
Quis tibi naso modus lachrymosi carmis iqs
Idem fortunæ qui modus huius erit.
Quod q̄rar illa mihi pleno de fōte ministrat
Nec mea sunt fati uerba sed ista mei.
At mihi si chara patriā cum coniuge reddas.
Sint uultus hilares: simq; quod ante fui.
Lenior & uicti si sit mihi cæsaris ira:
Carmina lætitiæ iam tibi plena dabo.
Non tamen ut lusit rursus mea littera ludet.
Sit semel illa meo luxuriata ioco.
Quod ꝓbet ipse canā: pœnæ mō parte leuata
Barbariam rigidos effugiamq; getas.
Interea nostri qd agant nisi triste libelli?
Tibia funeribus conuenit ista meis.
At poteras inqs melius mala ferre silendo.
Et tacitus casus dissimulare tuos.
Exigis ut nulli gemitus tormenta sequantur
Acceptoq; graui uulnere flere uetas.
Ipse perilleo phalaris permisit in ære:
Edere mugitus: & bouis ora queri.
Quū priami lachrymis offēsus nō sit achilles
Tu fletus inhibes durior hoste meos.

existimari cygnos flebiliter cātaī propter mortem: quum potius illi Apollini dicati: q; ab eo diuinationem habere uideantur prouidentes quid in morte boni sit cum cantu & uoluptate moriantur ut in primo Tusculanarū quæstionum etiam Cicero opinatus est. Cygn⁹ aūt uir fuit: q̄ post Phaetontis casum in auem suis nominis mutatus est. ut docet Ouidius ī met. & Vergilius ī decimo. Pausanias scribit ultra Eridanum in Gallia Cygnum uirum musicæ peritum Ligurum regem fuisse: & locum esse datum fabulæ eum post obitum Apollinis uoluntate in Cygnum auem conuersum. Cygn⁹ latine Olor appellatur: ut Higin⁹ scribit. Illud notandum Cygnū a græcis cum c ante n: a latinis cum g litterarum similitudine scribi: ut Gobio: & alia noīa: ut docet Priscianus. Ne funus. Ne relegatio mea. Eat mihi tacitum. A me scilentio prætereatur. In illo numero. In numero illorū equi iocosa: & amatoria scripsere. Ille lusor. Ille scriptor: hoc est ego Ouidius: hoc autem dicit: quia scripsit præcepta amatoria. Quod supereſt. Quod reliquum est. Socios ad publica carmina flexi: Admonui socios poetas ad cōsideranda diligēti⁹ poemata: quæ ab eis publice eduntur: ne forte ea scribant: quibus damnentur: ut mihi accidit: uel (quod magis placet) hoc dicit: posteaquam eiectus fui in exiliū: restabat ut amicos flecterem ad legenda hæc carmina: qua edita a me omnibus patebāt: & rogarem eos: ut mei nois memoriam seruarent: mihiq; si possent: opem ferrent: & ideo tristia scribenda erāt potiusq̄ iocosa. Ad publica carmia. Ad uersus meos de tristibus: quos amicis legēdos mitto. Multa dolenda tuli. Qui multa etiam tristia ptuli.

Cygni fabula

Et quota pars. Et rara: uel nulla pars. Nostræ fortunæ. Nostri infortunii: quasi dicat pauca scripsimus eorum: quæ passi fuimus. Fœlix qui patitur. Fœlicem se innuit futurū fuisse: si posset mala propria numerare: sed qa sūt innumerabilia: ideo se infœlicem putat. Cāpus martis. Cāpus Martius. Illa ministrat. Illa fortuna mea suggerit. Sed ista. Subaudi est. Hoc est: ista mea fortuna est: quæ queritur & loquitur hæc uerba mei infortunii: nō ego. Est autem ordo. Verba mea mei fati nec sunt scilicet quæ queruntur: sed est fortuna mea quæ queritur. Vt lusit. Vt olim scripsit. Intelligit aūt tres libros de arte amādi. Quod probet ipse. Quod ipse Cæsar laudet. Ista tibia. Iste sonus funestus ideſt hoc triste scribēdi genus Solebant autem maiores funera ad tibiam efferre Statius. Tibia cui teneros soli-tum deducere manes Idem docet Plynius in funere eius corui: qui Tiberium: deinde Germanicum: & Drusum Cæsares noiatim salutabat. Exigis ut nulli. Peris inqt: ut q torquaī: nō gemat: qđ impose eē colligit. Ipse perilleo. De perilli æneo tauro diximꝰ supra. Nō sit offēsꝰ. Nō sit læsus: imo eiꝰ lachrymis uictus ilico Hectorem reddidit: ut in secundo Aeneidos docet Maro: plenius uero Homerus in ultimo Iliados libro. Inhibes fletus. Vetas me flere. Durior hoste. Durior Achille priami hoste.

Funera ad tibiam

Niobes fabula

¶ Quum faceret Nioben orbam. Niobe Tantali fuia fuit ex Taygete Atlantis: foror Pelopis: & Amphionis uxor: quæ (ut est autor Diodorus) septé filios & totidem filias peperit summo decore præstantes. Tali prole superbiens admodum gloriabat se Latonæ præferens numero filioꝝ. Itaq; ira motam Fabulæ latonā ferút. Apollini: ut Niobes filios: Dianæ ut filias arcu interficerét mádasse: quibus matri obtéperantibus cõtigit eodé tpe & abũdare filiis: & carere: De Niobe hæc Homerus in ultimo Iliados. Nã & pulcherrima Niobe post. xii. in atrio liberos interemptos cibi recordata est. Erant ei nãq; filiæ sex: & totidé adolescétes filii. hos argéteo arcu Apollo: illos Diana cõfecerút Niobe irati: q; se pulchræ Latõæ æquiparauerat: Illa. n. duos duntaxat filios: se multos peperisse iactarat. Hi aút duo illos oẽs interemerút: quos nouẽ dies insepultos reliquerút. Decima aút die dii humari mãdauerút. Illa igit post lachrymas cibũ cepit: nunc aút de sertis in mõtibus apud Sypilũ lapidea uisitur: ubi nymphaꝝ: q̃ circũ Acheloum choris oblectãtur: toros eé ferút. Ibiq; licet i lapidé obdurata deoꝝ flagella ꝓpetit nã lachrymas semp emittit dicéte Ouidio libro met. vi. Flet tñ & ualidi circũdata turbine uẽti In patriã rapta é ubi fixa cacumíe mõtis liqtur: & lachrymis ét nũc marmora manát. De numero filioꝝ Niobes maria est opinio. Homerus. n. pueros: puellasq; senos fuisse dicit. Euripides bisseptenos scilicet Archemoꝝ. Antegonũ. Tãtalũ. Phœdimũ: Sypilũ. xenarchũ. Opũtum: Ouidius tamẽ aliquos aliter noiat. Filiæ hæ fuere Asticratea. Pelopeia. Chloris. Cleodexe: Ogine. Pythia: & Neæra. Sappho bis nouenos filios fuisse scripsit. Bacchilides & Pindarus bisdenos. Quidam alii scriptores tres fuisse solos dixerút ut docet Gelius lib. xix. Quũ faceret Nioben orbã. Quũ Nioben liberis priuaret. Latonia proles. Apollo: & Diana. Genas siccas. Genas minime lachrymis madefactas. Leuare fatale malũ. Imminuere fatũ malo illatũ. Per uerba. Per questus: & lamẽtatiões. Hoc facit querulã ꝓgnen. Hæc causa facit: ut ꝓgne querulo cãtu dolorẽ leuet: nota est Fabula. Sane de Tereo Pausanias hæc refert. Tereus regnauit (ut Megarẽses affirmãt) circa fontes: q̃ Megaridis dicunt: ut uero ego sentio: & uestigia adhuc extant: in Daulidæ quæ supra cheroniã est: regnũ tenuit. Nã eã quæ nũc græcia appellat: barbari multis in locis tenuerũt. Eos uero Tereus in ditionem redegere nõ potuit ob ea: quæ & ipse in Philomelam: & mulieres aduersus Itym ægerant: iccirco megaris necé sibi ipse consciuit: cui tumultum statim eduxerunt: persoluuntq; singulis annis sacra. Ibi Vpupam auẽ primũ uisam referũt. Mulieres aút athenas uenisse lugétes: quid passæ essent: quid ité cõtra intulerint testãtes: láchrymis (ut aiunt) miserabiliter sese cõfecerũt. Inde asserunt creditas earum in luscíniam & hirundinem transformationes. ea (ut puto) occasione: q; hæ aues nescio quid miserabile: & luctui simile canunt. Halcyonaq;. Cæyx (ut scribit Seruius) filius Luciferi habuit coniugem Halcyonem: a qua quum prohibitus iuisset ad consulendum Apollinẽ super statu regni sui: naufragio periit: cuius corpus quum ad uxorem Halcyonen delatum fuisset: illa se præcipitauit in pelagus: Postea Thetidis: & Luciferi miseratione: conuersi sunt ambo in aues marinas: quæ Halcyones uocantur. Fabulam etiam narrat Ouidius libro. xi. methamor. ubi Halcyones querelam ita describit. Percutiẽsq; leuem modo natis aera pennis Stringebat summas ales miserabilis undas. Dumque uolat mœsto similem plenumq; querelæ ora dedere sonum tenui crepitantia rostro. De Halcyonibus legito Aristotelẽ de animalium natura: & Plynium libro. xi. Illud sciendum autore Seruio q; quũ de muliere dicimus hæc Halcyone facit: quum de auibus hic & hæc Halcyon: hi & hæ Halcyones. Pæantius. Philoctetes Pæantis filius: qui quum a græcis ad bellum troianum duceretur: q; Herculis sepulchrum græcis contra iusiurandum ostendisset sagitta immedicabili uulnere confectus est: cuius fetor quum a græcis sustineri non posset: in Lemno relictus est: dicente Aiace apud Ouidium libro. xiii. methamor. Non te pæantia proles Expositum lemnos nostro cum carmine haberet. Qui nunc (ut memorant) ut siluestribus abditus antris Saxa mouens gemitu mala laertia dæq; precaris. Et nunc ille eadem nobis iuratus in arma Heu pars una ducum: quo successore sagittæ Herculis utuntur fractus morboq; fameq; Venatuq; aliturq; auibus: Cicero in libro de fato scribit Philoctetem serpentis morsu uulneratum. Nondum enim inquit ulcerato serpentis morsu philocteta: quæ causa in rerum natura cõtinebatur: fore ut is in lemno insula linqueretur. De Philoctete plura diximus in enarrationibus in primum Ouidii de remedio amoris. Sua uoce. Suis questibus. Strangulat incluſus dolor. Ostendit dolorem compressum: grauiter hominem conficere. Strangulat. Suffocat. Cogit multiplicare. Cogitur augere ipse dolor. Da uenią potius. Potiꝰ mihi tristia scribenti ignoscas hanc ob causam: q̃ dánes. Vel tolle. Vel remoue: nec lege. Totos libellos. Hæc de Tristibus uolumina. Si mihi quod prodest. Si quod mihi conducit hoc est tristia scribere: & fletu dolorem leuare. Suo autori. Mihi Ouidio: qui pœnas fero propter fero propter scripta amatoria.

Cum faceret nioben orbam latonia proles:
Non tamen hãc siccas iussit habere genas.
Est aliquid fatale malum per uerba leuare.
Hoc querulam progenen alcyonaq; facit.
Hoc erat in gelido quare pæantius antro
Voce fatigaret lemnia saxa sua.
Strãgulat incluſus dolor: atq; cor æstuat ĩtus
Cogitur & uires multiplicare suas.
Da ueniam potius: uel totos tolle libellos:
Si mihi quod ꝓdest: hoc tibi lector obest.
Sed nec obesse potest ulli nec scripta fuerunt
Nostra nisi auctori pernicioſa suo.

Niobes lachrymæ

Filioꝝ niobes numerus & noia

Tereï exitꝰ

Daulis

Vpupa primum uisa

Halcyones fabula

Philoctetes

¶ At mala sunt. Negauit hæc scripta ulli obesse: hic obiectioni respondens ea mala esse profitetur. De ceptú Quod crediderit ea eé bona: quú mala sint. Ponere Deponere: hinc fit Repono pro reiicio. Oui dius libro quarto met. Telasq; & calathos infectaq; pensa reponit: In qua significatione Iuuenalis illud ac cipiendum esse existimo. Nunq̃ ne reponá? ut quú ille semp se auditorem fuisse designauerit: nunq̃ se audiendi cõsuetudiné reiectur⁊ dicat: non me tñ fugit aliter ab aliis uerbú illud exponi: sed hæc nr̃a interpræ tatio Iuuenalis sensui magis uidet quadrare: quam etiá placuisse ideo quum aliquot doctissimis uiris: tũ in primis Pyrrho Pincio meo ingenuis artib⁹ excelléti: mihiq; tanta familiaritate coniũcto ob eius elegátissimo⁹ mores: ingeniú: summãq; doctrinam: ut apud neminé studia mea & arcana pectoris libentius unq̃ deposuerim ea té pestate: quæ Venetiis agebam. Ipse nec hæc mádo. Non iubeo ut aut sumas mea hæc mala uolumina: aut sumpta non deponas. Sunt q locum ita legãt. Ipse nec emẽdo: ut sit hæc ego nõ corrigo. Sed ut hinc deducta legant. S. d mando ut ea legant tanq̃ composita inter barbaros scythas: & inde romã missa. Deducta. Aut composita. Deduci enim carmina dicuntur: ut antea diximus: aut certe istinc romam missa. Nulla mihi captat gloria. Nõ scribo hæc gloriæ cõparandæ gratia. Quæq; ingenii stimulos. Ordo est. Et nulla captatur fama quæ solet: & reliqua. Subdere stimulos ingenio. Stimulare ingenium. Nolumus assiduis. Alia causa cur scribit. Scribo inquit ne uerser. in assiduis curis cogitãdo mala quibus conficior. Tabescere Angi. Quæ tñ irrúpũt. Quá uis coner scribẽdo curas leuare: nõ tñ possum.

Quoq; uetant eunt. Me adeunt: quú id fieri nollem. Cur scribã docui. Cám assignaui cur tristia componã. Cur mittam istos. Cur libellos istos ad uox mittam. Quolibet mõ. Versibus quádoquidem non licet corpore.

In Secundam Elegiam Enarratio.

Ecquid ut e põto. Ad uxorem scribens dicit se corpore beneualere: q̃ uis mente langueat: ostenditq; eius doloré eũdem esse qui primo fuit: quú relegatus est ab Augusto: postea commemorat eius incommoda: quibus sine fine conficit fateturq; se posse eis carere: si salutis suæ esset curiosa: siquidem leuis est eius exilii cã & magna Cæsaris clementia quem ut adeat: ac pro marito roget. hortatur. Demum queritur se quoq; ab uxore desertum: nec ullam aliam sibi spem ampli⁹ relictam: q̃ in Augusti numine: ad cuius aram dicit se uelle confugere: nec timere: ut reiiciatur tanq̃ inuisus: qñquidem dii supplicũ manus minime sũmouere soleant: id quod facit proxima elegia. Ecquid palles? Num qd times cuius indicii signum est pallor: causam eius rei supra assignauimus. Noua epistola. Epistola nuper missa. Soluitur. Aperitur. Sufficit. Durat: sustinet. En magis infirmo. Non inquit tempus est: ut magis sim iufirmus & inualidus: nam corpus multis malis uexatum occaluit: & assueuit omnia perpeti. Sunt qui legant per interrogationem. An magis infirmo & reliqua: quod parum placet. Alii. Ac nõ anti alii En legendum putant. Exiguis. Paruis malis. Prodest. Quia tempore minuũtur. Tempore. Diuturnitate temporis. Pæantius. Philoctetes: de quo paulo ante diximus. Probat autem exemplis Ouidius quod dixit uerum esse. Decem annis: quibus Troia a Græcis obsessa demum diruta fuit. Virum pestiferum. Sagittam Herculis intellige hydræ ueneno infectam: nota est fabula. Telephus æternum. De Telepho abũde diximus in primo de remedio amoris in enarratiõe eo⁊ carminũ. Vuln⁹ achilleo q̃ quõdá fecerat hosti. Vulneris auxiliũ pelias hasta tulit. Pleno de mare, Mare í ablatiuo dixit cõtra re-

Repono Iuuenalis locus

Pyrrhus pincius

Mare in ablatiuo

At mala sũt: fateor: qs te mala sumere cogit?
Aut quis deceptũ ponere sumpta uetat?
Ipse nec emẽdo sed ut hinc deducta legantur
Non sunt illa suo barbariora loco.
Nec me roma suis debet conferre poetis:
Inter sauromatas ingeniosus eram.
Denique nulla mihi captatur gloria: quæq;
Ingenio stimulos subdere fama solet.
Nolumus assiduis animum tabescere curis:
Quæ tamen irrũpunt: quoq; uetãtur eunt.
Cur scribã docui: cur mittam quæritis istos:
Vobiscum cupio quolibet esse modo.

Ecqd ut e põto noua uenit epla palles
Et tibi sollicita soluitur illa manu?
Põe metũ: ualeo: corpusq; qđ ante labori
Impatiens nobis inualidũq; fuit. (borũ
Sufficit: atq; ipso uexatum induruit usu.
En magis infirmo non uacat esse mihi.
Mens tñ ægra iacet nec tẽpore robora sũpsit
Affectusq; animi qui fuit ante manet.
Quæq; mora spatioq; suo coitura putaui:
Vulnera non aliter q̃ modo facta dolent.
Scilicet exiguis prodest annosa uetustas:
Grandibus accedunt tempore dãna malis
Pene decem totis aluit pæantius annis
Pestiferum tumido uirus ab angue datum.
Telephus æterna consumptus tabe periisset:
Si non quæ nocuit dextra tulisset opem.
Et mea si facinus nullum commisimus: opto
Vulnera qui fecit facta leuare uelit.
Contentusq; mei iam tandem parte doloris
Exiguum pleno de mare demat aquæ.

gulam licentia poetica: queadmodum Maro Tridéti magiſquam Tridéte dixit ut Seruius notat: Priſcianus tamé docet uetuſtiſſimos huiuſmodi nominum ablatiuos etiam in e ꝓtuliſſe: Varro. Ab Erythro mare orti. Atacinus. Cingitur oceanus libyco mare flumine nilo. Et Plautus in rudente. Suam quiſq; partem piſcium poſcat ſibi: dicant in mare communi captos. Et Lucanus in. vii. Gentes mars ille futuras Obruet: & populos æui ueniétis in orbem

Natale in ablatiuo

Erepto natale feret. Totius inſtar erit. Oſtédit tantam eſſe malorum magnitudinem: ut eriam ſi quid detrahatur: nihil ſibi imminutum uideatur.

Papaueris genera

Quotue ſoporiferum. Papaueris ſatiui tria ſunt genera. Candidum: cuius ſemen toſtum in ſecunda menſa cum melle apud antiquos dabatur: alterum nigrum: e cuius ſcapo inciſo lactæus ſuccus exprimit. Tertium genus Tyram uocant. Id noſtri erraricum: quod ſponte quidem: ſed ſponte: cum ordeo naſcitur: erucæ ſimile: Succum papaueris medici Opion appellant. E nigro autem ſopor concipitur. Columella. Et profugos uictura papauera ſomnos. Quotue grana. Et quot ſemina. Quot tenerum pénis. Et quot pennis auis per aerem uolat. Traiicerer Alio mitterrer. ab Auguſto. Eſt cruenta. Eſt capitalis: q̃ quenq̃ occiderim. Ille deus. Ille Auguſtus. Eſt bene nixa. Eſt bene ſuſtentata. Vlla anchora. Vllum munimentum: aut auxilium. Noſtram ratem. Eleganter poeta docet per ſimilitudinem ſe ut naué ſine anchora omni periculo expoſitum nihil ſpei habere niſi in præſidio deorum: & Auguſti in primis. Viderit ipſe. Ipſe Cæſar prouiderit: poſteaquam a cæteris deſtituor. Quáuis inuiſus. Quáuis odioſus Cæſari. Nulla man⁹. Nullas ſupplicis præces.

In Tertiam Elegiam Enarratio.

ALloquor en abſens. Auguſtum precatur poeta ut quandoquidem in exilium tam aſpere̊ miſit: uelit eum tranſferre in locum aliquem mitiorem. Abſentia numina. Abſentem Auguſtum. Cum ioue. Cum diis: cum Auguſto. Arbiter. Moderator. Ad ſydera pacta tibi. Ad cœlum tibi promiſſum: legitur etiam parta ut cœlum ab Auguſto partum dicat.

Tardus eas. Sero a nobis diſcedas: & moriaris. De tuo fulmine. De tua ira & pœna. Ius ciuis. Ius: quo utitur ciuis romanus. Nec nomé. Quia ciuis romanus appellor. Nec mea conceſſa eſt aliis fortuna. Nec mihi fortunas meas ademit Auguſtus: quod exulib⁹ fieri ſolebat: ut in quinto Tuſculanarum quæſtionū docet Cicero. Nec exul. Sed relegatus.

Detrahat ut multum: multū reſtabit acerbi:
Parſq; meæ pœnæ totius inſtar erit. (res:
Littora quot cōchas: quot amœna roſaria flo
Quotue ſoporiferum grana papauer hét.
Siluа feras quot alit: quot piſcib⁹ unda natat
Et tenerum pennis aera pulſat auis.
Tot p̃mor aduerſis: q̃ ſi comp̃hendere coner
Icariæ numerum dícere coner aquæ.
Vtq; uiæ caſus ut amara pericula pontí:
Vt taceam ſtrictas in mea fata manus.
Barbara me tellus orbiſq; nouiſſima magni
Suſtínet & ſæuo cinctus ab hoſte locus.
Hic ego traiicerer (nec.n. mea cp̃a cruéta ē)
Eſſet quæ debet ſi tibi cura mei.
Ille deus: bene quo romana potétia nixa eſt:
Sæpe ſuo uicto lenis in hoſte fuit:
Quid dubitas? & tuta times? accede: rogaq;
Cæſare nil ingēs mitius orbis habet.
Me miſerū quid agam ſi p̃xima q̃q; relinquūt
Subtrahis & fracto tu quoq; colla iugo.
Quo ferar? unde petā laſſis ſolatia rebus?
Anchora iā noſtram non tenet ulla ratem.
Viderit ipſe ſacram q̃uis inuiſus ad aram:
Confugiam: nullas ſummouet ara manus.
ALloquor en abſens abſētia nūina ſup
Si fas ē hoi cū ioue poſſe loq. (plex:
Arbiter iperí: quo certū ē ſoſpite cū-
Auſoniæ curā gētis habere deos: (ctos.
O decus o patriæ per te florentis imago.
O uir non ipſo qué regis orbe minor
Sic habites terrā: ſic te deſideret æther:
Sic ad pacta tibi ſydera tardus eas.
Parce precor minimāq; tuo de fulmine pārtē
Deme ſatis pœnæ quod ſuperabit erit.
Ira qdē moderata tua eſt uitamq; dediſti:
Nec mihi ius ciuis: nec mihi nomē abeſt.
Nec mea conceſſa ē aliis fortuna: nec exul
Edicti uerbis nominor ipſe tui.
Omnia quæ timui: qm̃ hæc meruiſſe uidebar.
Sed tua peccato lenior ira meo eſt.
Arua relegatum iuſſiſti uiſere ponti.
Et ſcythicū profuga ſindere puppe fretū.
Iuſſus ad euxini deformia littora ueni:
Aequoris hæc gelido terra ſub axe iacet.
Nec me tā cruciat nūquā ſine frigor cœlum
Glebaq; canēti ſemper obuſta gelu
Neſciaq; ē uocis quod barbara lingua latinæ:

Pax

¶ Pax tamen interdū eſt. Interdū prælia ceſſant: nō enim hoſtes ſemper pugnant. Pacis fiducia nunq̄. Nunq̄ certa eſt pax. Nam ſemper hoſtium aduētū formidamus. Panthea carybdis. In quibuſdā exēplaribus legitur panthea: in aliis panchea: in pleriſq; pangea: quæ lectio deprauata eſt. Legaſ igitur emenda te Záclæa charybdis: ſic.n. poetæ eā appellāt ab urbe Siciliæ Zancle: ante quā paulum in traiectu oſtēdit. Zancle aūt appellata eſt a ſpecie falcis. Siqdem (autore Thucidide) falcem Siculi Zanclá appellant: ná loca ea curua fuiſſe docet etiam Strabo: Silius fabuloſe eam ſic appellatam: q; illic falcem poſuit Saturnus. ait.n. Nec zanclæa gerūt obſcurā mœnia famā Dextera quā tribuit poſito ſaturnia telo. Macrobius etiá docet Saturni falcē in Siciliā decidiſſe: q; ſit terra illa uel maxime fertilis: Anaxilas Rheginoꝝ tyránus eiectis a zácle Samiis: qui cumanos expulerāt & ab antiqua patria ſua q̄ fuit in pelopōneſo Meſſaná appellauit ut docet Strabo: inde mamertini natio cāpana Meſſaná habitarūt: Vnde & uinū Meſſeniū Mamertinú dicimus: ab hac urbe Meſſalá Coruinū ita cognominatú fuiſſe docet Seneca ad paulinū. Vnde in faſtis dixit Ouidi⁹: Húc numidæ faciūt: illū Meſſana ſupbú: Eſt aūt Charybdis fretū iter Rhegiū: & Meſſaná: qua breuiſſimo ītervallo Sicilia diſtat a continente: qua ferē Vlyſſes penetraſſe: haud abſic exiſtimatū: q; cadat rabide per anguſtias pelagi Tyrrheni ac Siculi. Fabulam diximus in ultimo de medio amoris: Latenter ergo poeta hanc in urbem e ponto trāſmitti exoptat: aut certe (qđ magis placet) in his locis mori minus ſupplicii ſibi fore deſignat q̄ ſi in ſcythia in tantis malis degat. Ad ſtyga. Ad profundum. Dicit.n. Carybdis naues in ꝓfundum trahere. Vel rapidæ flāmis. In Aetna mōte: quæ olim Cyclopas tulit: nunc uero aſſiduis ignibus flagrat: minus ſupplicii fore ēt oſtēdit: Mōs aūt ætna (autore Plynio) nocturnis mirus incendiis. Crater eius patet ambitu ſtadia. xx. Fauilla Tauromíniū & Catanā uſque peruenit feruēs: fragor uero ad Maronem: & gemellos colles. In eius uertice (ut docet Solinus) hiatus duo ſunt Crateres noīati per quos eructans erūpit uapor ꝑmiſſo prius fremitu ꝓæſtuātes cauernaꝝ latebras longo gemitu intra terræ uiſcera diu uoluit: ante ſe flammaꝝ globi attollūt: q̄ interni ſtrepitus antecedant: Miꝝ hoc eſt: nec illud minus: q; in illa feruentis naturæ ꝓuicacia miſtas ignibus niues ꝓfert: & licet uaſtis exunder incendiis apicis canicie ꝑpetua brumalem detinet faciē. Ita inuicta in utroq; uiolentia: nec calor frigore mitigaſ nec frigus calore diſſoluit. De Aetna Silius li. xiiii. ita cecinit. Aſt Aetna eructat tremefactis cautibus ignes. Incluſi gemitus pelagiq; imitata furorē Murmure ꝑ cæcos tonat irrequieta fragores Nocte dieq; ſimul fonte e phlegetontis ut atro Flāmaꝝ exundat torrēs: piceaq; ꝓcella Semiābuſta rorat liquefactis ſaxa cauernis. Sed q̄q̄ largo flammaꝝ exæſtuat intus Turbine: & aſſidue ſubnaſcēs prorumpit ignis Sūmo cana iugo cohibet mirabile dictu Vicinā flāmis glacie æternoq; rigore Ardētes horrēt ſcopuli: ſtat uertice celſi Collis hiems calidaq; niuē tegit atra fauilla. Aetná ēt elegātiſſime deſcribit Maro: Sed inter cæteros Strabo lib. vi. oīa pleniſſime colligit. Cām uero eius mōtis incendii. Iuſtinus lib. quarto oſtendit his uerbis: Eſt aūt Siciliæ terra tenuis: ac fragilis: & cauernis q̄buſdā fiſtuliſq; ita penetrabilis: ut uentorum tota ferme flatibus pateat: nec non ignibus generādis: nutriēdiſq; ſoli ipſius naturali ui: qp pe interim ſecus ſtratū ſulphure & bitumine tradit: quæ res facit ut ſpiritu cū igne inter interiora luctante: frequenter: & cōpluribus locis: nunc flāmas: nunc uaporē: nunc fumū eructet: inde deniq; ætnæ montis per tot ſæcula durat incendiū: & ubi acrior ꝓ ſpiraméta cauernaꝝ uētus īcubuit: harenaꝝ moles egerunt. Cæteraꝝ rē eiuſmodi elegantiſſime nuper executus eſt iuuentutis Venetæ clariſſimū decus Petr⁹ bémbo in eo libello in quo cū doctiſſimo eius Patre Bernardo homine in ueneta re. p. maxime celebritatis nōminus eleganti Oratione: q̄ ueris rōnibus diſputat. Vel freta leucadii. Aliud ēt ſuppliciū Scythicis malis minus cōmemorat hoc eſt ut in mare Leucadiū ex alto uertice demittat: cuius loci altitudinē ēt Lucanus ita deſignat. Quantū leucadio Placidus de uertice pōtus Deſpicit: tantū nautæ uidere tremētes. Et Sappho apud Ouidiū. Phœbus ab excelſo q̄tum pater aſpicit æquor Actæū populi: leucadiūq; uocāt. Loci meminit Strabo lib. x. Leucadii dei. Apollinis: qui in leucade colebaſ. Corinthii.n. Leucadē in inſulæ formā redegerunt quū antea eſſet cheroneſus: Leucadē aút a Leucate uocabulo appellarūt: Eſt.n. albicāti colore petra in pelagus proiecta: atq; Cephalleniā & Leucadi adiacens. Habet Apollinis Leucatæ fanū: uel (ut Alcmeonidi ſcriptori placuit) appellata eſt ab Icarii filio Leucadio. Eo in loco Sappho pria dī ſuperbe ab excelſa ſe deieciſſe petra ſtimulante cupidine: ſicuti Menāder rettulit. Antiquiores uero ſcripto res non Sappho ſed Cephalum prius ſaltaſſe tradūt. Ptaroläe captū amoribus Degoneti filiæ: autor Strabo. Scribit ēt Plynius in ore ipſo Ambracii ſinus fuiſſe coloniam Auguſti Actium cum templo Apollinis nobili ac ciuitate libera Nicopolitana. Egreſſos autem ſinu Ambracio in lonium excipit Leucadium littus. Promontorium Leucates: dein ſinus ac Leucadia ipſa peninſula quondam Neritos appellata.

Græcaq; qđ getico mixta loquela ſono eſt.
Quā quod finitio cīctus ꝑmor undiq; marte
Vixq; breuis tutos murus ab hoſte facit.
Pax tamē interdū eſt: pacis fiducia nunquam
Sic hic nunc patitur: nūc timet arma locus
Hinc ego dū muter uel me zaclæa charybdis
Deuoret atq; ſuis ad ſtyga mittat aquis.
Vel rapidæ flāmis urar patienter in ætnæ:
Vel freta leucadii mittar in alta dei.
Quod petimus pœna ē: nec.n. miſer eē recuſo
Sed precor: ut poſſim tutius eē miſer.

Zanclæa charybdis
Zancle
Saturni falx
Mamertinum uinū
Meſſalæ cognomen
charybdis
Aetna mons
Crateres
Aetnæ incendii cā
Petrus bembo
Bernardus bembo
Leucadius deus
Leucas

In Quartam Elegiam Enarratio.

Bacchi festum

ILla dies hæc est. Quæritur Ouidius q; quum Bacchi festum celebretur: una cum cæteris poetis romæ eé nõ liceat: ut antea solebat: miraturq; illum sibi uni ex eius cultoribus nou opem tulisse. Demũ illũ studiisq; cõsortes poetas precatur: ut a Cæsare reditũ impetrent. Qua te celebrare poetæ. Bacchi festum celebrabatur. xv. calendas apriles: eius sacra Iulius Cæsar primus romam transtulit: ut est autor Seruius in enarratione eius uersus. Daphnis & armenias curru subiũgere tigres Instituit: daphnis thyasos induceꝝ baccho. De huius dei sacris legito Ouidiũ lib. tertio fastoꝝ. Innectũt tẽpora. Coronantur ipsi poetæ: ut celebrẽt festũ tuum. Sertis odoratis. Serris bene olentibus. Ad tua uina. Ad pocula q̃ sumunt in tuũ honoré: aut ad uina a te inuẽta: hoc est interbibẽdum. Dũ me mea fata sinebãt. Dum nõ erã relegatus ab Augusto. Erymanthidos ursæ. Vrsæ arcadicæ: ab Erymãtho mõte arcadiæ appellatæ. Iuncta crudis getis. Iuncta toruis & crudelibus getis.

Dominæ fati

Siue casus. Siue quædã fortuna. Fuit nubila. Fuit obscura & irata. Substinuisse. Sustentasse. An dñæ fati. Parcas dominas appellat: quoniã hæ tres sorores dicũtur fatis præesse. Oui. ī met. Tu sola insupabile fatũ Nata mouere putas intres licet ipsa sorores Tecta trium cernes illic molimine uasto Ex ære: & solido rex tabularia ferro: Quæ neq; cõcursum cœli: neq; fulmis irã. Nec metuunt ullas tuta atq; æterna ruinas. Et Seneca in Oedipode: Fatis agimur: credite fatis, Nõ solicitæ possunt curæ mutare: rati stamina fusi. Quicqd patimur mortale genus. Quicqd facimus uenit ex alto

Prouidentia

Seruatque sua decreta colus Lachesis dura reuoluta manu. Omnia sæpto tramite uadunt. Primusq; dies dedit extremũ. Non illa deo uertisse licet. Quæ nexa suis currut causis: Boetius quoq; de fato ita scribit: Oium generatio rex: cúctusq; mirabiliũ naturaꝝ ꝓgressus: & qcqd aliquo mouet mõ: cás: ordinem: formas ex diuinæ mẽtis stabilitate sortit. Hæc in suæ simplicitatis arte cõposita multiplicé rebꝰ gerẽdis modũ statuit: qui modus cũ ipsa diuinæ intelligentiæ puritate cõspicit: Prouidẽtia noiatur. Quũ uero ad ea quæ mouet: atq; disponit refertur. Fatũ a ueteribus appellatũ est. De Fato multa Gelius lib. vi. Cicero in primo de diuinatiõe. Apuleius in lib. de Múdo: Et Eusebiꝰ Páphili lib. vi. Fato aũt oía fieri credebãt. Stoici: ut ī lib. de fato docet Cicero. Vnde & Iulius Firmicus in primo. ita scribit. Si fatũ nobis uitæ ianuas pãdit: fínéq; uiuẽdi Fatalis legis necessitas statuit: quid est aliud qđ nõ sit posi tũ in eius ptãte? Fato cõctat actus ẽt nostros uuiuersos: studia: cupiditatesq; cõtineri. Et mãlius. Fata regũt orbẽ certa stant oía lege. Nascẽtes morimur: finisq; ab origie pẽdet. Et Trãq. scribit Tiberiũ addictũ mathematicæ: plerúq; psuasiõis cúcta fato agi: quã opinioné hic ẽt sequtur Ouidius.

Parcæ tres

Sorores. Tres parcæ. Has Plato libro de re. p. x. scribit tres eé necessitatis filias. & æqli inuieé interuallo in throno sedere: uestibus albis: capite coronato: Lachesin. s. Clothon: & Atropõ: quæ ad Syrenẽ Harmoniã canãt. Lachesis qdẽ ꝑterita: Præsentia Clotho: Atropos uero futura: & Clothon qdẽ cũ matre simul intermissione quadã tpis dextra mano tangẽté fusi extimã circũferẽtiã uertere. Atropon uero sinistra itemq; iteriores similiter. Lachesin deniq; uicissim utraq; manu utrinq; tangere. Illuc aĩas ergo quũ uenerint statim oportere ad Lachesin accẽdere: ubi ilico propheta aliquis primum singulis disponit in ordinem: postea quum ex genibus Lachesis sortes & uitarum exempla susceperit: aliquod sublime tribunal ascendens sic fatur. Necessitatis filiæ ipsiꝰ uirginis Lachesis ꝑcõinm hoc. O aĩæ diurnæ circuitus alterius initiũ mortalis ac mortiferi generis non uos dæmon sortiet: sed uos dæmonem potius eligetis: Qui uero prior sortem ceperit: prior eligat uitam: cui necessario inhærebit. Virtus autem inuiolabilis ac libera: quã pro ut honorabit quis: aut negliget: ita plus aut minus ex ea deniq; possidebit. Eligẽtis qdem culpa est oĩs. Deus aũt extra culpã: hæc fatus sortes sup oẽs fundit: ex quibus quilibit eam rapit: quæ super ipm ceciderit: ueq; licet cuipiam quotus ordíe sit agnoscere: nisi quum ceperit: tunc. n. dũtaxat quotus sit sortius intelligit: post hæc item exempla uitaꝝ coram ipsis in pauimẽto disponit multo plura q̃ quæ hic ad præsens apparent. Scribit ẽt Lanctantius libro diuinaꝝ institutionũ secundo Parcas in singulis hoĩbus apparere. Omnia. n. tribus tpibus contineri præterito: præsenti: & futuro. Præterito est origo. Præsentis substantia. Futuri dissolutio. Incipimus. n. quũ nascimur: & sumus quũ uiuimus: & desinimus quũ interimus. Vnde nõ ímerito poetæ tres parcas esse uoluere. Vnam q̃ Clotho appellata uitã hãc ordiat. Alterã quæ contexat: & lachesis dr. Tertiam q̃ rũpat ac finiat: & Atropos

Parcarum officia

Ollam díes hæc est q̃ te celebrare poetæ
Si modo non fallũt tpa bacche solẽt.
Festaq; odoratis innectũt tpa sertís:
Et dícunt laudes ad tua uína tuas.
Inter quos memini: dum me mea fata sinebãt:
Non ínuisa tibí pars ego magna fui.
Qué nũc suppositũ stellis erymãthidos ursæ
Iuncta tenet crudis sarmatís ora getís
Quíq; prius mollem uacuãq; laboribus ægí
In studiís uitam pierídumq; choro.
Nunc ꝓcul a patría geticís circũsonor armís:
Multa prius pelago multaq; passus humo
Siue mihi casus: siue hoc dedit ira deorum:
Nubila nascentí seu mihi parca fuit:
Tu tamen e sacris me de cultoribus unum
Numine debueras sustinuisse tuo.
An dominæ fati quicquid cecinere sorores

nominatur

nominatur. Idem quoq; ita refert Apuleius. Sed tria fata ſunt. Numerus cum rõne tẽporis faciens ſi ptãté eoꝝ ad eiuſdẽ ſimilitudinẽ tẽporis referas. Nã qđ in fuſo ꝓfectũ eſt ꝑteriti tẽporis habet ſpeciẽ. Et qđ torquetur in digitis momẽti ꝓſentis indicat ſpatia. Et quod nũdũ colo tactũ eſt: ſubactúq; cura digitorum: id futuri & conſequentis ſæculi poſteriora uidet oſtẽdere. Hæc illis cõditio ex nominũ eorũdẽ ꝓprietate cõtingit: ut ſit Atropos præteriti tꝑis fatũ. Lacheſis a fine cognominata: q; ẽt illis quæ futura ſũt finẽ ſuũ deus dederit. Clotho præſentis tꝑis habet curã: ut ipſis actionibus ſuadeat: ne cura ſolers rebus omnibus deſit. Sub arbitrio dei. Sub dei uolũtate. Nã fata ne ab ipſis qdẽ ĩmutari poſſe exiſtimabãt: ut Senecæ uerſib9 ſupius docuimus. Vnde illud legimus Fatũ ipſum exuperat louẽ: & illd Fato ſtat iupiter ipſe. Ipſe quoq; æthereas. Probat bacchi exẽplo fata non eẽ ſub dei arbitrio: ſiquidẽ ille poſt maximos labores cœlum aſcẽdit. Non pẽria. Thebas ĩtellige. Strymona. Strymon fluuius eſt: q in cõfinio Thraciæ & Macedoniæ ex Aemo decurrit: ibi ꝑ æſtum maxime grues morant. Vnde Maro eas Strymonias appellauit. Marticolãq; geten. Thracia. n. ſecũdũ indos oĩum maxima: in qua getæ fuerunt: deos coluit: Martẽ: Libeꝝ: Dianã: ac Mercuriũ ut ſcribit Herodotus. Perſidaq;. Perſis (ut ſcribit Dionyſius) tota altiſſimis uallatur mõtib9 initiũ capiẽs a portis Caſpiis: qua iter in auſtrũ atq; uſq; ad mare ꝓtenditur: quod ab ea Perſicũ eſt appellatũ. De Perſide regione plura diximus in primo de arte amãdi. Et lato ſpatiãtẽ flumine gãgẽ. Ganges (ut ſcribit Strabo) Indiæ fluuius eſt maximus oĩum fluminũ: qui in tribus continẽtib9 memorant: Poſt id Indũ ponũt: Tertiũ Iſtrum: Quartũ Nilũ. Quidã minimã eius latitudinẽ. xxx. ſtadioꝝ dicũt: qdã triũm: Megaſthenes ad cẽtũ eũ ſtadia dilatari exiſtimat: minimã uero ꝓfunditatẽ. xx. paſſuum. Plutarch9 ſcribit eſſe eius latitudinem duorum & triginta ſtadiorum: profunditatem uero paſſuum centum. Gangen qui dã incertis fontibus ut nilũ: rigãtéq; uicina eodẽ modo. Alii in Scythicis mõtibus naſci dixerũt: ĩfluere in eũ. xix. amnes: autor Plynius. De eo Curtius ita ſcribit. Gãges oĩum ab oriẽte fluuius eximi9 a meridiana regione decurrit: & magnoꝝ montium iuga recto alueo ſtringit. In eum obiectæ rupes inclinant ad oriẽtem: accipitur rubro mari findens ripas: multaſq; arbores cum magna ſoli parte exorbet. Saxis quoq; ĩpẽditus: quibus crebro reuerberatur: ubi mollius ſolum reperit: ſtagnat: inſulaſq; molitur: ut nõ immerito Ouidius eum lato flumine ſpatiari dixerit. De Gange & India plura Diodorus lib. iii. apud quem etiã legimus Indiam a Baccho deuictam: quod ẽt ita oſtẽdit Ouidius in Met. Oriens tibi uictus ad uſq; Decolor extremo qua cingitur India gange. Decolor indus. Indiæ populus niger & mali coloris. Sunt. n. indi nigri Apuleius. Nec miror q; ganges apud indos unus omnium amnis Maximus eois regnator aquis: in flumina centum Diſcurrit: centum ualles: illi: oraq; centum: Oceaniq; fretis cẽteno iungitur amni: Nec q; iiſdem indis ibidem ſitis ad naſcẽtem diẽ: tamen in corpore color noctis eſt. Et Tibullus. Illi ſint comites fuſci: quos india torret ſolis & admotis inficit ignis equis. Quod aũt nigri alibi: alibi cãdidi hoĩes naſcantur Zonas efficere Iulius Firmicus ſcribit. Quæcunq; enim gens hominum illi adiacet zonæ: q̃ ſempiterna aduſtione ignis: licet ſit ſub eius zonæ partibus collocata: quæ eſt compoſita moderatiõe formata: & ad fingendos tñ colores hoĩum ignem ſibi ex uicinæ ſocietatis coniunctionibus imitatur: ut hoĩes ad imitationem inuſtarum reꝝ atri ſemper forma coloris infuſcet: Quæ uero partes glacialibus adiacẽt zonis: quæ uiduatæ: ac deſertæ ſolis ardoribus perpetuis pruinaꝝ niuibus opprimunt: gentes illas hominũ: quas in uicino poſita zona ꝓgenerat: nitido faciunt honore: ſplendidi candoris ornari: Sed & in his regionibus: quæ candidos homines procreant: & in illis rurſus: quæ nigros ad uariandas hominum formas ſtellarum plurimum poteſtas operatur: & unicuiq; hominum licet coloris ſit una ſubſtantia: diuerſam tamen ſpeciem deformationis aſſignat: Zonarum igitur eſt: q; nigri: uel candidi ſunt: Stellarum uero: q; in illa unitate coloris diſſimilium formarum uarietatibus corporantur: Scribit etiam Dionyſius: ad orientẽ ſitam eſſe Indiæ regionem: quæ licet omnium ſit extrema: eſt tñ omnium iucundiſſima & in ipſis oceani labris ſita: quam ſol quum primum incipit emergere: atq; ab oceano caput extollere primam eſſe ferunt: quæ illius radiis incendit: & ꝓpterea nigros homines: & craſſos a natura procreare. Comas ferunt denſiſſimas haud diſſimiles hiacyntho. Quod aũt Bacchus totum ferme orbẽ peragrarit: circũducens ſecũ exercitum nõ modo uiroꝝ: ſed ẽt fœminaꝝ docet Diodorus libro tertio: ſed plenius in quarto: & quinto.

Atropos Lacheſis Clotho

Strymon

Perſis

Ganges

Indi nigri

Cur alibi nigri: alibi candidi homines naſcuntur

Indiæ regio

Omne ſub arbitrio deſinit eſſe dei?
Ipſe quoq; æthereas meritis inuectus ĩ arces:
Quo non exiguo facta labore uia eſt.
Nec patria ẽ habitata tibi ſed ad uſq; niuoſum
Strymona: ueniſti: marticolamq; geten
Perſidaq; & lato ſpatiantem flumine gangẽ:
Et quaſcunq; bibit decolor indus aquas.
Scilicet hanc legem mentes fatalia parcæ
Stamina bis genito bis cecinere tibi.

Bis genito bis cecinere tibi. Bis genitum appellat: quoniam primum ex uentre Semeles: deinde ex femore Iouis in lucem uenit. Nam (ut ſcribit Diodorus) Semele ante partum fulmine icta Iouem tradunt ſumptum in femore infantem: ut clam Iunone eſſet: uſq; ad pariendi tempus abſcondiſſe: inq; Naxo inſula natum filiæ Coronidi cliediq; loci nymphis præbuiſſe educandum. Fulminaſſe autem ante partum Semelen: ut nõ ex mortali: ſed ex duobus diis ortus e ueſtigio fieret ĩmortalis. Vnde Ouidius in met. eũ iterum ſatum appellat ſolumque bimatrem: Fabulam refert Diodorus in quinto: & Ouidius met. libro tertio.

Bacch9 bis genitus

Cur bacchus bis genitus

Bis autem illum ex Ioue natum ideo fingunt qm̃ uites Deucalionis tempore una cum cæteris arboribus diluuio sint absumptæ deinde iterum exortæ: ueluti hæc secunda extiterit dei apud omnes procreatio: qua ex louis femore natum denuo hunc deum scribunt: autor Diodorus. Me quoq; Hoc dicit. Quem admodum subiectus fuisti fatis o Bacche: ut orbem peragrares: sic illa mihi hãc sortem dedere. Quem magna locutum. Capaneum designat: de quo abũde superius diximus. Vatem. Me tuum poetam. Admonitis nostris. In quibusdam exemplaribus magis emendate legitur Admonitis matris: ut ad Semelem Bacchi matrem referas: quæ louis fulmine cõ flagrauit: quemadmodũ poeta Augusti ictu p stratus é. Sic altera degrauet ulmũ uitis. Sic sit uuæ copia maxima in tuis uitibus ulmũ cõplexis: qđ maritare appellant. Vnde & Vlmus marita uitiũ dicitur. Cõmodissime autem Vlmus uitem patitur. De Maritanda autẽ uite legito Columellam libro tertio. Sed in sexto copiosius idem exequit. Altera uitis. Duæ enĩ uites applicitæ & religatæ uni ulmo innitebãtur: qđ docet Columella his uerbis. Circa uernũ deide Aequinoctiũ binæ uites quo celeriꝰ ulmũ uestiãt: pedẽ inter se distãtes scrobibꝰ reponẽdæ. Inueni tamẽ Patauii in ea cõspicua & celeberrima bibliotheca: Quæ iuncta est ædi Diui Iohãnis cognomẽto uiridari: horrendæ uetustatis Ouidiũ in quo nõ altera: sed altam scriptũ est: ut ad ulmũ referat. Mero icluso. Vino intus latẽti: hoc autẽ dicit: qm̃ Bacchus uini usum mortalibꝰ tradidit: ut é autor Diodorus. Sic tibi cũ bacchis Tradũt Bacchum in exercitu mulierꝫ copiã circũduxisse armatã hastis pãpinis iuolutis. Silenũ quoq; pædagogũ ac nutritorẽ: q ei plurimũ ad uirtutẽ & gloriã resq; bellicas ꝓfuit. Satyrosq; ẽt quorꝫ opa in saltationibꝰ ac tragœdiis oblectabat: eorꝫ. n. risu ac iocuitã omnẽ fœlicẽ traducebat. De Satyris diximus abũde in enarrationibus in Ouidiũ de arte amãdi. Attonito nõ taceare sono. Et sacrificis celebreris: in quibus hominũ clamore & strepitu cymbalorꝫ ac tympanorꝫ oĩa resonabãt: quã rẽ designat Ouidius is uersibus. Tu biiugũ pictis ĩsignia frænis Colla ꝑmis lyncum: bacche satyriq; sequũtur. Quiq; senex ferula titubãtes ebrius artus Sustinet: & pãdo nõ fortiter hæret asello. Quacũq; ingredieris clamor iuuenilis & una Fœmineæ uoces impulsaq; tympana palmis Concauaq; æra sonãt longoq; foramine buxus. Attonito sono. Sono bacchantum & furentum in tuis sacris sic in primo de arte amãdi. Sonuerũt cymbala toto. Littore: & attonita tympana pulsa manu. De clamore bacchãrꝫ ita etiam scribit Dionysius. Extant & aliæ nõ lõge ab his insulæ sitæ cultrices q̃ maxime Bacchi: in quibus Ammitarum mulierꝫ olim clarissimorum nirorꝫ coronatæ hedera: pendentibusq; corymbis intra se quasi cõmotæ furore quodã concitantur: atq; cum ingenti clamore elato Bacchum uociferãtes noctu ipsi deo sacra ex ritu perficiunt: haud enim sic in ripis Thraici Absynti Bistorides consueticium Bacchũ proclamant. Neq; sic indi pueri apud Gangem tripudiant stridentes sonoro cantu: quẽadmodũ ibi mulieres illæ Bacchum celebrantes obstrepunt deo: ac saltãtes uota persoluunt: alibi plura diximus.

Bibliotheca patauina

Me quoq; si fas é exẽplis ire deorum:
Ferreas sors uitæ difficilisq; premit
Illo nec melius cecidi: quẽ magna locutum
Reppulit a thebis iuppiter igne suo.
Vt tamẽ audisti ꝓcussum fulmine uatẽ:
Admonitis matris condoluisse potes.
Et potes aspiciẽs circum tua sacra poetas
Nescio quis nostri dicere cultor abest.
Fer bone liber opẽ: sic altera degrauet ulmũ
Vitis: & incluso plena sit uua mero.
Sic tibi cum bacchis satyrorꝫ grata iuuẽtus
Adsit & attonito non taceare sono.
Ossa bipẽniferi sic sint male ꝑssa lycurgi:
Impia nec pœna pẽtheos umbra uacet.
Sic micet æternũ: uicinaq; sydera uincat
Coniugis in cœlo clara corona tuæ
Huc ades: & casus releues pulcherrie nostros

Sonus bacharum in sacris

Ossa bipenniferi. Insignes inter eos in quos animaduertit Bacchus ferunt græcum Penthea: cuius fabulam habes apud Ouidium in met. Ninum indoq; regem: Lycurgum thracem. Tradunt. n. Bacchũ ex Asia in Europam cũ exercitu transiturꝫ: cum Lycurgo thracum: qui sunt ad hellespõtum societatem coisse. Quum fœminas primum in thraces uelut amicos traduxisset: uicisse Lycurgum nocte milites suos Bacchũ aggredi: ipmq; & pellices oẽs obtrũcari: his per quẽdã accolam Tharopẽ noie cognitis territus Bacchus quũ nondũ transfretassent milites amicorꝫ ꝑsidio occultem ad exercitum trãsiit. Lycurgus pellices aggressus oẽs interemit: At Bacchus exercitu traducto Thracem pugna superatã captũq; priuauit oculis domesticis eius cruce affixis Tharopi uero beneficii memor Thracum imperiũ cõcessit: ac ritũ orgia celebrandi tradidit. Ouidius uero scribit Lycurgũ thracum regẽ fuisse: qui Bacchum deũ esse negabat: obqđ dum conaret securi uites incidere: crura sibi amputauit. Vnde bipennifer appellatur. Ouidi. in met. Penthea tu uenerande bipenniferũq; lycurgũ Sacrilegos mactas. Vmbra pentheos. Penthei aĩa. Clara corona. Ariadnẽ a Theseo in Naxo insula destitutam Bacchus uxorem duxit: & ut sydere clara foret: liber sumptã coronã in cœlum iecit dicente Ouidio. Sũptã de fronte coronã Immisit cœlo: tenues uolat ilnæ. Qui medius nixiq; genu est anguemq; tenentis: Fabulã etiam refert Ouidius in primo de arte amandi ubi nos quoq; plura diximus: De corona uero Ariadnæ legito Higinũ: qui rẽ multis uerbis ꝓsequitur.

Lycurgus a Bacchovictus

Corona ariadnæ

Vnum de numero ſis memor eſſe tuo.
Sunt díis ínter ſe commercia flectere tenta
Cæſareum numen numíne bacche tuo.
Vos quoq; conſortes ſtudíí pía turba poetæ:
Hæc eadem ſumpto quiſq; rogate mero.
Atq; alíquis ueſtrum naſonis nomine dícto
Apponat lachrymis pocula mixta ſuis.
Admonituſq; meí cum circũſpexerít omnes
Dícatubí eſt noſtrí pars modo naſo chorí.
Idq; ita:ſi ueſtrum meruí candore fauoré:
Nullaq; íudícío líttera læſa meo eſt.
Sí ueterum digne ueneror conſcripta uirorũ
Proxíma non íllís eſſe mínora reor.
Síc ígítur dextro faciatís apollíne carmen.
Quod licet inter uos nomẽ habere meum.

Littore ab euxío naſonís epíſtola uení
Laſſaq; facta marilaſſaq; facta uía.
Quí mihi flés dixít tu cuí líc; aſpíce
Heu q̃to melíor ſors tua ſorte mea ẽ.(romã
Flés quoq; me ſcripſit:nec q̃ ſignabar ad os é
Ante ſed ad madídas gẽma relata genas.
Triſticiæ cauſam ſi quis cognoſcere quærit:
Oſtendí ſolem poſtulat ille ſibí.
Nec frondes ſíluís:nec apto gramína campo
Mollía:nec pleno flumíne cernít aquas:
Quíd priam⁹ doleat mírabit᷑ hectore rapto?
Quídue philoctetes íctus ab angue gẽat?
Díí facerẽt utínam talís ſtatus eſſet in íllo.
Vt non triſtitiæ cauſa dolẽda foret.
Fert tamẽ ut debet:caſus patiẽter amaros
More nec indomiti fræna recuſet equí.
Nec fore perpetuam ſperat ſibí numínis irã:
Conſcius in culpa non ſcelus eſſe ſua.
Sæpe refert ſit quãta dei clemẽtia:cuius
Se quoq; in exẽplís annumerare ſolet:
Nam quod opes teneat patrias qđ noía ciuís
Deniq; quod uíuat munus habere dei:
Te tamen o(ſiquíd credís míhí)charíor íllí
Omnibus:in toto pectore ſemper habet.
Teq; menœtíadẽ:te quí comitatus oreſtẽ.
Te uocat ægíden:eurẏalumq; ſuum.
Nec patríam magís ille ſuã deſíderat:& quæ
Plurima cum patría ſentít abeſſe ſíbí:
Quã uultus oculoſq; tuos o dulcíor illo
Melle quod ín cærís attica ponít apís.

¶ Eſſe unum de tuo numero:Me unú eſſe de tuis poetis. Cãdore.Mea integritate. Nullaq; iudicio.Si nullius ueſtrum carmen notaui unquam:aut ſi in quenquam ueſtrum mordacem uerſum nunq̃ diſtrinxi. Proxima non illis.Si arbitror proxima ueſtra carmina antiquis non eſſe inferiora. Proxima autem aut uicina : aut nuper a uobis edita. Dextro apolline.Propitio Apolline. Nomen habete meum.Solo nomine ſim uobiſcum: quandoq; dẽ corpore non poſſum ꝓpter Auguſtum.

In Quintam Elegiam Enarratio.

Littore ab euxino.Epiſtolam ab Euxino littore romam ueniſſe:coráq; laudantẽ amici fidem inducit Ouidius.Eum poſtremo precatur:ut ſe conſtanter tueatur. Epiſtola naſonis. Ego Ouidii epiſtola. Qui flens.Qui Ouidius plorans. Cui licet.Cui epiſtolæ fas eſt nõ enim es exul ut ego ſum. Oſtendi ſolem. Quaſi dicat cæcus eſt:ſi triſtitiæ cauſam nõ uidet. Mirabitur.Afficietur admiratione:qui Priamum Hectoris mortem lugentem uidet: & eius luctus cauſam quærit:Quibus uerbis deſignat non aliter hunc facere:q̃ eum: qui triſtitiæ ſuæ cauſam uidet:& quærit. Ictus ab angue. Vel ſagitta ueneno hydræ illata pcuſſus:uel re uera a ſerpente ictus ut diximus ſupra. In illo.In Ouidio. Numinis. Auguſti.

Sæpe refert.Sæpe narrat Ouidi. Solet ſe annumerare.Solet ſe unũ ex his profiteri: í quos clemens fuit Auguſtus. Munus habere dei. Subaudi refert ſe habere. Te tamen. Ordo eſt. Tamen o amice charior illi naſoni omnibus amicis:ſi quid credis mihi: Ouidius ſemper habet te in pectore. Menœtiaden. Amiciſſimum:ut Patroclus Menœtii filius Achillí fuit. Te qui comitatus oreſten. Te etiam eo amore ꝓſequitur:quo Pylades Oreſtẽ. Aegidem. Theſeum pirithoi amicum Aegei filiũ.

Euryalumq; ſuum. Niſi & Euryali amor notus eſt carmine Vergiliano. Et quæ pluría. Vxorem:fortunas: & alia id genus. Attica apis. Hymetus mons eſt atticæ regionis : qui floríb⁹ ſemp ueſtit᷑. Hic(ut Strabo ſcribit)mel gignit optimum:quod cuncta bonitate ſuperat:Scribit etiam Plynius Mellis attici in toto orbe ſummam laudem exiſtimari : Sane Mel Atticum ſeu Hymetium:Siculum:uel Hyblæum:& Calymnium a ſcriptoribus maxime celebratur:Mellis autem uſum Ariſteo aſcribit Diodorus.

Hymetus Mel hymetium ſeu atticum Mella preſtantiſſima Mellis uſus

Illud tempus. Quo una uiximus. Contagia. Cõsternationem. Subitæ cladis. Subtili exilii. Ictæ domus. Domus Ouidii augusti ira percussæ. Sensit tamen omnia. Tamen oés amicos cognouit. Se. Ipso Ouidio. Quam: subaudi opé. Foret solandus. Quia non minus ipso Ouidio doluisti. Siue diem uideat. Siue uiuat. Nec sinet ille tuos. Nec permittet te frustra apud illum collocasse beneficiũ. Ille enim littus arat qui operam perdit: & frustra laborat: Ouidius in epistolis. Non ꝓfectu ris littora bob⁹ aras. Ipsa ro. Ipsa eplã peto.

Sæpe ét mœrés tépus reminíscitur íllud:
Quod nó prætétum morte fuísse dolet.
Cumq; alíi fugerét subitæ contagia cladís
Nec uellét ictæ límé adíre domus.
Te síbí cum paucis meminít mansísse fidelé:
Sí paucos aliquís tresue duosue uocat.
Quãuís attonitus sensit tamẽ omnía: nec te
Se mínus aduersís indoluísse suís.
Verba solet uultumq; tuũ gemitusq; referre:
Et te fléte suos demaduísse sínus.
Quã síbí præstíteris: qua consolatus amícũ
Sís: ope solandus cum simul ípse fores.
Pro quibus affírmat fore se memorẽq; píũq;:
Siue diẽ uídeat siue tegatur humo.
Per caput ípse suum solítus iurare tuumq;
Quod scío non illí uílius eẽ suo.
Plena tot & tantís referetnr gratía factís
Nec sínet ille tuos littus arare boues
Fac modo cõstanter ꝓfugum tueare: quod ílle
Qui bñ te nouit non rogat ípse rogo.

In Sextam Elegiam Enarratio.

Annuus assuetum. Seipsum hortat ad celebrandum uxoris natalẽ: pro qua bene precat: diéq; laudat: qui eam elegantissimis moribus in lucem protulit. Et quãuis digna esset fœliciori fortuna eam tamẽ hortatur: ut omnia æquo animo ferat: siquidem eius uirtus: non nisi in aduersis perspici poterat. Demum deos precatur: ut si nolint sibi parcere: saltem uxori innocenti ignoscát. Laertius heros. Vlysses Laertii filius. Diem coniugis: Natalem uxoris Penelopes. Lingua fauens. Lingua mea bonis uerbis intẽta: quid autem sit linguis fauere diximus supra. Bona uerba. Verba læta: & bene precantia: quibus antiqui die natalitio utebantur. Tibullus. Dicamus bona uerba: uenit natalis ad aras. Quisquis ades lingua uir: mulierq; faue. Semel. Meo tantum natali. Ordo est. Et uestis alba decolor meis fatis: q̃ semel sumitur mihi tot anno sumatur. Decolor. Cõtrarii: & quasi mali coloris: de ueste aũt natalitia dictum est. Araq; gramineo. Genio natalé celebrantes arã erigebant: quam floreis sertis ornabant. Tibullus Ipse suos ad sit genius uisurus honores. Cui decorent sanctas florea serta comas. Fœminæ uero lunoni sacrificabant. Tibullus: Natalis iuno sanctos capeturis honores. Quos tibi dat tenera docta puella manu. Da mihi tura puer. Tura aliiq; ét odores eodem die utebantur. Tibullus. Vrantur pia tura focis: urantur odores: Quos terner e terra diuite mittit arabs: Et alibi. Mane geni cape tura libés: uotisq; fauero. Quatenus. Quousq;. Quatenus enim per e aduerbium est temporis: uel loci: per i uero coniunctio causalis: ut docet Caper. In charo coniuge. In me charo marito. Cætera pars uitæ. Reliquus uitæ meæ uxoris cursus. Tristi nubé. Tristi infortunio. Adiicerem & nostros. Precarer inquit ut annis eius nostri quoq; accederent. Sed me contagia fati. Sed uereor ne fata mea infœlicia annorum uxoris fœlicitatem corrumpant.

Bona uerba

Genii ara in natali

Fœminæ Iunoni sacrificabant in natali

Quatenus Quatinus

Annuus assuetũ dñæ natalis honorẽ
Exígit: íte manus ad pía sacra meæ.
Sic quõdã festũ laertius egerat heros
Forsan in extremo coníugis orbe diẽ.
Língua fauẽs adsít nostrorũ oblíta laborum:
Quæ puto dedídícit íam bona uerba loq.
Quæq; semel toto uestís míhí sumitur anno
Sumatur fatís decolor alba meís.
Araq; gramíneo uíridís de cespite fíat:
Et uelet tepídos nexa corona focos:
Da míhí tura puer píngues faciẽtia flãmas:
Quodq; pío fusum strídat in ígne merum.
Optime natalis: q̃uis procul absumus opto
Candídus huc uenías dissímilísq; meo.
Si qd & ínstabat domínæ míserabile uulnus:
Sít perfuncta meís tẽpus in omne malís.
Quæ graui nup pluſq̃ quassata ꝓcella ẽ:
Quod supest tutum ꝑ mare nauís eat.
Illa domo nataq; sua patríaq; fruatur:
Erepta hæc uní sit satís eẽ míhí.
Quatenus & nõ ẽ in caro coníuge fœlíx
Pars uitæ tristí cætera nube uacet.
Víuat: ametq; uiꝛ: quoniam sic cogit̃ absens:
Consumatq; annos sed díutnrna suos.
Adiicerẽ & nostros sed ne contagía fatí

Quos

¶ Quos agit ipſa. Annos ipſius uxoris. Senſus. Intelligẽtia. Fumus enim uidet q̃ſi futura prænoſcere. Ineſt nebulis. Eſt fumo. Exigit. Emittit. Conſiliũ meum. Meá deliberationé qa nõ portẽdũt mihi fœlicitatem ut credebam. Cætera. Reliqua ſigna. Conſiliũ cõmune. Conſilium huius ſacri eſt mihi cum uxore cõmune. In ara. In rogo. Hoc aũt exemplo oſtendit ſenſum eſſe igni in his ſacris. Fratrib⁹ Eeocli & Polynici: quorũ bella nota ſunt Diodori & Papinii monumẽtis: mutuis enĩ ictibus cecidere. Ipſa ſibi diſcors. Quũ Polynicis cadauer ĩpoſitus fuiſſet Eteoclis rogo ſubito flãma diſceſſit: dicẽte Papinio libro thebaidos duodecimo. Ecce iteꝝ frĩs primos ut cõtigit art⁹ Ignis edax: tremuere rogi: & nou⁹ aduena buſti Pellit: exũdát diuiſo uertice flãmæ alternoſq; apices abrupta luce coruſcát. Et Lucan⁹. Veſtali raptus ab ara Ignis & oſtendẽs cõfectas flãma latinas Scindit ĩ partes: geminoq; cacumine ſurgit Thebanos imitata rogos. Tanq̃ mãdetur. Tanq̃ flãmæ iungat: ut ita ſeparet Battiades. Callimachus poeta. Ab alto. Ab aere: legitur ét ab arcto.

Fláma diuiſa in eteoclis rogo

Terga dederis. Fugeris Italiã uerſus ubi erat poetæ uxor: nec illic ubi ipe erat pmãſeris: aut ei boni aliqd portẽderis. Hæc lux Hic dies natalitius. Hæc. Scilicet dies. Nulla feſta. Nulla dies feſta. Fuit uidenda. Quia ſi hoc die non nata fuiſſet uxor: illũ non celebrare.

Illis heroib⁹. Illis claris & illuſtrib⁹ fœmĩs: quas ipſe poeta heroidas appellat. Quis erat eurytiõ. Ita qdẽ ĩ oĩb⁹ legit exẽplarib⁹. Emendate ãt ñ Eurytiõ: ſed Eetiõ ſcribẽdũ affirmo: ut ad ãdromaché Hectoris referat: q̃ Eetiõis filia fuit: ut meminit Stra. lib. xiii. Tenuit autẽ Eetion Tenedõ dicẽte Oui. lib. iiii. faſtoꝝ Et tenedõ ueteres Eetionis: opes: qp ãt andromache caſtiſſima fuerit: docet Oui in ultĩa huius libri elegia quũ inqt. Cernis ut admeti cãtet ut hectoris uxor. Icariuſq; pr̃. Icarius pr̃ fuit Penolopes. Nata pudicitia eſt ſecũ. Dié laudat ut uxoris laudes aggerãdo: oſtendat ſola gaudia ei defuiſſe: Pene iuſta. Quaſi æq̃: nã quaſi iuſte q̃rit: qp mea cã uidua ſit. Exercita. Probata. Hic autem refelli ea oĩa q̃ infœlicitatis loco annumerauerat. Victor echionias. capaneũ deſignat de quo diximus. In arces echionias. In arces thebanas. Echiõ enim fuit unus ex ſociis cadmi: q cũ eo thebas condidit.

Eetion pater andromachès

Echion

Euadnẽ. Vxorẽ capanei: cuius mors nota ẽ. Quum peliæ genitæ tot ſint. Pelias filius fuit Neptũi ex Tyro nympha filia Salmonei regis Salamine ut ſcribit Homerus in Odyſſea. Refert. n. hãc conſueuiſſe circa ripas Eniphei fluminis delectari. Eã Neptunus ſũpta Eniphei forma uirginẽ cepit: & cũ ea cõcubuit: genuitque Peliã & Neleũ: cuius rei meminit ét Diodorus apud quẽ cõperio Peliæ filias tres fuiſſe: quarũ prioré Alceſtem nuptui dedit Iaſon poſt interfectum Peliã Admeto Theſſalo. Amphinomẽ arobremoni Leontei fratri: Euadné uero œneo cephali tũc phoceotũ regis. Cur cognita nobis? In aliis exẽplaribus etiã ita legitur. Cur nobilis una eſt? Alceſtẽ autẽ intelligit: de qua plura diximus in enarrationibus noſtris in Ouidium de arte amandi. Miſero uiro. Infœlici marito Admeto. Alter. Quam Prothefilaus: cuius mortem alibi diximus. Laodomia. Ordo eſt: nihil erit cur Laodomia referatur. i. narretur in mariti amplexu periiſſe. Implerẽt uenti. Hoc eſt ſi res meæ ſecundæ eſſent: Eſt aũt a nauigantibus ſumpta trãſlatio.

Peliæ parẽtes

Neleus Peliæ filias tres

Corrumpant timeo quos agit ipſa mei.
Nil homini certũ eſt: fieri quis poſſe putaret:
Vt faceré in mediis hæc ego ſacra getis?
Aſpice: ut aura tamẽ fumos e ture coortos
In partes italas & loca dextra fera:
Senſus ineſt igitur nebulis quas exigit ignis
Conſilium fugiunt cætera pene meum.
Conſiliũ cõmune ſacrum cum fiat in ara
Fratribus alterna: qui periere manu.
Ipſa ſibi diſcors tanq̃ mandetur ab illis
Scinditur in partes atra fauilla duas.
Hoc (memini) quondã fieri nõ poſſe loqbar
Et me battiades iudice falſus erat.
Oía nunc credo cũ tu nõ ſtultus ab alto
Terga uapor dederis: auſoniamq; petas.
Hæc igitur lux eſt quæ ſi nõ orta fuiſſet:
Nulla fuit miſero feſta uidenda mihi.
Edidit hæc mores illis heroibus æquos
Quis erat eurytion icariuſq; pater.
Nata pudicitia eſt ſecum probitaſq; fideſq;.
At non ſunt iſta gaudia nata die.
Sed labor: & curæ: fortunaq; moribus impar:
Iuſtaq; de uiduo pene querela toro.
Scilicet aduerſis probitas exercita rebus
Triſti materiam tempore laudis habet.
Si nihil infeſti durus uidiſſet Vlyſſes:
Penelope fœlix: ſed ſine laude foret.
Victor echionias ſi uir penetraſſet in arces:
Forſitan euadnem uix ſua noſſet humus.
Cũ peliæ genitæ tot ſint cur cognita nobis
Nempe fuit miſero nupta quod una uiro?
Effice ut iliacas tangat prior alter harenas:
Laodomia nihil cur referatur erit.
Et tua (quod malles) pietas ignota fuiſſet.
Implerent uenti ſi mea uela ſui
Dii tamen & cæſar diis acceſſure: ſed olim
Aequarint pylios cum tua fata dies

¶ Sed illi parcite. Sed uxori ignoſcite. In Septimam Elegiam Enarratio.

TV quoq; noſtrorꝝ. Queritꝛ ſe ab amico deſtitui: hortaturq; illũ: ut cõſtãter in amicitia pſiſtatq; primo coluerat. Sarcina ſum. Sũ igr tibi oneri & moleſtiæ. Palinure. Amice ſimilis palinuro: q amicũ deferis: ut illa naue in medio curſu deſtituit ut docet Maro. Neue fides ſit minor tua arte. Ideſt nõ minꝰ ſit officiũ q̃ fides erga me tua. Debes. n. mihi & arte: & fide pariter pſtare: ut optimus nauis gubernator: p arte aũt officiũ amici itelligit. Queritꝛ ergo fide ſola ſibi ab amico ſeruata: oſtĩ deeſſe: quũ utrãq; re amicꝰ ab amico expectar debeat. Quã ſemel excepit. Quã ſemel pſtãdã ſuſcepit. Sũt q legãt accepit: ſupior lectio magis placet. Nũq̃ nõ. i. ſp. Podalirius. Aeſculapius filios reliqt Machaone: & podaliriũ: q arti pr̃næ dediti: quũ ad troiã cũ agamẽnone nauigaſſẽt: plimũ græcis in eo bello curãdis ſũmo ſtudio uulneribꝰ opitulati ſunt magnã ob id gloriã adepti. Meritis quoq; ĩmunitas reꝝ oĩum poſt bellũ e cõceſſa. Turpius eiicitꝛ. Probat nõ ſubeũdũ onꝰ fuiſſe amiciciæ ſi illud ꝺpoſiturꝰ erat: idq; hoſpitis exẽplo: cui turpiꝰ eẽ dicit illũ ſeml acceptũ domo eiicer: q̃ ſi oĩo nũq̃ accepiſſet. Ara. Præſidiũ. Tuũ iudiciũ. Tuã opione quã de me hẽbas. Nr̃a crimĩa. Nr̃æ crimĩatões. Quod cupio. Quã ré opto ut ſpũs e mẽbris exeat. Strigãtꝛ. Vulnerentꝛ: feriãtꝛ. Nr̃o delicto. Nr̃a maledicẽtia.

Et uidear. Et quã appeã. Merito. Iuſte: ſi te læſero. Vilior. Quã ſolebã: ul q̃ nũc. Vt mea ſit lõgis. Vt ſim tibi iratꝰ ꝓp malorꝝ meorꝝ lõgitudiné. Motã. Mẽté eẽ agitatã. Agamẽnõe natũ. Oreſtẽ. Ille. Pylades. Hoc ẽ cũ miſeris. Hoc dicit. Bti cuꝫ miſeris hoc hñt ſolũ cõe: q utriſq; obſeqũ pſtari ſolet. q. d. mihi miſero obſeq debes: qñq dẽ obſeqmur ita miſeris: ut ut etiã beatis: quã rẽ tamẽ apte ĩnuit ĩferiꝰ couerſu. Si mihi nõ pcis: & reliq̃. Ambobꝰ. Et btís & miſeris. Ceditꝛ & cæcis. Solemꝰ ẽt obſeq & cedere cæcis tráſeũtibus. Et quos ꝑtexta: Tertiũ genus hoĩum deſignat: qbus ẽt obſeqmur hoc ẽ magr̃atus & cõſules: quos deſignat ꝑ ꝑtextã & uirgaꝝ faſces: q a lictoribꝰ ꝑferebantꝛ: Illd notãdũ Valeriũ publicolã (autore Dionyſ.) abſtuliſſe a faſcibus ſecures: conſtituiſſeq; futuris poſt ſe cõſulibus cõſuetudinẽ ut quũ extra urbẽ eẽnt: uterentꝛ ſecuribus: ĩtus uero tĩn faſcibus ornarentꝛ. Impioſa. Plena ĩperii: uel oſtẽtatrix ĩperii. Si mi. nõ par. Si tei tãq̃ amici nõ miſeret. Fortunæ par. de. Debes miſereri fortunæ meæ ĩfœlicis. Non hẽt in no. Solet. n. uſu uenire: ut quos iniuriæ ĩuiſos faciũt: gratioſos miſeriæ reddant ut eſt apud Valeriũ. Iſto qd̃ q̃. Iſto malo qd̃ mihi obiicis. Illud. ſ. minimũ de ꝑte nr̃oꝝ laboꝝ.

Hybla flo. Hybla urbs fuit Siciliæ: quam (ut Strabo ſcri.) Dorienſes cõdidere: ea urbs etiã Megara appellata fuit. Hyblã ab Hyblone rege Siculo: q eã incoluit noiatã docet Thucidides li. vi. eius ager floribus abũdabat. Martialis. Florida ꝑ uarios ut ſpargitꝛ hybla colores. Quũ breue ficaniæ uer populantꝛ apes: ibi aũt erat optimi mellis copia: Silius lib. xiiii. Tú q̃ nectareis uocat ad certamẽ hymetõ Audax hybla fauis. Et Maro in bucolicis. Apes hyblæas appellauit.

Cõſules in urbe faſcibus: extra ſecuribus utebantur

Hybla Megara

Mel hyblæum

Habes hyblææ

Non mihi: quí pœnã fateor meruíſſe: ſed íllí
Parcite: quæ nullo digna dolore dolet.

TV quoq; nr̃aꝝ quondã fiducia rerũ
Qui mihi cõfugiũ: q mihi portꝰ eras
Tu quoq; ſuſcepti curã dimittis amí
Officiíq; piũ tam cito ponis onus. (cí
Sarcina ſum fateor: quã ſi tu tẽpore duro
Depoſiturus eras: non ſubeunda fuit.
Fluctíbus ín mediís nauẽ palínure relínqs:
Ne fuge: neue tua ſit mínor arte fides.
Nunquíd achílleos ínter fera prælía fídí
Deſeruit leuítas automedontís equos?
Quã ſemel excepít nunquã podalírius ægro
Promíſſam medícæ non tulít artis opẽ.
Turpius eiícitur: quam nõ admittitur hoſpes
Quæ patuít dextræ firma ſit ara meæ.
Níl niſí me ſolũ primo tutatus es: at nunc
Me pariter ſerua iudícium q̃ tuum.
Sí mõ non alíqua eſt ín me noua culpa: tuãq;
Mutarunt ſubíto crímina noſtra fídem.
Spíritꝰ híc ſcythica quẽ nõ bñ ducímus aura
Quod cupío mẽbris exeat ante meís.
Quã tua delícto ſtríngantꝛ pectora noſtro.
Et uídear merito uílíor eſſe tibí.
Non adeo totí fatís urgemur íniquís:
Vt mea ſit longís mẽs quoq; mota malís.
Fínge tñ morã: quotiẽs agamẽnone natum
Dixíſſe ín píladen uerba proterua putas?
Nec procul a uero ẽ: qd̃ uel pulſarít amicũ:
Manſít in officiís non mínus ílle ſuís.
Hoc eſt cum míſeris ſolum cõmune beatís:
Ambobus tribuí quod ſolet obſequíum:
Cedítur & cæcís: & quos prætexta uerendos.
Vírgaque cum uerbís ímperíoſa facít.
Sí míhí non parcís: fortunæ parcere debes:
Non habet ín nobís ullíus íra locum.
Elíge noſtroꝝ mínímum de parte laborum.
Iſto quod quæreris grandíus íllud erít.
Quam multæ madída celantꝛ arundíne foſſæ
Florída quã multas hybla tuetur apes.

Quã multæ gracili terrena ſub horrea ferre
Limite formicæ grana reperta ſolent.
Tam me circũſtat déſorum turba malorum:
Crede mihi:uero eſt noſtra querela minor
His qui cõtẽtus nõ eſt in littus harenas:
In ſegeté ſpicas:in mare fundat aquas.
Intẽpeſtiuos igitur cõpeſce furores:
Vela neq; in medio deſere noſtra marí.
Vã legis ex illa tibi uenit epſa terra
Latus ubi æquoreis iſter aditur aqs
Si tibi contingit cũ dulci uita ſalute:
Candida fortunæ pars manet una meæ.
Scilicet ut ſemp quid agã chariſſime quæris:
Quamuis hoc uel me ſcire tacẽte potes.
Sum miſer:hæc breuis ẽ nr̃oq; ſumma laborũ:
Quiſq; & offenſo cæſare uiuet:erit.
Turba tomitanæ quæ ſit regionis:& iter
Quos habitẽ mores diſcere cura tibi eſt.
Mixta ſit hæc quamuis inter græcoſq; getaſq;
A male pacatis plus trahit ora getis.
Sarmaticæ maior geticæq; frequentia gẽtis
Per medias in equis itq; reditq; uias.
In quibus eſt nemo:qui nõ choritõ & arcũ:
Telaq; uipero lurida felle gerat.
Vox fera:trux uultus:ueriſſima mortis imago
Non coma:nõ ulla barba reſecta manu.
Dextera non ſegnis fixo dare uulnera cultro:
Quẽ uinctum lateri barbarus oís habet.
Viuit in his igitur tenerorum luſor amorum
Hos uidet:hos uates audit amice tuus.
Atq; utinam uiuat:& non moriatur in illis:
Abſit ab inuiſis hæc tamẽ umbra locis.
Carmina qd̃ pleno ſaltari noſtra theatro:
Verſibus & plaudi ſcribis amice meis.
Nil equidem feci(tu ſcis hoc ipſe)theatris.
Muſa nec in plauſus ambitioſa mea eſt.
Non tamẽ ingratũ eſt quodcũq; obliuia nr̃i
Impedit & ꝓfugi nomẽ in urbe refert.
Quamuis interdũ quæ me læſiſſe recordor
Carmina deuoueo:pierideſq; meas.
Cũ bene deuoui nequeo tamẽ eſſe ſine illís.
Vulneribuſq; meis tela cruẽta ſequor.
Quæq; mõ euboicis lacerata ẽ fluctib⁹ audet
Graia capharea currere puppis aqua.
Non tamẽ ut lauder uigilo curamq; futuri

¶ Gracili limite. Anguſto calle. Eſt minor uero. Minor eſt ipſa ueritate. His. Scilicet excuſationibus: quas adduxi. In littus harenas. Qui me plura mala poſſe exiſtimat: aut uellet habere: his quæ patior: ille maxio cumulo malorum meorum: maiorem etiam addit: & cupit quaſi impoſſibilia. Intẽpeſtiuos furores. Irã ímaturã. Igit̃. Quãdo premor tot malis.

In Octauam Elegiam Enarratio.

QVam legis. Amico quærenti quid ageret ĩ Scythia reſpondet breuiter Ouidius ſe miſerum eſſe: Poſtmodum Tomitanæ regionis incolarũ mores deſcribit. Deinde dicit ſtudiis poeticis animum detineri: ac paſci: & ſe carminib⁹ mala ſua obliuiſci. Latus Iſter. Spatioſus ille fluuius: de quo ſuperius abunde diximus. Vita cum dulci ſalute. Vita cum ipſa incolumitate hoc eſt ſi uiuis: & uales. Candida. Fœlix: proſpera. Vt ſemper. Subaudi q̃ris. Erit. Scilicet miſer. Inter græcoſq;. Græcorum enim colonia fuit Tomus: ut diximus ſupra. Plus trahit. Similior eſt getis: q̃ græcis. Sarmaticæ maior. Rationem aſſignat eius rei qua dixit: eam ſcilicet regionem habere plus barbaricí: q̃ græcitatis. Choryton. Chorytos (ut docet Lactantius grãmaticus) Theca arcus ſoli⁹ dicitur: ſicut Pharetra ſagittarum. Hic uero Choryton pro pharetra poſuit. ut etiam Silius eo uerſu. Choryti fratrum ex humeris: calamiq; paterni Pendebant. Et Statius Cœleſtibus implet Choryton telis. Felle uipereo. Felle ſerpentis. Eo enim ſagittas inficiunt getæ: ut docuimus. Lurida tela. Tela ſupramodũ pallida fellis aſpergine: Vergili⁹. Lurida terribiles miſcent aconita nouercæ. Vinctum lateri. Alligatum lateri. Pleno theatro. Magna hominum frequentia: qui recitationi meorũ carminum interſunt in theatro. Nil feci theatris. Nulla mihi re ĩ theatro auram paraui: uel nullo carmine theatrum læſi: quemadmodũ Auguſtum præceptis amatoriis. In plauſus. Vt recitationi meorum carminum plaudat̃: quod fieri ſolebat: quum opus recitatum placuiſſet. In ora refert Legitur etiam in urbe.

Chorytos

Fluctib⁹ euboicis. Vndis maris ægei: quod Euboiam inſulam alluit. Capharea aqua. Aqua eiuſdẽ maris ægei quaſi dicat: audet iterum nauigare per illud mare: ĩ quo ſemel naufragium fecit. Eſt autem Caphareus mons Euboicæ inſulæ ad Helleſpontum uerſus. Vergilius. Et Euboicæ cautes: ultroq; caphareus.

Caphareus

¶ Siue homines. Subaudi ſpecto. Quāq; lupi. Scilicet habeāt. Pellibus. Rhenonibus: & brachis. Qui forte latīe. Qui poſſit eē interpres inter latinū: & Tomitanum. Fiat tuta. Conſeruetur incorrupta: melius tamē legitur nō tuta: ſed muta ī alio codice. Vox mea: Mea uerba. Sono patrio. Latio ſermōe. Deſueta uerba. Verba iādiu a me itermiſſa. Sic animum tēpuſq; traho. Eo modo animus qeſcit: & fallitur: & tempus ita producitur. Reduco. Remoueo.

In Nonam Elegiam Enarratio.

NOn adeo cecidi. Inimicū ſibi inſultantē monet: ut memor fortunæ uarietatis minime lætet' eius exilio: & ruina: quandoquidē poſſit accidere ut in patriā redeat: illūq; uideat grauiore aliqua cauſa fugatum. Cecidi. Proſtratus ſum. Inferius. Vilius: & magis abiectum.

In orbe dubio. In orbe ubi oīa īcerta ſunt.

Fortunæ numē. Fortuna enim nō modo cæca exiſtimata fuit: ſed etiam uaga: inconſtans: incerta: & uaria. VItrix rhamnuſia. Rhamnuſia: quam græci Nemeſin uocant dea ab antiquis indignationis credebatur. Indignabatur enim contra ſuperbos & elatos: ut in quadā noſtra Apologia autoritate Plynii & Strabonis docuimus. Et nūquam dixi. Quaſi dicat nunquam malo alieno gauiſus ſui. Vilia qui quondam. Vidi etiam inquit diuitem redactum ad id inopiæ ut mendicaret.

Rhāmuſia Nemeſis

Nominis: utilius quod latuiſſet: ego.
Detineo ſtudiis animum: falloq; labores:
Experior curis & dare uerba meis.
Quid potius faciam deſertis ſolus in oris?
Quāue malis aliā quærere coner opem?
Siue locū ſpecto: locus ē inamabilis: & quo
Eſſe nihil toto triſtius orbe pōt.
Siue hoīes: uix ſunt hoīes hoc nomine digni:
Quāq; lupi ſæue plus feritatis habēt.
Nō metuunt leges: ſed cedit uiribus æquū.
Victaq; pugnaci iura ſub enſe iacēt.
Pellibus & laxis arcēt mala frigora brachis:
Oraq; ſunt lōgis horrida tecta comis.
In paucis extant græcæ ueſtigia linguæ.
Hæc quoq; iā getico barbara facta ſono ē.
Vnus in hoc nō ē populo qui forte latine
Quælibet e medio reddere uerba queat.
Ipſe ego romanus uates (ignoſcite muſæ)
Sarmatico cogor plurima more loqui.
Et pudet: & fateor: iam deſuetudine longa
Vix ſubeunt ipſi uerba latina mihi
Nec dubito: qn ſint & in hoc nō pauca libello
Barbara: nō hominis culpa ſed iſta locī ē.
Ne tamē auſoniæ pdā cōmercia lingnæ:
Et fiat patrio uox mea muta ſono.
Ipſe loquor mecū: deſuetaq; uerba retracto:
Et ſtudii repeto ſigna ſiniſtra mei.
Sic animum tēpuſq; traho: meq; ipſe reduco
A cōtēplatu ſemoueoq; mali.
Carminibus quæro miſerarū obliuia rerum:
Præmia ſi ſtudio cōſequar iſta: ſat ē.

NOn adeo cecidi: quis abiect⁹: ut īfra
Te quoq; ſim iferius quo nihil eē pt.
Quæ tibi res aios ī me facit iprobe?
Caſib⁹ iſultas: quos potes ipe patī? (curue
Nec mala te reddūt mittē placidūq; iacētī
Noſtra: qbus poſſunt illachrymar feræ.
Nec metuis dubio forrunæ ſtātis in orbe
Numē: & exoſæ uerba ſupba deæ.
Exiget at dignas ultrix rhamnuſia pœnas:
Impoſito calcas qui mea fata pede?
Vidī ego naufragiūq; uiros & ī æquor mergi
Et nunquā dixī iuſtior unda fuit.
Vilia q quōdā miſeris alimēta negarat:
Nunc mēdicato paſcitur ille cibo.

Paſſibus

Passibus ambiguis fortuna uolubilis errat:
Et manet in nullo certa tenaxq; loco.
Sed mō læta māet:uultus mō sumit acerbos:
Et tantum constans in leuitate sua est.
Nos quoq; floru m⁹:sed flos fuit ille caducus:
Flammaq; de stipula nostra breuisq; fuit.
Neue tamen tota capias fera gaudia mente:
Non est placandi spes mihi nulla dei.
Vel quia peccaui citra scelus:utq; pudore.
Non caret inuidia sic mea culpa caret.
Vel quia nil ingens ad finem solis ab ortu
Illo cui paret mitius orbis habet.
Scilicet ut per uim non est superabilis ulli:
Molle cor ad timidas sic habet ille preces.
Exemploq; deū quibus accessurus & ipse est
Cum pœnæ uenia plura roganda petam.
Si numeres anno soles & nubila toto:
Inuenies nitidum sæpius esse diem.
Ergo ne nimium nostra lætere ruina:
Restitui quondam me quoq; posse puta:
Posse puta fieri lenito principe:uultus
Vt uideas media tristis in urbe meos.
Vtq; ego te uideam causa grauiore fugatum:
Hec sunt a primis proxima uota meis.

Tua si sineres i nostris nomina poni.
Carminib⁹: posit⁹ q̄ mihi sæpe fores
Te canere solū meriti memor: inq; li
Creuisset sine te pagina nulla meis. bellis.
Quid tibi deberē tota sciretur ſciretur i urbe:
Exul in amissa si tamen urbe legor.
Te præsens mitē nosset:te serior ætas:
Scripta uetustatē si modo nostra ferunt.
Nec tibi cessaret doctus benedicere lector:
Hic te seruato uate maneret honor.
Cæsaris est primū munus:qd ducimus auras
Gratia post magnos est tibi habenda deos.
Ille dedit uitā.tu quam dedit ipse tueris:
Et facis accepto munere posse frui.
Cumq; phorreret casus pars maxima nostros
Pars etiam credi pertimuisse uelit.
Naufragiūq; meū tumulo spectaret ab alto:
Nec dederit nanti per freta sæua manum.
Seminecē stygia reuocasti solus ab unda:
Hoc quoq; qd memores possum⁹ eē tuū ē.
Dii tibi se tribuāt cū cæsare semper amicos.
Non potuit uotum plenius eē meum:

¶ Passibus ambiguis. Incerto gressu. Fortuna enim incerta est quam rem etiam docuit Maro eo uersu. Multa dies uariusq; labor mutabilis æui Rettulit in melius: multos alterna reuisens Lusit: & insolido rursus fortuna locauit. Et Ausonii de fortuna tale extat epigramma. Fortuna nunquam fistit in eodem statu. Semper mouet: uariat ac mutat uices. Et summa in imum uertit: ac uersa erigit. De fortuna plura etiam legito apud Plyniū. Tenaxq;. Et firma. Et tm̄ constans. Et tantum inquit firma manet in ipsa leuitate. Non est nulla. Est aliqua. Dei. Cæsaris. Vel quia peccaui. Rationem assignat quare speret Cæsarem leniri posse. Citra scelus. Sine scelere: sed errore: & imprudentia. Vtq; pudore. Non caret. Et ut meū crimen non caret ignominia: Vel certe. Vt me inquit non pudet Cæsaris: sic apud illud odio careo. Inuidia enim hoc in loco pro odio accipitur: ut apud Terentium. Vt sine inuidia laudem inuenias & amicos pares. Vel quia nil ingens. Ordo est. Vel quia ingens orbis habet nil mitius: & reliqua. Illo. Scilicet Cæsare. Cui paret. Cui ipse orbis subiectus est. Molle cor. Cor facile & placabile. Ad preces timidas. Ad humiles preces. Exemplo deum. Deorum exemplo: qui solent ueniam mortalibus concedere. Aut qui magis prosūt: q̄ obsint. Et ipse. Etiam ipse Augustus. Est accessurus. Est peruenturus innumerum deorum. Cum uenia pœnæ. Vt mihi ignoscat. Plura roganda. Plura q̄ ab eo petiturus sum: hoc est petam ab eo ut mihi ignoscat & alia q̄dam. Si numeres. Ostēdit deos plus de mortalibus bene mereri. Vtq; ego te uideā. Subaudi. Et puta posse fieri. Fugatum. In exiliū pulsum. Hæc uota. Scilicet ut uideam te grauiore causa fugatum. Sunt proxima. Sunt secunda. A meis primis. Post prima mea uota: q̄ sunt ut primo reducar. Secūda ut tu exules.

Fortuna incerta

Inuidia pro odio

In Decimam Elegiam Enarratio.

Tua si sineres. Laudat amici fidē: fateturq; eius beneficio se uitā ducere simulq; gratias agit: Postremo dicit se libenter eius beneficia nota omnibus facturum fuisse: si ille suis scriptis nominari pateretur. Ferunt uetustatē. Sunt ad posteros puentura. Seruato uate. Me Ouidio a te conseruato. Quod ducimus auras. Quod uiuimus. Post magnos deos. Post louē: & Augustū. Vel deos appellat Augustū: & eius liberos. Accepto munere. Accepta uita.

Perhorreret nr̄os casus. Perhorreret ne mecum relegaret. Pars etiam credi. Quū etiam q̄dem nō ueri amici simularent timere: quum tamē nihil timent. Tuum est. Quia si nō uiueremus nō possemus eē memores. Plenius esse. Quā p̄cari ut dii cū cæsare tibi sint amici.

Copula ¶ Hæc:beneficia. Dura copula.Copula hic pro eo fune accipitur:quo canes a uenatoribus alligari ducuntur.uulgo Laſſum appellant:Ouidius in met.Copula detrahitur canibus.Cingulū uero circum collum Melium appellat Varro in re ruſtica libro ſecundo cuius uerba hæc ſunt.Ne uulnerétur a beſtiis imponuntur his collaria:quæ uocantur Melium:ideſt cingulum circum collum ex corio firmo cum clauibus capitatis. Nondū reſerati carceris.Nondum aperti termini:unde equi incipiunt currere:quem locū hic licentia poetica in ſingulari protulit:quum numero multitudinis uſurpatū legamus ut eſt autor Seruius. Vincta.Ligata. Non meminiſſe.Me non recordari tui. Lumen ſolare.Lucem ſolis.i.uitam.Legitur & lumen uitale hoc eſt lumẽ hoc quo uiuimus.Sic etiam Vergilius Vitales auras appellauit.

Melium

Carceres

In Vndecimam Elegiam Enarratio.

VT ſumus in ponto. Tres annos ſe ægiſſe ſcribit poeta:eos tamen ſibi decẽ uideri:idq; loci aſperitate & difficultatibus quas deinde ſubiũgit. Ter frigore conſtitit.Ter frigore concreuit:quibus uerbis tertiam hiemem:hoc eſt tertium annũ deſignat. Ter eſt facta dura. Non modo per Iſtri glaciem tertium annum denotat: ſed etiam per glaciem maris Euxini:quod etiam nimio rigore congelaſcit:quod ideo accidit:quoniam pōtus in lacus ſpeciem propemodum trāſit:eo q; multi in eum fluuii effluunt. Dardana quot graio.Decem annos deſignat:quibus græci troiam oppugnarunt.

Cur euxinus congelaſcit

Solſtitium

Stare putes.Credas tẽpora nō labi. Nec mihi ſolſtitium dicitur quaſi ſolis ſtatio:quũ ſol ultra nō progreditur:ſed retrocedere incipit. Sunt autem duo Solſtitia. Alterum æſtiuum: de quo hic intelligit Ouidius Id eſt.yiii.calendas Iulii:quum ſol remeare ad inferiores incipit circulos:& noctes fiũt breuiores Alterum hiemale.yiii.calendas Ianuarii autore Seruio. Scribit Columella Hiparco placuiſſe brumale ſolſtitium eſſe.xyi.calendas ianuarii Sole in Capricornum trāſitum faciente.Chaldeos id obſeruare.ix.calẽdas ianuarii.De Solſtitio plura Plynius libro.xyiii.Vitruuius:ac etiam Higinus. Quicquam de noctibus aufert.Quāuis enim noctes eo tempore ſint breuiores.Lōgiores tamen Ouidio uidebantur:quod his accidit:qui graui aliqua cura cōficiuntur. Bruma.Solſtitium hiemale. Anguſtos dies. Breues dies:eo enim tempore & noctes ſunt longe:& dies breues. Nouata eſt. Quia omnia mihi uidentur mutata: & ſe aliter q̃ prius habere. Quem tenet euxini.Incommoda commemorat:ut probet tempora ita ſibi uideri propter uitæ infœlicitatem. Quem. Scilicet me. Mẽdax cognomine.Quia potius eſt inhoſpitabilis.Quid Euxinus ſignificet diximus ſupra. Vere terra ſiniſtra.Vere terra ut in ſiniſtra pte ſita:ſic ẽt infœlix. Læua.n.pontũ ingrediẽtib⁹ erat Tomos. Quæ ſibi nō rapto uiuere turpe putant. Legitur ẽt ita. Quæ niſi de rapto uiuere turpe putant.Herodotus in recenſendis thracum moribus docet eos e bello:atq; rapto uiuere pulcherrimum ducere. Legimus,Colligimus.

Solſtitium æſtiuum

Solſtitium hiemale

Hæc meus argutis:ſi tu paterere:libellis
Poneret in multa luce uidẽda labor.
Nũc quoq; iã quãuis ẽ iuſſa quieſcere:quẽ te
Nominet inuitum uix mea muſa tenet.
Vtq; canẽ timidæ nactum ueſtigia ceruæ
Luctãtẽ fruſtra copula dura tenet.
Vtq; fores nondum reſerati carceris acer
Nunc pede nũc ipſa fróte laceſſit equus.
Sic mea lege data uincta atq; incluſa thalia
Per titulum uetiti nominis ire cupit
Ne tamẽ officio memoris lædaris amici:
Parebo iuſſis:parce timere:tuis.
At non parerẽ:ſi non meminiſſe putares.
Hoc qđ non ꝓhibet uox tua:gratus ero.
Dũq; quod o breue fit lumẽ ſolare tenebo
Seruiet officio ſpiritus iſte tuo.
VT ſum⁹ ĩ póto:ter frigor cõſtitit iſter
Facta ẽ euxini dura ter unda maris.
At mihi iã uideor prĩa ꝓcul ee tot an
Dardana quot graio troia ſb hoſte fuit.
Stare putes:adeo procedunt tẽpora tarde
Et peragit lẽtis paſſibus annus iter.
Nec mihi ſolſtitiũ q̃quã de noctibus aufert
Efficit anguſtos nec mihi bruma dies.
Scilicet in nobis rerum natura nouata eſt?
Cumq; meis curis omnia longa facit?
An pagunt ſolitos cõmunia tẽpora motus?
Suntq; magis uitæ tẽpora dura meæ?
Quẽ tenet euxini mẽdax cognomine pontus
Et ſcythici uere terra ſiniſtra freti.
Innumeræ gẽtes circũ fera bella minantur:
Quæ ſibi non rapto uiuere turpe putant.
Nil extra tutũ ẽ:tumulus defenditur ægre
Mœnibus exiguis:ingenioq; loci.
Quũ minime credas ut aues dẽſiſſim⁹ hoſtis
Aduolat:& prædã uix bñ uiſus agit.
Sæpe intra muros clauſis ueniẽtia portis
Per medias legimus noxia tela uias.
Eſt igitur rarus qui iã colẽ audeat:iſq;
Hac arat infœlix:hac tenet arma manu.

Sub

Sub galea paſtor iunctis pice cantat auenis
Proq; lupo pauidæ bella uerentur oues.
Vix ope caſtelli defendimur:& tamẽ intus
Mixta facit graiis barbara turba metum.
Quippe ſimul nobiſcũ hitat diſcrimie nullo
Barbarus:& tecti plus quoq; parte tenet.
Quos ut non timeas:poſſis odiſſe:uidẽdo
Pellibus & longa corpora tecta coma.
Hos quoq; qui geniti graia credũtur ab urbe
Pro patrio cultu perſica bracha tegit.
Exercent illi ſociæ commercia linguæ:
Per geſtum res eſt ſignificanda mihi.
Barbarus hic ego ſum:quia nõ nitelligor ulli:
Et rident ſtolidi uerba latina getæ.
Meq; palam tuto de me male ſæpe loquunt̃:
Forſitan obiiciunt exiliumq; mihi.
Vt fit in me aliquid ſi quid dicentibus illis
Abnuerim quotiens anuerimq; putant.
Adde:quod iniuſtum rigido ius dicitur enſe
Dantur & in medio uulnera ſæpe foro:
O du rã lacheſin:quæ tam graue ſydus habẽti
Fila dedit uitæ non breuiora meæ.
Quod patriæ uultu:ueſtroq; caremus amici
Atq; hæc in ſcythicis gentibus eſſe queror.
Vtraq; pœna grauis: merui tamẽ urbe carere.
Non merui tali forſitan eſſe loco.
Quid loquor ah demẽs:ipſã quoq; pdeꝛ uitã
Cæſaris offenſo numine dignus eram.

Quod te neſcio qs p̃ iurgia dixerit eẽ
Exulis uxorẽ littera queſta tua eſt.
Indolui:nõ tã mea qđ fortũa male au
Qui iam conſueui fortiter eſſe miſer (dit
Quã quia cui uellem minime:ſum cã doloris
Teq; reor noſtris erubuiſſe malis.
Perfer & obdura:multo grauiora tuliſti:
Eripuit cum me principis ira tibi
Fallitur iſte tamen:quo iudice nominor exul:
Mollior eſt culpam pœna ſecuta meam.
Maxima pœna mihi ẽ ipſum offẽdiſſe:priuſq;
Veniſſet mallem funeris hora mihi.
Quaſſa tñ nr̃a ẽ:ñ fracta nec obrupta nauis:
Vtq; caret portu:ſic tamẽ extat aquis.
Nec uitã: nec opes nec ius mihi ciuis ademit:
Qui merui uitio perdere cuncta meo.
Sed quia peccato facinus non affuit ullum:

¶ Barbara turba. Getæ qui una cũ græcis tomon habitãt. Quippe ſimul nobiſcum. Dolet nõ modo q̃ ſecum barbarus in eadem domo ſed q̃ etiam maiorem domus partem habitet. Quos ut non timeas. Quos quamuis non metuas. Pellibus. Rhenonibus. Bracha perſica. Veſtis illa qua utuntur etiam perſæ. Illi. Getæ & græci. Per geſtum. Vt faciunt muti. Vtq; fit in me aliquid. Ordo eſt. Et quoties putant q̃ abnuerim: & annuerim ſi ſubaudi abnuerim:& annuerim quid illis dicentibus aliquid in me ut fit. Illis dicentibus aliquid in me. Illis barbaris aliquid per riſum obiicientibus. Abnuerim. Capite negaueri. Annuerim. Affirmauerim. Eſſe. Viuere. Vtraq; pœna grauis. Et carere ſcilicet amicorum conſuetudine:& in Scythia uiuere.

In. xii. Elegiam Enarratio.

Quod te neſcio quis. Dolet poeta uxorem ab inimico iurgiis laceſſitam exuliiſq; uxorem appellaram eamq; hortatur:ut omnia patiat̃: quandoquidem Auguſtus ſe non exulem:ſed relegatum nominauit:Demum illum hortatur:ne in poſterum uelit ita falſo eum appellãdo:eius fortunam grauare. Per iurgia. Inter iurgia. Mollior. Placidior. Ipſum. Inimicũ. Offendiſſe. Læſiſſe te. Prius. Quã ille offendiſſet te. Ademit. Remouit Cæſar. Vitio meo. Meo errore.

¶Nil iussit. Nulla me alia pœna affecit. Vtq; aliis. Subaudi fuit mite. Tuta est. Non potest perire. Suo iudice. Augusto iudice. Is enī iudicauit me nō exulem: sed relegatum: quæ pœna mollior erat. Teq; uelint. Idest uelint esse deum non apud ipsos in cœlo: sed nobiscum. Sed ut in mare flumina. Hoc dicit. Ita meæ ut populi preces ad deos perueniunt quēadmodum & parua flumina mare ita ingrediuntur ut parua. At tu fortunam. Nunc uertit sermonem ad inimicum.

In. xiii. Elegiam Enarratio.

SCribis ut oblectem. Amico hortāti ut aliqd scriberet: respōdet poeta causasq; assignat cur id sibi facere nō liceat. Demū ostendit se non posse teneri: quin semper aliquid componat: composita uero igni comburat. Vt oblectē studio. Vt studio mulceam. Lachrymabile tempus. Tempus hoc mei exilii. Turpi situ. Turpi ignauia. Festos choros. Choros multorum uocibus cōstat: ut docet Seneca & Macrobius. Est enim multitudo cātorum ad musicum concentum conficiendum parata. Chorus apud priscos ex seruis symphoniacis comparabatur. Rei anyti. Socratis: quem Anytus accusauit. Tres enim fuere Socratis accusatores: Melitus: Anytus: & Lycon: Melitus quidē ob poetas ei infestus: Anytus ob artifices: atq; rei.p. gubernatores: Lycon deniq; gratia rhetorum. Accusatio autē habuit se ferme in hūc modum: Socrates iniuste agit: iuuentutem deprauans ac deos quos ciuitas putat: ipse nō putans: sed alia quædam noua Dæmonia: Autor Plato in Apologia Socratis: ubi eum docet tanta fuisse sapientia: & fortitudine: ut noluerit pro se: aut causam dicere aut quēquam precari. Ille senex. Ille Socrates. Dictus sapiens ab Apolline. Quomodo: & cur ab Apolline Socrates omnium sapientissimus appellatus fuerit dictum est superius. Vt ueniant. Quāuis ueniant. At timor. Timorem hostilem significat: quā rem statim declarat. Lōga rubigine. Lōga componendi desuetudine.

Vacabit. Dabit operam quiescendo. Cōtudit ingeniū. Ingenium fregit. Patientia lōga malorum. Diu enim mala passus sum.

Socratis accusatores

Accusatio Socratis

Níl níſi me patríis iuſſit abeſſe focís:
Vtq; aliís quoq; numeq; comprehēdere nō eſt
Cæſareum numen ſic míhi míte fuit.
Ipſe relegati non exulís utitur ín me
Nomine: tuta ſuo iudíce cauſa mea eſt.
Iure igítur laudes cæſar pro parte uiríli
Carmína noſtra tuas qualiacunq; canunt.
Iure deos ut adhuc cœlí tibí lumína claudāt:
Teq; uelint ſine ſe comprecor eſſe deum.
Optat ídē populus: ſed ut í mare flumía uaſtū
Sic ſolet exíguæ currere ríuus aquæ.
At tu fortunam cuíus uocor exul ab ore
Nomine mendací parce grauare meā.
ſ Cribís ut oblectē ſtudío lachrymabíle
Ne peāt turpí pectora nſra ſitu. (tēpus
Difficile eſt: qđ amíce mones: qa carmía lætū
Sunt opus: & pacē mentís habere uolunt.
Noſtra per aduerſas agítur fortūa procellas:
Sorte nec ulla mea tríſtíor eſſe poteſt.
Exígis: ut príamus natorum funere plaudat:
Et níobe feſtes ducat ut orba choros.
Luctibus an ſtudío uídeor debere tenerí
Solus ín extremos iuſſus abíre getas?
Des lícet ínualído pectus mihi robore fultū:
Fama refert anyti quale fuíſſe reí.
Fracta cadet tantæ ſapíentia molle ruínæ.
Plus ualet humanis uíribus ira deí.
Ille ſenex dictus ſapiens ab apolline: nullum
Scribere ín hoc caſu fuſtiuuíſſet opus.
Vt ueníant patríæ: ueníant obliuía noſtrí:
Omnis & amíſſi ſenſus abeſſe queat.
At timor officío fungí uetat ípſe quíeto:
Cinctus ab ínumero me tenet hoſte locus.
Adde: quod íngenium longa rubígine læſum
Torpet: & eſt multo q̄ fuít ante mínus.
Fertílis aſſíduo ſi non renouetur aratro:
Níl níſí cum ſpínís gramen habebit ager.
Tépore quí longo ſteterít male currít: & íter
Carceribus míſſos ultímus íbit equus.
Vertítur ín teneram cariem: rímíſq; dehíſcit:
Sí qua díu ſolítis cymba uacabít aquís.
Me quoq; deſpera (fuerím cū paruus & ante)
Illí quí fueram poſſe redíre parem.
Contudít íngenium patientía longa malorū:
Et pars antiquí nulla uígorís adeſt.

Sæpe

Sæpe tñ nobís:ut nũc quoq; ſumpta tabella é
Inq; ſuos uoluí cogere uerba pedes.
Carmía ſcrípta mihi ſũt nulla.aut q̃lia cernís
Dígna ſui domíni tempore dígna loco.
Deniq; non paruas animo dat gloría uíres:
Et facunda facít pectora laudís amor.
Nomínís & famæ quõdam fulgore trahebar:
Dum tulít antẽnas aura ſecunda meas.
Non adeo bene nunc:ut ſít mihí gloría curæ:
Sí líceat:nullí cognítus eſſe uelím.
An quía ceſſerũt primo bene carmína: ſuades
Scríbere ſucceſſus ut ſequar ípſe meos?
Pace nouem líceat ueſtra dixíſſe ſorores:
Vos eſtís noſtræ maxíma cauſa fugæ.
Vtq; dedít íuſtas tauri fabrícator ahení:
Síc ego do pœnas artíbus ípſe meís.
Níl mihí debebat cum uerſíbus amplíus eſſe:
Síc fugerẽ merito naufragus omne fretũ.
At puto ſi demens ſtudíum fatale retentem:
Híc mihí præbebít carmínís arma locus.
Non líber híc ullus:nõ q mihí cõmodet aurẽ:
Verbaq; ſignífícent quíd mea norít adeſt
Omnía barbarıæ loca ſunt uocíſq; ferínæ:
Omnía quæ poſſunt plena tímore ſonant.
Ipſe mihí uídeor íam dedídícíſſe latíne.
Iam dídící getíce ſarmatíceq; loquí.
Nec tamen(ut ueꝝ fatear tíbí)noſtra teneri
A componendo carmíne muſa poteſt.
Scríbímus.& ſcríptos abſumím⁹ígne líbellos
Exítus eſt ſtudíí parua fauílla meí.
Nec poſſum:& cupío nõ ullos ducere uerſus:
Ponítur íccírco noſter in ígne labor.
Hínc níſi pars caſu flammís erepta doloue
Ad uos ingenií non uenít ulla meí.
Sic utínam quæ níl metuentem tale magíſtrũ
Perdídit:in cíneres ars mea uerſa foret.

HAnc tu⁹e getíco mittít tíbí naſo ſalutẽ
Mittere ſi qſq̃ quo caret ípſe:poteſt.
Aeger.n.traxí cõtagía corpore mẽtís.
Libera tormento pars mihí nequa uacet.
Perq; díes multos lateris cruciatíbus uror:
Sed qđ ín ímmodíco frígore læſit hyems.
Sí tamẽ ípſe uales: alíqua nos parte ualemus
Quíppe mea eſt humeris fulta ruína tuís
Quí mihí cum dederís ingẽtía pignora; cũq;

¶ Et facunda. Legitur etiam ſecunda. Nõ adeo bene nũc. Subaudi eſt. Succeſſus. Quia mihi male ſucceſſit ꝓpter carmina. Noſtræ fugæ. Noſtri exilii. Tauri fabricator aheni. Perilaus de quo iam dictum eſt. Retentem. Repetam. Arma carminis. Libros denotat: & ea quæ ſubiungit. Parua fauilla. Paruus ignis. Iccirco. Hanc ob cauſam: quia cupio uerſ⁹ facẽ nec poſſũ. Magiſtrũ. Me Ouidiũ.

In Decimamquartam Elegiam Enarratio.

HAnc tuus e getico. Amicum hortatur ut quãdoquidem amoris multa olim pignora ſibi ꝑtiterit: nũc uerbis & litteris ne parcat: quod ſi emendarit dicit nihil ab eius amicitia amplius deſiderandum eſſe: Illum poſtmodum excuſat non potuiſſe fieri dicens quin ille ſcripſerit: quum præſertim norit eius animi robur ímutabile. E getico. Subaudi littore. Quo caret ipſe. Salutam ipſam denotat. Aeger. Triſtis. Traxi contagia mentis corpore. Id eſt ipſum corpus præ nimio mẽtis dolore cœpit male ualere. Tormento. Cruciatu. Lateris cruciatibus. Stomachus lateribus cingitur atq; in his quoq; uehementes dolores eſſe conſueuerunt: & initium uel ex frigore ut ex ictu uel ex nimio curſu: uel ex morbo eſt: iſq; modo tarde: modo celeriter ſoluitur: Interdũ ad perniciem quoq; ꝓcedit: oriturq; acutus morbus: qui pleureticus a græcis nominatur. Remedia docet Celſus lib. iiii. & a Plynio pleuritis laterum compũctio uocat: Interdũ lateralis dolor. Sed. Subaudi uror. Ingentia pignora. Magnas ſignificationes amoris.

Laterum dolor

Pleuretic⁹ morbus
Pleuritis
Lateralis dolor

¶ Per numeros omnes. Per omnes modos. Remq; piam præstas. Opus pium facis tuẽdo me per omnes numeros. Verba. Litteras tuas. Hoc. Ne neges mihi uerba. Nullus neuus. Neuus macula est: quæ in homine nascit: Plynius. Signa quædam neuosq; & cicatrices etiam regenerari. Et Cicero libro primo de diuinatione. Neuus in articulo pueri delectat Alcæum: At est corporis macula Neuus: illi tamen hoc lumen uidebatur: hic uero per translationem pro macula amicitiæ ponitur. Pluribus accusem. Pluribus uerbis officium tuum accusarem. Fieri nisi posset. Nisi posset accidere. Littera. Epistola tua. Quod precor. Vt falso de te quærar. Robur tui pectoris. Mentis tuæ constantiã in me amando.

Neuus

Absinthii genera

Absynthia cana. Absynthii (autore Plynio) genera sunt plura: inter quæ est põticum a põto appellatũ: ubi pecora pinguescunt: & ob id sine felle reperiunt: neq; aliquod pstãtius: multũq; italico amarius: Sed medulla põtici dulcis: eius herbæ usus inter paucas utilissimus é: & ea in sacris populi Ro. celebrata fuit peculiariter: Siquidé latinarũ feriis: quadrigæ certabant in capitolio: uictorq; Absynthium bibebat: credo sanitaté pmio dari honorifice arbitratis maioribus. De eo ita etiã scribit Dioscorides: Absynthiũ notũ est: cuius pbabilius est põticũ & cappadociũ nascens in montibus: unde nomé accepit a terra: Cana aũt ideo appellat: qm̃ eius folia sunt cana ut uulgo uideri licet.

Pontus

Põto gelido. Põticæ regioni frigidæ. Est enĩ in Septẽtrione: põtus aũt ꝓprie Mare ipm per excellentiã: sicuti per poetã Homerũ intelligimus: Nã (ut docet Strabo) maiores simpliciter põticum pelagus uti quẽdã oceanũ arbitrati sũt.

Trinacria

Hybla trinacris. Hybla ciuitas Siciliæ. Trinacria aũt Sicilia dicta est ab eius forma ut docet Diodorus. Nõ sunt ita nigra. Nõ sunt ita infœlicia aut obscura ut sit ĩmemor amici

Crimina falsæ cul. Vt falso dicaris amici immemor. Peragant ui. lin. Munus linguæ obeant: qd' epla solet efficere. Vt. Idest utinam.

In. xy. & ultimã Elegiam Enarratio.

QVãta tibi dederim. In hac ultima Elegia uxori immortalitatem pollicetur poeta: dicitq; multas fore: quæ quamuis eam miserã esse existiment: illi tamen inuideant: & fœlicé appellent simulq; ostẽdit nihil ab eo maius præstari potuisse. Quod quú ita sit eã hortat: ut in fide pmaneat ne a quoq; iure accusari queat exemplisq; etiã ꝓbat eiusmodi fidé erga maritos nullo unq; æuo taceri solitã: Demũ ne uideat uxori diffidere: dicit se ea scribere: ut monẽdo magis uxorem laudet: q; hortatu suo sit opus erga uxorem optimam & quæ ea faciat quæ sanctissimæ uxori conueniant. Detrahat autori. Imminuat mihi. Non potes abire in mœstos rugos. Non potest fama tua penitus deleri: quemadmodum corpus absumitur rogo. Nostrorum laborum. Meæ calamitatis.

Plura. Quam dedi. Intelligit autem famæ immortalitatem. Vmbra diuitis. Anima locupletis: ex quo ostendit pluriffaciendã eẽ immortalitatem q; diuitias. Mearum rerum. Mearum fortunarum. Es sola tutela. Sola ex gubernatrix.

Per numeros omnes hoc tueare caput:
Quod tua me raro solatur epistola: peccas.
Remq; piam præstas: & mihi uerba negas
Hoc precor emenda: quod si correxeris unũ:
Nullus in egregio corpore neuus erit.
Pluribus accusem: fieri nisi posset: ut ad me
Littera non ueniat missa sit illa tamen.
Dii faciant: ut sit temeraria nostra querela:
Teq; putem falso non meminisse mei.
Quod p̃cor eẽ liquet: neq; n. mutabile robur
Credere me fas est pectoris esse tui.
Cana prius gelido desint absynthia ponto.
Et careat dulci trinacris hybla thymo:
Immemorem quã te quisq; conuincat amici.
Non ita sunt fati stamina nigra mei
Tu tamen: ut falsæ possis quoq; tollere culpæ
Crimina: quod non es: ne uideare caue:
Vtq; solebamus consumere longa loquendo
Tempora sermoni deficiente die.
Sic ferat ac referat tacitas nunc littera uoces:
Et peragant linguæ charta manusq; uices:
Quod tibi ne nimium uidear diffidere: sitq;
Versibus hoc paucis admonuisse satis.
Accipe quo semper finitur epistola uerbo:
Atq; meis distent: ut tua fata: uale. Clis

QVãta tibi dederi nr̃is mõumẽta libel
O mihi me cõiũx charior ipsa uides
Detrahat auctori multũ fortũa lice
Tu tamen ingenio clara ferere meo. Cbit
Dumq; legar: pariter mecum tua fama leget
Non potes in mœstos omnis abire rogos.
Cumq; uiri casu possis miseranda uideri:
Inuenias aliquas quæ quod es esse uelint:
Quæ te nostrorum cum sis in parte laborum
Fœlicem dicant inuideantq; tibi.
Non ego diuitias dando tibi plura dedissem:
Diuitis ad manes nil feret umbra suos.
Perpetui fructum donaui nominis: idq;
Quo dare nil potui munere maius habes
Adde quod & rerum sola es tutela mearum:

¶ Onus non parui honoris. Quasi dicat quãuis sit onus & laborres meas tueri: tamẽ idest magno honori. Nunquam est muta. Semper loquitur in laudem tuam. Superba. Nobilis: uel reuera plena fastus. Quæ. Scilicet iudicia. Persta. Perseuera in amore coniugali. Dum stetimus. Dum in urbe uiximus & floruimus. Nostra. Propter nostram ruinam. Virtus tua. Tua fides coniugalis. Ponat hic. Statuat in hac difficultate & ruina. Bonam. Fœminam & uxorem. Vbi. Quando. Quod uetat esse. Illud quod prohibet esse bonam uxorem quasi dicat: nhil prohibet te quo minus sis mihi fida. Est remotum Est ademptũ: Facile inquit nupta potest eẽ bona: quando id ei remouet: quod eam bonã eẽ prohibet. Et nupta. Et quãdo uxor. Quũ deus intonuit. Quũ aduersi aliqd marito accidit. Quam nõ fortuna gubernet. Quasi dicat rari sunt: qui nõ sequantur fortunã potiusquã uirtutẽ: ex quo designat eẽ difficile uxori in fide permanẽr: & fortunã matiti aduersam non deserere: Solet enim usu uenire: ut quo se fortuna eo & fauor hominum iclinet. Quæ maneat stabili pede. Et uirtus quæ. ꝑmaneat immutabilis est rara. Quũ fugit illa. Quũ fortuna aliquẽ deserit. Siqua tamẽ. Subaudi est uirtus: hoc est si quis bonus inuenit quẽ nõ gubernet fortuna: sed uirtus ipsa. Pretium sibi merces ipsa petiti est. Ipsa uirtus est ꝑtiũ sui meriti: quia uir bonus non ducit fortuna: nec aliud præmiũ quærit: q̃ uirtutẽ. Virtus. n. per se appetitur: quibus uerbis denotat optimam uxorem non debere mariti fortunam seq: sed semper cõstãter in fide persistere etiam in reb⁹ illi aduersis. In parũ lætis. In rebus aduersis.

Ad te non paruí uenít honorís onus.
Q uod nunq̃ uox est de te mea muta: tuíq;
Iudicíis debes esse superba uiri.
Q uæ ne quis possit temeraria dicere: persta:
E pariter serua meq; piamq; fidem.
Nam tua dũ stetímus: turpi sine crímie mãsit
Et tandem probitas irreprehensa fuit
Par eadem nostra nunc est tibí facta ruína:
Consꝑicuum uirtus hic tua ponat opus.
Esse bonã facile est: ubi qd uetet eẽ remotũ ẽ
Et nihil officio nupta quod obstet: habet.
Cum deus intonuit: nõ se subducere nimbo:
Id demum est pietas: id socialis amor.
Rara qdẽ est uirtus: quã nõ fortũa gubernat:
Q uæ manet stabili: cum fugit illa: pede.
Sí qua tamen pretii sibí merces ipsa petiti est.
Inq; parũ lætis ardua rebus adest.
Sí tempus per sæcula nulla tacetur
Et loca mírantur: qua patet orbis iter.
Aspicís ut longo teneat laudabilis æuo
Nomen inextinctum penelopea fides?
Cernis ut admeti cantetur: & hectoris uxor?
Ausaq; in accensos iphias ire rogos?
Vt uiuat fama coniunx phylaceia? cuius
Iliacam celeri uix pede pressit humum?
Nil opus est morte pro me sed amore fideq;:
Non ex difficili fama petenda tibí est.
Nec te credideris: quia non facis ista moneri.
Vela damus q̃uis remige puppis eat.
Q ui monet: ut facías qd iã facis: ille monẽdo
Laudat: & hortatu comprobat acta suo.

Ardua. Celsa, erecta nõ ad fortunã inclinata. Tacetur. Siletur uirtus ipsa: Ea enim semper uiuit uigetq;. Mirantur. Eam uirtutem admiratione prosequũtur: Legitur ẽt Et loca trãsgredit. Qua patet orbis iter. Quocunq; potest penetrare in toto orbe. Nomẽ iexti ctum. Immortalẽ famã. Penelopea fides. Fides penelopes erga ulysse. Admeti uxor. Alcestis de cuius & aliaꝝ amore erga maritos abunde diximus lib. iii. enarrationũ nostrarũ in Ouidium de arte amãdi. Et Hectoris. Andromachẽ ĩtellige Eetionis thebaꝝ in Cilicia regis filiã. Iphias. Euadnæ iphiæ filia. Coniunx phylaceia. Laodomia sic dicta a phylace phthioticæ regiõis thessaliæ urbe: q̃ sub eius mariti ꝑtesilai imperio fuit: ut docet Strabo libro nono: uel a ꝑtesilai auo phylace iphicli patre: De laodomia & protesilao & utriusq; amore plura diximus alibi. Vela damus. Quasi dicat Spõte ẽt currẽtẽ equũ calcaribus incitamus. Laudat. Te laude ꝑsequitur. Et hortatu. Et hortãdo laudat qcqd agis. Phylaceia

FINIS.

¶ Habes Mi Marcẽ Generose In Ouidium de Tristibus Enarrationes nostras: quibus facile poteris per te opus præclarissimum intelligere. Habebunt etiam tua causa alii quum interpretationem: tum opus q̃ emendatissimum: Reliquum est ut diligenti opera quod facis & Dialecticis pariter & nostratibus studiis incumbas. Diligentia enim (ut in Oratore docet Cicero) in reb⁹ omnibus plurimum ualet: hæc præcipue colenda est nobis hæc semper adhibenda: hæc nihil est quod non assequatur: Sed quia facilius est currentem (ut aiunt) incitare: q̃ commouere languentem: hanc adhortationis partem prætermittam: si te prius monuero ut Merula tuo in rebus omnibus iure peculii utaris. Vale & me ama.

Registrum huius operis

A B C D E F G H I K L M Omnes sunt terni.

¶ Index Bartholomei Merulæ enarrationum in Ouidii de Tristibus: secūdum alphabeti seriē ut sequit.

A ante.b.

Abydos car.40
absyrtus car.30
absinthii genera car.68

A ante.c.

Accianus fundus ca.24
accusatio socratis c.67
acheron car.55
actæonis fabula car.19
actium car.1

A ante.d.

Adriaticum mare.9.16
adriaticum car.23

A ante.e.& f.

Aedes iouis tonātis.44
ætæ regis liberi Medea carte 39
æeta car.39
ægyptiorū mores car.6
ægeum mare car.23
ægialeꝰ ul' absyrtꝰ c.38
æinonia car.46
æmilius mater. 57
æquinoctium bis car.5
æqnoctiū uernū car.42
aquinoctium autumnale car.42
aquinoctiū car.42
ætna mons car.61
ætnæ incendii carte.61
africus car.5

A ante.g.

Agere reum car.2

A ante.i.&.l.

Aiacis insania car.29
aiacis mors car.29
alcathoe car.15
alcestis admeti car.25
alexandria car.6
althea car.11

A ante.m.&.n.

Amazones unde appellatæ car.53
amazones duplices. 53
amicitia inter pares firmissima car.34
amor pyladis & orestis carte 13
amon patrocli: & achilis car.13
amomum car.33
amomum triplex car.33
amor poetas facit 57
anacreon poeta car.24
anchiala car.15
androphagi car.51
anime cum corporibus intereunt secundum epicurcos car.33
animi hominum sempiterni car.33
animæ uitas singulas eligebant secundum plato car.33
anni ad uiuen. homini concessi car.5
anni initiū nariū c.42
anni distinctio quadripartita car.42
annus car.53
anser poeta car.27
antigones tragœdia. 25
antigone fratrem sepeliuit car.33

A ante.p.

Apeliotes car.5
apes hybleæ car.64
apicius car.28
apicii mors car.28
apollonia car.15

A ante.q.

Aquilo car.5
aquilo siccus & saluberrimus car.40

A ante.r.

Arctos car.5 8.49
arctophylax car.9.16
Arcturus car.9.16
arcades pallantium condidere carte.31
arctos non occidit. 39
ardores febrium in frigidissimis terris maiores car.32
areopagus car.51
areopagitæ car.51
argestes car.5
argo palladia car.38
argo unde appellata carte 38
aristidis libri Milesii carte 26
aristides car.26
aries inter sydera 42
armenii uicti car.21
armenia duplex car.21
armenia unde dicta. 21
arma palladis car.45
ars equitandi car.4

A ante.s.

Asinius pollio primꝰ romæ bibliotecham dicauit car.31
assimulo car.11

A ante.t.

Athenagꝰ nomen unde carte 6
athletica certamina carte 53
atys puer carte.26
atrium regium 31
atropos carte.62

A.ante.u.

Augustum carte.3
augustus in syriam uenit carte 18
Augustus in syriá 21
augustus dictator properans & parū patriæ carte 50
aurū igni probatur 10
auster carte 5
ausonii ca.7
auspicia duobus modis capta dabantur ca.14

A.ante.x.

Axenus ca.51
axis car.49

B.ante.a.

Bacchi & Semeles fabula carte.25
baccharum strepitus & furor carte.47
Bacchi festū ca.61
Bacchus bis genitus 62
balista carte.5
balista phocais carte. 5
basternæ carte.20
battis cart.11
battiades Callimachus carte 24
battus poeta carte.57

B.ante.e.&.i.

Bellū gigāteum car.18
Bellum illyricū c.20.21
Bellorophontes ca.25
Bernardus bēbo car.61
bessi car.39
bibliotheca patauina carte 62
biothanata mors 5.
biothanati carte.5
bizantium cart.15

B.ante.o.

Bona dea cart.17.
bona uerba car.63
bootæ ortꝰ & occasus 9
bootes car.9
bootes tardus c.9
boreas car.y.
bosphorus carte.7
bosphori appellatio carte xy.
bosphorum mare carte 23
Bosphorus primo postea hellespontus. 40

B.ante.r.

Brachæ carte.40
brionia cart.33
bruma cart.42.53
brumalia car.42

B.ante.u.

bustum carte.57

C.ante.a.

Cadauera abluebantur carte 32
caystrius ales c.58
cayster ca.58
calathis carte.xy.
calchedon cart.xy.
caluus orator c.27
calculi ex uitro 28
calisto cum filio iter sydera ca.48
campus martius c.43
canaces & Macha reita bula carte.24.
caniculæ signū car.42
cancellata cutis car.52
cancelli carte.lii.
canicies homini & equo carte liiii.
canicies unde car.liiii.
caphareus car.3.lxy.
capaneus rex car.49
carmen carte 36.
carceres cart.66
Castor & Pollux in Samothracia colleban- tur carte.xy.
cassandræ mors car.25
castra scelerata car.48
castor & pollux inter sydera car.52
castor & pollux fratrū inter se omnium amātissimi car.52
catulli alius locus 27
catulli carmen emendatum car.27
causa car.26
cā insaniæ aiacis. 29

C ante.c.

Cædrus car.2
cædrium car.2
cædri succus car.2
cæcias car.5
cenchreæ car.14
censorini locus emēdatus car.17
centumuirale iudicium

carte 19
centum uiri car.19
cétú uitalis hasta car.19
Cẽsura augusti cart.22
Centaurorum ac lapitharú origo c.54
cétauri nati ex nubes 54
centaurorum : & lapitharum pugna ca.54
cephalenia cart.10
ceroma carte.43
cerberus carte.54
C.ante.h.
Charibdis carte 61
charum c.35
chelidonia car42
chymera car.25.
chymeræ forma car.53.
cloris car.23
chorus cart.5
chorytos carte.65
chrysæus carte.54
C.ante.i.
Cyaneæ c.15.
cyclades carte.10.
cigni morituri canút 58
cygni fabula ca.59
cygnus qũo scribit c.59
Cimmerius bosphorus carte 34.
cimmerii appellatio carte 34
cimmeriæ tenebræ carte 34
cimerius bosphorus 14
cinna poeta ca.27
cithara achillis car.46
cythæron cart.47
cytheriasmima c.52
ciuilitas c.50
cizicon ca.15
C.ante.l.
Clarius ca.11
clementia carte.51
clypeus car.8
clypeum genere neutro car. 8
clotho ca.62
cluere cart.8
claucina uenus carte.8
C.ante.o.
Cocytus ca.55
columbæ carte.3
colúbarú oscula car.3
colchi car.20
collú car.43
cõchæ cytheriacæ c.29
conclamabant cadauera carte.32
cõclamatum est ca.32
consilium in fœmina inualidum car.45
conditum car.57
cõsules in urbe fascibus extra securibns utebãtur car.64
copula car.66
corsi car.20
corybantus car.23
corybantes car.23
cornificius poeta ca.27
cornificia car.27
cornelius gallus poeta carte 27
corona querna & seruatori ciuú & clementiæ imperator dabat ca.31
corona ciuica primo ligna car.31
coronæ fluminú ca.48
corona Ariadnæ ca.62
C.ante.r.
Crateres car.61
crœsus rex car.37
crocatum car 11
crunos car.15
cruni car.15
C.ante.u.
Cubiti car.28
cupressus funeribus adhibebatur car.45
cupidines car.56
cupidines tres car.56
cur Vlysses errauit ca.4
cur minerua in puppibus car.14
cur priapus deus hortatorum car.15
cur aqla dr ioui fulmina ministrasse car.18
cur aquile in signis Romanorum car.18
cur ædes uestæ nõ fuit angusta car.31
cur lauro in triumphis honos habitus car.31
cur specula ualde lucet carte 37
cur in speculis nos ituemur car.37
cur specula iuéta ca.37
cur in ponto æstus & trigora itétius fiát ca.38
cur tumultuosa sommiamus car.38
cur timentes pallent ac tremunt car.39
cur arctos non occidit carte 39
cur i scythia magni suc
æstus car.39
cur hyeme annus icipit carte 42
cur genio mero hostia sacrificabant car.44
cur pallas dicitur nata de iouis capite car.45
cur pallas sine matre carte 45
cur templa palladis iarce car.45
cur i palladis ægide est Medusa car.45
cur gemini cœlum partiti car.52
cur cétauri bimembres carte 54
cur geryon dicitur fuisse tricorpor carte.54
cur canicies a priori parte carte 54
cur cani albi ca.54
cur hõ nõ uiuit ultra cetesimum annú car.55
cur toga liberior ca.56
cur toga liberalibus sumebatur car.56
cur alibi nigri: alibi candidi hoies nascũt. 62
cur bacchꝰ bis genitꝰ 62
cur Euxinus cõgelascit carte 66
D.ante.a.
Daci carte.15.20
danubiꝰ ca.20.40
dardania carte.15
dare manú car.30
dare uerba car.50
daulis car.59
D.ante.e.
De anima secúdum pythagoram car.33
de fato & natura car.37
de Istro carte.39
decumanus fluctꝰ car.5
decumana porta car.5
decuriæ iudicum ca.19
decéber fumosus ca 28
deducere carte.45
deidamia carte.25
deliciæ ægypti carte.6
deliciæ car.6
D.ante.i.
Diana ubi colebat c.51
dies creationis mundi carte 42
Dii capitolini ca.3
dii in nauibus pingebãtur. car.14
Dii gallogr car.48
Dionysipolis c.15.
Diuinatio p fulgora.14
Diuitiæ fluxæ car.37.
D.ante.o.
Docilis carte.43.
Dolonis mors car. 34.
Dolor gentiú ob alexandri mortem cart.35.
Dominæ fati cart.61.
D.ante.r.
Drusi mors ca.47
Drusus carte.48
Druides gallogr car.48
D. ante.u.
Duces thebani car.23
Dulichium car.10
E.ante.c.
Echion carte. 64
E.an.e.&.f.
Eetion pater andromaches ca.64
effigies quibus tauri irritabantur ca.56
E.ante.l.
Electræ tragœdia c.25
elephantis car.26
eleulinú oppidú car.37
elephãtogr docilitas. 52
elpenoris mors car.34.
E.ante.m.&.n.
Emathia carte.35
emeritorum militum pmia cart.55
emeritorum militum mos car.55
endymionis fabula c.23
ennius ingenio maximus ca.26
E.ante.p.q.&.r.
Eptapylæ carte.23
equi pelopis c.24
equitú census c.56
ergo carte 32
ergastulum ca.46
ergastulus car.46
ergastulari ca.46
ergasterium c.46
eridanus duplex ca 34.
eridanus padus car.50
error herodoti 52
E.ante.u.&.x.
Eurus cart.5
euronotus carte.5
eurydicæ carte 46
euxinus carte.45
euxinus pontus 51
ex tribus noctibus unã fecit iupiter c.25
exequiæ Alexandri magni cart.35

exequiæ car.57
exulum car.19
F.ante.a.
Fama car.43
fatũ ineuitabile ſecundum ſtoicos car.36
fatum id eſſe qđ natura fit car.37
fatum car.61
fato oĩa fieri car.61
fauonius car.5
fauonii tẽpus car.42
fauonius car.42
fautores in ludis car.43
fauere car.44
fauere linguis car.45
fauere uerbis car.45
F.ante e.
Fœminæ a ioue cognite car.22
fœminæ iunoni ſacrificabant in natali c.63
F.ante.i.
Fibræ quattuor car.13
fictilia uaſa olim in pretio car.28
figulinæ fabricæ inuentor car.28
filiæ agamẽnõis tres. 51
filioꝝ Niobes numer⁹ & nomina car.59
F.ante.l.
Flaua minerua car.14
flauum car.14
flãma diuiſa in eteoclis rogo car.64
floralia car.23
flora dea car.23
floralia quo die inſtituta car.23
flumina cũ cornib⁹.48
flumina inferni in nobis. car.55
F.ante.o.r.&.u.
Follis pugillatori⁹ c.28
formicaꝝ officia car.13
fortuna incerta car.66
frigora ſcythiæ car.39
fulgetra car.5
fulmen non ſemper hominem necat car.7
fulgura læna car.14
funus car.57
funera ad tibiã car.59
furor ĩ bono poeta. 46
fuſcum car.28
fuſcãdi coloris cura. 28
G.ante.a.
Gabiuſa porta car.17
galatæ car.20.40
galataꝝ appellatio c.21
galli mors car.27
gallꝝ ſacrificia ca.48
galatia car.49
gamma car.40
ganymedes car.26
ganges car.62
G.ante.e.
Gemmaꝝ & annulorũ origo car.11
geminoꝝ fabula car.52
geminos in mari inuocant car.52
Genius deus car.44
genii ara in natali ca.63
germanica expeditio 21
germania car.21
germaniæ uocabulum car. 21.&.48
germãia rebellatrix carte 44
germani domiti a Druſo car.47
germanorũ feritas. 47
germaniæ đſcriptio carte 48
germanoꝝ corpa. 48
gerion tergemin⁹ carte 54
getæ car.10.15.&.20.
G.ante.i.&.l.
Gigantes car.54
gigãtes anguipedes carte 54
gyges car.54
glacies meotica. 40
glaucopis dicitur Pallas carte 45
G.ante.o.r.&.u.
gorgonũ gens car.53
gorgões ab agilitate dictæ car.53
græcoꝝ naufragiũ ca.3
gula car.43
guttur car.43
H.ante.a.
Halitus leonũ grauis 52
hahyones fabula ca.59
haphe car.43
haruſpicum diuinatio carte 13
harpaſtum car.28
harpiæ car.54
H.ante.e.i.&.o.
Hebes fabula car.35
hebe iuuẽtutis dea carte 35
hecatombe car.18
hedera car.11
hædi nimboſi car.16
Helleſpontus car.14
helles æolia car.14.
helleſpõti nomẽ car.15
helleſponti latitudo & longitudo car.40
helicon car.47
helenæ ſydus car.52
hemonis mors car.25
hemytheõ ſybarita. 26
heniochi car.15
heraclea car.14
hyades car.16
hyadum noĩa car.16
hybla car.64
hylas puer car.26
hippius car.4
hippodamiæ fab.ca.24.
hirtius & Panſa car.56
honores eius qui ciuicã accepiſſet 31
I.ante a.c.d.l.m.&.n.
laſius car.23
iaſius cum cerere cõcubuit car.23
iaziges car.20
icarium mare car.3
idæa car.26
idos car.26
illyrii car.9
illyria car.21
imago ĩ ſpeculis qđ. 37
imaginare car.37
imbuere car.42
in quibus ſignis ẽ q̃libet pars anni car.42
indi nigri car.62
indiæ regio car.62
inquã uerbum car.8
inuidia pro odio 66
inuidioſus car.6
inuidia duo ſignãt ca.6
io triũphæ car.44.48
ioniũ mare car.9
iphigenia uel iphianaſſa car.51
ira car.35
iracundia car.35
iſthmos car.14
iſtropolis car.15
iſthmus bimaris car.16
iſtriortus car.20.&.40
iſtri magnitudo car.40
iſter.lx.amnes in ſe recipit car.40
iſter car.40
ithaca car.10
Iudicũ numerus ca.19
Iudices iurati car.19
Iuditia publica car.19
Iuditia priuata car.19
Iudicũ decuriæ ca.19
iudices inferni car.57
iupiter latialis car.44
iupiter capitolinus 44
ius triplex car.12
ius gentium car. 12
ius ciuile car.12
L.ante a.e.i.o.&.u.
Lacus car.41
lacheſis car.62
lampſachus car.15
lapithæ a lapitho appellati car.54
lapithæ nõ laphitæ. 54
lar familiaris car.44
Lar deus car.44
latinæ feriæ 44
latus clauus car.56
lari claui appellatio unde car.56
laterum dolor ca.68
lateralis dolor car.68
laurus ante Cæſaris ianuam car.31
Laurus uictoriæ nũcia carte 31
Laur⁹ apollini grata. 31
laurus pacifera car.31
leandri & Herus fa. 40
Lecheæ car.14
leges auguſti car.21
leonis clementia car.35
leonũ genera car.52
leones currui primus iũxit. M. Anton⁹ car.52
leones manſueſcunt. 52
leonum partus car.52
lesbia pro clodia. 27
lethe car.55
leuconotus car.5
leucadia car.27.&.31
leucas car.31.&.61.
leucadius deus ca.31.61
liber car.2
libri oleo cedrino unge banꝺ car.2
librorum ornaméta c.2
libertatis atrium ca.31
liba car.44
liberi ſacerdotes ca.47
libs car.5
lycoris galli amica carte 27
lycurgus a baccho uictus car.62
lyde car.11
liguſticũ mare car.9
lino car.2
lyrneſum car.46
lituræ car.2

littus geticum car.16
littus geticū importuo-
sum car.32
locus apuleii emenda-
tus car.13
locus ſcribētis q̄lis c.16
lotophagi car.46
lotos car.46
lucifer car.8
L.Accius poeta ca.24
L.Siſenna car.27
ludor& ſæcularium ri-
tus car.17
ludus ternarius car.28
lupatum car.52
luſciola car.43
luſtrum car.55
M.ante a.e.i.o.& u.
Machaon car.64
mamertinū uinū car.61
manes car.33.& 41
manum car.33
mane car.33
maris appellationes c.3
mare ionium car.7
martis ultoris tẽplū. 23
mare in ablatiuo ca.60
materia car.26
maturui a uerbo matu-
ro car.19
maturo car.19
medeæ fabu.c. 29.& 38
medea ouidii car.30
medeæ in laſonẽ benefi
tia car.39
meduſæ crines in ſerpẽ
te car.52
megara car.25.& 64
mel hymetium ſeu atti
cum car.63
mella p̄ſtãtiſſima ca.63
mellis uſus car.63
mel hyblæum car.64
meluim car.66
mémi9 poe.& orator 27
meotis car.7.14.34
meſembria car.15
meſſalæ cognomẽ c.61
metonium car.20
metella car.27
metellus poeta car. 27
metrum car.36
miletus car.38
mileſia uellera car.38
mimi car.29
mimi ethologi car.29
minium car.2
minyæ car.15.&.93
minor cum gtõ car.19
mineruæ plures ca.45
Minerua e iouis capitæ
carte 45
mõtes ſeptem rõæ c.37
mortuor& inferiæ ca.33
mortuorum oculi clau-
debantur car.49
mors qd car.57
mulciber car.4
mundus car.12
mundi ac tẽporum ori-
go car.42
N.ante a.e.i.& u.
Natura ius car.12
natabant romani ca.43
natalis celebrandi con-
ſuetudo car.44
natale in ablatiuo c.60
nauplius car.3
neleus car.64
nemeſis car.65
neptun9 mari īpauit. 4
neptunus car.42
neritus car.10
neuri car.20
neuus car.63
nilus iocoſus car.6
niobes fabula car.59
niobes lachrymæ ca.59
numerus cārū mūdi.26
numæ regia car.31
numerus car.36
O.ante c.d.e.l.p.r.& ſ.
Occaſio car.3
odeſos car.15
odi car.12
Oedipodis hiſtoria c.4
Oeta car.39
olei natura car.43
oleæ & olei inuentix car
te 51
Olympionices car.57
olympici ludi car.57
olympias car.57
olympia car.57
oĩa hoĩum mortalia p̄-
ter ingenii bona c.37
opalia car.17
oppugnatio ſchalarum
a quo inuenta car. 49
ops ſaturni cõiunx c.17
ops turrigera car.17
optimū nõ naſci quidã
cenſuere car.44
oratius numeroſus. 57
oreſtes car.10
oreſtes abſolutus car.51
ornithia car.42
orpheus car.46
oſcines car.14
ouidii metha.locus car
te 6.11.&.34
padus car.50
pagaſe car.38
pagaſea nauis car.38
pallas Vlyſſis cões ca 4
palladia ratis car.14
pallas operū dea car.14
palladiæ manus & ars
carte 14
Palmaris dea car.20
palladiū í æde ueſtæ. 31
pallantium car.31
palorum uſus car.43
palæſtra car.43
palæſtra inuẽtor. 43
pallas uirgo car.45
pallas trigemina car.45
pannonii car.21
pandania car.31
papyrus ægyptia ca.40
papaueris genera ca.60
parcæ tres car.61
parcarum officia car.61
parthorū nomẽ car.21
paſcito linguã car.45
pelopõneſus car.14
pelops eburnus car.24
peliæ parentes car.64
peliæ filias tres car.64
pendere pœnas car.41
penetrale car.44
pœnes car.21
peparethus car.14
peragere reum car.2
perinthus car.14
per pro inter car.33
perillus uel p̄ilaus ca.41
perſis car.62
pes nauis car.14
pes car.36
petrus bembo car.61
peucini car.20
peuce car.20
phaeton car.34
pharos car.35
pharos quid car.35
pharos īſula uñ dicta 35
phalaris crudelis car.41
phaetõtis fabula ca. 49
phætontis fabulæ alle-
goria car.3
phyloctetes car.59
phylaceia car.69
phlegeton car.55
phoſphoros car.8
pierides non a filia b9 pie
ri dictæ car.46
pylades car.10
pilar& genera car.28
pirithous ad inferos 10
pirithous car.54
pyrrhus pincius car.60
piſces in glatie meotica
carte 40
pythagoras ſamius c.33
P.ante.l.&.o.
Planipedia car.29
pleiades car.16
pleureticus morb9 c. 68
pleuritis car.68
plynii locus car.8.58
podalirius car.64
poetica quid car.36
poetice car.36
poema car.36
poeſis car.36
pollux fratri dimidiã ui
tam conceſſit car.52
pontus car.7
ponti longitudo car.7
ponti latitudo ca.7
pontus euxinus car.14
pontica regio nobilis in
ſalubris car.38
ponti longitudo & lati-
tudo car.43
ponticus poeta car.57
pontus car.68
P.ante.r.& u.
Præpoſterum car.12
præpoſtere car.12
præpotes car.14
prætores ſeu ædiles lu-
dos faciebant car.29
præmia ei9 qui olympia
uiciſſet car.57
priapus car.15
primi ludi ſæculares. 17
primum car.19
pria olympias īſtituta 58
propõtis car.7.&.14
propontidis longitudo
& latitudo ca.15
prognes fabu. car.25.43
proſcænia car.29
profanum quid car.35
propontis longa. car.43
prouidentia car.61
pumices car.2
Q .añ ua.uæ.ui.uo.
Quatenus car.63
quatinus 63
quæſtores car.57
quintilia calui amica car
te 27
qui minorem qui ue ma-
iorem urſam obſeruãt
carte 49
quinquatria Mineruæ
carte 56

Quinquatres car.56
Quinquatria car.56
Qui primus usus est lato clauo car.56
Quomodo extra obser-uabant. car.13
Quot dies habet quelibet pars anni. car.42
R.ante e.h.o.&u.
Receptui canere car.56
relegationis Ouidii causa. car.7
relegare car.19
relegatio car.19.
relegatorum duo genera car.19
repono luuēalis locꝰ. 60
reus car.2
rhamnusia car.65
rheti car.21
rhetica uina car.21
rhenones car.39
rhythmus car.36
rhythmus uñ dictꝰ c.36
roma locꝰ iperii car.10
romani a Germanis uicti car.47
rota primū usus Triptolemus car.37
rudis car.55
rumor car.44
S.ante a.c.&e.
Sacer morbus uel Herculeus car.29
salaputium car.27
samos car.10
same car.10
sappho car.24
sarmacia car.68
sarmatæ car.36.39
sarmatæ unde poloni. 6
sarmatarum arma car.7
sardoum mare car.9
saturnus car.17
saturnia porta ca.31
saturni falx car.61
sauromatæ car.6.39
sauromatæ æquitatu pollent car.40
scheneia uirgo car.25
scythia car.8
scytharum natio car.32
scythæ appellatio. 32
scythia duplex car.32
scytharum sagittæ uenenо illitæ car.41
scytharū arbores car.41
scythia uetus car.51
scribendi locus car.3
sæculares ludi car.17
sæculum car.17
selimbria car.14
selecti iudices car.19
senecæ duo car.35
sepentrio car.5
septimontius dies ca.37
septentriones car.49
seruii error car.16.38.40.42
seruiꝰ sulpitiꝰ poeta. 27
sestos car.40
S ante i.&m.
Sybaris car.26
siculum mare car.9
signa augusto a parthis remissa car.21
signa dierum quattuor, anni partium car.42
simulo car.11
symplegades car.15
smilax & crocus in flores car.11
S ante o.p.t.&u.
Socratis accusatores carte 67
solopachium car.27
solstitium car.42.66
solstitium æstiuū ca.66
solstitiū hiemale car.66
sonus baccharum in sacris car.62
specula brūdusina c.37
speculo utēdū eē ca.37
sphenis car.28
sphynx car.54
stentoris portus car.14
sterope car.16
styx car.55
strymon car.62
stultus car.36
sua mors p̄ter naturam: p̄terq; fatum car.5
subsolanus car.5
suculæ car.16
sulmo car.56
T.ante a.e.h.i.&o.
Tabulæ aiacis: & Medeæ car.29
tali quattuor car.28
tali car.28
tanais car.6.34
tarentini ludi car.17
taurica gens car.51
telemacus car.4
tempora omnia destruunt car.37
templum appollinis delphici car.55
terei exitus car.59
tessaræ car.28
tessaræ tres car.28
tesmophoria car.37
testa car.40
thesei & Pirithoi amicitia car.9
theseus & pirithous ad inferos car.10
thestias car.11
thebæ car.23
thesei gesta car.25
thesei mors car.25
thessalia car.46
thynnias car.15
thymnias car.15
thyrsus car.47
thraseas car.5
thracius bosphorꝰ ca.14
thraces domiti car.21
thrachum gēs omnium maxima car.21
tycida pœta car.27
tinctile uirus car.41
tyrrhenū mare car.9
tisiphone car.55
titanus car.18
T.Lucretius poeta. 26
titanes car.54
toga uirilis car.56
togæ mensura car.56
toga prætexta car.56
tomos car.15.38
tomi hoīs origo car.38
tonitrua car.5.17
torpere car.7
T.ante r.&u.
Trāsuectiōis mors ca.18
tragœdia car.26
trigonalis pila car.28
triptolemi fabu. car.37
triumphare car.44
triūphi inuētor car.44
triumphalia ornamenta car.44
triūuiri capitales ca.57
trinacria car.68
tunica car.57
turbo car.5
tuscum car.23
V.ante a.b.&e.
Vacinia car.2
ualeriꝰ cato poeta c.27
Varro attacinus poeta carte 27
Varronis amica car.27
ubi Alexander cōditus carte 35
ubi argo ædificata carte 38
ubi elephanti nascūtur carte 52
uellus aureum ereptum carte 39
uētorum descriptio carte 5
ueneris stella car.8
uenus apellis car.29
uenus e spuma maris carte 29
uentorum uis car.39
uenti alati car.40
uergiliæ car.16
uergiliarum exortus carte 42
uergiliarum occasus carte 42
uestæ templū car.30.31
uestæ atrium car.30
uestis natalitia car.44
V.ante i.l.&u.
Via sacra car.30
uictoria car.20
uidendi ratio car.23
uirtus car.11
uita humana tribus continetur car.5
uiuens nemo beatus carte 37
ulysis mors car.4
ulysis errores car.10
ulmus car.20
upupa primum uisa carte 59
urbem ornauit Augustus car.21
ursa non occidit car.49
uulcani inuenta car.4
uulturnus car.5
uulcani & Mineruæ fabula car.22
Z.ante a.
Zanclæa charybdis carte 61
zancle car.61
Z.ante e.
Zephyrus car.5.42
zephyro flāte minuunt frigora car.42
zerynthum car.14

¶ Indicis Bartholomei Merulæ enarrationum in Ouidii de tristibꝰ secūdū Alphabeti seriē.

FINIS.